vlad mușatescu

OAMENI DE BUNĂ CREDINȚĂ

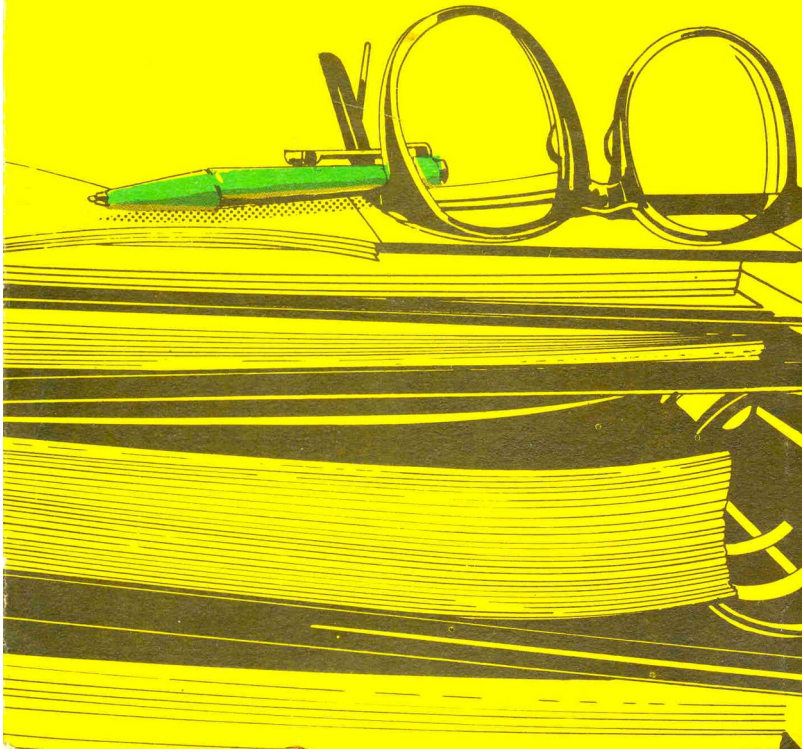

VLAD MUŞATESCU
Oameni de bună credinţă

VLAD MUŞATESCU

Oameni de bună credinţă

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

1989

Coperta de *Gh. Baltoc*

SUMAR

„OMUL CARE ADUCE PLOAIA” / Oaza de linişte, 9, Tăietorul de pomi, 11, Ceva porneşte să se înfiripe, 13, Vizită la casă nouă, 16, Ce-şi face omul cu mâna lui! 21, Radem o tablă?, 24

ROMANUL PIERDUT / Luând viaţa de la capăt, pieptiş... 30, „Lupte” de stradă, 31, Reporter special, 36, Lipsă la apel, 39

PROBLEME CU CEAHLĂUL / „Să vină Grasu la mine, cât mai urgent!”, 42, Bomba cu explozie întârziată, 44,

Tehnologii de... branşă, 47, Ca pe vremea Ducăi-Vodă, 53, Taurul se ia de coarne, 56

STAŢI NIŢEL, CĂ NU-I AŞA! / Mutaţii în timp, 62, Ce să mai crezi?, 64, Tata Sima îşi reconstituie dosarul, 66

RIGA CRYPTO / „Trântorul”, 71 Crai-ciupearcă, inimă înfrântă, 73 Lapona Enigel, la „Mioriţa”, 75, „Un dor fără saţiu”, 77

TARE CA PIATRA... / Biografie romanţată (dar nu prea), 80, Piatra, piatră, de e piatră... 84, Colaboraţionist cu „Kraft şi Drotleff”, 91

LA VOLAN O STATUIE CU OCHI ALBAŞTRI, GEROŞI / Canicula de demult, 102 Patimă grea, şi cu urmări..., 106, ...sub roţile automobilului!, 108

...IUTE CA SĂGETA! / „Flacăra” se-aprinde greu, 114, Revistă pentru uz intern, 121, Pe cai, băieţi, că-ncepe cursa! 121, La Cumpătu-Sinaia, în concediu de creaţie, 126, „Ghici, cine vine ia cină?”, 129, Abonatul nu răspunde!, 132

„NOPŢILE DOMNIŞOAREI MILI” / Invitaţia la muncă, 134, Surpriză, mare surpriză, 139, Salon literar, la Al. Macedonski, 141, Tot măreţ, şi peste decenii, 144

MAMAMOAŞA / Doamna general, 146, Sfetnic bun la toate, 153, Curieri neobosiţi dar disperaţi, 157, Din lac în puţ, 168

DOCTOR VAL-VÂRTEJ ŞI-ALŢI „VRACI” DIN ZONĂ / Sănătos tun, 172, Să credem în viaţă, olandezi zburători şi vraci cu stupi..., 175, ...dar nici mecanic să n-o luăm!, 178

NUNŢI DE POMINĂ / Hora miresei, 182, Naşă-moaşă!, 189

NEVOIA DE CERCURI / „Moartea cărăbuşului strivit de-o uşă trântită” (poem dur), 195, „Pasagerul fără bagaje”, 197, Vacă bună de muls, 204, Dai un leu, şi scoţi o sută..., 211 „Jurnal de campanie” (şi agricolă), 213

SOLO FINAL, FĂRĂ TROMPETE / „Poeţii” de pe şoseaua Vergului, 219, „Cum se fură un milion” (lipsă Peter O’Toole), 223, Geambaşul Titi, „femeie” la toate, 234, „Povestiri marinăreşti”, 240

SCHIMBAREA LA FAŢĂ / Şedinţă de lucru cu... urmări, 247, Ediţie specială, în zece exemplare, 253, Machetator de zi şi, uneori, de noapte, 257, Să visezi tehnicolor, numai reviste şi almanahuri!, 262, La cea mai înaltă... hipertensiune, 265, Microepilog, 269

ONOR LA GENERAL! / Elev plutonier Fulga Laurenţiu, 270, Ne-am revăzut, cu şi fără plăcere, 273, Atac cu „Trenul blindat”, 275, „Steaua Bunei Speranţe”, 277, Orfeu îndurerat, 287

CÂND LA TRAP, CÂND LA GALOP / Cine umblă prin vecini, 292, Unde-i „Drujba” – hop şi noi!, 295, Zile de muncă intensă, în mediu umed şi uscat, 303

PLOPUL DE LA GHERMĂNEŞTI / „Ţări de piatră, de foc şi de pământ”, 316, Trimis special şi plenipotenţiar în Ţara Izei, 316, Pe malul lacului împânzit de lotuşi, 323, Şi venit-a ziua cea de taină, la gingia stufului, 326, Luptă magică, pentru lecturi osebite, 332, Legume, fructe şi belele, 335, Şi eu de unde mai iau muscat-hamburg?, 341, Cu prilejul schimbării prefixului (6. 02. 1988), 343

MEŞTERUL MANOLE N-ARE ASTÂMPĂR / Ce-ţi poate ieşi în cale, 345, Relaţii reciproc avantajoase, 348, „Expediţia Nisetrul 2”, 351, Elev la vârsta a III-a, 355, Ziua mea, ziua lui, şi-a altora, 359

„NEW-OTANY”, HOTEL INTERNAŢIONAL / Spre „Casa umorului”, 364, Intermezzo sofiot, 367, Haltă de ajustare, bine ajustată, 372, „Râsete şi lacrimi”, 378, Transportat de... miliţie, 383, Nici japonezii nu stau mai rău! 388

„CEI 7 MAGNIFICI” OLD-BOYS, CU SCHIMBUL / Miniprolog, 399, Probă de microfon, 400, Transmisie în direct, 403

MAICĂ-MARE, UNDE MÂI EU PESTE NOAPTE? / Fiu adoptiv, fără voie, 408, Călătorului îi şade bine cu drumul, 411, Oraşul amintirilor, 415, Sărut mâna, Maică-Mare! Bine te-am găsit..., 421, Bat clopotele, zgâmboi, hai mai iute!, 426

,,OMUL CARE ADUCE PLOAIA”_____

Oaza de linişte

S-ar zice că aici, la Găgeni, mi-am găsit în cele din urmă tihna. Nu cea veşnică şi definitivă, după cum ar fi de aşteptat, la anii mei, ci aceea necesară pentru ducerea la bun sfârşit a unor serioase planuri de viitor. Bineînţeles, de lucru. Căci mai sunt atâtea de povestit!

Găgenarii ăştia, despre care am fost avertizat că-s oamenii dracului, conform şi poreclei lor de „găgeari”, adică mereu puşi pe harţă, am ajuns la concluzia că-s exact pe invers. Adică, potoliţi, muncind din geana zilei şi până-n noapte, respectuoşi şi temători de-a călca nişte comandamente morale. Până şi biserică nouă au în sat. Mă rog, chestia asta-i priveşte, eu fiind de felul meu cam ateu.

Şi, dacă s-ar ţine de posturi prelungite, parastase şi alte ritualuri, n-ar mai apuca nimeni să lucreze şi să-şi câştige banii necesari îmbelşugării caselor, creşterii

copiilor sau achiziţionării de „Dacii”, televizoare color, casuri „Hitachi” şi videocasetofoane. Cred că-i altceva la mijloc. Sunt deştepţi, descurcăreţi şi calici la muncă. Îşi dau şi vlaga din ei, să le fie bine lor şi familiilor.

De bine, de rău, personal mă înţeleg de minune cu vecinii, cu lumea satului şi, mai ales, cu prichindeii. Care învaţă în şcoala de lângă mine, chiuind şi ciripind cât îi ziua de lungă. Chiar şi primarele mi-a spus într-o bună zi:

— Maestre, oamenii îţi respectă nu numai părul şi barba albe, ci şi meseria! Ce, e puţin lucru s-avem şi noi un scriitor în sat?

— Hai să fim serioşi, măi Petrăchiţă! i-am replicat. Mi-s destul de mic în branşa mea...

— Care mic? Nu ziceai matale că baţi la sută?...

— Bat, însă la „Erika”, maşina de scris! La cântar, de când m-am pus pe regim, am şi scăzut o jumaz de kil... Îmi prieşte aerul de-aici!

— Păi cred şi eu! Avem prin zonă şi ioni negativi. În afara altor fenomene de-a-ndoaselea... Dar le venim de hac în curând, trecându-le pe pozitiv!

Aşa-i Petrăchiţă, de când îl ştiu. Optimist. Chiar şi când nu prea are motive. Aşa se explică şi discuţia dintre noi, pe care am avut-o când i-am relatat propunerea avansată la o adunare a scriitorilor. Atunci lansasem ideea crcării unui soi de pension, ca să nu-i zic azil de bătrâni, pentru scriitorii vârstnici şi lipsiţi de familie. Prevăzut cu toate cele. Masă, casă, îngrijire medicală, cu-asistente până-n douăj-cinci de ani, ca să nu scadă puterea de creaţie a internaţilor, săli de tratamente fizioterapeutice, biciclete ergonomice, casetofoane cu muzică rock, pentru gimnastică aerobică, video cu Stan şi Bran, mă rog, toate cele necesare unei bătrâneţi cât mai prelungite.

Petrăchiţă s-a prăpădit de râs, întrebându-mă:

— Şi s-a acceptat?

— Sigur că nu! S-a râs niţel, cam galben şi decent, şi lucrurile au rămas ca mai înainte... La dispoziţia fiecăruia. În limitele posibilităţilor! Dar am să relansez propunerea, la prima ocazie...

Iabraşul părinte al comunei m-a privit surâzându-mi pe sub mustaţă, după care mi-a declarat:

— Dar la ce să-ţi mai trebuiască matale pensionat? N-ai casă la noi, cu grădiniţă, microlivadă şi zarzavaturi? Ai! Te iubesc consătenii? Te! Mai întâi să-mbătrâneşti matale ca lumea, trecând de optzeci, şi-apoi aranjăm lucrurile pe plan local... Cine ştie, pân-atunci, poate înfiinţăm, la noi, un sătuleţ pentru bătrânei, printre care să fie incluşi şi tovarăşi creatori!

Cam romantic prietenul meu! Şi nu-i deloc rău nici aşa. Căci, şi-alte iniţiative, care la-nceput mi s-au părut „OZN”-uri, iar în cel mai bun caz de domeniul ,,science-fiction”, tot le-a realizat. Că-i şi încăpăţânat. Nu se lasă, până nu duce la bun sfârşit ce şi-a pus în cap.

Deocamdată, după cum am afirmat la început, mă simt bine la Găgeni. Împrejmuit de formaţii deluros-colinare, plantate cu vii, livezi şi pâlcuri de tufani, trăind în miezul cătunului, pe-o ulicioară atât de liniştită încât uneori ai senzaţia că te afli într-o staţiune de odihnă, am purces să preţuiesc, pe zi ce trece, oamenii de bună credinţă din jurul meu.

La urma urmei, oricine poate fi om de bună credinţă, atâta timp cât îi bântuie prin cap şi suflet numai gânduri curate, şi pentru el şi pentru semeni, pentru glia care-l ţine şi l-a adus pe lume. De fapt, nu doar artiştii, factorii culturali, savanţii şi scriitorii generează tipul respectiv uman, care preţuieşte dăruirea, ci şi-un sătean de rând. Bunăoară,: cum a fost, este şi va fi Petrăchiţă al meu.

Tăietorul de pomi

Spun al meu, fiindcă-l ştiu de mult, din anii tinereţii sale, buiace şi-ncă fără perspective certe. De-atunci s-a lipit de mine. Când abia porneam să-ncropesc primele cărţulii, iar el visa la ziua de mâine.

Locuind în vremurile acelea la marginea

Tâncăbeştiului, unde puneam bazele fermei mele agro-literare, întâia oază de linişte a condeierului ce intenţionam să devin, mi-era mult mai drag oborul Ploieştiului, la vreo patruzeci de kilometri, decât alte târguri mai apropiate. Iar când plecam după butaşi, altoiuri, răsaduri şi puieţi, prahovenii mi se păreau mai calificaţi în branşă. Motiv pentru care-i preţuiam corespunzător.

Acolo l-am întâlnit pe junele Petrăchiţă. El cerceta nişte puieţi de meri Jonathan, iar eu întrebam din om în om, dacă nu ştie careva vreun specialist în tăierea fructiferilor. Auzindu-mă, oacheşul tânăr m-a luat pe de departe:

— Păi de ce v-aţi apucat de pomicultură, fără să studiaţi mai întâi problema? Aveţi livadă plantată, sau abia acum vreţi s-o sădiţi?

Niţel ciudos, l-am cam repezit:

— Şi ce te interesează?

— Mă interesează, iac-aşa... Tot ce-i pom!

— Uite ce-i, băieţaş, eu am nevoie de-un tăietor de fructiferi, nu de pomi pentru lemne de foc... Ce eşti de meserie?

— Tehnician agronom, ramura pomicultură! Iar copacii-s altă chestie. Cresc în pădure, nu-n livezi... Din ei se obţin lemne de foc, nu din pomi.

Ruşinat, am dat să dreg lucrurile:

— Iartă-mă, credeam că eşti vreun fluieră-vânt, cum îs atâţia pe-aici.

Individul a zâmbit, trăgând la mine cu coada ochiului.

Cântărindu-mă din priviri, m-a întrebat mult mai politicos decât făcusem eu:

— Dar matale ce meserie ai?

— Scriitor! i-am comunicat, dându-mă măreţ.

— La cefere? a insistat mucalit tehnicianul.

— Scriitor de cărţi, nu de vagoane, băiete! am precizat ţâfnos.

— Am bănuit eu... Însă-s şi unii fluieră-vânt, care ne vâră pe gât poveşti de-adormit copiii. Am vrut să verific.

Păreţi om serios, în orice caz. De unde şi până unde v-aţi procopsit cu livada?

După ce i-am explicat răbduriu geneza agro-culturii mele, şi-am trecut pe chestii mai serioase, întrebându-ne la amănunt despre „meseriile” noastre, mânzocul mi-a declarat cu totul pe neaşteptate:

— Maestre, am să-ţi pun livada la punct! Îmi place să citesc cărţi, văz că-mi plac acum şi autorii lor, aşa că nu-ţi mai fă probleme. Dacă-mi dăruieşti şi-o lucrare de-a matale, cu dedicaţie, am să te calific în tăierea pomilor. Că-s de mai multe feluri. De formare, de rodire şi de regenerare...

— Ei, dragule, aici am cam încurcat-o... Nu-n materie de rodire, fiindcă mă aflu abia în perioada de formare. N-am mai publicat nicio carte în ultimul timp. Mai am însă vreo câteva exemplare din „La sud de lacul Nairobi”...

— Bune şi-ălea! mi-a spus Petrăchiţă, după cum se recomandase. Mi-a pomenit de cartea asta un învăţător de la noi... Zicea că-i pentru tineret. Tânăr sunt, deci, ce mai tura-vura, daţi-mi adresa gospodăriei, şi mâine-s la matale!

S-a ţinut de cuvânt. A sosit cu-o trusă de pomicultor, ultramodernă, numai crom-nikel, mi-a format pomii şi m-a format şi pe mine. Ca viitor tăietor în branşă. Şi-am rămas în cele mai bune relaţii. De prietenie. Reciproc avantajoase. Petrăchiţă străduindu-se să mă-nveţe secretele merilor, caişilor, prunilor şi piersicilor, iar eu tâlcuindu-i sensul cărţilor. Nu al celor semnate de mine. Ci al zecilor de romane pe care i le împrumutam.

La ceasurile de seară, băieţandrul îmi povestea despre viaţa lui, despre satul în care lucra şi-n care ar fi dorit să se stabilească şi să-şi întemeieze familie. După care să-şi dureze şi-o casă corespunzătoare.

Ceva porneşte să se înfiripe

Cinci ani la rând am primit vizitele iabraşului şi aprigului agronom. Şi primăvara, la tăieri, şi toamna. La recoltare. Să vadă ce brânză am făcut cu noua mea patimă, nu chiar atât de străină scrisului. Zic eu. Şi zicea şi el. După ce mi-a citit întâile cărticele din a doua perioadă de „creaţie”. Hai, că folosesc iar vorbe mari!

Pe măsura trecerii timpului, oacheşul şi agerul meu prieten se-nţolea din ce în ce mai bine, arăta mereu mai îngrijit şi preocupat de ultimele succese în literatură. Uneori, iarna, mă vizita şi la Bucureşti. La casa din Calea Moşilor, 172. Curios să afle noutăţile din viaţa mea de ziarist şi condeier, pe cale de dezvoltare medie.

Pe de altă parte, cu aceste ocazii mă interesam şi eu în privinţa evoluţiei sale, întrebându-l frecvent:

— Tot în pomicultură? Sau şi-n alte domenii, mai vaste...

— Tot! Adică mereu în alte activităţi... Mai vaste sau mai puţin, principalul e că-s importante! Acuma-s la céapé, şi răspund de culturile mari, iar în ultima vreme şi de vaci... Barem, dacă nu curge miere, cel puţin să curgă lapte! Ce-o mai fi apoi, om trăi şi-om vedea. Cât de curând...

Zâmbind semnificativ şi enigmatic, zadarnic m-am străduit să aflu mai mult, deoarece tăcea mâlc, de lemn-Tănase. O vorbă în plus nu se putea scoate de la el.

Însă am avut noroc. Căci am trăit şi-am văzut. În primăvară, prin aprilie. Când ne-am pomenit cu Petrăchiţă la Tâncăbeşti. Însoţit de-o fetiţă. Drăguţă, mititică, gingaşă şi, ca şi el, la fel de râzăreaţă. Şi i-am şoptit bulgăroaicei de nevastă-mea, în timp ce tinerii se descotoşmăneau în holişor:

— Copilă bună, să fie soră-sa a mică? Că ne-a vorbit şi despre ea, cândva...

— Fii serios, măiestrică! m-a contrazis Penke. N-aş crede să-şi care Petrăchiţă familia după el. Mai curând aş zice că-i vreo şcolăriţă, din satul lor, şi-o duce să deie cine mai ştie ce examen. Nu-l ştii că-i mai totdeauna săritor?

— Îndoi-m-aş şi n-am cui! Unde să dea examen? La

noi, în livadă? Vezi-ţi de treabă... Precis e soră-sa. Ai s-auzi cu urechile tale!

Şi l-am auzit pe negricios, când am pătruns în birou, declarându-ne falnic şi mândru:

— Ea-i Tănţica...

— Sora a mică? i-am luat eu vorba din gură.

— Depinde... Dacă se poartă frumos, am s-o consider şi soră. Deocamdată are să-mi fie nevastă! De-aceea am adus-o, s-o vedeţi şi să vă bucuraţi şi dumneavoastră...

Cel mai intens s-a bucurat bulgăroaica. Pupând-o şi îmbrăţişând-o pe Tănţica lu' Petrache, de parcă ar fi fost păpuşică. Eu mai puţin. Tot întrebând-o, destul de îngrijorat, printre picături şi pe-ascunselea, pe jumătatea mea legitimă:

— Copilă bună, cum o sucim şi-o-nvârtim? Că tinerii ăştia încă nu-s legalizaţi...

— Păi ce contează? mi-a suflat nevastă-mea. Or să fie.

— Bun, bun şi de-acord... Dar până atunci, cum îi culcăm la noapte? Doar ştii cum stăm cu spaţiul locativ!

Fire pragmatică, nevastă-mea a ordonat în aşa fel lucrurile încât să păstrăm decenţa. Pe Tănţica a luat-o să doarmă în pat cu ea, iar mie mi l-a plasat pe Petrăchiţă. Mă rog, ca gazde primitoare, ne descurcasem întrucâtva. Suficient de corespunzător.

Nu ştiu cum or fi dormit fetele, însă noi, băieţii, ne-am chinuit ca nişte câini. Pe-atunci, fiind extrem de dezvoltat, atât pe cântar cât şi pe lat, nici singur nu-ncăpeam în patul personal. De-aceea şi dormeam separaţi... Ca nu cumva, peste noapte, să mă pomenesc criminal involuntar, stâl- cind-o pe bulgăroaică. Între perete şi carcasa subsemnatului. Cu ocheşelul nostru de prieten, lucrurile s-au petrecut oarecum altfel.

După ce l-am strivit ţapăn, în vreo două rânduri, de-am crezut că-şi dă bietul băiat duhul, l-am mutat la marginea patului. Căzând de câteva ori, bine că pe podea, pivniţa fiind sub bucătărie, i-am şoptit agronomului să se ţină de mine. Şi, omul neştiind niciodată ce-i trece prin cap

în somn, exceptând visele, sau, poate, tocmai datorită cine ştie cărui vis frumos, după miez de noapte l-am auzit pe Petrăchiţă susurându-mi cam aşa:

— Tănţico, nu mai pot! Mâine mergem neapărat la primărie... Îmi vine să te iau în braţe...

Din fericire, bietul băiat vorbea în somn. Cu viitoarea.

Ca să-l aduc la realitate, i-am spus şi eu, pe post de Tănţica:

— Stai blând, mâţişor, c-altminteri ai încurcat-o cu mine! Abţine-te!

Convins că subconştientul îndrăgostitului lulea va acţiona ca la carte (preferabil una de Siegmund Freud, specialist în branşă), am sperat să mă culc iarăşi. Aiurea! Iluzii pierdute, vorba lui Honoré. De Balzac. N-a ţinut. Prietenul meu, probabil trezindu-se şi dând ochi cu mine, precis s-a speriat, deoarece l-am auzit rugându-mă:

— Maestre, n-ai cumva o ţigare?

— În pat, niciodată... Dar de când fumezi, că nu te-am văzut cu trabucul în gură?

— De-acum, din clipa asta! Dar unde ţii ţigările? a insistat proaspătul adept al lui Nicot.

Văzând că nu mai e nimic de făcut, ne-am retras amân- doi în bucătărie. Unde, până la ziuă, am ras pachetul de „Kent” (de-odinioară, când nu căzuse pe mâinile „africanilor”), stând de vorbă asupra viitorului. Petrăchiţă era mort după Tănţica, intenţiona să se căsătorească cât mai urgent. Ca să-şi înceapă zidirea familiei. Mai întâi într-o cameră de închiriat. După aceea, în casa lor proprie. Pe care aveau să şi-o ridice din pământ cu forţe personale. Muncind amândoi. În draci. Agronomul visa şi-acum, în faţa cafelei şi-a ţigării. Avea de gând să crească nutrii, lufe, adică bureţi de baie vegetali, păsări, iepuri. Doamne, câte nu-i mai treceau prin cap. Şi era treaz totuşi.

Vizită la casă nouă

Bulgăroaica nu s-a lăsat până nu i-am promis c-o să-i călcăm pe soţii Petrăchiţă. Bineînţeles, nu cu „Bombiţa" recent cumpărată. Ci într-o vizită de protocol, după datină.

Atunci am văzut, pentru întâia oară în viaţa mea, Găgenii. Prin 1972. Cu oarecare aproximaţie. Iar pe tinerii căsătoriţi, i-am căutat prin tot cătunul. Până să-i găsim. Locuiau într-o baracă, având închiriate două încăperi supermodeste. Cam fără nimic în ele. Aşa cum e la început de viaţă. Penke a deplâns situaţia, încurajându-i. Eu, şi mai dihai. Declarându-le că şi noi, eu şi bulgăroaica, tot la camere mobilate locuisem. Când porniserăm la drum. Şi-am întărit afirmaţia, spunându-le:

— Dragă Tănţico, şi dragă Petrăchiţă, de-am fi avut, la vremea aceea, nişte încăperi ca ale voastre, am fi fost cineva. Odăiţele noastre erau mult mai amărâte... Personal, aş fi fericit să stau într-o asemenea baracă. Îmi plac nespus odăile voastre, zău aşa!

De unde să fi bănuit, atunci, în ’72 (să zicem), că-n 8 decembrie ’84, aveam să ne mutăm în fostul hogeac al familiei Petrăchiţă?

Când ne hotărâsem să reducem activitatea agricolă, livada, via şi grădina de la Tâncăbeşti depăşind puterile noastre, mai şi îmbătrânind niţel între timp, porniserăm să căutăm un sătuc cât mai izolat şi liniştit, umblând mai prin toată ţara. Găsisem. Mai întâi, existase varianta Vă- leni-Dâmboviţa, unde profesorii Dobrinoiu, Mărişica şi Jorj ne propuneau casa bătrânească, dispuşi să ne-o dă-ruie chiar. Numai ca să ne aibă aproape. Din dragoste faţă de neînsemnatele mele travalii umoristice, adunate până atunci în câteva volumaşe.

La a doua variantă, Teşila, renunţaserăm urgent. Prietenii de-acolo, soţii Moise, ar fi dorit să construim casă nouă în ogradă la ei. Din păcate, nici clădirea lor nu prea avea loc acolo.

Şi-atunci, într-o noapte neagră, de insomnii fireşti şi interminabile, i-am strigat nevesti-mii, întocmai cum procedase şi Arhimede:

— Erika, am găsit soluţia!

— Ce-i cu matale, măiestrică, discuţi cu maşina de scris?

Avea dreptate. Vrusesem să mă dau cult, şi trăsesem în bară. „Evrika" ţipase din baie Arhimede (dacă n-o fi cumva alt savant grec şi antic), iar nu ,,Erika". Şi, fie vorba între noi, nici n-ar fi avut cum. Ca matematician celebru, nu-l văd bătându-şi formulele algebrice la claviatura unei maşini nemţeşti. Şi-apoi, dânsul găsise chestia cu greutatea unui corp scufundat în apă, pe când eu aveam probleme cu greutatea mea. Mai fiind şi-n găleată, pe deasupra. Altă situaţie. Iar eu descoperisem alt principiu. Căruia românul îi spune: „prietenul la nevoie se cunoaşte"!

Cam vinovat, întrucât mă abătusem de la aforismul popular, şi-l neglijasem niţel (vreo cinci ani doar) pe agronomul de la Găgeni, mi-am luat inima-n dinţi şi i-am spus bulgăroaicei, care, îndeobşte, nu prea admite încălcările eticii:

— Ştii ce-am găsit? Salvarea... Mai ţii minte Găgenii?

— Cum să nu! Mult mai bine decât tine, care l-ai uitat pe iabraşul de Petrăchiţă...

— Iacă, mi-l amintesc acum! Vorba aia, mintea românului de la urmă... Îl caut, şi-i telefonez. Să vedem dacă satul lor e dispus să ne găzduiască. Imposibil să nu facem rost de-o casă bătrânească, pe care s-o punem după aceea la punct... Şi-aşa suntem aproape bătrâni!

— Nu-i rău, ca idee! m-a felicitat 50% Penke. Însă o mai fi Petrăchiţă pe-acolo?...

— Musai! Acum câţiva ani, de Revelion, mi-a telefonat să-mi ureze la mulţi ani, şi să-mi comunice lectura- rea, în familie, a „Contratimp"-ului...

— Curat contratimp, şi cu matale, măiestrică dragă!

Astfel îmbărbătat, am purces să-l dibăcesc pe fostul

pomicultor. Care, când mă colindase, afirmase că lucrează ceva mai acătării, în cadrul consiliului popular. Din fericire, avea acelaşi număr de telefon, comunicat acum cinci ani, şi, culmea, era şi-acasă. La celălalt capăt al sârmei. Normal. Fiind trecute de zece. Seara.

— Hai noroc, măi Petrăchiţă! Sunt un păcătos, ştiu...

— Cum adică, v-aţi lăsat de scris şi-aţi trecut la pocăiţi? s-a mirat strengăreşte agronomul, luându-mă şi la persoana a Il-a plural.

— Iartă-ne nouă, ingraţilor, că din calicie de muncă te-am uitat! Altminteri nu se explică. Uite ce-i, mi-aş putea găsi de cumpărat o casă la voi? Vreau să mă dezmeticesc puţin. Abandonând agricultura mea cam diletantă. Şi să mă pun serios pe lucru... Într-un mediu ambiant tihnit, negălăgios, cu iarbă verde şi pomi în floare!

— Cred că s-ar putea! mi-a răspuns cu-aceeaşi voce stenică de-altădată. Primarului îi trec prin mână toate cererile de vânzare din sat...

— Şi-l cunoşti?

— Olioleo, păi cum să nu...

— Atunci îmi pui o vorbă bună?

— Asta-i mai greu! Ar însemna să vorbesc eu cu eu, şi nu-i bine...

— Cum, ai ajuns şi primar? aproape am răcnit, încântat.

— Am fost ales... Ceea ce-i altceva!

— Perfect! Felicitări şi la mai mare... Adică nu, rămâi pe loc. Barem până mă stabilesc la matale, în sătuc. Mâine-s la Găgeni. Unde te găsesc?

— Unde-altundeva, maestre, dacă nu la primărie! De dimineaţă până seara. Că nu mai suntem în campanie agricolă... Atunci mi-s pe câmp, între aceleaşi ore! Bun, v-aştept bucuros de revedere. Cu-atât mai mult cu cât sunt unii săteni ce se-ndreaptă către oraş. Şi-şi scot în vân- zare casele... De altfel, dacă vă grăbiţi, faceţi treabă bună. Mai sunt vreo câţiva orăşeni amatori să devină ţărani... La ce oră sunteţi aici?

— La prima...

Trei săptămâni am circulat între Tâncăbeşti şi Găgeni. Pentru tratative cu amatorul de-a se stabili la Bucureşti. Unde era chemat. Ca mare specialist în motoare termice. Casa urmând să fie eliberată în primăvară, am mai făcut naveta vreo trei săptămâni. Zi de zi. Ca să-mi car, cu „Superbombiţa”, catrafusele, boarfele şi biblioteca. La baraca pomenită mai înainte. Deocamdată slobodă.

Pe 8 decembrie, când îmi luasem un rămas bun şi definitiv de la Tâncăbeşti, după douăzeci şi cinci de ani de muncă agro-literară, vârâsem atâtea lucruri în camera din baracă, încât am constatat disperat că nu mai avem unde întinde patul. Şi-atunci a funcţionat omenia. Văzând situaţia, Tănţica şi Petrăchiţă ne-au oferit găzduire la casa lor. Ridicată în răstimpul de când nu ne mai văzuserăm. Până aveam să facem ordine în balamucul de la „Auschwitz”, cum îi spuneam barăcii. Că tot fusese construită de nemţi, pare-se prin ’40. Şi, bieţii de ei, Petrăchiţii, nu nemţii, trei nopţi au dormit prin vecini. Ca să ne lase nouă paturile.

Că eram şi mulţi. În afară de mine şi bulgăroaică, mai exista şi nemaipomenitul nea Pătru, de la Hunedoara. Care, aflând că ne cărăbănim, urcase în tren şi sosise de urgenţă. Să ne-ajute la mutare. În pofida celor şaptezeci şi cinci de ani pe care-i purta (frumos) în cârcă.

Bineînţeles, ca românul de omenie, Tănţica lu’ Petrăchiţă ne-anunţase plină de grijă, temându-se ca nu cumva să ne jignească:

— O să mâncăm împreună, până instalaţi aragazul! Că, dacă-i casă, păi să fie şi masă… Tacâmul complet!

Când am considerat că suntem gata cu „casa nouă”, la orânduirea căreia fuseserăm ajutaţi copios de tov. Dănuţ şi nea Stelică, de la Plopeni, de Gicalete, megieşul din colonie, de nenumăraţi alţii, iar cunoscuţii au purces să curgă gârlă, nevenindu-le să creadă că optasem pentru un că- tun preferându-l Bucureştilor, iarăşi ne-am trezit că nu mai avem loc în vastele noastre apartamente. Nu era

duminică în care să nu sosească, din mai toate părţile ţării, prieteni vechi şi de nădejde. Şi curioşi să vadă minu- nea, şi dornici să ne sprijine moral. Imaginându-şi că ducem lipsa articolului respectiv, căzând în fandacsie. De unde să ştie, drăguţii de ei, că eram mai fericiţi decât dacă am fi tras la „Intercontinental”.

De fapt, ştiam ce ştiam. Căci abia aşteptam eliberarea gospodăriei de pe uliţa grădiniţei. Unde trebuia să ne transferăm în primăvară. Şi să-ncepem o viaţă nouă.

De nu ne-ar fi rânduit pomii Petrăchiţă, în ’72, poate n-am mai fi ajuns să ne retragem în satul său. Şi nici să ne cuibărim în fostul lui sălaş, de la baracă. Ce-i drept, pe- atunci nimeni încă nu bănuia nimic. Nici noi că ne va cocârja povara anilor, şi nici agronomul că va ajunge părintele propriei comune.

Şi-acum, când nădăjduiam să ne chibzuim cât mai prielnic şi tihnit ultimii ani de viaţă, eventual decenii, tot lui îi fusese dat să fie lângă noi. Cu mâna, cu sfatul şi priceperea într-ale gospodăriei. Pesemne de-aia şi fusese tre-cut la gospodărirea unei comune cu trei sate.

Toţi cei care se-abătuseră pe la noi, chiar în condiţii de „Auschwitz”, şi Georgică, şi Lucica, dar şi Ioaniţiii, Do- brinoii, Modest Morariu şi Olguţa, Stelică Gruia şi Lida, Zarafu cu George Oancă, nemaivorbind de nepoţi, strănepoţi, cumnaţi şi cumnate, absolut toţi, până şi Ştefan Cosman, de la Băleni-Sârbi, cunoscându-mi ferma de la Tâncăbeşti, se interesau într-o formulă aproape unică:

— De ce la Găgeni, şi nu-n altă parte? Sinaia, Predeal, Azuga, Buşteni, şi-atâtea alte aşezări de altitudine...

Iar răspunsul era tot unul singur:

— Fiindcă aici nădăjduiesc să-mi recreez condiţia de ţăran cu grădină, vie şi livadă-n bătătură! Bineînţeles, în varianta micro. Tot e la modă fusta mini, şi-alte chestii mini... Iar în primul rând, fiindcă-l am la îndemână pe Petrăchiţă. Iar omul acesta nu-i unul, ci mai mulţi, având sute de prieteni, preţuitori, sfătuitori. Şi-apoi, cine altul să- mi taie pomii pe care am de gând să-i plantez?

Miraţi, insistau cerându-mi detalii:

— Şi cine-i individul?...

— Un ţăran! O să râdeţi însă, unul ciudat... Cu Academie absolvită, şi înzestrat c-un neobişnuit simţ ai managingului!

Ce-şi face omul cu mâna lui!

Într-adevăr, chiar că era un autentic „manager”!

Că mai erau prin comună şi-oameni care nu-l prea înghiţeau, nepicându-le bine la pipotă, asta conta mai puţin. Principalul era majoritatea. Pentru care, în condiţii ingrate, existând atâtea rămâneri în urmă, birocraţi, turnători, mişei şi bişniţari, se zbătea încrâncenat, zi şi noap-te, să-i pună pe masă bucata de pâine, la propriu şi la figu-rat, adică locuri de muncă, pe plan local, ca să mă exprim şablonard, precum şi speranţa zilei de mâine.

Şi-mi spunea la întâlnirile noastre, destul de frecvente iarna, când băteam tablele de le sminteam, fiind amândoi filoxeraţi după acest joc de inteligenţă şi destindere:

— Maestre, ce-oi fi bănuind tălică despre mine? Că urmăresc posturi înalte, avantaje peste avantaje... Ce să fac cu ele? O viaţă are omu’, şi nu ia nimic cu el! Ceea ce rămâne însă nu-i decât numele pe care l-am purtat. Şi depinde foarte mult cum. Copil, am crescut într-o casă de ţărani nevoiaşi. Ei bine, nu aş dori să mai existe asemenea săteni... Oare să nu fi venit şi vremea noastră? N-aş zice. Sunt convins c-a şi sosit. Dar numai dacă punem cu toţii osu’!... Altminteri, nu văd cum. Crezi că la Plopeni, unde se-nalţă oraş nou, primarele-şi construieşte blocuri pentru el? Aiurea... Tot sub un acoperiş trăieşte, şi nu doarme în zece odăi.

Cugetam la spusele fostului tehnician agronom. Care se străduia vizibil să nu cuvânteze ca la gazetă. De alt- fel, cunoscându-l şi eu pe „ziditorul” de la Plopeni, ajunsesem

la convingerea că ia naştere o nouă generaţie de gospodari. Alcătuită din tineri atraşi de fapta concretă, într-o lume care, aşa cum este, bună sau nebună, fericită sau amărâtă, nu crede decât în ceea ce vede. Iar ceea ce se vede nu-i chiar raiul pe pământ. Şi, întrucât basmele-s bune pentru adormit copiii, atunci se puneau pe treabă. Să înfăptuiască barem începutul. Vizibil, palpabil.

Votând pentru Petrache, şi la propriu, dar şi metaforic vorbind, în anii din urmă mi-am văzut de „opusurile mele. Trăgând însă şi cu ochiul la ceea ce se întâmplă în jurul meu. La Găgeni mi-am scris două volume din „Aventuri aproximative". În linişte şi pace. Atent totuşi la viaţă şi la oameni. Căci de-aici îmi extrag şi eu bruma de materie primă. Cu care-mi plăsmuiesc romanele, utilizân-d-o din plin. Necazuri, slavă Domnului, berechet. Vârsta, deh! Dar nu mi-am pierdut nădejdea. Tot datorită prietenului meu. Văzând ce se petrece, mai cătând cu privirea şi prin bătătura altora, fie la Plopeni, fie la Bucov, într-o bună zi m-am pomenit cu Petrăchiţă la mine.

— Facem o tablă? l-am luat repede.

— Mai târziu o ţâră! Deocamdată am alte probleme... Destul de arzătoare. Şi-i musai să le punem capăt...

— Păi cine să le rezolve? l-am întrebat nedumerit, ştiind şi eu care-i situaţia.

— Noi! s-a repezit să-mi declare neastâmpăratul bărbăţel.

— Care noi?

— Eu, matale chiar, şi mulţi alţii...

Auzindu-mă citat, mi-am amintit de Via, zvârluga de fetiţă a familiei Petrăchiţă, o veveriţă de copil, isteaţă şi oarecum aparte. Când dăduse ochi cu mine, la prima mea vizită în casa lor, fugise din odaie. Nedumerit, am întrebat-o pe maică-sa, după ce se înapoiase din camera fetiţei:

— Ce-i cu ea, Tănţico, nu se simte bine?

— N-are nimic, maestre. Au apucat-o hachiţele. Acum plânge... Nici noi nu ştim ce se-ntâmplă cu Via. Uneori se-

ntristează şi suferă din te miri ce! Dacă ţii nea-părat să afli ce-i cu ea, dar n-aş vrea să te superi, îţi spun adevărul...Mă simt prost, dar Via plânge de mila dumitale.

— Cum adică? nu mi-a venit să cred, de vreme ce încă nu mă manifestasem în niciun chip faţă de copilă.

— Mi-a zis: „Mămico, de ce-i nenea ăsta atât de mare?" Apoi, hohotind, a completat: „Dacă-i atât de gras, unde-l aşezăm?"...

Dându-mi numaidecât seama că fetiţa era nespus de sensibilă, şi suferea din pricina trupeşiei cu care mă înzestrase natura şi glandele în defect, am liniştit-o pe biata Tănţica:

— Las' pe mine, c-aranjez eu lucrurile! Mă-c să discut cu fetiţa...

Bineînţeles, am reuşit operaţia de îmblânzire a micii sălbăticiuni. Explicându-i că-s mare scriitor pentru copii, şi de-aia gros şi burduhănos, că în cărţile mele fetiţele şi băieţeii, unii din ei, sunt la fel de fofolonci şi dolofani, ceea ce nu-i păcat. Ba, lămurită, Via m-a şi solicitat să-i dau informaţii suplimentare!

— Mănânci şi copii, de te-ai îngrăşat aşa?

— Ferească sfântu'! am asigurat-o eu. Numai fripturică de purcel...

— Dar ne laşi şi nouă, să nu murim de foame? Că fripturică a făcut şi mămica pentru prânz.

— Neapărat! Eu n-am să-nfulec decât o bucăţică!...

Dacă şi-un copil îşi închipuise că-s în stare să mănânc ţânci şi carne cu târna, oare ce-i putea trece prin minte lui taică-său? Şi l-am iscodit, curios să aflu ce-avea de gând cu mine:

— Ia ascultă, măi frate, nu crezi că, la vârsta mea, nu-s bun de nimic întru rezolvarea belelelor?

— Ba deloc! Mai scrii şi la cărţile matale, însă ne mai dai şi nouă o mână de ajutor...

— La ce?

— La găinării! a replicat Petrăchiţă, dur şi inexplicabil.

Nu mă aşteptam la o atare evoluţie din partea lui.

Doar îl ştiam de om cinstit şi serios. Ce-l apucase, aşa, pe nepusă masă?

Radem o tablă?

De fapt, n-ar fi fost cazul să mă-ngrijorez. După cum am aflat din amănuntele furnizate de omul comunei. Cândva, îi povestisem despre un mare tablagiu, doctor în medicină veterinară, din Tâncăbeşti. Ajuns apoi celebru prin crearea celei mai superdezvoltate şi moderne fabrici avicole din ţară. Acum Petrăchiţă auzise că doctorul meu e şi mai sus, şi mă ruga să-l însoţesc la Viorel. Ca să obţină o aprobare, de cumpărare a unui lot de pui de găină, intenţionând să-şi întemeieze o secţie avicolă în Găgeni. De producere a galinaceelor, başca pui de-o zi. Pentru populaţie. Care să se pună serios pe crescutul orătăniilor.

— Ai bani? C-or să coste o grămadă de parale...

— Am! În bancă... De la „Jumbo-Jet", crescătoria de porci şi de la oile noastre! Plus moara nouă...

Atunci mi-am amintit de secţiile consiliului popular, create de Petrăchiţă şi oamenii săi, de-acolo, Ioniţă vicele, Jenny, şi de-alde Ene. Iar „Jumbo-Jet"-ul mă determinase, la-nceput, să şi râd niţel, neîncrezător.

În realitate, era vorba de-un tractor rablagit aparţinând consiliului popular, căruia adăugându-i-se două remorci, prevăzute cu bănci şi acoperite cu pânză multicoloră, cât mai bătătoare la ochi, fusese transformat în „tren de agre-ment". Pe distanţa Ploieşti-Păuleşti. Sâmbetele după- amiaza şi duminicile era omor pe „Jumbo-Jet"-ul nostru. Ploieştenii, amatori de-o deconectare la iarbă verde, nu prea aveau cu ce sosi la pădurea Păuleştilor, unde se găsea şi „Hanul Prahova". IRTA nu pridiidea, lumea nu dis-punea de-alte mijloace de transport în comun, iar „Jum- bo-Jet"-ul picase la ţanc. Efectuând zeci de curse pe ruta de mai sus, până-i plesneau cauciucurile şi băncile de-a- tâta lume.

Când l-am văzut pe doctorul Viorel, la noul său loc de muncă, o altă staţiune avicolă, şi mai babană de data asta, ne-am îmbrăţişat ca pe vremuri, bucurându-ne de anii ce ne legaseră. După ce i l-am prezentat pe însoţitor, recitindu-i numele, vraciul galinaceelor m-a iscodit:

— Ce-nvârte tovarăşu'? Creşte păsări, şi-ar vrea niscaiva pui?

— Mai rău! E primarele nost'. Şi-şi doreşte o avicolă proprie, pentru oamenii comunei... De ce să halească numai orăşenii pui la frigare? Este legal să-i vinzi material prim?

— Cum să nu! Ba-l mai şi ajutăm... Reţete, sfaturi de specialitate... Are cont în bancă?

— Are! Se descurcă băiatu'!

Plimbându-ne prin multiplele ferme ale staţiunii, unde n-aveai cum să te mişti de-atâtea orătănii, başca fermele de iepuri şi-alte lighioane, deodată am identificat şi-o oră- tanie scumpă inimii mele. Căreia, în mod normal, îi zi-ceam „raţă pe varză". Bineînţeles, ca să nu fiu înţeles greşit, nu era vorba de-un unic exemplar, ci de zeci de mii de măcăitoare. În diverse faze ale existenţei lor. De la pui de-o zi, şi până la stadiul de „pui zburaţi". Denumire pe care n-o mai auzisem vreodată.

Încântat, Petrăchiţă, spirit pragmatic, şi-a cumpărat şi vreo două mii de „boboci zburaţi". Peste puii de găină iniţiali.

Când am aflat că răţuştele îşi puseseră în cap să-l lase sărac, lichidându-i întreaga rezervă de nutreţuri, m-am simţit oarecum vinovat. Eu-l dusesem în ispită, însoţindu-l la vrăjitorul de Viorel. Nu era chiar aşa. După cum mi-a explicat „găinarul", la prima întrevedere. Nehalitele, ce-i drept, mâncau pe sparte, enorm. Însă fuseseră luate toate măsurile ca viitorul să fie asigurat. Şi-al lor, şi-al secţiei consiliului. Care le vânduse populaţiei, pentru creştere la domiciliu. În faza de „zburaţi evoluaţi". Cu trei sute de grame mai grei decât la preluare. Şi iar se-alese- seră cu profituri.

Numai eu nu m-am ales cu niciun ce profit. Fiindu-mi

interzise cărnurile coriace, greu digerabile, nu mi-am cumpărat nici măcar o aripă de măcăitoare. Ironia destinului! Despre care i-am povestit managerului:

— Bine, măi frate, dreptate-i asta? Te-am ajutat să-l contactezi pe vrăjitoru' din Oz, şi n-am văzut pe masă măcar o raţă pe varză!

— Păi de ce? m-a deplâns Petrăchiţă. Le-am vândut destul de convenabil. Iar femeile satului numai că nu m-au pupat, când s-au văzut procopsite cu-asemenea orătănii...

— De-aia! i-am lămurit situaţia. Pe mine mă pupă endocrinologa, de la Parhon, în timp ce-mi suflă să bag în mine doar brânză de „veci". Ca să trăiesc mult şi să mor sănătos... Nu-i corect. Păi ce-i mai bun pe lumea asta, decât o gâscă îndopată, sub formă de „paté de ficat", ori o raţă umplută cu mere, şi coaptă la cuptor, aşternută pe-o pătură de varză călită?

— Păcat! s-a mulţumit să mă compătimească agronomul de-altă dată, lăsându-i gura apă. Nu-i nimic, luna viitoare intră în producţie ciupercăria noastră. C-am pus pe picioare şi-aşa ceva. Iar şampinioanele-s excelente cu sos de smântână...

Acum îmi lasă mie gura apă. Însă mi-a trecut. Rapid. Când nea Ticuţă, profesorul de la clinica de boli de nutriţie, m-a anunţat că, într-adevăr, ciupercile-s delicioase. Dar nu pentru mine. Care am acidul uric crescut. Deci, total contraindicate.

Secţiile consiliului au adus parale bune. S-a aşternut asfalt pe uliţe, reţeaua de apă a fost întărită, presiunea crescând de la 0.3 la 2 atmosfere. Având posibilitatea unor duşuri scoţiene, dimineaţă de dimineaţă, mi-a crescut şi mie productivitatea în muncă. Bat mult mai ţeapăn la „Erika". Încât, mai în fiece zi, îi sare câte-o literă. Din fericire, mereu alta. Şi-am învăţat să mi le lipesc singur. Cu caloriiile stau mai prost, neavând dreptul să mă bucur de nici unele din produsele managerului. Nici tu ouă (colesterol!), nici ,,champignoane" (acid uric), nici alte chestii, mai toate având contraindicaţii. De vârstă. De vârsta mea,

nu de-a lor.

Petrăchiţă s-a mbolnăvit grav, de coloană (vertebrală), l-au operat nişte generali la spitalul militar, şi-acum e-n convalescenţă. La mine în birou. Unde ardem nişte table de pomină. Şi bate la mine, bată-l cucu', ca la fasui. Marţ şi linie, linie şi marţ!

— Ia stai niţel, măi Petrăchiţă, n-ai de gând să pui şi bazele unei secţii de care să mă bucur şi eu?

— Se face, maestre...

— Serios! Ce-anume?...

— Artizanat... Pentru împodobirea sufletelor oamenilor!

— Păcat! Aş fi dorit ceva pentru împodobirea mea, niscaiva de-ale gurii...

— Fac şi dintr-astea! Căni de lut, blide, oale...

Nu mai zic nimic. Tac şi gândesc. La viitor. Veni-va oare? Că apa iarăşi nu are presiune. Uneori, deloc.

ROMANUL PIERDUT_____

Luând viaţa de la capăt, pieptiş...

Când am fost trimis, prin '45, sau '46, să mă prezint la redacţia cotidianului craiovean „Înainte", Cernea, redactorul-şef, a ţinut ca mai întâi să fac vreo câteva luni de aşa-zisă stagiatură.

— Măi Marincule, mă prelucrase dânsul, apelând la pseudonimul meu literar, mult mai la îndemână decât numele de pe buletin, aşa-i gazetăria!... Trebuie să faci de toate, punând osul acolo unde ţi se cere. Corectură, telefoane la raioane, notiţe culturale, sociale şi economice, legătura cu tipografia, iar mai încolo, ai să m-ajuţi şi la întocmirea paginii externe!

Oarecum nedumerit, deoarece mai lucrasem în presă, şi-ncă destul de intens, mai ales în calitate de corector,

când de zi, când de noapte, atât la „Curentul literar-magazin”, cât şi la „Chemarea vremii”, unde fusesem chiar şi responsabil cu pagina rezervată cinematografiei, l-am întrebat pe şef:

— Dar vreo poezie nu se publică-n ziar? Căci, mai presus de toate, sunt şi poet, domnule Cernea...

— Poate vrei să spui tovarăşe Cernea, domnule Marincu! „Primul” mi-a spus că eşti şi tu încadrat în partid, chiar recent, mai săptămâna trecută... Domnii, atâţia câţi sunt, şi câţi vor mai rămâne, sunt acum de cealaltă parte a baricadei. Dacă mă mai iei cu „domnule”, află că n-ai să faci pureci mulţi la mine-n redacţie! De poezie ne-arde nouă acum, când ţărăniştii şi liberalii ne-mproaşcă de pretutindeni, afirmând că nu suntem capabili să scoatem un ziar ca lumea, care să fie cumpărat de public? Trebuie să scriem în aşa fel, zi de zi, încât să-i ardem pe „democraţii” noştri, de să le sfârâie pielea. Ca şoriciul pus pe tigaie!

Chestia cu şoriciul plăcându-mi, şi la propriu şi la figurat, i-am făcut pe voie redactorului-şef, declarându-i:

— E-n regulă, tovarăşe! Las poezia pentru mai târziu, şi-am să fac orice-mi ceri...

— Ei, aşa-i mai bine, Marincule! s-a arătat satisfăcut şeful.

Pe redactorul-şef, de altfel ca şi pe alţi redactori de la gazetă, îl cunoşteam mai demult, încă din primii ani când izbucnise războiul, şi ne citeam reciproc producţiile noastre lirice şi prozastice, refugiaţi în cel mai retras ungher al braseriei, dacă i se putea spune şi-aşa, aflată deasupra cofetăriei „Palas”. Unde, în jurul unui şvarţ, scriitorimea craioveană zăbovea până noaptea târziu. Ca să-şi deie seama dacă are vreun viitor. Erau vremuri grele, mai ales pentru Aurică şi Radu, siliţi să trăiască doar dintr-un posmag de pâine, câştigat şi-acela, cu greu, muncind şi ei pe-unde apucau, şi nu chiar permanent.

Pe-atunci nu ştiam, şi nici măcar nu mi-ar fi putut trece prin cap, că Aurică şi Radu erau „tovarăşi”. Şi nici nu

cunoşteam ce-nseamnă, dintr-un anumit punct de vedere, cuvântul respectiv.

Le ziceam Aurică, sau Radule, fără „domn” şi nici tovarăş, ci, de cele mai multe ori, maestre. Că doar maeştri eram, de vreme ce ne punea dracul s-aşternem pe hârtie tot felul de bazaconii literare.

Acuma, gata, nu mai eram „maeştri”!

De fapt, Radu lucrase la „Înainte” doar câteva săptămâni, pentru ca, mai apoi, să fie cerut de Bucureşti, să lucreze în presa de-acolo. Redacţia, când mă pripăşisem şi eu la gazetă, nu cred să fi posedat mai mult de doi sau trei „ziarişti”. În afara mea, bineînţeles. Proaspăt sosit. Ca tânără speranţă..

Atât de tânără însă, încât în primele săptămâni fusesem antrenat mai mult în munca de corector şi curier. Pe care, uneori, o practica şi Aurel. Căci, pe bune, adevăratul redactor-şef era... mai mulţi. Dar care îşi aveau cabinetul la sediul regionalei. De soarta ziarului se interesa, destul de des, până şi primul-secretar, telefonând noi dispoziţii, şi-acelea venite mai de sus. Tot prin telefon.

Alteori, suna la redacţie secretarul cu propaganda, şi-l cerea la telefon pe şef. Aurică, aflându-se „în sala de radio-recepţie”, unde asculta ştirile externe transmise de Roma, Moscova, Paris, Londra şi-alte capitale, îi răspundeam eu:

— Tovarăşul redactor-şef scrie pagina externă! Cine-i la aparat?

— Cine trebuie! Dar tu cine eşti, ziaristul ăl nou, romancierul cu la sud de lacul Nairobi?

— Eu, tovarăşe secretar!

— Ei, cum e cu gazeta?

— Foarte bine! încep să-nvăţ... Altceva decât ştiam destul de bine, lucrând de multă vreme în presă!

— Măi băiete, nu mă interesează, deocamdată, cum stai tu cu ziarul, ci cum stă el!

— Stă excelent! Adică merge straşnic... Acuma-i intrat la maşină, şi trag băieţii la el de scapără scântei!

Parcă niţel îngrijorat, vechiul ilegalist mă ruga fru-

mos:

— Fugi repede la tipografie, şi-adă-mi cât mai degrabă un exemplar! Mă găseşti la primul-secretar, în cabinet... Ai cu ce veni, vreo maşină sau vreun camion?

— Am! l-am asigurat eu, fără să-i dezvălui că mijlocul meu de locomoţie era o bicicletă amărâtă, dejghinată şi pe cale de casare.

De la tipografie, aflată la subsolul redacţiei, de fapt fosta tipografie a lui Şaban Făgeţel, „Institutul de arte grafice «Ramuri»“, am ajuns pe Calea Unirii, în mai pu-ţin de zece minute. Gonind ca la curse. Şi, leoarcă de năduşeală, în plin decembrie, am dat buzna în anticamera primului-secretar. Unde l-am găsit, aşteptându-mă, pe şeful cu propaganda. Pe care era cât pe ce să-l dobor la pământ. Izbindu-l cu uşa dintr-un singur brânci. Iar dânsul tocmai se-ndrepta spre ieşire, c-un pahar gol în mână. Probabil ducându-se după niţică apă.

— Bravo, măi, ai şi-nceput să-mi porţi pică! Şi-asta numai pentru că ţi-am cerut un exemplar din gazetă... Ce păţeam, dacă-ţi spuneam să-mi aduci mai multe?

Interesant tip. Înalt, cam slăbuţ, cu părul totdeauna pieptănat, îmbrăcat corect, chiar elegant, mereu cu cravată, având grijă să-şi lustruiască încălţările. Altfel mi-i imaginam pe tovarăşi. Întocmai cum îi văzusem într-un film sovietic, „Lenin în octombrie”, în bocanci răpănoşi, cu puşca-n bandulieră, încinşi cu centuri împănate cu cartuşe, cu şepci pe cap şi cămăşi bariolate pe orizontală, de matrozi. Comuniştii noştri, după cum îmi dădeam seama, arătau altfel. Mă rog, una era în 1918, şi-alta în ’45. Şi-apoi, noi eram în decembrie.

Deşi era, pare-se, farmacist de meserie, în ultimii ani se ocupase numai de politică. Exact în perioada războiului. Când nu prea era indicat să-ţi baţi singur cuie în cap. Dânsul însă, avea ideile lui. La care ţinea. Şi pe care şi le susţinea activând în umbră. Mă rog, poseda probabil şi tăria de caracter necesară.

De-atunci şi până astăzi, când îl mai reîntâlnesc din când în când, fiind un pensionar stenic şi plin de vlagă, mi-a fost şi-mi este mereu drag. Nu-s mulţi oameni din- trăştia!

„Lupte” de stradă

După ce-a examinat rapid exemplarul pe care i-l adusesem, s-a oprit mai atent asupra unui articol de pe pagina întâi. Recitindu-l, a exclamat:

— Bine!

De fapt, era vorba de-un material primit de la Bucureşti, unde apăruse în „Scânteia”. Cu-o zi mai înainte. Şi ni se ceruse ca neapărat să-l reproducem. Era o cuvântare.

Pe când intenţiona să-mi dea mâna, ca să-şi ia rămas bun, deodată au răsunat, de-afară din stradă, ţipete şi zbierete. Deocamdată indescifrabile. Cel puţin pentru mine. Căci secretarul mi-a şi spus:

— He, he, iarăşi s-au pus băieţii pe tămbălău!...

— Îi cunoaşteţi?

— Ba bine că nu! După cum urlă şi răcnesc. Ca bezmeticii... Sunt băieţii de la sediul tineretului liberal, aflat cam peste drum de noi! Care tare ar dori să ne vie de hac. Puşlamale şi vagabonzi cu buzunarele pline de parale. Feciori de bani gata, odraslele moşierilor şi „industriaşilor” noştri, din Craiova!

Căzând oleacă pe gânduri, m-a întrebat:

— Ce zici, o poţi întinde de-aici, gonind ceva mai tare? Nu de-altceva, dar să nu te-nhaţe prăpădiţii ăia...

— Pe mine? Nu le merge... Din păcate însă, nu-mi merge nici mie bicicleta cu care-am venit. În lipsă de altă maşină. Am să încerc totuşi s-o iau în cârcă, şi să mă furişez pe lângă ziduri!

— Vezi-ţi măi de treabă! Pe cât eşti de grăsuţ, te ochesc ăia de la distanţă. Şi n-ai să fii în stare să fugi mai

iute ca ei... Las' c-aranjez eu lucrurile!

S-a reîntors peste câteva minute. Însoţit de trei făpturi cu totul ciudate. Un bărbat cam trecut şi veştejit, îm-brăcat destul de ponosit, cu un chip extrem de blajin, scăldat de nişte ochi scăpărând inteligenţă, apoi o matahală de om, care zâmbea mai tot timpul, privindu-mă interesat, şi trecându-şi mereu degetele prin părul vâlvoi, iar celălalt un tânăr, cam la vârsta mea. Însă dublu decât mine. Pe înalt. Bălai, cu ochi albaştri, părea atunci convocat din cine ştie ce arene de lupte greco-romane. Căci arăta exact ca un atlet de circ.

Nu mi i-a prezentat, ci doar m-a informat:

— Uite, măi băiete-cucuiete, ai să fii condus la redacţie de câţiva reprezentanţi ai clasei muncitoare!... Să vedem ce-or să mai zică băieţii. Pe care-i cam ştim noi cine sunt, tineri între 35 şi 45 de anişori, bătuţi pe muchie, din care vreo zece, cel puţin, petrecuţi în barul de noapte al lui Tomescu, sau în zaiafeturi la „Cina"... Fleşcăiţi înainte de vreme, fără să fi făcut ceva la viaţa lor!

Pe când coboram la parter, să-mi iau bicicleta rămasă acolo, la spinare, plăpândul m-a întrebat cu blândeţe:

— Măi copile, ce-nvârteşti tu pe la „Înainte"?

— De toate! Scriu, din când în când, alerg între redac- ţie şi tipografie, mă ocup de şpalturi şi de bunurile de tipar, mă rog, într-un cuvânt, sunt mâna dreaptă a redac- torului-şef...

— Şi-n viaţa civilă?

— Atunci sunt scriitor... De romane şi poezii!

— Interesant, a mormăit omul, sprijinindu-se de umărul meu, înseamnă c-am fi un soi de colegi de breaslă!

— Lucrezi şi matale în presă? m-am dovedit şi eu curios.

— Am lucrat! La fabrica lu' Brătăşanu... Dar la alt soi de presă. Ca muncitor. Până m-a dat jupânul afară, aflând că mi-am stors din cale-afară bojocii, tot trăgând la hodoroaga lui de presă pentru buloane, o vechitură de pe vremea lui Pazvante. Iar pe de altă parte, fiindcă prea se interesau ăi de la Siguranţă de mine! Am aşternut şi eu pe

hârtie, toate cele ce mi s-au întâmplat în viaţă. Voiam să fac un roman...

— Interesant! Şi-ai izbutit să-l termini?

— Deocamdată un caiet din ăla mare, format registru... Dar mai am încă multe de povestit!

Când am păşit pe uşă afară, de-a dreptul în stradă, pe trotuarul din faţa sediului tineretului liberal, doar eu şi cu omul meu de pază, matahalele urmând să-şi facă apariţia mai târziu, în cazul când se-ntâmpla ceva, am băgat de seamă că eram aşteptaţi. De-un grup de „tineri" liberali. Chiori de beţi. Şi cu ciomege în mână.

Care, pitiţi până atunci în gangul sediului lor, s-au repezit la noi urlând şi ameninţându-ne:

— Parastasu' cui v-o făcut, unde-ncercaţi să vă cărăbăniţi?...

Şi, fără să mai aştepte răspunsul nostru, pe mine m-au buşit de vitrina librăriei de lângă judeţeană, strivindumă

între bicicletă şi geam, iar pe firavul meu însoţitor l-au doborât la pământ, încălecând vreo doi haidamaci peste el, cu intenţia vădită de a-l călca în picioare.

Ameţiţi de băutură, şi neavând nici vizibilitatea corespunzătoare, s-au orientat eronat la un moment dat. Căci, în bezna de-afară, n-au mai ştiut care suntem noi şi care-s ei. Mai ales când au ţâşnit din sediul nostru ceilalţi membri ai grupului de pază.

Rotind alandala toroipanele, „liberalii" au purces să lovească-n stânga şi-n dreapta. Otânjindu-se mai mult între ei. Urlau şi se văitau, când încasau una mai zdravănă, străduindu-se să se identifice:

— Fred, în cine dai mă, boule, nu vezi că m-ai pocnit cu bastonu' lu' tac-tu?.. Tu eşti, Fred, sau blegu' de Marcello? Bă, spune bă, care eşti bolşevic, hai, nu te-ascunde! Bobby, fereşte capu', că prea semeni cu prăpăditu' ăla, de pe asfalt, şi vreau să-l fac praf!... Tony, Willy, Sache, unde

sunteţi mă?...

Învălmăşeala fiind cumplită, tineretul liberal luptându-se cu liberalii mai puţin tineri, mi-am zis că-i cazul să fac priză cu realitatea. Şi, înşfăcând bicicleta de ghidonul acum sucit de-a-ndoaselea, am zvârlit cu ea drept în individul ce vroia să-l facă praf pe bietul meu coleg de breaslă.

Care, oricât ar fi arătat el de plăpând şi firav, nu stătuse o clipă degeaba. De la locul unde se afla, adică trântit pe caldarâm, muşcase de picior vreo câţiva atacanţi, din cei ce intenţionau să-l frământe cu cotonoagele. Iar aceştia, jăluindu-se ca nişte babe, aproape plângând, ţopăiau doar într-un ţurloi, ţinându-se de celălalt cu-amândouă mâinile. Dansatorii au fost nevoiţi să-şi curme baletul. Căci însoţitorii mei, fără ca măcar să-i cârpească c-un dos de palmă sau o scatoalcă, îi şi luaseră în primire.

Desfăcându-le curelele de la pantaloni, le legaseră mâinile laolaltă de piciorul pe care şi-l ţineau în braţe. Şi-acuma îi culcau, grijulii, lângă omul nostru de pe trotuar. Care, având plămânii cam lipsă la apel, încă nu era în stare să se ridice.

Nici cu ceilalţi n-au avut probleme speciale. Întrucât singuri se cotonogiseră cu bâtele personale, şi acum se-nvârteau ca nişte titirezi, sprijiniţi în ciomege. De parcă s-ar fi angajat să dănţuiască binecunoscutul joc popular — căluşarii. Preluându-le bâtele, de fapt, mai curând, bastoanele aduse din căşile părinţilor, beţivanii au picat, unul după altul, priponindu-se cu nasul în asfalt.

De unde, petrecându-le armele pe sub şale, i-au cărat şi pe ei, tot lângă ceilalţi tovarăşi, ca să le zicem şi-aşa, de idei. Încât, la ora când plecam cu toţii spre redacţie, purtându-l între noi pe omul de la Brătăşanu, mormanul de tonţi zăcea chiar în faţa sediului lor. Către care strigau cât îi ţineau gura:

— Săriţi, măi, că ne-omorâră bolşevicii!

Precauţi, ceilalţi tineri liberali au stat liniştiţi în

saloanele lor, puţin păsându-le de zărghiţii ce se-avântaseră la bătaie. S-au mulţumit să deschidă o fereastră de la etaj, să examineze situaţia şi să ne bălăcărească în fel şi chip. Înjurându-ne birjăreşte. Băieţi culţi, cunoşteau şi expresii mai acătării. Hai să nu le citez!

Când să dăm de colţul cu Lipscanii, le-am cerut tovarăşilor mei:

— Oameni buni, aşteptaţi-mă o ţârişică!

— Dar ce te-apucă, dănacule? m-a întrebat „scriitorul”.

— Uitai, neică, bicicletu’! l-am lămurit eu. Vin numaidecât!

N-a fost chiar atât de rapidă întoarcerea mea. Căci a trebuit să mă chinuiesc îndelung, până am izbutit să extrag capul tânărului liberal dintre spiţele roţii din faţă. Pe care mi le strâmbase. Supărat, i-am arătat roata şi i-am spus:

— Vezi, măi, ce mi-ai făcut? Ce-ar fi dacă ţi-aş suci şi eu gâtul, cum mi-ai răsucit tălică spiţele?...

Nu mi-a răspuns nimic. Ci numai a-ncercat. Fără să reuşească. Probabil avea ceva la laringe. Din motive de bicicletă. Care-i cam strânsese niţel beregata, prinzând-o în roată.

Reporter special

Odată ajunşi la redacţie, surpriză mare. Eram aşteptaţi cu nerăbdare. De-un întreg complet de judecată (mi-am zis eu). Erau acolo şi primul-secretar, şi şeful poliţiei din Craiova, precum, spăsit, şi nefericitul de Aurel. Cu ochii în pământ.

,,Primul”, consultându-se din ochi cu ceilalţi, l-a întrebat pe cel mai dezvoltat dintre noi, pe bidiviul ăla cu părul vâlvoi, care-i legase pe balerinii muşcaţi de presarul de la Brătăşanu:

— Ia spune-ne şi nouă, măi tovarăşe, chiar i-aţi omo-

rât cu bătaia pe golanii de la sediul tineretului liberal?

— Nici vorbă, tovarăşe-prim! Au sărit cu ciomege-le... Beţi. Nici măcar nu i-am atins. Doar i-am astâmpărat, să nu se omoare între ei!

— Ca să vezi ce le mai trece prin minte şi opozanţilor noştri! s-a mirat primul-secretar. M-a sunat, în plină noapte, şeful liberalilor din localitate, să mi se plângă c-aţi atacat sediul vlăstarelor lor, şi că-s vreo patru morţi printre ei...

— Poate morţi de beţi! a precizat blondul, cealaltă matahală din echipa de însoţire.

— Ne-ar trebui un reportaj de la atelierele C.F.R.! i-a spus şeful, lui Cernea. Ai pe cineva la-ndemână? Care să fie la prima oră acolo, şi să ia contact cu inginerul de la forje, secretarul organizaţiei de bază... Oamenii trebuie să citească în gazetă că se scrie şi despre ei, nu numai de chestii străine de oraşul nostru!

Aurică, obosit de cât stătuse cu urechea lipită de aparatul de radio, ca să-şi ,,scrie" pagina externă pentru numărul de-a doua zi, a clătinat îngândurat din cap.

— Ar mai fi doar Marincu! Reporterul nostru pleacă la Strehaia, eu trebuie să rămân la post, iar pe-altcineva nu mai am, deoarece abia ne-nchegăm redacţia... Doar cunoaşteţi situaţia noastră!

— Crezi că-i în stare să facă faţă, Marincu-biciclistul? s-a interesat zâmbind subţire primul, privind la mine cu coada ochiului.

M-am grăbit să răspund, în locul lui Cernea:

— Tovarăşe prim, dacă am fost capabil să scriu trei cărţi până acum, de ce n-aş putea încropi şi-un reportaj interesant?

— Bun! Să zicem c-am fi de acord, toţi cei de faţă... Dar dacă te-apuci să născoceşti tot soiul de năzbâtii inexistente, ca-n „La sud de lacul Nairobi", pe care l-am citit şi eu, dorind să constat ce-ai în cap, atunci să ştii c-ai încurcat-o... Oamenii de la atelierele C.F.R.-ului sunt muncitori serioşi!...

— N-am să scriu decât adevărul! l-am asigurat cu aplomb.

Iar Aurel, intervenind, oarecum, în favoarea mea, i-a spus prim-ului:

— Când o să aibă gata reportajul, o să-l citesc şi eu, mai înainte de a-l trimite la tipar!

— E mai bine aşa! l-a aprobat primul. Să-i acordăm romancierului nostru o şansă... Şi, ca să nu iasă vreo boacănă, am să-l rog pe secretarul cu propaganda să-l prelucreze cum se cuvine, ca la carte!

După ce l-am condus, cu maşina prim-ului, pe colegul meu într-ale scrisului, muncitorul acela plăpând, pe care vroiseră să-l buşească liberalii, la spitalul de urgenţă, întrucât începuse să scuipe sânge, n-am mai dat pe-acasă. Ci m-am întors la redacţie. Pe la şase dimineaţa, informat şi prelucrat, din toate punctele de vedere, mă găseam în faţa atelierelor C.F.R. Cu un caiet de-o sută de pagini sub braţ, cu trei sau patru creioane chimice în buzunarul de la piept, interesat la maximum de ceea ce-mi vedeau ochii. Adică, peste câteva mii de oameni intrând pe porţile uzinei. La lucru.

Până ce n-au pătruns cu toţii în curtea atelierelor, împrejmuită peste tot de fel şi fel de hale, am aşteptat dârdâind de frig să apară inginerul de la forje. Care trebuia să mă preia, şi să-mi arate ceea ce era de arătat.

Când m-a zărit Aurică sosind la redacţie cu vreo câteva zeci de pagini pline, scrise mărunt şi-ngrijit, m-a şi luat la rost:

— Măi Marincule, eşti nebun, ziarist sau romancier?... Unde crezi c-am să-ţi vâr atâta pologhie? Treci în biroul meu, şi-ncepe să tai...

— Ce să tai? Lemne, hârtie, carne, slănină...

— Nu mai face pe prostul, că mă supăr! Tai din material, mai înainte de a mi-l da să-l citesc. Zvârli afară tot zarzavatul şi pălăvrăgeala. Ne interesează numai oameni şl fapte, fără gargară... Şi dă-i bătaie, că la unu eşti aştep-tat la judeţeană!

— Care unu? Din noaptea asta, sau în cursul zilei de mâine...

— La ora 24! Plus cincizeci de minute... E clar?

M-am supus. Plângând de mila frumuseţii de reportaj. Iar la unu fără un sfert, din noapte, mă şi înfiinţam în cabinetul primului-secretar. Mi-a tăiat şi dânsul vreo cinci pagini. Zâmbindu-mi şi îmbiindu-mă să mai beau un pa-har de ceai fierbinte. Din ceainicul său personal.

Când dădusem gata şase pahare de ceai, dăduse şi secretarul gata reportajul meu. Din care rămăseseră douăsprezece pagini. Între timp, îşi făcuse apariţia şi secreta-rul cu propaganda. Luase manuscrisul din mâinile prim-u- lui, îl cântărise în palmă, că tot fusese şi farmacist cândva, şi s-a apucat să-l citească şi dânsul.

După ce-a terminat, secretarul cu propaganda mi-a dat manuscrisul, întrebându-l pe primul cititor:

— Ce zici, merge şi-aşa? Că nu prea seamănă cu ceea ce se scrie la gazetă, ci aduce mai mult a nuvelă sau schiţă!

— Merge, şi-mi şi place cum e scris!

Apoi, adresându-mi-se:

— Se putea şi mai bine, dacă nu te-agăţai şi de povestea aceea cu betonul expandat... Poate ar mai trebui verificată! În orice caz, ai condei, şi-ţi urez succes în activitatea viitoare...

— Mulţumesc din toată inima! Iar în privinţa betonului, să ştiţi c-am verificat personal. M-am suit pe el şi-a rezistat!...

Reportajul mi-a apărut pe prima pagină, jos, c-un titlu pe patru coloane. Iar peste o săptămână, spre surprin-derea generală, era tipărit şi de „Scânteia”. Însă sub semnătura fostului redactor-şef de la „Înainte”. Oţ mare, şi-olteanul! Era fiul unui cunoscut scriitor din Craiova, şi-mi rescrisese reportajul. Mai pe scurt. Dar şi mai bine. Mă rog, una-i organ central, şi-alta-i provincia. Mai aveam multe de-nvăţat.

Lipsă la apel

Mai înainte de-a mă muta la Bucureşti, unde urma să întemeiez editura „Europolis”, în condiţiile despre care am relatat, bulgăroaica de nevastă-mea m-a prevenit într-o seară:

— Uite ce-i, măiestrică, m-a rugat dânsa, să-mi telefonezi, imediat ce-ai să ştii, adresa editurii, strada şi numărul!

— Şi pentru ce atâta grabă, că doar nu plec în Kamciatka?

— M-am dus astăzi la Lemnea, la spitalul de-acolo, trimisă de prim, să văd care-i situaţia cu pulmonarul nostru, de la administrativ...

— Care-i acela?

— Îl ştii foarte bine, însă nu i-am reţinut numele, dar a fost împreună cu tine, atunci când erau să vă bată ăia, de la tineretul liberalilor!

— Pe mine? Hai că-i bună... N-a avut loc nicio bătaie. Mai bine zis, s-au ciomăgit între ei. Şi l-au buşit pe bietul om, cel cu plămânii ciuruiţi...

— De el e vorba! Vrea să te viziteze neapărat la editura cea nouă...

— Te pomeneşti c-o fi terminat romanul!

— Încă nu! Chiar m-a rugat să nu cumva să-l vizi- tezi la spital... Nu doreşte nici să-l vezi printre nefericiţii aceia, în halul în care se află, şi nici nu-i gata cu cel de-al doilea caiet. A şi insistat să-ţi transmit asta. Şi că-ţi doreşte succes, nădăjduind să aibă şi el parte să fie editat de tine... Ce crezi că citea?

— Manuscrisul romanului?

— Care manuscris? „La sud de lacul Nairobi”, asta-i era lectura!... Spunea că-l amuză enorm, în pofida nenumăratelor naivităţi şi erori de orientare politică...

Prin ’47, dacă mai ţin bine minte, m-am trezit cu

omul meu la editură. Venise direct de la gară. Apelând la două tramvaie, plus câţiva kilometri pe jos, necunoscând oraşul. Arăta frânt de oboseală, iar culoarea chipului său nu-mi plăcea deloc. Era pământiu.

— Ce mai faci, neică dragă? l-am luat eu pe de departe. Te simţi mai bine, de vreme ce-ai bătut atâta cale?

— Să zicem că-i mai binişor, cumva... Dar dacă n-ar fi trebuit să te văz, ca să tăinuim despre romanul meu, mai bine aş fi rămas acasă!

— L-ai terminat? m-am bucurat eu.

— Nu, din păcate! Însă am să-l dau gata cât mai curând... Ţi-am adus primele două caiete, ca să-l vezi că există, şi nu-ncerc să te duc cu anasâna!

— Ştii ce, măi neică, haidem să gustăm ceva, c-ăi fi şi tălică obosit de atâta drum. Am un bun prieten pe-aproape, scriitor şi el, deşi-i de meserie birtaş... Mâncăm ceva, să te mai întremezi, şi-ntre timp discutăm şi despre cartea matale! E bine?

— D-apăi cum să nu fie! Haidem... Fac eu cinste, c-am primit un ajutor medical!

Când i-am văzut caietele, în care-şi aşternuse povestea vieţii, mi-a venit să mă crucesc. Erau scrise cu cerneală violetă, cu nişte litere cât purecii, înghesuite una-ntr-alta, atât de strâns, încât erau aproape imposibil de descifrat. Privindu-l uimit, în adâncul ochilor, i-am spus deschis:

— Măi neică, mergem la editură, să-l trimit la dactilografiat, şi-apoi îmi spui cum vrei să-i dai titlul, că nu văd niciunul pe-aici, pe coperte...

— Nea, că nu se poate! Mai întâi să-l termin, să-l mai citesc o dată, şi-apoi vin cu el la matale... Dacă mă fac bine ăştia, de-aici! Titlul, cum să-ţi spun, nici el nu-i ho- tărât definitiv. Mă gândeam să-i zic „Viaţă de rob”... Ce părere ai, ţine pe timpurile noastre?

— Chiar foarte bine! Se şi brodeşte cu ceea ce-am vrea să editäm...

N-a mai venit. Am telefonat la Craiova, şi de-acolo mi s-a comunicat că-i undeva, prin Bucureşti. Iar în afară de „neică”, alt nume nu i-am cunoscut. Oricât m-am străduit să-i dau de urmă, n-am izbutit nimic. Dispăruse, fără urmă, nemaivăzânau-şi visul împlinit! Laolaltă cu romanul...

PROBLEME CU CEAHLĂUL_____

„Să vină Grasu la mine, cât mai urgent!”

Prin 1948, poate ’49, mă odihneam şi eu, ca tot omul. La o ciorbă de burtă. Fantastică. Servită în locanta lui Mitică Cosma, de pe Domniţa Anastasia. Unde, cunoscu-tul poet, publicat însă doar în reviste, se ocupa personal de „restaurarea” subsemnatului, în calitatea sa, mult mai apreciată printre colegii din literatură, de patron. Al celebrului sediu secundar utilizat de amărăştenii scrisului, şi care purta numele de „Birt economic-popular”.

De fapt, fie vorba între noi, nu prea puteam fi considerat eu om „ca toţi oamenii”. Eram cam cât doi, cântărind binişorel la cântar. Şi şef de serviciu la „Editura de Stat”. Unde conducem departamentul „Tehnoredacţie”. De aceea, probabil, Mitică îmi adusese zeama într-un castron. Dublu. Ca să fie masa mai bogată şi să mă simt bine.

Din păcate, taman când dădeam gata burta, manifestând intenţia să mai solicit o porţie, pe cât posibil identică, calitativ şi cantitativ, în stabilimentul macedoneanului năvălea Adrian, adjunctul meu. Transpirat şi respirând agitat, mi s-a adresat încă din pragul salonului (mai cu-rând hală):

— Meştere, e de rău!

— Cum adică, ţi-e şi ţie foame, şi n-ai parale, de-o ciorbă?

— Mai rău! Te caută directorul... E ceva de groază cu

el. Pesemne de-aia mi-a cerut să te-aduc la cabinet pe sus, mort-copt, cum oi putea, numai în carne şi oase să fii!

— Păi eşti în stare să mă salţi, bre Adriene? l-am întrebat pe costelivul meu ajutor. Care era atât de pricăjit încât te cuprindea mila. Numai gândind că-i putea trece prin cap să mă care „pe sus”. Chiar aşa ţi-a spus? ***Motamo?***

— Lasă franceza. Hai!

— De unde ştia că-s la birt?

— De la mine! I-am spus adevărul, ca să nu te pun într-o lumină proastă... N-am făcut bine?

Inimă de mamă, şi-Adrian ăsta! De drag ce-i eram, mă şi aranjase.

— S-a supărat, când a aflat pe unde-mi plimb boii?

— Dimpotrivă, chiar a zâmbit. Pe sub mustaţă. A şi zis, „acuma să-l văd pe Grasu, cum o să plece la Ceahlău cu burta plină!”

Nemaiînţelegând nimic din bălmăjelile adjunctului, cu care, de altfel, eram în cele mai bune relaţii, i-am comunicat, renunţând la ideea repetării comenzii:

— Atunci haidem la şef, cât mai iute... Pe cai!

— Prefer pe jos, mi-a declarat surâzător şi timid Adrian, ridicându-şi ochii spre mine. Şi la armată am fost scutit de călărie, încă din prima zi...

— Păi ce, recrutaseşi la cavalerie?

— Nici ca cum! Fusesem repartizat, ca israelit, la curăţirea grajdurilor. De-a doua zi, însă, am şi fost eliberat. Şi trimis la vatră. La vatra cuptoarelor din Transnistria... Numai aşa am scăpat de militărie!

De-asta ţineam la Adrian. Îi plăcea să facă haz de necaz. Scăpând de militărie, scăpase şi de-un plămân. De cuptoare nu mai avusese parte. Întrucât românii refuzaseră propunerea nemţilor de-a colabora şi pe probleme de lagăre. Iar adjunctul meu nu pomenea niciodată despre necazurile avute cu nea Mitică Koch, cum se chema baccilul maladiei sale. Pe care-l dobândise la zăpadă. Dând cu lopata, printre nămeţii Bucureştilor. Iarna. Vara, lucrase la Buftea. Pe moşiile Ştirbey. Unde se

calificase în industria conservelor. Prăşind tomatele, vinetele şi ardeii.

Când sosisem la Editura de Stat, Adrian pleca. Trimis, de Petru N., directorul nostru, să-şi refacă pulmonii. La Bran. Astfel, fără voia mea, mă trezisem sef de serviciu, în locul ftizicului. Care, când se înapoiase vindecat, nu mai acceptase să-şi reia vechiul post. Propunându-i să mă ajute, Adrian se-nvoise numaidecât. Fiind un excelent teh-nician al prezentării cărţii, lucra, într-o zi, cât alţii în patru. Calic la muncă, şi eu, reuşisem astfel să alcătuim o redutabilă echipă. Iar directorul, încântat de noi, ne sprijinea în fel şi chip. Editându-ne lucrările. Şi-ale mele, şi-ale lui Adrian. Căci, în afară de tehnoredactare, mai scriam şi poveşti pentru copii şi tineret.

Când m-am prezentat în anticamera directorului, tanti Popescu, secretara şefului, m-a luat la trei păzeşte:

— Pe unde-mi umbli, dom'le? Ţara arde şi baba se piaptănă!

— Ba s-avem pardon, madam Popescu, n-am fost la frizer! am informat-o niţel cam nervos.

— Ştiu tot, nu mă mai bate la cap... Te-ndopi la birt, de unul singur, cu ciorbe de burtă. Intră la şeful, nu mai bate apa-n piuă!

Văzându-mă dând năvală în cabinet, Petru N. m-a întâmpinat cu zâmbetul pe buze, extrem de bine dispus!

— Stai jos, şi ţin'-te bine, să nu cazi de pe scaun!

Nedumerit, l-am ascultat. M-am aşezat în fotoliul din faţa biroului şi m-am apucat cu amândouă mâinile de braţele agregatului. După care am pornit să privesc la chipul directorului. Încercând să desluşesc pricina care-i lumina faţa. Şi, mai ales, dacă era atât de vesel şi voios, de ce mai era nevoie să mă ţin bine.

Uitându-se şi dânsul la mine, cu ochii licărindu-i maliţios, l-am auzit interesându-se:

— Ei, eşti pregătit sufleteşte s-auzi de ce-am trimis după tine?

Bomba cu explozie întârziată

Deşi numai veşti proaste şi reproşuri aşteptam, având în vedere întârzierea apariţiei unor titluri din plan, totuşi l-am asigurat prefăcându-mă zglobiu:

— Gata mi-s! Oricând, oricum şi pentru orice...

— Perfect! Dacă-i aşa, şi mai faci şi pe bravul, află că mâine, cel mai târziu poimâine, te duci la Ceahlăul nostru. Ieri am fost eu, acum e rândul tău. De îndată ce-ţi spun despre ce-i vorba, imediat te ocupi de problemă...

Nici directorul nu se exprima mai clar decât Adrian.

— Tov director, de când vă ţineţi de alpinism? Ieri, dacă mă ajută ţinerea de minte, eraţi aici, la editură... Când aţi mai avut timp să vă căţăraţi pe Ceahlău, şi să vă şi-ntoarceţi? Sau vă referiţi la restaurantul cu acelaşi nume, din Obor, care confecţionează cei mai formidabili mici din capitală?

— Băiete, cred că nu te-ajută mintea, nicidecum memoria! Îţi imaginezi că de restaurante-mi arde mie, acum când mă dau de ceasul morţii să fac rost de-o carte pe măsura editurii noastre? Numai la mâncare ţi-i gândul, bată-te cucu să te bată... La Ceahlău am fost ieri, nu la stabilimentul citat de tine... Mai clar, fiindcă văd că nu prea pricepi, mă refer la maestru! La el m-am dus.

Nu-mi era deloc clar. Şi-am întrebat:

— Care maestru? Că numai cu maeştri lucrăm. Camilar, Jar, Călugăru, Şahighian? De-a cui problemă va fi nevoie să mă ocup?

— Vai de capul tău, nefericitule! Şi mai zici că eşti şi scriitor... Păi cine-i Ceahlăul literaturii române?

De data asta, era evident, nu mai glumea. Ba, dacă-i să stăm strâmb şi să judecăm drept, părea chiar supărat. Atunci, făcând un efort de pură speţă intelectuală, mi-am amintit instantaneu de... Ionel Teodoreanu. Care, cu orice

prilej, îl numea pe marele nostru prozator naţional „Ceahlăul scriitorilor”. Şi, imediat, i-am declarat directorului:

— Ştiu cine-i! Maestrul Mihail Sadoveanu... E bine?

— Aşa da, mai merge! Uite care-i situaţia... După îndelungate tratative, l-am convins să ne scrie o nouă carte. În cele din urmă, cu greu, a acceptat să ne cedeze roma-nul „Nicoară Potcoavă”! Nu-i aşa că-i formidabil?

— O fi! Dar nu-i eroul din „Şoimii”? (Ştiam şi eu câte ceva...)

— Exact! De el e vorba... Iar maestrul vrea să-şi re-scrie cartea. Reluând-o, amplificând-o şi-aşa mai departe...

— Foarte bine, s-o facă sănătos, şi să fie într-un ceas bun. Şi când ne transmite manuscrisul?

— După ce-l va avea gata! Deocamdată, mi s-a plâns că n-are pe ce scrie... Şi-acum intervii tu. De-aia era nevoie de tine.

— Şi pentru atâta lucru m-aţi ridicat de la treburi? îi duc numaidecât două topuri de „Bankpost”, cea mai lux a-ntâia hârtie...

— Stai niţel, să lămurim lucrurile, că nu-i chiar atât de simplu! m-a potolit directorul. Mai întâi, de când a ajuns ciorba de burtă activitate editorială? Pe ce lume trăieşti, de-ţi închipui c-am să-nghit toată brambureala asta

Şi unde ai s-ajungi, băgând atâta în tine? Dimineaţa, omul nostru e la ceai, pe la zece, se umflă cu ciorbe, la prânz, ia-l de unde nu-i. Dar circulă zvonul c-ar fi la „Gambrinus”, unde discută la un cremvurşt cu Eusebiu Camilar sau cu cine mai ştie ce alt scriitor... Este?

Spăsit, plecându-mi privirea, i-am mărturisit adevărul:

— Cam este! Însă n-am mai găsit cremvurşti. Şi nu eram cu prăpădul Solobodei, cum i se mai zice maestrului Camilar, ci cu Mitea Stelaru... Tot maestru şi el. Şi-ncă mare. Deşi nu se dă în vânt după sortimentele de la „Gam-

brinus”. Mă rog, credeam c-o fac în interesul editurii, şi nu al meu... Şi care-i cel de-al doilea aspect? Cu primul, ce mai calea-valea, m-aţi lămurit şi prelucrat. Şi-mi fac autocritica!

— Uite ce-i, te duci la Samitca, directorul nostru comercial, şi-l rogi să comande în tipografie, probabil la legătorie, câteva caiete din cea mai bună hârtie... Sadoveanu nu-şi scrie operele pe file separate, chiar „Bankpost” de-ar fi! Deci, procedezi în consecinţă... Dă-i drumu’!

Ca să-i fac pe plac, cu-atât mai mult cu cât ţineam nespus la director, m-am şi ridicat din fotoliu şi l-am asigurat:

— I-am dat! Plec după Samitca. Să văd de-l mai prind... Căci azi e sâmbătă, iar mâine, conform calendarului, precis duminică. Luni însă, în orice caz, maestrul o să-şi aibă caietele!

Parcă aducându-şi aminte de ceva important, şi-a dus mâna la tâmplă şi mi-a atras atenţia, în clipa când luasem direcţia sud-vest, adică spre ieşirea din cabinet:

— Şi nu uita un lucru, băieţel! Nu cumva să-l jigneşti pe Sadoveanu trimiţându-i cine mai ştie ce fleandură... Mai bine interesează-te pe ce fel de caiete a lucrat până acum! Gata, am terminat ce-am avut de spus...

— Eu nu! i-am comunicat directorului din mers. Şi, oprindu-mă în prag l-am întrebat, poate mai curând din curiozitate intelectuală: „Cam cât va fi de gros romanul?”...

— Din cele discutate cu maestrul, cred că va fi de dimensiunile „Fraţilor Jderi”...

Dumirit, dar nu chiar cine ştie cât, am părăsit biroul directorului anunţându-l:

— E-n regulă! Fac rost de-un geamantan şi-l umplu cu caiete... Dacă o să se mănânce şi-n noua operă, întocmai ca-n „Zodia Cancerului”, atunci nădăjduiesc să-i ajungă! În ce mă priveşte, cred că „zodia”-i cea mai înaltă culme a artei sadoveniene... Acolo, nimeni nu ţine regim dietetic!

Tehnologii de... branşă

Până în dimineaţa zilei de luni, când stăteam de pândă la biroul lui Samitca, am fiert în suc propriu. Din mo-ment ce directorul mă avertizase că-i musai să aflu cum scria Sadoveanu, nu mai avusesem o clipă de răgaz. Caută în „Istoria literaturii" (G. Călinescu), să văd dacă există pe-acolo vreun facsimil sadovenian, caută-l pe conu Eu- sebiu Camilar, să-l întreb cum lucrează idolul său, umblă după câţiva anticari, mari amatori de rarităţi, să-i consult în privinţa obiceiurilor maestrului, mă rog, o zi întreagă pierdută. O zi întreagă, plus o noapte nedormită.

Întrucât în „Istoria literaturii" n-am dat peste facsimi-lul atât de necesar, toată dimineaţa de duminică alergasem, ca un căpiat, pe urmele lui Camilar. Punând mâna pe dânsul, îl săltasem la „Mioriţa", să gustăm nişte mici, şi-l rugasem să-mi povestească:

— Coane Eusebie, nu ştii cumva cum lucrează maestrul dumitale, Sadoveanu?

— Cum să nu, bre! Dumnezeieşte... Aşa cum scriu şi eu acum!

— Şi cum scrii?

— Cu har, peană „Kaweko" şi zamă de bozie „Parker"...

— Şi maestrul?

— Treaba domniei sale! mi-a răspuns încurcat Camilar, dând duşcă poşirca servită de „Mioriţa". Dar ce contează cum şi cu ce? Principalul e ce scrie!

Cu anticarii mei, insucces total. Nu numai că nu văzuseră în viaţa lor vreo pagină manuscris de-a gigantului, însă nici nu auziseră vreodată despre cum lucra.

Ultima nădejde îmi rămăsese la Samitca. Om serios, avizat, fusese şi el un cineva. La vremea lui. Când condusese, ca director general, Institutul de arte grafice „Scrisul Românesc", precum şi editura cu acelaşi nume. Din Craiova. Fiind vorba de un lăcaş de cultură şi afa- ceri

majore, specializat în tipărirea şi difuzarea de manuale şcolare, era imposibil ca bătrânul Samitca să nu fi dat ochi cu manuscrisele lui Sadoveanu. Cu atât mai mult cu cât maestrul era prezent în mai toate cărţile de cetire şi limba română. Ca făuritor al graiului literar.

Oricum, fostul patron al „Scrisului românesc” era o figură. Din cele mai interesante. Neam cu Şeineanu, celebrul autor al „Dicţionarului limbii române”, încer-case, mai lunile trecute, să-i tipărească respectiva operă, pe banii lui, la tipografia „Universul”. Care, dată în grija „Editurii de Stat”, era şi ea sub îndrumarea lui. Dar treaba nu mersese. Samitca, săracul, nu zisese nici pâs. Tăcuse. Şi-nghiţise în sec. Ca orice om de afaceri de anvergură. Tot aşa, câţiva ani mai târziu, când – după o lungă pauză – venise la editură, să-şi aranjeze formele de pensionare, îmi spusese realmente încântat:

— Dom’le, comuniştii dumitale-s formidabili! De avere m-au scăpat, de lucru mi-au dat, şi, culmea, totul mi-a priit nemaipomenit... Când eram la Craiova, în frun-tea „Scrisului românesc”, mereu aveam înţepături în cord. Aici, la „Universul”, muncind ca salariat, nu m-a mai durut nimic. Cel mai bine însă mi-a prins lucrul pe şantierul Canalului. Când m-au invitat la calificare, în specialitatea săpător, posedam un diabet sănătos, ficatul umflat, rinichii harcea-parcea, başca treizeci de kile în plus. Acum, ce zici, mai vezi urmă de grăsime pe mine? pur şi simplu am întinerit. Nu mai am nici glicemie, ficatul mi s-a regenerat, de rinichi am uitat... Şi-abia aş- tept să mă pensionez. Ca să mă ocup de piciorul şontorog pe care-l târăsc după mine încă din tinereţe... Mi-a telefonat fiu-meu, chirurg pe creier, c-au la ei, în Elveţia, nişte eminenţi doctori de oase şubrede.

Nefiind prea lămurit, dacă făcea haz de necaz, pe seama celor păţite, sau mă lua de prost, m-am încumetat să-l întreb, aşa, mai pe ocolite, temându-mă să nu-i jig-nesc respectabilul păr alb ca tibişirul:

— Cum adică, dom’ Samitca, plecaţi în Elveţia nu-mai pentru picior? Păi n-aţi trăit o viaţă întreagă cu el beteag,

şi-ncă bine, slavă domnului? De unde şi până unde vi s-a năzărit să-l recondiţionaţi taman acum, când, să zicem, n-ar mai fi chiar atâta nevoie de el? Nu cumva vă trece prin gând să rămâneţi?...

— Dar ce, măi băiete, mă crezi în halul ăsta de tâmpit? mi-a râs în nas bătrânul. Ia te uită ce-ţi umblă prin minte! Dacă aş vrea să rămân la foştii mei colegi, capitaliştii, în niciun caz n-aş spune-o în gura mare. Una la mină. Şi două, tot la mână, păi dacă aş zice că mă-ntorc, n-ai să dai o piţulă pe cuvântul meu... Şi-apoi, îţi închipui matale că-s în stare să renunţ la pensie, dând cu piciorul la nişte parale pe gratis? Iaca, nu!

Pe la opt, poate chiar opt fără ceva, am dedus că bătrânul Samitca se prezenta la slujbă. În primul rând, datorită felului în care trântise uşa liftului, după cum îi stătea în obicei. Iar în al doilea rând, judecând după târşâitul aritmic al paşilor ce se apropiau. Şi-am exclamat în sine-mi: „Îţi vine salvarea, băiete! Şontâc-şontâc, însă sigură. Este imposibil ca un vechi editor, cum e Samitca, să nu cunoască tehnologia de lucru a maestrului...”

Ei bine, nu ştia nimic despre manuscrisele lui Sadoveanu. Şi mi-a explicat, în stilul său propriu:

— Măi tu măi, care manuscris, care Sadoveanu? Păi ce, stătea el de vorbă cu noi, nişte amărâţi de olteni. Aiurea! Nu i-am văzut decât semnătura. Şi-aia pe borderoul de plată a drepturilor de autor. Care nici ea, dacă ţinem seamă că-i expediam banii prin bancă, cu forme cu tot, nu era, poate, a lui...

Luându-mi orice speranţă de la fostul patron al „Scrisului românesc”, precum şi-un „la revedere” provizoriu, deoarece trebuia să-l revăd, ca să rezolv şi problema caietelor, m-am retras în biroul meu, din cadrul serviciu-lui „Tehnoredactare”. O odăiţă amărâtă, neîncăpătoare, plasată la ultimul etaj al palatului „Universul”.

Aici, administrându-mi nişte energizante (o cană zdravănă de cafea, câteva sandvişuri cu brânză, slănină şi

păs- trămioară de purcel), am pornit să gândesc intens şi concentrat. Forţându-mi minţile, să-şi aducă aminte cum lucrau scriitorii pe care apucasem să-i cunosc. Şi mi-am amintit.

Cezar Petrescu, bunăoară, scria pe coaie albe, veline, format „ministerial”. Însă nu ca toată lumea. Ci de-a la-tul. Culcând pagina de hârtie, îndoind-o la marginea din stânga, pentru eventualele corecturi şi adaosuri, o umplea cu scrisul său rapid şi aproape caligrafic. Apelând la toc cu peniţă „klapps”, înmuiată în cerneală albastră. Alte- ori, însă mai rar, folosea şi stiloul. Îndrăgostit de culoarea „Pelikan”-ului, avea vreo câteva sticle (de-un litru) pe raftul din spatele său, al bibliotecii. Şi nu se ruşina de vizitatorii care, miraţi, priveau neîncrezători la eticheta lipită pe flacoanele respective, şi pe care era tipărit „Cerneală şcolară”.

Ionel Teodoreanu, după cum văzusem în vitrina librăriei „Cartea Românească”, de pe bulevard, când, cu ocazia lansării vreunei noi opere, expunea, alături de volumul recent ieşit de sub tipar, şi câteva file de manuscris, lucra cu creionul. Probabil „Hardmuth”, nr. 3 sau 2. Ce n-am reţinut însă, era dacă scria pe caiete sau pe coli independente.

Pe atunci, neavind relaţii cu alţi scriitori, decât cei mai sus pomeniţi, obosit de încordare am depus armele. Şi l-am strigat pe adjunctul meu:

— Adriane, măi băiete, ia fă-te-ncoa!

Din camera de-alături, unde trudeau cei cinci sau şase tehnoredactori sub directa sa supraveghere, molatecul Adrian şi-a făcut imediat apariţia. Dar după vreo trei sau patru minute. Păşind agale şi calm. Supărat de alura sa, l-am rugat sfătos, de parcă aş fi fost bunică-său:

— Măi băiete, ce-ar fi dacă te-ai mişca niţel mai iute? Doar e spre folosul sănătăţii trupului şi-a minţii... Ce dumnezeu, ţi s-au înecat corăbiile, de te deplasezi ca un hodorog?

Privind la mine blajin, dar şi intrigat, Adrian n-a pregetat, inexplicabil totuşi, să-mi aprobe nepoliticoasa

ieşire din pepeni:

— Ai perfectă dreptate! Aşa-i... Mai ales dacă mă iei cu misticisme, pomenind numele domnului...

— Lasă-mă-n pace cu insinuările! Nu-i deloc vorba de-ăl de sus. Ci, mai curând, de-ăl de jos, de pe pământ... De domnul Mihail Sadoveanu. După cum mi-a spus directorul, ne va da un roman. Iar noi, la rândul nostru, va trebui să-i dăm materia primă. Pe care să-l scrie. Adică nişte caiete, cum a cerut maestrul...

Nemanifestând vreo surprindere, adjunctul s-a uitat la mine prelung, pentru ca, ezitând un pic, să se intereseze:

— Şi care-i problema? Ce, n-avem destulă hârtie în tipografie?

— Ba da! Însă nu ştiu ce fel de caiete utilizează maestrul...

În aceeaşi clipă, din senin, mi-am amintit de Radu Tudoran. Căruia îi dactilografiasem vreo câteva pagini din „Un port la răsărit”. Prin 1942, parcă. Iar manuscrisul era format din zeci de caieţele. Din cele de 16 pagini, cum foloseam la şcoală. Pentru teze.

Pe loc i-am şi povestit lui Adrian. Toată tărăşenia. Cu modalitatea de lucru a romancierului, atât de drag mie. Şi i-am dispus:

— Mergi la domnul Samitca, şi roagă-l să ne comande la legătorie nişte caiete ca ale lui Tudoran... Vreo sută, cred că-s de ajuns! Când îs gata, vii la mine. Să vedem ce-i de făcut.

Peste o jumătate de ceas, nu mai mult, adjunctul pătrundea victorios în birou. Purtând sub braţ ditamai coletul. Din care a extras un caieţel întocmai cum solicitasem. Încântat, l-am întrebat:

— Cum de le-au confecţionat atât de rapid? A răc- nit la ei Samitca?

— Ba deloc! Le-am cumpărat de la librărie... Nici nu costă cine ştie ce, şi-mi era mai la îndemână. De ce să-l facem s-aştepte pe Sadoveanu, de vreme ce se grăbeşte să ne scrie romanul? Este?

Amintindu-mi că-i făgăduisem directorului operativitate maximă, şi că luni, cel mai târziu, scriitorul naţional îşi va obţine caietele, l-am felicitat pe Adrian, decla- rându-i:

— Excelentă iniţiativă! Ce să ne mai încurcăm cu bătrânul Samitca, atâta timp cât ne putem încurca şi singuri... Din care ai luat?

— De tot felul... Cincizeci, liniate dictando, douăzeci, în carouri, ca pentru matematici, iar restul – fără. Adică, fără liniatură. Aşa că, vezi bine, maestrul are de unde să-şi aleagă...

Nu vedeam deloc bine. Mai exact, nu mă vedeam de- loc bine. Căci nu aveam de unde şti pe ce fel de hârtie scrie prozatorul. Luându-mi inima în dinţi, i-am propus descurcăreţului meu adjunct:

— Mă frate, cum dracului scăpăm cu faţa curată? Mie mi-e teamă să apar în faţa lui Sadoveanu... Mai ales, când habar n-am de ce-i trebuie. Ce zici, ai curajul să te duci tu, în locul meu?

— Am! mi-a declarat Adrian. Am mai fost pe la dânsul.

— Serios? Când? Şi cu ce ocazie?

— Prin toamna lui ’44... Eram corector la tipogra- fie. Şi m-a trimis Cerbu, directorul, cu şpalturile broşu- rii ,,Lumina vine de la răsărit”, scrisă chiar de Sado-veanu, să capăt viza autorului. Pentru bun de tipar. Şi-am căpătat- o. Başca doi poli. Ca mulţumire, din partea maestrului!

Chestia cu bacşişul înmânat de Sadoveanu ar fi tre- buit să mă pună pe gânduri. Cu-atât mai mult cu cât um- bla zvonul că nu prea obişnuia să-mpartă bani în dreapta şi-n stânga. Însă, mulţumit că adjunctul se oferise să mă ajute, i-am spus cu glas aproape stins:

— Băiete, du-te! Şi, de va ieşi bine, atunci vorba poetului, îţi va fi mormântul-ncoronat cu flori... Dacă pentru editură mori, meriţi nişte crizanteme, zău aşa! Dă-i drumu’...

Ca pe vremea Ducăi Vodă

Adinc ruşinat, în mine, de felul cum mă eschivasem de la întrevederea cu Sadoveanu, abia aşteptam să-şi facă apariţia bietul Adrian. Zic bietul, deoarece neferici-tul nici nu ştia ce belea îşi luase pe cap. Totul se putea întâmpla. Şi să afle Petru N. cum îmi rezolvasem sar- cina, ceea ce nu era chiar atât de grav, deoarece aveam oricând o scuză la dispoziţie, fiind băgat, până la gât, în treburile cu ieşirea cărţilor de sub tipar, dar şi să-l supărăm pe Sadoveanu, care s-ar fi putut considera jignit. Că nu-i dusese un şef de serviciu caietele solicitate.

Măcinat serios de sentimentul vinovăţiei, într-atât încât îmi suprimase şi reflexul firesc şi omenesc al foamei, lipsindu-mă, deci, de prânzul cel de toate zilele, l-am aşteptat neliniştit pe Adrian. Până la ore târzii. Când s-a făcut de şase, după-amiaza, s-a ivit şi adjunctul. Cu ochii sticlindu-i în cap, pesemne de satisfacţie, şi obrajii îmbujoraţi.

— Ce-i cu tine, măi, unde-ai stat până la ceasurile astea? Sau ţi-a dat iarăşi maestrul vreun bacşiş mai di granda, şi te-ai cinstit la cine ştie ce locantă?...

— Niciuna, nici alta! m-a informat Adrian continuând s-arate victorios.

— Cum adică? N-ai făcut nimic cu caietele?

— Ba da! Le-am adus îndărăt...

— Şi-atunci de ce-ai întârziat atât?

— De foame! Păi ştii cum m-a primit maestrul Sadoveanu? Stai să-ţi povestesc. Pe îndelete şi la bani mărunţi. C-o să-ţi steie pisoiu-n coadă, când ai s-auzi...

Mi-a stat. Mintea în loc. Deoarece, când adjunctul şi-a încheiat expunerea, nu mai eram în stare să judec în niciun chip. De niciun fel, de nicio culoare. Năuc de cele aflate, scotoceam prin toate sertarele, în căutarea vreunui posmag sau urme de păstrămioară. De purcel. Nu mai erau. Decât spusele lui Adrian. Care mă urmăreau neîncetat. Ca o răzbunare.

Ajuns la casa maestrului, în plin centru al Bucureştiului, prietenul meu sunase şi i se răspunsese. De către un soi de „valet”. În haine negre şi cu papion la gât. Su-pus unui interogatoriu de gradul doi, adică blajin, declarase ce-avusese de declarat, arătase şi coletul cu caietele, iar apoi fusese condus în cabinetul de creaţie al ma-estrului.

Uluit de protocolul cu care fusese întâmpinat, Adrian privea înmărmurit la statura scriitorului. Care, instalat într-un fotoliu, în spatele biroului din lemn masiv (nuc, stejar sau paltin, asta nu se putea deduce, din pricina lacului), scria febril, aşternând rând după rând. Cu un stilou măreţ, şi având înainte-i un caiet voluminos. Abia atunci şi-a dat seama adjunctul în ce fel de caiete pitea maestrul comorile sale. Şi-a rămas întoiegit.

Neştiind ce să facă, dacă să mai prezinte caieţelele din colet, sau să-şi ia cât mai degrabă tălpăşiţa, astfel încât să nu fie observat de Sadoveanu, Adrian a dat câţiva paşi îndărăt. Cătând să nu i se simtă prezenţa în somptuoasa încăpere.

Şi-mi destăinuise, pe când îmi relata vizita la Ceahlău:

— Măi frate, în viaţa mea n-am văzut o asemenea odaie de lucru! Mai fusesem eu, pe la maestru, dar atunci mă primise doar în anticameră... Cred că depăşea, ca dimensiuni, vreo patruzeci de metri pătraţi. În orice caz,

era loc suficient să joci ping-pong. La două mese. Pe mijloc, ca-ntr-o sufragerie, era plasată o masă imensă, ovală, probabil tot din lemn masiv, ca şi biroul. Pereţii, numai cărţi. Dar ce cărţi! Mai toate, am impresia, legate în piele. Iar în faţa biroului, la care lucra Sadoveanu, două fotolii uriaşe, cât nişte canapele. În care ai fi putut şi dormi, dacă te-apuca pofta...

Spre nenorocul lui Adrian, taman când ajunsese în dreptul uşii şi se grăbea să dispară, Sadoveanu şi-a ridicat ochii spre el. Omul meu s-a fâstâcit. Şi, fără să-şi dea

seama, a rostit entuziasmat:

— Bună ziua, maestre!... Să trăiţi şi să-nfloriţi, că v-am adus ploconul de la editură. Caietele... Ştiţi care!

— Nu ştiu nimic, băieţaş, şi habar n-am despre ce-i vorba! Încotro o luaseşi, încercând să te furişezi din birou?

— Să spun drept? îl ispitise Adrian.

— Păi cum altfel!

— Atunci îi dau drumu'... O luasem către uşă. Să fug. Fiindcă mi-am dat seama c-am greşit. Vă adusesem caieţele de teze, pe când dumneavoastră, după cum văd, scrieţi în catastife babane, pesemne de grosimea romanului ce va să apară...

— Aha! grăise scriitorul. Bine, du-te-napoi şi-adă-mi câteva caiete pe măsura celor pe care le-am cerut!... Şi-altceva, ce mai pofteşti, de-ai rămas cu ochii zgâiţi la mine?

Aici a sfeclit-o bietul Adrian. Căci a fost nevoit să-i mărturisească adevărul. Spunându-i:

— Maestre, nu vă supăraţi, dar nu mă zgâiesc la dum- neavoastă. Nici n-aş îndrăzni să fac aşa ceva, jignindu-vă cu mirarea mea. Ci mă uit şi mă minunez, văzând ce- aveţi pe masă!

Deoarece Adrian nu-mi relatase nimic despre existenţa celor expuse pe masa din centrul încăperii, l-am întrebat pe dată, întrerupându-i relatarea:

— Ce te-a minunat în halul ăsta?

Iar Adrian mi-a completat tabloul:

— Iartă-mă! Păi ştii, măi frate, ce era pe masă? De toate, dom'le. Mai dihai ca la ospăţul abatelui de Marenne, cel din „Zodia cancerului", hrănit de starostele Gliga, sau sfântul ştie cum l-o mai fi chemat... O mulţime de platouri. Cu păstrăvi prăjiţi, rumeni şi arătoşi, şalăi rasol, înmormântaţi în munţi de maioneză, cârnaţi de casă, plesnind de cât fuseseră ţinuţi la cuptor, şi-aşternuţi pe-o saltea de fasole bătută, spinare de căprioară, înotând în sosuri de smântână cu mărar şi pătrunjel, ficăţei şi rinichi, măduvioare şi fudulii...

— Opreşte, criminalule, că mă omori cu zile!

După ce mi-am astâmpărat nervii şi foamea dezlănţuite de revoluţia metabolismului aţâţat, căutând zadarnic prin ungherele biroului, l-am iscodit pe adjunct, continuând să-nghit în sec:

— Care va să zică, meştere, aşa se explică, acum, întârzierea ta? Te-ai aşezat, laolaltă cu maestrul, la degustarea tainelor sale de creaţie. Frumos din partea ta, n-am ce zice...

Adrian, dând întristat din cap, nu în semn de aprobare a afirmaţiilor mele, ci pe invers, a negaţie, a explodat ri- postându-mi:

— Nicidecum, jur! Dar a fost nemaipomenit de frumos din partea scriitorului: mi-a explicat cum şi când se serveşte peştele, şi când carnea, şi anume cum şi ce fel de vin se bea la păstrăv, şi la şalău, de care soi la vacă, şi din care la porc, mă rog, o sumedenie de sfaturi utile... Nu ştiu ce mă apucase, că-i tot puneam întrebări...

— Şi n-ai gustat din niciunele?

— Deloc, şi de niciun fel... Însă mi-am astâmpărat foamea acasă. Cu ouă la tigaie, cârnăciori de prăvălie, uscaţi şi ardeiaţi, şi-apă de izvor. Din izvorul ţuţuroiului. De la chiuvetă... De-aia am zăbovit atât.

Taurul se ia de coarne

Trimiţându-l pe Adrian la lucru, am luat de ur- genţă măsurile necesare. Cu-atât mai mult cu cât nu-mi ieşeau din cap bucatele de pe masa ovală. Din cabinetul de lucru al maestrului. Obsedat şi chinuit (intestin) de păstrăvul prăjit, de şalăul îngropat în maioneză, ca să nu mai zic de celelalte minunăţii (cârnaţi, muşchi de vacă şi coaste de porc), m-am repezit la legătorie. Lipsindu-mă de sprijinul directorului Samitca. Şi, pe plan local, aran- jându-mă cu nea Gică Balaban, i-am confecţionat patriarhului două caiete voluminoase, corespunzând perfect dimensiunilor sale. De Ceahlău al literaturii naţionale. Unul, de vreo cinci

sute de pagini, arătând cât o cărămidă, şi cântărind cam tot atât, fusese legat în pergamoid stacojiu. Ţinând seamă că Sadoveanu era progresist, democrat şi cu vederi de stânga. Celălaltul, având cam acelaşi nu-măr de file, rugasem să fie legat în pânză.

Pe la zece dimineaţa, demaram spre locuinţa magistrului, pe jos. Nădăjduind, conform calculelor mele, că voi pica pe capul său exact la ora prânzişorului. Cel de-atâtea ori descris în cărţile sale.

Mândru de impresionantele caiete pe care le-aveam asupră-mi, i-am spus „valetului" care m-a întâmpinat la portiţa din Pitar Moş, şi care arăta întocmai aşa cum mi-l înfăţişase Adrian:

— Mă aşteaptă Măria-Sa, fratele Jder, cu Nicoară Potcoavă la braţ!...

Privindu-mă ca pe-o a opta minune a lumii, individul, hotărât să-mi trântească uşa în nas, m-a informat:

— Ai greşit adresa, flăcăule! Nu stă niciun Jder aici, şi nici Măria-Sa, care-i plecată la Sinaia, la Peleş, după cum s-a scris la ziar... Şi-apoi, băiete dragă, ce-mi umbli mie cu fofârlica? Văz că n-ai nicio potcoavă pe braţ! Ia spune-mi drept, nu te sfii, cine eşti şi, la urma urmei, ce vrei de la sufletul meu?...

Dându-mi seama că personajul era total analfabet (literar), întrucât habar n-avea de opera stăpânului, i-am arătat legitimaţia de la editură. Şi i-am explicat, mai pe înţelesul său, într-un limbaj lipsit de aluzii şi asociaţii sadoveniene:

— Nene, după cum vezi, dacă ştii să citeşti, sunt de la editură, şi-am fost trimis de director să-i aduc maestrului ce ne-a cerut... E bine?

— Dac-ai adus parale, atunci e bine!

Mihnit de lăcomia manifestată de servantul maestrului, l-am lămurit dându-i peste nas:

— Ascultă, meştere, ce-am adus eu se cheamă milioane, nu nişte amărâte de parale! Milioane, în valută

spirituală... Pentru cultura română.

Deoarece nu pricepuse nimic din declaraţia mea de principii, „valetul” mi-a deschis larg portiţa şi m-a invitat:

— Poftim înăuntru, să te conduc în biroul şefului! Dar ai să-l aştepţi o ţârâ, că-i la masă... Milioane, zici c-ai acolo? s-a interesat arătându-mi pachetul ce-l aveam sub braţ.

— Exact! Zeci de milioane!

Auzind confirmarea bănuielilor pe care i le insuflasem, individul a devenit şi mai politicos. M-a luat de braţ, m-a scuturat de nişte inexistente fire de praf de pe mâneca hainei, şi m-a petrecut până-n cabinetul în care Sadoveanu practica mitul faurului aburit. Lăsat singur, pesemne prezentând toate garanţiile (având atâtea mili-oane asupră-mi), am purces să examinez încăperea. Mai întâi, masa ovală citată de adjunct. Era. Însă lipsită total de-orice amenajare culinară. Niciun păstrăv, nici şalău, nici pic de maioneză. De cârnaţi, fasole şi cotlete, ce să mai vorbim. Absentau. Cu desăvârşire.

— Am încurcat-o-n fericire! mi-am zis eu. Cu glas tare. Însă stins. De disperare.

Şi, profund dezamăgit, am purces să cercetez tomurile din biblioteca titanului. Din păcate, nu mi-au trezit niciun interes. Pe când luam în mână, curios s-o răs-foiesc, o „Carte de bucate”, editată prin 1883, parcă, am auzit uşa deschizându-se. Întorcându-mi capul, am simţit cănţepenesc. În prag, uitându-se la mine blajin, Sadoveanu, de la înălţimea staturii sale, care nu era de ici de colo, încerca să desluşească titlul volumului pe care-l cercetam.

Nu arăta ca-n fotografiile ştiute. Din presă, sau cele din „Istoria literaturii române”. Îmbrăcat distins, într-un surtuc din catifea neagră, cu lavalieră la gât, purtându-şi

semeţ capul bălai şi niţel încărunţit, bătând într-un ar-gintiu albăstrui, azurul ochilor săi adinci şi scânteietori mă-nvăluia într-un fel de vrajă.

Păşind rar şi maiestuos în direcţia biroului, nu m-a părăsit o clipă din priviri. Abia când s-a aşezat în fotoliul

de lucru, dindărătul mesei încărcate de cărţi, reviste şi caiete, m-a întrebat:

— Matale eşti din partea editurii? De ce mi-ai adus abia astăzi caietul cerut directorului?...

Auzind spusele Ceahlăului, imediat mi-am dat seama că Adrian nici nu trecuse pe la Sadoveanu. Şi l-am scos din cauză, mărturisindu-i maestrului:

— Iertaţi-mă, scumpe magistre şi nu ştiu cum să vă mai spun, sunt vinovat! N-am cunoscut ce soi de caiet folosiţi... Şi mai iertaţi-mă o dată. Am uitat, de fâstâcit ce mi-s, să zic şi bună ziua, aşa cum s-ar fi cuvenit unui ucenic de-al dumneavoastră. Ştiţi, v-am citit cu sufletul la gură „Anii de ucenicie”... Mare carte! Şi m-am simţit tare mic...

Zâmbind, oarecum pierdut pe gânduri, maestrul m-a contrazis paşnic:

— Nu s-ar cam zice! Arăţi destul de împlinit... Baţi la sută?

— Încă nu! am mărturisit spăşit. Ca şi cum eram de vină de lipsurile mele. La cântar. Însă-s pe calea cea bună... În curând, o lună, două, ajung, ba chiar şi trec de cifră!

— Păi te cred... Dacă-ţi umblă ochii numai după cărţi de bucate, cum văd c-ai luat din biblioteca mea, înseamnă că-ţi vei împlini dorinţa! Ei, unde-i caietul?

După ce-a examinat catastifele aduse de mine, întorcându-le pe-o parte şi pe alta, cercetând hârtia, ba chiar şi privind-o în bătaia luminii, titanul părea mulţumit.

Încântat şi eu, mi-am luat inima-n dinţi şi-am căutat la chipul de neuitat al Ceahlăului. Să-mi dau seama da- că-i pot adresa cuvântul. Întrucât părea dispus să m-asculte, i-am dat drumul:

— Maestre, îmi îngăduiţi să vă pun o-ntrebare?

— Zi-i! a grăit titanul, plecându-şi coama argintie spre mine.

— De unde-aţi luat meniul abatelui de Marenne, din „Vremea Ducăi Vodă”?

— Asta-i tot ce ţi-a plăcut din cartea mea?

— Da! Şi-ncă cum...

Lăsându-se pe spate, maestrul s-a tolănit în fotoliu. O negură i s-a aşternut pe chip. Apoi, rezemându-şi de marginea biroului trupul uriaş, ca al unui urs, a purces să chicotească înfundat. Şi-a ţinut-o tot aşa, până a slobozit cu un fel de dezamăgire plictisită:

— Lipseşte de-aci, tinere! Drum bun.

*

* *

Abia când am intrat în birou, şi-am dat ochi cu Adrian, care şi el mă aştepta, la fel de încordat, aşa cum îl aşteptasem şi eu, când îl expediasem la maestrul Sadoveanu, am roşit gândindu-mă ce intenţionase să-mi transmită patriarhul literaturii române. În traducere liberă – „piei din ochii mei!" Exact ce avem de gând să-i spun adjunc- tului. Amintindu-mi de boacăna pe care mi-o făcuse. Şi l-am luat numaidecât la rost:

— Ascultă, măi frate şi-aşa zis prietene, ai fost au ba la Ceahlău?

— Dar nu te superi, dacă-ţi spun adevărul?

— Deloc, dacă-i adevăr! Ei, cum a fost?...

— N-a fost! Adică, mai exact, n-am fost. Aveam un trac nebun, numai închipuindu-mă faţă în faţă cu Sadoveanu. Şi, ca să scap de belea, ţi-am spus povestea cu expoziţia culinară de pe masa maestrului... Mai ales că văzusem, parcă în „Adevărul literar", o fotografie cu cabinetul scriitorului. Ştiind că-ţi pică bine la pipoţică un tablou vivant, cu masa ovală încărcată cu bucate alese, am ticluit istorioara pe care o ştii. Nu ţi-a plăcut?...

Mi-a plăcut. Îndeosebi masa oferită de Adrian. La el în casă. După ce apăruse „Nicoară Potcoavă", şi sărbătorisem evenimentul conform tipicului sadoveanian, cel din

„Vremea Ducăi Vodă”. Şi-am fost încântat. Şi de festinul la care participasem, din toată inima, şi de faptul că mi se ivise prilejul să-l cunosc pe marele Sadoveanu.

Că mă cam dăduse afară din casă, fie şi cu blândeţe, conta mai puţin. Principalul era că-l văzusem. În carne şi oase. Chiar şi fără minunile inventate de Adrian (păstrăvi, şalăi, cârnaţi pe fasole, fripturi la tavă, etc).

STAŢI NIŢEL, CĂ NU-I AŞA!_____

Mutaţii în timp

Tot aşteptând reacţii, din partea unor implicaţi, la cele povestite despre ei până acum, iar reacţiile neapărând, din curiozitate am pornit să-mi provoc, în primul rând neamurile. Şi i-am telefonat Speranţei, vară-mea bună, de care mă-ndrăgostisem puşteşte la vreo cinşpe sau şaişpe ani:

— Ce mai faci, doamnă Popa? am luat-o pe nepusă masă.

— Dar cine-i la telefon? s-a interesat vară-mea, spre uimirea mea cu-acelaşi glas de-acum cincizeci de ani. Cald şi frumos timbrat.

— Ţine-te bine, să nu cazi de pe scaun, când ai s-auzi cine te caută... Eu sunt, văru-tău...

— Vai, ţi-ai mai adus aminte de mine, după atâţia ani... De vreo unşpe, de când s-a prăpădit Draga (aşa-i spunea Speranţa maică-mii, Ongliţa) nu mi-ai mai dat niciun semn de viaţă. Asta-nseamnă că nu mă mai iubeşti!

— Şi de unde ai dedus că te-am iubit vreodată?

— Păi ţi-am citit cărţile...

— Deci, Speranţo dragă, ai avut dovada concretă că nu te-am uitat niciodată! Şi-am spus în carte ceea ce n-am îndrăznit să-ţi spun în faţă, la timpul său...

— Aşa e, măi... Dacă nu mi-ai făcut şi tu nicio

declaraţie de dragoste! Am citit totul, şi-au mai citit şi alţii. Mai ales dintre rubedeniile noastre.

— Şi ce părere ai? Iar neamurile ce zic?...

— Dă-mi adresa ta, de-acum, şi-am să-ţi spun în scris. La telefon nu se poate, că-s multe de discutat. Chiar astăzi am să aştern pe hârtie tot ce am pe suflet!...

— Mai bine-aşa, Speranţo!

— Bineînţeles! Mă ştii că-s vorbă lungă, şi când îmi dau drumul nu mă mai poate nimeni opri...

— Perfect! Atunci opreşte-te aici, şi scrie-mi cât mai degrabă. Abia îţi aştept epistola!

Chiar eram curios să aflu părerile vară-mii şi, asta mai puţin, ale celorlalte neamuri, ceva mai îndepărtate. Ba mă şi miram că mai existau rubedenii din spiţa noastră, latura Marincilor, încă în viaţă. Deoarece, dintre cei supravieţuind, consideram c-ar trebui să fiu cam ulti- mul mohican.

Peste o săptămână, nicio zi mai mult, primeam scrisoarea Speranţei. Oarecum emoţionat, deoarece îmi plăcea nespus cum ştia să povestească despre neamul nostru, având şi-o memorie prodigioasă, pe care şi-o utiliza la maximum, am deschis imediat plicul. Şi iată ce mi-a fost dat să citesc (redând doar fragmente, restul fiind mult mai dur):

„Dragă vere, te-am auzit la telefon şi m-am bucurat mult că ţi-ai amin-tit de mine... De ani de zile nu mai ştiam nimic de voi, de la moartea lui Draga. Aproape o viaţă de om.

Când erai mic, sau cum spuneai tu „mimiţel” (ei bine, asta n-o mai ştiam că-mi ziceam şi „mimiţel”!) îţi plă-ceau mult basmele fraţilor Grimm, şi trebuia să-ţi repet la nesfârşit poezioarele din basme, pe care le mai ştiu şi azi. Am să le caut la anticariat şi m-aş bucura mult dacă le-aş găsi. Avea dreptate Radu, că nu ne dădeam seama cât eram de fericiţi.

Bietul Radu! S-a dus atât de repede şi-acum îmi pare

că parcă n-ar fi fost niciodată…

Dacă ai să te-apuci să mai istoriseşti despre noi, află că ce-ai spus deja este de batjocura calafetenilor.

Am, adică avem, o verişoară aici… şi mi-a spus c-au întrebat-o calafetencele: „După cine eşti rudă cu Speranţa, după bunică-sa aia, beţiva?” Iar cărţile se plimbă de la una la alta…

Vă sărut şi vă aştept,

Speranţa”

Hait! Îmi vârâsem rubedeniile şi neamul în gura calafetenilor. Deodată, iată că Marincii, din care aproape mai existau doar vagi urme, deveniseră obiectul de studiu al unor locuitori ce habar n-avuseseră, până atunci, de trăirea lor pe lumea aceasta. Iar biata Speranţa îşi făcea probleme!

Ce să mai crezi?

Şi-am avut o lungă convorbire cu bulgăroaica de nevastă-mea, încercând să-i explic ce nu-i intra în cap vară-mii. Speranţei, însă, i-am relatat mai apoi, într-o scrisoare, concluziile la care ajunsesem.

— Vezi, măiestrică, mă luase Penke la rost, ţi-ai făcut neamul de râs!

— Eu? De unde şi până unde…

— Păi n-ai scris că bunică-tii îi cam plăcea să tragă câte-o comină sau să bea samatoc, vin dintr-ăla, din struguri recoltaţi în viile scăpate de filoxeră, de-a dreptul din ulcică?

— Şi ce-i rău în asta? La bătrâneţe, să mai guşti şi tu un gât de frunte, sau să-ţi pui sângele în mişcare cu câteva ulcele de samatoc este o crimă? Eu de-aia am iubit-o nespus pe Maica-Mare, pentru că nu era o sclifosită şi prefăcută care se duce în fiece duminică la biserică, ştiind prea bine că popa Triftor este un beţivan de talie, după

care bea şi dânsa, pe săturatelea, ferindu-se de ochii lumii. Maica-Mare, dacă a preţuit niţică tărie şi-un tâlv de samatoc, făcea asta pe faţă. Chiar râzându-şi de cei ce-şi pierdeau minţile întrecând măsura. N-am apucat s-o văd niciodată beată... Am povestit despre bu- nică-mea numai adevărul, aşa am cunoscut-o şi aşa mi-a rămas în memoria mea afectivă. Şi nu mi-e ruşine de dânsa, pentru că ar fi avut unele mici păcate omeneşti...

— N-ar fi fost oare mai bine să ocoleşti chestiile astea, cu comina şi cu vinişorul?

— Sigur că nu! N-ar mai fi rămas nimic din autentica mea Maică-Mare... Ar fi rezultat o fantoşă, care doar se-nchină la icoane şi stă cuminte în banca ei. Bunică-mea era un om întreg, adevărat, cu hachiţele şi ciudăţeniile lui, şi-avea, tocmai din motivele astea, personalitate. Întocmai cum se cere unui personaj credibil şi viabil...

— Bine, să zicem că ai dreptate! Dar ce te faci cu calafetenii?...

— Nimic! Îţi imaginezi că tot oraşul este preocupat, la ora actuală, numai de ce a băut, şi-anume în ce cantitate, Miţa lui Sima Marincu? Te înşeli amarnic. Cei ce-o ştiu pe vară-mea, sau pe necunoscuta mea verişoară, pe care-o pomeneşte în scrisoare, sunt doar un pumn de oameni... Dornici de bârfe mărunte. Din lipsă de-altceva mai bun. Altul este esenţialul...

— Ei, nu mai spune! Şi care anume?

— Afirmaţia Speranţei, că umblă cartea din mână în mână... Nici n-aş fi vrut să zacă, în cine ştie ce raft de bibliotecă, fără să fie citită de cât mai multă lume. Înseamnă, deci, că eroii sunt interesanţi, trezesc curiozitatea. Iar dacă s-au petrecut de pe lumea aceasta, mutându-se pe alte coclauri, totuşi continuă să trăiască. În paginile mele... Ceea ce, drept să-ţi spun, îmi convine. Şi nici nu-i rău. Chiar deloc şi mai defel!

Mai înainte de a-i scrie vară-mii, am mai cugetat îndelung asupra aspectului „ruşinos” al cărţii mele. În definitiv, ce să mai crezi despre romanele cu caracter

biografic sau memorialistic?

Adică, pe scurt, ideal ar fi să scrii despre morţi numai minciuni şi scorneli, care să-i înfăţişeze exclusiv în ipostazele lor lăudabile, fără niciun contact cu realitatea. Şi, preferabil, să fii şi tu cât mai departe de adevărul adevărat al vieţii.

Iar dacă vrei să introduci într-o carte, cu defectele şi calităţile lor, oameni preţioşi şi interesanţi, încă în viaţă, fie s-aştepţi până la paştele cailor decedarea lor, fie, şi mai comod, să mori tu înaintea lor.

Ei bine, zic eu, aşa ceva nu se poate!

Atunci mi-ar fi ruşine de spusele mele. În care, atunci când le-am aşternut pe hârtie, am crezut. Şi cred, în continuare. Altminteri, fie vorba între noi, de ce-aş mai fi pomenit despre nişte cameni care mi-au lăsat o pecete pe suflet?

Şi i-am scris Speranţei o epistolă justificativă. Argumentându-i că, dacă se vorbeşte şi se discută pe socoteala alor noştri, totul se datorează doar faptului că n-au fost oameni de rând, obişnuiţi, ci nişte specimene ceva mai aparte. Meritul lor, şi nu dintre cele neînsemnate, fiind pofta nesecătuită de viaţă, de muncă până la oase rupte, de dăruire pentru glie, căminul familiei şi toţi ceilalţi oameni. Cu-o singură condiţie – oameni să fie. Întocmai ca stirpea lor.

Tata Sima îşi reconstituie dosarul

Vară-mea mi-a răspuns suficient de prompt. Iar în scrisoarea ei am dat peste cea mai fantastică punere la punct a lui Tata Sima, bunicu-meu, din partea maică- mii. Punere la punct extrem de necesară. Nu atât a sa personal, ci a tot soiul de legende ce circulaseră pe seama lui. Speranţa care, cu cinci decenii în urmă, îmi propusese o variantă a ei, ceva mai credibilă, de data asta revenea asupra celor povestite pe vremuri, şi-i întocmea un dosar

de cadre din cele mai pasionante.

Aşa că, după cum se va vedea, nu eram unicul fabulator din familie. Căci îmi preciza Speranţa:

„ Dragă vere, cine ţi-a spus prostia că Tata-mare a fost copil găsit? (De fapt, ea îmi relatase chestiunea în cauză, dar nu mai ţinea minte, sau, între timp, îşi mai îmbogăţise documentaţia).

A existat un copil găsit, însă acela a fost străstrămoşul lui Tata Sima, Mărinică Ţenovici; băieţaş de vreo cinci sau şase ani, furat de-un turc. Din Serbia. Îl vârâse într-un sac şi-apoi îl încărcase pe spinarea măgarului cu care trecuse în Bulgaria. Acolo, ajunşi într-o pădure, către seară, au mas peste noapte la poalele unui copac. Turcul a descărcat măgarul, punând jos sacii, printre care era şi cel cu copilul, şi-a plecat s-adune vreascuri. Probabil ca s-aprindă un foc, la care să-şi gătească. Atunci Mărincă şi-a dezlegat sacul (pe unde, stau eu şi mă-ntreb?) şi s-a căţărat să se-adăpostească în copacul cu pricina.

Când s-a înapoiat turcul şi-a dat de sacul gol, a pornit să strige:

— Mărincă, Mărincă, unde estem, bre?

(Bineînţeles, vară-mea nu preciza în ce limbă se exprimase başbuzucul).

Neprimind răspuns, şi-a scos iataganul şi-a început să lovească în tufişurile din stânga şi din dreapta, strigând mereu:

— Ieşim, bre, că tăiem cap la tine!

Dimineaţa, renunţând la investigaţii, şi-a făcut bagajele şi-a plecat.

Când Mărincă a coborât din copac, văzându-l pe turc lipsă, a ieşit din pădure şi-a constatat că se afla la marginea unui orăşel – Novoselo. În Bulgaria. Mergând pe drum, tot plângea şi nu ştia să spună nimic altceva decât că-l cheamă Mărinică şi că-i furat din Serbia.

L-a luat un neguţător bulgar, care n-avea copii, şi l-a crescut, vrând să scoată din el tot un comerciant. Când Mărincă împlinise douăzeci şi cinci de ani, neguţătorul şi-a dat duhul. Îl chema Ţenovici. Neamurile bulgarului l-au

zgornit din casă şi ogradă, iar Mărincă s-a refugiat la Vidin. Unde s-a apucat de negoţ. Peste drum de Vidin, la Calafat, era un originar din Poiana-Mare. Unul Bistriceanu. Care l-a adus la el şi l-a însurat cu-o nepoată, una orfană de mamă, fata Ilincăi Bistriceanu.

(În continuare lucrurile se complică, întrucât Speranţa prezintă amănunte onomastice şi grade de rudenie absolut inedite).

Copiii pe care i-a avut cu odrasla Ilincăi: Ioniţă, Stăncună şi Nică, au primit numele Marincu, deoarece Ţenovici era numele bulgarului răposat.

Ioniţă i-a avut pe Oncică Marincu, iar Nică pe doctorul Ilie Marincu şi pe Leanca lui Ilarie Marian.

Stăncună i-a avut pe Costaichie, Sima (bunicul nostru), Catariţa şi Mărincă, iar cu-o altă femeie pe Ghiţă, Mitu şi Miţa Lilian.

Şi eu, care habar n-aveam de arborele nostru genealogic, cel mai recent, îmi imaginasem că Stăncuna era nume muieresc!

Nică i-a avut pe Veronica, Lucian, Mili Chiroiu şi sorsa Ortansa, ca şi pe colonelul Nicu Marincu. (Aici era ceva în neregulă! Deoarece Speranţa mai pomenise o dată de Nicu, spunându-i însă Fane, necitat mai înainte, cu-atât mai mult cu cât apare şi-una Bibinca a lui Ţeno- vici!?).

Unchiul Doctorul (ăsta trebuia să fie „ministrul”, despre care am mai pomenit) a trimis pe cineva la Novoselo. Să se intereseze la bătrânii de-acolo, dacă mai erau în viaţă, ce limbă vorbea copilul pe care-l crescuse Ţeno- vici. Iar aceştia i-au spus că vorbea macedoneana şi sârba. (Poliglot la cinci ani?).

(Iar acum, o spun tot între paranteze, care-mi aparţin, ca toate cele de mai sus, urmează şi concluzia abradaca- brantă a vară-mii, fermă şi de nezdruncinat: ambiţie de erudită în genealogie).

Şi bunicii şi străbunicii lui Tătucu (se referă la nea Ionică Pistol), au fost tot macedoneni. Numindu-se Boţa. În Poiana-Mare mai erau macedoneni, Gogu Anastasiu şi

familiile Streda şi Sima Mihalcu. George Georgescu, marele nostru dirijor, era văr cu tăticu, fiind din Veles, Grecia.

(Aşa că, iacă-l pe Tata Sima, din senin, decretat şi macedonean. Pe baza faptului că vorbea şi sârba!?!)

Vă sărut pe-amândoi, şi-am să vă spun şi mai multe, când o să veniţi pe la mine.

Speranţa”

Acuma, ce mai tura-vura, eram lămurit buştean.

Un singur lucru mă liniştea. Îl iubeam pe Tata Sima. Enorm. Fără să-l fi văzut vreodată. Decât într-o fotografie de familie. Care, într-un anumit fel, îmi contrazice afirmaţia de mai înainte. Deoarece îl reprezintă pe falnicul meu bunic cu nepotu-său în braţe. Nou-născut. Întrucât la o vârstă atât de fragedă (o lună sau două), nu cred să fi fost dotat cu-o memorie vizuală atât de aprigă, pentru mine Tata Sima rămâne tot o figură legendară.

Existentă, în realitate, doar în albumul de familie.

Unde-i stă foarte bine!

În pofida originii sale, acuma şi mai puţin cunoscută. Şi nu atât necunoscută, cât încurcată. De memoria fabulatorie a Speranţei. Numele citate de vară-mea, verificând niţel unele date, sunt reale. Legăturile însă, acestea încă mai stau, pentru mine, sub semnul întrebării. Deoarece n-am avut ştiinţă despre dânşii mai niciodată. C-au existat, şi-or mai exista încă, este foarte posibil. Cu-atât mai mult cu cât tanti Mili, căreia îi spuneam Ma- mamoaşa, era mult apropiată de maică-mea. Pe care a ajutat-o în nenumărate prilejuri. Ca soţie de general, director al Şcolii de război, avea şi de unde.

În orice caz, biografiile lui Tata Sima, atâtea câte îmi fuseseră relatate, în diverse variante, erau mult mai interesante. Făurindu-i o aureolă de patriarh al neamului Marincu. Realitatea, cea susţinută de vară-mea, mă dezamăgeşte. Sună întocmai ca-ntr-un roman de capă şi spadă, semnat Paul Feval. Nenumărate inadvertenţe. Mai ales în prima parte a dosarului reconstituit de Speranţa.

Eu unul mi-l păstrez în inimă pe Tata Sima al meu. Pe care nu mi-l poate răpi nicio poveste, oricât de mirobolantă ar fi.

Până şi văru-meu, băiatul lui nea Gogu, îmi contestă unele afirmaţii. Citind, în cartea-mi, că Vercea îl cam zvârlise din şa pe taică-su, mi-a telefonat indignat:

— Tata, mă vere, a fost unul din cei mai renumiţi călăreţi ai ţării!

Însă îl văzusem, cu ochii mei, căzând de pe biata gloa-bă. Deci, nu-i bine să te pui în beţe cu neamurile... Bună ziua le-am dat, belea mi-am căpătat. Deoarece îndrăzni-sem să mă ating de imagini scumpe lor şi chiar şi mie. Nea Gogu mi-era drag nu în calitate de călăreţ emerit, ci prin pitorescul făpturii sale. Cu totul ieşită din comun.

De-aceea, se zice, minciuna cea mai valabilă este tot adevărul. Am ţinut la acest „adagio”, cum îi zicea tanti Raliţa, şi-am procedat întocmai. Garantând pentru autenticitatea celor zugrăvite de mine.

Mai puţin, ce-i drept, pentru vorbele ce li le-am pus în gură. Totuşi, dacă am făcut-o, am respectat „stilul” lor de conversaţie.

M-am consolat cu telefonul Didinei Codârlă, prietenă bună de-a noastră, şi nu numai dânsa ci şi soţul ei, Gheorghiţă, unul din cei mai fantastici electronişti cunoscuţi vreodată. Iar Didinel îmi comunicase:

— Peste vară, cu prilejul unei călătorii prin ţară, în circuit, am dat, la Calafat, peste un vechi cunoscut de-al matale. Care s-a recunoscut în paginile cărţii de anul trecut. Şi era atât de fericit şi încântat, încât, a doua zi, la plecarea noastră, a ţinut neapărat să ne încredinţeze o scrisoare pentru a v-o remite... Cu orice preţ!

Nu ştiu cine-ar putea fi, însă precis nu face parte dintre neamurile subsemnatului. Desigur, nici prieten...

„Trântorul”

De obicei, când mă aşez la birou (în mod normal după o „masă dietetică”, fără excese însă), să scriu câte ceva ce-mi umblă prin minte, în funcţie, de cele mai multe ori, de caloriile îngurgitate, mai totdeauna îmi însăilez un mic plan, „desfăşurător” cum îi zic eu, cu punctele principale ale celor ce-am de gând să spun.

Ei bine, pornind să aştern pe hârtie rândurile de faţă, am renunţat la sinopsis. Atât de vie mi-a rămas imaginea personajului respectiv, încât m-am lipsit de necesarele jaloane. Şi-mi adusesem aminte de tristul prinţ al poeziei, într-un moment când mă autocondamnam pentru clipele de trândăveală ce mă apucaseră din senin. Brusc, mi s-a ivit înaintea ochilor volumaşul de-acum câteva decenii, apărut în editura „Vremea”, sub semnătura lui Emil Botta. Şi, tot atât de brusc, am simţit cum pătrund în mine efluvii energetice. Neapărat trebuia să găsesc cărticica poetului fără saţiu, rătăcit pe-undeva prin biblioteca-mi răvăşită şi, niciodată, organizată şi pusă la punct. Bineînţeles, am apelat la ajutorul nevesti-mii:

— Măi, copilă bună, nu stii cumva pe unde-o fi „Trântorul”?

Aşa se intitula volumaşul cu proze poematico-fantasti-ce, despre care am pomenit mai sus şi pe care, cu orice preţ, vroiam să-l găsesc şi să-l recitesc. Am somat-o pe Penke

— Nu-mi spui mai repede ce-i cu „Trântorul”?

— Măiestrică, lasă-mă-ncet că ameţesc! De care trântor e vorba... De tălică, sau de cartea poetului ce, parcă, trecea pe lângă noi, când stăteam pe Calea Moşilor, şi ne miram de mersul său atât de ciudat?

— De dânsul, adică, pardon, de volumul lui...

— Bun! Acuma lucrurile mi-s clare... Nu ştiu pe unde-ai zăpăcit „Trântorul”, că n-am mai dat de el cam de

multişor!

— Ba s-avem iertare, copilă bună, nu obişnuiesc să zăpăcesc niciodată cărţile ce-mi sunt la inimă... Cel mult, le pun la o parte, într-un loc anume destinat marilor maeştri dragi mie! Din păcate, acestea fiind mai multe, împărţite pe căprării, habar n-am unde l-am cazat pe Emil Botta... Asta e problema!

— Nu numai asta! Dacă-ţi trebuie „Trântorul”, caută-l până ai să-l găseşti. Eventual, pot să-ţi dau şi eu o mână de ajutor....

Deşi eram în cunoştinţă de cauză, că bulgăroaica avea darul să dea peste orice volum pitit, rătăcit sau vârât pe sub altele, de data asta m-am reţinut. Şi n-am mai apelat la Penke.

— Ca să nu mă mai faci trântor, pe mine, care-s zi şi noapte, metaforic vorbind, la masa de lucru, am să mă ocup personal de toate investigaţiile necesare. Până nu dau de „Trântorul”, n-o să am pic de odihnă. Îmi trebuie neapărat. Când l-am citit întâia oară, cu decenii în urmă, eram atât de entuziasmat încât aş fi dat orice să-l cunosc pe autor. Dar n-am avut noroc... Şi-am rămas numai cu cartea! Tu, mai bine, vezi de montează maşina de sucuri, şi confecţionează-ne zeama noastră cea de toate zilele. Morcovii, sfecla şi merele sunt medicamente de excepţie. Fără ele, ţi-am spus-o de-atâtea ori, am fi mai mereu bolnavi... Bând zilnic binefăcătoarea extracţie, avem toate şansele să murim sănătoşi! Asta este...

Două zile am trudit zdravăn la căutarea „Trântorului”. Am dărâmat şi vreo două rafturi, de sub care m-a extras biata bulgăroaică, jumătatea mea (la propriu şi la figurat vorbind, eu atârnând dublu la cântar). Când, în sfârşit, am dat de volumaş, într-o mapă în care se găseau şi cărţile celelalte ale poetului, ascunsă sub cel mai de jos raft, eram un alt om. De nerecunoscut. Beteag bine, am zăcut la pat. Bucuros totuşi. Căpătasem răgazul necesar pentru a reciti prozele tristului bard.

Şi iarăşi m-au bântuit entuziasme adolescentine, ca

atunci, pe vremuri, parcă prin ’39—’40, când întrebam din om în om unde l-aş putea întâlni pe Emil Botta. Din ale cărui poezii mă-nfruptasem corectând şpalturile „Curentului Magazin”, revistă literară ce mă utiliza ca zilier, şi-n care apăreau, din când în când, stihurile originalului autor.

Mă edificase, în privinţa cercetărilor mele neostoite, bădia Ioan Velicu, secretarul de redacţie, care-mi spusese:

— Marincule, Emil Botta-i cam anevoie de-ntâlnit. E-atât de ocupat, încât de multe ori mă-ntreb când mai are timp să şi scrie!

— Păi nu se ocupă numai de scris?

— Şi din ce să trăiască? Din poezie, băiete, nu se poate mânca o bucată de pâine! Este şi Botta actor, ca mulţi alţi poeţi modernişti publicaţi de noi, şi despre care mi-ai spus că-ţi plac la nebunie. Mă refer la Radu Beligan, care te-a dat peste cap cu „Nopţile doamnei Green”, acum vreo trei luni, sau la Octav Enigărescu. Cel puţin Octav, ăsta mai şi cântă pe versuri!

— Compune muzică pe textele sale?

— Nicidecum! Cântă la Opera din Cluj, ca bariton...

Aşa că, nenorocos ca mai totdeauna, n-am avut prilejul să mă văd cu poetul de care mă-ndrăgostisem. Ca prozator, însă. „Trântorul” mă cucerise.

Crai-ciupearcă, inimă înfrântă

Şi totuşi, datorită soartei îndurătoare, am avut fericitul prilej să mă întâlnesc cu Emil Botta. La televizor. Unde, într-o emisiune omagială, dacă nu mă-nşel, a recitat tulburător şi nemaipomenit poemul lui Ion Barbu: „Riga Crypto şi lapona Enigel”.

De la început înmărmurit, nu numai fiindcă-l puteam desluşi de la doi metri distanţă, ci şi datorită bizarei modalităţi de-a interpreta cunoscuta poezie a autorului „Jocului secund”. Pe măsură ce-nainta în tainele artei lui

Barbu, simţeam cum mi se taie suflarea. Era pentru în- tâia oară când „vedeam” o poezie. Căci, în timp ce rostea versurile pe care le ştiam şi eu pe dinafară, actorul suferea crâncen, apelând la o gestică şi mimică uluitoare. Chipul i se crispa, sau i se însenina, în funcţie de strofa recitată, iar trupul, mlădiu şi vizibil suferind, exprima prin contorsionări inimaginabile drama pe care neasemuitul actor ţinea să ne-o descifreze.

Atunci i-am destăinuit bulgăroaicei, care înlemnise şi ea lângă mine:

— L-ai văzut acum pe domnul cel mereu întristat şi îngândurat care hălăduieşte prin zona noastră? El este, actorul Emil Botta, cel care ne-a frânt sufletele spunân- dune versurile altui mare poet. Căci şi dânsul e poet, şi dintre cei mai însemnaţi!

— Ai volumele de poezie ale magistrului?

— Cum să nu! Şi „Întunecatul april”, din 1937, editat la „Fundaţii”, şi ultima sa carte de versuri, „Un dor fără saţiu”…

— Măiestrică, păi să mi le dai să le citesc şi eu…

I le-am dat.

Iar eu nu-mi puteam scoate din minte felul în care rostise Botta pasajul:

Că-i greu mult soare să îndure
Ciupearcă crudă de pădure,
Că sufletul nu e fântână
Decât la om, fiară bătrână,
Iar la făptura mai firavă
Pahar e gândul, cu otravă.

Ca la nebunul rigă Crypto,
Ce focul inimii i-a fript-o,
De a rămas să rătăcească
Cu altă faţă, mai crăiască:
Cu Laurul-Balaurul,
Să toarne-n lume aurul,
Să-l toace, gol la drum să iasă,

Cu măsălariţa-mireasă,
Să-i ţie de împărătească.

Lumea, în care poetul se risipea referindu-se teatral, părea o scenă, iar scena, adică podiumul televiziunii şi scaunul pus la dispoziţie, o lume plină de sensuri oculte. Romantic şi fabulos, zbuciumul actorului putea fi luat drept cutremurul poetului. Laolaltă cu scâncetul ancestral, terifiant, accente provenind de departe, cam de la Edgar Allan Poe, mi-am zis eu, totul sugera delirul final, acceptat liber, mitic, ba chiar cu-o plăcere indicibilă, exprimată mai mult prin gestica făpturii recitatorului. În orice caz, unic în felul său.

Lapona Enigel, la „Mioriţa”

De-atunci, de la memorabilul spectacol al actorului-poet, ani de-a rândul am încercat să-i surprind făptura trecând pe străzile şi ulicioarele din preajma casei în care locuiam. Fie dimineaţa, mai spre orele zece, fie după-amiaz, în jur de amurg, îl întâlneam păşind graţios şi în- tr-un fel ce-i aparţinea. Cu trupul plecat oarecum într-o parte, şi parcă târşindu-şi picioarele, iar privirea ţinân- du-şi-o aţintită în asfaltul trotuarului. Nu vedea pe nimeni, ci se uita (făcea impresia) undeva în adâncurile sale. La un moment dat, am bănuit că-şi pregăteşte cine mai ştie ce rol, Hamlet sau Mâşkin.

Însă, mai târziu, printr-o întâmplare, am avut rara ocazie să-l surprind laolaltă cu lapona Enigel. La bufetul din colţul străzii Mântuleasa cu bulevardul Republicii. O bombă mizeră, pe unde-mi făcusem obiceiul să trec pe-n- serate, înainte de cina dietetică de-acasă, pentru a mă întări sufleteşte. Cu vreo şase sau opt mititei consumaţi fără pâine. Ca să nu mă îngraş. Având în vedere că acasă urma să mă hrănesc doar cu ceaiuri din furaje medici-nale, totul avea să se topească în mirificele lor calităţi. Şi micii,

şi feliuţa de pâine prăjită, de-acasă, unsă cu un pospai de unt, preferabil margarină, şi-o ţârâ de brânză de „veci”.

Evenimentul s-a petrecut într-o înserare de iunie, când, fără să vreau, l-am observat pe maestrul Botta la una din mesele din stânga mea. De data asta, nu mai era singur. Ci, discutând cu ochii în flăcări, se străduia să-i vâre în cap fiinţei din faţa sa ideile eternităţii.

Am ajuns la concluzia aceasta într-un chip regretabil. Trăgând cu urechea. Rareori aş mai fi avut prilejul să-l ascult pe poet vorbind ca de la om la om. Chit că bălaia fragilă nu prea arăta a om normal, ci părea căzută în transă, sorbind cuvintele maestrului de parcă s-ar fi aflat înaintea unui mag al tribului său de laponi. Căci a laponă semăna, cu pometii ei lejer reliefaţi şi ochi migdalaţi. Astfel am izbutit s-o plasez, datorită scrântelilor mele din cap, în plină atmosferă barbiană. Versiune Botta, însă.

Oricât m-am străduit, n-am fost în stare să descifrez nimic din discursul poetului. Vorbea şoptit, mângâindu-şi cuvintele, scăldându-le într-o licoare neobişnuită. Din când în când, mai reuşeam să înregistrez câte ceva, disperat şi fără înţeles. Ca „luminiţă-domniţă”, sau „întunecatul prinţ al disperării”. Atâta însă, şi nimic mai mult.

Mirat că maestrul bea cu sete din poşirca livrată de cunoscuta bombă, am constatat şi cât era în stare să soarbă, pahar după pahar, „luminiţa-domniţă”. Pe lângă poet, care era un dulce copil în materie de băutură, lapona Enigel îi trăgea tare. Şi-ncă tare de tot. Ce, te joci cu aborigenii de la cercul polar?

La un moment dat, demersul maestrului a rămas stopat. De gestul laponei Enigel care, ridicându-se de pe scaun, a mai ras un pahar, de-a-npicioarelea, şi-a întins-o spre ieşire, declarându-i artistului: „Mi-s sătulă, şi-am şi spectacol... Adio!”

Botta a dat din mâini a lehamite, iar apoi şi-a luat tâm- plele între palme, strângându-le din răsputeri. Înfrânt parcă, privea cu ochi pierduţi prin încăperea aglomerată şi soioasă a „Mioriţei”, străin de tot ce era în preajma sa.

Părându-mi-se că nu se simţea bine, mi-am luat inima

în dinţi şi m-am proţăpit lângă masa poetului, întrebându-l:

— Maestre, pot lua şi eu loc aici?

Ca trezit dintr-o stare cataleptică, Emil Botta m-a examinat intrigat. Ochii i se limpeziseră, palmele şi le întinsese înainte-i, sprijinite pe tăblia mesei, iar glasul i-a răsunat clar, melodios şi grav:

— De ce nu, de vreme ce-mi zici maestre! Mă ştii cumva cine sunt?

Aşezându-mă pe scaunul laponei Enigel, recent eliberat, i-am răspuns înfiorat, aşa cum mă simt totdeauna în faţa unui miracol al naturii, acesta fiind pentru mine, cu osebire, reprezentat de poeţi şi prozatori cu har, aproape bâlbâindu-mă:

— Dar bineînţeles! Vă cunosc de-o viaţă... Din ’37, când aţi publicat „Trântorul”, şi de mai apoi, de la „Întunecatul april” şi cele ce-au urmat!

„Un dor fără saţiu”

Minunându-se de afirmaţiile mele, poetul s-a interesat:

— Şi ne-am mai întâlnit vreodată?

— Nicicând! însă vă urmăresc de mult... Pretutindeni!

— Păi cine eşti matale, să mă urmăreşti, omule?

Abia atunci m-am încumetat, auzind că-l interesează cine-i personalitatea mea, să-i mărturisesc adevărul:

— Un fost poet, de felul său cam suprarealist, asta însă numai în febrele celeste! Dar şi ucenic al unui mare admirator al dumneavoastră, care v-a tipărit primele stihuri. Îl mai ţineţi minte pe Ioan Velicu?

— Cum să nu! Însă nu mai este printre noi... Şi-a dat duhul şi el! Aşa cum o să ni-l dăm cu toţii. Mai devreme sau mai târziu... Iar mie, pare-mi-se, mi-a şi sosit timpul. Aţa de pe mosor se-apropie de sfârşit. Simt asta... Cum spune şi Verlaine, într-o traducere publicată de bă- dia

Ioan, al nostru, la revista ce conducea: „Şi eu mă duc, pe-un vânt năuc, care mă poartă, de colo-ncoa, întocmai ca pe-o frunză moartă...”

În secunda aceea am înţepenit. Versiunea recitată de Botta îmi aparţinea. Fusese publicată în „Curentul lite- rar-magazin”. Prin 1940. L-am liniştit pe maestru:

— Domnu’ Botta, ascultaţi-mă şi pe mine... Un om ca dumneavoastră se naşte o dată la o sută de ani, şi tot atât este obligat să trăiască!

— Şi-aici, omule, tot cu obligaţii? Nu-i drept! Dacă mie mi-i dor de moarte, cine mă poate opri?... Eşti copil, dacă gândeşti astfel!

Care copil? Om în toată firea, trecut de cincizeci, mă puteam şi singur considera tont. Nu unul obişnuit. Ci un tont fabricant de aforisme ieftine, de bâlci.

Am înghiţit găluşca, şi n-am mai scos o vorbă. Cine ştie ce alte tâmpenii eram capabil să mai emit. Şi-am stat în banca mea, privind avid la chipul întunecatului luceafăr. Căci aşa-mi părea.

Mai avea un rest de vin în pahar, şi nu se-nvrednicea să-l deie gata. Şi-am mai stat aşa, încă o jumătate bună de ceas. Eu cântărindu-l pe Emil Botta din ochi, iar poetul privind la mine fără să mă vadă. De parcă aş fi fost transparent. La un moment dat, repetând gestul cu luarea tâm- plelor în palme, maestrul mi-a spus şoptind:

— Iară m-apucă tremurul-cutremurul! De vreo cî- te va luni încoace, îmi dă mereu târcoale... Cred că pornind din patru de martie, cu-o lună înainte de întunecatul meu april!

Nu-mi vine să afirm c-a vorbit întocmai ca mai sus, însă ideea asta era. Iar pe memorie nu mă pot baza. Şi mie îmi oscilează de la o vreme. Din ce în ce mai frec- vent, chiar. Totuşi nu-mi era greu să iau seamă la faptul că poetului îi era rău. Şi l-am rugat:

— Îmi îngăduiţi, maestre, să vă conduc până acasă?

— Mulţumesc! E bine să am pe cineva lângă mine...

A plătit totul, inclusiv consumaţia mea. De-am crezut că piere pământul de sub mine. De ruşine. Şi, luându-mă la

braţ, după ce-am ieşit din locantă, mai mult spriji- nindu-se de umărul meu, am pornit-o agale, pe jos, în direcţia pieţii Rosetti. Mergea şovăind, cu opriri intermi-tente, uitându-se ceţos la oamenii pe lângă care treceam. Când am ajuns în dreptul blocului din colţ, unde cândva fusese librăria ,,Vasile Alecsandri", maestrul mi-a şoptit:

— Să stăm o clipă! Întru pomenirea fratelui meu... Aici a locuit bietul Dan!

— Dan Botta? Poetul „Eulaliilor"...

— Şi pe-astea le ştii? Crezi că-i bine să cunoşti atât de multe? Eu n-aş zice...

După ce-am trecut de Rosseti, poetul a cârmit-o spre Teatrul Naţional. Continuând să se sprijine de mine. Ajungând în faţa teatrului, Botta mi-a spus aproape îngânat:

— Rămân aici! Asta-i casa mea... Îţi mulţumesc din inimă pentru drăgălăşenie. Nu degeaba se spune că grăsuţii îs oameni buni şi de treabă. Care va să zică ai fost ţuţărul bădiei Velicu... Ce om a fost şi Ioan! Acum mi-e mai bine, poţi să-ţi vezi de drumul matale. Şi spre casă şi spre viaţă...

Peste vreo lună, Emil Botta trecea în nefiinţă. Pesemne cuprins de dorul său fără saţiu. Sau cine ştie... În orice caz, întâlnirea cu poetul mi s-a pecetluit pentru vecie în suflet. Deşi mi se părea că avusese loc într-un alt plan, oarecum fantastic şi paralel cu viaţa cea de toate zilele. O singură oară mi-a fost sortit să tăinuiesc cu dânsul. Şi simt c-a fost suficient. Ca să nu-l dau niciodată uitării.

Fie-i numele binecuvântat, că mult a zămislit pentru literatura română! Iar pământul ce-i apasă trupul, să-i fie uşor ca boarea stihurilor lui. De neasemuit.

TARE CA PIATRA...

Biografie romanţată (dar nu prea)

Mai se afla şi-n posesia unui alt nume, în afara celuia pe care i-l ştiam, de când mi se spusese că va fi instructorul meu, la editura „Europolis”. Cam mititel instructor. Din toate punctele de vedere. Mai ales ca fizic şi situaţie socială. În vreme ce Iancsi-baci era un tip slăbuţ, subţirel şi mărunt, vizibil suferind de-o maladie despre care nu-mi pomenea nimic, în schimb eu reprezentam o autentică performanţă a naturii. Dar cu totul ieşită din comun. În afară de faptul că-l depăşeam cu vreo trei degete, în înălţime, ca structură a carcasei stăteam şi mai bine. Cred că, la vremea aceea, cântăream (şi chiar şi-arătam) cel puţin dublu decât el.

Pe deasupra, Iancsi-baci era doar redactor-şef, la un ziar sindical, iar personalitatea subsemnatului, mare brânză, semna corespondenţa editurii sub titlul de „Preşedinte Director General”. Ceea ce era cu totul altceva. Şi ca semnificaţie, şi grad în ierarhia culturală (dacă se poate zice şi-aşa).

Cu-o singură osebire. Dânsul conducea un colectiv de vreo treizeci şi ceva de redactori, iar eu unul – numai de-o singură persoană. Reprezentată de mine. Asta la începuturile editurii, căile Domnului fiind necunoscute. Căci, atunci când s-au mai limpezit apele iar „Europoli-sul” a-ntins-o la drum zburdând ca un mânz sălbatic, ajun-sesem să fiu în fruntea a cinci salariaţi. După care a urmat închiderea stabilimentului. Ca să nu ne declarăm în stare de faliment.

Cât a ţinut însă „şandramaua”, după cum îi spunea, uneori, instructorul, m-am aflat în cele mai bune relaţii de colaborare cu dânsul. Era inteligent brici, citit, bun organizator, precum şi extrem de afabil şi popular. Ba şi uman pe deasupra.

Cândva, pe când mă găseam la sectorul IV, unde fusesem chemat pentru unele explicaţii, în legătură cu avântul „Europolis”-ului, care stagna, mi-a fost dat să-i aflu şi celălalt nume. În condiţii extrem de naturale şi omeneşti. Pe când utilizam odaia pentru bărbaţi a

sectorului, Iancsi- baci găsindu-se lângă mine, deodată ne-am pomenit cu „şeful” cel mare. Om era şi el. L-am auzit pe Ioşka adre- sându-se instructorului meu:

— Ia te uită peste cine dau aici! Granit, parcă aşa ţi se spunea, nu?

— Exact! i-a răspuns impasibil Iancsi-baci.

— Măi Granit, măi, de când nu ne-am mai văzut oare?

— Cred că din ’37, când mă numeam aşa, no? Lucrat cu dumneavoastră în tehnic Oradea, tipărind la „Boston” ziarul nost’...

— Cam aşa-i! Alte vremuri... Scoteam gazete imprimându-le în subsoluri, iar acum suntem redactori-şefi la ziare sindicale!

— Şi alţii în conducerea sistemului de propagandă! i-a atras atenţia Iancsi-baci. Tot alte vremuri...

— La mine te referi, Granit?

— Dar la cine altcineva? La urmă urmă, sunteţi mai vechi în mişcare decât mine! Domneavoastră recomandat pe mine redactor-şef?

— Desigur... Te cunoşteam că ştii să tragi la jug... Numai româneşte n-ai apucat să-nveţi ca lumea! Hai la mine să discutăm chestia aia cu americanii de la „Europolis”!

Şi-au dispărut amândoi, val-vârtej. Lăsându-mă de unul singur să-mi frământ mintea. Iar în ce priveşte chestia pomenită de şef, cu americanii de la editură, în privinţa asta o cam băgasem pe mânecă.

Şi, neputând pricepe la ce se referise, am decis să-l aştept pe Iancsi-baci, să mă „instruiască”.

N-a zăbovit prea mult. Deci, americanii se şi infiltraseră în stabilimentul meu! „Hait, mi-am zis, am rupt-o-n fericire...” Şi l-am şi luat la întrebări pe omul cemi fusese dat să mă îndrume:

— Ce ţi-a spus şeful, s-au depistat ceva imperialişti?

Iancsi-baci m-a privit oarecum nedumerit, apoi a chicotit mânzeşte, sticlindu-i ochii de-o veselie anormală (pentru mine). Şi m-a atenţionat îndreptindu-şi arătătorul în direcţia şliţului de la pantaloni:

— Mo, vezi prins greşit butonii!

— Nasturii, vrei să zici, că nu-s lift să funcţionez la prohab apăsând pe butoni... Ei, care-i situaţia? Sunt sau nu sunt agenţi străini la ,,Europolis”?

— Este! Unu’ trosnit bine la cap... Adică tu!

— Cum aşa? Doar mă ştiu român get-beget. Cine a mai scornit şi năzbâtia asta cu americanii?

— Mo, Muş, n-ajunge deloc minte la tine! Singur mi-ai arătat scrisorile adresate lui Sinclair Lewis, Erskine Caldwell, Margaret Mitchell şi Steinbeck... Ăştia nu americani? Dacă tipăreşte acum „Pogonul lui Dumnezeu”, romanul lui Caldwell, nu-nseamnă c-avem un american la editură?

— Bine, dar ceea ce ţi-am prezentat, ca să-ţi cer sfatul şi aprobarea, erau scrisori de cerere a unor copyrighturi...

— Foarte bine făcut!

— Şi de unde-a aflat Ioşka de corespondenţa noastră cu scriitorii de mai sus?

— De la mine!

— Nu se poate!

— Ba se poate! Se cheamă informare. Eu instructor editură, iar şeful trebuie ştie tot. Nu de la mine? Înaintat notă informativă, şi-acum totul clar...

— Bravo, Iancsi-baci... Va să zică aşa trebuie lucrat! Fără independenţă.

— Nici ca cum! Independenţa anarhie, în condiţiile de-acum...

— Şi mai e o problemă, de când te cheamă şi Granit?

— Ehehe! Din tinereţe... Dacă nu eram Granit, iar alţii şi mai tare, nu mai stam azi la putere! Pe atunci, fiecare avea nume conspirativ. Siguranţa era pe urmă la noi. Dacă prindea, nu ştiam cum e nume de la legătura superioară. Priceput? Şi-acuma chiar, când suntem liber şi independent, şi-acum trebuie ochii la patru, vigilenţi... Duşmani mulţi, şi noi încă puţini!

Mă lămurisem. Şi n-am mai considerat că fusesem ,,turnat” de instructor. Cu-atât mai mult cu cât el

îmi îngăduise să lansez corespondenţa cu americanii. Şi-am conchis că există posibilitatea să lucrez cum se cuvine, făcând editură ca la carte, dar nu de capul meu. Cam sec.

Şi nici Iancsi-baci nu era de capul său. Care, în schimb, nu era deloc golit de orice conţinut. Dacă ar fi fost ca devia mea, probabil că n-ar mai fi scos atâtea ziare clandestine, şi nici în viaţă n-am mai fi rămas.

De când Grişa mă înzestrase, la instigaţiile lui Jack, cu un director administrativ adjunct, mă refer la Lică Albu, mi-a fost dat să-l ascult ceasuri de-a rândul poves- tindu-mi despre Granit. În trecut, avusese şi el prilejul să lucreze cu tehnicul regional. Şi-n afară de numele de Granit, datorită vechimii sale în mişcare ştia prea bine cu cine are de-a face.

Şi-mi relata:

— Mă Marincule, c-aşa-ţi place să ţi se spună, ca poet, până nu s-a produs actul de la 23 August, aveam şi noi pseudonimele noastre, ca să zic aşa, fără să fim însă... poeţi. Făceam poezie, ce-i drept, însă una aparte, care se chema ilegalitate. Şi-nsemna să ai cerul la un pas de tine... Iar Iancsi-baci al tău, mai totdeauna a lucrat cu moartea la braţ!

Din spusele lui Albu, izbutisem să obţin un fel de „digest” al biografiei, de până atunci, a instructorului meu. Înzestrat ziarist, o perioadă lucrase ca reporter special la unele publicaţii democrate maghiare din Ardeal. Dotat c-un spirit de observaţie neobişnuit, de la o vreme fusese detaşat corespondent în străinătate, urmând să scrie un serial despre Orientul Apropiat. Materialele apăruseră vreo cinci sau şase numere, la rând, după care gazeta respectivă fusese suspendată. Iar Granit se instalase temporar în Elveţia. Ca să nu cadă pe mâinile Siguranţei. Păstrând legătura cu ţara, prin diverse filiere, trebuise să-şi câştige pâinea cea de toate zilele calificându-se în meseria de „ser- tiseur”. La un atelier de bijuterii, unde se ocupa de montarea pietrelor preţioase. Preţuit de patroni, începuse să câştige chiar îndeajuns pentru a duce o viaţă

înlesnită. Şi totuşi revenise, pe ascuns, în locurile sale de baştină.

— Păi cum aşa, măi Lică, dacă o-nvârtea şi-o sucea atât de bine, ce l-a mai apucat nevoia să se joace de-a hoţii şi vardiştii?

— Tot burghez împuţit ai rămas, sau poet, că-i cam tot aia, dacă poţi gândi aşa! Nicio clipă n-a fost de capul lui, deşi era în Elveţia. La noi, în ţară, apropiindu-se deznodământul aşteptat, era nevoie de un om sigur, stăpân pe nervii săi, dar şi meseriaş excelent, care să se ocupe cu editarea presei ilegale... Şi, până la 23 August, a lucrat intens ca tehnic şi ziarist în aparatul de propagandă. În adâncă ilegalitate, asta se înţelege de la sine!

— Şi cum de n-a fost prins? m-am mirat eu.

— Foarte simplu. Pentru că era un tip tare ca piatra şi iute ca săgeata, cum sună colinda sorcovei! Altminteri, nu i s-ar mai fi zis Granit...

Piatra, piatră, de e piatră...

Când s-a desfiinţat „Europolis”-ul, şi m-am pomenit trecut în alte munci, când mai de jos, când mai de nivel mediu, am păstrat mereu legătura cu fostul meu instructor. Ne împrietenisem şi ne preţuiam reciproc. Eventual unilateral, mai curând. Eu fiind cel care-l admiram. În mod cert. În special, de când îmi luase apărarea. Reuşise, până la urmă, să mă plaseze la Direcţia Generală E.P.D., din cadrul ministerului culturii. Până a intervenit prima stabilizare. Care, spre nenorocul meu, m-a prins doar cu vreo cinci milioane datorii. La propriu-mi director din minister, scriitorul de mai târziu Al. I. Ştefănescu. Căruia, între noi, îi ziceam „Aii”. Interesantă figură şi asta! Cândva o să fie nevoie să-l pomenim şi pe el.

Ştiindu-mă pe drojdie, Iancsi-baci mi-a telefonat acasă, într-o seară, şi mi-a cerut ca, a doua zi, dimineaţa, la 9 fix, să fiu la el, la redacţia ziarului sindical.

N-am aşteptat deloc în anticamera redactorului-şef, deoarece secretara mi-a comunicat, chiar în clipa când am intrat pe uşă şi mi-am declamat numele:

— Poftiţi la tovarăşul redactor-şef, că vin şi eu cu cafelele!

Când am auzit că era vorba să fiu tratat şi cu cafea, mi-a mai venit inima la loc. De vreo săptămână, de la stabilizare, când încă n-apucasem să iau chenzina în bani noi, şi eu şi nevastă-mea ne hrănisem numai cu „pâine de casă”. Fără nimic altceva. Ţineam regim. Dietetic. Iar pâinea manufacturată de bulgăroaică, după o reţetă, la modă pe-atunci, se compunea mai mult din mălai decât din făină de grâu. Oricum, fierbinte, era o autentică delicatesă. După câteva ore, devenea trunchi. De lemn, de beton, de fontă, de orice-ai fi vrut. La alegere.

Iancsi-baci m-a îmbrăţişat părinteşte, după ce s-a ridicat de la birou, apoi mi-a indicat fotoliul din faţa acestuia, semnalându-mi şi-o carte depusă pe măsuţa rotundă de lângă confortabila mobilă. Şi n-a mai zis nimic, până n-au sosit cafelele şi n-am răsfoit volumul cu pricina. Era în franceză. Un fel de roman documentar, despre acţiunile serviciilor de spionaj aliate în regiunea Peenemunde, unde nemţii avuseseră de gând să pună la punct o bombă atomică.

— Ei, ce zici? m-a întrebat pe neaşteptate Iancsi-baci.

— Excelentă cafea! De-ar fi fost şi nişte biscuiţi, ar fi căpătat mult în valoare...

— Mo, trosnit ai fost, trosnit rămas! a exclamat rîzând fostul instructor. Eu despre carte întrebat...

Până s-apuc a-i spune şi câte ceva despre volumaşul din mână, a sunat-o pe secretară şi i-a cerut s-aducă de la bufet nişte sandvişuri. Le-a prezentat în mai puţin de trei minute. Dumnezeule, nu mai văzusem aşa ceva dinainte de război. Chifle, tăiate-n două, iar la mijloc caşcaval de Dobrogea, sau, unele, din păcate nu-n exces, cu salam de Sibiu. Privind mormanul de pe tavă, mi-am zis

în sine-mi: „Le mănâncă ţeapăn şi Iancsi-baci al meu, nu se tocmeşte!”

Nu m-am atins de nimic, până nu pornea să servească şi atât de cumsecadele redactor-şef. Spre disperarea mea, părea să n-aibă de gând a întreprinde imediat operaţiu- nea mult aşteptată. Dimpotrivă, m-a întrebat el, oarecum contrariat:

— Nu-ţi place ce adus secretara?

— Ba bine că nu!

— Atunci de ce nu ia?

— Din politeţe... Te-aştept pe matale!

— Aici, nici speranţa, mi-a declarat net redactorul-şef. Nu e voie hidraţi carbon!

— Păi nu văd pic de cărbune, şi-ncă hidratat...

— Prost mare! Am diabet, şi-ncă de zece ani. Hidrat carbon înseamnă pâine, cartof, fasolele, mazarea, prăjiturelele şi-alte. La mine cântar... Totul la gram. Plus insulină. Mănâncă şi nu mai caşte ochii la mine, mă face să plângi...

Nu m-am lăsat mult rugat. Ci-am purces să-nfulec, de parcă s-ar fi bătut turcii la gura mea. Eu mâncam, şi-ncă ţeapăn, uitând de-orice urmă de cumpătare, iar Iancsi-baci îmi relata ce-i cu volumul franţuzului. Ziarul intenţiona să-l publice în foileton, în fiece zi câte un subsol, la pagina a doua. Şi se gândise la mine pentru versiunea româneas-că. Când am auzit despre ce-i vorba, am rămas cu-o jumaz, de chiflă în gât. Abia am înghiţit-o în clipa următoare. Cu noduri. Mai ales când adăugase:

— Noi platim înainte! Când termini sandvişuri, iei carte, treci caserie la bani, şi mâine vii primul capitul...

— Şi n-o să ai necazuri, că publici la sindicate o carte apuseană?

— Nu! Scriitor comunist, redactor ,,L’Humanite”...

N-am mai zăbovit. Am împachetat restul de sandvişuri, cu aprobarea instructorului ce nu mă uitase, şi, cu volumul sub braţ, mi-am luat rămas bun.

Unul călduros, de erau să-mi scape sandvişurile din ziarul dăruit de Iancsi-baci. La casierie, când am văzut că

mi se numără zece mii de lei, în bancnote noi, stabilizate, o sumă gigantică pentru vremea aceea, abia la două săptămâni după schimbarea banilor, am crezut că mă ia cu leşin. Nu-mi venea a crede ochilor. Pe-atunci, cu o mie de lei se putea cumpăra un ceas de mână (chiar „Doxa”) de aur.

Mi-am cumpărat, în aceeaşi zi, de la Obor, un batal de toată frumuseţea. Mai dihai decât o „Doxă” de aur, care şi-aşa nu era deloc comestibilă. Decât dacă o măritai, adică o vindeai la Taica Lazăr. Însă, la ora aceea, leuţul devenise mai ceva ca dolarul. Nu se cam găsea.

Transformat în pastramă şi cavarma, berbecuţul achiziţionat m-a impulsionat să lucrez într-un asemenea ritm, încât în două săptămâni tradusesem volumaşul în întregime. Când am predat şi ultimul capitol, al patruzeci şi treilea, foiletonul îşi încetase de mult apariţia cotidiană. Totodată, Iancsi-baci îşi încetase şi dânsul activitatea de redactor-şef, fiind trecut la „Editura de Stat”, ca director adjunct. Romanul fusese „scurtat”, la iniţiativa noului şef, chiar fără să i se cunoască finalul din versiunea originală. Avusese grijă dânsul, fără teamă, să-i confecţioneze unul. La mare urgenţă. Încât nimeni n-a mai înţeles dacă hitleriştii inventaseră bomba atomică au ba. Principalul era că pierduseră războiul şi fuseseră nevoiţi să semneze actul de capitulare. Iar concluzia era clară. Nu duseseră la capăt lucrurile de finisare a bombei. Simplist gândind, nu-i ajutase mintea!

Iar la „Editura de Stat” fusesem transferat şi eu. La recomandarea lui Iancsi-baci, care-i povestise despre mine directorului plin, un om osebit şi-acesta. Care, peste puţin timp, promova în muncă, fiind numit director general la Planificare, un organism nou creat. Iar fostul instructor s-a văzut, pe nepusă masă, director general al editurii.

Fiindu-i subordonat, ca şef al serviciului tehnoredacţie, unde pare-se nu făceam treabă prea rea, Iancsi-baci m-a ajutat nespus în muncă. Susţinându-mi iniţiativele, mai şi premiindu-mă, din când în când, de acord cu directorul

adjunct, Lăzărescu, cu care lucrase în ilegalitate, ba mai acordându-mi şi concedii de creaţie, când mă apucau

pandaliile şi vroiam să-mi duc la bun sfârşit „Uragan la Toprak-Kala”, romanul pe care nu izbuteam, mai niciodată, să-l trec mai departe de primele două sau trei capitole. Din păcate, nici acum, după aproape patruzeci de ani, încă nu-i gata. Dar va veni şi vremea sa. Căci sunt încăpăţânat din fire. Şi nu-mi place să mă dau bătut.

Ce-i drept, l-am ajutat şi eu. La Sinaia, unde scriam la roman, instalat boiereşte la vila „Editurii de Stat”, lucrând mai mult la cantina scriitorilor, sau la grădina de vară din apropiere, unde izbuteam, împreună cu Petre Bellu, autorul romanului de incredibil succes „Apărarea are cuvântul”, să lichidez rezervele de cârnaţi şi mititei din depozitul locantei, de vreo câteva zile sosise şi Iancsi-baci.

Deşi ne aflam în plină vară, cam pe la cinşpe iulie, directorul general nu venise la odihnă, ci să... scrie. O carte despre viaţa şi opera poetului Petofi Sandor, revoluţionarul de la 1848. Sarcină primită din partea ministerului culturii. Având în vedere că se împlinea un anumit număr de ani de la naşterea sau răposarea eroului, asta nu mai ştiam precis. Bucuros că ne aflam amândoi la „munca de creaţie”, l-am vizitat imediat ce-am aflat de ivirea sa printre „scriitori”.

Primise o cameră impozantă, de dimensiuni incredibile, în care încăpeau şi dormitorul şi sufrageria şi cabinetul de lucru. Din dotaţia ministerului. Mă rog, director general, sarcină specială, ce mai tura-vura, altă viaţă! Şi n-am fost ros de invidie.

Când am pătruns în încăpere, după ce bătusem zadar-nic la uşă fără să mi se răspundă, l-am găsit pe Iancsi- baci prăbuşit peste masa de lucru. Bine că nu se lovise la cap. Şi-asta numai datorită teancurilor de mape, reviste, cărţi şi topuri de hârtie depuse pe birou. Apropiindu-mă de dânsul, curios să constat dacă adormise din pricina oboselii, sau se odihnea într-un stil propriu, am fost nevoit să ajung la concluzia că n-avea o respiraţie normală.

Gâfâia sacadat, abia mai trăgându-şi sufletul. Speriat, am adus numaidecât un pahar cu apă de la baie şi, bătându-l lejer pe spate, l-am întrebat:

— Ce faci, bre Iancsi-baci, ţi-e cumva rău?

Deschizând ochii, m-a privit surprins printre pleoapele tremurânde şi, ridicându-şi anevoie capul din incomoda poziţie în care şi-l aşezase, mi-a răspuns cu glas sugrumat:

— Mo, care rău? Asta coma... Coma diabetică!

— Aoleu! Vrei să zici că eşti pe moarte? Să chem doctorul...

— Nu chemi... Dai bucăţică zahăr!

Până să dau de zahărul pe care mi-l ceruse, când m-am întors din chicinetă directorul meu iarăşi intrase în comă. Căci l-am găsit cu devia tot pe birou. Însă mult mai sucit către fereastră. L-am ridicat în capul oaselor, proptindu-l mai ţeapăn în fotoliu, şi i-am băgat bucăţica de zahăr drept în gură. Vârându-i-o printre dinţii încleştaţi cu degetul mare. Arătătorul mi-l muşcase.

Peste mai puţin de-un minut, fostul meu instructor îşi revenise complet. Şi-mi explica ce-i aia coma diabetică:

— Vezi, mo Muş, dacă uit fac insulină, cad comă... Aşa boala! I se spune maladia subterana. De multe ori, revin singur. Dacă am zahăr lângă mine, nu face coma. Ştiu când vine. Altă oare, trezesc la spital. Unii, este şi cazuri acestea, trezesc morţi!

După ce m-a lămurit buştean, căci tot nu-nţelesesem prea bine ce-i cu morţile astea repetate, din care se mai poate şi învia, dar nu totdeauna, directorul mi-a arătat hârţoagele de pe birou şi mi-a spus că-s documentaţia pentru cartea dedicată aniversării lui Petofi. Trebuia s-o predea spre sfârşitul verii. Iar cel mai greu îi venea c-o redacta în maghiară, şi-apoi, tot singur, opera şi versiunea română. Limbă pe care-o cunoştea la perfecţie, însă cu unele abateri de la cursivitate, gramatică şi ortografie. Lexicul, însă, îl poseda ca un neaoş autentic.

La despărţire, m-a rugat să-i dau un pic de ajutor, citindu-i faza finală a manuscrisului. Lucru pe care l-am

efectuat cu deosebită plăcere şi abnegaţie. Fără să-i fac însă un prea mare serviciu. Căci mi-am băgat picioarele, ca să zic aşa, în textul său, intervenind asupra repetării supărătoare a numelui poetului, citat mereu în întregime. Şi l-am corectat oriunde mi s-a părut în exces. Reducându-l la P. Sandor. Ceea ce suna mult mai frumos. Dacă nu chiar economicos.

89

Când a constatat că-i otânjisem manuscrisul până la deformarea realităţii, Iancsi-baci s-a luat cu mâinile de păr. Care şi-aşa nu era prea mult. Şi mi-a spus cu tot duhul blândeţii avut atunci la dispoziţie:

— Muş, tu tâmpit bine de tot! Poetul cheamă Petofi, numele de la familie, Sandor e numele micul... Ce la dracul facem acuma?

— Nu-i o problemă! Repar tot ce-am deteriorat... Fii liniştit!

— Imposibil! Cu tine nu pot liniştit...

Într-o săptămână, de dimineaţă şi până-n seară, i-am refăcut manuscrisul. Redactilografiind paginile în care intervenisem. Cu cele mai bune şi nobile intenţii. De unde să fi ştiut eu că ungurii îşi recită numele pe invers, ca atunci când se face apelul după catalog. Mi se părea anormal. Însă, ca să nu-l jignesc pe Iancsi-baci în sentimentele sale naţionale, am tăcut mâlc. Mă rog, vorba românului, fiecare pasăre pre limba ei grăieşte.

Iar când am aflat, tot de la directorul general, într-o clipă de răgaz şi întrerupere a lucrului, că treburile sale stau mult mai rău, m-am căit amarnic pentru delictul meu de opinie. Nevastă-sa, grav suferindă de cord, se afla internată la un sanatoriu, în vreme ce băiatul, acuma de vreo şase sau şapte ani, la vârsta maturităţii avea să intre într-un proces de orbire specific eredităţii diabetice.

— Şi nu faci nimic, ca să preîntâmpini tragedia? l-am întrebat îngrozit pe Iancsi-baci.

— Ba da! Muncesc până mor... Nu alta soluţie!

Mărturisindu-mi pe ocolite imposibilitatea vreunui tratament, directorul general privea la mine cu ochi reci,

duri, care căpătaseră o ciudată culoare vineţie. De parcă ar fi fost din oţel laminat. La Reşiţa. Unde se uzinează cele mai trainice table, de dimensiuni şi grosimi incredibile, anume destinate pentru fabricarea utilajelor grele, fiabile şi rezistente.

— Şi ce-ai să rezolvi trudind ca un rob, în neştire, ca până la urmă să mai şi mori? m-am enervat eu auzindu-l vorbind astfel.

— Tot! a exclamat directorul general. N-am să las la mine să stea ca o ghilma, sau gâlma, cum spuneţi voi, românii... Toată viaţa muncit pentru lume, pentru idee, pentru oameni, nevastă şi copil! Eu nu mă predau. Mai trebuie mult făcut, şi musai acum! Nu sunt singur... Mulţi oameni gândesc la mine, la familia, la necazuri. De ce să mă sperie?

— Mda! l-am aprobat eu nu prea convins.

Aveam şi motive. Încă nu ştiam ce-nseamnă să-ţi păstrezi inima rece, atunci când e cazul. Mai târziu, am aflat cum stau lucrurile. Şi-abia la vremea aceea mi-am amintit câtă dreptate avea fostul meu instructor. Niciodată nu eşti singur!

Colaboraţionist cu „Kraft şi Drotleff”

În primăvara următoare, prin ’52 evenimentele au căpătat altă turnură. Directorul „Editurii de Stat” a fost numit director la „ESPLA”, mai pe larg „Editura de stat pentru literatură şi artă.” Creată anume pentru propăşirea şi imprimarea mai urgentă a beletristicii. Atât autohtone, cât şi universale. Exceptând literatura sovietică, care-şi avea editura ei, denumită chiar „Cartea rusă”. Editura cea nouă cam bătea pasul pe loc, şi era nevoie de-un spirit organizatoric mai iabraş, capabil să impulsioneze treburile. Îl găsiseră. În persoana lui Iancsi-baci al meu.

Aşa m-am pomenit şi eu chemat (de fostul director), la „ESPLA”. Ca specialist în tehnoredactare. Şi chiar eram,

de ce să m-ascund după deget. Într-atât de calificat în branşă, încât mi-a fost încredinţată una din cele mai pasionante misiuni din meserie. La nici două luni, după ce mă integrasem colectivului tehnic de la „ESPLA”. Anume, aici e-aici, să machetez, tehnoredactez şi să urmăresc în tipografie cea dintâi revistă ilustrată, în culori, din ţara noastră. Conform celei tipărite de sovietici, şi care se chema „OGONIOK”.

De ce să n-avem şi noi o revistă „social-politică, literară şi artistică”, ba şi „colorată”.

Directorul fusese chemat la secţia de propagandă, unde, la cel mai înalt nivel, i se trasase sarcina să întreprindă primele investigaţii pentru a constata posibilitatea apariţiei, deocamdată lunare, a unui „Ogoniok” autohton. Cu opt planşe policrome, care să prezinte maselor largi de cititori cele mai vestite creaţii ale lui N. Grigorescu, Aman, Andreescu, Luchian şi alţii. Căci aveam (şi avem!) şi noi valorile noastre!

Iancsi-baci m-a chemat numaidecât în cabinetul său directorial şi mi-a povestit despre beleaua ce-i căzuse pe cap. L-am contrazis indignat, declarându-i sentenţios:

— Dar e fantastic ce se-ntâmplă, măi Iancsi-baci! Vom avea revistă de nivel internaţional, colorată, tipărită în cele mai luxoase condiţii, înzestrată cu departamente nemaivăzute la noi, bunăoară, fotoreporteri în tehnicolor, reporteri speciali, retuşori, corectori de manuscrise, care să pună la punct ortografia şi gramatica deficitarilor în domeniu, şi câte multe altele. De-o viaţă visez să fac o atare publicaţie!...

— Da? Bun... Atunci, apucă de treabă! Pleci imediat din editură, dau şi maşină, şi caută peste tot dacă tipografii capabile tipărească planşe culori... Vizitează şi fabricile de hârtie, să vedem ce hârtie pot furniza! Facem, mai întâi, număr de probă, să-l vadă tovarăşii... Zici că nu belea, foarte bine, scăpat eu, acum e la tine! Mai ai ceva de spus, mo?

— Da!

— Ce mai vrei?

— Bani!

— Pentru ce? Nu e leafă la tine?

— Ba da! Însă n-am s-o cheltuiesc pe tren, hotel şi restaurant... Mâine vreau să plec neapărat la Sibiu! E musai, înţelegi?

— No! Deloc... Dar du-te! Cât stai acolo, şi de ce?

— Foarte simplu! N-ai zis să caut cea mai bună tipografie? Păi a mai bună din ăle mai bune, mai ales specializată în reproduceri color, e „Kraft şi Drotleff”... Cred că, în mai puţin de-o săptămână, mă şi întorc cu nişte probe de planşe policrome. Trebuie să aibă ei ceva în domeniul care ne interesează. N-are niciun rost să umblu brambura prin Bucureşti, făcând praf şi maşina editurii, colindând după ceea ce nu se prea există. Mă rog, ar fi Imprimeria Naţională, de pe Ştirbey Vodă, însă e permanent ocupată cu lucrările statului...

— Şi noi nu stat? a dat să se enerveze directorul.

— Care stat? Poate unu’ mai mititel... Că mai mult stăm, bătând apa în piuă, decât să pornim la treabă. Fii amabil şi dă-mi un bon de casă!

Iancsi-baci mi-a completat formularul cerut, pe care trecuse suma de cinci mii lei, atrăgându-mi atenţia:

— Mo, nu manânci toţi banii!

— Nici n-aş putea! Mai trebuie să plătesc şi trenul, hotelul, şi-alte mărunţişuri... Deşi, dacă depun ceva eforturi, aş fi în stare să-i dau gata şi pe haleală. Au ăia, la Sibiu, nişte restaurante de groază, nebunia lumii, nu-alt-ceva! Ai auzit de „Römischer Kaiser”?

— Ieşi afară! Nu stăm vorbă cu trosniţii...

— Eu da! i-am răspuns râzând voios, înşfăcând formularul. Nu-ţi face griji, am să aduc bonuri şi chitanţe pen-tru cele mai mărunte cheltuieli!...

Ştiam ce spun, întrucât pe-atunci nu se fixaseră încă plafoane pentru diurnele de deplasare. Tot aşa cum cunoşteam, la fel de bine, şi posibilităţile nemaipomenitei tiparniţe de la Sibiu. Una din cele mai dotate din ţară. Şi-n maşini speciale, şi-n cerneluri cu pigmenţi străini, dar şi-n tipografi de cea mai înaltă calificare. Care înţelegeau să-şi

profeseze meseria ca pe-o artă grafică artistică, iar nu ca pe-un mijloc de a-şi duce traiul, de pe o zi pe alta, conform principiului ,,Ziua trece, leafa merge, noi cu drag muncim!” Care, din păcate, mai funcţiona pe ici pe colo.

A doua zi, pe la opt dimineaţa, descindeam la Sibiu. Coborând din „Wagon-Lits”-ul rapidului Bucureşti-Wien. Cu servieta sub braţ, am ieşit din incinta gării şi-am purces să caut un taxi. Erau destule. Urcându-mă în cel mai soios, adică de soi iară nu slinos, am stat o clipă pe gân- duri. Aveam în cap trei obiective: tipografia, hotelul şi micul-dejun. Mi-era o foame atât de cumplită, încât m-aş fi mulţumit şi c-un simplu ceai, însoţit de-o chiflă uscată. Decizându-mă rapid, l-am consultat pe taximetrist:

— Nene şoferule, nu te supăra că-ţi zic astfel, însă aşa suntem noi, bucureştenii, slobozi de gură... Cunoşti cumva vreun local, cât mai aproape de tipografia ,,Kraft şi Drotleff”, unde aş putea servi un ceai?

— Noa, că cum să nu ştiu! Mergem la cofetăria „Băieţii veseli”, aşa îi spunem noi, sibienii... D-apăi, domnule dragă, numai cu ceai te hrăneşti matale, de-mi eşti atât de rotofei?

— Sigur că nu! Dacă este, pe lângă ceai sunt capabil să-nfulec orice...

— No, că-i bine-atunci! Au „băieţii” din toate... Că la noi se mâncă ţeapăn, nu glumă!

Extrem de afabil, taximetristul m-a condus chiar până-n biroul şefului locantei, cunoscut bun de-al său, căruia m-a prezentat:

— Iacă, bace Pamfilie, şi-un răgăţan ceva mai trupeş decât îi ştim! Ar dori să beie un ceai, poftim de vezi... În loc să poftească o pălincă de-a noastră şi niscaiva slană cu pită caldă! Mă rog, câte bordeie, atâtea obiceie. Până una alta, arde-mi mie o tărie albă, că vin nu beu... Ştii matale, bace Pamfilie, cum mi-i feliu’. La volan nu pui nimic în gură cu mirozna de strugure!

Când l-am auzit pe „bace Pamfilie” că sibienii nu obişnuiesc ceaiul la micul dejun, mai să mă ia cu leşin. Şi l-am întrebat disperat:

— Şi eu cu ce-mi încălzesc maţele?

— Domle dragă, stai blând şi nu-ţi pierde firea! m-a astâmpărat şeful unităţii. La noi, la „Băieţii veseli”, cofetăria de lux a-ntâia, servim dimineaţa friuştucuri de poveste. La preţ fix. Cacao cu lapte, şuncă de Praga, salam de Sibiu, chifle şi cornuri fierbinţi, de-ţi pocnesc în gură, başca o farfurioară cu friscă proaspătă...

— Aoleu! am exclamat eu luându-mă gura pe dinainte. Şi cât de fix e preţul?

— Noauă lei! mi-a declarat „bace Pamfilie”, zâmbind amabil, fără urmă de ironie. Nu suntem oţi, ca ăia de la „Römischer Kaiser”, care cer pe mă-sa şi pe tac-su, pentru aceleaşi bucate... Luaţi loc la o masă, să vă servim?

— Mai încape vorbă? Chiar am să vă rog, să-mi aduceţi două friuştucuri, cum le ziceţi dumneavoastră...

— Păi Samoilă nu obişnuieşte aşa ceva! m-a informat şeful. Îi dau o sută de pălincă, şi gata...

— Friuştucurile-s pentru mine, dragule. Iar domnului Samoilă, care s-a dovedit atât de prietenos c-un necunoscut din ţara veche, oferă-i, din partea mea, două sute de tărie!

Întrucâtva nedumerit, Pamfilie a insistat, privind spre salonul „cofetăriei”:

— Mai e cineva cu matale, de-mi comandaţi două friuştucuri?

— Da! Chiar aici, de faţă... Eu cu eu, că şi-aşa mi-s cât doi!

— Noa, că cum de n-am văzut, blegu’ de mine? Chiar aşe-i!

Satisfăcut şi, în acelaşi timp, uluit de obiceiurile culinare ale oraşului, mi-am lichidat încântat breakfast-urile. Apoi m-am repezit la tipografie. Să încep tratativele cu firma atât de vestită. La intrarea întreprinderii, portarul m-a oprit, somându-mă sentenţios:

— Hei, tovarăşu’, că unde-mi dai buzna?

— Sunt de la Bucureşti, delegat din partea editurii „ESPLA”, şi trebuie să mă văd neapărat cu tovarăşii Kraft şi Drotleff!

Privindu-mă stupefiat, cerberul tiparniţei s-a interesat blajin:

— Ăi hi cumva bolând?

— Nu, ci tehnoredactor! l-am lămurit eu nepreaânţelegând ce-o fi vrut să spuie prin „bolând”, cuvânt pe care nu-l posedam în bagajul meu lexic. Îmi dai drumu’ să merg la dânşii?

— Eu unul, în niciun caz, ci doar un popă catolic! Căci amândoi, când şi-au dat duhu’, mai erau de-ai papei de la Roma…

— Cum, au murit, şi-ncă deodată?

— Nici chiar aşa să n-o luăm! a devenit mai comunicabil portarul. Au plecat pe lumea ailaltă pe rând… Nă- cazu’-i că nu-mi amintesc care a întins-o mai întâi! Oricum, parastasele s-au organizat în aceiaşi an…

— Păcat! Şi cine conduce acuma firma?

— Statu’! De când i-am naţionalizat. Iar directoru’ e tov Richter. Care lucrează la noi de când l-or vârât patronii la ucenicie. În iunie, lui i-or dat cheile de la casă. Că şi-ajunsese prim maistru la ofset… Noroc că astăzi e-aci-lea, şi nu-i în delegaţie. Că mereu îl cheamă la Bucureşti. Imediat vă fac bilet de intrare. Cine ziseră̆ţi că sunteţi matale? Tehnotractor de la IASPLA?

Directorul, un individ extrem de simpatic, înalt, mătăhălos, bine hrănit, poate chiar prea bine, căci arăta niţel apoplectic, blond spre sur, bătând la vreo cincizeci şi ceva de ani, m-a primit nemaipomenit de frumos. Mai ales când i-am spus că-s trimis chiar de directorul editurii ESPLA, care auzise numai vorbe bune despre „Kraft şi Drotleff”.

— Păi noa’, măi ficior, cum să nu s-auză de răposaţii? C-or făcut treabă fainã, în meseria noastră, punându-ne să muncim din zori şi până-n noapte, ca pe nişte gloabe de povară… Chiar că sunt onorat, aflând că editura dumneavoastră, de care n-am ştiut că se există pe lumea asta, vrea să ne pună forţele la-ncercare! Pofteşti o cavă?…

N-am refuzat, presupunând că-i vorba de vreo specialitate locală. Şi i-am răspuns politicos:

— Cu multă plăcere, directore, mai ales dacă insişti!

— Ba nu insist mai defel... Însă aşa-i obiceiu' pe la noi, să-ţi cinsteşti clientura!

A sunat-o pe secretară, căci avea şi-aşa ceva în dotaţie, iar când a pătruns în cabinet i-a şi poruncit cu glas blajin:

— Măi fătucă dragă, adă-ne o glajă de cavă, şi niscaiva căni!

— Căni, tov naşule, sau ceşti? s-a interesat destul de familiar „fătuca". Care, ca „fătucă", arăta destul de răscoaptă. Dar dacă era fina directorului, am dedus imediat că acesta, om serios, nu se procopsise cu obiceiul bur-ghez, al şefilor de altă dată, de-a se da în stambă cu secretarele.

— Nu importă, fa Veturie, gaură să aivă, fie că-i cană au ceaşcă!

În minutul următor, fina revenea cu cele solicitate. O tavă cu două ceşti pentru cafea, şi-o cană mare, cum sunt cele de apă, în interiorul căreia trebuia să se afle aromatul lichid obişnuit la orice trataţie a turcilor. Că de-aia îi rămăsese numele de cafea turcească. Încă de când se opărise logofătul Tăut, dând-o pe gât dintr-o dată.

Acum eram lămurit cum se spunea în Ardeal la cafea. Probabil vreo moştenire de la austro-ungari. Căci şi Iancsi-baci al meu, consuma cantităţi industriale de „fe- kete kave", după cum îi zicea el.

— Hai să-i tragem o cavă, şi-apoi ne-om pune pe treabă! m-a invitat Richter, în timp ce-mi turna din „glajă" un lichid brun, totuşi niţel cam subţire pentru o cafea ţeapănă.

Nedumerit, mai ales după experienţa de la „Băieţii veseli", că sibienii beau cafeaua rece, tot aşa cum preferau cacao cu lapte, în loc de ceai englezesc, am gustat suspicios din ceaşcă. Şi, surprins, i-am declarat directorului:

— Tov Richter, fina matale-i sărită de pe şine! Ne-a

servit vin iar nu cafea... Ce-i drept, aşa ceva n-am mai băut până astăzi. Dulce, aromat, tare şi cu buchet de muscat! Ce-i cu dânsa, şi ce-am băut?

— Veturia-i isteaţă foc, şi-i zdravănă la minte, c-altminteri n-o puneam pe scaun de secretară... Când i-am poruncit de „glajă", s-o fost priceput iute că-s pus pe glume! Aşa suntem noi, ardelenii, când ne place de mutra cuiva... Iar vinişoru' e-un soi rar, din beciurile domnului dr. Ambrosi, de la Mediaş. Se chema, pân' la naţionaliza-re: „Privat-dr. Ambrosi"...

Cu toate că numele soiului nu-mi surâdea deloc, amin- tindu-mi de unele instalaţii sanitare botezate la noi, la Piteşti, în mahalaua noastră, cam cu-acelaşi nume, l-am mobilizat pe simpaticul şi hăzosul ardelean:

— Ia mai glumeşte o dată, dragule, că-mi pică bine „cava" matale! Aveam o părere greşită despre propensiunea ardelenilor către umor, luându-mă după bancurile care circulă pe la noi în privinţa voastră... Văd însă că lucrurile nu stau chiar aşa. Şi-acum să-ţi spun ce vrem să facem...

Cât timp au durat discuţiile noastre de „afaceri", s-a dus pe apa sâmbetei şi ,,privat"-ul de Mediaş. Plus un blid cu pogace fierbinţi, crocante şi unsuroase zdravăn, produs casnic manufacturat de fina Veturia şi-adus plocon naşului. La început, chiar mirat de aspectul acestor gogoşi turtite, ezitasem să-mi înfig dantura în ele. Însă mă lămurise simpaticul Richter, spunându-mi că-s plăcintele naţionale ale locului, confecţionate dintr-un amestec de făină de grâu, mălai şi jumări de porc. Şi n-am mai şovăit. Ci-am lichidat şi pogacele păstrate de secretară pentru gustarea personală, de la orele unşpe.

În jur de prânz, încântat de faptul că ESPLA optase, prin persoana mea destul de reprezentativă, pentru instituţia sa poligrafică, Richter m-a asigurat:

— Mein lieber genosse, pardon, tovarăşe, în cinci zile pleci la Bucureşti cu opt planşe ofset, în cinci culori, câte zece exemplare din fiecare, de-ai să-i rupi gura directorului

matale! Îţi aranjez o cameră la „Römischer Kaiser”, unde-i nepotu-meu responsabil, dimineţile ai să fii la tipografie, să urmăreşti cum se lucrează în secţie, şi să te minunezi de ce oameni avem aici, iar cât ai să rămâi la Sibiu, prânzurile le vom lua împreună...

— La „Römischer Kaiser”? l-am întrebat niţel speriat, gândindu-mă la nota de plată.

— La Kaiser Richter, măi ficior! Adică la mine acas’... Să-mi cunoşti gospodăria, copiii, nevasta, orătă-niile şi porcii! Ce-i la mine, nu se egzistă la „Römischer”... Eşti invitatul meu permanent. Îmi place cum mănânci, de parc-ai fi de-al nost’! Păi, când ne-o face Liesl, nevastă-mea, nişte afumătură cu fasole sleită, udată cu „Traminer”, „Ruesländer” şi „Privat”, frate dragă...

Duminică, înainte de meciul de fotbal al echipei locale, care trebuia să facă praf reprezentativa Mediaşului, Richter s-a întrecut pe sine. Nu numai că m-a îndopat cu gâscă la tavă, pe varză călită, după câteva ciorbe de fasole, iar la desert cu nişte plăcintă nemţească, ceva nou în cultura mea culinară, fiind preparată dintr-un amestec dinamitard de brânză de burduf frecată cu piper şi ardei roşu, dar a ţinut să-mi dăruiască şi o raritate a presei româneşti de dinainte de război, pe care-o păstra în podul căsoiului său. Şi-anume trei numere din „Bilete de papagal”, ale lui Tudor Arghezi. Nici că-mi putea face bucurie mai mare. Până la data aceea, încă n-apucasem să văd cum arăta colţoasa „fiţuică” a poetului.

Pe când ne îndreptam cu tramvaiul, ca să nu scăpăm cumva dezastrul celor de la Mediaş, spre stadionul oraşului, mi-am scos din servietă un exemplar din „Bilete de papagal”. Mort de curiozitate să-l studiez pe toate părţile.

Tocmai când pornisem să citesc o tabletă de-a maestrului, cineva m-a bătut pe umăr. Întorcând capul, l-am depistat numaidecât pe solicitant. Era un băieţel curat înţolit, chiar elegant, care privea cruciş, din nu ştiu ce pricină. Când la mine, când la minigazeta din mâna mea.

— Ce doriţi? l-am întrebat intrigat.

— Mai aveţi manifeste dintr-ăstea?

— Încă două! Dar nu-s manifeste, ci un fel de ziar pentru furnici, cum îi spune chiar poetul Tudor Arghezi...

— Bine, fie şi pentru furnici! mi-a zâmbit tinerelul. O să le citim împreună, să vedem despre ce povesteşte autorul pomenit de matale. La prima coborâm. Fără gălăgie...

— Cine eşti, dom'le, de mă somezi să cobor astfel? N-ai auzit niciodată despre marele nostru poet Tudor Arghezi?

— Dar dumneata ai auzit despre departamentul nostru, apărătorul cuceririlor clasei muncitoare? Eu mi-s o neînsemnată furnică, însă mereu cu ochii în patru...

Am coborât calm. Bănuind că tinerelul se găsea în eroare.

Slavă domnului că, în aceeaşi clipă, s-a trezit din cucăială şi fratele Richter, care adormise pe el. Dându-şi imediat seama că eram săltat din eroare, oarecum însă şi din pricina lui, a coborât val-vârtej din tramvai şi s-a luat după noi. Când ne-a ajuns din urmă, i-a spus băiatului în civil:

—: Lasă omu' în pace, că-i de-al nostru, de la Bucureşti!

— Ce vorbeşti? Şi ne-aduce bilete de papagal aici, ca să întărite lumea? Ia circulă pe partea ailaltă a străzii...

— Meştere, mi s-a adresat Richter, du-te liniştit cu năpârstocul ăsta, că-i încă nou în meserie. Şi-aşteaptă-mă acolo, că vin numaidecât şi eu, să bem o cafeluţă!

— Aş vrea s-o văd şi pe-asta! a izbucnit în râs tinerelul. Ai impresia că la noi e cofetărie, sau cafenea, ca la „Băieţii veseli"?

Directorul tipografiei (fostă „Kraft şi Drotleff ") a oprit un taxi şi, pe când urca, mi-a strigat:

— Dau o fugă până la stadion, şi mă-ntorc la mare urgenţă.

S-a întors. În mai puţin de-o jumătate de oră. Însoţit de-un colonel, de astă dată în uniformă. Deşi era mare în

grad, n-arăta mai în vârstă decât însoţitorul care mă condusese la un sediu fără firmă.

— Mişulică, pune repede de nişte cafele! i-a ordonat superiorul. Şi să vină cât mai iute... Că avem de stat de vorbă!

Apoi, adresându-se mie şi lui Richter, ne-a comunicat pe-un ton din cele mai amabile:

— Va trebui să-l scuzăm! Încă nu i-au dat tuleiele, şi n-a avut când să-nveţe şi despre personalităţile lumii noastre literare... Eu unul, mai norocos, căci am apucat să-mi iau şi licenţa în filologie, am auzit şi de Arghezi, dar şi despre dumneavoastră. Chiar v-am citit „La sud de lacul Nairobi”... Deh, eram copil pe-atunci! Unde-s „Biletele de papagal”?

— La „Mişulică”, i-am răspuns eu încântat că nimerisem peste un cititor al păcatelor mele din tinereţe... Le-a reţinut, probabil, drept corpuri delicte!

— Sunt curios să văd din ce serie sunt... C-au apărut în mai multe etape. Una din ele, chiar într-un format de broşurele, prevăzute cu copertă galbenă. La facultate, unde circulaţia „Biletelor” era cam oprită, am avut parte de-un profesor excepţional. Dânsul m-a poftit odată să-i vizitez biblioteca. Şi-am rămas cu gura căscată, de câte cărţi erau pe rafturile ce-i tapetau pereţii cabinetului... Şi mi-a arătat, mândru că-i în posesia lor, toate seriile din „Bilete”!

— Cine era profesorul, dacă nu-s indiscret?

— Deşi în instituţia noastră noi punem întrebări, o să-ţi răspund pe loc. E prea mare personalitate, ca să-l ţiu la secret. Se chema George Călinescu! Ei?

Am stat la discuţii, pe teme literare, colonelul fiind extrem de interesat de ce mai era nou prin lumea scriitoricească, până s-a întunecat bine. Iar tânărul în civil, Mişu, căruia i se ordonase să rămână lângă noi, asculta cu ochii holbaţi, fără să scoată o vorbă. La plecare, din dispoziţia comandantului, ne-a condus cu maşina unităţii pe la căşile noastre. Pe Richter la ograda lui, iar pe mine la

,,Römischer Kaiser”. Unde m-a predat, viu şi nevătămat, inclusiv servieta pe care mi-o purtase personal, recepţionerului de serviciu. Şi ne-am despărţit buni prieteni. Jenat, tânărul Mişu s-a scuzat pentru cele întâmplate, neuitând să-mi spună:

— Cu-aşa comandant, ca al nostru, e musai să mă-nscriu şi eu la facultate. Dânsul a fost şef de promoţie, şi l-au cerut la noi... Pe mine m-au ales din uzină. Şi-a venit timpul să mi se descuie şi mie mintea! Vă urez drum bun, noapte plăcută, adică, pardon, mai întâi noapte bună şi-apoi drum bun... C-am auzit că mâine vă-ntoarceţi la Bucureşti!

Peste două zile, după o odihnă binemeritată, mă prezentam în cabinet la director. Cu planşele policrome. Niş-te autentice opere de artă tipografică. Iancsi-baci, încântat, le-a admirat îndelung, mi-a semnat, fără să crâcnească, notele de plată, după care mi-a spus:

— De mâine te-apuci de machetarea unui număr „pilot” al revistei!

LA VOLAN O STATUIE CU OCHI ALBAŞTRI, GEROŞI_____

Canicula de demult

Prin 1937, dacă mai ţin bine minte, pogorâse peste Piteşti o vipie năpraznică. Încât cuptorul lui iulie dusese la fleşcăirea asfaltului. De pe uliţa centrală a oraşului, Strada Mare. Iar dacă te-aventurai trecând la „Borănescu”, după o savarină sau niscaiva cartofi (de cofetărie), riscai să te-ntorci acasă desculţ. Rămânându-ţi încălţările în pavaj.

Bineînţeles, noi, subdezvoltaţii, n-aveam probleme cu acea vară de pomină. Noi, adică eu şi Nicuşor Mecescu. Colegul meu de studii. Primare. Până-n clasa a patra.

Când, după ce promovasem, cu chiu cu vai, elementara, ăi bătrâni mă dăduseră la liceul militar ,,D.A. Sturdza”. Din Craiova. Însă în vacanţele mari, neabătut, reluam legăturile noastre de prietenie. Şi, la vârsta dovlecilor, când obiectele ce le purtam pe gât nu se copseseră suficient, puţin ne păsa de suferinţele babacilor. Care, pe-atunci, încă nu trecuseră de patruzeci. Deci, cât era ziua de lungă ne făceam de cap. Ce mai, trai neneacă, nu-altceva!

Întrucât bătrânul Mecescu, medic militar, parcă maior, sau colonel, se-avea bine cu Cameniţă, comandantul regimentului, care amenajase pe malul Argeşului un ştrand pentru inteligheţia oraşului, deveniserăm şi noi poseso-rii unor permise de intrare gratuită. Pe baza acestora, ne avântam, de dimineaţa până seara, în valurile gârlei. Vrând să demonstrăm performanţele noastre, de înotători emeriţi, de fapt nimeriţi, domnişoarelor pe care le invitam pe plajă. Folosind aceleaşi bilete de voie.

Nicuşor Mecescu, modest şi la locul lui, nu se prea dădea în vânt să rupă gura fetelor. Eu însă, băţos şi fudul, care mă mai şi îndrăgostisem lulea de Frosa, bălaia elevă de la comercial pe care-o alintam zicându-i „Fifi”, ceea ce suna cu totul altfel, ţineam enorm să par ce nu eram. Sportiv, curajos, neînfricat, mascul şi muşchiulos. Din nefericire, datorită naturii care mă croise otova şi cam grăsuţ, ba chiar durduliu zdravăn, nu-mi ieşeau totdeauna pasienţele. Oricât m-aş fi străduit. Şi numai Dumnezeu ştie cât de mult îmi dădeam interesul. S-o determin pe Fifi la prelungi plimbări în Trivale. Unde să-l lecturăm, în colectiv redus, de două persoane, pe Cassanova. Nădăjduind ca aventurile celebrului amant să-i mai înmoaie inima. Şi să-mi îngăduie ceva în plus. Dincolo de sărutările nevinovate. Care numai rău îmi făceau. Stricându-mă la nervi, ca să spun aşa.

Dar bălaia mea Fifi, nimic. Rece ca mormora, nesimţitoare.

Aşa că, într-o după amiază toridă, i-am comunicat lui

Nicuşor Mecescu, gâfâind de nerăbdare:

— Măi băiete, dacă nici de data asta, când plaja geme de lume, n-am s-o dărâm pe Fifi, o dau naibii de treabă! Acum ori niciodată, aceasta-i a mea soartă...

Placid, puiul colonelului m-a întrebat:

— Şi ce-ai de gând?

Văzând atâta indiferenţă din partea celui mai apropiat prieten, am simţit cum îmi vibrează întreg sistemul nervos. Şi-am ţipat:

— Ai să vezi! Cu ochii tăi personali. Mă arunc de pe trambulină. De la cinşpe metri, pe puţin... Când îşi va da seama de ce mi-s capabil, sunt convins că Fifi va ceda!

— Stai niţel, că nu pricep!

— Ce nu pricepi? mi-am sărit eu din balamale.

— De pe care trambulină vrei să sari, de vreme ce nu-i niciuna pe-aici?...

— N-ai dreptate! Este. Şi-anume bătrâna salcie. De pe mal.

— Mă rog, te priveşte... Şi ce să-ţi cedeze amărâta de Fifi, că n-are decât fleandura aia de rochie de pe ea?

— Blegule! am exclamat eu disperat. Tocmai aia o vreau... Rochia!

— Şi la ce-ţi foloseşte?

Realizând că Mecescul meu era bătut în cap, şi-ncă ţeapăn, l-am iscodit aluziv şi-asociativ:

— Ascultă măi, l-ai citit pe Cassanova, ăla cu amantele răspândite pe întreg teritoriul Europei?

— Nu!

— Atunci e clar! N-ai sânge în tine, ci zeamă, sau bragă!

Demolat interior, de câtă incultură putea exista în lumea asta, n-am mai zăbovit mult ci, pornind în direcţia sălciei, mai înainte citate, am alertat-o pe bălaia mea iubită:

— Fii atentă, Froso, că pentru tine îmi risc viaţa!... Priveşte, ia aminte şi trage singură concluzia necesară...

Anume îi spusesem Frosa. Ca s-o scot din starea de apatie gravă şi permanentă, care, în ultima vreme, părea s-o caracterizeze.

Dificultatea majoră n-a fost reprezentată de saltul de pe trambulină, ci, mai curând, de căţărarea până în vârful sălciei. În orice caz, când am izbutit să ajung acolo, eram atât de vlăguit şi năduşit, încât mi-au lunecat palmele pe creanga netedă a arborelui. Şi-am executat, aproape fără să vreau, saltul anunţat.

A fost un salt de campion. Autentic. M-am răsucit de vreo trei ori în văzduh, zbătându-mă înfricoşat şi încercând să-mi recapăt încrederea şi, când am atins nivelul apei, eram cu capul în jos. Şi tot în jos m-am dus. Scufun dându-mă. În cel mai parşiv vârtej al gârlei. De unde n-am mai ieşit.

Când m-am trezit la realitate, eram întins pe plajă. Cu faţa în sus. Iar pe burtă mi se instalase un individ, tăciunos şi mătăhălos, care îmi pompa instalaţia digestivă. Hâţânându-se pe mine. Şi-ajutat de Fifi. Ca să nu-şi piardă echilibrul. Se vede că operaţia de evacuare a celor două sau trei vedre de apă, din mine, nu era atât de simplă.

Deoarece balaoacheşul se clătina zdravăn, când înainte, când înapoi, ba la stânga sau la dreapta. Noroc că-l luase Frosa în braţe. Şi-l ţinea strâns. Lipindu-se de el. Cu trup şi suflet.

Ei bine, chestia asta, cu trupul, nu mi-a picat bine. Sufletul, mă rog, mai treacă-meargă. Şi, depunând un efort anume, mai mult ca să-mi manifest dezacordul, m-am opintit din răsputeri şi m-am ridicat în picioare. Tuciuriul, dându-şi seama că devenise de prisos, de vreme ce-mi revenisem, a plecat. De braţ cu Fifi, încât i-am de-clarat lui Nicuşor Mecescu, blegul, care în tot răstimpul acesta nu scosese o vorbă, nu mişcase un deget:

— Mototolule, haidem acas'! Gata, am terminat cu Frosa, şi să n-o mai văd în viaţa mea. Nu mă mai interesează!...

— Păi da, te cred că-ţi convine! a purces să mă

prelucreze băiatul medicului. I-ai pasat-o pe Fifi africanului ăla... Dar la mine nu te gândeşti? Zici că să mergem acasă. Bun, şi ce-i de făcut cu Tuţica mea? O abandonez aici, pe plajă? Sau i-o cedez, şi eu, aceluiaşi individ? Să-i facă respiraţie artificială...

Necăjit că Mecescu era preocupat numai de aspectele superficiale ale vieţii, l-am chestionat abrupt şi abraziv:

— În ce stadiu te afli?

— Eu? Bun, aş putea spune... Nu mă supără nimic!

— Băi, fii mai atent! Nu tu, adică tot tu, însă în legătură cu Tuţa pe care-ai cărat-o aici... Cum stai cu ea?

— Nu stau, ci suntem în vorbă! Aşa cum e la-nceput.

— Atunci e-n regulă! Înseamnă că n-ai întreprins nimic mai de doamne-ajută... După câte te ştiu, sunt convins că nici n-ai despre ce să discuţi cu individa. Perfect. Mergem spre căşile noastre, trecem pe la mine, să-ţi dau volumele cu aventurile lui Cassanova, cel mai celebru amant al tuturor timpurilor, să-nveţi ce să vorbeşti cu fata, şi-apoi mergem la tine. Să-mi aleg ceva de citit, din biblioteca domnului colonel. Ceva mai serios, grav, vital şi zguduitor. Care să mă trezească la realitatea cruntă şi nedreaptă...

Patimă grea, şi cu urmări.

Om cult, de nădejde şi bărbat, în adevărata putere a cuvântului, doctorul Mecescu, genitorul lui Nicuşor, avea biblioteca plină. Numai cu cărţi medicale. Însă, mai la fereală, într-un ungher de lângă sobă, rafturile erau tic-site cu volume legate în pânză. Bănuind că, sub copertele astfel protejate, trebuiau să se găsească numai lucruri osebite, le-am luat la rând. Să văd ce citea colonelul. Citea! Şi-ncă zdravăn. Romane de Gib Mihăiescu, Cezar şi Cămil Petrescu, Petre Bellu, Drumeş, Dessila, G.M. Vlădes-cu, precum şi nenumăraţi alţii. Doamne, şi ce titluri purtau.

Care mai de care mai incitant. „Rusoaica”, „Întu-necare”, „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de răz-boi”, „Apărarea are cuvântul”, „Invitaţie la vals”, „Iubire”, „Moartea fratelui meu”, „Maidanul cu dragoste” (ăsta, cel puţin, se cerea citit printre primele). Iar când am găsit, şi mai bine pitite, o sumedenie de romane semnate de Rebreanu, mi-am zis că, neapărat, era ceva de capul lor. Deşi, la biblioteca liceului, niciodată nu fusesem atras de numele autorului.

Trăgând cu coada ochiului la Nicuşor Mecescu, aflat lângă mine, şi care asista plictisit la cercetările mele, l-am întrebat curios:

— Ascultă, măi băiete, l-ai citit pe Rebreanu?

— Nu, că nu mă lasă tata!

— De ce?

— Zice că-s prea mic pentru un scriitor atât de mare... Şi chiar că-i mare. Fiindcă l-am văzut, şi nu o dată, tre- când prin faţa casei noastre. E-nalt şi ţeapăn, ca statuia de la monument!

Ceva totuşi nu era în regulă. De ce-i interzicea colonelul lecturarea romanelor lui Rebreanu?

Misterul l-am dezlegat în luna imediat următoare. Când, măcinat sufleteşte de dispariţia Frosei din viaţa mea, mi-am înecat amarul în paginile cărţilor semnate Liviu Rebreanu. Dă-i cu „Ion”, dă-i cu „Răscoala”, treci apoi la „Pădurea spânzuraţilor”, „Ciuleandra”, „Jar”, iar când am dat de „Adam şi Eva”, am căzut bolnav, pe gânduri. Dumnezeule!

Terminând ceea ce publicase romancierul până atunci, şi mai ales auzindu-l pe Nicuşor Mecescu pomenind de existenţa scriitorului prin părţile noastre, nu-mi mai doream nimic altceva pe lumea asta decât să-mi fie dat să-l văd şi eu o dată. Atât, şi nimic mai mult. În aşa hal mă înnebuniseră poveştile ticluite de pana şi mintea lui.

Într-o zi, sub pretextul de-a afla cum stă Nicuşor cu Tuţica şi, îndeosebi, dacă acţionase corespunzător Cassanova al meu, am trecut pe la locuinţa colonelului.

Mai bine aş fi stat acasă, şi mi-aş fi văzut de treburi.

Când am pătruns în curtea de pe Strada Mare, undeşi avea doctorul sălaşul, nici n-am apucat s-ajung la uşa din spate, c-am şi auzit scandalul din casă. Colonelul era în voce. Şi urla atât de cumplit la fiu-său, încât, peste nicio clipită, Nicuşor Mecescu se-arunca pe fereastra bibliotecii. Care dădea în imensa ogradă a proprietăţii. Văzân- du-l cum sare îngrozit, tremurând şi purtând câteva palme întipărite pe obraji, m-am luat numaidecât după el. Căci o şi-ntinsese spre ieşirea din curte. Abia ajunşi în Strada Mare, am izbutit să-l iau la întrebări pe bucălatul meu prieten.

— Ce-are tac-tu cu tine, măi băiete?

— Cu mine n-ar fi avut nimic, dacă nu mă prindea citindu-l pe Cassanova al tău... Cu el însă are ce are! Şi, mai ales, cu Liviu Rebreanu.

— Şi ce i-o mai fi căşunat şi pe bietul romancier? am exclamat eu cuprins de indignare.

Şi într-aşa hal m-am lăsat aţâţat de sfânta mânie cemi răscolea sufletul, încât în secunda următoare porneam iarăşi spre ograda doctorului. Trăgându-l după mine pe hăbăucitul Nicuşor Mecescu. Pe care-l instrumentasem, mobilizându-l:

— Hai încoa, să m-auzi ce-i zic lu’ tac-tu! Ce să tot leagă de părintele Evei

— Stai oleacă, ascultă-mă! Nu-i vorba de scriitor, ci de cărţile lui...

— Cu-atât mai mult!

Refuzând orice informaţii suplimentare, am intrat în vasta curte. Nici n-am trecut de colţul casei, c-am dat nas în nas cu doctorul. Numai în cămaşă şi pantaloni de pijama. Când l-a identificat pe fiu-său în spatele meu, l-a şi abordat brutal:

— Nefericitule, ăstuia i-ai dat cărţile lu’ Rebreanu?

— Mda! a mormăit Nicuşor. Însă i le-am împrumutat... Din clipa aceea, lucrurile au şi-nceput să se deterioreze. Căci, ridicând pumnul la mine, doctorul a urlat:

— Nefericitule, ce-ai făcut cu romanurile mele?

...sub roţile automobilului!

Fără să mă las impresionat de gestul părintelui lui Nicuşor, mă refer la chestia cu pumnul pe care mi-l flutura pe sub nas, i-am răspuns demn, bărbăteşte:

— Ce să fac? Le-am citit. Şi nu numai o dată, ci de mai multe ori la rând. Căci se merita...

Deloc intimidat de replica mea, bătrânul Mecescu a emanat (pe buze) un sunet cam obscen, probabil un fel de-apreciere a personalităţii subsemnatului, şi şi-a completat observaţia oral:

— Păi cred şi eu! Cum să-ţi intre ţie în cap, un mucos şi un puţoi, romanele lui Rebreanu? Unde-mi sunt cărţile?

Umilit până la dumnezeu, mi-am ieşit din minţi şi i-am răspuns destul de politicos:

— La mine! În bibliotecă... Unde nu stau pitite, ca la alţii, ştiţi matale care! Şi ca să vedeţi ce soi de puţoi mi-s, uite, dom'le colonel, nu le mai dau îndărăt... Până nu mi-l înapoiaţi pe Cassanova, întreg şi nevătămat!

Aici îl încuiasem. Definitiv. Fiindcă fiu-său dovedise să mă informeze, la timp, despre starea în care ajunseseră volumele cu aventurile celebrului cavaler. Din prea multă utilizare.

Buimăcit, impresionantul doctor (căci, într-adevăr, bătrânul Mecescu era un falnic bărbat, mătăhălos şi ţeapăn),

a recurs la ultima tentativă de amenințare, întrebându-mă extrem de semnificativ:

— Aşaaa?...

— Aşa! i-am răspuns glacial (deoarece cam îngheţase sângele în mine).

— Ascultă, mă, chiar aşa? şi-a repetat colonelul încercarea de intimidare.

— Numai aşa! i-am confirmat iarăşi. Însă ceva mai estompat.

— Ei bine, dacă-i aşa, stai niţel, că-ţi arăt eu ţie!

Declamând cele de mai sus, doctorul a dat bir cu fugiţii.

Atunci, fălos, am privit superior la Nicuşor Mecescu. Şi i-am spus:

— Ai auzit cum l-am pus pe tac'tu la punct?

Uimit de curajul pe care-l manifestasem, bunul meu prieten a dat să mă „flatuleze", transmiţându-mi ce-i umbla prin cap:

— De auzit am auzit, şi-ai fost de-a dreptul măreţ! Însă-s curios să şi văd. Ce-o să urmeze!

Bietul copil! Terorizat de prestanta făptură a babacului personal, îi căpătase frica. Şi-am căutat să-l liniştesc, încurajându-l:

— Nu-ţi fie teamă, măi Nicuşoare! După demonstraţia mea de forţe, nu mai poate urma nimic... N-ai văzut cum s-a cărăbănit tac'tu, retrăgându-se tactic, probabil în bibliotecă, unde-şi linge rănile? Mai bine spune-mi cum stai cu bravul meu Cassanova...

— Păi n-ai văzut? mi-a declarat tânărul Mecescu, încă sub impresia celor întâmplate.. Nici n-apucasem să termin volumul al doilea, că tata m-a şi prins citindu-l în fundul grădinii. Unde o aşteptam pe Tuţica. Să afle şi ea de ce era în stare cavalerul Giovani, sau cum dracului îl mai cheamă...

— Şi-a aflat?

— N-a mai avut când! Venise babacu', şi mă luase la goană... Dacă mă ajungea, precis mă pocea! Abia în casă, unde mă-nghesuise după uşă, a trebuit să-i spun ce-i cu Rebreanu. Adică, mai la obiect, cu romanele pe care le luaseşi tu... Acuma nu ştiu ce-o să mai fie!

— Nimic, n-avea nicio grijă! l-am asigurat eu.

Însă în aceeaşi secundă am înregistrat groaza întipărindu-se pe chipul lui Nicuşor Mecescu. Care, vroind să mă prevină, a ţipat destul de convingător:

— Păzea, c-a şi venit necazu'!

Nepricepând ce se-ntâmpla, şi nici ce ţinea să insinueze Nicuşor, mi-am întors rapid capul. La timp, ca să-

l văd pe colonel năvălind spre noi, într-un costum de vânătoare, fără puşcă însă, şi rotind ameninţător, în văzduh, cureaua de la pantaloni. Care, lipsiţi de susţinere, îl împiedicau serios să se mişte corespunzător. Profitând de faptul că nădragii doctorului coborau spre cota cea mai de jos, lune- cându-i către genunchi, i-am strigat bunului meu prieten:

— Băiete, pe cai şi fuga marş!

În clipa următoare ţâşneam spre portiţa ogrăzii, grăbin- du-mă s-ajung cât mai urgent în stradă. Iar de-acolo, mai departe. Eventual şi-afară din oraş. Preferabil, la Găvana.

Din păcate, am fost nevoit să mă opresc. După nici câţiva metri parcurşi. Sub roţile unui automobil negru, cu mustăţi, tip 1928, care se chema „Ford” (în cel mai rău caz „Chevrolet”).

Ameţit de impact, de zbierătul trompetei cu pară de cauciuc, aflată în dotarea vehiculului, de scrâşnetul frâne- lor, care izbutiseră să reţină magaoaia chiar lângă mine, am aşteptat buimac desfăşurarea evenimentelor. De-acolo, unde căzusem. Pe asfaltul Străzii Mari.

Atmosfera nu mi s-a părut încurajatoare. În faţa curţii, Mecescu, doctorul în persoană, se străduia să-şi ridice pantalonii şi să-i lege cu cureaua. De care, pare-se, nu mai avea nevoie. M-a mirat totuşi faptul că, fiind cadru sanitar, bine calificat, considerat eminent medic al oraşului, bătrânul Mecescu n-a sărit să-mi acorde primul ajutor. Ba mai mult de-atât. Când şoferul a coborât de la volan, privind urât, aş zice, la mine şi la colonel, Mecescu a dat bir cu fugiţii. Retrăgându-se în dosul portiţei. Pe care a trântit-o demonstrativ. După care, aproape imediat, din ogradă s-au auzit răcnete. Pe două voci. Una a doctorului, care lătra la bietul Nicuşor. Cealaltă, aparţinând mai înainte pomenitului. Care se văita. Ţipând ca din gură de şarpe. Era clar, tatăl îşi luase la poceaiă progenitura.

— De ce plângi, copile, te-am izbit rău? l-am auzit pe şoferul „Chevrolet”-ului.

Până să-i răspund, mi-am şters lacrămile ce-mi

şiroiau pe lângă nas, şi-apoi m-am uitat mai atent la milosul conducător auto. Nu mai văzusem un asemenea bărbat. Înalt, trupeş, bine croit şi închegat, doar într-o cămaşă albă cu mânecile suflecate şi nişte pantaloni cenuşii, mă examina cu-o privire curioasă, uşor îngrijorată. Ochii m-au impresionat enorm. Albaştri, geroşi, se-armonizau de minu-ne cu părul bălai, dând în pai alb de grâu, care-i împodo-bea creştetul. Lăsând s-atârne o şuviţă brumărie în stânga frunţii înalte.

— Nu plâng, domnule! Dar îmi pare rău de Nicuşor, prietenul meu, care acum suferă pentru mine... Cred că-l bate tac'su!

— Tot aşa cred şi eu! Îl ştiu pe buhaiul ăsta...

— Şi doar pentru o nimica toată... Fiindcă mi-a dat să citesc nişte romane de-ale lui Rebreanu!

Aflând şi-acest amănunt, pesemne nesemnificativ, şoferul m-a ajutat să-mi recapăt verticala, a văzut că nu păţisem nimic, m-a scuturat de praf, mi-a îndreptat cămă-şuica, după care s-a interesat:

— Unde stai? Să te duc cu maşina...

Întrucât eram curios să ştiu cum progresează evenimentele din ograda doctorului, şi, deci, nu mă grăbeam, i-am spus domnului cu păr argintiu:

— Nu-i nevoie, n-am nimic! Mergeţi în treabă...

— Bine! Atunci stai niţel, să-ţi dau ceva, ca să rămânem prieteni şi să nu-mi porţi pică...

Urcând iarăşi în „Ford" (sau „Chevrolet"), a luat ceva de pe bancheta din spate şi mi-a întins, pe fereastră, o cărţulie. Apoi a pornit motorul, a ambalat şi-a dispărut la orizont. Luând drumul către Bascov.

Cu volumaşul în mână, am privit îndelung pe urmele automobilului. Nu mai văzusem, până atunci, la volan, o statuie. O statuie cu ochi albaştri.

Când tânărul Mecescu şi-a făcut apariţia, strecurându-se pe portiţa dinspre Strada Mare, bătut măr şi buhăit de plâns, mi-a declarat oarecum invidios:

— Să vezi şi să nu crezi! Eu le-ncasez, bătrânu' mă bate ca pe hoţii de cai, şi-alţii se-aleg cu cadouri... Păi

dreptu-i? Ce carte ţi-a dat?

Abia atunci mi-am amintit de volumul căpătat. Şi-am descifrat titlul. „Femeia de ciocolată”. De Gib Mihăilescu. Şi i-am arătat coperta lui Nicuşor, glumind pe socoteala omului care-mi dăruise romanul respectiv:

— Mai bine mi-l dădea separat... Ciocolata de-o parte, femeia de cealaltă! Căci Gib, ăsta, se pricepe la muieri. Ai citit „Rusoaica”?

— Eşti un fraier! Cu cioc... Mai bine-ţi dădea ceva de el!

— Care el?

Uitându-se la mine, nedumerit, tânărul Mecescu a chicotit înfundat, parcă bucurându-se de încurcătura în care mă aflam. Şi mi-a răspuns:

— Cum aşa, măi blegule, nu ştii cine era gata să te lase beteag?

— Ba, da, cum să nu... De maşină. „Ford”, „Chevrolet”, asta nu mai contează!

— Nefericitule! La volan, era chiar Rebreanu... Mereu trece prin Piteşti. După cumpărături. Are o vie, prin preajma oraşului, la Valea Mare. Şi gospodărie serioasă, încropită...

Mi-a fost dat să mai întâlnesc, încă o dată, dar şi ultima oară, monumentul Rebreanu. Prin 1942. Când, poet famelic, la Bucureşti, am încercat să-i plasez câteva din producţiile mele.

Ducându-mă la ziarul „Viaţa”, care-şi avea redacţia în clădirea tipografiei „Eminescu”, în apropiere de Domniţa Anastasia, pe unde-mi făceam veacul, la birtul lui Mitică Cosma, poetul-lăptar, am nimerit chiar peste directorul gazetei. Care era Liviu Rebreanu. La fel de statuar, poate ceva mai coliliu, cerceta câteva pagini din numărul în curs de apariţie. Încordat, neplăcându-i evident cine mai ştie ce articol, m-a întrebat:

— Dumneatale ce doreşti, şi cine eşti?

Nădăjduind să-i înmoi inima, am încercat să-i amintesc:

— Copilul pe care l-aţi călcat cu maşina, la Piteşti! V-am adus nişte poezii, să mi le băgaţi la ziar... Acum sunt poet!

Zâmbindu-mi, oarecum amar, m-a privit vizibil înduioşat, cu albastrul geros al ochilor săi de neuitat. Apoi mi-a spus:

— Măi copile, se vede că tot copil ai rămas, poate şi poet! Păi de poezii ne arde nouă, acuma, când ţara arde?... Vină altă dată, când vremurile vor fi mai prielnice! După război, cel mai bine...

La data fixată de romancier, n-a fost cel mai bine. Eu mă lăsasem de stihuri, iar domnia-sa se lăsase de viaţă. Trecând în eternitate. Însă durabilă. Pe pământ.

...IUTE CA SĂGEATA_____

„Flacăra" se-aprinde greu

Pe baza unui sumar întocmit de director şi vreo câţiva prieteni de-ai săi, lucrând în presă, în '53 am şi declanşat acţiunea „Flacăra nr. 0". Căci de la nimic porneam. În orice caz, având la dispoziţie un număr de titluri fictive, ce-ar fi trebuit să denumească reportajele, schiţele literare, cronicile muzicale, de artă şi cinematografie, inclusiv opt planşe în culori, cu reproduceri de artă, din creaţia marilor noştri pictori clasici şi contemporani, în mai puţin de-o săptămână am fost gata cu „pilotul". 48 de pagini, în total. Plus patru pagini, policrome şi ele, dorind să fie coperţile exterioare şi interioare ale revistei. „Flacăra" în format mediu, cu multe fotografii. Nu săptămânalul de azi...

Cercetând cu atenţie viziunea mea grafică despre cum ar fi fost cazul să arate „Flacăra", directorul a mai luat-o odată la examinare. Privind nedumerit, fiece pagină

în parte. A treia oară, a pornit-o de-a-ndaratelea. Răsfoind „pilotul” de la coadă spre cap. La fel de intrigat. Abia la a patra parcurgere a celor patruzeci şi opt de pagini Iancsi-baci m-a întrebat cam necăjit:

— Mo, revista unde e?

— Pe biroul matale!

— Păi cum aşa, fără titluri, fără texte, fără semnături?

— Exact! Aşa se machetează un „pilot”! Neavând tipografia mea proprie, am lipit texte decupate din alte reviste, însă existente, titlurile le-am desenat doar, cu flow-masterul, de aceea nu arată ca şi cum ar fi fost culese la monotip; numai planşele în culori pot fi considerate autentice produse poligrafice...

Nemaiţinându-l nervii, directorul şi-a tras o palmă peste frunte, de s-a auzit plesnitura până-n anticameră. Motiv pentru care secretara şi-a vârât capul pe uşă şi-a întrebat:

— Să vă aduc cafeaua?

— Aduci la dracul! a repezit-o Iancsi-baci. Apoi, politicos de felul său, i-a explicat cu duhul blândeţii ,,Iartă la mine, vino cu trei cafele. Însă mare şi tare. Că doare capu’ la toţi!”

Privind în cabinet, unde ne aflam numai noi doi, secretara a dat din cap şi mai zăpăcită. După care, până s-apuce directorul să-mi spună ce-l apucase, cu-atât mai mult cu cât afirmase că m-ar durea capul şi pe mine, ceea ce nu corespundea adevărului, pe subsemnatul durându-l doar maţele, şi-asta din pricină de metabolism dat peste cap, căile reflexului foamei fiind destul de necunoscute, speriata făptură a revenit din anticameră cu-o tavă mare, pe care se aflau trei căni uriaşe, cum sunt cele pentru servirea cafelei cu lapte, precum şi-un termos de vreun litru şi jumătate. L-am recunoscut numaidecât. Era al directorului. Care, neposedând fonduri de reprezentare şi protocol, îşi aducea de-acasă materialul necesar. Gata preparat. Amintindu-mi pe loc că era un mare consumator de ,,Bra- sil”, însă fără zahăr, deoarece diabetologii nu-i

îngăduiau preparatul, mi-am mai redus din entuziasm. Cafeaua mă satisfăcea enorm, însă numai dacă puneam în ceaşcă patru sau cinci bucăţi de zahăr.

După ce-a dispărut din câmpul nostru vizual, Iancsi-baci, şi mai arţăgos, mi-a strigat ca pe timpurile bune, când relaţiile se aflau la un nivel mai intim:

— Muş, acuma toarnă cava!

— În toate trei cănile?

— Sigur. Când ai s-auzi ce spune, o să are nevoie două cafele...

— Fără zahăr?

— Mai ales fără... Zaharină am pentru mine. Prinde mai bine fără zahăr! O să vezi şi o să aude, adică o să auzi.

Pe când sorbeam, cu gura crâmpoţită de amăreala cafelei, pe care directorul şi-o prepara singur acasă, la modul

„bien corsé”, cum îi stătea în obicei să spună, de când lucrase franceza în Elveţia, şi ceea ce vroia să-nsemne că-i tare, groasă şi ţeapănă bine, de să te ridice de pe scaun, Iancsi-baci mi-a recitat o întreagă poliloghie.

— Mo, ştiut că trosnit, dar nu chiar la aşa hal! Cum să prezint tovarăşilor revistă confecţionat din lipituri? Povestind ce cuprinde fiecare material?...

Mai trăgând o gură de cafea, şi-a continuat prelucrarea:

— Nu mergem aşa! Titlu „Poveste de dragoste”, iar lipitură text din „monta artificial la vaci”... Cronica muzicală, „A Noua la Ateneu”, şi lipit material rezultate sportive! Şi tot aşa mai departe... Nu mai ai cap?

— De ce să n-am, nu se vede?

— Dacă ăla cap, atunci eu papa de la Roma... Nu ghindileşte deloc! Trebuie exemplar tipărit, nu lipit, cu text adecvate. Asta este! Pleci iar la Sibiu. Şi nu vii de-acol, decât cu zece reviste gata.

— Bine, plec, dar nu mă mai sili să beau şi-a doua cană de cafea, c-a şi-nceput să-mi fâlfâie cordul! Am să fac

tot posibilul să iasă totul bine...

— Nu plecat, bei cana! s-a răstit la mine directorul. E nevoie de lumină la cap. Cava bun la asta!

I-am făcut pe plac. Prea era cumsecade, om de aur, cu inimă de cozonac, ca să-l mai supăr. Oricât aş fi încercat să-i explic că aşa se confecţionează o machetă „pilot", ajutându-te şi cu imaginaţia, n-aveam nicio şansă de reuşită. Şi-n această privinţă, Iancsi-baci era tot Granit.

Aşa c-am băut, de voie de nevoie, şi cea de-a doua cană de cafea amară ca fierea. În schimb, când l-am părăsit, cu bonul de casă în mână, am văzut cum mi se bâţâiau degetele, de parcă aş fi suferit de Parkinson. Dar eram şi luminat la cap. Adică, mai pe scurtătură spus, ştiam ce-am de făcut. Bună şi cafeaua la ceva, n-am nimic de zis. Dacă ar fi fost şi corespunzător îndulcită...

Întors acasă, în Calea Moşilor, am instruit-o pe bulgăroaică să plece la Hunedoara, la frate-său, într-o vacanţă de vreo trei săptămâni. Explicându-i că mă voi deplasa la

Sibiu. Pentru o mai lungă perioadă de timp. Iar când voi fi mai liber, am s-o chem şi pe dânsa. Să-i arăt minunatul oraş de pe malurile Cibinului. Era, de fapt, doar la două ore de drum departe de mine. Şi, spre uimirea mea, a acceptat fără nazuri.

Revistă pentru uz intern

Abia când am debarcat pe peronul gării, mi-am amintit că nevastă-mea urmase o şcoală de asistente medicale. La Sibiu. De-aia primise, fără rezerve, invitaţia pe care i-o lansasem, de-a ne întâlni la o plimbare, de vreo câteva zile, prin oraşul ce-ncepuse să-mi devie drag. Şi pe care nu-l cunoşteam aproape mai deloc.

În gară, m-a întâmpinat tinerelul acela în civil, cel cu „Biletele de papagal". Mi-a urat bun venit, strângându-mi

călduros mâna, informându-mă, totodată, că nu pe mine mă aştepta. Şi şi-a luat numaidecât rămas bun, pornind în goană după un individ realmente suspect. Cel puţin aşa mi-am imaginat eu, judecând după direcţia în care se-ndrepta (toaleta bărbaţilor) purtând cu el două geamantane uriaşe, cât nişte dulapuri cu două uşi. Şi mi-am zis: „Bravo, băiatu'! A început să-ţi funcţioneze coţofana." Referindumă, bineînţeles, la amicul de-acum o săptămî-nă, iar nicidecum la mine. Despre care cunoşteam mai multe.

Cu directorul Richter, bucuros de revedere, m-am înţeles de minune. Tot în jurul unei tăvi cu cavă („Privat – dr. Ambrosi"). În cele două săptămâni ce-au urmat, bălaiul mastodont mi-a furnizat toate materialele de care aveam nevoie pentru confecţionarea unei reviste adevărate.

Pornind de la sumarul înmânat de Iancsi-baci, a dispus să mi se culeagă la monotip toate titlurile, conform schiţelor mele de machetare, a făcut rost de texte corespunză-toare titlurilor respective, le-a dat la secţia linotipe, apoi la paginaţie, după care s-a trecut şi la imprimarea lor, în numai cinci exemplare, la o maşină plană. Apoi, după ce totul era ca şi gata, având în faţă-mi o revistă cum nu mai apăruse în ţara românească, i-am declarat entuziasmat:

— Genosse Richter, pentru sărbătorirea evenimentului, în seara asta o facem latră rău. Eşti invitatul meu, cinăm împreună la „Romischer Kaiser"! Ce zici?

— Ce să zic? Pur şi simplu mă jigneşti... Adică Liesel Richter găteşte mai prost decât şmecherii ăia, de la restaurant?

— Nici nu mi-a trecut prin minte o atare infamie! Doar am mai mâncat la voi, şi cunosc de ce-i în stare. Însă mă gândeam la ambianţă, orchestră, dans, şi multe alte alea, care fac frumoasă viaţa omului!

— Aha! Ai şi-nceput să gândeşti ca nemţii... Va să zică ţi-e dor de ,,Wein, Weib und Musik", nu? Perfect. Le am şi la mine acasă. Diseară o facem latră, căci am şi luat măsurile necesare pentru botezul revistei noastre. Vin, cu nevestele, deci or să fie şi ,,Weib", toţi şefii de la plane,

tiefdruck, offset şi legătorie. Anume i-am poftit la bairam, căci dânşii au contribuit cel mai mult la naşterea „Flăcării”!

A fost o seară, ba chiar şi-o parte din noapte, de pomină. La care s-au distrat de minune mai toţi cei prezenţi. Cu excepţia subsemnatului, care, nepreafiind băutor, m-am chiaunit încă de la primele două pahare de „Traminer”. Iar când am gustat şi din „Ruesländer”, n-am mai reuşit să mă ridic de pe scaun. În schimb, am băgat în mine mai din toate bucatele pregătite de inegalabila madam Richter. Sperând să mă trezesc la realitate. Care, privită de la distanţă, era cumplită. Maistrul de la offset îşi adusese, în afară de nevastă, şi acordeonul. Artist ama- tor, însă de excepţie, le-a cântat tuturora pe gustul lor. Melodii populare, mai ales. Nemţeşti, maghiare, ardeleneşti, regăţeneşti şi alte potpuriuri. În care se imbricau mai toate intonaţiile naţionale şi regionale. Iar când ne- vastă-sa i-a mai tras şi-un ghiont în coaste, de-a icnit bietul Ivan Strausser din adâncul rărunchilor, ne-a anunţat:

— Nevastă-mea-i din Balş, aşa c-o să-i cânt şi ei ceva pe plăcu’ inimii...

Iar în clipa următoare, împingând din greu la foalele acordeonului, urla cât îl ţinea gura: „Te-a făcut mă-ta olteancă, fire-ai tu să-mi fii, că-mi ceri blană astrahancă, fire-ai tu să-mi fii...”

Fiind şi eu oltean (50%), mi-am dat imediat seama că neamţul de la offset realizase o versiune proprie a imnului oltenesc. Probabil, îşi blestema zilele că dăduse peste una din cele mai aprige reprezentante ale sexului slab din părţile sudice ale ţării. În acelaşi timp, însă, o mânca din ochi, că era şi tare fâşneaţă. Avea o poftă de dans atât de crâncenă, încât până nu i-a zgâlţâit pe toţi cei de faţă nu s-a lăsat. Singurii scăpaţi de osânda iabraşei muieri fusesem numai noi. Eu, care devenisem intransportabil, şi Strausser, care era obligat să facă pe orchestra.

Am fost silit să mai rămân trei zile la Sibiu. Căci Richter n-a fost de acord să-mi înmâneze cele zece exemplare ale revistei, mai înainte de-a proceda la celofanarea coperţilor. Profitând de ocazie, i-am telefonat nevesti-mii să se prezinte de urgenţă la ,,Romischer Kaiser", etajul trei, camera 315. Unde, bineînţeles, îşi petrecea veacul bărbatu-său.

Şi-au urmat două zile de vis. Bulgăroaica, bună cunoscătoare a zonei, a ţinut să mă plimbe pe toate coclaurile. Ba la Dumbravă, ba la Şcoala de asistente sanitare, unde-şi luase diploma de cadru medical, ca, în cele din urmă, întrucât nu mă mai ţineau picioarele, să mă ducă şi la „Sub arini". Ca să mă odihnesc pe-o bancă din pitorescul parc al oraşului.

Când am băgat de seamă că-n pădurea ce ne-mprejmuia se mai afla pitit şi-un restaurant denumit „Sub arini", de unde, probabil, se trăsese şi denumirea acelei părţi a oraşului, sau invers, i-am şi declarat bulgăroaicei:

— Mi-e o foame, de te-aş păpa şi pe tine, ca un canibal... Haidem să prânzim la ăştia, poate au ceva mai de soi!

Aveau. Şniţele vieneze. Atât de supradimensionate, în-cât depăşeau marginile farfuriei. Fragede, gustoase, fier-binţi şi bine prăjite, de-mi cronţăneau în dinţi, m-au deter-minat, aproape fără voia mea, să comand încă o porţie. Pentru mine. Deoarece Penke se săturase cu jumătatea de şniţel ce i-o lăsasem, când observasem că nu era în stare să-i facă felul întregii minunăţii, şi-o transferasem la mine. Însă am ţinut să-i atrag atenţia:

— Să ştii, copilă, că nu-i văd deloc bine pe sibienii tăi!

— Dar ce-ai cu ei?

— Nimic! în ceea ce mă priveşte. Însă carnea cu care se-ndoapă în halul ăsta, o să le vie de hac. Precis îi paşte ateroscleroza!...

— Aşa-i, măiestrică, aici ai rezon! De-aceea, când ne

vom reveda săptămâna cealaltă la Bucureşti, acas' la noi, dacă n-o să ai cinci kile mai puţin decât ai avut când am plecat la Hunedoara, vorbesc cu Bălănescu, fostul tău coleg de liceu, şi iarăşi te internăm la „Parhon"...

N-a mai fost nevoie.

După ce Iancsi-baci m-a pupat pe-amândoi obrajii, fericit la culme de cum arăta „Flacăra" noastră, mi-a spus:

— Aşteaptă aici, la mine-n cabinet! Eu iau maşina şi reped tovarăşii arăt revista...

Când s-a înapoiat, după vreun ceas, cu revistele sub braţ, directorul era de gheaţă. Cu faţa încremenită, stăpânindu-se din răsputeri, mi-a comunicat rezultatul întrevederii:

— Revistă plăcut, apariţie amânat!

— De ce! am exclamat aproape ţipând.

— Mo, nu rage la mine, că fac urât! Mâine spun... Acum răbdare, disciplină, muncă! Mâine altă zi, şi, poate, alte soluţii. Dar tu nu înţelege nimic. Tare de cap. Norocul, eu tare la nervi!

N-a mai adăugat nimic. Aşteptând să-i eliberez spaţiul vital, directorul meu drag începuse de pe acum să privească în gol, ca şi cum acolo s-ar fi aflat ceva, un lucru pe care numai el era în stare să-l vadă. Privea atent, cu muşchii feţei împietriţi, ciopliţi în granit.

Pe cai, băieţi, că-ncepe cursa!

Cam aşa ar fi trebuit să interpretez comunicarea directorului, când iarăşi mă chemase la el în cabinet, după două luni de la ultima noastră întrevedere pe „tema revistei", şi-mi spusese:

— Muş, mâine la nouă, mănânci bine, zdravăn, prezinţi şedinţa redacţie! Dar nu editură, ci la „Europolis"...

— Ce-i cu matale, Iancsi-baci, iar eşti pe cale să faci o

comă diabetică, şi nu mai ştii ce vorbeşti? l-am întrebat uluit. „Europolis”-ul e mort, înmormântat cu toate onorurile. Ce şedinţă să mai ţinem cu strigoii trecutului?

— Mo, taci din gura şi-ascultă bine! Mâine prima şedinţă redacţie, în blocul unde lucrat „Europolis”... Etajul doi, ţine minte! Nu mai avem ce face aici, „ESPLA”. Gata. Nu mai este director, nu mai este tehnoredactor!

— Aoleu! Cum aşa, am fost daţi afară? Amândoi?...

— Exact!

— Şi ce-i facem, ne-apucăm de şomaj?

— Deloc! Apucam revistă... Eu numit redactor-şef, mai am doi redactori-şefi adjuncţi, tu machetator-redactor artistic!

— Nu se poate! am exclamat, gata-gata să leşin. Dă-mi o cafea, că nu mă mai ţine inima...

Cu mâna sa personală, calm şi dârz, mai dârz ca niciodată, Iancsi-baci mi-a turnat o ceaşcă plină cu „Brasil”. Când am sorbit-o, dintr-o singură duşcă, pentru a-mi reveni cât mai urgent, am fost nevoit să constat că-mi oferi-se, din termosul ce nu-l părăsea deloc, cafea în amestec. Cu coniac. Şi mi-am amintit de spusa directorului, cum că medicii îi recomandaseră coniacul ca vasodilatator. Ca să întârzie apariţia complicaţiilor vasculare, specifice diabetului. Microangiopatii se numeau.

Pe-atunci, încă, nu mă pricopsisem şi eu cu maladia secolului, şi-n doi timpi şi trei mişcări am şi simţit cum îmi circulă coniacul prin neuronii creierului. Numai aşa îmi pot explica întrebarea adresată fostului director, acuma redactor-şef:

— Ce-i cu mine de nu pricep nimic? N-am înţeles o iotă din tot ce mi-ai spus... Ce se-ntâmplă?

— Nimic grav! mi-a zâmbit calin Iancsi-baci. Coniac tare, cap tare, trece repede. Mai ales ameţeala alcoolică... Capul, asta nu ştie! Mo, trezeşte-te!... „Flacăra” luat foc. Acum punem gaz, şi tragem tare. Mâine declanşăm operaţie!

Fericit, atât de fericit încât nimeni nu m-ar fi putut

înţelege de câtă bucurie clocotea în sufletul meu, atât de dornic să „scoată” o revistă ilustrată, m-am dus de-a dreptul la „Capşa”. Urmând indicaţia directorului. În avans. El îmi pomenise de micul-dejun, eu o luam cu dejunul propriu zis. Având destul timp la îndemână ca să cuget şi la ce-o fi cu breakfastul de-a doua zi.

În plină transă psihică, i-am comandat domnului Luca, cel mai fantastic chelner din câţi îmi fusese dat să întâlnesc în viaţă, să-mi servească, cât mai urgent, câte o porţie din toate bucatele trecute pe meniul zilei.

— Maestre, nu se poate! a încercat să mă înduplece ospătarul. Cunosc prea bine capacitatea dumneavoastră, atât spirituală cât şi materială. Aşa că, serviţi doar ce-am să vă recomand eu...

Om cult, şi Luca ăsta. Vorbea ca la carte.

— Atunci, ce-mi propui?

— Dejunul dumneavoastră obişnuit! Un şalău cu sos remoulade, la început, apoi nişte sărmăluţe, bine gratinate la cuptor, iar la urmă, un antricot de vacă fragedă, moartă în plină tinereţe, cu floare...

— Cum adică, dom’ Luca, moartă cu floare?

— M-aţi înţeles eronat, maestre. Antricotul e cu floare, adică bine împănat cu grăsimea specifică junincilor căreia i se mai spune şi seu!

— Numai atât?

— Ce-aţi mai dori? m-a examinat pieziş Luca.

— O Doamne, câte n-aş mai pofti, ţinând seama de satisfacţiile ce mă aşteaptă! Mă simt capabil, dom’ Luca, să devorez şi-o vacă întreagă.. Şi nu din lăcomie, că doar mă ştii!

— Cum să nu, maestre, mie-mi spuneţi? Atunci am să vă mai ofer şi-un profiterol, ca încheiere. Cu frişcă multă, fructe confisate, pişcoturi crocante şi-un strop de rom deasupra... Sau un parfait?

— Nu, prăjiturile cam îngraşă! Chiar dacă-s îngheţate... Renunţ la ele. Prefer ceva mai lejer, bunăoară

un cartof, eventual doi!

— Fierţi, sau prăjiţi? s-a mirat discret eminentul ospătar.

— Nici aşa mecanic să n-o luăm! Din cei de cofetărie... Tăvăliţi în praf de cacao şi stropiţi cu-o lacrimă de coniac! Cacaoa şi coniacul le anihilează dulceaţa. După mine, e unicul produs dietetic pentru un desert corespunzător necesităţilor mele. Căci de mâine intru la regim!

— Vai de mine, iar v-au pus la slăbit?

— Regim de muncă, dom' Luca, nu de tortură... A, stai niţel, bine că pomenii de tortură, mai bine îmi dai un tort Richard! Ăsta-i uscat, fără creme şi cocărie în exces. Nu?

— Nu, dacă aşa vă-nchipuiţi dumneavoastră!

Toată noaptea am dormit chinuit. De cele înfulecate şi de tot felul de gânduri legate de apariţia revistei. Şi-am renunţat la recomandarea bunului meu director, de-a servi un mic-dejun ceva mai ţeapăn. M-am rezumat doar la trei ochiuri pe slănină prăjită, crocantă şi bine rume-nită. Cu extrem de puţină pâine. Numai două chifle, în loc de cinci, câte obişnuiam.

Iar la orele nouă fără zece, eram în blocul „Cristal Palace", unde, pe vremuri, fusese şi editura „Europolis", umblând din cameră în cameră să dau de redacţia „Flăcării". Întreg etajul fusese destinat revistei, reţinusem de la Iancsi-baci, şi trebuia să fie şi ea pe undeva.

Nu era!

Normal, de altfel, de vreme ce încă nu se constituise colectivul redacţiei. Totuşi l-am găsit pe „redactorul-şef".

Într-o chiţimie, de la capătul din fund al etajului. Discutând aprins cu doi indivizi. Unul tare simpatic, frumos înţolit şi distins la înfăţişare, iar celălalt pe invers. Antipatic foc, fudul, fără cravată la gât şi cu haina boţită. Când mi-am făcut apariţia, Iancsi-baci s-a oprit din peroraţie şi-a făcut recomandările de rigoare. Spunându-mi informativ:

— Adjuncţii mei! Tovarăşul Alex. Gheorghiu, cu problemele externe, şi mi l-a indicat pe cel care-mi plăcuse din prima clipă, şi tovarăşul Roibu... Şi mi-a arătat cu degetul la urâtul mai sus pomenit. Nu cheama chiar aşa, însă asta e numele de serviciu, poreclul, cum ziceţi la voi. Cu el ai să lucrezi... Se ocupă de toate problemele organizatorice şi general redacţionale. Focos şi fircheş, năbădăios, de-aia spune lume roib!

Apoi, trecând la personalitatea subsemnatului, m-a prezentat celor două ajutoare ale sale:

— Asta Muş, omu' care făcut două numere de revistă, din care apărut nici unu! Machetator şi redactor-artistic... Grăsuţ ca un bivol, munceşte la fel... Mănâncă mult, lucrează mult. El e cel mai tare om din lume. Rabdă, trage şi tace. Iubiţi la dânsul, este nevoie de aşa cap. Are şi idei... Trosnite şi interesant!

Şi chiar din aceeaşi zi, am şi-nceput conceperea machetei. Sub directa supraveghere a roibului. Avea sumarul la el, pregătit împreună cu Iancsi-baci şi Alex. Gheorghiu. În schimb, redacţia n-avea nimic. Nici birouri, nici redac-tori, nici scaune suficiente. Aşa că i-am propus observatorului federal:

— Eu aş zice să lucrăm la mine acasă, până se pune la punct totul! Aici n-avem la îndemână ce ne trebuie...

— Mai bine! Perfect, de acord...

Mai bine mi-aş fi muşcat limba, când lansasem sinistra propunere. Căci, aproape două săptămâni, cât a durat machetarea primului număr, care trebuia să apară de 1 Mai, Roibu a reuşit să-mi mănânce şi sufletul, nu numai bucatele din casă. Sosea dimineaţa, în Calea Moşilor 172, prinzându-mă la micul-dejun. Din care, politicos, îl invitam să ciugulească şi dânsul.

Ciugulea, nu se dădea îndărăt. Şi încă zdravăn. De mă lăsa pe jumătate flămând. După care lua la cercetare pagină cu pagină, din ceea ce machetasem cu-o zi înainte. Dădea din cap încântat, admirând punerea în schemă, şi-mi declara sentenţios:

— Ar fi fost mult mai bine, politic vorbind, să fi tre-

cut povestirea lui Podină înaintea fragmentului din Şoholov! Ştii, volumul al doilea din „Pământ desţelenit” e cam criticat la ora actuală... Se zice că, ştiu-eu-cine, nu-i mulţumit de cum vede autorul problema colectivizării. Hai să-ncercăm şi-aşa!

Încercam. Totuşi, precaut, păstram ambele variante. Roibu pleca apoi, ocupându-se cu ardoare de organizarea sediului „Flăcării”. Plus căutarea de redactori, fotoreporteri, retuşori, laboranţi foto, secretare şi tehnicieni pentru urmărirea în tipografie.

— Pe la prânz mă-ntorc, să vedem cum ies şi paginile următoare!

— Foarte bine! O s-avem destul timp, căci astăzi sunt la regim de cruţare, şi nu mănânc decât iaurt...

În pofida avertismentului emis cu osebită delicateţe, totuşi venea. C-un kil de plăcintă cu carne. În servietă. Pe care-o întindea pe masa mea de lucru. Şi, înfulecând de unul singur, direct din pachetul adus de la patiseria din colţul Moşilor cu Latină, îşi dădea cu părerea cle-făind, informându-mă:

— Sufăr de ficat, şi totuşi mă privez de-un prânz omenesc, ca la mama acasă, astâmpărându-mi foamea cu plăcinta asta infamă! Nici nu ştii ce greu cade la stomac. Prea multă ceapă... Şi nici poza asta, a lui Peltz, n-ar mai trebui băgată la cronica literară.

Nu ştiu ce-o fi mâncat la mă-sa acasă, însă îi dădea înainte cu plăcinta.

În sfârşit, m-am prefăcut că-l înţeleg şi că-i apreciez principialitatea, şi-am dus la bun capăt îngrozitoarea machetare a revistei. Spre satisfacţia mea, când aceasta a fost prezentată redactorului-şef, spre aprobare, Iancsi-baci s-a uitat cruciş la Roibu şi i-a spus cu glas de gheaţă:

— Refacem macheta, băiete! Atâtea erori de orientare politică, încât nu mai aparem nici la paştele roibilor... Cine ţi-a spus vâri picioare în sumarul întocmit împreună, când ai fost de acord cu el?

— Păi n-aţi aflat de ultimele ştiri externe?

— Ce anume?

— Chestia cu conspiraţia medicilor, care intenţionau să-l omoare pe...

— O ştiu... Însă problema nu ne aparţine!

— Serios?

— Foarte serios! Lucrez eu cu Muş, iar dumneata iei primire noile secţii redacţie... Şi poartă frumos cu băieţii, că tineri şi vor fac treabă!

De 1 Mai a apărut pe piaţă primul număr al „Flăcării". De fapt, dacă stăm strâmb şi judecăm drept, era al trei- lea. Mult mai slab decât ediţia în zece exemplare. Bine primit de către forurile superioare, Iancsi-baci a organizat, la ,,Casa ziariştilor", de pe Calea Victoriei, o întâlnire tovărăşească. Invitând la o masă colegială întreg colectivul redacţional. Pentru sărbătorirea evenimentului.

Am şi-acum poza trasă atunci de-un fotoreporter din echipa revistei. Iar când mă uit, emoţionat, la mutrele, de-acum treizeci şi ceva de ani, ale foştilor „flăcărişti", cu greu îi mai recunosc, ştiind cum arată astăzi, pe Boz- bici, Timbus, Francisc Munteanu, Ciudan, Buda, Podină şi mulţi alţii. Dintre care, unii, nici nu mai sunt printre noi, emigrând spre alte lumi. Mult mai de Sus. Însă sunt convins c-am să-i întâlnesc şi-acolo. Rareori mai poţi da peste nişte entuziaşti ca acei din echipa de şoc, de la începuturile primei noastre reviste ilustrate, dar şi-n tehnicolor. Şi-ar fi păcat să nu ne reamintim de-acele vremuri. Împreună. Când ne vom aduna cu toţii laolaltă. Eventual tot la o masă colegială. Ce, ăi de Sus n-au şi ei restaurante cu momiţe şi frigărui, mititei, pârjoale, fudulii şi antricoate cu floare? Îndoi-m-aş! Şi dacă totuşi n-au, aleg frigările de Jos.

La Cumpătu-Sinaia, în concediu de creaţie

Trecuseră anii. Şi peste noi, şi peste cele întâmplate. Prin '76, eram la o vilă a Uniunii Scriitorilor. Unde-mi

puneam la punct ultima versiune a cărţuliei „De-a v-aţi ascunselea”. Iar la cantină, unde obişnuiam să mai trec şi între mese, pentru a mai cerceta în ce stadiu se afla coana Florica, gestionara, cu aprovizionarea dughenei, mi-a fost dat să mă întâlnesc, ca să zic aşa, nas în nas cu Iancsi-baci. Neschimbat, la fel de stăpân pe sine, mi-a surâs binevoitor, spunându-mi:

— Ce mai faci, mo?

— Lucrez la un mic roman... Dar matale?

— Tot cu lucrul!

— Roman?...

— Nu, nu duce gând la aşa ceva... Bat la maşină a patra carte. Ceva despre războiul petrolului. Un fel de documentar. Celelalte băteau des, adică dezbăteau probleme asemănătoare: bumbac, opium, cauciuc...

— Înţeleg. Cam în genul celor scrise, pe vremuri, de Anton Zischka!

— Exact... Însă documentaţie nouă! Mari diferenţe. El scria nemţeşte, eu maghiară. Şi de pe alte poziţii... Zischka era nazist, eu rămas comunist! Altă mâncare de peşte, cum ziceţi la voi...

— Familia? Sănătoşi, voinici cu toţii?

— Ascultă, Muş, la tine nu ruşine?...

— De ce? Am spus ceva necuviincios?

— Făcut impoliteţe. Nu dat niciun telefon la mine, după porcărie organizat de Roibu ăla, al tău!

— Al meu? Ba s-avem pardon, Iancsi-baci! Aici nu-ţi dau dreptate... Cred că-s vreo zece ani, adică, iartă-mă, mai mult de cinşpe, de-atunci, şi încă n-am îndrăznit să te caut. Şi ştii de ce?

Fostul meu instructor, director şi redactor-şef s-a uitat la mine scrutător şi oarecum rece, cercetându-mă atent.

— Hai, spune tu! Spune tot ce ai pe suflet...

— N-ai zis rău... Căci pe suflet îmi stătea şovăiala de care am dat dovadă. Dacă te-aş fi căutat, să-ţi exprim „condoleanţe”, pentru toate mârşăviile puse la cale de idiotul ăla, erai în stare să mă scuipi în ochi, imaginându-ţi

că luasem de bune tot ce se spusese despre tine! Am zis că-i mai sănătos să te las în pace, să-ţi lingi de unul singur rănile. N-am dreptate?

— Şi da, şi nu! Încă nu cunoscut bine Iancsi-baci... El nu linge niciodată. Nici rănile, nici laudele! Biata nevas-tă-mea prăpădit, şi Iancsi-baci nu plâns. Lucrat la prima carte. Ondriş, copilu, acuma flăcăul mare, umblă ochelari douăsprezece dioptrii... Scris altă carte, şi răgit ca boul, păstrând durere în mine. Azi, mâine, poate poimâine orbeşte... Ce fac? Lucrez mai departe... Nice odată nu trebuie lăsat doborât pământ. Nici de durere, nici de nedreptate, nici de viaţă. Omu nu balegă, omu e piatră! Dacă om...

Înmărmurit, acum îl examinam pe cel ce-mi stătea în faţă. Nici n-a clipit din ochi, când a simţit că-l măsor de sus şi până jos, întrebându-mă dacă-i făcut din carne şi suflet, ca orice om normal, sau dintr-un alt material, eventual oţel sau granit. Şi-atunci mi-am amintit, deo-dată, că i se spunea Granit.

Şi-am tăcut mâlc, neîncumetându-mă să-i dezvălui cât mă dureau cele ce i se întâmplaseră şi i se întâmplau. Abia mai încolo, după ce m-a invitat la un coniac, pe care l-am degustat pe terasa din faţa cantinei, l-am întrebat:

— Te superi, Iancsi-baci, dacă am să te caut la Bucureşti?

— Deloc! Chiar face bine... Trosnit ştiu că eşti, dar rău niciodată! Uite, ăsta număr telefon...

Constatând că era altul decât cel pe care-l cunoşteam, l-am mai iscodit:

— Te-ai mutat cumva, sau ţi-ai schimbat doar numărul telefonului?

— Da! Acum stau la casa soţiei. Căci recăsătorit. Femeie omenie, iubeşte la mine şi la Ondriş, are grijă de-amândoi. E românCă, şi-i zicem, şi eu şi Ondriş, mamă... Merită mult, şi tare frumos nume „mamă”!

— Dar cu diabetul cum mai stai, c-am şi eu unul?

— Cu diabet nu stai, mergi înainte! Acum fac şi an-

gor...

— Ce-i aia?

— Angor pectoris, anghină pectorală, pentru cine consultă medic!

— Şi? Nu faci nimic?

— Ba da! Umblu cu nitrogliţerin în buzunar... Dinamit. Descoperit de Nobel!

Nu i-am mai spus că şi eu posed un tub cu „dinamită", tot în buzunarul din stânga al pantalonilor, ca să-mi fie mai la îndemână, atunci când se vor ivi primele dureri în coşul pieptului.

„Ghici cine vine la cină?"

În toamnă, reîntors la Bucureşti cu romanul dus la bun sfârşit, într-o seară îi povesteam bulgăroaicei despre întâlnirea cu fostul meu şef. Era cam în jur de şapte. Şi Penke m-a şi luat la rost:

— Bine, măiestrică, şi tocmai acum îmi spui? De ce nu-l pofteşti pe la noi, să-i mai ogoim necazurile? Dă-i un telefon. Chiar acum. Poate-i acasă, şi-i dispus să cineze cu noi... Însă avertizează-l că suntem la regim!

— Păi şi Iancsi-baci e diabetic, aşa că nu-i o problemă!

Mi-am înşfăcat repede agenda, i-am căutat numele, şi, în clipa următoare, şi formam numărul pe care mi-l dăduse la Sinaia.

A răspuns imediat.

— Bună seara, Iancsi-baci, ce mai faci? Ştii cine te sună?

— Încă nu bolind la cap, cum nu ştie! Ce să spun? Fac bine. Acum ieşit din a doua comă...

— Vai de mine! Erai singur acasă?

— Da! Şi dacă nu singur, tot fac coma... Soţia la Ondriş, spital de ochi. Mâine operează! A patra oara, şi nu

ştim ce iese.

— Nu ţi-ar face plăcere să iei masa de seară cu noi? Nevastă-mea ar ţine tare mult să te mai vadă...

— E bine! Atunci ghici cine vine la cina?

— Mai eşti cu cineva, şi doreşti să veniţi împreună? Cine e?...

— Patru omi, pardon, oameni... unu bătrân, tare bătrân, unu matur, altu tânăr, şi-ncă un aproape copil!

— Poftiţi cu toţii, nu mă deranjează! i-am spus fostului meu director, redactor-şef şi instructor, mirându-mă de faptul că-şi chemase acasă atâţia oameni, şi-ncă din generaţii diferite.

Peste o jumătate de ceas, nu mai mult, zbârnâia soneria de la uşă.

Când am deschis, Iancsi-baci privea la mine voios, probabil bravând, având în vedere operaţia de-a doua zi, iar în mână ţinea un buchet de garoafe, învelit în celofan.

— Unde-s ceilalţi?

— Aici! mi-a răspuns zâmbind pe sub mustaţă Iancsi-baci. Patru la unu, adică nu bine, patru în unu! În mine... Şi bătrân vechi, la vârsta de azi, şi matur, ca acum douăzeci ani, şi tânăru de dinainte de război, şi copilu de foarte de demult! Nu pricepi?

După ce l-am ajutat să-şi dezbrace paltonul, şi-a reluat florile şi, pătrunzând în sufragerie, de fapt unica noastră cameră, cabinet de lucru, dormitor şi toate celelalte în acelaşi timp, le-a înmânat nevesti-mii, mai întâi pu- pându-i mâna. Ca un cavaler de pe timpuri.

La cina cea de taină, din seara aceea, am avut ocazia să-l văd pe Iancsi-baci dezlănţuindu-se. În povestiri aproape fantastice, incredibile mai bine zis, despre anii, nu prea mulţi totuşi, pe care-i trăise până atunci. Şi, mai gustând din bucatele bulgăroaicei, autentică artistă culinară, mai ales în privinţa aspectului lor dietetic, mai sorbind o gură de coniac, mai trăgând o ţigare, ceea ce

şeful meu nu prea aprecia, refuzând orice invitaţie de-a apela la pachetul de pe masă, mi-a fost dat să ascult romanul unui om neobişnuit.

Şi într-atât uitase de sine, încât nu se interesase nici de boala ce-i măcina măruntaiele, scormonind mişeleşte

prin cavernele unui trup slăbit într-un ritm ascendent, dacă se poate spune şi-aşa, nici de familie, nici de plăceri-le ce i-ar fi putut fi oferite de viaţă. Ne-a relatat despre ţările văzute, când fusese corespondent special pentru Orientul apropiat, sau când lucrase ca sertiseur, în dugheana unsui bijutier din Elveţia, despre activitatea depusă pe meleagurile Ardealului, unde primise sarcini importante, pe linie de presă şi asigurare a mijloacelor tehnice de imprimare clandestină a acesteia.

În permanenţă stressat de condiţiile în care era silit să lucreze, izbutise să nu-şi piardă niciodată cumpătul, să-şi călească nervii şi mintea. Ca maghiar, avusese de înfruntat ura unora de-acelaşi neam, care-l considerau trădător. Ca activist, de multe ori nu se bucurase de toată încrederea tovarăşilor. În cele din urmă, împietrindu-şi sufletul şi reprimând în sine orice tendinţă de justificare sau disculpare, ajunsese să fie preţuit la adevărata valoare, mai ales pentru modul în care-şi îndeplinea sarcinile trasate. Totdeauna la timp, fără căderi sau riscuri inutile. Bravada absenta din felul lui de muncă. Mic, tăcut, nepregetând nicicând, avea grijă, cu toate acestea, să nu pună în primejdie existenţa celorlalţi.

Cam pe-aproape de miezul-nopţii, când am simţit că fostul meu şef dă semne de oboseală, m-am încumetat să-l întreb:

— Şi n-ai suferit deloc din pricina celor întâmplate atunci, când cu mârşavele manipulaţii întreprinse de Roibu?

— De ce suferit? N-avut motive! Partidul nu greşeşte niciodată, greşeşte doar omu... Mai ales dacă simte singur şi lacom. Cum fost nefericitu ăla! Eu nu plâng, fiindcă oamenii sunt mereu lângă mine. Mi s-a trasat altă

sarcină, executat, şi scris cinci cărţi. Prima soţie s-a dus, am strâns dinţi şi văzut treabă. Acum tovarăşii au grijă de băiat. Iar eu văd mai departe lucru... Primit noi sar-cini. Pe linie de naţionalitate maghiară. Cunosc multe, şi trebuie spus adevăr... Însă când se va cunoaşte totul, am să fiu şi mai liniştit. Fără frică! Nimic nu sperie la mine. Gândesc româneşte!

Abonatul nu răspunde!

După memorabila cină, împărţită cu Iancsi-baci, am tăinuit îndelung cu nevastă-mea. Încă impresionaţi de istoria omului ce ne era acuma şi mai drag.

La vreo lună sau două, l-am căutat din nou la telefon. Dornic să aflu cum se mai simţea şi cum reuşise operaţia băiatului.

Spre mirarea mea, nu mi-a răspuns nimeni. Timp de-a- proape o săptămână. Chiar reclamasem şi la „deranjamente", să aflu ce-i cu aparatul său.

— Telefonul nu-i defect! mi se comunicase. S-a verificat, de mai multe ori, însă abonatul pur şi simplu nu răspunde! Înseamnă c-o fi plecat din localitate.

Presupunerea telefonistei s-a dovedit a corespunde realităţii.

În sfârşit, într-o bună zi, mi-a răspuns glasul unei femei. La apelul ce-l repetam aproape zilnic:

— Degeaba aţi sunat atâta timp! Nu era nimeni acasă. Eu am fost la spital, să stau lângă Ondriş, după noua operaţie, iar Iancsi a plecat definitiv... Dar cine-i la aparat?

Când mi-am dezvăluit identitatea, femeia a ţinut să-mi furnizeze unele informaţii suplimentare, precizându-mi chiar:

— Îmi pare bine că vă aud... Vă cunosc de mult. Din povestirile soţului. În ultimul timp mai ales, îmi tot atrăgea atenţia: „Să nu uiţi, când am să mă duc, să-l cauţi pe Muş

şi să-i spui că are la tine o grămadă de medicamente... Şi Intensain, şi Propanolol, plus Insulină re- tard!" Vă stau la dispoziţie, oricând veţi avea bunăvoinţa să-mi faceţi o vizită!

— Un moment vă rog, că tot nu-nţeleg! Unde-a plecat Iancsi-baci?

— Acolo, departe, unde o să plecăm cu toţii...

— Cum adică, s-a prăpădit?

— Acum o lună şi jumătate! La puţin timp după ce luase masa de seară cu dumneavoastră...

— Dumnezeule! Dar arăta atât de bine...

— Aşa a fost el. Dintotdeauna. Niciodată n-a lăsat să se vadă mai mult decât era nevoie. Iar dacă atunci, la întâlnirea voastră, arăta bine, cum spuneţi, înseamnă că aşa vrusese să arate... Când veniţi să luaţi medicamentele?

— Niciodată, doamnă!

Şi-am mai zăbovit la telefon, rugând-o pe doamna de la celălalt capăt al firului să-mi spună cum îşi dăduse duhul Iancsi-baci.

Murise privind la televizor. Fără ca nevastă-sa să bage de seamă că omul ei se dusese tăcând, neplângându-se de nimic, aşa cum procedase o viaţă întreagă.

Înainte de începerea emisiunii, i se telefonase de la spital că Ondriş va fi nevoit să mai suporte o operaţie. Nevesti-sii nu-i comunicase vestea. O păstrase doar pentru el. Iar la televizor rula un film mai vechi, văzut şi revăzut de nenumărate ori, despre viaţa lui Kirov. Un revoluţionar dispărut în condiţii neclarificate de istorie, ci doar de scenarişti care se rezumaseră să-l asasineze prin participarea unui duşman al poporului. Ştiam şi eu filmul. Şi-ncă prea bine. Aşa că mi-am imaginat la ce se va fi gândit Iancsi-baci, în timpul vizionării. Cunoştea prea multe despre cazul respectiv.

Am mai întrebat-o pe îndurerata văduvă:

— Doamnă dragă, aţi ştiut vreodată cum i se zicea lui Iancsi-baci în ilegalitate?

— Nu! Nu mi-a pomenit niciodată... Avea un nume conspirativ?

Nădăjduind ca dezvăluirea mea să-i mai uşureze din suferinţă, i-am spus:

— Granit!

Şi-am închis telefonul, fără să-mi mai cer scuze.

„NOPŢILE DOMNIŞOAREI MILI”_____

Invitaţia la muncă

Prin 1949, eventual ’50, când eram slujbaş la „Editura de Stat”, colaboram destul de intensiv cu-o graficiană de uluitor talent, mai ales în ceea ce priveşte ilustrarea cărţilor pe care le tipăream pentru copii şi tineret. În calitate de şef al serviciului „Tehnoredactare”, răspundeam personal de promptitudinea apariţiei acestora la data fixată. Ei bine, dacă ilustratorul nu-şi respecta termenul şi nu se prezenta cu „marfa”, conform contractului încheiat, cu toţii aveam numai de pierdut.

Editura pierdea sezonul, cel din preajma sărbătorilor de iarnă, când lucrările destinate copiilor erau cel mai căutate, atât de public cât şi de librării, graficianul îşi pierdea comanda şi rămânea cu ilustraţiile, iar eu urma să-mi pierd postul, riscând să fiu transferat la magazie. Bineînţeles, după cum era şi normal, problema care mă frământa cel mai serios era situaţia mea în perspectivă.

„Editura de Stat” îşi putea recupera oricând mica pagubă, pe socoteala celorlalte zeci şi sute de titluri din plan, care se vindeau ca pâinea caldă, nivelul de cultură fiind în plină ascensiune.

Graficianul, dacă era şi talentat, cum se întâmpla în cazul persoanei cu care aveam de-a face, îşi putea găsi o piaţă de desfacere la orice altă editură. Deoarece nu se limita la desene cu copii şi pentru copii, ci se descurca şi-n alte domenii ale meseriei sale artistice. Ba chiar foarte bine.

Numai eu eram sortit să sufăr, pe pielea mea, consecinţele întârzierii unei apariţii. Aşa că, în permanenţă, tre-buia să mă ţin cu ghearele şi cu dinţii de artiştii plastici cu care îmi era dat să colaborez.

Referitor la graficiana mai sus amintită, trebuia însă să mă port cu mănuşi. Nu numai din pricină că era extrem de necesară secţiei noastre, fiind deosebit de dotată pentru crearea unor chipuri de prunci nemaipomenit de scumpi, dulci şi neprihăniţi, ai căror ochi, specialitatea casei, te urmăreau, din paginile cărţii, până şi-n somn, iar pe timp de ziuă în orice ungher ai fi-ncercat să te piteşti, dar era şi o făptură cu totul ieşită din comun. Din mai multe mo-tive. În afară de faptul că arăta nespus de drăguţă, glumeaţă şi zglobie, în pofida staturii minione şi bine îndesate, chiar rotofeie, cu câteva kilograme peste greutatea admisă de normele în vigoare prevăzute în tabelele Institutului de Endocrinologie, mai poseda şi un atù. Unul de milioane.

Căci Tia Peltz, graficiana cu pricina, era şi fiica unuia din marii noştri scriitori. La care, în ce mă priveşte, ţineam foarte mult. Încă din anii tinereţii, ai lecturilor mele nebunatice şi incontinente. Îi citisem aproape toată opera, editată până atunci. Şi „Foc la Hanul cu Tei”, şi „Calea Văcăreşti”, precum şi toate celelalte romane din ciclul mahalalei ovreieşti („De-a buşilea”, „Pui de lele”, „Vadul fetelor” şi-ncă multe altele). Însă cel mai puternic mă zguduise „Nopţile domnişoarei Mili”, un roman cum nu-mi mai fusese dat să am în mâinile mele încă tinere. Într-atât mă cutremurase, până şi-n cele mai sensibile fibre, încât nu m-am lăsat până ce n-am scris şi eu o nuvelă, oarecum inspirată de atmosfera cărţii mai sus citate. Şi pe care o intitulasem „Domnişoara Maruca Schiavoni”. „Universul literar” mi-o şi publicase. Pe-o pagină întreagă. Parcă prin 1942, dacă mi-aduc bine aminte.

Deci, din cele de mai sus, se poate lesne deduce necesitatea de-a purta o pereche de mănuşi din „peau glacé”, pentru a lucra cu Tia Peltz. Nu posedam aşa ceva. Decât unele din piele de porc, cu degetul mare cam găurit. Aici era baiul. Cu-atât mai mult cu cât graficiana nici nu se

prezentase, conform convenţiei intervenite între noi, cu ilustraţiile pentru volumul unui dăruit scriitor pentru copii şi tineret, cred că Al. Şahighian. Iar Tia depăşise termenul. Cu peste o lună.

Văzând care-i situaţia, blestemându-mi zilele şi venindu-mi să-mi dau singur cu pumnii în cap, mai ales că fusesem convocat de vreo câteva ori, pe-această temă, la directorul editurii, mi-am luat inima-n dinţi şi-am pus furios mâna pe telefon. Când Tia Peltz mi-a răspuns, cu cel mai gingaş glas, m-a şi informat, grăbindu-se să mi-o ia înainte:

— Ce zici de una ca asta, de-ţi vine să crezi în telepatie? Tocmai aveam de gând să te sun, ca să te poftesc, la noi acasă, să vedem împreună ilustraţiile. Sunt gata! Din păcate, nu mă pot deplasa, având un picior scrântit, c-alt- minteri veneam eu. Am lucrat mult asupra cărţii lui nea Alecu, şi-acum mă resimt!

— Doamnă Tia, lasă-te de glume! Că doar n-oi fi vrând să mă faci să-nţeleg c-ai desenat cu piciorul?

— Sunt unii care zic şi-aşa, de câtă invidie urlă în ei! Habar n-au că lucrez numai cu stângul, de vreme ce-acum dreptul îmi este în scutece... Poţi să treci pe la noi, chiar în după-amiaza asta? Am şi unele surprize plăcute pentru matale. Fii atent, am vorbit la plural. Deci, sunt mai multe!

— Pe cea mai importantă am şi depistat-o... Ai terminat ilustraţiile!

— Când ai să le vezi şi pe celelalte, n-ai să mai scoţi o vorbuliţă...

— Bun! Dacă-i aşa, atunci mă prezint neapărat. Ora, adresa şi ţinuta. E nevoie cumva să-mi iau fracul?

— Ai şi-aşa ceva?

— Nu! Dar cândva, şi-asta nu se ştie când, îmi voi cumpăra unul. Mai mult ca sigur de la Taica Lazăr, din Sfânta Vineri, unde se pun în vânzare, cu preţ redus, hainele răposaţilor din lumea bună...

Tia Peltz mi-a precizat parametrii solicitaţi şi mi-a comunicat că nu-i nevoie de nicio „ţinută de rigoare”. Ba, mai curând, să-mi iau pe mine hainele de lucru, căci şi la

dânsa voi avea de muncit. Şi-ncă din greu, timp îndelungat.

Locuia undeva prin bariera Vergului, într-un cartier recent construit, nişte căsuţe mititele, cu câte două apar-

tamente, numai parter şi mansarde, după cum mă informase ilustratoarea.

Deşi ne aflam în octombrie, şi toamna încă nu se instalase, în nopţile precedente căzuseră două brume serioase, astfel încât era destul de frig. Întrucât „Editura de Stat" poseda doar o unică maşină, o „Pobedă" hârbuită, aflată mai mult la dispoziţia directorilor, am trecut pe-acasă, în bulevardul Dimitrov, colţ cu Foişorul de foc, să-mi iau autoturismul propriu. Din pod. Unde-mi păstram bicicleta pe care-o avusesem la „Europolis" pe când eram şi eu director. Şi-ncă general. Până am coborât-o, cu chiu cu vai, zdrelindu-mi ţurloaiele şi palmele, până i-am umflat caucioacele, am mai zăbovit ceva. Aşa că m-am îndreptat spre adresa furnizată de graficiană pedalând vertiginos, ca la curse. Nu vroiam să întârzii de la surprizele (plăcute) ce mă aşteptau.

Cam bănuiam despre ce putea fi vorba, ştiind-o pe Tia Peltz destul de mâncăcioasă. Ceea ce şi dânsa ştia despre mine. Care, pe timpul acela, trăgeam destul de greu la cântar. Precis pregătise nişte gustărele.

După câţiva kilometri parcurşi în goană, acum mă găseam chiar la bariera Vergului. Privind în mai toate direcţiile. Dezorientat întrucâtva, am întrebat şi eu din om în om, şi-am dat peste grupul de căsuţe. Pitite în dosul unei uriaşe clădiri, unde, înainte de război, fuseseră depozi- tele celebrei firme „Iulius Meinl" (cafea, dulciuri şi lichioruri).

În orice caz, o jumătate de ceas tot întârziasem. Căci soţul Tiei Peltz mă aştepta, în palton, plimbându-se nervos prin faţa casei. Prezentându-mi scuzele de rigoare, am cerut îngăduinţa să-mi garez bicicleta în hol. Dată fiind faima barierei Vergului, era mai bine aşa. Tia a zâmbit

subţire, auzind temerile mele.

— Meştere dragă, dacă îţi închipui c-o vei putea aranja cumva pe undeva, voie ca la Banul Ghica. Chiar sunt curioasă s-o văd şi pe-asta, cum ai să procedezi!

I-am satisfăcut curiozitatea. Cu brio. Îmi şi bubuia mintea pe timpul acela. Iar ideile, din cele mai neaşteptate, numai că nu dădeau pe dinafară. Astfel încât, şi Tia Peltz şi soţul dânsei, s-au crucit văzându-mă la lucru. Priponisem bicicleta la cel mai înalt nivel posibil. Pe tavan. Legându-i roata din spate de lustra din hol. Cu-o sfoară de manila. Ghidonul nu-l mai legasem, ci-l sprijinisem doar de partea superioară a cuierului prezent în infima cămăruţă. Şi rămăsese totuşi suficient loc, deşi poziţia veloci- pedului mi se părea oarecum instabilă.

Poftit în ,,living-room", cum se spune acuma camerei de zi, am rămas, fără voia mea, cu gura căscată. Pe canapeaua lipită de peretele din fund Tia Peltz îşi „panotase" ilustraţiile comandate. Ca la o expoziţie de gang. Iar pe măsuţa din centrul odăii, cam micuţă totuşi (măsuţa, nu încăperea), organizase o adevărată expoziţie culinară. Din cele mai apetisante. Nici nu ştiam ce să apreciez mai întâi. Desenele (splendide), sau platourile cu zeci de sandvişuri (la fel de arătoase şi ele)?

Ocupând unul din cele două fotolii existente în living-room, am purces totuşi, mai mult din politeţe, nelipsin- dumi această calitate, să examinez, cu prioritate, desenele. Trăgând, din când în când, cu coada ochiului la ceea ce se afla pe măsuţă. Ca şi cum m-aş fi temut să nu dispară.

Tia, încântată de atitudinea mea de om civilizat, i-a cerut lui bărbatu-său, un tinerel extrem de tandru şi ascultător, dar şi prezentabil, aşa cum se cuvine să fie un soţ consort al unei graficiene de renume:

— Mammy, scoate berea de la răcitor, şi stai apoi cu ochii pe aragaz, să nu se prinză ce-i în cuptor!

Iar mie mi-a recomandat, după ce ,,Mammy" s-a prezentat cu sticlele aburite:

— Să examinăm ilustraţiile onorându-le cum se cuvine. Mie, drept să-ţi spun, nu mi se par rele. Şi nici

berea. Merge de minune cu ce-i pe servantă. Ce zici?

— Despre desene?

— Şi despre ele, dar şi-n privinţa propunerii avansate adineaori!

— Să nu ne grăbim! Totul la vremea sa...

Erau vreo douăzeci de ilustraţii. Luându-le la bani mărunţi, şi discutând pe socoteala lor, împreună cu Tia am dat gata, în mai puţin de-un ceas, şi desenele, dar şi cele circa patruzeci de sandvişuri (inclusiv trei sticle de bere). Bine că soţul Tiei avea în sarcină cuptorul aragazului, c-altminteri' nu ne-ar fi fost suficiente preparatele de pe măsuţă.

Ilustraţiile mi s-au părut încântătoare. Iar copilaşii din compunerea lor, cu ochi tulburător de frumoşi, cum numai Tia Peltz ştia să-i imagineze, erau atât de scumpi şi neprihăniţi, încât am regretat imens că nu mai existau şi-alte desene. Ca şi sandvişuri, de altfel. Am oftat din adâncul rărunchilor, şi i-am mărturisit graficienei:

— Doamnă Tia, sunt adevărate capodopere! Am să fac şi pe dracu' în patru, să scoatem cartea lui Alecu Şahighian în jur de Anul Nou!

Bucuroasă, toată numai zâmbet şi gropiţe în faţa ei durdulie, Tia Peltz mi-a mulţumit din inimă, cerându-şi iertare că mă-ntârziase cu predarea. Şi-a adăogat:

— Ca să nu-mi porţi pică, pentru necazurile create, ţi-am mai pregătit două surprize!...

— Dumnezeule, dar n-am băgat destul în noi? Adică, mai exact, în mine?

Surpriză, mare surpriză!

— Încă nu! Dintr-o clipă într-alta trebuie să vină şi tata, despre ale cărui cărţi mi-ai vorbit atât de mult şi frumos. I-am relatat şi eu despre matale. Şi m-a rugat să-l aştepţi, căci vrea să te cunoască şi să-ţi citească ceva. Plus c-a ţinut tare mult să-i fac o plăcintă, ca la mama acasă.

Aceea care se coace chiar acum, în cuptorul supravegheat de bărbatu-meu.

În momentul când îmi comunica cele de mai sus, printre care vestea că va sosi şi taică-su, I. Peltz, marea mea pasiune din tinereţe, pur şi simplu mă copleşise, s-a auzit soneria de la intrare.

— Precis e tata! mi-a zâmbit Tia fericită. Niciodată, de altfel, n-a întârziat la atari întâlniri... Haide să-l întâmpinăm împreună, că Mammy n-are voie să se mişte de lângă plăcintă!

În hol, după ce-am deschis larg uşa, dându-i o mână de ajutor Tiei, a pătruns înfrigurat şi rumen în obraji, băţos şi prestant, scriitorul I. Peltz. Un bărbat îndesat şi mărunţel, ceva mai împlinit la trup, cu nişte ochi de diavol, atât de viu mă scormoneau. Când l-am ajutat să-şi dezbrace paltonul, după ce Tia făcuse prezentările, şi-am vrut să-l agăţ la cuier (în niciun caz pe romancier), m-am pomenit, pe neaşteptate, cu bicicleta în cap. Pocnindu-mă zdravăn. Cu ghidonul. Roata din spate rămăsese, în continuare, legată de lustră.

Peltz a râs până la lacrimi, bucurându-se sincer că nu mă alesesem decât cu vreo câteva cucuie. Apoi a păşit triumfal în living-room, c-un pacheţel subsuoară. Cred că era o cutie cu bomboane de ciocolată, înfăşurată într-un ziar, adusă în dar fie-sii.

Luând loc în fotoliul pe care-l ocupase Tia, m-a privit scrutător şi m-a întrebat cu ochi scăpărători:

— Îţi place plăcinta cu brânză?

— Nemaipomenit!

— Şi mie la fel. O să ne bucurăm împreună. Căci Tia a preparat-o după reţeta mă-sii... Urdă frământată cu brânză de burduf, scăldată în unt şi smântână, şi totul împachetat în foi de aluat franţuzesc, dintr-ăla, de ţi se topeşte în gură. Dar din cărţile mele, care ţi-a plăcut mai mult?

— Toate! Asta la-nceput... Apoi, în special, „Nopţile domnişoarei Mili”!

Peltz strălucea de mulţumire. De altfel, ştiam din

culisele literare că totdeauna se considerase un Balzac autohton. Despachetând ce-avea în ziar, m-a anunţat solemn:

— Am adus cu mine nişte amintiri... Încă neapărute în volum. Deocamdată mai am de scris la ele, căci sunt multe de povestit. Ceea ce-ai să auzi, a apărut în „Revista Fundaţiilor Regale”... Deşi eram şi-am rămas ovrei, domnul Rosetti m-a preţuit nespus. Aşa se explică publicarea acestor câteva rânduleţe, în vremuri grele pentru noi, cei prigoniţi de soartă şi de legionarii ce-ncepeau să-şi facă simţită apariţia la orizontul politicii româneşti! Ei, Tio, nu vii odată cu plăcintele, ce-i facem?

Priveam, fără să mă satur, la vajnicul bărbat din faţa mea. Era plin de vervă, încrezător în sine, plânsetul nefăcând parte din psihologia sa, permanent voios, privind curios la tot ce-l înconjura. Mai spunea o vorbă, adresându-se când fie-sii, când mie, mai lua o bucată de plăcintă. Mânca stenic, cu poftă, nedovedind lăcomie. Dar nici nu s-a lăsat pe tânjală, până ce n-am dat gata plăcintele. Acţiune la care, de ce să mă ascund după deget, participasem cu abnegaţie şi entuziasm. Ca şi Tia, de altfel. Când a observat că nu mai rămăsese nimic, a întrebat-o pe graficiană:

— Unde-i ginere-miu, Tio?

— La bucătărie... Se ocupă de cealaltă tavă cu plăcinte. Cred c-a şi vârât-o la cuptor. Până-i gata, nu ne citeşti ce-ai promis?

— Păi de ce-am venit? Nu ca să-l cunosc pe tânărul ăsta cumsecade, priceput în ale literaturii, şi să-l pun la curent cu viaţa literară de altă dată, din vremuri de demult?... Nu de-aia?

Salon literar, la Al. Macedonski

S-a afundat şi mai ţeapăn în fotoliu, iar peste câteva momente îşi declanşa recitalul. Uluitor! Povestea despre o

şedinţă la cenaclul literar al lui Alexandru Macedonski, care se ţinuse în salonul acestuia, şi la care participase personal. Invitat chiar de celebrul poet, care-l „debutase” pe I. Peltz în paginile revistei ce-o conducea, „Literatorul”. Sau ceva în genul acesta, dacă pricepeam bine cele lecturate de romancierul aflat într-o bună dispoziţie şi poftă de citit neaşteptate.

Auzeam lucruri extrordinare. Mai ales despre personalitatea bizară, insolită a lui Macedonski, despre dra-gostea ce-o purta tinerilor condeieri, despre darurile pe care le înmâna celor mai talentaţi, oferindu-le inele cu pietre preţioase, rubine, smaralde, safire, ba chiar şi briliante. Dar, întrucât mai toţi i se păreau nespus de hărăziţi, inelele şi pietrele erau doar imitaţii. De fapt, ceea ce trebuia să conteze era gestul solemn şi maiestuos al maestrului, când distribuia tezaure întregi de pe tronul pe care şedea ca un autentic rege al poeziei.

După aproape un ceas de citit, răstimp în care consumase vreo câteva zeci de pagini de revistă, fără să dea vreun semn de oboseală, Peltz s-a oprit din lectură şi ne-a privit suspicios, întrebându-ne:

— Să continui? Mai sunt doar vreo zece-douăzeci de pagini...

Din proprie iniţiativă, fără să mă mai consulte, Tia l-a rugat obosită:

— Facem o pauză, tată, să vină şi cealaltă tavă cu plăcinte!

— Şi mai bine! Căpătăm forţe noi.

Eram uluit de modul în care-şi citea scrierile. Punea patos în fiece amănunt, sublinia, ca un actor de mare clasă, replicile diverşilor cenaclişti, intona, aproape cantabil, descrierile referitoare la atmosfera din salonul lui Alexandru Macedonski. Iar când reuşisem să lichidăm şi-a doua tranşă de plăcinte, glasul i-a fost şi mai stenic şi rezonant, citindu-ne continuarea amintirilor publicate în „R.F.R.”

Când am plecat, m-am oferit să-l petrec acasă pe

maestru.

— Şi cu ce ai vrea să mă cari, tinere? s-a interesat Peltz, parcă zâmbind pe sub mustaţă, deşi nu poseda aşa ceva, întreg chipul fiindu-i ras până la sânge.

— Cu bicicleta! Vă iau pe cadru, i-am îngăimat un răspuns imbecil.

— Chiar maşină de-ai fi avut la dispoziţie, tot nu ţi-aş fi acceptat invitaţia! La vârsta mea, când abia am împlinit cincizeci şi ceva de ani, mi-ar fi şi ruşine să nu mă întorc acasă pe jos, aşa cum am şi venit până aici, de altfel. O viaţă întreagă am mărşăluit, de dimineaţă şi până-n toiul nopţii, în căutarea şi pe urmele eroilor din cărţile mele. Mă ajută enorm mersul pe jos. Păşind îmi gândesc romanele. Am fost şi sunt un mergăreţ! Rău faci că nu abandonezi mijloacele de locomoţie... Presupunând că-ţi va fi dat să întâlneşti vreodată o domnişoară Mili, ai să te deplasezi la dânsa călare pe biciclu? Şi ce te faci dacă n-are unde să ţi-o adăpostească, un holişor cât de micuţ, ca al fie-mii? Ai să-ţi vâri velocipedul în odaia domnişoarei? Ştii ce-aş zice eu? Că nu ţi-ar prinde rău să mai citeşti o dată „Nopţile domnişoarei Mili”!

L-am însoţit pe „bătrânul” maestru până la domiciliu. Mergând pe jos. Cu bicicleta la braţ. Şi ascultându-l mai departe. Căci pornise să-mi povestească, la amănunt, când, unde şi cum scrisese romanul cu pricina, atât de drag inimii mele.

Iar când m-am înapoiat acasă, pe Dimitrov, am lăsat scârbit bicicleta în curticica blocului, lângă intrare.

Cred că era cu mult trecut de miezul-nopţii. Şi nevastă-mea, bulgăroaica de Penke, m-a iscodit blajin, întrebându-mă pe unde-mi umblaseră paşii până la asemenea ore. Luat repede, i-am răspuns în dodii, atât de ermetic încât îmi creasem toate şansele s-o şi păţesc:

— L-am condus, vreo câţiva kilometri buni, pe părintele domnişoarei Mili...

— Şi mai ai curajul să-mi spui una ca asta aşa, verde în faţă?

— Am, de ce să n-am! Părintele dânsei e chiar I. Peltz, autorul romanului în care domnişoara cu pricina este eroina principală... În realitate, nici nu există, decât sub formă de carte. Uite volumul în bibliotecă, sus, pe raftul al treilea. Citeşte romanul, şi să-mi zici mie cuţu, de nu ţi-o place!

De fapt, însetată de lecturi valoroase, ştiindu-i aproape pe dinafară pe Dostoievski, Turgheniev şi Arţibaşev, pasiunile ei, Penke l-a citit chiar în aceeaşi noapte. În zori, poate ceva mai târziu, îl terminase. Cu ochii înroşiţi de nesomn. Sau de lacrimi. Aflase cine era domnişoara mea Mili, şi-i plângea de milă.

În privinţa ei se lămurise. Numai eu n-am mai avut ocazia să lămuresc ce se-ntâmplase cu buna şi fidela mea bicicletă. După ce mă sedusese ani de-a rândul, fiindu-mi de nespus folos, acuma mă abandonase. Căci n-am mai găsit-o în curtea blocului. Dispăruse, luându-şi lumea în cap. Sau, mai exista o variantă, poate o luase careva din vagabonzii noctambuli. Eventual vreun hoţ de biciclete! Dar nu-mi vine să cred. Cum o să-mi fure bicicleta tocmai un hoţ de biciclete?

Tot măreţ, şi peste decenii

L-am mai reîntâlnit pe I. Peltz peste vreo douăzeci de ani. În anticamera directorului „Editurii de stat pentru literatură şi artă”, prescurtat ESPLA. M-a recunoscut numaidecât. Şi m-a şi luat la întrebări, realmente interesat:

— Ce-nvârţi pe-aici, ai vreo carte cumva, la ăştia?

— Nici gând de-aşa ceva, dragă maestre! Încă nu mă consider vrednic de-a mă numi romancier, aşa cum sânteţi dumneavoastră...

— Păi stai niţel, că nu-i aşa! Nu m-a numit nimeni romancier, ci sunt... Încă de la prima carte!

— Aşa-i! Dar acum ce mai faceţi?

— Aştept să am o discuţie cu directorul, mi-a

răspuns, în timp ce continua să se plimbe, calm şi cu paşi mari, prin anticameră. Iar mai înainte de toate, să-i spun aşa, de la obraz, că nu-i politicos să mă lase să-l aştept, măsu- rându-i sala de aşteptare, de peste o jumătate de ceas, fără să ştie cine-l caută! Iar eu, naivul, tocmai venisem să-i propun să-mi editeze „Perşună agitatorul”, un roman de actualitate, plus o ediţie de „Opere complete”... Ce părere ai, nu merită I. Peltz să fie primit numaidecât?

Încă vârtos bătrânul! Acelaşi ca şi cel de-acum două decenii. Şi i-am explicat secretarei, la ureche, cine-i personajul care se tot preumbla prin încăpere, băţos şi falnic, refuzând să ia loc într-unul din elegantele şi vastele fotolii de catifea roşie. Când a fost introdus în cabinetul conducătorului editurii, mi-a făcut un gest prietenos cu mâna, de rămas bun. Comunicându-mi mai înainte de-a trece pragul:

— Vezi unde duce mersul pe jos? Sus, tot mai sus, chiar sus de tot. Chiar şi până la nasul celor din fruntea bucatelor...

Au trecut alte decenii şi iată-mă la plimbare. Pe jos. Prin Cişmigiu. Alegându-mi, aproape fără să-mi dau seama, aleea scriitorilor. Dintre ale căror busturi cel al lui Peltz lipseşte. Păcat! A zugrăvit, în scris, viaţa unei întregi lumi, acum dispărute.

MAMAMOAŞA_____

Doamna general

Când îmi scrisese vară-mea, Speranţa, ca să mă lămurească definitiv şi întru totul aproximativ în privinţa stirpei lui Tata Sima, bunicu-meu dinspre mamă, reci- tind un anume pasaj, deodată mi se aprinsese o lampă. Căci zicea fosta mea iubire (neîmpărtăşită, din neluare la cunoştinţă): „Mărincă Ţenovici, întemeietorul neamului

Marincu, a avut cu Ilinca Bistriceanu pe Ioniţă, Stăn- cună şi Nică. Iar Nică i-a avut pe Veronica, Lucian, Mili Chiroiu, Ortansa şi generalul Nicu Marincu.”

Dând de numele Mili Chiroiu, pe neaşteptate am simţit cum îmi intră în stare de funcţiune videocasetofonul memoriei. Şi-am şi văzut-o înaintea ochilor pe tanti Mili, vară bună de-a măicuţei, Ongliţa, şi soţie a generalului Mişu Chiroiu, căreia, cât fusesem copil şi adolescent, nu-i spusesem altcumva decât „Mamamoaşa”. Mai târziu, devenind dănac mare, îmi fusese ruşine să-i mai zic astfel, şi trecusem pe „tanti Mili”. Bineînţeles, exceptând cazurile când aveam mare nevoie de dânsa şi, ca s-o înduioşez, reveneam la vechiul apelativ. Şi totuşi nu eram pe deplin lămurit, de ce ai mei mă învăţaseră, de mic, să mă adresez mătuşii-mii cu „Mamamoaşa”. Chiar să fi fost şi moaşă profesionistă, ditamai generăleasa? Greu de crezut!

Însă realitatea asta era, c-o moşise pe maică-mea, atunci când bătusem la poarta lumii acesteia. Chiar tanti Mili îmi dezvăluise misterul. Într-o bună zi. Când venise să ne viziteze la casa părintească, din Târgul-de-Vale, împreună cu soră-sa, tanti Ortansa. Maică-mea, fiind plecată într-o expediţie de urmărire a babacului, care ar fi tre- buit să se vadă undeva, pare-mi-se la o croitoreasă, cu Dina Iliasca, învăţătoarea mea de la şcoala primară, tanti Mili îşi ieşise din pepeni, în stilul ei caracteristic, şi-i poruncise soră-sii:

— Du-te, fa Ortanso, la bucătărie şi vezi de-au amărâţii ăştia nişte cafea! M-au apucat toate năbădăiile, şi neapărat trebuie să-mi potolesc telegarii...

Întrucât eu eram cel care făcusem onorurile casei, şi le poftisem să ia loc în salonaş, s-o aştepte pe măicuţa, am informat-o la timp:

— Este cafea, Mamamoaşa, c-a adus tata Eftimie, chiar ieri, de la băcănia lu’ Eftimie Ionescu! Că dacă-l cheamă tot Eftimie, numai de la prăvălia lui facem cumpărăturile...

— Ia ascultă, măi muceo, dacă le ştii pe toate, ia spune-mi care-i croitoreasa cu pricina, de le dă adăpost lu’

tac-tu şi putorii ăleia de Didina? Ai?...

— Mamamoaşa, zău că nu ştiu nimic! am afirmat eu, deşi nu suficient de convingător, întrucât tanti Mili m-a privit deodată pieziş.

În ciuda vârstei fragede, pe-atunci având doar vreo zece anişori, (cele de mai sus se petreceau prin 1931, când nea Mişu Chiroiu nu era decât maior, însă de stat-major, iar eu urma să mă prezint la examenul de admitere, pentru a intra la liceul militar de la Craiova, eveniment în familie, la care era nevoie şi de sprijinul doamnei maior, mult mai prestantă şi băgăreaţă decât bărbatu-său) eram destul de atent la tot ce se întâmpla în jurul meu. Şi ştiam, prea bine, care era croitoreasa respectivă.

Până a sosit tanti Ortansa cu cafeluţele, Mamamoaşa m-a supravegheat încontinuu. Doar-doar m-oi da de gol. Nu m-am dat! Decât când tanti Mili şi-a aprins ţigara şi-a purces să soarbă din cafea. Fapt ce-a determinat o scădere sensibilă a tensiunii de până atunci. Iar Mamamoaşa m-a chemat lângă ea, m-a mângâiat blajin pe capul tuns numărul zero şi mi-a zâmbit încurajator, îmbiin- du-mă:

— Mă, tu mă minţi, şi nu-i bine! N-aş vrea s-ajungi ca Eftimie, un mincinos şi un fustangiu... Ia spune-mi deschis, fără teamă, cine-i bestia? Că tac-tu umblă razna, după cai verzi pe pereţi, asta o ştiu de mult, însă mi-i milă de biata Olgă. Şi i-am zis să nu mai puie la ficaţi, şi să-l deie în moaşă-sa pe Eftimie, că-i trece scarlatina, în cel mult două sau trei săptămâni. La urma urmei, eu te-am adus pe lume, că de nu eram lângă vară-mea, mu-reai la maică-ta în burtă...

— Dacă-mi spui cum a fost, Mamamoaşa, îţi spun şi eu ce ştiu!

— Mai bine nu-mi zi nimic! De fapt, cam bănuiesc cine poate fi... Însă am să-ţi povestesc cum te-ai născut. E mult mai interesant decât să mă vâr în troaca porcilor! Până vine Olga, nădăjduiesc să isprăvesc şi cu necazurile pe care le-am avut cu tine! Stai liniştit şi-ascultă...

Pe maică-mea o apucaseră durerile facerii, înainte de vreme cu două luni, datorită lui tata Eftimie, care de pe

atunci călca strâmb. Şi în străchini. Suferea atât de crâncea din pricina răutăţii lumii, căci se găsise o ţaţă care să-i sufle la ureche despre aventura de ultimă oră a babacului, încât nu mai avea nici suficientă putere să mă expulseze. Urla şi plângea, iar eu refuzam să mă arăt la faţă.

Atunci l-au trimis pe Tatapetre s-o cheme pe Mili Chiroiu, să vină la mare urgenţă, că moare vară-sa bună. Maca-Maia, bunică-mea, o ştergea pe maică-mea, la tâmple, cu oţet aromatic, iar tanti Marioara, sora lui tai- cămeu, pianistă amatoare de performanţă, bătea la clavir de se zguduiau pereţii. În nădejdea că-i va alina suferinţe-le cumnată-sii. Apelând la o versiune interpretativă pro-prie a celebrei „Rapsodii”(a II-a) compusă de Franz Liszt.

Când a sosit tanti Mili, în trăsura regimentului, cu doctorul militar pus la dispoziţie de nea Mişu Chiroiu, şi-a auzit vacarmul din odaia de la drum, unde maică-mea se zvârcolea în pat iar Marioara se străduia să acopere zbieretele cumnată-sii maltratând pianina de la căpătâiul par- turientei, atunci a pornit şi dânsa să răcnească:

— Ce faceţi aici, nenorociţilor? Cu oţet şi zdrăngănit de ţambal vroiţi s-o ajutaţi pe biata Olga?...

Apoi, răstindu-se la medic, i-a spus:

— Iar matale ce-mi stai aici, ca o momâie? Fă ceva, s-o potoleşti pe vară-mea!

Marioara, considerându-se jignită, în demnitatea ei de artistă concertistă, a atacat „con tutta forza” finalul „Rap-sodiei ungare”. Până i-a plesnit un „do” de la başi, Şi până a plesnit-o şi tanti Mili. Cu dosul palmei. De două ori. De şi-a lăsat amprentele digitale întipărite pe-amândoi obrajii.

În vreme ce militarul încerca s-o lămurească pe tanti Mili că el e veterinar, şi nu se pricepe, Marioara, supă- ratăfoc, pentru cele păţite, a profitat de faptul că Mili Chiroiu îşi sprijinise o palmă de marginea claviaturii. Şi-a trântit capacul peste ea. Viitoarea mea „Mamamoaşa”, niciuna nici două, suportând brav durerea, n-a mai pocnit-o pe mătuşă-mea. Ci i-a impulsionat un brânci atât de ţeapăn, încât a băgat-o cu capul în tăblia de jos a pianinei.

Maică-mea ţipa în durerile facerii, tanti Mili striga mânioasă la veterinar, Marioara răcnea că şi-a spart capul şi pianul, iar eu chirăiam vesel şi bine dispus, luând, chiar în momentul acela dramatic, contact cu lumea înconjurătoare. Şi-apoi, deodată, a pogorât liniştea pe pământ. Mă născusem, cu chiu cu vai, însă mă născusem!

Tanti Mili, fericită şi plângând de bucurie, a îmbiat-o, spunându-i cu duhul blândeţii:

— Fugi, fă, şi-adă-mi cât mai iute un cuţit, să tai buricul copilului!

Emoţionată, mătuşă-mea a zbughit-o ca din puşcă în direcţia bucătăriei de vară, căci eram în 4 mai 1922, de unde s-a înapoiat cu satârul de tocat carnea pentru chiftele şi cârnaţi. Iar tanti Mili, operând competent şi corespunzător ombilicul, a devenit, din clipa aceea, „Mamamoaşa”. După care a procedat la celelalte manevre necesare, ajutată de veterinar. M-a spălat, mi-a dat jos de pe scăfârlie căiţa, căci îmi fusese dat să mă nasc cu căiţă, ceea ce-ar fi trebuit să-nsemne că voi avea noroc în viaţă. Însă n-am prea observat, în general vorbind.

În afară de-această versiune, povestită de Mamamoaşa, mai ştiam şi-altele referitoare la ivirea mea pe lume. Ongliţa, maică-mea, susţinea că mă elaborase, în finală, pe strada Exerciţiului, în casa lui nea Tilică PTT, telefonistul. Tanti Marioara, invers. Că mă născusem în casa bunicilor, de pe Libertăţii. Clemenţa, sora mai mică a mamei pretindea că asistase personal, în lo- cuinţa lui Tatanaşu Negreţu, la prezentarea mea în faţa neamurilor adunate pentru sărbătorirea fericitului eveniment.

În cele din urmă, selectând, am ajuns la concluzia că Mamamoaşa ştia mai bine decât toţi ce spune, din moment ce căpătase şi titlul de mai sus. Cu-atât mai mult cu cât şi Tatapetre, Maca-Maia, tanti Marioara şi nea Mişu Chiroiu optaseră pentru aceeaşi variantă. În orice caz, mare încurcătură şi-n problema asta, care, de fapt, nici n-ar fi trebuit să mă intereseze în exces, principalul fiind că... eram pe lume. Indiferent de locul unde mă lăsasem moşit. Şi nu eu, ci maică-mea. Deoarece, ca bărbat, în niciun caz

nu eram în stare să nasc.

Îmi plăcea nespus de Mamamoaşa! Dacă stăm strâmb şi judecăm drept, era cea mai reprezentativă şi frumoasă dintre femeile neamului nostru. Iar tanti Ortansa, soră-sa, aproape la fel. Le strunjise bine maica natură. Înzestrându-le cu toate cele.

Înaltă, cu-aproape două palme peste nivelul lui nea Mişu, suplă, îngrijită, tunsă à la garçonne, şi-având părul doar niţel ondulat, de-o culoare naturală ciudată, bătând spre stacojiu închis, privind la tine cu nişte ochi mari, blânzi (când era cazul), căprui deschis, plantaţi într-o faţă rotundă, expresivă, cu gură frumos desenată, sprâncene groase şi arcuite, iar umeri obrajilor niţel ieşiţi în afară, cum posedau mai toţi Marincii, impunea oricui, şi-ncă de la mare distanţă. Mai ales când pornea să vorbească. Avea un glas atât de frumos timbrat, puţin răguşit, acordat într-o tonalitate joasă, încât insufla respect şi admiraţie, supunere şi bună-cuviinţă. De aceea, mai niciodată nu-l auzisem pe nea Mişu Chiroiu vorbind mai tare decât dânsa. Ba dimpotrivă, o asculta fermecat, fără să crâcnească. Şi mai era şi deşteaptă, pe deasupra.

De aceea, când îşi aprindea a cincea ţigară şi sorbea din a treia cafea, iar Ongliţa şi-a făcut apariţia în salon, exuberantă şi satisfăcută, a şi luat-o la rost:

— Ia spune-mi, fa Olgă, pe unde-mi umbli matale? Şi ce-i cu tine atât de zglobioasă?...

Maică-mea, gâlgâindu-şi râsul în guşă, i-a răspuns fericită la culme, de parcă ar fi câştigat lozul cel mare:

— L-am găsit pe Eftimie!

— Mare brânză! a exclamat Mamamoaşa. Ce-i cu asta? Nu venea, şi-aşa, deseară acasă, şi nu mai era nevoie să umbli lela prin târg după el? Mă rog, şi unde-ai dat de el?

— La madam Batu, croitoreasa de pe Cazărmii...

— Ia te uită! A ajuns Eftimică al tău să-şi comande rochii de damă? Sau se-ntâlnea acolo cu târâtura aia de Dina Iliasca, şi-i proba vreun taior, dezbrăcând-o la

cămaşă...

— Întocmai! Dar de unde ştiai, Mili dragă? s-a arătat maică-mea curioasă.

— Asta-i bună! Păi cum să nu ştiu eu, nevastă de ofiţer de stat-major, ce ştie tot târgul? Nimic nu mişcă-n Piteşti, fără să aflu!... Şi dacă l-ai prins cu mâţa-n sac, la mititica, de-aia eşti atât de voioasă?

Chicotind încântată, Ongliţa i-a mărturisit deschis:

— De ce să nu fiu, de vreme ce-am transformat croitoria în salon de coafură? Dacă le-ai vedea acuş pe ma-dam Batu şi pe Iliasca, amândouă cu un permanent pe cel puţin şase luni, ai înţelege bucuria ce-mi bate în piept. Căci am pus lucrurile la punct, în doi timpi şi trei mişcări...

— Şi Eftimie n-a zis nimic? s-a mirat Mamamoaşa.

— N-a mai avut când! Când m-a văzut şmotrocăindu-le pe paparude, a sărit pe fereastră şi-a întins-o ca din puşcă. Dar trebuie, acuş-acuş, să vie şi el... Deocamdată, cred că-i la Măgeanu, să-i împrumute ăla o pereche de pantofi. C-ai lui i-am adus eu, în sacoşă. Îi uitase, din motive de grabă. Blegul de el, se şi descălţase, până s-apuce Iliasca să-şi deie jos fusta şi bluza...

Râzând în hohote, şi Mamamoaşa şi Ortansa, de se cutremurau geamurile de la ferestre, i-au spus maică-mii să mai fiarbă nişte cafea, deoarece tanti Mili vroia să-l prelucreze pe babacu', după cum şi-a exprimat dorinţa, precizând: ,,Lasă-l, Olgă, pe mâna mea, că scot şi untu' din el!"

Când taică-meu a pătruns în salon furios şi pus pe scandal, deodată i-a pierit tot elanul. Dând ochi cu Mamamoaşa şi tanti Ortansa. Mieluşel blând, le-a sărutat mâi-nile, le-a întrebat de sănătate, după care s-a interesat dacă nu-s amatoare de-o cafea.

— Stai blând şi ia loc, chiar aici, lângă mine, i-a spus tanti Mili, că acuşica vine nevastă-ta cu cafelele! Avem de discutat, măi Eftimie, probleme arzătoare la ordinea zilei...

— E ceva, în neregulă, cu contabilitatea administratorului vostru, de la moşia din Cătane, şi-ai nevoie de-o expertiză? a vrut s-o tragă de limbă ăl bătrân.

Mamamoaşa nu i-a răspuns pe dată ci-a aşteptat să vie şi Ongliţa, cu cafelele. Abia atunci, aprinzându-şi o nouă ţigară, i-a grăit cu duhul blândeţii:

— Mă Eftimie, mă băiete, registrele mele-s în regulă! Cu tine stau lucrurile prost...

— Aoleu, dar ce-am făcut? s-a mirat tata Eftimie.

Abia atunci observându-mi prezenţa în salonaş, a ţipat la mine:

— Ia să-mi ieşi afară de-aici, că n-ai ce căta la discuţiile ălor mari, du-te-n grădină şi te joacă. Altminteri, ştii unde-i sfântu' Nicolae!

— Ba să rămână băiatu' acilea, s-auză şi el cine-i tac-su! a intervenit Mamamoaşa.

Până s-au mai răcit cafelele, până taică-meu a tot încercat să ghicească intenţiile lui tanti Mili, coborâse o tăcere în salonaş, de-ai fi putut auzi şi tic-tacul orologiului de la biserica Domniţa Bălaşa, din deal.

Când se-aştepta mai puţin, tata Eftimie a încremenit în scaun, cu cafeaua în dreptul buzelor, auzind-o răcnind pe Mamamoaşa:

— Eftimie, dacă mişti în front, cât am să-ţi spui ce-am de spus, află că te pocnesc de nu te vezi! Măgarule...

Vrând să depună ceaşca pe măsuţă, babacu şi-a turnat-o, emoţionat, de-a dreptul pe pantalonii costumului său cel mai de soi, culoarea oului de raţă. Şi nici n-a mai dovedit să-şi şteargă zaţul cu batista din buzunarul de la piept al surtucului, că Mamamoaşa şi-a şi dat drumul moriştii.

Nici Ongliţa nu ştia despre aventurile de don Juan provincial ale lui babacu, atâtea câte le cunoştea tanti Mili. Ba chiar a rămas cu gura căscată, auzind despre unele petreceri, la „Berbec", cu piept de porumbiţe la grătar dar şi la consumator. Iar când Mamamoaşa a vrut să-l ia pe-ăl bătrân de guler, şi să-l zgâlţâie niţel, maică- mea a intervenit:

— Mili, lasă-l în pace pe Eftimie, că-i bărbatu-meu şi tatăl copilului, iar nu ofiţer de stat major... Poţi să-i faci ce vrei lu' Mişu Chiroiu, al tău, dară de Eftimie să nu te-

atingi!

Interzisă, Mamamoaşa şi-a stins ţigara în ceaşca de cafea a lui tata Eftimie şi, scârbită, a tras-o după dânsa pe tanti Ortansa, spunându-i maică-mii:

— Olgă, o viaţă-ntreagă ai fost o gâscă, o gâscă ai să rămâi şi de-acu încolo! Fă, ascultă la mine, motanului bătrân îi plac şoarecii tineri... Ţine minte ce-ţi zic, că nu mai eşti la şaişpe ani! Şi-ai să mă pomeneşti, fa, cât vei trăi... Asta, e. Acum adio, şi să ne vedem când mi-oi vedea ceafa!...

Şi, la concluzii, în aceeaşi seară tata a invitat-o pe-a bătrână, aducându-i şi-un snop de flori de câmp, din fundul părăginit al grădinii, să sărbătorească împăcarea. La o fripturică în sânge. Servită de vestita zahana a Piteşti-lor, căreia i se spunea ,,La Ţuluca”.

Iar Ongliţa a acceptat pe loc. Încântată. În ciuda faptului că tanti Mili Chiroiu locuia chiar peste drum de locantă.

— Iete scârţ, şi ce-i dacă o să ne vadă? l-a liniştit pe tata Eftimie, care avea oarecari aprehensiuni în privinţa incomodei vecinătăţi.

Pe mine, bineînţeles, nu m-au luat la zaiafet!

Sfetnic bun la toate

În anii care s-au scurs după cele pomenite mai sus, am avut, în dese rânduri, posibilitatea să-mi dau seama de importantul rol pe care-l juca Mamamoaşa în sânul tribului Marincilor. Căci la dânsa se apela pentru legarea destinelor unora, ca şi pentru dezlegarea încurcăturilor ivite în cadrul numeroaselor subîncrengături ale neamului.

De fapt, îşi şi putea permite să facă faţă obligaţiilor de „mater familias”. Femeie ca dânsa, iabraşă şi răzbătătoare, mintoasă şi înţelegătoare, dotată cu-o înţelepciune neobişnuită, nu se găsea pe toate drumurile.

Cu atât mai mult cu cât, în ultima vreme, influenţa îi sporise corespunzător. Având în vedere că nea Mişu Chiroiu, ajuns general plin, mai fusese numit şi director al Şcolii de Război, instituţie destinată anume fabricării de organe superioare pentru forţele armate. Însă unde trebuia să-nveţi intensiv şi ţeapăn, până-ţi ieşeau ochii din cap, ca să devii, la absolvire, ofiţer de Stat-Major. Încât bieţii aspiranţi la titluri înalte, printre care nu absenta şi acela de ofiţer la ,,Biroul 2”, de pe lângă Marele Stat Major al armatei, care se ocupa de chestiile secrete ale informaţiilor şi contrainformaţiilor necesare întăririi puterii de luptă, arătau ca scoşi de la cine ştie ce sanatoriu de specialitate, pentru recuperarea debilitaţilor mintali. Epuizaţi în ultimul grad, se târau între casă şi Şcoala de Război, abia mai ţinându-se pe picioare şi-având în cap numai zeci de manuale de teorie militară. Întocmai ca şi directorul şcolii, nea Mişu, care, de la o vreme, începuse să se simtă destul de prost cu sănătatea.

Numai Petre Popa, bărbatul Speranţei, ajutat de tanti Mili să fie admis la cursurile dirijate de bărbatu-său, rezistase ca un catâr. Vână de ţăran oltean, de la Poiana-Mare, când absolvise înalta instituţie de cultură şi teorie militară, nimerise de-a dreptul la „Biroul 2”. Avansat, totodată, şi maior. Iar până a fost eliberat din cadrele active ale armatei, parcă prin ’47, numai la contrainformaţii lucrase. Că avea şi cap, nu glumă. Iar după aceea, în viaţa civilă, a rămas îndârjit şi stăruitor. Chit c-a muncit, un timp, şi la o fabrică de conserve, unde devenise fruntaş la selectarea şi calibrarea roşiilor pentru bulion. Avan- sând, încetul cu încetul, datorită corectitudinii şi disciplinei, ajunsese să fie numit contabil-şef al întreprinderii respective.

Când venea pe la noi, în Calea Moşilor, împreună cu Speranţa, îmi spunea la un pahar de comină:

— Mă dănacule, dacă nu era vară-ta lângă mine, să aibă grijă de copii şi de casă, şi n-ar fi fost şi coana Mili Chiroiu, care să ne-ajute cu sfatul şi cu alte chestii de trebuinţă, după ce mă vârâse şi la Şcoala de Război, iar

apoi la „conserve”, nu ştiu ce s-ar fi ales de neica Petre al tău... Ajutat, din toate părţile, am răzbit. Că doar n-am fost copil de pripas, bleg şi popândău, ca alţi colegi de-ai mei, proveniţi de la oraş, ci am simţit în mine mereu, tot timpul, sângele pe care mi l-a dăruit ăl bătrân! Şi nu nu-mai sângele ci şi buna-cuviinţă, respectul faţă de cuvântul dat, dragostea pentru glia strămoşească, cămin şi familie, pentru snaga muncii şi bucuria vieţii de zi cu zi...

Niciodată nu-l auzisem pe Popa Petre, colonel în retragere, rubedenia mea prin alianţă, vorbind atât de pompos, dârz şi feroce, mai ales după ce trecuse prin toate cele ce-i fuseseră dat să treacă.

Abia spre miez de noapte, când se pregăteau să plece spre casă, m-am încumetat să-l întreb, mai mult într-o doară:

— Măi neică Petre, şi ce-ai lucrat tălică, tot timpul, acolo, la ,, Biroul 2”? A fost ceva interesant?

— Foarte! Dar de asta nu se vorbeşte... Sunt tot ofiţer, deşi rezervist!

Iar Mamamoaşa nu se ocupase numai de soarta lui Petre Popa. Avusese grijă şi de Florică Negreţu, băiatul lui Tatanaşu fratele bunică-mii, de la Poiana-Mare, care se petrecuse din viaţă în chip tragic, suferind de-o maladie necruţătoare. Cam plăpând de pulmoni, slab ca o scândură, ba mai având de-ngrijit şi-o nevastă care-i făcuse o fetiţă de toată frumuseţea, îl pusese pe nea Mişu să-l scutească de front. Pe nea Florică, bineînţeles, nu pe Tatanaşu.

Pe nea Gogu, bărbatul lui tanti Clemenţa, sora mai mică a Ongliţei, îl sfătuise cum să scape de datornici, răţoindu-se la el să-şi trăiască viaţa la ţară, cu familia lângă dânsul, dând dracului cluburile Bucureştiului şi celelalte belele legate de viaţa de noapte: cărţile şi chiolhanurile. Iar unchiu-meu, în câţiva ani de schimnicie, îşi achitase creditorii, se lăsase de prietenaşi şi se afuma numai în condiţii de domiciliu personal.

Şi maică-mea beneficiase de sprijinul vară-sii. Când

văzuse că nu se mai poate face nimic cu tata, care o luase brambura, umblând numai pe cărări greşite, neputându-se lepăda şi izbăvi de farmecele Iliascăi, tanti Mili intervenise prompt. Se-nfăţişase la Piteşti, o prelucrase pe Ongliţa şi, profitând de-o absenţă mai îndelungată a babacului, îi ordonase colonelului Cameniţă, neam de-al Ma- rincilor, prin alianţă, s-o încarce pe maică-mea, cu bagaje cu tot, într-un camion de-al regimentului pe care-l comanda, şi s-o dislocheze taman la Calafat, în preajma lui cumnatu-său, nea Giuică, bărbatul soră-sii Mărioara, cel mai serios şi căutat avocat din orăşelul de pe decindea Dunării, dându-le-o în grijă pe-a „bătrână”, cum îi mai ziceam, uneori, maică-mii. După obiceiul locului.

Căci, tot petrecându-mi vacanţele de vară la Maica-Mare, la Poiana-Mare, de lângă Golenţi, uitasem graiul argeşenilor şi-o dădusem pe-olteneşte. Încât ajunsesem prilejul favorit de distracţii al colegilor de liceu, cărora le vorbeam numai cu „fui”, „dusei”, „lubeniţă”, „ghiluş”, „mă prijonii”, „trăsei un tâlv de samatoc, sau de comină”. Timpuri ale verbului şi cuvinte necunoscute lor, sărmanii de ei.

În orice caz, cât a trăit şi i-a stat în puteri, Mamamoaşa a pus mereu ordine în familie. În famila Marin- cilor, şi mai puţin într-a dânsei. Unde avea multe de suferit, atât din pricina bolii lui nea Mişu Chiroiu, cât şi-a isprăvilor băiatului pe care-l adora, văru-meu, Doru Chiroiu.

Iar când fugisem în Abisinia, evadând de la liceul militar „D.A. Sturdza” din Craiova, şi fusesem prins şi adus îndărăt, fără să mai fi apucat a-mi atinge scopul propus, urma să fiu exmatriculat din toate liceele militare. La o adică, nici nu erau prea multe. Aşa că, eu unul nu-mi prea făceam griji. Ci mai cu seamă Ongliţa (care încă nu se stabilise, pe-atunci, la Calafat) şi tata.

Tot Mamamoaşa mă scăpase de belea. Nefăcându-mi însă, astfel, cine ştie ce serviciu. Ba din contra. Tata Eftimie era fericitul. Deoarece tanti Mili acceptase să-l primească „în audienţă”. Deşi nu-l avea la inimă, cedase la insistenţele maică-mii. Vorbise cu nea Mişu Chiroiu care,

prieten la toartă cu Dumitrescu-Chibrit, generalul care comanda sistemul liceelor militare din ţară, îl prelucrase să mă mute disciplinar la „Ferdinand”, mai spre răsărit.

Curieri neobosiţi dar disperaţi

Când mă întorsesem de la Chişinău, în prima mea vacanţă de vară ca elev al ospiciului (pentru mine) reprezentat de liceul „Ferdinand”, nu m-a întâmpinat nimeni la gară. Şi m-am dus spre casă, luând-o către Târgu-de- Vale cu geamantanul în cârcă, tot întrebându-mă ce s-o fi întâmplat de mă lăsaseră de izbelişte. Oare să fi aflat babacii că sunt în posesia a două corigenţe? Mă-ndoiam totuşi.

Ajuns în faţa curţii, am stat o clipă pe gânduri. Cuprins de-o presimţire ciudată. Stârnită de geamurile închise şi cu transperantele trase, de crăiţele pitice dinaintea marchizei pălite şi sfrijite de soare, uitate de dumnezeu şi de-ai mei, de gunoaiele împrăştiate de vânt prin toată ograda, precum şi de faptul că portiţa de la intrare nu mai era zăvorită, aşa cum îi plăcea lui tata Eftimie să fie totdeauna.

Deşi, la ora aceea, cam patru după amiază, ăl bătrân ar fi trebuit să se afle la serviciul său de la „Banca română comercială”, de lângă Piaţa Mare, unde era director, contabil-şef, casier şi femeie la toate, fiind unicul angajat al „instituţiei”, portiţa deschisă m-a îndrituit să presupun că tata Eftimie chiulea de la slujbă. Probabil aşteptând să-mi fac apariţia.

Nu mă aştepta!

Casa, cu uşile date vraişte la perete, era pustie. În dormitor, patul desfăcut pentru siesta babacului, însă fără el în culcuş, m-a făcut să fug spre bucătărie. Unde, mai mult ca sigur, maică-mea pusese la fript viţelul cel gras. Pentru întoarcerea fiului cel zărghit şi rătăcit. Din pă- cate, n-am dat nici peste Ongliţa dar nici peste vreo cios-vârtă

de carne. Şi-mi era o foame de-aş fi mâncat şi bolovani, eventual vol-au-vent, dacă s-ar fi găsit şi-aşa ceva. În schimb, pe măsuţa din colţ, de lângă maşina de gătit, am zărit vreo câteva felii de krakauer abandonate roiu-rilor de muşte, şi-un coltuc de jimblă uscată. Bune şi- ălea, că tot n-aveam ce face. Şi, pe când mă ospătam amă- rât de indiferenţa manifestată de-ăi bătrâni faţă de mine, pesemne ca că mă pedepsească, iarăşi, cu repetiţie, pentru fuga în Abisinia, deodată mi s-a părut c-aud împuşcă- turi în fundul grădinii, din spatele casei. După sunet, am realizat că se trăgea cu „Flaubert”-ul meu, dăruit de vă-ru-meu, Dinu Pistol.

Imediat m-am repezit la uşa din dos, care da spre grădină, şi mi-am scos capul afară, curios să văd cine-mi folosea puşca. Însă n-am apucat să mă uit ca lumea, căci un glonţ mi-a zburat de pe cap basca bleumarin a uniformei, proţăpind-o cu proiectil cu tot în rama uşii.

Speriat, mi-am luat un lighean de vase, pentru a-l folosi ca pavăză, şi m-am încumetat să examinez mai precaut lumea înconjurătoare, ieşind în prag. Şi, dumne-zeule, l-am văzut pe taică-meu ducând „Flaubert”-ul la umăr şi ochind în mine!

— Tatăăă! am zbierat înnebunit. Tatăă, nu trage că eu mi-s...

Numai în pijama, cu părul vâlvoi şi faţa scăldată de sudoare, tata Eftimie a lăsat arma cu ţeava în pământ, privindu-mă nedumerit. Apoi s-a interesat:

— Nu eşti Mili Chiroiu?

— Sigur că nu! Cum să fiu Mamamoaşa, de vreme ce-s fiul tău iubit, care de la oaste s-a întors rănit...

Poet debutant, deja foloseam metafore. Înţelegând prin rănit, realitatea cruntă, adică dublu corigent. Totuşi, de ce ţinea neapărat să tragă la ţintă, de-a dreptul în Mamamoaşa?

— Păcat î şi-a exprimat dezamăgirea, cu priviri rătăcite, ăl bătrân. Credeam că, în sfârşit, o nimerisem şi-i venisem de hac... Că prea se vâră în casa noastră!

Lăsând „Flaubert”-ul sprijinit de laba stângului, şi-a

săltat poala pijamalei ca să-şi şteargă năduşeala ce-i inunda fruntea şi-i ardea ochii. În aceeaşi secundă, atingând şi trăgaciul, împuşcătura s-a declanşat aproape de la sine. Străpungându-i, din fericire, doar papucul de casă.

Ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, tata a sfârşit de şters sudoarea şi m-a informat, venind spre mine, abandonând arma în bălării:

— N-am avut noroc! În cap ar fi trebuit să mă nimerească glonţu', nu între deşte...

Speriat de starea cu totul neobişnuită a tatei, l-am luat în braţe, după ce i-am sărutat dreapta, şi l-am tras în bucătărie. Ca să-şi revie din năuceală. Aşezându-se pe scăunelul de lângă măsuţă, a căutat din priviri salamul şi pâinea. Nemaigăsindu-le, a scos din răcitor o bucată uriaşă de krakauer. Din care a purces să muşte înfuriat, fără să-şi mai taie felii. Lipsindu-se şi de pâine, înfuleca privindu-mă cu ochi sticloşi, de parcă s-ar fi aflat pe altă lume. Iar când a mai rămas în mână doar cu sfoara de la capătul salamului, a pornit să plângă tăcut. Slobozind şuvoaie de lacrimi. Care i se prelingeau pe obraji ca două pâraie.

Era clar. Păţise ceva grav. Şi trebuia s-o chem neapărat pe Ongliţa, să vedem ce-i de făcut cu-ăl bătrân. L-am întrebat aproape şoptit, temându-mă să nu-l supăr dacă ridic tonul:

— Unde-i măicuţa?

— Olga? s-a interesat tata.

— Dar cine-altcineva? Nu-i ea maică-mea?...

— Nu mai avem mamă, dom' Vlad, suntem orfani! Nea furat-o Mili Chiroiu, că de-aia umblu după ea, de săptămâni întregi, să-i vâr un plumb în cap...

Până nu l-am condus în dormitor şi nu l-am aşezat în pat, tata Eftimie n-a încetat să plângă cu lacrămi amare. Abia când s-a văzut întins şi învelit cu pledul, atunci s-a mai potolit oleacă şi-a purces să-mi povestească, destul de incoerent, ce se-ntâmplase cu Ongliţa.

Şi-am rămas îngrozit de cele aflate. Despre spiritul organizatoric al lui Mamamoaşa am pomenit mai înainte.

Chestia cu Cameniţă, camionul şi deplasarea maică-mii la celălalt capăt al ţării.

O săptămână întreagă am suferit ca nişte câini. Eu, din pricina straniei maladii ce se abătuse asupra lui taică-meu, care tot timpul zăcea la pat, scăldat de sudori reci şi zbătându-se ca o fiară înjunghiată, ba mai cerându-mi şi ,,Flaubert”-ul, ca s-o împuşte pe tanti Mili. Iar dânsul, mi-am zis eu, din cauza pierderii Olgăi. O iubea, nefericitul, în pofida păcatelor de care se simţea vinovat faţă de dânsa.

O săptămână întreagă ne-am hrănit numai cu krakauer şi posmagi. Căci nu m-a lăsat să pregătesc ceva cald. În cea de-a opta zi însă îşi revenise complet. După un duş reînvigorator, se-nţolise la mare fix şi mă anunţase:

— Haidem la gară, cât mai degrabă!

— Ce să căutăm acolo?

— Un bilet de tren, o mâncare ca lumea, că-s sătul de-atâta salam, şi să-ţi spun ce-ai de făcut în lipsa mea!

— Păi unde vrei să pleci?

— La Maică-ta Mare, din Poiana... Să mă-mpace cu Olga!

Bucuros că revenise la sentimente fireşti, şi că renunţase la crima plănuită, l-am însoţit. Şi-am mâncat, amân- doi, pe pofta inimii. De toate. De la ciorbă de burtă şi până la tuslama regală, de la mititei şi până la muşchi de vacă în sânge. Când am terminat, tata era alt om. De fapt, cel care fusese mai înainte de dispariţia maică-mii.

Şi-am ascultat, înduioşat, dispoziţiile pentru perioada cât avea să absenteze din localitate.

— Până mă-ntorc cu Olga, căci neapărat ţi-o aduc acasă, mai distrează-te şi tu... Eşti obosit, îmi închipui, după un an întreg de învăţătură! Te duci la bestia aia de Cameniţă, că tot îi neam de-al vostru, şi-i ceri să-ţi deie un bilet de intrare, pe gratis, la ştrandul de pe Argeş al regimentului. C-a făcut-o şi asta: au amenajat pe banii lor, o plajă pentru oraşul nostru! Mai mult ca sigur, ca să

crească în ochii comandantului garnizoanei...

Spre surprinderea mea, tata Eftimie s-a întors repede. Fără Ongliţa. Bineînţeles, l-am luat numaidecât la între-

bări. Cu-atât mai mult cu cât nu părea să-şi fi pierdut optimismul cu care plecase la drum.

— Când vine măicuţa?

— Cred că săptămâna viitoare, neapărat! La Poiana-Mare, soacră-mea mi-a dat speranţe... Zicând c-ar fi bine să stau de vorbă şi cu Olga. Aşa că, poimâine plec la Calafat!

Cum a decurs întâlnirea cu bunică-mea, şi-apoi cu măicuţa, avea să-mi fie dat să aflu, amănunţit, ceva mai încolo, peste vreo doi sau trei ani. De la vară-mea, Speranţa, care asistase la ambele discuţii. Şi care nu avuseseră loc, în niciun caz, în jurul unei mese rotunde. Ci, mai curând, în pragul casei.

Când se prezentase în ograda bunică-mii, la Poiana-Mare, după ce debarcase din tren, în gară la Golenţi, şi fusese nevoit să parcurgă pe jos distanţa de la haltă şi până-n sat, vreo nouă kilometri, era mai aproape de-un atac de apoplexie decât de-un succes răsunător. Ars de soare şi leoarcă de năduşeală, bătuse în gard îndelungat, de făcuse bătături la arătătorul mâinii drepte. În cele din urmă, Maica-Mare care, din dosul perdelei, îi zărise chiar din clipa când se răzemase sleit de puteri de palan, se îndurase şi iesise în bătătură. Ca să-l întrebe orocăind la el:

— Ce cauţi acilea, încroşnatule?

— Săru'-mâna, mamă şi coană Miţo, am venit să stăm niţel de vorbă! i-a răspuns lipsit de snagă ăl bătrân.

— Ascultă, mă, să-i zici mamă maică-tii, iară nu mie! Şi n-am ce sta de vorbă c-un ţopârlan muieratic, putred până-n măduva oaselor... Geaba-mi prijoneşti gardu' că-n casă nu te primesc. Batîr de mi-ai cădea-n genunchi, şi tot n-o fac. Mi-ai nenorocit copila! Nu ţine, Eftimică maică, nu ţine, că-s sătulă de ginerii cu care m-o bătut dumnezeu

pentru păcatele mele...

— Cum aşa, coană mare, mă alungi din faţa curţii, fără să afli ce gânduri am cu Olga? Ai inima asta?

— Păi de ce să n-am? Tu ai avut, când ţi-ai zvârlit din casă, cu purtările tale neruşinate, nevasta ce ţi-am dăruit-o? Mai bine, aş zice, ia-ţi cât mai degrabă valea, să nu pierzi trinu' de cinci... Mai ai cale lungă de bătut până-n Golenţi! Adio, şi să nu te mai prinz pe-aici, că pun zăvozii pe tine...

Terminându-şi spiciul, Maica-Mare se retrăsese iarăşi în bucătărie. Şi, stând de pândă în dosul perdelei de la fereastra uşii, a întrebat-o pe Speranţa:

— Ce spui fa, să mai mă dau la gineri-miu, sau să-l las în plata domnului? După mine, crez că l-am bălăcărit destul...

Speranţa, având experienţă, din discuţiile purtate între nea Ionică Pistol şi soacră-sa, care din „armăsar hodorogit" nu-l mai scotea, n-a tăcut ci i-a comunicat ce-i umbla prin cap:

— Mamă-Miţo, nu-i bine ce se-ntâmplă! În felul ăsta, peste puţină vreme or să-ţi rămână toate fetele fără bărbat în casă...

— Păi io nu mi-s de treij de ani fără om? Şi Eftimică al nostru nu-i mai breaz decât podoaba de tac-tu... O s-ajungă şi el să umble după ţigănici, ca Pistolu' Milicăi, măta cea bleagă şi îngăduitoare!

Noroc că tata dăduse, pe drumul de întoarcere, când pornise târâş-grăpiş spre Golenţi, de nea Chiţu Marincu, neam îndepărtat de-al nostru. Care-l ospătase omenin- dul, şi-l povăţuise s-o caute neapărat pe măicuţa. Că, dacă-i spunea despre vizita la Poiana, fără să-i furnizeze amănunte despre conversaţia cu coana Miţa Marincu, precis avea să-i înmoaie inima. Şi-i comunicase şi adresa de la Calafat.

De aceea fusese taică-meu atât de optimist, când mă informase că pleacă în oraşul de pe decindea Dunării. Speranţa, care se deplasase între timp la maică-sa, tanti Milica, mătuşă-mea bună, ca s-o informeze despre

neaşteptata apariţie şi să se consfătuiască împreună, cum s-o lămurească pe Ongliţa referitor la reîntregirea familiei, avusese prilejul să fie în casa maică-mii, închiriată prin grija lui nea Giuică, undeva prin centrul târgului, când se ivise şi tata Eftimie.

Nimerise anevoie la noul domiciliu al Ongliţei, neprea- cunoscând oraşul. Totuşi, când sunase la portiţa curţii, avu ocazia să se convingă c-o brodise. Deoarece, peste câteva momente, din casă îşi făcură apariţia maică-mea şi Speranţa. Rămas cu gura căscată, întrucât nu se aştepta şi la prezenţa unui observator federal din partea familiei, tata Eftimie reuşi să îngaime:

— Olga dragă, îţi sărut mâinile, draga mea!

— Numai peste gard, domnule! îl avertizase Ongliţa. Că n-am de gând să te poftesc în casă... Nu vezi c-am musafiri?

— Cum adică, vrei să stăm de vorbă în drum, să ne-auză tot târgu'?

— Ei nu mă omorî! Când o plimbi pe Iliasca pe Strada Mare a Piteştiului, nu te vede şi-acolo o lume întreagă? Numai Mili, scumpa de ea, a dat peste voi de zeci de ori... Dacă nu-mi deschidea ochii, rămâneam ca o proastă lângă tine, să fiu de râsu' tuturor!

Speranţa, stânjenită, tăcea mâlc. Aşteptând nerăbdătoare desfăşurarea evenimentelor, având în vedere că dusese o îndelungă muncă de lămurire cu mătuşă-sa. Însă, din păcate, nu ţinuse seamă de posibilele reacţii neaşteptate ale babacului. Care, auzind de Mili Chiroiu, şi-a să- rit din ţâţâni şi-a răcnit în gura mare:

— Cum ai fost în stare, Olgă, să-i dai crezare? E-o intrigantă şi-o invidioasă, iar dacă n-o să-i scoţ ochii, să-mi zici mie cuţu! Ai s-auzi şi de asta, nu numai bâr- fele ei...

Ongliţa, mânioasă foc de ameninţările ălui bătrân, l-a şi luat la trei păzeşte:

— Ascultă, dom' Eftimie, dacă te legi de Mili, să nu te mai văz în ochii mei! Ai uitat câte-a făcut pentru noi?...

— Păi da, cum să uit că mi te-a scos din casă?

— Dar că l-a scăpat din belea pe băiat, de asta nu mai

ţii seamă? Acuma m-am lămurit cine-mi eşti, dom- nule... Şi, să vezi şi să nu crezi, aproape că eram gata să mă-mpac cu tine! Tâmpita pământului, vaca domnului Eftimie, nu altceva. Întinde-o cât mai iute din faţa mea, până nu trimit după Giuică, să te dea pe mâna poliţiei. Că-i avocat şi se pricepe la meserie!

Vară-mea Speranţa, dându-şi seama că se dusese de râpă toată munca ei de limpezire a apelor, a-ncercat s-o tempereze pe Ongliţa, dându-i un cot în coaste. Atât i-a trebuit măicuţei, c-a şi răcnit la ea:

— Mai slăbeşte-mă cu ideile tale, că nu ţine! E mai al dracului decât Pistol... Nu te uiţi la el cum îmi vor-beşte?

— Ba mă uit, Drago!

Avea vară-mea un fel al ei, de-a-şi alinta rubedeniile, dându-le nume din cele mai neaşteptate şi tandre, încât era imposibil să nu-i treci orice cu vederea. Maică-mii, bunăoară, îi zicea „Dragă”, lui nea Ionică Pistol i se adresa cu „Titicule”, iar mie îmi spunea „Dudulu”. De data asta, însă, nu i-a mai reuşit figura. Deşi îi atrăsese atenţia maică-mii:

— Ba mă uit, Drago, şi-l văz cum plânge, bietul un-chiu’ Eftimie!

Într-adevăr, pierzându-şi cumpătul, tata, coşcogeamite bărbatul, dădea apă la pisici, ştergându-şi ochii cu batista de la haină.

— Şi ce-i? s-a răţoit Ongliţa la Speranţa. Nu-i pen- tru întâia oară când joacă teatru! Ducă-se-nvârtindu-se, unde-o vedea cu ochii, că nu mai vreau să ştiu de el...

Iar tata Eftimie, ascultând îndurerat ultima decizie a Ongliţei, şi-a luat tălpăşiţa îndreptându-se spre gară. Avea un tren la 11 şi jumătate.

Era atât de convins c-o va aduce pe maică-mea acasă, încât, într-o bună zi, când Dina Iliasca îi făcuse o vizită de „condoleanţe”, încercând să-l tragă cât mai iute pe făgaşul ce trebuia să-l ducă direct la Tribunal, pentru a intenta acţiunea de divorţ, babacu o repezise de nu se mai văzuse:

— Ascultă, fa Alexandrino, ce mai caţi la casa mea?

Doar ţi-am spus, şi-ncă pe şleau, când am fost la Cumpăna, să-ţi iei tălpăşiţa şi să-mi dai pace... Ce, vrei s-o pun pe madam general Mili Chiroiu să te scuture? Spune-o deschis, c-o fac şi pe-asta!

Şi-a făcut-o.

Adică, mai exact, a doua zi s-a şi îmbarcat în rapidul de Bucureşti. Ca s-o înduplece pe Mamamoaşa. Să-l ajute la refacerea căminului. Numai tanti Mili ar mai fi putut-o convinge pe-a bătrână să-şi calce pe inimă.

Iar în aceeaşi seară s-a înapoiat distrus. Plângându-mi în braţe, ca un copil, cu lacrămi amare. Şi informându-mă, printre sughiţuri:

— Bestia de Mili! Nici nu se gândeşte să steie de vorbă cu Olga! Doamne dumnezeule, şi cât am rugat-o... Mai există o ultimă nădejde. Să te duci tu la Mamă-ta Moaşa. Pe tine precis o să te-nţeleagă. Să-i spui deschis, verde în faţă, că n-o să mai iasă nimic de capul tău, fără o mamă care să aibă grijă de tine. Te duci?

M-am dus. Căci şi mie mi-era inima grea. Cu-o mamă la celălalt capăt al ţării, şi-un tată în pragul prăbuşirii. A doua zi, dis-de-dimineaţă, tata Eftimie m-a dus la gară cu trăsura, mi-a luat un bilet clasa I, la „Pullman”-ul Craiova—Bucureşti, un tren de lux, alcătuit numai din trei vagoane, şi toate numai vagoane-restaurant.

Astfel încât, până am ajuns în Gara de Nord, mă-ndopasem cu de toate. Comandându-mi, întemeiat pe paralele primite de la ăl bătrân, un menu fix. Fix ca fix, dar foarte complicat. Cu „hors-d’oeuvre”, pentru început, cuprinzând salam de Sibiu, unt, icre roşii, cremvurşti fierbinţi, caşcaval, doi mititei şi-o lingură de muştar. După care mi s-a servit felul al doilea. Piept de curcan pe varză călită. Iar la desert – cafea turcească, babană şi tare, c-un munte de frişcă deasupra. Coborând pe peron, aproape gâfâiam de umflat ce eram.

Fiind dotat cu finanţele necesare, la Mamamoaşa, pe Bateriilor, m-am dus cu taxiul. Ca domnii. Coborând din maşină şi plătind cursa, plus un bacşiş generos, de vreo trei lei, am purces să admir casa în care locuia tanti Mili.

Era un fel de vilă, cu etaj, curte pavată cu dale de piatră, scară cu marchiză, şi-acoperiş din plăci de ardezie.

Săturându-mă să tot privesc la minunăţia din faţa ochilor mei, am sunat la portiţă. Cu inima ticăind. Peste câtva timp, la uşă, în prag, s-a ivit o slujnicuţă în rochie neagră şi şorţuleţ alb, dantelat.

— Ce vrei mă, vagabondule? s-a interesat destul de neprotocolar.

— Ascultă, tanti, am luat-o eu cu duhul blândeţii, du-te repede şi spune-i lui tanti Mili c-a venit nepotu-său de la Piteşti! Ai priceput cine-i vagabondul?

— Om mai vedea noi... Mă-c s-o-ntreb pe doamna general. Abia s-a sculat, şi-acum îşi bea cafeaua şi ţigara!

Dispărând din câmpul meu vizual, individa s-a retras în casă. Pentru a-şi face iarăşi apariţia, de-astă dată ceva mai binevoitoare, ca să-mi deschidă portiţa şi să mă poftească în casă.

— Iertaţi-mă, sărumâna, că n-am ştiut cine sunteţi! A zis coana general să intraţi de-a dreptu'-n salon...

Tanti Mili m-a întâmpinat cu zâmbetul pe buze, invitându-mă să-i sărut mina şi s-o pup pe obraji, ca apoi să se interesese:

— Ce-i cu tine, maică, iarăşi ai dat de vreun necaz cu liceul militar? Ia stai jos, în fotoliul ăla, din faţa mea, şi spune-mi ce-ai pe inimă... Bei o cafea?

— Beau, săru' mâna, beau şi două chiar, dacă-mi dai voie s-aprinz şi eu o ţigară!

— Fumezi, nefericitule? a exclamat fals indignată Mamamoaşa.

— Ca şi matale! încă de la cinşpe ani...

— Atunci mi-ai luat-o înainte, că eu m-am dat pe tutun ceva mai târziu, pe la şaisprezece, când mă-ndrăgostisem lulea de elevul Mişu Chiroiu, care-mi făcea o curte îndrăcită, dar întârzia mai totdeauna la întâlnirile noastre... Ei, ia zi-i, care-i baiul?

După ce i-am povestit despre starea disperată în care se afla tata Eftimie, şi că Ongliţa nu mai vroia să ştie de mine, nedându-mi nicio veste despre dânsa, am rugat-o să facă tot ce-i stă în putinţă ca să-mi redeie mama. Mamamoaşa mă ascultase îngăduitoare, privind la mine curioasă şi înduioşată. Mai oferindu-mi un „Tomis”, mi-a spus cu glas bine tabagizat:

— Maică, de te-o trimis tac-tu, şi-a greşit socotelile! De când a fost ieri la mine, şi mi-a făcut un circ întreg în casă, plângând cu lacrămi de crocodil şi căzându-mi înaintea picioarelor, nemaivroind să se ridice din genunchi, m-am lămurit în privinţa bietului Eftimie... Mi-e şi milă

de el, dar mai milă mi-i de Olga, vară-mea. Aş păcătui faţă de dumnezeu, dacă aş povăţui-o să revină acasă!

— De ce, Mamămoaşo? Eu zic că nu-i păcat să fie alături de noi, mai ales de mine... Ştii ce-nseamnă să n-ai mamă şi nici tată zdravăn la minte?

— Ei, bravo! Acilea-mi plăcuşi... Taman de-aia nu-i bine să se întoarcă la voi. Fiindcă bietu’ tac-tu nu-i în minţile lui. Ba chiar e bolnav, şi-ncă rău de tot! De putred ce-i, nu-l mai ţin nici nervii. În curând o să vedeţi ce nenorocire se va abate asupra voastră... Mă doare sufletul, însă asta-i situaţia. Bineînţeles, ţi-o spun numai ţie, ca să ai grijă de el şi să nu-l laşi să facă vreo prostie!

Nevenindu-mi a crede urechilor, am rugat-o pe Mamamoaşa:

— Spune-mi drept, tanti Mili, e-atât de bolnav?

— Foarte... L-a văzut şi generalul Mirea, de la spitalul militar, şi ne-a spus, mie şi lui nen-tu Mişu, că scăpare nu mai există! Până la urmă, peste un an sau doi, tot va trebui internat la un spital...

Părându-i rău de mine, Mamamoaşa a schimbat cursul discuţilor. Şi mi-a cerut să-i povestesc, cu de-amănuntul, cum fugisem în Abisinia.

Când am isprăvit cu relatarea incredibilelor mele aventuri, tanti Mili râdea cu gura până la urechi, ţinându-

se cu mâinile de burtă. Şi-a conchis:

— Maică, trăsnit mai eşti şi tu! Însă ai să răzbaţi în viaţă... Dacă te ţin puterile să săvârşeşti atari năzdrăvănii, păi atunci ai toate şansele să te descurci şi singur, făr' de bietu' Eftimie... În privinţa asta, pare-mi-se că-i semeni mai mult lui văru-tău, Doru al meu. Numai boacăne îmi face, cu năzbâtiile lui! Cameră separată i-am dat, unde nimeni n-are voie să pătrundă, îi cumpăr toate cărţile de pe lume, chiar dintr-ăle franţuzeşti, sosite la „Socec", iar el îmi aduce în casă tot soiul de puştoaice pe care, zice Doruleţu meu, le meditează la limba română! Minte şi el, de le rupe. Ei, şi-acum ce-ai de gând să faci?...

— Păi ce-mi mai rămâne de făcut, decât să mă ocup de tata?

Din lac în puţ

Nu mie mi-a revenit nobila misiune de-a mă ocupa de-ăl bătrân. Grav suferind, fără să aibă habar de ce-l aşteaptă, văzând că maică-mea nici nu mai doreşte să-l vadă, darmite să se mai şi-ntoarcă la domiciliul conjugal, cred c-a devenit victima unui şoc nervos.

Numai datorită scăpărilor nervilor de sub control a acceptat, cu-atâta uşurinţă, cererea în căsătorie a fostei mele învăţătoare, acuma profesoară de română, la liceul de fete. Alexandrina Iliescu s-a îngrijit mai mult ea de formalităţile necesare unui divorţ la mare urgenţă, fără de care, bineînţeles, taică-meu s-ar fi aflat în posesia a două neveste, putând fi lesne acuzat de bigamie. Şi i-a reuşit figura. Având relaţii (ce fel, asta doar bănuiam) atât la barou cât şi-n tribunal.

Tata Eftimie, căzut în transă, care la el se manifesta printr-o stare de prostraţie generală, uneori, sau alteori prin cumplite accese de violenţă, părea să trăiască pe-o altă lume. Când îmi înşfăca „Flaubert"-ul şi fugea în grădină, taman în fund, lângă gardul de lângă rambleul

căii ferate, şi trăgea în trenurile ce se scurgeau dinspre Curtea- de Argeş, bănuind că-n vagoane, neapărat, trebuia să se afle şi Mamamoaşa, care-l urmărea de la distanţă, stând la una din ferestre, când se-ambala împotriva Iliascăi, reproşându-i:

— Ascultă, fă Dido (sau Dinei, Dina, Didina, în funcţie de gradul mâniei ce-l mistuia) ce-ai căutat aseară la „Ţuluca”, în grădina de vară, cu nepricopsitul ăla de Bănescu?

Indignată, dar insuficient, după părerea mea, care asistam, de voie de nevoie, la discuţiile lor, Iliasca îl lămurea pe loc:

— Păi nu era normal să-l însoţesc la o fripturică, de vreme ce-i judecător şi se află în fruntea completului care va da sentinţa în privinţa divorţului?

— Brava ţie! Te pricepi la de-alde astea... Te serveşte, şi-l mai şi pui să plătească grătaru’? Halal de tine, neică! Şi-apoi, de ce l-ai mai cărat şi la tine, pe Cazărmii? Ei? răcnea babacu.

Dida nu-şi pierdea busola. Mai defel.

— Foarte simplu! Vroia să studieze dosarul întocmit de avocatul nostru, nea Mihalache Ionescu-Preajbă... Ca să fie în temă!

— De-aia a stat până-n zori? N-avea ochelarii la el, sau era mult de citit? nu se lăsa dus cu anasâna tata Eftimie.

— Măi Mimel (diminutivul Iliascăi pentru fleţul de tata Eftimie), păi nu ştii că Bănescu suferă de diabet, şi mai cade şi el, din când în când, în come diabetice? Vai de capul meu, ce-am păţit în noaptea cu pricina. Culcă-l la pat, freacă-l cu oţet aromatic, scoate-i pantofii din picioare, ca să nu facă cine mai ştie ce gangrenă, şi să se pomenească amputat, dă-i ceai din frunze de dud, să-i scază glicemia... N-am închis o clipă ochii, cât a fost noaptea de lungă! Iar tu, Mimel dragă, te mai iei şi după gura lumii. Cine-a fost idiotul care ţi-a turnat braşoave pe socoteala mea?

— Eu! i-a răspuns babacu. Te-am urmărit din umbră,

curios să văz ce-ţi umblă prin cap, închipuindu-mi, ca- ntr-un vis urât, că eşti Olga mea, iar nu una d-alea...

— Atunci să-ţi fie ruşine, porc bătrân, dacă-mi umbli cu de-astea! a ţipat Dina la tata, gata să-şi înfigă ghea- rele în ochii lui.

Brusc, trecând de cealaltă parte a baricadei, babacu a devenit apatic. Şi s-a miorlăit pe lângă Iliasca, implorând-o să-l ierte, că nu mai ştie nici el ce face. Şi-a rugat-o să-i explice:

— De ce m-ai jignit, spunându-mi porc bătrân? Porc, mă rog, mai treacă meargă, dar de ce şi bătrân?... Eşti mai mică decât mine?

— Cum să nu! o lăsa mai moale Iliasca, făcând pe netoata. Sunt cu-o palmă mai scundă... Şi imediat schimba compasul, trecând la chestii curente: „Hai, să-ţi masez încheietura mâinii, să-ţi treacă supărarea!”

— Foarte bine! exclama încântat babacu. Tot aşa făcea şi Olga, când mi se apleca şi mi se făcea greaţă...

— Mâine poimâine avem nunta, şi ţie tot Olga îţi umblă prin cap? Las’ pe mine, că ţi-o scot eu din minte... Numai de ne-om vedea odată împreună, la mine-n casă!

— Foarte bine, Dinel! bălmăjea ăl bătrân, dând din mână a lehamite.

Liniştită, Iliasca pleca acasă. Neuitând să-mi atragă atenţia:

— Ai grijă de tac-tu, de Mimel al meu! În seara asta îi dai o oală mare cu ceai de tei, să se mai potolească, şi tabletele astea...

Şi-mi întindea cinci pastile.

— Ce sunt? mă interesam curios.

— Bromural! îmi spunea Dida. Nu se găseşte decât la regimentele de cavalerie. Mi le-a dat maioru’ Trăsnea, veterinarul de la grajduri... Şi n-o să-mi mai umble Mimel brambura prin oraş, în toi de noapte!

Tata, care auzise cele spuse de Iliasca, mă chema lângă el, şi, în timp ce mă mângâia pe cap, pornea să lăcrimeze, destăinuindu-mi:

— Am cam feştelit iacaua, măi băiete! Tare mi-e teamă c-am căzut din lac în puţ... Cel puţin, Olga era limpede la suflet, ca apa unui lac adânc, în timp ce Iliasca-i puţ fără fund! Că n-o mai satură dumnezeu, de lacomă ce-i. De toate cere. Şi bani, şi blănuri, şi mobilă nouă, şi s-o însoţesc la croitoreasă, dar nu ca altă dată, ci ca să-i achit datoriile.

Cu plânsu-n nas, mă ghemuiam la pieptul lui şi-l întrebam şoptit, ca şi cum m-aş fi temut să n-audă Iliasca:

— Măi tată, de ce nu vrei să te vadă un doctor? Stai cam prost cu nervii, zău, se simte de la o poştă!

— Cam aşa-i! De când m-a părăsit maică-ta... Ia spune-mi, ţi-a mai scris Olga ceva?

— Niciun rând! îl minţeam cu neruşinare, ştiind că-i face rău orice ştire referitoare la Ongliţa.

— Păcat! Un băiat are şi ea, şi-a şi uitat de el. De mine, mai înţeleg. Am fost un păcătos şi-mi merit soarta. Dar tu ce vină ai? Nu-i nimic, o să scăpăm noi şi din daravela asta... Necazul e că nu ştiu cum şi când!

Când îi aduceam de la bucătărie ceainicul plin cu zea-mă de tei, taică-meu mă alunga, spunându-mi:

— Vezi-ţi, dom'le, de treabă! De ceaiuri medicinale îmi arde mie, şi de pilule pentru armăsari beşondriţi? Mai bine, măi băiete, hai să ne cinstim în seara asta la „Berbec". Fac ăia nişte fudulii la grătar, de minunea lumii. Nu te zgârmă la lingurică?

— Ba da! îi răspundeam încântat că-şi recăpătase tonusul vital.

DOCTOR VAL-VÂRTEJ ŞI-ALŢI „VRACI" DIN ZONĂ

Sănătos tun

Care va să zică, nici c-am apucat să mă stabilesc ca

lumea în Găgeni, că m-am şi procopsit. Nu cu un premiu literar (putea să fie şi Nobel, că nu era supărare) ci, n-o să credeţi, în zilele noastre, cu... gâlci. Eu, obişnuit cu gripele sezoniere, sănătoase şi repetabile, când mi-au apărut primele simptome, i-am zis nevesti-mii:

— Stai liniştită, copilă bună, că nu-i nimic! Eah, o răceală banală, acolo... În două zile-s ca nou născut!

N-a fost aşa... Peste două zile arătam ca un nou decedat. Înţepenit la fălci, nu mai eram capabil să-nghit nici măcar o fărâmă de cârnăcior prăjit, darmite fasolea bătută, pe care-mi fusese prezentat de bulgăroaica de nevastă-mea. Disperată, întrucât aşa ceva nu i se mai întâmplase, să refuz specialitatea mea preferată, Penke i-a telefonat lui Petrăchiţă. Plângând. Bineînţeles, locuind peste uliţă, în două minute a fost la baracă. M-a văzut, s-a lămurit şi m-a liniştit:

— Avem doctor în comună, nou numit! Se zice c-a fost un fel de şef de promoţie... Îl rog neapărat să te vadă. Chiar în seara asta! Iar mâine, precis, trec să-i ardem o tablă...

Emoţionat de amabilitatea vechiului nostru prieten, am uitat să-i spun că mai fusesem consultat. Prin tele- fon. De-un orelist de la spitalul din Băicoi. Care mă sfătuise să-nghit urgent nu ştiu câte „ampiciline". Aşa se face că, până-n orele şase, post meridian, răbdasem de foame ca un câine. Nici măcar „ampicilinele" nu fusesem în stare să le îngurgitez. Îmi spusese omul din Băicoi că, precis, sufăr de gâlci. Nu pronunţase chiar cuvântul respectiv, ci varianta sa ştiinţifică. De nereţinut.

La şase trecute fix, vorba lui nea Iancu, se ştie care, îmi bătea la uşă medicul făgăduit de Petrache. Când l-am văzut, am rămas cu gura căscată. Nu ca să-mi examineze amigdalele. Ci fiindcă era un fel de puştiulică. Fără căciulă în plină iarnă, doar într-o geacă îmblănită, cu pă- rul zbârlit şi niţel asudat, s-a prezentat extrem de politicos:

— Sir, eu mi-s Viorel Stroie, despre care v-a pomenit tov Petrăchiţă! Ştiu cu cine am de-a face, şi nici nu-i nevoie să-mi comunicaţi ce vă doare...

— Cum adică, nu eşti doctorul comunei?

— Asta rămâne de văzut, Sir! Diplomă am, practică cevaşilea, pe ici pe colo, mai trebuie ca satul să confirme dacă-i ceva de capul meu, au ba...

— Şi de unde ştii matale, nene doctore, ce-am în guşă?

— Păi se vede, de la distanţă... După cum masticaţi vorbele. Scremut, anevoie şi scrâşnind din dinţi! Anghină...

— Nu se poate! N-am gâlci?

— N-aş prea-ş zice. Sir... Luaţi matale un hap în guriţă, şi pe la nouă, din seară, trec iarăşi. Să precizăm ce dietă adoptăm. Dură, au fleşcăraie, adică macaroane, eventual mămăliguţă...

— Cu sărmăluţe?

— Dacă-s în oală, la foc mic, mai mult ca sigur. Table cunoaşteţi, Sir, sau vă ocupaţi numai de compus romane?

— Nene doctore, nu mă incita, că-ncep să-nghit în sec. Şi mă dor fălcile...

— Foarte bine, Sir! N-or să mai doară. Pe cuvântul meu de tânăr medic de viitor rural, sau invers... Deci, la nouă ne revedem, Sir. Pa!

Nu mai pomenisem un trăsnit ca ăsta. Culmea era însă că-mi plăcea. Iar chestia cu „Sir”, pur şi simplu mă tur- tise-n pălărie. Mai mult ca sigur îmi citise „Extravagantul Conan Doi”. Altminteri, de unde atâta dezinvoltură lingvistică?

La nouă, fără cinci, iar a bătut la uşă. Cu promoroacă-n păr şi buzele vinete. De gerul ce se înăsprise. Şi m-a şi luat la-ntrebări:

— Cum stăm! Mai doare ceva, mişcăm maxilarele, s-a ivit ceva nou?

— Stai niţel, nene doctore, c-ameţesc! Să le luăm pe rând. De stat, stau rău, maxilarele nu se mişcă, iar de ivit ceva nou, nimic la orizont. Şi ştii de ce?...

— Ştiu, Sir! Fiindcă n-ai avut încredere într-un pu- ţoi de doctoraş. Barem ai înghiţit hapurile?

— Le-am înghiţit, bineînţeles, dar vai de capu’ meu

cum... Deşi n-aveau gust de „ampicilină”. Însă stau prost, că-s obsedat, maxilarele-s înţepenite, fiindcă n-au ce mesteca, iar orizontu-i pustiu. Şi totul din cauză că n-am băgat nimic în gură! Asta e...

— Aşa e, exact şi întocmai, Sir! Nici eu n-am mâncat de-azi dimineaţă. De când, până la ceasul ăsta, cred c-am depăşit micul maraton de la Termopile, gonind ca apucatu’, de la un bolnav la altu’... Când la Cocoşeşti, când la Păuleştii-noi, când la Găgeni. Dar ce să-ţi spun matale, altceva decât ce-a găsit grecul ăla, când a adus rezultatul meciului: „Sir, bătălia-i câştigată! Cu 7 la 0... Din şapte oameni la pat, nu mai am decât verticali, adică toţi puşi pe picioare!”

— Iar pe mine nu mă pui la socoteală?

— Nu sunt motive! Sir, matale n-ai nimic. Decât o banală anghină. Mai mult ca sigur, te-a tras vreun curent. Chiar şi de opinie... Acuşica, o luăm încetişor şi vedem ce-avem să mâncăm. Ia să cercetăm!

— Dacă ai nevoie, îţi pun la dispoziţie „Dietetica” lui Mincu! l-am anunţat pe puştan.

— Sir, o să râzi! O am. În geantă... Nu-i a lui Mincu, ci-a mea. Şi-aşa se vorbeşte că doctorii trăiesc numai din căpătat. Ciubuce, ouă, pui morţi de inaniţie sau „Kent”... Ei bine, ia să deschidem servieta. Să constatăm cu ce m-am ales pe ziua de astăzi. C-am fost şi la Cocorăşti, la socrumeu... Care, precis, mi-a vârât ceva în traistă. Că nu-i decât arareori scârţănos. Bineînţeles, bolnavii din sat au vrut să mă cumpere şi ei, dar nu m-am lăsat. Şi i-am silit să-şi înghită singuri orătăniile pregătite pentru mine. Iar nea Berlogea a trebuit să mestece, cu noduri, un pa-chet întreg de „Kent”. Fără ambalaj. Vroia să mă in-toxice. Pe mine, care nu fumez decât „Carpaţi”!

În clipele următoare, spre admiraţia nevesti-mii care-l mânca din ochi, auzindu-l că-i din secta incoruptibililor, doctorul Stroie s-a apucat să-mi deretice biroul, dând la o parte cărţi, manuscrise, dicţionare. Să facă loc. Şi, preluând de la bulgăroaică un şervet de masă, l-a întins de-a latul. După care a răsturnat conţinutul servietei. O bu- cată

de cârnat prăjit, două cepe vinete, nişte slănină afumată, un pumn de jumări şi-un dărab de pâine neagră.

Privind minunăţiile expuse, l-am întrebat pe zurliu:

— Dietetice? Pentru mine?...

— Şi! Mâncăm tustrei împreună. Celebra dumitale bulgăroaică, doctorul Stroie şi maestrul. Nu-i bine?

— Am să pot gusta şi eu?

— Nu! mi-a precizat trăsnitul zâmbindu-mi. N-ai să guşti, Sir, ci-ai să-nfuleci. Ca-n cărţile lu' tălică... Fiindcă matale eşti inhibat de câte tratate medicale ai citit... Izbutind să atrapezi mai toate maladiile existente în ele. De fapt, la ora de faţă, n-ai nimic! Încearcă, Sir, şi-ai să vezi cum îţi funcţionează maxilarele ca nişte buldozere... Însă, în zilele următoare, am să te trec pe regimul meu, care sper să-ţi facă numai bine!

— Spune-mi-l acum, în linii generale, până mai pot ciuguli câte ceva, nu mă nenoroci! l-am implorat pe zurliul care mă acuzase că-s inapt să descifrez tratate medicale.

— Nicio grijă, că spun tot! În vreme ce-o să mâncăm...

Să credem în viaţă, olandezi zburători şi vraci cu stupi...

În noaptea aceea m-am vindecat. De multe. Şi de regi-muri dietetice interpretate ad-hoc şi anapoda, şi de ideea (fixă) că-s campion absolut la table. Căci m-a bătut, până după orele două, zurliul de doctor, ca pe hoţii de cai. Lu-îndumi unşpe partide. Ce-i drept, şi eu l-am învăţat minte, lichidându-i tot ce-avusese în geantă. Slăninuţă afumată, precis dietetică, fiind degresată prin fierbere, cârnaţi aşij- derea, cu colesterolul eliminat prin prăjire, başca bolovanii de cepe vinete, care, lucru ştiut, sunt bactericide, hi- potensoare şi energetice. Iar, în timp ce dădeam cu zarul, Viorel mă prelucra:

— Sir, de mâine porneşti să goneşti prin sat! Dacă mă prinzi din urmă, înseamnă c-ai parcurs minimum cinşpe kilometri... Cam mult însă. Aşa c-ai să te opreşti după primii cinci. Care reprezintă vreun kil. De osânză topită. Acasă, având şi poftă, ai să poţi mânca de toate. Fără nicio interdicţie. Graşii, fiind mincinoşi absoluţi, să consume orice, însă nu mai mult de douăzeci de grame... Din toate.

— La fiecare îmbucătură? am devenit curios, convenindu-mi soluţia pomenită.

— La fiecare masă! Însă cinci pe zi... Ceea ce-i enorm!

„Sufletu“! mi-am zis. Şi, de-a doua zi, fugi la Ploieşti, Bucureşti, Plopeni, Câmpulung. Cu maşina. Pe la eminenţi specialişti. Să verifice aserţiunile lui Val-Vârtej, eventual „Olandezul zburător”, cum ajunsesem să-i zic lui Viorel, prietenul meu. Corespundeau. Celor mai noi strigăte din moda medicală.

Iacă, sunt vreo cinci ani de când continui să supravieţuiesc. Deşi sufăr de-o colecţie întreagă de boli. Extrase din tratate celebre. Lecturate de mine. Cu creionul în mî-nă. Şi trăiesc datorită recomandărilor lui Val-Vârtej. Care, luând de bune şi indicaţiile doctorului Pană, mă pune să merg, să merg. Şi să tot merg. Numai înainte. Şi minimum cinci kilometri. Pe zi. Iar seara, la culcare, bem amândoi, şi eu şi bulgăroaica, numai un ceai de tei. Plus o lingură cu miere de albine, tot de tei. Altminteri, am muri de foame şi-am umbla noaptea ca somnambulii, cotrobăind prin cămară şi frigider.

Iar mierea mi-o furnizează altă figură celebră. Nea Sandu, tatăl albinelor. Şi dânsul un „număr”. Până l-am contactat a fost ceva mai greu, deoarece nu-l prindeam mai niciodată acasă. Fiind mereu pe teren, la pastoral. Dar şi când l-am prins, n-a mai scăpat. Şi nici eu. De gura lui.

Că ştie omul ăsta, bărbat ţeapăn, îndesat, ars de soare şi vânturi, ce n-am găsit nici într-o enciclopedie. Tot şi totul. Despre albine, miere, băşca subprodusele stupului. La prima întâlnire, am rămas să-l ascult până-n miez de noapte. Vraci părea, nu-altceva. Aflând că-i trecut de

cincizeci şi se-apropie de schimbarea prefixului, optând pentru cifra ,,6”, am înmărmurit. Şi-aşa nu-i dădeai mai mult de patruşcinci.

Atunci l-am supus unui interogatoriu de gradul III, intrigat de ceea ce-aveam în faţă-mi:

— Măi nea Sandule, cine eşti, bre, şi ce-ai făcut în viaţă?

— Ehe, poveste lungă şi fără sfârşit... De fapt, eu-s mort! Din şaizeci şi doi. Când doctorii nu-mi dădeau de trăit mai mult de-o lună, două, maximum. Ofiţer de marină, fusesem iradiat de-o aparatură mai sofisticată, cu care umblasem neatent. Şi sângele mi se albea pe zi ce trecea. Împăcat cu gândul morţii, m-am dus la Slon, unde mai trăia bunicu-meu, om la vreo nouăzeci şi ceva. Să-mi dau duhu’ în ograda lui, la baştină... Ca elefanţii. Însă bă- trânu m-a luat la rost, bălăcărindu-mă: ,,Mă beşleagă, bărbat eşti? Ia să-mi treci tălică pe miere cu propolis, păstură şi larve... Din care să mănânci până dă din tine!” Peste două luni nu murisem. Încă. Iar oncologul, exami-nându-mă, mi-a spus: „Ce mai cauţi la mine, Sandule? Aici n-am ce-ţi face. N-ai nimic. Acum. Mâine, nu ştiu ce-o să fie. Întoarce-te la albine, că-n ele mai poate fi o nădejde!” Şi m-am întors. Făcându-mă tatăl lor. Devenind stupar. Întocmai ca bunicu-meu de la Slon. Când am încercat să-mi reiau meseria, boala m-a prins din urmă, iarăşi. Şi din nou mi-am văzut de buduroaie. De-aia nici că mă mai las de ele... Am copii, nevastă tânără, şi-umblu toată ţara. Trăind numai la margine de pădure, în aer curat, soare şi sămânţa soarelui... Pe care albinele o transformă în miere şi-alte minunăţii!

— Ia ascultă, măi nea Sandule, dar în afară de matale, s-a mai făcut careva bine, tratându-se cu produse apicole?

— D-apăi cum! Puzderie...

— Zi-mi unu’, barem, de care să fi auzit şi eu! l-am incitat.

— Numa’ unul? Păi, mai întâi şi-ntâi, chiar oncologu’ ăl mare. Acuma el vine la mine, toamnă de toamnă, să-l

pun pe cură de miere, propolis, păstură şi-apilarnil de-al meu, proaspăt scos din stup. Başca polen, să i se mai întărească oasele... Soseşte, cam prin octombrie, îşi întinde cortul lângă mine, pe canalul Tuzlina, unde-mi am cabana din Deltă, şi-o lună întreagă se hrăneşte numai cu de-ale stupului. Vin, maestre, vin doctori, miniştri, directori generali, oameni sărmani, copii nevolnici, femei osândite să piară fără urmaşi, tineri slăbănogi, care vor să-şi întemeieze o familie, fetişcane pline de bube-n cap, bătrâni ce ţin să fie iar tineri... O liotă, maestre, legiune, nu-altceva. Ca membru al Asociaţiei albinelor, contribui şi la prospe- rarea „Apicolei", dând cota cuvenită, contribui şi la întreţinerea mea şi-a familiei...

Bineînţeles, nu prea convins dar intrat la idei, posibil sănătoase, m-am consultat cu bulgăroaica de nevastă-mea:

— Ce zici, măi copilă bună, devenim şi noi consumatori de apicole?

— Şi n-ai să te-ngraşi, măiestrică?

— Depinde! Dacă bag în mine cu caru', atunci da, altminteri, cu lingura, n-aş prea zice... Să-ncercăm. Să vedem şi noi, ultracivilizaţii, cum trăiau dacii lui Burebista, cunoscuţi din antichitate ca fiind cei mai dârji dintre traci, vârtoşi mâncători de miere. Până şi romanii, mai înainte de a-i cuceri, cumpărau vapoare întregi cu miere „dacica"!

— Atunci, măiestrică, e clar! Ne-apucăm şi noi... Pesemne de-aia ne-au cotropit romanii, ca să nu mai cumpere, ci să ia... Lacomi, nevoie mare. Şi pragmatici, pe deasupra!

...dar nici mecanic să n-o luăm!

Din prima lună de tratament mieros, m-am pomenit cu trei kile mai greu la cântar. Am redus mierea, şi-am optat pentru propolis. Am dat jos. Un kil. Dorind mai mult, l-am rugat pe nea Sandu să mă pună şi pe apilarni-lul său.

Iar tatăl albinelor m-a hrănit, zi de zi, cu câte-o farfurioasă de larve înecate în miere, proaspăt scoase de la cuptor, pardon, de la buduroi. Cântarul dereglându-se complet, şi-nregistrând mereu diferenţe de nivel apreciabile, de ordinul ocalelor, am trecut pe păstură. Alt produs minune. Atât de bun, încât peste o săptămână devenisem un soi de „superman”. De parcă eram Piedone, macistele din serialul italian. Şi ca volum, şi ca energie. Îmi venea să umblu şi pe pereţi, nu numai pe uliţele din sat. Pe care, acum, în cadrul celor cei cânci kilometri obligatorii, recomandaţi de medicii umani, le parcurgeam în jumătate din timpul afectat.

Temându-mă şi de-alte acţiuni imprevizibile, care la vârsta mea mi-ar fi dăunat atât sănătăţii cât şi prestigiului, am căutat să stau de vorbă cu Val-Vârtej. Invitându-l la un meci. De table. Prilej de-un consult medical calificat.

După cele dintâi partide pierdute, l-am abordat pe Viorel:

— Ia ascultă, dragul meu olandez zburător, cum mai stai cu joggingul matale? Tot aşa?...

— Mai dihai, Sir! Acum fac şi Ploieştiul... Zece kilometri la dus, zece la-ntors. Başca deplasările obişnuite. La pacienţii din Cocoşeşti şi Păuleştii-noi!

— Dar ce te-a apucat cu Ploieştiul?

— Păi, cum să-ţi zic, mai ajut câţiva din bătrânii mei, care nu se pot deplasa şi nici familie n-au. Le caut medicamente, din cele ce se găsesc mai greu. Om sunt, oameni sunt şi ei!

— Şi de ce nu iei autobuzul?

— N-am timp! Când vine el, eu-s pe dealurile Cocoşeştilor, când vin eu, autobuzu-i pe drum, aproape de capitala judeţului... Însă nu-i o problemă. Mă descurc. Şi-apoi, mersul pe jos întăreşte organismul, nu ţi-am mai spus-o de sute de ori?

— Am observat! Întăreşte, mai ales dacă te-ajuţi şi cu leacurile de la nea Sandu... Care întăresc în exces. La ora actuală, simt c-am devenit expres, şi dacă o ţin tot aşa, cu păstură şi larve, parcă mă văd mâine avion cu reacţie!

Apropo, ai folosit şi tălică păstură?

Val-Vârtej m-a privit pe sub sprâncene, zâmbind mefistofelic. Abia apoi mi-a răspuns:

— Am!... După care, la nouă luni, a sosit pe lume Nananu, puştiul meu. Cinci kile, din pornire. Şi-am sistat administrarea produsului. Ce-i mult, nu-i sănătos. Ţi-am mai spus-o şi pe-asta! Nu cumva iei păstură. Sir?

— Cam...

— Priponeşte-ţi telegarii, Sir, cât mai e vreme! Produsu' nu-i de matale. Are alte indicaţii... Până una alta, iei câte, două diazepame pe zi. Cine ştie, poate evităm catastrofa...

— Ce catastrofă? E vreo primejdie, cumva...

— E! Să devii extraterestru. Pe direcţia opusă. Spre ceruri...

Speriat zdravăn, l-am poftit pe Val-Vârtej:

— Dă cu zaru' să vedem cum merge!

A mers. Fantastic. Pentru mine. Bătându-l măr peolan- dezul zburător. Atât de crunt şi rapid, încât m-am înspăi- mântat şi mai abitir. Şi i-am declarat rugător:

— Închide cutia de table, că nu mai are rost să jucăm! Ar însemna să te am pe conştiinţă... Mai curând, plasează-mi un diazepam. Ai la matale?

Bineînţeles, ţinând legătura, permanentă, cu Val-Vârtej dar şi cu nea Sandu, lucrurile s-au echilibrat. Nu mai folosesc nici păstură, nici larve, nici hapuri. Decât la nevoie. Şi-n cantităţi rezonabile.

În schimb, dând urmare indicaţiilor doctorului Pană, susţinut aprig de Val-Vârtej, toţi oamenii satului ne-admiră. Pe mine şi pe bulgăroaica de nevastă-mea. Mirându-se şi bucurându-se, de fiece dată când ne-ntâlnesc, de cura noastră. De mers. Ni se dă bună-ziua, sau bună-seara, în funcţie de faza în care ne găsim (jumătatea de dimineaţă, sau a doua) şi suntem întrebaţi zâmbitor:

— Iarăşi la plimbare! Vă place la noi, nu?... Daţi-i înainte, că face bine. Şi-ăl bătrân, bunicu-meu, se cărăbăneşte zilnic. Merge la Plopeni, pe jos, cale de trei

kilometri. Acolo îi trage un trăscău, la bufet, şi-o ia îndărăt. Alţi trei kilometri... Şi se ţine bine. Când pe picioare, când de gard. Depandă de cât a beut...

— Şi câţi ani are? mă interesez curios, întrebându-l pe nea Bilie, povăţuitorul.

— Păi ştiu eu? Ultima oară, zicea c-ar fi trecut de opşcinci... Dar asta era mai demult!

Pe Val-Vârtej îl văd des. Mai vine să-mi ia o tensiune. Să-mi asculte pătlăgica intercostală. Să mă bată. La table. În ultima vreme, lucrurile par să meargă cam anapoda. Nu, nu-mi găseşte nimic la cord. Ci de dânsul e vorba. A slăbit ca un mâţ, rămânând din el doar pielea şi oasele. Sincer îngrijorat, încerc să-l trag de limbă:

— Ce-i cu matale, doctore, n-ai exagerat cumva cu maratoanele?

— Care maratoane? Acum, de când m-am pus serios pe-nvăţat, în vederea unor examene de secundariat, nu mai ies din casă decât atunci când e strict necesar. Şi nici nu mai dorm. Tocesc, tocesc, ca pe vremea studenţiei...

Bine că nu le-a luat. Dacă reuşea, rămânea satul fără Val-Vârtej. Şi iar s-a întremat doctorul nostru. Plus două ocale. Peste cât a avut înainte de slăbirea precipitată.

Nea Sandu mi se plânge de dureri în cot. Bineînţeles, i-am spus competent:

— Vezi-ţi de treabă, vraciule... Să te doară-n cot de chestii dintr-astea! Te-oi fi zgârmat cumva, trebăluind cu stupii...

— Să nu mă duc la dom' Stroie, să mă vadă?

— Doar aşa, ca să mai schimbaţi o vorbă... Întreabă-l şi pe dânsul, şi-o să afli că n-ai nimic. După mine, ideal ar fi să-ţi aplici o peliculă de propolis peste zona dureroasă...

— Oliolio, fir'-ar să fie! Cum de nu mi-a trecut prin cap?...

Acuma, slavă Domnului, şi Val-Vârtej şi vraciul sunt bine mersi. Iar eu de-aşijderea. Ajutându-ne reciproc, supravieţuim. Mai cu miere, preferabil de Deltă, din

„menta aquatica”, mai cu câte-un diazepam. Însă rar, numai la nevoie.

Nu ştiu ce m-aş face zău aşa, de nu i-aş avea lângă mine, în sat, pe cei doi magicieni! Precis aş bolânzi. De plictis.

NUNŢI DE POMINĂ_____

Hora miresei

Zaiafetul de la „Berbec” a fost de pomină. Şi m-am simţit îmbărbătat. Văzându-l pe tata bine dispus şi pof- tind la masa noastră, căreia a cerut să i se mai alăture încă vreo patru, pe toţi prietenaşii de şprituri prezenţi în stabiliment. Rugându-i să comande tot ce le doreşte inima. Şi-au dorit. Posedând inimi sănătoase şi stomacuri aşijderea. Încât pe la miez de noapte, domnul Barbec, jupânul vestitei zahanale, a fost nevoit să trimită la Bulucea, măcelarul de lângă hale, să-i aducă toate măruntaiele, fleicile şi muşchiuleţii ce-i avea în gheţăria de-acasă.

Iar vivacii meseni au băgat în ei într-atât, încât spre zorii zilei, ca să-şi îndese mâncărica şi vinul băut, s-au simţit nevoiţi să dănţuiască pe mese, desculţi, numai în ciorapi. Îndemnându-l pe nea Fănică Surcel, lăutarul itinerant al Piteştiului, să le cânte până i s-o sparge dibla. Ceea ce s-a şi-ntâmplat. Spre încântarea violonistului. Care i-a arătat tatei surcelele instrumentului, smiorcăindu-se: „Şi-acu’ ce-i facem, coane Eftimică?” „Ce să faci, na, ia trei sute, şi-adă-ţi piesa de rezervă!”. „Păi aia-i de patru foi, barosane, mâncaţi-aş guriţa!”

Zănescu, medicul regimentului, cel uman, nu veterinar, o matahală de om, i-a oferit suta solicitată, spunându-i: „Surcele taică, de vrei să te-operez pe gratis de hernia ce nu-ţi dă pace nici în somn, înfiinţează-te cât mai degrabă cu lăuta ailaltă!”

Nea Fănică s-a prezentat rapid, aducându-şi instrumentul de schimb de la bucătărie, unde-l lăsase pentru orice eventualitate. Având experienţa necesară. Cu petrecăreţii de faimă ai târgului. Şi l-a întrebat pe tata: „Ce să-ţi cânt, coane Eftimică, de inimă albastră sau de ale jocului?”.

— Dă-i pe jocul în călcâie, Surcele, că-mi plesneşte pipota-n mine! i-a luat-o colonelul Zănescu înaintea babacului.

Iar când nea Fane i-a dat drumul, doctorul, săltându-se pe masă, a purces să se zbănţuiască de unul singur, prin-tre farfurii, pahare şi sticle. Iar când a pornit să bată şi mai avan din călcâie, bubuind în tăblia mesei, cu labele sale elefantine, şubreda mobilă a cedat, trosnind înfiorător. Iar colonelul-medic s-a pomenit trecând prin scân- durile putrede ca prin brânză. Rămânând cu burdihanul împrejmuit de faţa de lemn a agregatului. Până l-au scos din ghearele şipcilor, care-l împungeau din toate părţile, a fost nevoie să se apeleze la talentul bucătarului şi gra-taragiului Năică Lambru, cumnatul patronului. Care, în timpul liber, având şi el un ***hobby*** al lui: se mai ocupa, din când în când, şi cu operaţii de recondiţionare a scaunelor, rafturilor şi tejghelelor hodorogite. A izbutit să-l decorticheze, tăind pancul mesei cu fierăstrăul de tranşat trunchiurile de vită.

Convins că babacul îşi recăpătase încrederea în viaţă, soartă şi destin, mai ales când îl văzusem cu cât elan şi energie se avântase la petrecerea din noaptea aceea, duminică de dimineaţă plecam liniştit. Către oraşul de la celălalt capăt al ţării, de la răsărit. Unde trebuia să mă prezint la deschiderea anului şcolar.

Ce să-mi treacă mie prin cap că, imediat după dispariţia mea din localitate, Iliasca avea să urgenteze formalităţile de divorţ şi, chiar în ziua următoare obţinerii acestuia, să-l târască pe bătrân la primărie, pentru încheierea actului de căsătorie. Stabilind şi data nunţii. Care trebuia să aibă loc, într-un cadru festiv, în saloanele locantei „Ţuluca”.

Bineînţeles, maică-mea Ongliţa mă ţinuse la curent cu evenimentele. Scriindu-mi, aproape săptămână de săptă- mână, la liceul militar. Iar în ultima epistolă, primită pe la mijlocul lui octombrie, îmi descria, cu lux de amănunte, cum se desfăşurase memorabilul şi zgomotosul tămbălău. Care, vorba lui Coşbuc, fusese o nuntă ca-n basme. Dar nu ca-n Ispirescu. Ca în povestirile fantastice ale lui E.T.A. Hoffman. Mama, alertată de Mamamoaşa, care prin senzorii ei din oraş fusese înştiinţată despre celebra-rea unirii celor doi tineri însurăţei, se urcase la mare urgenţă în tren şi se călătorise spre Piteşti. Să vadă cu ochii ei personali isprava babacului. Mamamoaşa sosise şi dânsa, găzduind la Tatanaşu Negreţu, fratele bunică-mii de la Poiana-Mare. Unde, de altfel, trăsese şi Ongliţa. Şi, împreună, organizaseră „răzbunarea mohicanului”. Hotă-rând ca, în seara cu pricina, să se ducă şi ele la „Ţuluca”. La o fripturică în sânge. Pe de o parte. Iar pe de alta, să-l „frigă” şi pe tomnatecul cavaler.

Vestitul restaurant al lui Ţuluca, cel mai elegant şi frecventat stabiliment de branşă din oraş, posedând şi-o grădină de vară, se afla la capătul Străzii Mari, în apropiere de casa lui Tatanaşu, şi peste drum de fosta locuinţă a generalului Chiroiu. „Saloanele”, unde urma să aibă loc marea sărbătoare, erau reprezentate, de fapt, printr-o uriaşă hală, mare cât un hangar, plină de mese şi puzderie de muşterii.

Totuşi, pentru masa nuntaşilor, patronul aranjase în aşa fel lucrurile, încât petrecerea să se desfăşoare oarecum mai la fereală. Aşa că, dispunând vreo zece mese, cap la cap, le orânduise cât mai lângă peretele din fund.

Când şi-au făcut apariţia Mamamoaşa şi Ongliţa, însoţite de Titi Moişeanu, colonelul, aghiotantul lui nea Mişu Chiroiu, ca om de pază, pentru orice eventualitate, tot restaurantul a fost cuprins de-o tăcere mormântală. Lumea, recunoscând-o pe impresionanta doamnă general, şi-a întrerupt brusc orice activitate. Conversaţiile au fost sistate. Iar nenumăraţi meseni s-au ridicat din faţa

farfuriilor încărcate, pentru a o saluta, acordându-i omagiile cuvenite, pe tanti Mili.

Numai adunarea nuntaşilor n-a observat pătrunderea generălesei şi-a suitei sale. Maca-Maia, bunică-mea, afla-tă în fruntea mesei alături de Tatapetre, şi-a dat seama că-n restaurant se petrece un fenomen neobişnuit. Iar când a văzut despre ce-i vorba, a ţipat pătrunzător, de-a răsunat întregul local:

— Eftimie, ce cată la nunta noastră pârlita de Olga? Ai?

Tatapetre, stânjenit, întrucât ţinea nespus la noră-sa, i-a tras un ghiont în coaste, mârâindu-i printre dinţi:

— Ce, nu mai are voie nimeni să vină la „Ţuluca”, atâta vreme cât nefericitu’ de fi-tu se leagă de grumaz cu Iliasca?

Tata, rămas cu ochii holbaţi la masa unde se aşezaseră noii sosiţi, amuţise. Însă Iliasca, nepierzându-şi cumpătul, îl îmboldise cu glas strepezit:

— Mimel, fă ceva, nu mai sta ca tontu’! Trebuie să ieşi cumva din situaţia asta neplăcută... Fii bărbat!

Revenindu-şi întrucâtva, taică-meu se uitase urât la Dida, şi-i suflase printre buze:

— Ce să fac, să fac pe mine? Fiindcă e-aici cutra de Mili? Nici că mă gândesc...

— Ba să gândeşti, blegule! Ce, vrei să ne punem în beţe cu înalta societate? Nu uita că generalul e sub comanda nevesti-sii... Dacă-l pune să te cheme la regiment? Nu ştii c-au început concentrările rezerviştilor, şi-i în stare să te expedieze la graniţă?

Participând la răstignirea bătrânului, de faţă se aflau şi fraţii de la Bucureşti, din care doi, nea Valică şi nea Vasile erau medici militari, unul maior şi-ălălalt colonel. Consultându-se rapid din ochi, l-au sfătuit pe tata Eftimie:

— Măi băiete, dacă vrei să nu ne bagi şi pe noi în povestea în care singur te-ai vârât, cu nunta asta în văzul oraşului, ia-o pe femeie şi duceţi-vă amândoi să-i prezentaţi respectele voastre doamnei general...

— Care va să zică aşa: dom' Valică şi dom' Vasilică? a dat să chirăie Dida străfulgerându-i din ochi.

— Aşa! a pornit s-o lămurească unchiu-meu. Dacă trebuie, trebuie!

— Bine... Mimel, hai, sus prestigiul! Mergem la generăleasă să-i zicem ceva plăcut, care s-o gâdile pe inimă, că nu se ştie de ce mai e-n stare! Gata!

Tata, învineţit de necaz, a mai încercat el să-ntârzie, însă a fost suficient ca Dida să se uite la dânsul ceva mai câş, ca numaidecât să se supună. Şi, luând-o la braţ, şi-a îndreptat cravata, bombându-şi pieptul ca un luptător de greco-romane, şi-a pornit către masa lui tanti Mili.

Iliasca l-a dus pe taică-meu la locul supliciului, mai mult târându-l. Când au fost lângă masa celor trei, babacul s-a bâlbâit:

— Stimată doamnă general, vă rog să-mi permiteţi a v-o prezenta pe soţia mea, profesoara Dida Iliescu...

Mamamoaşa, zâmbind feroce, l-a şi luat la rost:

— Ia ascultă, mă pârlitule, de când ai ajuns să-mi zici „doamnă general"? Ai uitat că totdeauna eram pentru tine Mili, vara nevesti-tii? În halul ăsta te-ai ramolit, încât mi-o prezinţi pe asta drept soţie? De unde şi până unde, de vreme ce nevastă-ta-i aici, lângă mine? N-o vezi, ai orbu' găinilor?...

În clipa când Mamamoaşa îşi isprăvea recitalul, referindu-se la Ongliţa, tata privea la maică-mea, de parcă ar fi căzut în transă. O sorbea din ochi, implorându-i măcar o vorbă de iertare. Însă Ongliţa o examina pe Dida, măsurând-o de sus şi până jos, ca, în cele din urmă, să-şi exprime concluzia printr-un sunet destul de ruşinos, ca sonoritate, emis numai din vârful buzelor. Care a răsunat atât de puternic, încât toată lumea din preajmă a rămas cu gura căscată. Atentă la ce-o să urmeze.

Şi-a urmat. Dezlănţuirea Iliascăi. Care l-a somat pe tata, prefăcându-se că-i gata să leşine:

— Eftimie, ai auzit? Dacă n-o plesneşti pe loc, chiar acu, de faţă cu toată asistenţa, îţi scot ochii, aşa să ştii! Mai ales că generăleasa te-a făcut de chior, zicând că ai

orbul găinilor...

Atunci, intrând pe fază, tata, întorcându-se spre Mamamoaşa, i-a răcnit din adâncul măruntaielor:

— Criminalo! Numai din pricina ta am ajuns să mă încurc cu Dida... Dacă nu mi-o furai pe Olga, cu camioanele regimentului, expatriind-o din Piteşti, acum eram cu ea, liniştit şi la mine în casă, nu în taverna asta. De luni de zile te caut să te împuşc... Şi, fiin'că eşti aici, am s-o fac acu'!

— Cu ce, mă beşleagă? i-a râs în nas Mamamoaşa. Ai căpiat de tot?

— Aşa-i! Chiar de tot... Şi-am să te strâng de gât, cu mâinile mele, până ai să-ţi dai ultima suflare!

Uitând de Iliasca şi de maică-mea, bătrânul s-a repezit la tanti Mili cu amândouă braţele înainte. Însă, până s-a- jungă lângă dânsa şi să-i înşface gâtul, a fost depăşit de Titi Moişeanu. Care, înhăţându-l de gulerul hainei, fiind şi înzestrat de maica natură pentru asemenea isprăvi, având peste un metru şi nouăzeci în înălţime şi vreo sută de ocale de muşchi antrenaţi, l-a săltat cât ai zice peşte în cârcă. Apoi, cu tata Eftimie în spinare, a adunat-o şi pe Dida, şi i-a cărat ca pe-o nimica toată la masa nuntaşilor înlemniţi. Aici, buşindu-i în scaunele pe care le părăsiseră cu câteva minute în urmă, le-a declarat rânjind buimăciţilor (foşti) petrecăreţi, care asistaseră la transportarea celor doi miri într-un stil atât de original (Eftimie în cârcă, iar Iliasca sub braţ, mai mult târâtă pe duşumea):

— Poftiţi, onorată adunare, vi-i returnez pe-nsurăţeii voştri. Deveniseră agresivi! Aveţi ceva de zis? Dacă da, atunci pot să mă recomand... De fapt, cred că ştiţi cine sunt!

Tatapetre a răspuns imediat, în numele tuturor:

— Cum să nu! Te-am văzut şi la circul din bâlciu' de la Zimnicea... Eşti Mitu Gogea, nu-i aşa?

— Exact! i-a răspunse înclinându-se respectuos Titi Moişeanu.

Minunea din Argeş, mai sus numitul Mitu Gogea, exis-ta, într-adevăr. Era un autentic fenomen al naturii, măsu-rând aproape trei metri în înălţime şi posedând o forţă de Maciste. Provenea dintr-un sat de deal, şi, datorită dimen-siunilor anormale, îşi manifesta, sub îndrumarea unui manager, cam escroc de felul său, calităţile cu care-l hără-zise maică-sa, pe la bâlciurile şi iarmaroacele din cuprin-sul ţării munteneşti.

Spre nenorocul său, taică-meu n-a fost de acord cu bunicu-meu. Ci, umilit, roş ca o pătlăgică răscoaptă, a informat convivii:

— E-un vax, pe lângă Mitu Gogea al nostru! Vax, de trei ori vax, ba, pe deasupra, şi ordonanţa lu' Mili Chioroiu, generăleasa...

Titi Moişeanu nu s-a simţit minimalizat de comparaţia cu Gogea. Însă, pentru a demonstra capacităţi asemănă-

toare pomenitului concurent, l-a săltat de subsuori pe-ăl bătrân, ridicându-l la vreun metru deasupra scaunului, după care l-a slobozit la loc, mai şi îndesându-l niţel. Tata Eftimie s-a făcut mic, şi n-a mai scos o vorbă. Şi chiar de-ar fi vrut, tot n-ar fi putut. Căci bărbia îi era proţăpită de tăblia mesei.

Dida , dorind să-şi manifeste participarea la suferinţele proaspătului soţ, niciuna nici două s-a repezit la mâna uriaşului Moişeanu şi şi-a înfipt dinţii în ea. Titi, ca şi cum l-ar fi pişcat o muscă, a dat niţel din mână. În care au rămas, bine înţepeniţi, doi dinţi din faţă ai profesoarei de română. Pare-se însă, nu proprietatea ei personală, adică naturali, deoarece gura larg deschisă a Didei nu sângera câtuşi de puţin. Galant, Titi Moişeanu şi i-a smuls din epiderma încheieturii, cu oarecare efort, oferindu-i Iliascăi:

— Vă montez proteza la loc, sau vi-o servesc într-un pahar cu apă?

Grupul de diversiune – Mamamoaşa, maică-mea şi Moişeanu – considerându-şi misiunea încheiată, s-a ridicat satisfăcut de la masă, ştergându-se pe buze şi, pe când se

îndrepta spre ieşirea din locantă, le-a făcut nuntaşilor un semn voios cu mâna. Care putea fi interpretat ad libitum. Fie „petrecere frumoasă!”, „rămâneţi cu bine” sau ,,să ne vedem când ne-am vedea ceafa!”

Stupefiată, asistenţa şi-a părăsit scaunele şi a dat un fel de „onor la general” lui tanti Mili Chiroiu. În poziţie de „drepţi, prezentaţi arm’!” Numai Tatapetere, zguduit de-un râs homeric şi incontinent, a pornit pe urmele echipei mai sus pomenite, strigându-i din mers maică-mii:

— Ongliţă taică, stai încet că viu şi eu cu tine, să-ţi zic nişte vorbe! Decât să rămân cu-o vacă ştirbă...

Maca-Maia, bunică-mea, a dat să-l tragă de mâneca surtucului, să-l oblige să steie locului. Geaba. Tatapetre, dintr-o singură smucitură, s-a lepădat de haină. Şi, numai în cămaşă, a ieşit din stabiliment, strigându-i nevesti-sii din pragul uşii:

— Caterino, ai grijă de ţoală, că eu mă-c în lumea mare! Sunt sătul de voi şi de ifosele voastre. Adio!

Naşă-moaşă!

La vreun an de la păţania de mai sus, relatată de maică-mea în scrisorile ce mi le expediase la liceul militar, ca să mă ţină la curent cu desfăşurarea evenimentelor, lucrurile căpătaseră o turnură cu totul neaşteptată.

Între timp realizasem performanţa să rămân repetent, cu de la mine putere, nemaivroind să am comandanţi pe capul meu. Liber şi independent, mă-ntorsesem acasă. La Mamina (Dida Iliasca) actuala mea mamă vitregă, deoarece tata nu mai era disponibil. Grav bolnav de-o depresiune nervoasă, se mutase la spitalul Colentina. Unde nu se prea ştia cât va rămâne. În mai puţin de două sau trei săptămâni, Ongliţa mă salvase din ghearele maşterei, ca- re-şi pusese ochii pe mine. Îşi imaginase c-o să mă las încadrat pe postul lui tata Eftimie. Nu-i reuşise figura.

Acum eram la Bucureşti, pe Şoseaua Vergului, unde maică-mea locuia cu actualul ei soţ, nătăfleţul de Octav Ştefănescu. Inspector la „Asigurarea Românească”, iar în timpul liber niţel cam beţivan, m-am împăcat destul de bine cu el. Mai ales că mă acceptase de fiu. Ce-i drept, nici nu prea îndrăznea să crâcnească în faţa Ongliţei.

După câte îmi dăduse să-nţeleg maică-mea, tanti Mili, Mamamoaşa, fusese aceea care i-l furnizase. Iar acum, tot Mamamoaşa se ocupa, impulsionându-l şi pe Octav ca, la poveţele ei, care avea relaţii pretutindeni, să găsească un liceu dispus să mă accepte. Fără să ia în consideraţie repetenţia mea. Şi-au izbutit. Transformându-mă în evreu, elev la liceul israelit „Cultura-Max Aziel”, de pe Zborului.

Când lucrurile se aranjaseră cu bine, iar lumea era mulţumită, tanti Mili a somat-o pe maică-mea să-şi rezolve şi problema cununiei religioase, neîmpăcându-se cu aceea efectuată, la Poiana-Mare, în condiţii improprii. Oficiată de-un popă turtă de beat, adus pe sus de Maica-Mare şi de Mama Lena.

Şi-aşa mi-a fost dat, în calitate de cavaler de onoare, să particip în persoană la nunta maică-mii. Care urma să aibă loc în Bateriilor, unde locuiau Mamamoaşa şi aghiotantul dânsei, Titi Moişeanu. Căci bietul nea Mişu Chiroiu plecase. Pe lumea cealaltă. În urma unei grele şi necruţătoare suferinţe.

Naşă, cu repetiţie, având în vedere că tot tanti Mili o cununase pe Ongliţa cu tata Eftimie, împreună cu Tatanaşu Negreţu, a cărui soţie, tanti Veronica, la data aceea absenta din Piteşti, fiind plecată la băi, avea să fie Mamamoaşa. Asistată de nea Titi Moişeanu.

— Ascultă, Olgo, o prelucrase tanti Mili pe-a bătrână, la mine-i mai mult loc, şi-am şi cu ce să-ţi organizez o nuntă ca lumea. Octav fiind cam pe drojdie, după câte mai ştiu şi eu, cheltuielile au să mă privească. Aşa că, în privinţa asta să nu-ţi faci griji!

— Nu-mi fac, Mili dragă! Tot bună şi mărinimoasă ai rămas, aşa cum te ştiu de totdeauna... Dar ce fac cu băiatu’?

— Păi ce-a păţit? Iarăşi are necazuri cu şcoala? Doar am aranjat cu Moni Litman, directorul de la „Cultura”, să nu se-atingă de el...

— Nu de-asta-i vorba! s-a miorlăit maică-mea. Dar cum să mă cunun, de faţă cu-atâta lume, neamuri şi prieteni, având lângă mine ditamai găliganu’, care, pe deasupra, mai este şi copilu’ meu?

— Păi cine o să-ndrăznească, la mine în casă, să mişte în front? Vezi-ţi de treabă. Eu comand aici, şi nimeni nu scoate o vorbă!

Pe la unsprezece dimineaţa, Mamamoaşa, aferându-se pe la bucătărie şi-n sufragerie, unde se-ntinsese masă mare, iar în prezent se ocupa de apelul celor ce fuseseră invitaţi la festivitate, totul era în regulă. Cu-atât mai mult cu cât venise şi popa, adus de la Biserica Antim, din apropiere, pentru oficierea ritualului cerut de datină. Unul singur nu răspunsese la apel. Nea Octav Ştefănescu. Mirele.

Nedumerită, ternându-se să nu se fi pitit pe undeva, prin cămară, la un pahar de vin, ca să mai prindă curaj, Mamamoaşa i-a mai numărat o dată pe cei de faţă. Erau numai de-ai noştri. Tanti Clementa, sora mai mică a Ongliţei, cu eternul nea Gogu al ei, Speranţa cu Petre Popa, Dinu Pistol, madam Coandă, cu fetele, rubedeniile lui nea Gogu, plus o sumedenie de colegi şi subordonaţi de-ai lui Titi Moişeanu, care răspunseseră voioşi la mobilizare.

După ce tanti Mili, ajutată de Titi şi de Doru, vărumeu, băiatul dânsei, îl căutaseră pretutindeni pe nefericitul de Octav, iar lumea aştepta nerăbdătoare să se încheie şi cu ceremonia, dornică să se-aşeze cât mai urgent la masă, deodată s-a auzit glasul Ongliţei:

— Mili dragă, l-am găsit, nu te mai frământa!

— Unde-i? s-a bucurat Mamamoaşa.

— În Vergului! A rămas să-şi calce costumul negru, cu pantaloni reiaţi... Abia acum mi-am adus aminte! Trebuie să pice dintr-o clipă într-alta...

N-a picat. Şi nici Mamamoaşa n-a mai avut răbdare. Ci, chemându-l pe Doru, i-a ordonat:

— Doruleţ maică, sui în maşină şi fugi pe Vergului, să vezi ce se întâmplă cu tăntălăul nostru! Dacă dai de el, fie acasă, fie pe drum, saltă-l şi-adu-l aici...

As al volanului, văru-meu s-a declarat numaidecât de acord. Cu condiţia să-l însoţesc şi eu. Pentru cine mai ştie ce eventuale probleme. Şi bine s-a gândit. Căci au fost probleme. Octav era acasă, văpsit bine, cu sticla şi maşina de călcat lângă dânsul. Îşi pârlise pantalonii reiaţi, şi-acum plângea cu lacrimi cât bobul de fasole.

Doru, băiat isteţ, a examinat nădragii şi, privind la mine, a declarat:

— N-au nimic vizibil! Miros ei a păr de oaie, dar nu contează. Haide, nea Octave, că ne-aşteaptă lumea...

— Dodoruruleţule, nu mămă prea ţân pipicioarelele... De emomoţie!

— Ba de vinişor!

Şi, solicitându-mă să-l ajut, l-a vârât în nădragi pe Octav, eu i-am legat cravata la gât, l-am îmbrăcat şi-n redingotă, după care, luându-l pe sus, l-am cărat direct în „Aero”-ul lui Doru. Pe drum, mai revenindu-şi din starea de melancolie alcoolică, Octov ne-a anunţat:

— Mi-am uitat bretelele, ce-o să mă fac dacă-mi cad iţarii?

— Ai să-i ţii cu-o mână, şi gata! l-a repezit Doru.

Şi-n această privinţă a avut dreptate. Căci, lângă Ongliţa, cât a durat slujba recitată de părintele fonf de la Antim, Octav a stat tot timpul cu mâna strecurată sub redingotă, de parcă ar fi fost Napoleon Bonaparte. Mamamoaşa radiind de fericire, privea oarecum intrigată la finu-său, neînţelegând de ce se ţine atât de măreţ.

Eu şi cu Doru, cavalerii de onoare, stăteam proţăpiţi cu lumânările în mâini, de-ai fi zis că suntem paji la curtea domnească. Fiind însă cu ochii pe nea Octav, aşteptând momentul culminant, când îl vor părăsi pantalonii, n-am mai băgat de seamă că toată ceara luminării îmi picura pe poalele hainei şi pe nădragi.

Când s-a procedat la montarea pe degete a verighetelor, Octav a uitat de brăcinar. Şi, sărutându-se cu

maică-mea la comanda fermă emisă de Mamamoaşa, am asistat, cred că mai întâi eu, care ştiam ce-avea să se întâmple, la cobo- rârea lentă dar certă a pantalonilor reiaţi. Nici nea Octav n-a realizat corespunzător ceea ce se petrecea, deoarece când s-a terminat tot circul şi-a purces în direcţia lui tanti Mili, să-i pupe mâna recunoscător, s-a împiedicat în nădragii căzuţi şi, numai în izmenele de flanelă, din fericire lungi până la glezne, s-a prăvălit la picioarele naşei, dând cu nasul în duşumea. Deşi mai poseda ceva alcool în celule, în ultima clipă s-a orientat suficient de agil, agăţân- du-se cu amândouă mâinile de poalele rochiei de catifea roşie purtată de Mamamoaşa. Care, într-o clipită, s-a pomenit fără partea din spate a ţoalei de lux, prima care cedase din cusături. Pârâind notabil. Numai auzind cum se rupe aţa utilizată la încheierea rochiei a avut Mamamoaşa posibilitatea să-şi deie seama de dezastru. Şi-a strigat la Moişeanu:

— Titi, treci numaidecât în ariergardă!

Retragerea naşei s-a efectuat în condiţii de paradă.

Titi, lipit de spatele dânsei, a condus-o până-n dormitor. Unde s-a procedat la schimbarea straielor. În timpul paşilor efectuaţi în marşarier, şi-ncă la dublă comandă, m-a chemat după ea:

— Măi copile, vină şi tu, că eşti plin de ceară, de sus şi până jos!

— Mamămoaşă, zău că nu m-am atins de fagurii din cămară! am asigurat-o eu cu mâna pe inimă, de mi-a rămas palma lipită de piepţii hainei.

— Blegule, e vorba de ceara de la lumânare!

Schimbându-se, faţă de mine şi de Moişeanu, de rochia sfâşiată de Octav şi îmbrăcându-şi un deux pièces de casă, Mamamoaşa i-a comandat aghiotantului personal:

— Titi, pune fierul de călcat în priză!

Apoi, adresându-mi-se, mi-a explicat cu duhul blân- deţii:

— Dacă nu-ţi scot repede ceara, acum cât e proaspătă, praful se-alege de costumul tău... Dezbracă-te!

Operaţie imposibil de realizat. Mai ales că trebuia să

acţionez cu-o singură mână, cealaltă fiindu-mi prinsă de pieptul surtucului. Zadarnic m-am chinuit încercând să-mi dau jos haina şi pantalonii, căci ţoalele mi se lipiseră de-a binelea de piele. Şi nu se lăsau deloc desprinse.

Având însă idei, Mamamoaşa care vroia să-mi calce hainele cu fierul punând un ziar între ştofă şi tălpicea încinsă a agregatului, ceara urmând să fie absorbită de hâr-tie, şi-a modificat imediat intenţia iniţială. Şi-a dispus, comunicându-ne amândurora:

— Moişeanule, du-te-n salon şi pofteşte lumea la masă, că eu viu mai încolo, după ce-l pun la punct pe cavalerul nostru! Iar tu, măi copile, treci la pat...

— Cum adică, să mă culc în loc să merg la ospăţul de gală? Păi am văzut ce-i în bucătărie!

— Tocmai de-aia! Dacă vrei să te primesc la masa nuntaşilor, e musai să-ţi scot petele de ceară... O să le calc cu ţoalele pe tine!

Ce-a fost după aceea, numai vrăjmaşilor le doresc!

Tanti Mili, buşindu-mă zdravăn pe salteaua studioului, ca să fiu cât mai plat, cu faţa în sus şi burtica suptă (ceea ce nu era o problemă, fiind goală şi flămândă), a încercat fierul de călcat, scuipând pe tălpicea aproape înroşită, l-a scos din priză şi-a pornit să mă... calce. După ce-mi aşternuse peste surtuc şi pantaloni un „Universul”. Ziar nenorocit, de numai opt pagini, n-a fost în stare să stăvilească fierbinţeala fierului ce-mi opărea pielea.

— Opreşte-te, Mamămoaşo, că mor fript! urlam eu înnebunit.

Enervată, mai cu seamă de când observase că ardea nu numai jurnalul ci şi bucăţi întregi din costum, tanti Mili a răcnit la mine:

— Bă, fii bărbat şi nu te mai smiorcăi! Gata, ridică-te, c-am terminat...

Terminase! Şi cu mine, şi cu ziarul, care luase foc, şi cu splendidul costum pe care mi-l comandase, tot dânsa, la croitorul ce se ocupa de vestimentaţia lui Doruleţ al ei. Când m-a văzut în picioare, în faţa dânsei, a turnat un lighean de apă peste gazeta în flăcări, stingând-o, şi mi-a

declarat încântată:

— Perfect! N-a mai rămas urmă de ceară...

— Păi da, nu mai e strop de ceară, dar nici costum!

— Nu-ţi face probleme, bernebecule! O să-ţi dau un costum de-al bietului Mişu, răposatul de bărbatu-meu, care-o să-ţi vie de minune... Că era mic de statură. Ia încearcă-l!

Îmi era pe măsură. Iar Mamamoaşa m-a zorit:

— Hai la masă! Să nu lăsăm lumea să m-aştepte... Doar mi-s naşă! Şi uite, na, ia de la mine o mie de lei, să-ţi lucrezi alte haine. Mai tinereşti. Că astea-s de doliu, comandate pentru înmormântarea lu' socru-meu, fie-i ţărâna uşoară!

NEVOIA DE CERCURI_____

„Moartea cărăbuşului strivit de-o uşă trântită" (poem dur)

De când recitasem la cenaclul poetului Ovidiu Râureanu „Balada pasagerului care s-a sinucis în toaleta unui hotel din dosul Gării de Nord", căpătasem o oarecare notorietate. Orală. Căci de tipărit nu mi-a tipărit nimeni mai sus pomenita baladă.

Norocul mi-a surâs când l-am întâlnit pentru întâia oară pe Geo Dumitrescu. La „Café de la Paix", locanta debutanţilor amărăşteni. Era cu Tiberiu Tretinescu, la una din mesele unde serveam baiţul acela infam, căruia i se mai zicea şi „şvarţ". Tânăr negricios, cu îngrijire înţolit, ras, tuns şi frezat la mare fix, impresiona prin magnetismul pe care-l iradia la minimum cincizeci de metri în jurul său. Atât prin scânteierea ochilor scrutători şi nespus de vioi, cât şi prin „aforismele", ca să le zic şi-aşa, slobozite de gura sa extrem de colţoasă. Nu vorbea mult. Însă când spunea ceva, o făcea cu tâlcuri ascunse, în doi sau trei

peri, fiind cunoscut ca un cal breaz. De, poet democrat şi cu vederi de stânga. Plus editor al unei reviste de faimă capitalistă, adică pe întreaga arie a capitalei. Şi care se chemase, atâta timp cât fusese permisă apariţia foii, „Albatros”, eventual „Prepoem”, căci nu mă mai prea ajută memoria.

În orice caz, după ce i se sistase editarea revistei, Geo îi dădea înainte, adunând materiale de la ofertanţi pentru o nouă gazetă. În privinţa acesteia, îmi amintesc precis că se intitula, mai bine zis avea să se intituleze, „Tribuna tineretului”. Întrucât îi fusesem prezentat de Tibi ca poe-tul imigrat din Craiova, dar şi protejat al bădiei Ioan Ve- licu, Geo mi se adresase surâzând mânzeşte:

— Ascultă, Marincule, n-ai ceva gata să-ţi publicăm în noua revistă?

— Cum să nu, meştere Geo! am sărit eu ca prostul din baie.

— Geo, fără meştere! mi-a atras atenţia. Prea mulţi meşteri pe-aici, încât să mai fie loc şi pentru mine... Ei?

— Am! ,,Balada pasagerului...

— ...care s-a sinucis...”, o ştiu. Mi-au povestit despre ea Tibi şi Mitea Stelaru. Nu merge. Mai ales astăzi, când oamenii se lasă ucişi pe frontul de luptă, fără să aibă vreo vină! Altceva?

— Mai am un poem cu moartea, însă a unui cărăbuş....

— Ia zi-l! Cărăbuşii, pare-se, nu-i deranjează pe cei de la cenzură...

Bineînţeles, pe vremea aceea ţinerea de minte funcţionându-mi excepţional şi ştiind pe dinafară poezia, i-am recitat-o în surdină, la urechea dinspre partea mea, că să nu ne-audă ceilalţi poeţi de la masă. Când am terminat cele patru strofe, Geo a-ncruntat niţel din sprâncene, după care mi-a cerut manuscrisul. Scotocindu-mă prin toate buzunarele, pline cu hârtiuţe pe care se găseau aşternute zeci de balade, am dat şi peste „Moartea cărăbuşului”. Şi i-am transmis ghemotocul de hârtie de ambalaj. L-a vârât într-o servietă, şi mi-a declarat cuprins de-un optimism

inexplicabil.

— Dacă dă dumnezeu, săptămâna viitoare te duci la chioşc să-ţi cumperi poezia! Adică revista în care o să apară...

— Splendid! Mulţumesc din inimă... Dar, Geo dragă, ceva avansuri nu obişnuiţi să daţi?

— Deloc! Nici avansuri şi nici drepturi de autor... Şi-aşa scoatem gazeta pe paralele noastre!

În joia proximă, din săptămâna ce-a urmat, mi-am citit miniopera. Pe pagina a treia a publicaţiei. La loc de frunte. În colţul din dreapta, de sus. Iar când i-am arătat lui Mitică Cosma, lăptarul de pe Domniţa Anastasia, cât mi-s de solicitat de presa literară, iaurgiul m-a încurajat:

— Comandă ce-ţi pofteşte inima, că fac cinste! Meriţi...

— Cred şi eu! Atunci atinge-mă cu-o porţie de cârnaţi pe fasole!

„Pasagerul fără bagaje”

I-am mai servit lui Geo şi-alte poeme, în special câteva din cele aparţinând ciclului satanic. Care-i plăcuseră. Însă nu mi le-a publicat. Nemaiavând unde. Şi revista cea nouă îşi trăise traiul.

Peste ani, după ce se terminase şi cu războiul, mi-a fost sorocit să mă-ntâlnesc iarăşi cu Geo Dumitrescu. Acolo, unde-aş fi crezut cel mai puţin. La Craiova. Fu-sese numit de noul regim, ca om de stânga, în postul de director al Teatrului Naţional din localitate. Bucuros, l-am poftit să luăm masa împreună.

La mine acasă, pe Sfântul Gheorghe-Nou. Unde bulgăroaica de Penke mă aştepta cu unul din cele mai copioase dejunuri posibile. Nu mai eram nici noi atât de amărăşteni, de vreme ce lucram ca redactor la „Înainte”, organul regionalei PCR Oltenia.

Geo s-a delectat dar s-a şi distrat nespus, consumând două străchini de borş de dragavei, o iahnie, tot de

dragavei, fenomenală, având ca garnitură şi-o ciosvârţică de miel decedat din motive de anemie pernicioasă. Numai aşa-mi puteam explica dimensiunile sale infime şi infame. Pesemne de-aceea îmi şi fusese dăruit de-o finuţă de la Poiana-Mare, Vetuţa ţaţei Frusina, când ne vizitase săptămână trecută.

— Coană Penke, a spus Geo, îţi adresez felicitările mele cele mai calde şi sincere! Eşti o gospodină şi artistă culinară desăvârşite... Niciodată n-am avut prilejul să mă ospătez cu furajul vostru oltenesc, căruia nici nu ştiam că-i zice dragavei, şi nici n-am mai mâncat un iepure atât de gustos. Dacă nu era minuscul, aş fi putut jura că-i miel...

— Păi chiar miel a fost, dom' Geo! a dat să-l lămurească nevastă-mea, încântată de laudele poetului-director.

— Formidabil! Trăim în plină legendă biblică... Ca la nunta din Cana Galileii, când Iisus a hrănit o mulţime de oameni având la dispoziţie doar cinci jimble şi vreo câteva chile de molan rouge! Tot aşa ai procedat şi matale. Apelând la hipnoză. În orice caz, cu mine ţi-a reuşit figura... Sărut mâinile pentru masă, c-a fost bună şi gustoasă, iar bucătăreasa frumoasă!

Şi mai fericită, auzindu-l pe Geo cum îi recită cunoscuta formulă autohtonă de mulţumire, care nu totdeauna era obligatoriu să fie şi sinceră, nevastă-mea s-a avântat, fără să mă consulte, să-l invite şi la prânzul de-a doua zi, informându-l:

— Dom' Geo, mâine pregătesc un talmeş-balmeş oltenesc, de fapt bulgăresc, zic eu, spre osebire de măiestrică al meu, care se-ncăpăţânează să creadă că-i mâncare de prin părţile locului, de-ai să-ţi lingi şi degetele! Vii?

— N-aş prea zice, coană Penke! i-a mărturisit deschis Geo, aşternându-şi pe chip o expresie de regret nespus de convingător. Am atâtea pe cap, cu teatrul ăsta nefe-ricit, încât nici nu mai ştiu dacă-i cap sau minge de fotbal. Că dau toţi cu piciorul în el, silindu-mă să prezint cât mai urgent o premieră festivă. Dar nu una oarecare, ci cu-o

piesă cât mai la zi... De unde s-o iau? Am o speranţă totuşi. Să-mi trimeată Baranga „Bal la Făgădău”... Dacă va primi şi el acordul instituţiei care îl joacă acum. Ceea ce nu-i atât de sigur! Marincule, treci mâine pe la mine, la teatru.

— Cu multă plăcere! Avem ceva de discutat?

— Exact! Îmi trebuie o piesă turbată, aducătoare şi de spectatori în sală...

— Păi, Geo dragă, am impresia că mă confunzi! Eu nu-s Tudor Muşatescu, să scriu piese în stare să facă săli pline...

— Din păcate, o ştiu şi pe-asta! Dar ai putea să-mi traduci rapid o comedie franţuzească. Ţi-e casa plină de dramaturgi francofoni. Iar până mâine, ai tot timpul să găseşti o piesă corespunzătoare, care să „meargă”, din toate punctele de vedere... Gata, am plecat, nu vreau să vă mai reţin de la treburi.

A doua zi, cam în jur de unsprezece, eram în cabinetul directorial al lui Geo Dumitrescu, conducătorul Naţionalului craiovean. Purtând sub braţ un volum de Jean Anouilh, tipărit la Gallimard.

Văzându-mă în odaia rezervată şefului instituţiei, o încăpere uriaşă, în care nu mai aveai loc de câţi actori, actriţe, regizori şi-alte personalităţi din lumea subterană a unei uzine de vise se aflau, Geo s-a ridicat din fotoliul asupra căruia stăteau plecate capetele tuturor celor menţionaţi mai sus şi, prezentându-mă, cât mai pe scurt, s-a scuzat:

— Dragii mei, am să vă rog să mă lăsaţi singur cu maestrul Marincu! Ne-a adus o piesă... Deci, pâinea noastră e asigurată!

Surpriza a fost generală. Din multiple motive. Mai întâi, nimeni nu auzise vreodată de „maestrul” Marincu. Apoi, până atunci, tot aşteptaseră telefonul de la Bucureşti, care să le-anunţe dacă „Făgădăul” lui Baranga era liber au ba, iar nicidecum un dramaturg local. Şi necunoscut. Dar, în cele din urmă, auzind că eram omul care le-aduceam pâine, priveau la mine ca la a noua

minune a lumii. Mângâindu-mă din ochi, cât mai languros cu putinţă. Manu Nedeianu, un comic de rară dăruire, actor cunoscut publicului craiovean, s-a repezit la mine extrem de voios, mi-a strâns mâna, încât am crezut că-mi zdrobeşte falangele, declarându-mi:

— Maestre Marincu, cată să fie pâinea cozonac! Că de trei luni n-am mai jucat, n-am mai încasat leafă, n-am mai avut somn... Nu tu director, nu tu piesă! Acuma, când te-avem în mijlocul nostru, consideră-ne ca pe fiii matale adoptivi... Şi nu ne lăsa să murim de foame. Cu atât mai mult cu cât te-am mai zărit, dacă nu mă-nşel, înfulecând zdravăn la grădina lui Măslină... Ce ne-ai adus?

— Cinci piese bombă! le-am declarat famelicilor actori.

— Splendid!

Iar în clipa următoare, cabinetul lui Geo era pustiu. Plecaseră cu toţii, lăsându-ne singuri, pentru a-şi rumega în linişte speranţele.

Geo, luându-se cu mâinile de cap, aproape c-a răcnit la mine:

— De unde cinci piese, Marincule? Vrei să ne nenoroceşti?

I-am arătat volumul editat de Gallimard, şi l-am lămurit pe loc:

— De-aici, din cartea lui Anouilh! Avem de unde alege... Ironic, comediograf de valoare mondială, dialoguri inteligente, compromite societatea contemporană burgheză...

Oarecum revenindu-şi, Geo m-a poftit să iau loc în fotoliul din faţa biroului său. Apoi, turnându-mi o cană uriaşă de cafea, întocmai ca şi aceea dinaintea lui, mi-a declarat:

— N-aş fi crezut că eşti capabil să te-orientezi chiar atât de bine şi urgent. Îl ştiu pe Anouilh. Şi-ncă mai serios decât îţi poţi imagina... Merge perfect, mai ales în zilele noastre. Şi la care din piese te-ai gândit?

Culmea era că nu mă gândisem la niciuna. Toate mi

se păruseră nimerite pentru ceea ce-i trebuia lui Geo. Şi i-am dezvăluit adevărul:

— Drept să-ţi spun, nu-s decis asupra nici uneia. Alegem împreună. În volumul de faţă se află întreaga operă a individului. Şi „La sauvage”, şi „Le voyageur sans ba- gages”...

— ...întocmai ca mine, m-a întrerupt Geo, care-am sosit la Craiova doar c-o servietă! Şi-altceva?

— „Le rendez-vous de Senlis”, „Antigone” şi cea mai recentă creaţie a sa, „Médée”, scrisă imediat după război!

Geo n-a mai stat mult la chibzuială. Şi-a optat pentru „Le voyageur sans bagages”. Întrebându-mă:

— În cât timp mi-l dai gata?

— Depinde! i-am răspuns eu. Dacă-i vorba de rasol, în două săptămâni, dacă-i să fie „specialitatea casei”, atunci cam într-o lună, o lună şi ceva...

— Tot mâncău ai rămas, Marincule, zău aşa! a dat nervos Geo din mână, apăsând pe-unul din cele cinci butoane de lângă telefon.

Când s-a ivit secretara, Geo i-a transmis:

— Fii atât de drăguţă şi roagă-l pe regizorul Corneanu să mă onoreze cu prezenţa sa!

După ce-a dispărut din câmpul nostru vizual individa solicitată, poetul a surâs subţire, explicitându-se:

— E urâtă ca dracu’, însă acum e fericită! De-aia i-am zis să fie drăguţă... Are o încredere nebună în gusturile mele!

Când a apărut şi Corneanu, regizorul despre care mai auzisem cândva, Geo s-a interesat, consultându-l:

— Ce-ai zice de „Călătorul fără bagaje”, al lui Anouilh? Ai avea cu cine să-l pui în scenă? La actori mă refer...

— Am! Numai textul să-l capăt la vreme. Fără el, îţi dai seama, suntem în pom!

— Perfect! într-o lună ne-aduce Marincu traducerea... Dacă-i înmânăm şi-o arvună, să zicem trei sau patru milioane, singurul capitol bugetar neepuizat fiind cel al drepturilor de autor, poate depune un efort deosebit şi-l obţinem şi mai curând!

Corneanu, când a aflat că echipa va avea de lucru, s-a oferit să-mi aducă personal avansul. Pe timpurile acelea, formele fiind extrem de simple, a fost de ajuns semnătura lui Geo pe-un petic de hârtie. Iar peste vreun sfert de ceas, regizorul se prezenta c-un săculeţ de pânză gri. Cântărind destul de greu. Ne-am uitat amândoi nedumeriţi, şi eu şi Geo, când la Corneanu, când la săculeţ.

— Ce-i acolo? a-ntrebat Geo.

— Avansul! l-a lămurit regizorul. La casierie n-au avut decât monede.

— Bune şi-alea! am exclamat eu, mai mult decât încântat. Cât?

— Trei milioane şi jumătate! m-a informat Corneanu.

— O paşă, cât de darnic eşti! Mai mult decât în visele mele... Aproape jumătate din leafa pe care-o primesc de la ziar. Pe lună!

Când dam să plec, cu sacul într-o mână şi volumul lui Anouilh în cealaltă, Geo s-a interesat:

— Unde te duci acum, la talmeş-balmeşul de-acasă?

— Exact! Nu vii cu mine? Doar eşti invitatul lui Penke...

— Imposibil! Trebuie să rămân la post... Cine ştie, poate mă sună Bucureştiul, să mi se spună ce-i cu „Balul de la Făgădău”! În orice caz, dacă tot n-am posibilitatea să văd şi să gust din tălăburca voastră, baremi povesteş- temi cum arată, din ce se face şi câte calorii posedă. Am impresia că-s cam anemic, şi simt nevoia să mă întremez oleacă... Ia zi-i!

I-am zis. Mai ales îmboldit de faptul că Geo era un anemic potenţial. Având în vedere slăbiciunea sa (fizică, se-nţelege) proverbială. Povestită în tehnicolor, reţeta jumărilor de la Poiana-Mare l-ar fi putut ajuta enorm. Chiar fără să guste din ele. Era şi-acilea un fenomen de sugestie. Că tot pomenise despre aşa ceva ieri, când se-ndopase cu dragavei şi urme (insesizabile) de miel.

Când mi-am terminat expunerea, Geo nu mai era în stare să cuvânteze. Deloc. În aşa hal îi lăsase gura apă, ascultând reţeta mea, încât ar fi realizat o autentică

performanţă dacă ar mai fi fost capabil să şi vorbească. Privind la mine cu fruntea scăldată de toate sudorile iadului, îmi arăta, insistent şi permanent, ceva ce se găsea în spatele subsemnatului. Uitându-mă în direcţia indicată, n-am depistat ţipenie de om.

Ridicându-se anevoie şi niţel clătinat din fotoliul directorial, menţinându-şi mâna îndreptată spre acelaşi loc de mai înainte, în cele din urmă a izbutit să îngaime:

— Uşa! Şterge-o cât mai iute de-aici... Pe uşa aia! Cu jumările tale, omul lui Dumnezeu, eşti un adevărat asasin! Un torţionar... Doar ţi-am spus că nu mă pot mişca de-aici! Iar tu mă faci să intru în plină criză hipoglice- mică. Nu-i uman...

— Exact aşa obişnuieşte să spună şi tanti Raliţa! am dat eu să-l informez. Mătuşă-mea bună... Cum că nu-i uman ce se-ntâmplă!

— Oricum, e mai deşteaptă decât tine! a remarcat Geo. Acum întinde-o... Du-te, tradu-mi-l pe-Anouilh, pentru ţară mori, şi-ţi va fi mormântu-ncoronat cu... salată oltenească, şi nicidecum cu flori!

„Pasagerul fără bagaje” l-am dat gata mai repede decât mi-aş fi imaginat. Ce-i drept, cât am lucrat la traducerea piesei, străduindu-mă intens să fie cât mai „literar-artis- tică”, am sistat orice regim dietetic. Cu arvuna primită, mă aprovizionam numai de la gheţăria lui Măslină. Unde se aflau tezaurizate mai toate bunătăţile pământului. Mai ales detalii de porc. Frigărui, costiţe albe, muşchiuleţe, cârnaţi...

Când m-am prezentat cu manuscrisul, la Teatrul Naţional, să i-l predau lui Geo personal şi în mână, „drăguţa” de secretară m-a anunţat cu lacrimi în ochi:

— Directorul nu mai e director! A fost chemat la Bucureşti şi nu s-a mai întors... O să ne vină altul, mai mult ca sigur domnu’ Manu!

Căutându-l pe Nedeianu, l-am găsit într-o dispoziţie catastrofică. Numai de „Pasagerul fără bagaje” nu-i ardea. Şi mi-a recitat:

— Ne-a lăsat dom’ Geo cu buzele umflate! Fără să ne fi zis măcar: „La revedere, cucoane, că-mi iau jamantanele şi plec...”. Ca-n poezia lu’ Topârceanu, tot poet şi dumnealui!

— Păi n-ar fi avut motive, dragă domnule director...

— Aoleu! Nu-mi mai spune-aşa, că m-apucă năbădăile. Nici nu s-a primit decizia de numire, şi deja toată lumea-i pe mine! Dar, apropo, de ce n-ar fi avut motive?

— Foarte simplu! Deoarece sosise la Craiova fără bagaje... Şi, fiindcă tot pomenirăm de bagaje, ce-i fac acum cu pasagerul?

— Care pasager? Dom’ Geo? deveni deodată curios Manu Nedeianu. Crezi că-l lasă director în continuare, făcând naveta Bucureşti—Craiova şi invers, barem o dată pe săptămână?... N-aş prea-ş zice! Când s-a luat la gâlceavă cu omul de la telefon, care-l sunase din capitală, îi spunea numai „tovarăşe ministru”! Păi, dacă te ciondăneşti chiar cu ministrul în persoană, şi te mai şi cheamă la Bucureşti, e clar că nu te mai întorci cum ai fost... Decât cel mult figurant!

Amuzat de ceaţa ce se vălătucea în capul distinsului şi dăruitului actor, şi comic de calitate în plus, i-am spus-o de-a dreptul:

— Eu mă gândeam la alt pasager, la cel „fără bagaje”. Mai precis, la Jean Anouilh... Piesa franţuzului, ce-am tradus-o la comanda dumneavoastră!

— Dragule, să mă şi pici cu ceară, şi tot n-aş ştii ce să-ţi răspund, zău aşa! Fiecare director cu protejaţii lui. Dacă-mi cade mie pacostea pe cap, şi mă face director, atunci adio Anouilh... Nu-l cunosc, n-am avut de-a face cu dumnealui, stau cuminte în banca mea! Să-mi fixeze ministerul repertoriul, iară nu eu... De ce să-mi iasă vorbe?

Om drăguţ, Nedeianu, care nici nu mai ţin minte să fi fost au ba numit director. N-a pomenit o boabă despre retrocedarea avansului. Şi chiar de-ar fi făcut-o, tot n-aş mai fi avut de unde... Păpasem arvuna. Cu cheltuielile de

producţie, aduse de la Măslină! Iar de regizorul Corneanu, nimeni nu mai ştia nimic. A doua zi, după ce fusese chemat Geo, îl solicitaseră şi pe dânsul. Şi nu se mai întorsese.

Vacă bună de muls

Terminându-mi şi eu cariera (nu de piatră) începută la Craiova, tot la Bucureşti mi-a fost sortit să mă stabilesc. Ca şi Geo Dumitrescu. Fusese el directorul Naţionalului din Cetatea Banilor, acum eram eu director general. La „Europolis". Însă fără o para chioară în buzunar.

Pe unde se va fi aflat atunci, în acea perioadă, poetul căruia tocmai îi apăruse volumul „Libertatea de-a trage cu puşca", n-am izbutit să aflu. Foştii colegi, ca să le zic aşa clienţilor de la „Café de la Paix", bălmăjeau vrute şi nevrute, din care n-am înţeles mai nimic. Ba că s-ar fi retras din mediul urban, optând pentru cel rural, ba că-şi luase maşină de piaţă, ba că-i vizitat frecvent de tinerimea lirică a capitalei. Care se ducea la Geo ca la Mecca, pentru acordarea de sfaturi în branşă.

Din păcate însă, fiind şi prins cu treburile editurii, din '46 şi până-n '52 n-am izbutit să dau nici de bunul meu Geo, nici de vreunul din acei „frecventatori". Ce mai, mă rupsesem de viaţa literară! Cea creativă. În schimb, mă ocupam serios şi cu abnegaţie de celălalt aspect al ei, latura productivă. Tipărind cărţi.

Arareori însă, îmi reaminteam de Geo şi de cele păţite. Întrebându-mă ce-o fi păţit şi el. Zvonurile puse în circulaţie pe seama sa, părându-mi-se aberante şi neserioase, n-am acceptat să le iau în consideraţie. Tot nădăjduind că destinul ne va ajuta să ne reîntâlnim.

Şi chiar aşa a şi fost! Iar destinul se chema I.T.B. Căci l-am revăzut pe Geo, cu totul întâmplător, într-un vagon de clasa a II-a, pe-atunci mai existând şi clasa I, ţinând sub braţ o tinichea ciudată. Albă pe-o parte, şi neagră pe dos. Ceea ce, pentru tramvaiul 14, din dotaţia bogatei reţele a

I.T.B.-ului, era oarecum neobişnuit, acesta fiind utilizat mai mult de precupeţii ce se ocupau de Obor. Ce să cate în el un poet de valoarea lui Geo Dumitrescu? Care, în loc de puşcă, după cum ceruse în volumul cu titlul pomenit mai sus, purta în „bandulieră”, ca să zic aşa, tabla aceea dreptunghiulară.

Bineînţeles, când l-am identificat cu precizie, deoarece nu mai era tânărul vioi şi elegant din cabinetul Naţionalului craiovean, arătând destul de obosit, cu faţa trasă şi ochii magnetici cufundaţi în găvane, am strigat bucuros:

— Ce faci acilea, frate Geo?

— Umblu cu tramvaiul, grasule! Dar matale?

Nu i-am răspuns imediat, ci m-am repezit să-l îmbrăţişez. M-a primit în braţele sale, ferindu-şi însă tinicheaua de sub braţul stâng şi atrăgându-mi atenţia:

— Las-o mai moale cu efuziunile tale lirice, grasule, că-mi strici numărul...

— Care număr? Că doar nu te-am călcat în aşa hal pe pantof, încât să ţi-l micşorez la măsură...

— Numărul de la maşină! mi-a precizat Geo, arătându-mi tabla de la subsoară. A trebuit să-l dau la revopsit. Că ruginise zdravăn, întocmai ca şi „Chevrolet”-ul cumpărat de ocazie. Numărul se mai poate face iarăşi ca nou, în vreme ce maşina ioc! Aşa-s eu, un fraier cu cioc, menit să fiu păcălit de toţi...

Nu m-am lăsat, în pofida refuzurilor repetate, timide totuşi, până n-a acceptat să-mi viziteze noul loc de muncă. Şi i-am explicat:

— Ştii, nici eu nu mai sunt director! La „Europolis” eram chiar Preşedinte Director General, în vreme ce-acum mi-s ceva mai mic. Şef al serviciului de tehnoredactare de la „Editura de Stat”... Nu te interesează cea mai mare editură din ţară?

— Nu prea! Dacă trecem şi pe-acolo, o fac doar pentru tine, ca şi pentru faptul că mi s-a făcut dor de-o ciorbă de burtă, ca la mama ei. Ne uităm la firma instituţiei tale, şi-apoi ne ducem la Mitică-lăptarul, colegul

meu, din toate punctele de vedere, să ne-ospătăm domneşte şi să mai stăm pe-ndelete de vorbă...

M-am declarat numaidecât de acord. De fapt, între „Editura de Stat” şi lăptăria lui Mitică Cosma nu era mai mult decât o zvârlitură de băţ. Rapid, în două cuvinte şi trei gesticulaţii, i-am arătat clădirea instituţiei ce mă utiliza, fostul edificiu al „Universul”-ului, şi i-am explicat ce-i aia tehnoredactarea. Satisfăcut de maniera „pe scurtătură” la care apelasem, Geo m-a îndemnat voios:

— E clar! Am înţeles despre ce-i vorba... Acuma, pe cai! Haidem cât mai repede, să nu termine Mitică poetul cazanul de ciorbă!

Spre norocul nostru, nici nu putea fi cazul să i se gate chiar atât de devreme rezerva confecţionată pentru ziua aceea. De altfel, nici nu trecuse de ceasurile unşpe. Macedoneanul nostru, om de meserie, când punea la fiert ciorba destinată pentru o zi întreagă, folosea mai totdeauna cazanul de rufe al familiei. Iar neamul Cosma era numeros. Bătrânii, fraţii, nurorile şi nepoţii, inclusiv câteva rubedenii mai îndepărtate, care ajutau la curăţatul burţilor, treabă delicată şi dificilă, căci se cerea efectuată cu osebită acurateţe, reprezentau, când era vorba de spălatul rufelor tribului, pe puţin vreo cinşpe persoane. Deci, ciorbă de burtă cât îţi poftea inima. Niciodată sub suta de ocale. Adică, în traducere liberă, echivalentul a vreo două sute de porţii.

După ce Mitică s-a bucurat văzându-ne iarăşi împreună, ne-a plasat la o masă cât mai apropiată de tejgheaua sa, de unde dirija întreaga activitate a locantei, şi-a strigat spre bucătărie:

— Trei burţi fierbinţi, groase şi cu muchii!

Geo l-a privit mirat, interesându-se:

— Mănânci şi tu cu noi?

— Nu mai sunt în stare... Însă două-s pentru Marincu. Cam aşa obişnuieşte suprarealistul nostru să aprecieze produsele Familiei Cosma! Dacă-i servesc şi niţel hrean ras, atunci e capabil să-nfulece trei farfurii... Poet mare, dom’le, nu slăbănog ca de-alde noi!

Pe la patru, după-amiază, dădusem gata şi ciorbele şi cele ce-avuseserăm de stat la tăinuială. Puteam spune, într-o anumită măsură însă, că eram oarecum lămurit în privinţa lui Geo Dumitrescu. Atât referitor la enigmatica sa dispariţie, cât şi la actualul domiciliu.

Reieşise, din spusele sale, că simţea o nevoie cumplită de cercuri. Cercul, ca metaforă, ar fi trebuit să reprezinte împlinirea, elanul, vârtejul vieţii şi-al destinului poetului. Ce nu pricepeam, era altceva. De ce se stabilise la Strău- leşti, parcă aşa reţinusem, un sătuc din preajma capitalei?

Când mi-a dezvăluit că posedă un soi de microfermă, în care creştea vreo câteva vaci, al căror lapte îl comercializa dimineţile, prin pieţile Bucureştiului, cărându-l cu „Chevrolet“-ul, am fost edificat. Poetul se supărase pe „sat”. Mai pe şleau spus, se luase în beţe cu unele foruri culturale, nişte servicii în fruntea cărora se găseau plasaţi câţiva posesori de capete patrate şi-ncuiate, şi-nţelegea să se ocupe de poezia sa într-un mediu lipsit de dogme şi tabu-uri.

Serile, uneori şi nopţile, era călcat de colegii de breaslă, cu care tăifăsuia pe teme de literatură. Până târziu. Şi se considera liber şi fericit, mai ales că nu-l părăsiseră adevăraţii producători de lirică. Când l-am chestionat cum merge treaba cu rentabilitatea, Geo mi-a explicat:

— Mă grasule, cu poezia ar mai fi cum ar fi... Îmi îndeplinesc zilnic norma de cercuri. Cu vacile-i mai anevoie! Dau lapte puţin, sau nu mă pricep eu să le îngrijesc, precupeţii de pe piaţă mă trag pe sfoară, maşina-i mai mereu pe butuci, nu găsesc piese de schimb, la mecanică sunt total afon, mă rog, ce mai tura-vura, aici am cam încurcat-o!... Noroc de câinele Degringo, că el mai mă păzeşte de prostii.

— Ce rasă e?

— Inexistentă, grasule! Reprezintă doar o nălucă a minţii mele... Însă extrem de necesară. Când ai să-mi citeşti, cândva, nu se ştie când, poemele adunate în volum,

atunci, poate, ai să-ţi dai şi tu seama!

Mi-am dat! Când, în 1963, i-au apărut „Aventuri lirice” şi, mai ales, în 1966, „Nevoia de cercuri”. Şi-l descifrasem şi pe Degringo. Dulăul care se ţinea după el, când eroul liric pedala pe bicicletă.

*

* *

De când îi apăruseră volumele mai înainte pomenite, Geo Dumitrescu abandonase fabrica de lapte de la Străuleşti, scăpase de hârbul de „Chevrolet” (în privinţa acestuia nici acum nu-mi amintesc precis dacă era „Chevrolet” sau „Ford”, dacă nu chiar „Pontiac”, dar asta nu mai are importanţă) şi optase pentru velocipedul pe care realizase, învingător, turul ciclist al plaiurilor poetice naţionale.

Mereu în şa, şi urmărit de javra asupra căreia încă nu se putea declara dumirit. Geo încerca să elucideze o serie de opinii şi contraopinii literare şi artistice, făcând uneori pe ironicul, luând în băşcălie năravuri şi moravuri bucureştene, modernizări incompatibile cu delicatele sale înclinaţii spre puritate şi cu foamea sa de filosofie. Umbla prin şantiere naţionale, ca Bicazul, se plimba, braţ la braţ cu feluriţi colegi de alte limbi, ca Rafael Alberti, Demian Bednâi, Malaparte; pentru ca, în cele din urmă, să-l îmbrăţişeze serios pe Charles Baudelaire, căruia îi dăruieşte o splendidă ediţie bilingvă, comentând-o într-o manieră absolut personală.

De câte ori mă-ntâlneam cu el, eram fericit să-l văd deconectat, admirat şi-nconjurat de colegi nemăcinaţi de invidie. Odată, la „Casa Scriitorilor”, zărindu-mă singur la o masă, s-a ridicat de lângă convivi şi s-a aşezat alături de mine, uitându-se prelung în blidul meu. Apoi m-a întrebat:

— Ce-i cu tine, grasule, îmi pari cam trist?

— Păi şi sunt!

— Ce s-a ntâmplat, ţi s-au înecat corăbiile în apele Dâmboviţei?

— Mai dihai! Astăzi n-au mai făcut ciorbă de burtă, iar cu tălăburcile ălelalte nu mă prea împac. Ehei, unde-s preparatele lui Mitică?

— În amintiri!

— Şi tu, Geuţule, ce mai învârteşti? m-am interesat şi eu.

— Scriu, pregătesc un nou volum, pedalez, iarăşi scriu, apoi din nou pe bicicletă şi, uite, tot aşa, cât îi ziua de lungă! A-nceput să-mi are şi mie plugul... Mâine însă dispar! Mă duc la Bălceşti, să gândesc şi să proiectez o nouă formulă pentru ,,Gazeta literară”... Care, după cât îmi dau şi eu seama, şi-a terminat misiunea! O să scoatem alta. Când o să fiu gata, voi avea nevoie şi de tine... Pentru o punere în pagină cât mai aparte. Visez la alt format, la altă vestimentaţie...

— Perfect! am exclamat eu bucuros. Îţi stau la dispoziţie. Cheamă-mă şi-am să viu cu-o sută pe oră!

Nu m-a mai chemat. În ’68, parcă, a apărut „România literară”. Asta da, arăta a revistă literară! Şi-o machetase singur. După ce-o pritocise şi-o-ntorsese pe-o faţă şi pe alta aproape un an de zile. La casa de creaţie a scriitorilor. De la conacul Bălcescului.

Abia prin ’70, când gazeta arăta oarecum obosită, însă numai ca aspect, deoarece pe dinăuntru era aur şi argint, ţinând seamă de ce publica Geo, susţinând generaţiile noi, m-am încumetat să-i fac o vizită. La redacţie. Avea cabinet de director, o încăpere vastă şi elegantă, toată numai în catifele roşii, şi la perdele şi pe fotolii.

Din păcate, n-o brodisem tocmai bine. Era în plină şedinţă de redacţie, punând la punct numărul următor. Totuşi mi-am vârât niţel capul pe uşă, întredeschizând-o numai cât să-mi încapă devia. M-a identificat pe loc, şi-a strigat la mine:

— Pe unde-mi umbli, dom’-le, de nu te mai găseşte omul?

— Pe la ţară! La ora actuală eu mi-s cel ce se ocupă de agricultură... Din motive de boală, am fost silit să mă las de machetare!

— Cum adică, n-ai să-mi dai şi mie o mână de ajutor? s-a arătat indignat Geo. Ai uitat câte ne leagă? Diseară te-aştept aici, să stăm de vorbă pe-ndelete... Adio!

Am revenit. Şi-am tăifăsuit îndelung. În cele din urmă, am acceptat să-i machetez un număr sau două. De probă. Deşi nu mi se respinsese niciuna din inovaţiile prezentate, ca vestimentaţie grafică, nu-mi convenea deloc ora-

rul de lucru al revistei. De cele mai multe ori, sumarul fiind extrem de labil, mă apucam de schiţat punerea în pagină abia după miezul nopţii. Iar tensiunea arterială nu-mi îngăduia atari abateri de la recomandaţiile cardiologilor.

Şi, oarecum jenat, l-am anunţat pe Geo:

— Îmi pare nespus de rău, dar n-am să te mai pot macheta! Sănătatea nu mă lasă...

— Dar ce-ai, omu' lui dumnezeu? m-a întrebat îngrijorat Geo. Că nici eu nu stau prea bine cu colesterolul!

— Ce să am? Tot ce-i trebuie omului ca să nu se simtă om! Şi diabet sever, şi cardiopatie ischemică, şi colesterol mărit, başca hipertensiune paroxistică...

Geo n-a mai insistat. Ci doar şi-a dat cu părerea:

— Care va să zică, dacă nu mă pun la punct cu colesterolul, cam astea mă aşteaptă şi pe mine! La urma urmei, dacă nu mă-nşel, suntem de-un leat, nu?

— Păi da! Cu oarecare aproximaţie...

Peste un an, poate mai puţin, în vreme ce Geo Dumitrescu se afla în străinătate, trimis de Uniune într-un schimb cultural, am aflat că fusese eliberat din funcţia de redactor-şef. Apoi au fost alte zvonuri. Cum că, la întoarcere, fusese pus din nou în scaun. Dar nu pentru multă vreme. Căci, ultima veste primită de la băieţii ce mă vizitau la Tâncăbeşti suna destul de bizar. Geo Du-

mitrescu se lăsase de gazetărie şi se-apucase serios de scris. Mutându-se, cu arme şi bagaje, la o vilă de creaţie a Uniunii, de la Sinaia-Cumpătu. De unde nu se mai mişca. Uitase de Bucureşti, de gazetă, de publicarea producţiei proprii. Ocupându-se, de la un timp, mai mult de-o „Poştă a redacţiei”. În paginile unei alte reviste literare. De unde scotea poeţi din cei mai neaşteptaţi. Printre care unul, cel puţin, citindu-l şi eu chiar în rubrica respectivă, mi se păruse de cert viitor. Îl chema Gheorghe Azap. Origi-nal, scriind lucruri nefumate de alţii, după un scurt răstimp a fost şi editat. Apărându-i un volum, „Bocceluţa cu plăpânde”, care m-a lăsat cu gura căscată. Era cu-adevărat poet, şi-ncă cu „P” mare. Deci, Geo nu bătea apa în piuă!

Dai un leu, şi scoţi o sută..

Iar dacă dai suta, mai scoţi două din buzunar. Exact cum am păţit-o, de mai multe ori, chiar eu în persoană. La „Cabana Vânătorilor”, bufetul de la Sinaia-Cumpătu.

Peste vară, prăbuşindu-se peste ferma agro-literară tâncăbeşteană o rafală de canicule inumane (cu peste 38 grade Celsius), m-am dus valvârtej la Mircea Micu, pe atunci mai marele Uniunii peste casele de creaţie, şi i-am cerut, cu lacrimi în ochi, să mă cazeze şi pe mine la munte.

— Nea Micule, altminteri rişti să mă ai pe conştiinţă! Dacă îmi mai fierb creierii la temperaturile astea bestiale, o să-ţi fie serviţi la praznicul de pomenire, după ce-am să mor, ca rasol. Iar de-i preferi pané, nu-i o problemă. Îi pui la soare, şi se prăjesc de la sine…

— Du-te, dom’le, la Sinaia-Cumpătu, la vila nr. 6, şi lasă-mă cu chestiile astea macabre! Ce mi-s eu, canibal?

Simpatică şi umană făptură şi ardeleanul ăsta talentat! Nu-i plăceau organele sub nicio formă. Slana era patima sa. Şi cotletele bine înfăşurate în grăsime. Ţinând seamă de propensiunile sale culinare, am acceptat vila nr. 6, mai exact o cămăruţă de-un pat, unde aveam să respir în

voie, fără să trag în pieptu-mi de aramă trâmbele de vipie fierbinte ca amalgamurile din furnalele Reşiţei.

Bineînţeles, îmi luam cu mine şi tovarăşa de muncă, s-o bat până-i vor ieşi scântei din ea. Nu mă refer la bulgăroaica de nevastă-mea, ci la maşina de scris „Erika-1940”, fără serie, cu care intenţionam să-mi duc la bun sfârşit primul romănel din „jocurile detectivului Conan Doi”.

Însă n-a fost să fie aşa. Când am dat de Geo, plus alţi câţiva mari condeieri, am zvârlit peste bord ambiţiile literare şi m-am apucat de activităţi mai lejere. Dacă tot eram la munte, de ce să nu mă fi bucurat şi eu de avantajele altitudinii? Răcoare din plin, aer cu ozon, flippere şi jocuri mecanice din belşug, în sala de la „Cabana Vânătorilor”. Unde mă prezentam imediat după micul-dejun. Servit la restaurantul caselor noastre de creaţie.

Şi, după o ciorbă de burtă reconfortantă, întrucât micul-dejun era deseori chiar mic, îmi încercam norocul la sus, şi scoteam prin uluca de jos.... sufletul. Adică, nimic. Dă o dată, mai trage la şaibă cu abnegaţie şi încredere, mai dă de două, de şapte, de nouă, şi norocul tot nu se ivea. Odată, când mă aşteptam cel mai puţin, am tras trei aşi. Şi mi-am umplut basca de mărunţiş. Trei şutici. În monede de-un leu. Deducând din suma câştigată ceea ce pierdusem, mai rămâneam cu un plus de vreo sută şi ceva. De lei. După care iarăşi mai mă-ntremam niţel. Nişte mici, ceva măduvioare, eventual şi-un cârnat pe fasole. Ca să pot relua trasul la şaibă.

Când apărea şi Geo, mai totdeauna în jur de douăsprezece, primul lucru pe care-l făcea era să se intereseze:

— Ei, cum ţi-a mers?

— Amestecat! Însă, după ce-am luat şi lozul cel mare, cu trei aşi, acuma bestia de maşină e plină cu părăluţele mele... Din câştig, am mai rămas cu două sute! În minus. Scoase din buzunar!

— Şi cu cartea?

— De mâine mă apuc de ea! Paralele s-au cam dus, şi nu-mi mai place şmecheria electroniştilor ăştia imperialişti... Aş prefera în locul jocurilor mecanice unul ceva mai uman. Un pokeraş să zicem... Unde apelăm la inteligenţă şi psihologie!

Geo zâmbea pe sub mustaţă, informându-mă:

— Atunci ne vedem după-amiază, pe la cinci, la vila unde stă Fănuş!

Om organizat, dimineţile lucra intens, fie scriind la poemele sale, fie răspunzând sutelor de plicuri cu versuri şi proze, sosite la redacţie, şi expediate la Sinaia prin curier special. Cu geamantanul. Însă, simţind nevoia unei relaxări active, mai trecea şi pe la infernalele maşinării americăneşti de la cabană. Nu juca mult. Doar cinci sau zece lei. Căci, spre deosebire de mine, lui îi reuşea, mai întotdeauna, pasienţa. Şi plecam la masă amândoi. El, modest şi zâmbăreţ, cu buzunarele pline. Eu, invers.

„Jurnal de campanie” (şi agricolă)

Încă un an sau doi, verile mi le petreceam mai mult pe la Sinaia. De dragul lui Geo, precum şi de spaima caniculelor din iulie. Când, la Tâncăbeşti, până şi apa din fân- tână scădea aproape de cota zero.

Împrietenindu-se cu bulgăroaica şi mai dihai decât la Craiova, Geo ne vizitase de vreo câteva ori ferma agro-literară. Minunându-se de liniştea înconjurătoare, precum şi de toate cele ce ne stăteau la îndemână, odată ne mărturisise:

— Uitaţi, oameni buni, aşa o oază de creaţie mi-aş dori şi eu!

Prin ’74, aflându-mă întâmplător în anticamera redac- torului-şef de la „România literară”, pe neaşteptate m-am pomenit tras de mânecă. Întorcând capul, am dat de chipul lui Geo. Era fericit. Şi nu ştiam de ce. Aşezându-se

pe-un scaun, lângă biroul lui Ady Fianu, a pornit să extragă, bucată cu bucată, din rucsacul de mână ce-l însoţea, câte un exemplar dintr-un volum ceva mai măricel, frumos executat, fără creţuri pe cotor, având o copertă albă ca neaua. Şi-i sufla lui Ady:

— Asta-i pentru Iorgulescu, ăsta pentru Sami, celălalt pentru Regman... „Jurnal de campanie”!

— N-ai şi pentru mine un „Jurnal de campanie”?

— Ţi-l dau pe cel rezervat lui Dimisianu, care-i plecat într-o delegaţie culturală... Şi, fiindcă o să fim colegi şi-n altă ipostază, pentru tine îi schimb şi titlul, mai adăugându-i un cuvânt...

— Cum adică? n-am priceput ce vroia să-mi spună Geo.

— Am să-i zic, uite, chiar acum îl completez: „Jurnal de campanie” (şi agricolă!) Nu sună frumos?

— Ba da! Are chichirezul lui! Însă de ce anume-i valabil numai pentru subsemnatul?

— Ei, aici e-aici! Deoarece, de-alaltăieri, sunt şi eu posesor de teren bun de dat în agricultură... Mi-am cumpărat o căsuţă, la Otopeni, lângă aeroport. Cu livadă săl- batică, în stare de junglă... Dacă mă ajuţi, fiind de peste douăzeci de ani în branşă, cu sfaturi practice, am să-ţi rămân nu numai recunoscător, dar şi îndatorat. Când vii să-mi vezi terenul şi căsuţa?

— Oricând eşti dispus să mă primeşti! Cafea ai?

— Şi cafea, şi-un „Kent”... Mâine dai şi-o mână de ajutor, să vedem cum se pune în funcţiune hidroforul. Căci fostul proprietar avea şi-aşa ceva. Şi-ncă unul faimos, suedez, instalat acum vreo patruzeci de ani, şi care, zice el, ar mai merge... Vii?

— Mai încape întrebare? Aduc cu mine şi nişte răsaduri, să chibzuim unde-ţi organizăm şi-o grădiniţă de zarzavaturi...

I-am găsit destul de anevoie căsuţa „de creaţie”. Era pitită pe una din multele străzi, mai curând ulicioare, botezate Fermelor 1, 2, 3, şi-aşa mai departe, în dosul unui

gard viu, pare-mi-se din glădiţă, dacă nu chiar caprifoi. Arăta mai curând a bungalow decât a casă, însă construit de fostul proprietar cu mult gust şi pricepere. Căci, poftit de Geo să-l examinez pe-ndelete, odăiţă cu odăiţă, am putut constata că poseda de toate şi-ncă la dimensiuni mini. Şi bucătărioară, şi băiţă, şi dormitor, şi-un living-room ceva mai măricel, taman bun de transformat în cabinet de lucru, cu birou, bibliotecă, televizor, radio şi-alte minunăţii audio şi video.

Până să trecem la evaluarea potenţialului agrar al terenului, Geo mi-a mai arătat, fericit şi mândru şi atenansele proprietăţii. Un beci, nu prea adânc, însă încăpător. Şi mi-a precizat:

— Aici am să-mi pun poloboacele...

— Care poloboace, l-am întrerupt eu, că n-ai zis nimic despre vreo vie prin „zonă”?

— O să fie, dacă-mi faci rost şi de niscaiva butaşi!

Şi-a continuat, indicându-mi o mogâldeaţă de statura unui pitic:

— Asta-i hidroforul! Culmea-i că merge şi-acum, după atâta vreme. Mi-a spus fostul că nu-i nevoie de nicio întreţinere, aşa că, vezi, ai scăpat de belea... La doi sau

trei ani, o dată, e necesar să-i torn câteva picături de ulei. La axul motorului...

Mai erau, în dosul bungalowului, şi-o magazie de lemne, o încăpere pentru păstrarea uneltelor şi, cam atât, nimic mai mult.

Profitând de ocazie, am lăsat în odaia de mai sus snopul de tomate, gata de pus în pământ, informându-l pe Geo:

— Mâine, cel mai târziu poimâine, e absolut necesar să le plantezi!

— De plantat eu le-aş planta, dar cum să fac, Măria Ta? a chicotit Geo, dând neputincios din braţe. În viaţa mea n-am ştiut ce-i aia grădină, vie sau livadă...

— Nu-i cine ştie ce mare brânză! Am să te-nvăţ eu...

Tot personalitatea mea se ocupă şi de îndrumarea nevesti-mii în campaniile agricole. Am un raft întreg de bibliotecă numai cu tratate: pomicultură, viticultură şi horticultură. Eu îi spun ce-are de făcut, conform celor mai noi descoperiri în tehnologia grădinăritului, iar bulgăroaica execută!...

— Ei, asta-i bună! a zâmbit poetul, hlizindu-se. Te-ai transformat în exploatator al bietei femei?

— Ba nicidecum, am pornit eu să mă enervez. Dacă n-ar face-o din plăcere, nici nu i-aş îngădui să pună mâna pe săpăligă... La urma urmei, este şi-o indicaţie medicală. Penke are dificultăţi cu somnul, iar profesorul Façon i-a recomandat anume abandonarea mediului urban şi grădinăritul. De fapt, dacă vrei să ştii, află că livada şi via au fost plantate de nevastă-mea personal. C-o mai fi ajutat-o careva, oricum, ea s-a găsit la temelia înfiinţării fermuliţei pe care ai văzut-o. E meritul bulgăroaicei. Şi-a purces să-şi recapete şi somnul... Şi-apoi, nici eu nu stau pe tuşă. În pofida volumului, când e nevoie iau vermorelul în spate şi stropesc via cât ai zice peşte. Într-o jumătate de zi, aproape c-o dau gata! Abia acum, după cinşpe ani de agricultură, am lăsat lupta împotriva dăunătorilor şi-a bolilor criptogamice pe seama finilor. Care ţin neapărat să mă ajute, jupuind şi pielea de pe mine...

Şi-uite aşa, vreo zece ani de-a rândul, l-am povăţuit pe bunul şi dragul meu Geo cum s-o facă şi s-o dreagă. I-am zis să lase livada în pace, în starea în care-o găsise, căci pomii rodeau în stil american, ca-n California. Jumătate din poame cădeau, găurite de carpocapsa pomonella, un vierme al mărului, însă cealaltă jumătate era de-o valoare mult sporită. Nefiind chimizată. Nu cantitatea conta, ci calitatea.

Cu grădiniţa de legume şi zarzavaturi a mers ceva mai anevoios. Nici n-avea timp să se ocupe de praşile, copilit şi stropeli, nici terenul nu se arăta dispus să producă, fi-ind bine înţelenit. Cu pir, buruieni necunoscute, troscot şi-alte mărăcinoase. Din când în când, îi mai

duceam eu câte-o lădiţă de roşii. Ca să vadă ce-ar fi putut obţine, şi el, din răsadurile cu care-l aprovizionam primăvară de primăvară.

Altminteri, Geo era pur şi simplu îndrăgostit de oaza lui de linişte şi verdeaţă. Mai ales de terasa dinspre miazăzi a casei, un soi de paviment pe jumătate podit cu dale de piatră, aflat la adăpost, sub o bună parte din clădirea propriu zisă a bungalowului.

Acolo stăteam de vorbă, trăgând în piept fum de ţigară şi sorbind o cafeluţă. Preparată de mâinile personale ale poetului. Care nu privea niciodată la borcănaşul din care lua divinul praf al boabelor proaspăt râşnite. Punea, uneori, şi câte două linguriţe cu vârf, sau cocoşate, cum le spuneam eu, la o ceşcuţă de apă. Şi ieşea o cafea trăsni- toare. Groasă şi tare, de să te ridice de pe scaun. Numai ţigările le drămuia. La trei „Snagoave”, un „Kent”. Nu din zgârcenie. Ci fiindcă aflase, nu mai ştiu din ce almanah, că americanii pun kumarină în fabricatele lor. Şi-avea oroare de chimicale.

Mie, personal, ceea ce-mi plăcea cel mai mult la ferma lui Geo, n-o să credeţi, era puzderia de crizanteme sălbatice ce-i invadaseră mai toată suprafaţa dintre portiţă şi bungalow. El zicea că-s japoneze. Eu, Toma necredinciosul, ziceam că-s „OZN”-iste. Nu le găsisem menţionate în niciun tratat de floricultură. Şi totuşi, odată, îl rugasem:

— Măi Geo, bulgăroaicei i-au căzut cu tronc la inimă japonezele tale. Nu ne dai şi nouă câteva rădăcini, să le prăsim şi noi?

— Cum să nu! Pune mâna pe cazma, şi scoate-ţi singur câte pofteşti. Însă cu grijă, să nu rămână locul berc pe unde-ai umblat!

Operaţie dificilă. Oricum aş fi vrut să procedez, dacă mă lăcomeam la cele mai frumos dezvoltate, tot rămânea o chelie în bizara pajişte de flori. Până la urmă, m-am mulţumit cu câteva smocuri de pe margine. Cam subdezvoltate şi nemulţumite chiar ele însele de înfăţişarea lor. Însă cu Geo nu te puteai certa. Şi m-am

considerat satisfăcut şi cu ce izbutisem să extrag, de ici de colo.

— Ai văzut, nu ţi-am pleşuvit nicăieri jardiniera!

— Mda! însă ai zvârlit mucuri pe sub japoneze... De ce crezi c-am pus scrumiere peste tot? Ca să-mi plantezi tu „Kent”-uri între crizantemele mele? De fapt, nu-ţi fă inima amară de ce-ţi spun, că-mi fac eu în suficientă cantitate. Nu eşti unicul care obişnuieşte să semene chiş- toace prin iarbă. Toţi îmi populează peluza de japoneze, imaginându-şi că pământul suportă orice măgărie...

Fericit că locuia la ţară, Geo n-a mai părăsit Otopeniul nici pe timp de iarnă. Lemne avea, că-l ajuta scriitorul Paniş, zis şi Tolea, de meserie pădurar, că de-aia scrisese şi romanul de real succes, „Hoţii de pădure”, apă avea, mâncare îi aducea frate-său, de la Bucureşti, care îl iubea şi-avea grijă de el. Aşa că se considera pe deplin satisfăcut.

— Şi totuşi, măi Geo, nu ţi-i urât singur?

— Cine ţi-a spus că-s singur? Mă vizitează mereu câte cineva, şi-apoi îi am în casă pe-ai mei...

— Niscaiva rubedenii?

— Oarecum! Badea Apollinaire, nea Arthur Rimbaud, cumătrul Fiodor Mihailovici, şi-ncă multe alte neamuri apropiate... Cum să te-apuce plictisul, când posed filarmonica mea personală, de fapt, nu una, ci mai multe. Ascult ceasuri întregi unicatele mele din discotecă. Furtwaengler, Karajan, Britten, Celibidache pe casetă, că omul nostru, încăpăţânat, n-a acceptat niciodată să înregistreze pe discuri... Şi i-am făcut-o! Căci, fără să ştie, l-am tras pe bandă din concertele publice... Ei, ce zici, mi-am organizat bine viaţa?

Fiind şi eu posesor de discuri, vreo mie şi ceva, l-am înţeles. Ba, la primăvară, precis am de gând să mă duc iarăşi la el. Luând cu mine cele trei plăci („Columbia”) cu sonatele pentru vioară solo ale lui Bach. În interpretarea lui George Enescu. Sunt convins că nu le are. Nu le cumpărasem din ţară, ci de la Moscova. Şi nici acolo nu-mi prea dădeam bine seama cum de ajunseseră. Şi dacă-l

prind într-o dispoziţie corespunzătoare, ajutat de Johann Sebastian, poate-l conving să-mi citească din ultimele sale poeme. Căci e cam multişor de când n-a mai dat nimic la tipar.

Odată, chiar îl iscodisem:

— De ce nu-ţi mai publici poemele din ultima vreme?

— Le-am pus la-nvechit! Până şi vinul capătă calităţi majore, lăsat să zacă la beci... Însă, te-asigur, mereu le verific şi le mai trag de pe drojdie! Cine se grăbeşte să-şi tipărească orice năzbâtie, dă vinuri slabe pe piaţă...

Ce-o mai fi făcând în iarna asta poetul inimii mele? Nu l-am mai întâlnit deloc în ultimul timp. E musai să-l caut... Iar de nu-i la Otopeni, sufletul i se află acolo. Precis.

SOLO FINAL, FĂRA TROMPETé_____

„Poeţii" de pe şoseaua Vergului

În locuinţa noastră, din 1938, printr-un noroc fantastic, mă bucuram de-o situaţie specială. Sus, la etaj, existând doar două odăi, dormitorul şi sufrageria, eu fusesem instalat la subsol. Într-un fel de garsonieră. De fapt, camera femeii de serviciu. Pe care n-o aveam.

Situaţia îmi convenea de minune. Trăiam izolat, având la dispoziţie nu numai liniştea necesară confecţionării poemelor mele suprarealiste ci şi cea trebuincioasă pentru învăţătură. Căci învăţam pe rupte. Citind orice-mi cădea în mână, numai manualele şcolare nu. Aşa s-a făcut c-am rămas corigent la matematică. Filosoful şi matematicia-nul Fajon, de la „Cultura-Max Aziel", nevroind să ţină seamă de statutul meu social. De unic creştin (ortodox) în- tr-o instituţie de învăţământ israelită.

— Lasă, maică, mă asigurase Mamamoaşa, când afla-

se de belea, nu te frământa... Am să ţi-l trimit pe Doruleţul meu, zi de zi, în fiece după-amiază, să te mediteze. Maşi-nă are, că i-am făcut-o cadou la majorat, note de zece câte vrei, ca la banul Manta, marele nostru domnitor de aritmetică, aşa că totul o să fie ca la carte!

Nu ştiu ce-o fi înţeles tanti Mili prin carte, însă cu Doru m-am ocupat mai mult de poezie. Mai ales că umbla şi el pe la stihuri. Fiind mereu îndrăgostit. De fiece dată de altă făptură angelică şi accesibilă. Tânăr era, frumos, ce să mai zic, actor de cinema, semănând nemaipomenit cu Charles Boyer, celebra vedetă a franţujilor. Deci, pe lângă „Aero", maşinuţa lui, avea tot ce-i trebuie.

Iar când dăduse la mine, într-o după amiază, şi peste tânărul Hulubei, student la filologie, vecinul nostru de la etajul trei, mare făcător de stihuri romantice, cam în genul lui George Lesnea, pasiunea sa, uitase de ecuaţiile mele, de gradul doi şi trei, şi se-nhăitase cu Horică. Şi, în loc să se ocupe de algebră şi de viitorul lor scriitoricesc, se distrau pe socoteala mea. Hulubei, la instigaţia lui Doru, începea:

— Ia povesteşte-ne şi nouă, mă frate, cum a fost cu fuga ta în Abisinia continentului negru?

Căzând în capcană, ca un fraier cu cioc, le relatam to-tul cu de-amănuntul. Ascultându-mă vrăjiţi, zâmbeau pe sub mustaţă, îmboldindu-mă să le furnizez şi-alte amănunte. După ce se-nnopta bine, şi dădeau s-adoarmă, Doru îl aborda pe Horică:

— Măi băiete, mai are taică-tău ceva zghihară de Huşi?

— Cum să n-aibă, că doar de-acolo ne tragem!

— Şi-atunci, ce mai stai? Adă şi tu o sticlă... Să capete văru-meu curaj, şi să ne spună cum se descurcă printre ovreii lui! Apoi, cine ştie, poate mai scriem şi ceva stihuri. Iniţiem un concurs. Fiecare cu harul lui, şi ce-o ieşi, om vedea...

Ieşea pasienţa. Căci ne-apuca miezul-nopţii citin- dune reciproc, în trei, elucubraţiile. Şi-am ţinut-o tot aşa, ocupându-ne de poveşti şi manufacturare de versuri, până

a aflat Mamamoaşa că-s iarăşi ameninţat să devin corigent. De astă dată la franceză şi germană. Şi mi-a făgăduit, dorind să-şi dovedească iubirea ce mi-o purta, ca unuia pe care-l adusese pe lume:

— Maică, de îndată ce intraţi în vacanţa de Crăciun, o să vie Doru şi dimineţile la tine!...

Bineînţeles, văru-meu s-a bucurat până la Dumnezeu. Avea posibilitatea să-şi arate uriaşele cunoştinţe în materie de limbi străine. Şi chiar din prima zi de vacanţă, mi-a adus un maldăr de romane poliţiste, în franceză, majoritatea din colecţiile „Le Masque” şi „L’Empreinte”. Anunţându-mă:

— Până mă-ntorc, cam în jur de prânz, la masă, citeşti din doască în doască „Zece negri mititei” de Agatha Christie. Şi, în timp ce-o să prânzim, ai să-mi spui tot ce-ai înţeles! E clar?

— Sigur că nu! Mamamoaşa zicea c-ai să mă meditezi...

— Păi ce fac! Nu ţi-am adus materialul necesar?

— Şi unde-o întinzi?

— Am o treabă cu poetul nostru, amicul Hulubei! ÎI duc la maestrul Minulescu, prieten de-al mamei, să-şi dea cu părerea despre versurile sale, adică nu ale maestrului ci ale lu’ Horică...

Mâhnit că eram abandonat pe mâinile doamnei Agatha Christie, asistam la plecarea colegilor de branşă. Cu „Aero”-ul lui Doru. Până la urmă am prins binişorel franceza. Pasionându-mă la culme enigmele celebrei romanciere. Însă i-am prins cu fofârlica şi pe ambii mei confraţi. De fapt, mai curând contrafraţi. Deoarece n-aveau cum să-l viziteze pe maestru, acesta fiind plecat la Paris, după cum îmi fusese dat să aflu din „Adevărul literar”.

Le-am spus-o verde-n faţă:

— Să vă fie ruşine, fraţilor-cumnaţilor! Vreţi să mă faceţi să cred c-aţi fost la Paris, aller-retour, în numai cinci ceasuri?...

— De ce la Paris? s-a interesat văru-meu nedumerit.

I-am arătat ştirea din „Adevărul literar”. Şi n-a mai

zis nimic.

Într-o duminică, dimineaţa, cam pe la nouă şi jumătate, m-am pomenit cu Doru şi cu Hulubei. La mine în odaie.

— Ce-i cu voi?

— Nimic deosebit! Am vrut să vedem cum te pregăteşti... Ai tăi sunt în Bateriilor, invitaţi de maică-mea şi de nea Titi, la un „maus”! Mi-au spus să-ţi comunic că vin abia diseară şi să am grijă de tine...

— Cum adică?

— Foarte simplu! Tu te pui pe citit, iei la rând „Moartea lui Roger Ackroyd”, iar când ne-ntoarcem, probabil după-amiază, ne povesteşti tot romanul. Timp ai destul...

— Păi iarăşi aveţi de gând să plecaţi?

— Închipuie-ţi că da! De data asta fără şmecherii... Există o tânără romancieră, care doreşte enorm să ne cunoască. Şi ne-a invitat la un ceai.

— Dimineaţa?

— Păi tu nu bei ceaiul tot dimineaţa?

— Ba da... Şi tot ceai o să beţi şi la prânz?

— Vedem noi, nu-i treaba ta! m-a repezit Doru.

— Şi dacă-i spun lu’ Mamamoaşa?

— Dacă scapi vreo vorbă, n-am să mă mai ocup de tine. Decât luându-te la cafteală!...

La prânz, am mâncat de unul singur. Ce-am mai găsit şi eu prin cămară. Că şi-a bătrână, Ongliţa, când se pune pe gătit, nu se încurcă şi face mâncare pentru câteva zile. Aşa că m-am declarat satisfăcut cu resturile din oala cu sarmale. Suficiente totuşi. Nu mai mult de douăzeci. Însă mici, preparate moldoveneşte, cât degetul meu mare. De la picior. Pe la trei, isprăvind pasionantul roman al bă-trânei doamne, mi s-a făcut poftă de niscaiva muzică. Fiind într-o dispoziţie melancolică, abia aşteptam să re- ascult, la patefon, „Tristă duminică”, o bucată celebră la vremea aceea.

Urcând în sufragerie, geaba am căutat patefonul.

Dispăruse. O clipă m-am gândit că l-or fi luat babacii cu ei, la Mamamoaşa. Însă nu vedeam motivul, deoarece tanti Mili avea o ditamai hurdubaia franţuzească, „Dual”, acţionată electric şi dotată c-un schimbător automat de plăci. Înnebunit că fusesem călcaţi de hoţi şi ni se furase patefonul, care, pe deasupra, mai era şi portativ, deci lesne de cărat, am pornit s-aştept sosirea băieţilor. Ca, împreună, să ne sfătuim ce-i de făcut. Iar când au venit, cam pe la patru şi jumătate, am lămurit numaidecât situaţia. Doruleţ mi-a prezentat patefonul în doi timpi şi trei mişcări. Uimit, l-am luat la întrebări:

— Bre, eşti nemaipomenit! Două ceasuri am răscolit toată casa, iar tu ai dat de el imediat. Cum ai făcut?

— Foarte simplu! L-am adus din maşină... Era la noi!

Urâtă chestie. Horică pătrunsese în casa noastră sărind balustrada de la gura scării, meşterise broasca uşii de la bucătărie şi „împrumutase” agregatul. Plus vreo cinşpe plăci. Iar văru-meu fusese de acord. Asta m-a mâhnit cel mai mult.

— Bine, măi Doruleţ, şi ce vă trebuia patefonul la ceai?

— Păi ai mai pomenit ceai dansant fără muzică?

— Mda! Cam aşa-i... Şi-atunci, bestiilor, de ce nu

m-aţi luat şi pe mine? Adică unii se bâţâie, în ritm de boogie-woogie, iar alţii să tocească?

Douăzeci de ani n-am mai vrut să ştiu de Doru Chiroiu, văru-meu!

„Cum se fură un milion!”
(lipsă Peter O’Toole)

Dacă n-am mai simţit nevoia să mă văd cu Doru, văru- meu, pe Mamamoaşa am avut nenumărate prilejuri s-o întâlnesc. Şi-ncă în clipe esenţiale pentru destinul meu. Când iarăşi mi-a sărit în ajutor.

Atât cât mă meditase fiu-său, de bine de rău, mai cu romane poliţiste în franceză, mai cu traduceri din Verlaine, pe care mă silea să-l dau pre limba noastră, în versuri precare şi penibile, după părerea lui Horică, angrenat şi el în activităţi similare, îndârjindu-se să se ia la între-cere cu mine trudind şi el asupra celebrului „Chanson d'automne", în cele din urmă izbutisem să-mi redresez situaţia din catalog. Şi absolvisem cu bine liceul comercial „Cultura-Max Aziel".

La timp. Şi cu-o medie generală satisfăcătoare, cam în jur de 5,67. Exact cât aveam nevoie, ca să fiu admis la alt liceu comercial. De astă dată „Gh. Chiţu". Din Craiova. Unde ne mutasem. Cu căţel şi purcel. Tot sprijiniţi de tanti Mili. Care, aflând că Octav se luase în beţe cu directorul „Asigurării Româneşti", într-o bună zi dăduse buzna în cabinetul acestuia, răţoindu-se la el:

— Ascultă, mă Gâlcă, mă mai ţii minte, prăpăditule?

— Cum să nu, doamnă general! Tocmai pe dumneavoastră să vă uit, de vreme ce-am fost nevoiţi să vă plă-tim grămada aceea de bani, pentru a ne onora asigurarea pe viaţă contractată pe numele răposatului Mişu Chiroiu? Ce vă supără? Sau sunteţi mânioasă fiindcă am dat dis-poziţii să nu se mai încheie niciun contract cu dumneavoastră?

— Exact, măi Gâlmă, pardon, Gâlcă!... Care va să zică, ţi-i frică să mai faci afaceri cu mine, nu? Dai faliment, dacă mor, şi va trebui să mă plăteşti cu bani grei, mi-e clar. Ei bine, află că n-am de gând să dau ortul popii! Şi nici să mai mă asigur la taraba voastră... Cu-o singură condiţie însă. Dacă batem laba, ai scăpat de mine!

— Şi ce să fac, ca să scap de belea, iertaţi, vă rog, adică de dumneavoastră? s-a bâlbâit Nicolae Gâlcă, umilit până-n străfundul inimii de agresiva generăleasă. De-a cărei gură se temea ca de dracu.

— Foarte simplu! Să nu-l mai persecuţi pe bărbatu' vară-mii...

— Aoleu! Aveţi neamuri şi-n instituţia noastră?

— Am, de ce să n-am? Şi dacă n-o să-mi dai

satisfacţie, voi apela la rubedenii şi mai sus puse!

— Cine-i omul care se plânge de mine?

— Octav... Octav Ştefănescu. Inspector de asigurări...

— Vai de capu' lui! Păi e-un bleg ce nu s-a mai pomenit. Întocmai ca şi frate-său. Care era să-mi zvârle în aer sediul „Asigurării Româneşti", cu invenţiile lui trăsnite... Ce trebuie să întreprind, ca să vă fac pe plac?

— Chiar vrei să-mi devii agreabil, măi Gâlcă?

— Neapărat, doamnă general... Cine se are bine cu dumneavoastră, se poate considera om fericit! Mi-au mai spus-o şi alţii...

— Bun! Atunci o să ne-nţelegem. Uite ce faci... Îl muţi pe bărbatu' Olgăi la Craiova, şi-l pui în fruntea reprezentanţei voastre de-acolo! E bine?

— Nu ştiu dacă-i chiar bine, dar o fac şi pe-asta. Scap şi de mutra lui, şi de dumneavoastră!

Şi-aşa s-a pomenit Octav directorul reprezentanţei din Cetatea Banilor. Care, în afară de leafă şi tantieme, îi mai oferea şi locuinţă în sediul filialei. Pe Calea Unirii, în partea dinspre Valea Vlăicii. De unde, eu unul, în ce mă priveşte, neprea făcând mulţi pureci, am întins-o în lumea mare. Fugind din casa părintească. Şi de la „Gh. Chiţu". Devenind editor. La librăria „Academica", a lui Nicky Bădescu, pe care-l convinsesem să întemeieze editura „ABC".

De supărat i-am supărat pe-ai mei, şi-ncă rău de tot. Încât nici nu m-au mai primit în casă. Aveam cameră mobilată, lucram ţeapăn, traduceam două romane deodată şi mi se editau două volume pentru copii şi tineret. Şi totul ar fi fost bine şi frumos, de nu intervenea pacostea cu... încorporarea. Era prin 1943, războiul mergea prost, nemţii nu-mi prea plăceau, chiar deloc, şi n-aveam de gând, în niciun fel, să-mi dau viaţa pentru hitlerişti. Mai ales că-i văzusem foind prin Craiova, mai dându-şi şi aere de mari cuceritori. Şi asta când? În timp ce soarta le era pecetluită.

Abia atunci m-am prezentat la Ongliţa, maică-mea. Care a plâns din belşug, imaginându-şi că fiul cel rătăcit se-ntoarce acasă. Însă am lămurit-o la mare urgenţă, ca să

nu-şi facă iluzii:

— Măicuţă, n-am venit să mă instalez la voi, şi să-i suport iarăşi moaca lu’ nea Octav!…

— Dar ce necazuri ai, mamă dragă? şi-a exprimat îngrijorarea a bătrână. Iar ai făcut vreo pocinoagă, la librăria fraierului ăla de Bădescu?

— Pe dom’ Nicky l-am făcut om, aşa că nu-i vorba de nicio pocinoagă. Alta-i situaţia. Vor să mă ia la armată!

— Vai de mine! Taman acum, când nemţii-s pe drojdie?

— Păi la asta mă gândeam şi eu. Cheam-o pe Mamamoaşa, cât mai repede, şi roag-o să mă scape de la ananghie! Are relaţii, se plimbă prin Marele Stat Major ca la dânsa acasă, că doară toţi ăi de-acolo au învăţat la nea Mişu, la Şcoala de Război…

Ongliţa şi-a şters lacrămile c-un prosop de baie, într-atât era de udă din pricina şuvoiului ce-i izvora din ochi, şi-a zâmbit comunicându-mi fericită:

— Păi ai picat taman la ţanc! Mâine vine Mili, să-şi încaseze arenda, de la pungaşii ăia din Cătane… Pe seară te-nfiinţezi aici. Să stăm de vorbă cu ea. Că până atunci îşi ia şi părăluţele. Iar după aia ne ducem cu toţii la „Minerva”, adică eu cu Octav, şi Mili cu Titi…

— Şi-o să mă luaţi şi pe mine?

— N-aş crede!

— De ce? Crezi că nu-s în stare să-nfulec şi eu vreo cinşpe mititei şi-alte grătaruri?

— De-asta nu mă-ndoiesc! Însă n-o să accepte Octav…

Pe la şapte, când se-nnoptase de-a binelea, şi-avusesem grijă să mă ospătez corespunzător, la zahanaua din faţa tribunalului, îndopându-mă cu cârnaţi pe fasole, eram primit de Mamamoaşa. În dormitorul babacilor, de la etaj.

— Pe unde mi-ai zăbovit, maică, de puţi a usturoi de la zece metri?

— Păi am gustat şi eu o ţâră de cârnat… Dar mi-s aici de vreo jumaz de ceas. N-am îndrăznit să intru, până nu i-am văzut pe hoţomanii ăia, de la Cătane, ieşind de la matale!

— Bine le-ai zis hoţomani, maică! Mi-au adus abia un milion, zicând că n-au cu cine să lucreze pământu'...

Auzind de-o atare sumă, mi-am făcut cruce cu limba în gură şi m-am întrebat unde o fi având loc Mamamoaşa s-o pună. Însă nu era o problemă pentru dânsa. Chiar în faţa mea şi-a vârât pachetul de bancnote, învelit în ziare şi legat cu sfoară, de-a dreptul în geanta de pe pat. După care a depus-o în şifonierul maică-mii. Apoi m-a anunţat:

— Uite ce-i, măi copile! Mi-a spus mă-ta despre ce-i vorba. Şi, până s-a înfăţoşat hoarda oţilor ce mă pradă an de an, am apucat să discut situaţia cu Nicu, frate-miu, care-i general la Marele Stat Major. Şi care mi-a făgăduit că-ţi obţine neapărat o amânare de-un an...

— Sărumâna, Mamămoaşă! E bine şi-aşa... Deşi, drept să-ţi spui, era mai folositor dacă mă scutea total de armată. Ca inapt... Căci ăsta-i adevărul. Sunt total inapt pentru militărie!

— Ştiu! De când mi-ai fugit de la liceul militar „D. A. Sturdza", şi-apoi te-ai aranjat să rămâi repetent la „Ferdinand". Nu tot eu am fost aia care te-am aranjat peste tot, de n-ai păţit mai nimica?

— Ba da, dragă Mamămoaşă! Ai inimă bună, caldă ca jimbla scoasă de la cuptor, de-a dreptul de pe vatră... N-am cuvinte să-ţi mulţumesc!

— Nici n-am nevoie! Mie nu-mi mulţumeşte nimeni... Nici măcar fiu-meu, pe care l-am mobilizat la domiciliu. Tu să-mi fii cuminte, c-altceva nu mă interesează! Acum du-te în treabă-ţi, că am şi eu pe-ale mele, şi nu vroi să-l las pe Titi să m-aştepte...

— Ştiu, vă grăbiţi să n-o pierdeţi pe Dorina Drăghici, cântăreaţa de la ,,Minerva"!

— Chestia asta mă priveşte-n personal, maică! m-a repezit niţel tanti Mili. Hai, cărel acas'!

Nu m-am dus acasă. Ci m-am reîntors la locanta de peste drum de tribunal. Unde iarăşi m-am pus pe cârnaţi. Băgând în mine şi-o sticlă de Segarcea. Vinişorul gălbui, un Sauvignon demisec, a profitat de capul meu sec şi

tehui, transmiţându-mi unele idei nesănătoase.

Căpătând curaj, mi-am zis: „Ce să mai aştept un an întreg, cu sufletu' cât un purice, de vreme ce, până la urmă, tot mă-nhaţă ăia... Au nevoie nemţii de carne de tun, iar ai noştri trebuie să le furnizeze sute de mii de ocale, sub formă de soldaţi!"

Ieşind din stabiliment, în stradă, mai limpezindu-mi-se minţile, am întors căruţa-n drum şi-am luat-o către Valea Vlăicii. Spre casa babacilor. Fiindcă găsisem soluţia. Spu- nându-mi în sine-mi: „Ce-i trebuie lui tanti Mili ditamai milionul? Mai bine mă-mprumut de la dânsa cu o jumătate, şi-am astfel cu ce să mă car 1a Cairo. Cum necum, fac şi pe dracu-n patru să răzbesc la engleji. Iar acolo văz eu cum o sucesc şi-o-nvârtesc!"

Decis, am pătruns în dormitor fără teamă, convins că Mamamoaşa o să mă înţeleagă. Şi, imediat m-am repezit la şifonier. Să m-apuc să-mpart milionul cu tanti Mili. Nici urmă de geantă. Mica, fata din casă, care-mi deschisese, m-a şi întrebat, văzându-mă disperat:

— Ce caţi tălică, spune-rni şi mie, că poate te-ajut?

— Geanta lui Mamamoaşa! A luat-o cu dânsa la restaurant?

— Nea! Păi ce, putea să ducă ditamai jamantanu'? A plecat cu o poşetă mititică, de-i intra în palmă...

Expediind-o să-mi aducă un pahar cu apă, am purces de urgenţă să caut pretutindeni „jamantanu'". În bufet, prin noptiere, în sertarele scrinului şi chiar în baie. Nicăieri. Încrâncenat, am părăsit casa îndreptându-mă spre Lipscani, unde-mi aveam camera mobilată.

În pat, culcându-mă îmbrăcat, de cătrănit ce eram, am început să cuget la ce-mi mai rămăsese de făcut. Spre nenorocul meu, mă părăsise orice idee mai de doamne-ajută. Pe când parcă întrezăream ceva la orizont, s-au auzit bubuituri în uşă.

— Hai tălică, deschide odată, că m-a trimis coniţa după matale. Cu maşina...

Era Mica. Iar ceasurile – unu din noapte!

Biata fată. Tremura toată, neştiind de ce-o apucaseră

pe maică-mea toate dănănăile, şi-i căşunase tocmai pe ea, s-o expedieze după mine.

Ajungând în dormitor, maică-mea a şi răcnit la subsemnatul, destul de strident şi sigură de sine:

— Măgarule! Scoate repede milionu', că mă dai de ruşine faţă de Mili... Ce-ai făcut cu geanta, că nu-i nicăieri?

— Măicuţă, să n-am parte de noroc în viaţa asta, dacă am luat-o eu! am informat-o îngenunchind. Zău, cre- de-mă... Mă jur pe ce-am mai scump în lume că n-am găsit-o!

— Unde-ai pitit-o, nenorocitule? Spune mai repede, c-altminteri va trebui să vând tot ce am, ca să-i dau milionu' lu' Mili

În momentul când luasem mâinile maică-mii să i le sărut, sperând s-o conving de buna mea credinţă, în odaie a pătruns şi Mamamoaşa. Bine dispusă, râzând la o glumă spusă de Moişeanu, care păşea pe urmele dânsei, s-a interesat, adresându-se bătrânei:

— Ce s-a ntâmplat, măi Olgă?

— Nimic... Nimic! i-a răspuns Ongliţa trăgându-mi o pereche de palme. Mai tăinuiam şi eu cu fi-meu, de una de alta!

— Zău? Şi de ce dai în bietu' băiat?

— Aşa, fără motiv, ca să-şi bage minţile-n cap! a îngânat maică-mea.

— Mă rog, vă priveşte-n personal, dacă aşa obişnuiţi să discutaţi între voi! Eu am venit să te-anunţ că plecăm chiar acum la Bucureşti. Titi încă nu-i destul de beat, încât să nu poată conduce maşina! Însă îmi trebuie banii. Dacă uitam la tine milionu', mai făceam un drum...

Plecându-se în genunchi, lângă pat, Mamamoaşa şi-a vârât mâinile sub el, căutând îndelung ceva. Maică-mea privea la dânsa mirată, neînţelegând ce întreprindea varăsa. Când şi-a dat seama că nu găsea ceea ce căuta, şi-a văzut-o culcându-se pe burtă şi vârându-se până la mijloc dedesubtul agregatului de dormit, abia atunci a-ntrebat-o:

— Ce-ţi trebuie, Mili dragă? Spune-mi, nu te jena, că poate-ţi dau o mână de ajutor...

— Chiar c-ar fi căzu'! a mormăit Mamamoaşa din

străfunduri. Unde ţi-i ţucalu'?

— Păi de ce nu mi-ai zis de la-nceput? Că nu te mai chinuiai atât. Du-te la baie, că-i liberă... Ce nevoie ai de oala de noapte, din moment ce este toaletă în casă?

— Ascultă, fă Olgă, s-a auzit glasul lui tanti Mili, dacă eşti proastă ca noaptea, mai bine ţi-ai lega clanţa! Mie îmi trebuie ţucalu', nu toaleta... Acolo mi-am ascuns banii!

De parcă i-ar fi dat cineva cu leuca-n cap, Ongliţa a pornit să chirăie fericită:

— Mico, Mico, nefericito, repede!

În clipele următoare, fata pătrundea speriată în dormitor. Cu oala de noapte în braţe, furnizând şi lămuririle cerute:

— L-am pus în cămară, coniţă! Dacă am văzut c-aţi vârât înlăuntru pachetu' cu brânză, mi-am zis c-ar fi bine să steie la rece...

Într-adevăr, preluându-şi coletul confecţionat din ziare, tanti Mili a exclamat încântată:

— Ai dracului oţi! Au băgat milionu' în hârtie folo-sită la împachetatul brânzei... Pute a ţap, de trăsneşte! E bine şi-aşa. Că banu' n-are miros, după cum a zis împăratul ăla al romanilor, Closetus, care a organizat closetele publice!

Ongliţa n-a mai scos o vorbă. Un timp. Apoi s-a dezlănţuit, aproape urlând:

— De ce-ai luat banii din geantă? Şi unde-i geanta? Că-l bănuiam pe fiu-meu de furtul milionului. Pe nedrept!...

Uluită, Mamamoaşa s-a uitat strâmb la maică-mea. Şi-a şi luat-o la rost:

— Păi bine, fa Olgă, zeamă ai tu în cap, de te-apuci să-ţi plesneşti copilu', faţă de mine, şi-ncă fără să-ntrebi nimic? Geanta ţi-am lăsat-o ţie, pitită între cearceafurile din şifonier, că mai am vreo cinci, iar pachetul cu bani l-am ascuns în ţucal. Că tâlharii, tâmpiţi cum sunt, şi ştiu că tâmpiţi îs şi stăpânii caselor pe care le pradă, totdeauna cotrobăiesc, mai înainte de toate, printre rafturile din şifonier... Cui să-i dea prin minte că omu'-şi ţine averea în oala de noapte?

Apoi, mângâindu-mă pe cap, m-a tras lângă dânsa şi

m-a pupat pe ambii obraji, cu lacrămi în ochi, de- clarându-mi:

— Bietu' de tine! Cum era s-o furi tu pe Mama-moaşa a ta, care te-a adus pe lume? Hai, nu fi mâhnit, c-am ceva şi pentru tine! Iart-o pe mă-ta, că nu ştie nici ea ce face...

Şi, rupând într-un colţ pachetul, a scos de-acolo un teanc de bancnote. Pe care mi le-a înmânat.

— Na, ca să-ţi treacă supărarea!...

După grosimea teancului, mi-am şi zis: „Băiete, ţi-a pus ăl de sus mâna-n cap! Om te-ai făcut..." Aveam, credeam eu, destui bani ca s-o tulesc spre Cairo.

Nu aveam. Numărându-i afară, la lumina felinarului, am constatat că nu erau decât vreo mie de lei şi ceva. În hârtii mici. Şi puţind a brânză de oaie. Aşa cum le îndesaseră în buzunări arendaşii, când fuseseră la târg cu putinile de telemea, şi vânduseră cu jumătatea sau, poate, chiar cu litra.

Cuprins de-o disperare mortală, în dimineaţa următoare m-am prezentat la recepţia hotelului „Palas". Şi, cu banii căpătaţi, mi-am închiriat o cameră de lux, la etajul întâi şi cu vedere spre „Minerva", iar apoi, cu cheia în buzunar, am dat o fugă şi până la mezelărie. De unde mi-am cumpărat două kile de cârnaţi afumaţi. Iar de la brutărie, întrucât tocmai scoteau jimblele fierbinţi de la cuptor, mi-am luat şi două lipii cât roata carului.

Aprovizionat corespunzător, având la dispoziţie şi-un interior plăcut şi confortabil, plus fostul meu stilet de la liceul militar, pe care nu-l predasem o dată cu efectele avute în dotare, când plecasem de la „Ferdinand", hotărârea mea definitivă şi finală era ca şi luată. Aveam să mă sinucid! Cu stiletul. Tăindu-mi venele, sau arterele, în funcţie de mâna pentru care urma să optez.

Obosit frânt, după noaptea de groază, cu furtul milionului, când zăbovisem la maică-mea până să se crape de ziuă, în prima zi am dormit buştean. Atât mă vlăguiseră cele întâmplate, încât nici de mâncat n-am mai avut poftă. Şi-am lăsat haleala pentru când o să mă trezesc. N-avea

niciun rost să mor flămând, cu burta goală.

M-a deşteptat portarul. Care m-a întrebat văzându-mă numai în maiou şi chiloţi:

— Domnu', aţi cerut-o matale pe Angelica, manichiurista de jos, de la salonul de coafură?

Hăbăuc, ca omul după un somn adânc, şi-ncă în plină zi, i-am răspuns bâiguind:

— Habar n-am şi nici nu-mi aduc aminte! Dar cine ţi-a spus?

— Păi întrebaţi-o pe Angelica! E-afară, şi-aşteaptă răspunsul...

— Dă-i drumu', să văd ce-i cu ea!

— Eu îi dau, dar daţi şi tălică ceva?

I-am înmânat zece lei. Chiar prea mult. Însă locuiam la un hotel de lux şi ţineam să-mi păstrez obrazul. Iar Angelica, despre care n-auzisem în viaţa mea, s-a şi furişat în cameră.

Mă uitam la ea năuc şi nu pricepeam nimic. Era o fată drăguţă, însă tare trecută. Dolofană ca un dovleac turcesc, bine copt şi zbârcit de prea multă secetă. Şi totuşi... Parcă o mai văzusem undeva. Tot ea m-a scos din hăul de nelinişte în care simţeam că mă prăvălesc. Adresându-mi-se:

— Am venit să văz ce-i cu matale! Te-ai certat cumva cu coana Olga?

— Cam aşa ceva... Va să zică, te ocupi de unghiile maică-mii. Bun. Însă eu nu mi le tai niciodată la saloa-nele de coafură...

— Nu face nimic! Ne ducem noi la clienţi, mai cu seamă dacă-s drăguţi şi n-avem muşterii în atelier, cum e căzu' acum... Te-am zărit de cum ai sosit la hotel, amă- rât şi cu pachetul de la mezelărie! Nu ţi-a fost foame? Că văz totul pe noptieră, încă neatins... Sau eşti atât de necăjit, încât nu-ţi mai arde de mâncare?

— Angelico fată, când mi-s mâhnit, atunci mi-e foame şi mai ţeapăn! Tu ai mâncat?

— Neam! De-azi de dimineaţă n-am avut niciun

client...

— Şi de-aia te-ai înfăţişat la mine! Ca să mă manichiurezi şi să faci rost de-o para, înţeleg...

— Ba nu-nţelegi nimic! La cameră, lucrăm şi-alte chestii... Sunt vremuri grele, e război!

— Bine, rămâi la mine, eşti invitata mea...

— Să mă dezbrac?

— De ce? Obişnuieşti să mănânci despuiată? Vroiam să te poftesc la o masă în doi, ca nişte amărăşteni ce sântem, iar nu la „alte chestii”...

Pe măsuţa pentru geamantane, Angelica şi-a arătat ta-lentele. De gospodină. Scoţând din trusă un prosop curat, l-a întins şi-a aşezat pe el cârnaţii despachetaţi. Apoi, c-un bisturiu destinat, probabil, operaţiilor de pedichiură, a tăiat cârnaţii în rondelete, precum şi dăraburi zdravene de lipie. Încă aromitoare. Geaba i-am întins stiletul cu care intenţionam să mă sinucid, că, după prima încercare, mi l-a înapoiat spunându-mi:

— Brişca asta nu-i bună de nimic, nici măcar de tocat vinete coapte!

Îndurerat de calitatea total necorespunzătoare a stiletului, în care-mi pusesem toată nădejdea, m-am luat în mâini, cu demnitate, şi-am poftit-o:

— Angelico fată, asta-i situaţia! Mâncăm ajutându-ne de uneltele din trusa ta... Haide, să-i dăm drumu’!

— Acum, sau după? a insistat tipa nelămurită pe deplin.

— Acum! Că după, draga mea, nu mai există nimic. Decât somnul cel veşnic...

— Păi la somn mă gândeam şi eu!

— Nu-ţi fă griji, Angelico fată! Că nici n-ai cu ce gândi...

În seara aceea ne-am ospătat pe cinste. Iar manichiurista, biata de ea, era atât de hămesită, încât mi-a ras peste o jumaz de kil de cârnaţi, plus o jimblă întreagă. Pe la zece, iarăşi obosit de-atâta trăncăneală, căci Angelica

îmi povestise de-a fir a păr întreg romanul vieţii sale nefericite şi păguboase, am luat-o cu duhul blândeţii şi-am întrebat-o:

— Fată dragă, eu m-aş cam culca, nu pleci spre casă?

— Când să mai ajung? Stau la Işalniţa, iar la ora asta nu mai e niciun autobuz... Lasă-mă să dorm aici, că nu-ţi fac nimic!

Milos din fire, n-am avut altă ieşire. Şi-am acceptat să se culce la mine. În pat. Iar eu, cavaler până-n măduva oaselor, mi-am înjghebat un culcuş la poalele patului, acoperindu-mă cu persanul din dotaţia camerei. Şi-am dormit buştean. Deşi, dacă mai ţin minte, parcă încer- case de vreo câteva ori biata fată să mă tragă la dânsa în pat. Însă nu-i reuşise figura. Încă de pe atunci cântă- ream cu mult peste normal.

Când m-am trezit, Angelica dispăruse. Lăsându-mi un bilet. În care am citit: „Fiindcă m-ai hrănit şi m-ai adăpostit, fără să profiţi de slăbiciunea mea, te pup dulce pe botişoru' tău de viţeluş bleg. Drept recunoştinţă, ţi-am luat cuţitelul ăla bont, să-l dau la ascuţit. Avem tocilarul nostru, care se ocupă de sculele atelierului. Dacă o să mai fii la hotel, poimâine vin să ţi-l aduc. Dacă nu, am să-l las la coana Olga."

Mă nenorocise! Îmi răpise ultima speranţă de-a trece în nefiinţă cu mijloace proprii. Chit că nu tăia mai defel, stiletul mi-ar fi fost totuşi de folos. Ca să-mi dau o gaură în vreo venă. Dacă aş fi avut habar pe unde-s plasate.

Şi-am renunţat, deocamdată, la sinuciderea programată. Mâncând tot ce-mi mai rămăsese şi plecând la „Academica", să-mi reiau activitatea din cadrul editurii. Mai aveam un an până să fiu luat la armată. Şi câte nu se pot întâmpla într-un an!

Şi chiar s-au întâmplat. Chiar foarte multe. Despre care am să relatez cu-o altă ocazie. Dar nu se ştie când.

Geambaşul Titi, „femeie" la toate

De când o adusesem şi pe bulgăroaica de nevastă-mea la Bucureşti, instalându-ne în chichineaţa lui Rădulescu, căreia proprietarul îi mai zicea şi garsonieră, începusem să-mi văd serios de treabă. În ’46, când lumea capitalei aştepta cu-nfrigurare schimbările ce urmau să se pro- ducă cât mai curând, mai ales după ce se petrecuseră atâtea evenimente memorabile, mulţi se mai ţineau de coţcării mărunte sau mai puţin mărunte, ca să facă rost de-un ban.

Printre aceştia se afla, bineînţeles, şi Titi Moişeanu, aghiotantul lui tanti Mili. Om prevăzător, colonel în retragere, fiind scos din armată, acuma se zbătea cu ghearele şi cu dinţii să mai salveze ce se mai putea salva din averea femeii care, rămasă fără om în casă, îl luase la dânsa, în locuinţa de pe Bateriilor. Ca prinţ consort. Ne-măritându-se cu el.

Înapoiat la meseria mea, de care eram îndrăgostit până la dumnezeu, zi şi noapte trebăluiam la editura „Europolis” din hrubele blocului „Cristal Palace”, de pe Domniţa Anastasia. Preşedinte Director General eram, ba chiar şi Administrator delegat, cărţi la tipar aveam, aşa că nu-mi mai lipsea nimic.

Decât o locuinţă ceva mai omenească! Sufocându-ne în chiţimia de pe Prelungirea Mătăsari, unde eram jecmănit la sânge de amabilul şi simpaticul proprietar care, de Crăciun, inimă de mamă, ne poftise şi la masă, servin- du-ne caltaboş în zeamă fierbinte, de era să mor din pricina aromei „îmbătătoare”, acuma umblam ca un dispe-rat după o casă. În puţinul timp liber ce mi-l mai îngăduiau treburile editurii.

Însă, pe vremea aceea, o asemenea pretenţie părea de domeniul aventurii pure. Tot ce văzusem şi-mi plăcuse, ar fi trebuit să mă coste atâtea parale, încât nici scoţând la mezat editura nu mi-ar fi fost de ajuns. Rechinii cereau pe mă-sa şi pe tac-su, închipuindu-şi că-notam în bani. Induşi în eroare de titlul pe care-l purtam. Pentru bestiile de

proprietari, a fi director echivala cu milionar. În lei valută, adică aur şi cocoşei. Ei bine, nu eram. Iar cocoşel văzusem doar o dată, când îmi preparase Penke unul la ceaun, într-o zi aniversară.

Şi-atunci m-a străfulgerat ideea. Pornind de la gândul că, la ora actuală, numai „foştii" alergau ca nebunii după cocoşei de aur. Prin tot soiul de afaceri deocheate. Iar „aghiotantul" lui tanti Mili era omul cel mai nimerit. Din câte mai aflasem şi eu, de la unul, de la altul. În- trucât n-o mai vizitasem pe Mamamoaşa de ani de zile. De când cu furtul milionului.

Într-o duminică, pe-un timp splendid, primăvara deja bătând la uşă, mă prezentam la portiţa „vilei" de pe Bateriilor. Era închisă. Iar obloanele ferestrelor trase. Totuşi am sunat. Şi, spre uimirea mea, în prag s-a ivit tanti Mili, iar nicidecum servanta de altă dată, cu rochiţă neagră din satin şi şorţuleţ alb dantelat. Am privit-o uluit. Nu mai era tanti Mili, cea pe care o ştiam pusă la mare fix, îngrijită şi plină de energie.

Într-o rochie-capot, de casă, de-un albastru bătrânesc, se uita la mine cu ochi obosiţi, încercănaţi şi care-şi pierduseră strălucirea. Nici nu m-a recunoscut.

— Pe cine cauţi, domnule?

S-o aud pe generăleasă zicându-mi „domn", era şi asta o chestie.

— Pe dumneata, Mamămoaşo!

— Tu eşti, maică, bătu-te-ar cucu! a exclamat oarecum bucuroasă. Însă c-un glas şi mai gros decât cel pe care îl aveam înregistrat în memoria mea auditivă. Şi-am realizat numaidecât pricina. Căci în mâna dreaptă îi fumega un chiştoc de „R.M.S.". Nu mai fuma „Tomis".

Apoi, parcă revenind la aplombul ce-o caracteriza, s-a răţoit la mine:

— Ce-mi stai acolo, ca un popândău? Hai în casă... Tocmai eram cu Titi la un şvarţ! Şi-ai să bei şi tu unul cu noi. Că-i baiţ curat!

N-am refuzat. Bineînţeles. Deşi aş fi preferat o cafea naturală, eventual columbiană, cum vindea „Meinl" mai în

toate magazinele sale din Bucureşti, ba chiar şi provincie. Nu mai era nici „Meinl”, nu mai era, la tanti Mili, în casă, nici ceea ce fusese pe vremuri. Se schimba ceva în viaţa omenirii. La unii spre cote inferioare, la alţii niţel mai în sus. Splendida sufragerie a doamnei general era înăbuşită de praf. Masa ovală, din centrul încăperii, de 24 de persoane, pătată şi nelustruită oferea, la căpătâiul dinspre fereastra cu perdelele trase, doar priveliştea dezolantă a două pahare de cristal pline cu-o zeamă cafenie, o farfurioară cu trei feliuţe de pâine pră-jită, lângă care aştepta nerăbdător şi mohorât nea Titi Moişeanu. Aghiotantul cel fercheş, de odinioară, ai cărui nasturi de la uniformă străluceau ca nişte bumbi din aur, purta acum un halat de casă ponosit, mototolit şi-aproape fără cheutori, legat doar c-un cordon peste mijloc.

Când am pătruns în odaia scăldată de penumbre, împins de Mamamoaşa, Moişeanu şi-a montat ochelarii pe nas şi m-a privit mirat. Apoi, tuşind oarecum semnificativ, mi s-a adresat maliţios:

— Ietete, cine-a venit pe la noi! De când te-ai dat în cârdăşie cu bolşeviştii, c-o aflarăm şi pe-asta, n-am mai fost vrednici să ne calci pragu’ casei... Cum de ţi-ai amintit de nen-tu Titi şi de mă-ta-moaşa?

— Păi cum să nu-mi aduc aminte de binefăcătorii mei? l-am luat şi eu pe coarda sensibilă. Până acum însă n-am avut pic de timp. Iar în ultima vreme, de vreo două luni încoace, umblu ca nebunul după o cameră mobilată. Şi nu-s în stare să găsesc...

— Fiindcă eşti bătut în cap, m-a luat la rost nea Titi, recăpătându-şi glasul poruncitor de dinainte de război. Dacă veneai la mine, om te făceam. Că mă pricep la de-al de-astea. Mai ales de când mă trecură în rezervă... Hai, bea un şvarţ cu noi, şi stăm de vorbă!

Mamamoaşa îl mânca din ochi, mândră şi-acum de aplombul fostului trăpaş pur sânge. Şi-l asculta cu gura căscată, în timp ce Moişeanu mă informa despre situaţia lor. Pământul îl cedaseră, ca să scape de belele, trăiau doar din pensia de urmaş a lui tanti Mili, ca şi din a lui Titi,

Doru lucra la o întreprindere comercială, avându-se bine cu contabila-şefă, şi se-ngrijea de subzistenţa agro-alimentară a familiei, căpătând de la depozitul economatului mai toate produsele deficitare pe-atunci.

— Dragul Doruleţ, de n-ar fi fost el, căpos şi frumos ca Charles Boyer, n-am mai fi avut pic de zahăr, unt, carne şi slănină în casă! a ţinut să completeze Mama- moaşa. Şefa-i văduvă şi lipsită de om în casă, şi-l mulţumeşte pe Doruleţu' meu cum poate şi dânsa. Şi, slavă Domnului, poate! Că-s cheile pe mâna ei... În nimeni n-are încredere, afară de fi-meu. Că i-am şi zis-o: Do- ruleţule maică, las-o mai moale cu Viorela, fata generalului Mâşcă, oricât ţi-ar fi de dragă... Tu ţine-te de şefă, cu-amândouă mânurile, că de la ea curge laptele şi mie-rea! Pe Mâşcă l-au deblocat din armată, moşia i-au împărţit-o la ţărani, şi ce-o să-ţi puie pe masă Viorela ta, ai? Praful de pe tobă... Că şi Mâşcă era trăsnit rău, încât ţinea să primească defilarea regimentului numai cu fanfara diviziei, care avea trei tobe mari. Cu-astea s-a şi ales, de fudul ce-mi era! Asta-i viaţa, măicuţă dragă. Azi în vârfu' lumii, mâine la pământ, iar poimâine, cine mai ştie, poate şi dedesubt, la ţintirim... Ia spune-i lu' Titi, ce fel de casă îţi trebuie?

A doua zi, conform înţelegerii stabilite, îl ridicam pe Moişeanu cu taxiul. Din Bateriilor. Că nu-l mai ţineau picioarele. Şi ne-am dus spre Kiseleff, undeva prin spatele ambasadei sovietice. Să-mi arate o garsonieră. Care-i aparţinea. Încă de când fusese flăcău. Era într-un bloculeţ, la primul etaj. Cu bucătărioară, baie, vestibul spaţios, plus odaia propriu-zisă, compusă dintr-o încăpere de 5 pe 6 metri, prevăzută şi cu-o nişă pentru un pat dublu şi noptierele din ambele părţi.

— Dacă-ţi place, măi băiete, bate palma cât e fieru' cald! Că, pe vremurile ăstea, sunt în stare să mi-o naţionalizeze, după cum se aude. Ţi-o închiriez aşa cum o vezi, cu mobilă cu tot. Ei, ce zici?

— Nu zic nimic. Deocamdată. Îmi place, însă mă interesează şi cât o să coste...

— O nimica toată!

— Adică?

— Foarte simplu... Facem acte de vânzare fictive, devii proprietar, în toată legea, cu hârtii semnate la notariat, că pe tine n-or să te naţionalizeze, dacă eşti de-al lor, iar mie îmi dai o dovadă, în care recunoşti că totul este un aranjament între gentlemeni. Plus chiria pe-un an înainte... Că n-ai văzut, leul se devalorizează pe zi ce trece! Iar mie-mi trebuie bănuţi mulţi. Şi-aşa am ajuns femeie la toate, în casa Lu' Mili. Spăl vase, bat covoare, frec parchetul cu ceară, ba mai şi gătesc. Cu ce capăt de la tine, poate fac rost de-o femeie de serviciu, şi scap de osânda ce mi-a căzut pe cap... Că mi-am frânt oasele de-atâta muncă! De-aia nu mă mai ţin nici ţurloaiele, şi-s nevoit să umblu cu taxiul Lu' Gogu, fosta mea ordonanţă. Că de el mă folosesc, când plec prin oraş să car alimentele procurate de Doru. Le vindem pe la prieteni şi cunoscuţi, să mai scoatem şi noi părăluţe. A ajuns nen-tu Titi să facă neguţătorie la negru. Şi-ncă laolaltă cu ordonanţa!... Dacă ne-nţelegem la preţ, o să-ţi fie şi ţie bine. C-am să te aprovizionez cu de toate. La lună. Ieftin şi sigur... Ca între neamuri. Nu-i bine cum zic eu?

Năucit de cele debitate de Moişeanu, care între timp se recalificase, activând în multiple sectoare, atât domestice cât şi în comerţul la domiciliul clientului, o clipă am rămas pe gânduri. Ce-mi trebuia mie să fiu proprietar de imobil, ba încă şi-n condiţii de clandestinitate? Mai dădeam şi de dracu', plus că-mi feşteleam obrazul. Ceva era putred în Danemarca!

Totuşi, mai mult din curiozitate intelectuală, l-am întrebat pe Titi Moişeanu:

— Şi cam la cât se urcă chiria pe-un an înainte?

— Să spunem şaizeci... Doar suntem oarecum rubedenii!

— De mii?

— Care mii? Ce, mai se există aşa ceva? Milioane, puişor, milioane. Şi-ălea nesigure... Iar taxele pentru acte te privesc personal. Aşa-i în afaceri!

— Păi, măi nea Titi, n-am atâtea milioane! Decât peste vreo doi ani. Şi-asta în cazul când pun toată leafa sub saltea... Iar de trăit, trebuie să trăiesc şi eu. Am nevastă, şi-amândurora ne e foame. Cel puţin de trei ori pe zi. Îmi pare rău de garsoniera lu' tălică, dar nu putem bate palma. Prefer să-mi păstrez mâinile curate, chit că rămân şi făr' de casă! Asta e... Până una alta, te las să-ţi admiri proprietatea, că-s aşteptat la editură!

— Nu mă duci acasă cu taxiul? a exclamat îngrozit Moişeanu.

— Care taxi? I-am dat drumu' încă de când am pătruns în bloculeţ! Telefonează-i lui Gogu matale, să vie să te ridice... Că nici bani de taxi nu mai am. Şi mă-c la lucru pe jos. Chiar ţi-aş recomanda, şi matale, mişcarea. Face bine. La tot. Chiar şi la oase. Mai pompează lichid sinovial în articulaţiile ruginite... La revedere!

— Mă, vorbeşti serios, mă laşi aici până diseară?

— Dar cine te-opreşte să pleci chiar acum?

— Gogu! Lucrează de noapte, şi la ora asta doarme...

— Normal! O fi obosit bietu' om... Aşa că, rămâi cu bine, nea Titi, şi să ne revedem sănătoşi!

— Ba o să mă revezi când ţi-oi vedea ceafa! aproape c-a răcnit Moişeanu. Mama voastră de bolşevici, las' că vă venim noi de hac!

— Care noi? Geambaşii şi femeile la toate, speculanţii şi afaceriştii pe picior

Şi-am plecat înveselit. De mutra ce-o afişase Moişeanu. Căruia nu-i venea să-şi crează urechilor că fusesem în stare să renunţ atât de lesne la garsoniera lui de flăcău hodorogit.

Totuşi, ca să n-o am pe conştiinţă pe tanti Mili, i-am telefonat de la editură să-i anunţ situaţia de la acea oră. Adăugind, ca o povaţă, să-l mai scutească pe aghiotantul dânsei de treburile cazaniere, care-i damblagiseră mădularele. Inferioare şi superioare.

Mamamoaşa, auzind despre reclamaţiile „deblocatului", m-a lămurit pe loc:

— Minte ca un porc, maică dragă!

După care, suflându-şi nasul în batistă, de-a răsunat receptorul ca o trâmbiţă a zilei de apoi, m-a lămurit în continuare:

— De când l-am luat la mine, pe casă şi masă, stă ca o momâie şi nu face nimic în gospodărie. Umblă toată ziua cu Gogul lui, învârtind fel şi fel de afaceri. Eu ţân locuinţa pe picioare. Muncind ca o roabă. Doar ai văzut cum arăt. Ditamai generăleasa, ordonanţă la aghiotantul ei... Dar vine ea şi vremea mea!

Mi-era şi milă de biata Mamamoaşa. Că tot mai nădăjduia într-o schimbare, nedându-şi seama că-şi trăiseră traiul şi-si mâncaseră mălaiul. Păcat de dânsa. Era femeie de treabă, cu suflet şi inimă de mamă. În pofida rapaci-tăţii celor ce profitaseră de bunătatea dânsei.

„Povestiri marinăreşti”

N-am mai ştiut nimic de Mamamoaşa vreo zece ani. Mă şi jenam să mai apelez la sfaturile dânsei. Cu-atât mai mult cu cât nu aveam poftă să dau ochi cu geambaşul de Titi care, precis, îşi făcea veacul tot în casa de pe Bateriilor, după cum pricepusem de la maică-mea, Ongliţa, care se mai vedea, din când în când, cu vară-sa bună. Pe care-o plângea. De beleaua ce-i căzuse pe cap. Adică Moişeanu. Acum făcea pe generalul în retragere, vânzând până şi ultimele lucruri din casa îndurătoarei tanti Mili. Ordonanţa sa personală, după cum se autocaracterizase mătuşă-mea.

Prin 1955, poate ’56, căpătasem o traducere de la „Cartea Rusă”, prin grija redactorului-şef al editurii, care mă rugase să-i lucrez versiunea românească a unei cărţi de rară frumuseţe. Şi care se chema „Morskie raskazî”, adică „Povestiri mărinăreşti”, pre limba noastră.

Autorul, Staniukovici, fusese comandant de navă la viaţa lui, şi utiliza, în relatarea întâmplărilor din culegerea sa de nuvele, numai termeni din activitatea ce-avea loc pe-

un velier cu cinci catarge, ai căror echivalenţi nu-i găsisem nicăieri. Nici în cărţile lui Jean Bart, nici în fantasticul roman al lui Radu Tudoran, „Un port la răsărit”, specialist şi domnia sa în navigaţia cu pânze. Iar când bulgăroaica de Penke, nevastă-mea, ca fiind cea mai avizată în rusă, terminase de tradus, într-o formă brută, „Povestirile marinăreşti”, lăsând locuri goale pentru denumirile folosite de velierii de-acum aproape un veac, pe care personalitatea subsemnatului, la stilizarea literară, trebuia să le completez cu umilele mele cunoştinţe în materie, am constatat că sunt în pom. Mai precis, nu mă aflam deloc în posesia vocabularului respectiv.

Apelând la prietenul şi poetul George Dan, fost marinar în tinereţe, chiar căpitan de remorcher, bietul de el mi-a răspuns încurcat:

— Măi băiete, chestia-i cam belalie! Haidem la „Podgoria”, să vedem mai pe-ndelete despre ce-i vorba... Nava mea funcţiona pe bază de motorină. Singurele pânze existente în dotaţia vasului, dacă-mi amintesc bine, erau doar cearceafurile, feţele de masă şi şervetele. Dacă-i tragem un păhărel de ceva tare, cine ştie, poate-mi mai amintesc de perioada studiilor de pe vasul-şcoală... Ăla, da, era cu vele. Dar nu cred să-mi mai fi rămas ceva în cap!

Totuşi îi rămăsese. După o seară de basm, petrecută la vestita locantă, când mâncasem numai peşte, preparat în toate felurile, ştiut fiind că animalul respectiv este îmbibat până peste poate cu fosfor, un excelent nutritiv al celulelor creierului, şi lichidasem şi vreo două, eventual trei butelcuţe de „Sauvignon”, George Dan îşi amintise lucrul cel mai însemnat. Şi-anume cum se chema vasul-şcoală al marinei române.

Care, la ora aceea târzie din noapte, căpătase denumiri din cele mai ciudate. De la „Briciul Mircea”, „Mircu Bri- cea” şi până la „Breckul Mercea”.

Realizând că, relativ la velatură, era posibil să obţin termeni şi mai aiuriţi, m-am despărţit în cele mai bune condiţii de Georgică Dan. Ducându-l acasă c-un taxi. Oricât fusese el de matroz, solul i se legăna sub picioare mai

dihai decât puntea unui vas cuprins de uragan. Când l-am depus în faţa casei, Dan şi-a recăpătat brusc memoria aburită, şi mi-a strigat încântat:

— Priponeşte taxiul de-o baba, că-mi adusei aminte de numele vasului-şcoală! „Bricul Mircea”, aşa se chema... Atât şi nimic mai mult!

În disperare de cauză, am purces la stilizarea atât de interesantului volum de povestiri încercând să mă ajut c-un dicţionar, în cinci limbi, editat de Asociaţia navigatorilor amatori români. Sau, eventual, ceva în genul acesta. Limba rusă, cu termenii tehnici adecvaţi, lipsea însă cu desăvârşire.

Când am recitit manuscrisul la bani mărunţi, fericit de cum suna, prin părţile descriptive sau de acţiune, am rămas uluit de tâmpeniile pe care le introdusesem în locul termenilor cu pricina. Nu era a bună, în orice caz. Fiind vorba de cinci catarge, care, în dicţionar, aveau, fiecare, un nume diferit, când „arbore”, când „mat”, când nu mai ştiu cum, ba chiar şi „rândunică”, dacă n-am uitat totul, am ajuns la concluzia că-mi trebuie, neapărat, un militar de carieră, specialist în problemă.

Şi-am optat, dându-mi dumnezeu gândul cel bun, pen-tru Doru Chiroiu, văru-meu, feciorul iubit al lui tanti Mili. Ca fiu de general, başca ofiţer în rezervă, făcând armata, în perioada 1942—1945, acasă şi la Statul Major, numit acolo de Mamamoaşa, era imposibil să n-aibă vreo cunoştinţă din cadrele marinei. Şi mi-am zis: „Cu precizările unor consultanţi de valoare, care să colaboreze cu Doru, scap de toate belelele!”

Şi-am pus mâna pe telefon. Nefiind sigur că Mamamoaşa mai este în posesia vechiului număr, de pe Bateriilor. Era! Căci mi-a răspuns chiar dânsa:

— Care eşti acolo?

— Eu mi-s, tanti Mili, omul pe care l-ai adus pe lume cu mânuţele matale, băiatu’ Ongliţăi!

— Ia te uită! a exclamat Mamamoaşa bucuroasă. Mai trăieşti?

— De ce să nu trăiesc?

— Păi, dacă nu m-ai mai căutat la aparat atât amar de vreme, mi-am zis că te-oi fi dus şi tu, cum s-au dus mulţi din neamu' nostru...

— Îmi pare rău, dragă tanti Mili, însă figura asta nu mi-a reuşit! am asigurat-o eu, intrând la idei din cele mai negre.

— Păcat! a luat-o gura pe dinainte pe tanti Mili, în virtutea unei inerţii specifice pălăvrăgelilor muiereşti. Apoi, dându-şi seama de cele spuse, a revenit autocompletându-se: „Păcat că n-ai mai dat pe la mine, să-ţi mai zic şi eu despre cei ce-au plecat dintre noi. Că mulţi n-au mai avut tăria să-şi schimbe felul de viaţă... Vai de capul lor de blegi! Aşa că-mi pare bine că ţi-ai adus aminte de Mamamoaşa a ta. Înseamnă că suntem încă ţepeni, croiţi din alt soi de lemn. Nuc masiv, maică, nu plută fleşcăită, ca ăilalţii!"

Când i-am spus că aveam nevoie de Doru, să mă ajute la punerea la punct a traducerii, tanti Mili s-a declarat extrem de încântată, precizându-mi:

— Maică, să te aibă ăl de sus în grijă, c-ai picat tomite la ţanc! Doruleţu' meu pare s-aivă acuş nevoie de-ajutor, iară nu tu... Că multe s-au mai întâmplat între timp... Nefericitu' s-a nsurat cu prăpădita aia de Viorela, odrasla lu' Mâşcă, generalul cu fanfarele diviziei, şi-a avut numai de suferit, după cum i-am şi prezis-o. Contabila-şefă l-a lăsat în boii lui, punându-l pe liber, şi am rămas şi noi făr' de-ale gurii. Noroc că mi-am recăpătat încrederea în puterile mele şi-am făcut ordine în casă. Acuma l-am divorţat pe Titi, l-am încadrat în câmpu' muncii, punându-l să facă pungi la o cooperativă a pensionarilor, eu mă ocup serios de croitorie, lucrând, la domiciliu, pe „Singer"-ul meu, confecţii pentru APACA, iar Doru, care era talen- tat la poezie, încă din tinereţe, stilizează tot felul de traduceri la IDT... Cam tehnice ele, însă aduc un bănuţ în casă! Dacă-l mai iei şi lângă tine, atunci o să-i sporească şi lui curaju'... Mâine ţi-l expediez val-vârtej, numai să-mi spui unde!

I-am furnizat parametrii geografici, iar Doru Chiroiu s-a prezentat chiar în dimineaţa următoare la redacţia „Flăcării”, de pe Dobrogeanu-Gherea, unde eram redactor artistic-machetator.

Când l-am văzut, nu l-am mai recunoscut. Din frumuseţea de bărbat care fusese, mai rămăsese doar zâmbetul lui atât de deschis şi cuceritor. În rest, mai nimic. Păr nu mai poseda suficient, arătând ca un Charles Boyer pleşuv şi dărăpănat, hainele atârnau pe el ca pe-o prăjină de rufe, iar dantura îi fusese supusă la tot soiul de mutaţii. Într- atât de însemnate, încât vorbea fonfăit şi niţel sâsâit. Altminteri, acelaşi băiat bine educat şi afabil. Mă îmbrăţişase, îmi scuturase mâna de era să mi-o dejghineze din umăr, iar apoi luase loc pe scaunul ce i-l indicasem. Până avea să fie gata cafeaua, pe care tocmai o pusesem la fiert pe spirtieră.

La o ţigară şi la o ceaşcă de cafea, l-am mai iscodit în privinţa situaţiei de-acasă. Iar Doru m-a pus la punct cu tot ce nu-mi dezvăluise Mamamoaşa.

— Maică-mea, măi vere, ca printr-o minune, a promovat iarăşi la gradul de generăleasă. De unde se cam pleoştise în ultima vreme, acuma scoate şi untul din noi. Pe Titi l-a ameninţat că, dacă nu se lasă de afaceri pe picior, de când Gogu, taximetristul, s-a internat la Văcăreşti, îl zvârle afar’ din casă ca pe-o otreapă, pe mine mă ia în tărbacă zi de zi, numărându-mi paginile stilizate, din lucrările pe care le primesc de la IDT, iar dânsa, din zori şi până-n noapte, trage într-una la maşina de cusut... Duminica, aş zice că-i ziua noastră cea mai liniştită. Dar şi distractivă. De pe la zece, eventual zece şi jumătate, vin să-i prezinte omagiile generali, colonei şi maiori, foşti subordonaţi de-ai lu’ tata. Dacă se înfăţişează şi cu nevestele, le expediază la bucătărie, sub conducerea lui Moişeanu, care-i acum şi chelarul casei, să pună osul la mun-că, preparând gogoşi înfuriate, minciunele şi fursecuri, pentru cafeaua de la orele 12. Ora la care li se permite să sosească în salon. Unde, până atunci, doamna general Chiroiu predă cursuri de educaţie politică foştilor

militari, îndemnându-i şi boscorodindu-i la cap să se antreneze în activitatea AVSAP-ului, condusă de Nicu Marincu, generalul fratele maică-mii. Bineînţeles, nu mişcă unul în front şi nici n-are curaju' să scoată o vorbă. A devenit alt om, altul decât cel pe care îl ştii de-atunci de când ai fost la noi în chestia cu casa. De fapt, este aceeaşi de dinainte de război. Când nimeni nu crâcnea în faţa ei...

— Bravo, asta mai zic şi eu femeie! am exclamat încântat.

— Eronat spus! m-a corectat Doru. Mai corect ar fi ,,bărbat"! Şi iarăşi a apucat-o filantropia. Pe toţi îi ajută, dacă află că vor să nu zacă acasă ca nişte beşniţe, după cum zice mama, şi le face rost de felurite slujbe. Fie la cooperative, fie la APACA. Unde lucrează foştii militari pe rupte, de nu-ţi vine să-ţi crezi ochilor. Muncitori necalificaţi sau calificaţi, normatori, instructori de gimnasti-că la clubul sportiv al întreprinderii, şi tot ce ţie nici nu-ţi poate trece prin cap. Însă mamei îi trece. Cu-atât mai mult cu cât e foarte preţuită de directorul întreprinderii. Într- atât, încât sunt zile când ne vizitează şi-acasă. Niciodată cu mâna goală. Ba nişte cafea, ba câteva pachete de ţigări, declarându-i ălei bătrâne:

— Tovarăşă Chiroiu, oi fi matale generăleasă, însă te pricepi la reeducarea foştilor. Felicitări...

Trecând la chestii mai concrete, respectiv la „Povestirile marinăreşti", Doru m-a asigurat c-o să facă şi pe dracu-n patru să dea de urma termenilor necesari. I-am înmânat manuscrisul şi l-am întrebat:

— În cât timp crezi c-ai să-l dai gata?

— O lună e bine?

— Excelent! m-am declarat eu de acord.

N-a fost deloc excelent.

Când, exact peste o lună, s-a prezentat cu manuscrisul, Doru m-a informat niţel încurcat:

— Măi vere, nu ştiu dacă ne-a reuşit figura! Am făcut tot ce ne-a stat în putinţă, fiindcă m-au ajutat şi Moişeanu şi maică-mea, care a convocat o sumedenie de foşti ofiţeri de marină, să ne ajute la identificarea tuturor măruntaielor

unui velier de-acum un veac, însă rămâne ca tu să stabileşti ce-i bine şi ce-i rău...

După ce i-am avansat trei mii de lei, în contul drepturilor mele de traducător, pentru operaţiile întreprinse de-ntreaga familie, am recitit manuscrisul. Şi m-am luat cu mâinile de cap. Totul era alandala. Mai rău decât fusese la început. Iar cauza am depistat-o mai târziu. Când m-a lămurit redactorul-şef al editurii:

— N-ai nicio vină, măi băiete! M-am consultat şi cu un specialist în limba rusă. Toată terminologia de pe velierele ruseşti, ţarul Petru cel Mare a preluat-o de la olandeji. Unde-a lucrat şi el, ca marangoz, pare-se...

„Povestirile marinăreşti” n-au mai apărut. În traducerea mea. Ci mult mai târziu, la ESPLA, în versiunea altcuiva. Am în bibliotecă amândouă volumele. Adică manuscrisul şi volumul tipărit. De frică, n-am mai recitit cartea lui Staniukovici. Mai dădeam şi-n versiunea tipărită peste cine ştie ce trăsnăi. Că nu erau s-aducă de la Amsterdam un amiral olandez, care să certifice denumirile de pe vestitul velier al rusului.

Biata Mamamoaşa. A fost pentru ultima oară când îi mai cerusem să-mi dea o mână de ajutor. Şi-a fost pentru întâia oară când nu-i reuşise pasienţa. Şi n-a mai apărut nici dânsa. În viaţa mea. Când şi-a dat duhul, am aflat de la maică-mea, Ongliţa, avea vreo optzeci şi ceva de ani şi îşi păstrase luciditatea minţilor până-n ultima clipă. Altminteri nu i s-ar mai fi adresat preotului care se prezentase s-o împărtăşească:

— Eşti popă de-al nostru, militar?

— Civil, coană mare! răspunsese intimidat părintele de la Antim.

— Atunci, boaită, la stânga-mprejur şi-afară, marş! Mă descurc eu cu-ăl de sus, aşa cum m-am descurcat o viaţă-ntreagă. Că de gura mea n-a scăpat nimeni. Şi-apoi, cred că-s trecută-n dosarele de la Statul Major, ăla din ceruri, ca soţie de general. Şi-acum lăsaţi-mă singură, le-a

spus celor de la căpătâi, că am ceva de discutat cu Mişu al meu!

SCHIMBAREA LA FAŢĂ

Şedinţă de lucru cu... urmări

De când machetam revista „Cinema”, din care izbutisem să realizez un lunar bogat ilustrat, şi-n alb şi negru dar şi-n culori, cu nimic mai prejos faţă de-alte similare de peste hotare, modesta-mi contribuţie îmi crease o oarecare faimă. De croitor de lux, pentru înveşmântarea elegantă a presei „hebdromadere” (cum îi zicea tanti Raliţa).

De aceea, când m-am pomenit convocat, telefonic, să particip la o şedinţă de lucru pe probleme de prezentare grafică a presei, mai ales că eram solicitat chiar de un ziar important, i-am spus tovarăşei de la celălalt capăt al sârmei, cu nespusă milă:

— Draga mea, te afli în plină eroare!

— Am format alt număr, cumva? Nu sunteţi machetatorul „Cinema”-ului?

— Ba da, chiar eu mi-s în persoană! Însă revista noastră-i lunară, iar nu zilnică, din păcate. Iar în materie de cotidiene, încă nu-s suficient de pregătit profesional. Şi nici nu-mi vine a crede că ziarele se pot macheta...

— De ce? s-a interesat intrigată persoana.

— Păi tocmai de-aia, findcă-s ziare, adică zilnice, când fiece pagină se modifică, de la o oră la alta, ivindu-se mereu alte ştiri!...

— O fi şi-aşa! Mă duc să-i spun şefului, să văd ce zice!

Peste nici cinci minute, iarăşi a zbârnâit unealta dracului, agregatul ce nu-ţi dă pace nici măcar o clipă. Bănu-ind c-ar putea fi iarăşi aceeaşi făptură, am ridicat

totuşi receptorul. Nu era glasul secretarei, sau ce-o fi fost domnişoara ceea, ci-o voce de bărbat. Care m-a luat la trei păzeşte, spunându-mi autoritar:

— Mâine, la zece, să fii la noi, maestre! C-altminteri te pârăsc soţiei dumitale. Dânsa mă cunoaşte prea bine, mi-a fost secretară, la „Agerpres", pe când dumneata nici n-ai auzit de mine. Iar când o s-auzi, din gura nevestei, ai să afli că nu prea ştiu ce-i gluma... Iar în ceea ce priveşte machetarea cotidienelor, matale eşti în eroare! Aşa că, mâine te prezinţi la biroul secretarului responsabil al ziarului, ca să-ţi dai şi dumneata cu părerea... E clar?

— Sigur că nu! am răspuns cam insolent. Cu-atât mai mult cu cât nu stau de vorbă cu oricine, şi-ncă pe probleme de prezentare grafică... De fapt, cine-i la telefon?

— Redactorul-şef al ziarului! Acum eşti satisfăcut?

— Da! chiar onorat...

Întrucât pe timpul acela, parcă prin 1964, încă nu mă căpătuisem cu „Bombiţa", m-am autotransportat la „Casa Scânteii" cu mijloacele obişnuite de transport în comun. Destul de dificultuos, deoarece eram la început de primăvară, iar frigul de-afară nu-mi prea pria.

Mă rog, trebuie s-o fac şi pe-asta. Mai ales după ce mă interesasem la nevastă-mea, bulgăroaica de Penke, cine fusese şeful ei, de la „Agerpres". Şi m-a informat imediat cine era persoana cu care discutasem atât de amabil. Aflând cum îmi vorbise, mi-a spus că era un om de treabă, însă extrem de serios, chiar dur, în relaţiile cu subordona-ţii. Şi nu numai cu ei.

Lămurit, eram bucuros că şedinţa avea să se petreacă în biroul secretarului responsabil al ziarului, iar nu-n cabinetul redactorului-şef. Care, deşi avea faima pe care-o avea, totuşi fusese destul de politicos cu mine. Ba chiar îşi permisese să şi glumească, într-un oarecare fel. Totuşi, chit că dracul nu părea să fie atât de negru, eram mai fericit să port discuţii cu secretarul ziarului. Numai între noi doi, totul avea să decurgă ca la carte. Mai ales că-mi formasem, şi-ncă mai de demult, o anumită părere

despre înfăţişarea gazetei respective. Iară dânsul fiind mare şi tare, în postul pe care-l deţinea, n-aveam să-i dezvălui nimic. Ca să nu m-aleg cu capul spart. Mai avusesem prilejul să colaborez c-un cotidian, şi-ncă destul de fructuos, cu vreo doi ani în urmă. Şi-mi plăcuse de redactorul-şef al gazetei, care-mi examinase macheta unui număr special, aniversar, primindu-mă-n cabinet doar în cămaşă, cu mî- necile suflecate, de parcă ar fi fost nevoit să muncească pe brânci, la cine ştie ce ridicat de greutăţi. Iar când îmi declarase: „Bun! Merge şi-aşa, deşi e cam trăsnită...", îmi devenise şi mai simpatic. Avea curaj, tipul. Căruia, din nefericire, nici măcar numele nu i-l reţinusem.

Spre ghinionul meu, la secretarul responsabil al ziarului se-adunaseră mai toţi machetatorii vieţuind în capitală. Convocaţi de pe la toate gazetele şi revistele (săptămânale, lunare şi chiar trimestriale). Cea mai mare parte a lor îmi era binecunoscută. Şi m-am hotărât să stau cuminte în banca mea, lăsându-i pe dânşii să-şi dea cu părerea. Dacă îi ţineau baierele.

Secretarul, un individ cam mătăhălos, miop zdravăn, pe vremuri fost un redutabil cronicar cinematografic, pe care-l citisem şi-l stimasem, ne-a primit destul de afabil, întrebându-ne:

— Aţi fost informaţi despre ce-avem de discutat?

— Nu prea! i-am răspuns eu, sărind ca prostul din baie.

— De fapt, nici nu era necesar, din moment ce dumneavoastră sunteţi redactori artistici de presă! Că doar nu era să vă convocăm aici să stăm la palavre sau la cafe- luţe... Problema-i una singură, şi destul de simplă! Întru- cât urmează să aibă loc o seamă de-nnoiri, presa e obli-gată şi ea să se conformeze. Deci, mai pe scurt, am vrea să aflăm ce părere aveţi despre înfăţişarea grafică a ziaru-lui nostru. Şi, în special, dacă poate continua să apară tot aşa, sau ar mai trebui ornamentat grafic, pe ici pe colo! Vă ascult... Cine se înscrie la cuvânt?

Bineînţeles, după cum îmi şi pusesem în cap, nu m-

am grăbit. I-am lăsat pe-ăilalţi colegi să se-avânte. În groapa cu lei. Mai ales că-l auzisem pe secretar pomenind de

chestia cu „pe ici pe colo”! Ceea ce nu-mi suna deloc a bine. Ori nu era convins că-i nevoie de mai mult aer proaspăt, ori nu pricepea dincotro începuse să bată vântul înnoirilor.

Nu mai tin minte cine-a luat primul cuvântul, şi nici cine l-a urmat. Un singur lucru mi-e clar, că nimeni n-a avut prea multe de spus în privinţa vestimentaţiei actuale a ziarului.

Când am văzut că exista pericolul să se aplice principiul propus de secretar, cu „pe ici pe colo”, că lumea cam obosise şi nu mai era cine să se înscrie la cuvânt, întrucât rămăsesem ultimul care n-apucase să ridice două degete, ca la şcoala primară, mi-am luat inima-n dinţi, zicându-mi „fie ce-o fi!”, şi-am înălţat mâna:

— Aş vrea, dacă n-aveţi nimic împotrivă, să zic şi eu câte ceva!

— În plus faţă de ce-au spus antevorbitorii? m-a-ntrebat conducătorul şedinţei.

— Dintr-un prim punct de vedere, precis că va fi în plus!

De trei ceasuri tot băteam apa în piuă, şi merita să-l pedepsesc. Mai ales că pomenise de pălăvrăgeală şi cafeluţe.

— Care-i punctul acela?

— Aş propune să nu vă ieşiţi din pepeni şi să ne trataţi cu câte-o cafeluţă! Nu de-altceva, dar ca să realizăm, în întregime, presupunerile dumneavoastră. De pălăvrăgit, slavă Domnului, o făcurăm şi pe-asta, însă unde-s cafeluţele? Căci, ceea ce-aş vrea să vorbesc, după ce-mi voi limpezi capul cu-o gură de cafea, nu va fi în plus, ci dea dreptul pe dos! Chiar în sens invers... Şi v-ar prinde şi dumneavoastră bine o cafeluţă, fiindcă o să vă cam doară capul de cele ce vă va fi dat s-auziţi... Până una alta. Căci, după aceea, s-ar putea să mă doară pe mine, în cazul când

nu izbutesc să vă conving...

Secretarul responsabil şi-a cerut scuze, apoi şi-a sunat secretara şi i-a comandat s-aducă zece cafele. Până nu s-a prezentat biata fată, cărând ditamai tava cu ceşti şi pahare cu apă, n-am scos o vorbă. Ci, intrigat oare- cum, am numărat de vreo câteva ori asistenţa. Care mă privea la fel de intrigată. Însă deloc indispusă. Altceva mă măcina pe mine. De ce comandase „zece" cafele, secretarul mai sus pomenit, de vreme ce nu eram, de faţă, decât şapte. Oameni. Inclusiv conducătorul şedinţei.

Care, văzând c-apucasem să dau gata o jumătate din ceaşcă, m-a îmbiat nerăbdător şi niţel nervos:

— Ei, care-s celelalte puncte de vedere, de-a-ndoaselea?

— Fiţi liniştit, c-am să vi le spun pe rând... În orice caz, pe măsura importanţei. În viziunea mea...

— Şi ce-i mai important, în viziunea dumitale! nu l-a mai răbdat inima pe Moldoveanu (căci cam aşa-mi amintesc să-l fi chemat pe cetăţeanul meu).

— Că ziarul, aşa cum arată, de cele mai multe ori, este o copie infidelă, grafic vorbind, a unor ziare străine. Şi nu se încadrează tradiţiilor presei noastre, din punct de vedere al punerii în pagină. Până şi ziarele din perioada ilegalităţii erau mai bine şi mai atrăgător compuse...

— Atunci era necesar! m-a întrerupt secretarul. Trebuia să atragem cu orice preţ noi cititori...

— Şi-acuma nu mai aveţi nevoie? Aţi şi depăşit planul? M-aş mira. Paginile ziarului, la ora actuală, arată ca un ocean de plumb. Nici nu titlu care să-ţi atragă privirea, nicio fotografie prezentată într-un mod insolit, nicio punere în pagină mai acătării, care să nu-ţi plictisească ochii. Totul este compus numai din blocuri. Pătrate sau mai puţin patrate, însă total lipsite de mişcare... Nu există un profil bine precizat, o individualizare care să-l facă pe cumpărător să spună, mai înainte de-a citi capul ziarului, „ăsta-i ziarul meu!". Paginile nu-s mereu la acelaşi loc, ca tematică vorbesc, nu-n ce priveşte numerotarea lor. Iar rubricile, de asemenea.

Se plimbă când pe-o pagină, când pe alta. De se zăpăceşte omul de cap, până să-şi găsească rubrica preferată... Tipograficeşte, iarăşi nu stăm bine. Prea mult zarzavat în paginile ziaru- lui. Adică, mai exact spus, prea multe litere din familii diferite, unele din ele chiar incompatibile. Încât s-ar pu- tea zice, la un moment dat, de către orice om de mese- rie, că utilizaţi aproape întreg probarul de litere. Ceea ce nu e bine. Mă rog, s-avem varietate, dar nu în privinţa desenului literei, ci-a dimensiunilor ei. Atât în privinţa literei pentru culegerea textului, cât şi, mai ales, a celei folosite pentru titluri...

Când am terminat de spus tot ce-aveam pe inimă, n-au urmat bineînţeles niciun soi de aplauze. Şi mi-am zis în sinea mea: ,,Gata, băiete-cucuiete, acum eşti în pom!” Deşi – ce puteau să-mi facă?

Asistenţa machetatorilor părea nespus de stânjenită. Deşi, cunoscându-ne destul de bine între noi, aveam deplina convingere că erau de-aceeaşi părere cu mine. Mai rău se simţea secretarul responsabil al ziarului. Şi, fără să mai tragă concluziile şedinţei, aşa cum s-ar fi cuvenit, şi-a luat rămas bun de la participanţi, rostind încurcat:

— Vă mulţumim pentru ajutor, tovarăşi!

După care, nemaiaşteptând plecarea tuturor din birou, a sorbit dintr-o dată o ceaşcă de cafea. Ar fi dorit s-o înşface şi pe-a doua, însă şi-a revenit în fire.

Pe la nouă seara, în aceeaşi zi, eram chemat la telefon. De Moldoveanu. Ca să-mi comunice c-a trimis o maşină după mine.

— Dar de ce v-aţi mai deranjat, din moment ce există şi-alte mijloace de transport în comun...

— Păi tocmai de-aia, ca să nu fie în comun, şi să te-avem aici cât mai rapid şi la-ndemână! s-a explicitat secretarul.

La urma urmei, n-avea de ce să-mi fie teamă!

Spusesem adevărul. Iar în ultimul timp, adevărul părea să fie la modă.

Când am ajuns la redacţia ziarului, Moldoveanu m-a condus, fără să-mi spuie nimic, decât un „bună seara” apatic, direct în străfundul coridorului. Păşind alături de mine, cât mai strâns, ca şi cum s-ar fi temut să nu mă piardă pe drum. Zâmbind satisfăcut pe sub mustaţă.

Dintr-o anticameră, ceva mai măricică decât biroul lui, i-a făcut un semn din cap secretarei ce se afla de pândă acolo, m-a introdus într-un cabinet uriaş. Şi m-a prezentat omului de după birou, un bărbat vânjos, cam chel şi prevăzut cu-o pereche de ochi scrutători:

— El este omul nostru, tovarăşe redactor-şef!

Ediţie specială, în zece exemplare

Va să zică, ăsta era fostul şef al bulgăroaicei de Penke. Durul. Cum îi spuneau cei de la agenţia de presă. Curios, mie nu mi se părea deloc dur. Ci, mai curând, extrem de serios şi interesat să te-asculte. Căci m-a şi întrebat:

— Bei o cafea cu mine?

Dacă era vorba de cafea, atunci se-nţelege şi de la sine, situaţia nu era chiar atât de cotoioasă. Şi i-am răspuns pe dată, nevrând să-l las în aşteptare:

— Chiar şi două, dacă sunt invitatul dumneavoastră şi, mai ales, dacă n-o să mă pârâţi la nevastă-mea!

Atunci a zâmbit pentru prima oară. Ca, după ce-am trecut la cafelele sosite între timp, să râdă copios, mai tot timpul, când m-a solicitat să repet, punct cu punct, ceea ce-i recitasem lui Moldoveanu. Care, fiind de faţă, mai mă şi completa. Căci mi-era oarecum jenă să-i spun redactorului-şef că ziarul său era „un ocean de pliumb”.

Ajungând la capătul expozeului, mi-am aprins o ţigară, cerând permisiunea:

— Pot fuma înaintea dumneavoastră?

— Cum să nu! Ce mi-s eu, mareşal al curţii regale? Ce ţigări ai?...

— Proaste!

— Atunci poftim, serveşte de la mine un „Pall-Mall”… Nu-s fumător, mai ales că-n tinereţe am practicat şi sportul de performanţă, însă există un prieten de-al meu, care nu poate trăi fără marca asta. S-a cam boierit şi a-n- ceput şi să se-ngraşe, nu chiar ca dumneata.

Pe când îmi legumeam „Pall-Mall”-ul, trăgând din el cu parcimonie, şeful ziarului mi-a propus:

— Uite pentru ce te-am chemat… Am vrut s-aud şi eu, cu urechile mele, ceea ce noi, aici, gândim mai de- mult. Îmi pare bine c-ai avut curajul să-ţi spui părerea. Înseamnă că şi lumea din afară cugetă la fel… Nu numai cei din conducere!

— Mi-ar pare rău să mă socotiţi „din afară”! Eu fac presă şi editură, „dinăuntru”, încă din 1946, dacă nu mă- nşel…

— Perfect! Atunci te luăm la noi… Înăuntru, însă-n condiţii de deplină clandestinitate. Nimeni, chiar şi cei din redacţie, în afara mea şi-a lui Moldoveanu, nu tre- buie să ştie ce-ai să faci aici. De mâine, te-apuci de proiectarea unei machete „pilot”, în mai multe variante, din care să reiasă noua înfăţişare a ziarului… Ai să lucrezi în biroul secretarului responsabil. Fără să-ţi dai aere de conspirator, bineînţeles… Sus, abia ne-aşteaptă cu propunerile. Deci e clar… Din clipa asta, te poţi considera angajatul nostru! De acord?

— Aş fi fericit să fie aşa, însă nu-i posibil! Sunt deja machetator la „Cinema”, şi ţin prea mult la redactorul meu şef, ca să-i fac o asemenea figură, adică să-l las cu revista în pom! Scuzaţi-mi limbajul, dar aşa mi-i felul. Slobod de gură şi sensibil la protocol, însă pe invers. Ne- plăcându-mi deloc ifosele… Vă pot fi de ajutor totuşi, dacă mă veţi considera colaborator extern permanent, în cele mai legale condiţii, deci, afectându-mi şi-un soi de leafă lunară!

— Bun! Mergem şi pe cartea asta… Şi cam cât ţi-ar pofti inimioara, dacă tot e vorba să nu devenim protocolari?

— Las asta la aprecierea dumneavoastră! Nu vreau să gafez, încă mai înainte de-a mă pune pe lucru… În ce

mă priveşte, stau cam prost cu cordul, şi n-aş ţine să sar peste cal. Ceea ce-mi cam stă în fire!

— În regulă! a rostit redactorul-şef, privind oblu la secretarul responsabil. Nici eu nu-s tare, în materie de inimă... Toţi trebuie s-avem câte-un mic beteşug la maşinăria asta. Dacă ai să faci treabă bună, s-ar putea să mă prinzi în clipele când cordul îmi funcţionează perfect!

— Am să mă rog celui de Sus, numai de clipe dintr-astea s-aveţi parte!

— În nădejdea lui, poţi rămâne cu buzele umflate... Mai bine roagă-te să-ţi iasă o machetă corespunzătoare! Când te-apuci de lucru?...

— Chiar de mâine dimineaţă!

— Foarte bine! Ia şi pachetul ăsta de „Pall-Mall", că-mi împute sufletul, numai avându-l asupră-mi, iar în rest are să-ţi puie Moldoveanu, tot ce-o să ai nevoie, la dispoziţie. Inclusiv cafelele...

N-am vrut deloc să-l supăr pe „durul", care-mi plăcea din ce în ce mai mult, spunându-i că mai şi mănânc din când în când, în special când lucrez pe rupte. Şi mi-am rezervat plăcerea asta, de-a-l necăji cu problemele mele dietetice, pe bietul Moldoveanu.

La funcţia sa, cam de rangul III, după şef şi adjuncţi, avea posibilităţile necesare. Şi nu mi-am mai făcut griji.

În dimineaţa următoare, în timp ce-mi machetam ultimele pagini destinate „Cinema"-ului, m-a sunat la telefon Moldoveanu. Întrebându-mă:

— La ce oră să-ţi trimit maşina? Întrucât te vei afla într-o poziţie specială, cât ai să lucrezi la noi, mi-a spus şeful să te ridic şi să te expediez la domiciliu cu maşina secretariatului, adică a mea...

— Chiar şi-acum! i-am răspuns eu, încântat de condiţiile ce mi se creau, chiar înainte de-a mă fi apucat de lucru.

— Îmi place! a chicotit în receptor secretarul. Înseamnă că eşti, ca şi mine, un matinal la muncă...

— Nu numai matinal, ci acţionez şi-n nocturnă, dacă

e cazul! l-am asigurat eu.

— Mai frumos spus! Bravo... Chiar în momentul acesta comand şi cafeaua. Rectific, cafelele! Căci am impresia că eşti molipsitor...

Bietul Moldoveanu! Ce ştia el? În mai puţin de trei săptămâni, cât a durat confecţionarea machetei „pilot”, în patru variante, absolut diferite, pur şi simplu îl înnebunisem. Nu numai cu cafelele şi ţigările mele puturoase, cu sandvişuri de la bufet, din ceas în ceas, dar şi cu materialele ce-mi erau necesare pentru obţinerea unui ziar cât mai individualizat. Grafic vorbind.

Roagă-l să-mi procure cotidiene din toate ţările, şi din vest şi din est, pentru documentare, cere-i scule speciale, cum erau, bunăoară, flow-master-ele, recent introduse şi la noi, hârtie groasă, scotchuri, lipiciuri şi tot soiul de alte mărunţişuri. Care însă, nepreagăsindu-se în redacţie, trebuiau procurate de Moldoveanu din surse necunoscute mie.

În orice caz, pe măsură ce mă apropiam de sfârşit, secretarul responsabil devenise un cafeinoman convins. Iar fumător, şi mai abitir. Fără să pună ţigară în gură. Şi-aşa era suficient fum în cabinetul său. De la ţigările trase-n piept de mine. Şi, fără să vrea, inhala mai multă nicotină decât orice fumător normal. Iar eu fumam anormal.

Din fericire, am scăpat cu bine amândoi. Felicitaţi de redactorul-şef. Care, când examinase machetele, în cele patru variante, rostise în gura mare:

— Bravo! Avem un ziar românesc...

Apoi, adresându-se secretarului responsabil, îl chestionase:

— Ce zici, ai să poţi colabora cu maestrul şi-n faza următoare, ba chiar şi mai departe, când va deveni machetator al ziarului? Permanent, zi de zi...

— Bineînţeles! s-a declarat de acord Moldoveanu. Însă nu-n biroul meu!...

— Bun! Atunci îl dai pe mâna lui Bubi... Să tipărească o ediţie specială a ziarului. Numai în zece exemplare. Din

fiecare variantă. De care, bineînţeles, până nu ni se-aprobă vreuna din ele, nimeni nu trebuie să afle...

Bubi, un excelent secretar de redacţie, cunoscând la amănunt tipografia, fiind, de altfel, şi adjunctul lui Moldoveanu, m-a înţeles imediat. De minune. Deşi rămăsese cu gura căscată, văzând patru ziare confecţionate din cu- piuri şi lipici.

Când Moldoveanu l-a lămurit, la amănunt, despre ce era vorba, s-a mulţumit doar să exclame:

— În sfârşit!

Şi, în mai puţin de trei zile, ajutat copios de neobositul Bubi, depuneam în biroul redactorului-şef câte zece exemplare din ediţia specială. Tipărită în cel mai mic tiraj posibil.

Era în jur de nouă. Seara. Iar şeful ne-a spus:

— Staţi aici, până mă-ntorc! Mă sui în maşină, şi plec să prezint ziarul cel nou... Maestre, poţi fuma la mine-n birou, că tot n-am să fiu aici, poftim şi-un „Pall-Mall", comandaţi şi cafele, sandvişuri, tot ce vă pofteşte inima. Apropo, maestre, află că mă simt mai bine cu cordul. Cel puţin aşa susţine profesorul Iliescu... Ţi-e clar ce vreau să-ţi spun?

— Mai mult decât clar! l-am asigurat eu. Principalul e însă să ne iasă pasienţa. Cu inimile, ne-om mai descurca noi...

Pe la miez de noapte, şeful s-a întors radios. Comunicându-ne:

— S-au aprobat toate variantele... Din care va urma să realizaţi, combinându-le, chiar numărul de poimâine! Vă mulţumesc tuturor...

Machetator de zi şi uneori, de noapte

Ieşind din ascunzişurile unde lucrasem până atunci, recte cabinetul secretarului responsabil şi cel al adjunctului, şi-arătându-mă la faţă, toată redacţia şi-a dat

seama că se pune ceva la cale.

Efectivul secretariatului, alcătuit din băieţi unul şi unul, s-a aflat permanent pe poziţii. Alergând încontinuu între secretariat şi tipografie, scormonind peste tot după orice literă pentru titluri, cât de cât aptă să corespundă necesităţilor, adică mare şi groasă, în stare să compună un titlu vizibil şi de la cinci metri, după fotografii ceva mai neobişnuite, atât în ce priveşte conţinutul cât şi formatul, după probare de la secţia linotipuri, ca să depistăm garniturile de literă fără ornamente, simple şi lesne de citit.

Când, către orele zece şi jumătate, s-a primit sumarul numărului, şi ştiam, cu aproximaţie, ce materiale vor alcătui ziarul de mâine (care, de fapt, se tipărea în cursul nopţii, iar spre ziuă pleca în toată ţara), au început să apară în biroul secretariatului, rând pe rând, fotografi, reporteri, şefi de secţie. Cu toţii îngrijoraţi. Deoarece se răspândise zvonul că ziarul posedă acum şi-un machetator. Care, în concepţia lor, trebuia să fie un fel de măcelar. Întrucât propunea scurtarea unor manuscrise, de parcă ar fi tăiat în carne vie.

Nici cu fotografii nu mi-a fost mai lesne. Căci, fiecare, ţinea la fotoreportajul său. Totuşi i-am liniştit, demonstrându-le, cu foarfeca în mână, şi spunându-le:

— Orice imagine reprezintă doar o parte din realitate... Care, din păcate, nu poate încăpea în limitele impuse de formatul hârtiei fotografice. Ce-i facem atunci? Ca să punem în valoare ceea ce-i reprezentativ! Tăiem... Cu foarfeca. Eliminând elementele neinteresante. Şi-aducând, în prim plan, ce-o să rămână, adică imaginea ce trebuie să susţină textul la care se referă... În plus, priviţi, tai toată partea de jos, şi obţin numaidecât doar chipul cetăţeanului tras în poză. Căci nu ne preocupă bustul şi pi-cioarele, ci capul. Cât mai lângă noi...

— Stai niţel, tovarăşe! m-a oprit din acţiune unul din cei mai buni fotoreporteri. Dacă mă tai, o să apar în ziar doar pe-o coloană?...

Era tardiv. Deja decupasem părţile superflue ale

fotografiei. Şi l-am liniştit:

— Vezi? Avem astfel obiectivul chiar în prim plan... Iar de apărut, n-o să apară pe-o coloană, ci pe trei! Înţelegi? Obţinem, dintr-un singur foc, două lucruri deodată...

Cu şefii de secţie şi reporterii, mai speciali sau mai puţin speciali, m-am înţeles mult mai bine şi repede. Întrucât erau personal interesaţi să apară dotaţi cu titluri mari, vizibile, pregnante, prevăzute chiar şi cu ,,şapo”- uri, adică o sinteză, de vreo două sau trei rânduri, a materialului respectiv, din care să reiasă despre ce era vorba. Pe scurt, cât mai lesne de reţinut, chiar dintr-o singură privire. Însă mai exista şi-o opoziţie.

— Totu-i bine şi frumos, chiar interesant, dar unde-mi mai intră textul, dacă dai titluri atât de mari, subtitluri şi şapouri?...

— Îl reduci. Îl perii, mai filezi din el, îl tunzi şi-l rafistolezi!

— Cum adică, să arunc din textul scris de mâna mea, cu sânge şi sudoarea frunţii?...

— Exact! Laşi doar miezul fierbinte al problemei. Fără sânge şi sudoare. Şi-ţi faci şi singur un bine. Căci ceea ce n-apare, precis nu se fluieră. Şi, până la urmă, tot matale ieşi în câştig...

Pe jumătate convinşi, se duceau peste Moldoveanu, să se plângă de tirania redactorului artistic. Când simţea că i se umflă capul, nefiind în stare să le rezolve cererile, secretarul responsabil îi îndruma către redactorul-şef:

— Discutaţi cu dânsul, întrucât problema mă depăşeşte! De altfel, machetatorul primeşte numai de la şef indicaţii speciale...

Abil şi diplomat, redactorul-şef mă chema şi pe mine la discuţiile cu oropsiţii de soartă, ce se vedeau uneori cu textele reduse la jumătate. Şi, de faţă cu ei, mă-ntreba consultativ:

— Câte pagini de manuscris încap într-o pagină de ziar?

— Chiar şi douăzeci! Dacă-s culese cu literă mică, şi

le publicăm fără poze şi titluri...

— Şi-altminteri?

— Maximum cincisprezece, restul fiind rezervat titlului, şapoului, subtitlurilor şi ilustraţiei... Bineînţeles, asta în cazul când autorul doreşte să apară înghesuit, între alte materiale!

În concluzie, şeful îi lăsa pe scumpii noştri reporteri să ajungă la o înţelegere cu mine, neuitând să le spună:

— Ni s-a cerut un ziar cu-o înfăţişare nouă, modernă, pe gustul publicului, cu titluri vizibile, nu pitite printre rânduri, cum procedam până mai deunăzi... Dacă aveţi ceva împotrivă, spuneţi-mi cum ar trebui să facem! Să publicăm materialele fără poze şi titluri?

Cu timpul, în mai puţin de trei luni, obţinusem, în sfârşit, acordul tuturor factorilor de producţie. În spe- cial al reporterilor şi fotografilor. Care, isteţi şi plini de idei, găsiseră o soluţie şi pentru textele mai ample. Şi-a- nume paginile speciale. Pe-o singură temă.

Iar de când gazeta începuse să apară, de trei ori pe săptămână, şi-n şase pagini, se rezolvaseră o sumedenie de mici probleme. Fiind mai mult spaţiu, băieţii aveau destul loc pentru a-şi demonstra posibilităţile publicistice.

Reuşisem să introduc, printre procedeele grafice, şi titluri în negativ, fără să fie considerate motive de doliu, şi rubrici fixe, ce apăreau totdeauna în aceeaşi pagină şi la acelaşi loc, la fel şi cadrane, precum şi, la paginile speciale, culegerea pe nouă coloane înguste, cu linie subţire între ele, mă rog, o sumedenie de elemente decorative tipografice, capabile să-nvioreze vestimentaţia ziarului.

Numai la pagina externă nu mă băgasem. În afara unui titlu de pagină, care mi se acceptase de la bun început, restul rămăsese pe seama externiştilor. La „iniţiativa” mea. Care, chiar de la primul număr apărut în concepţia cea nouă, izbutisem o punere în pagină de toată frumuseţea.

La şedinţa de seară, când fusesem ridicat de-acasă cu maşina redactorului-şef, pentru a participa la examinarea în întregime a gazetei, de la prima şi până la ultima pagină, am observat chipurile celor de faţă. Fiind vorba de primul număr, care trebuia să reprezinte ruptura de trecut, veniseră mai toţi cei din conducerea ziarului. În afara redactorului-şef, trei sau patru adjuncţi, toţi şefii de secţie, secretarul responsabil, bietul Moldoveanu, asistat de Bubi, şi doi reprezentanţi ai secţiei externe, inclusiv şeful care, totodată, era şi redactor-şef adjunct.

Continuând să se privească între ei, aşteptau verdictul şefului suprem. Care, la un moment dat, a purces să râdă în hohote. Declarând:

— Dacă am tipări pagina externă, în felul cum arată acum, ar curge belele. Cine-a pus-o în pagină, maestrul?

— Chiar eu, tovarăşe redactor-şef! însă m-am orientat cum m-am priceput, scoţând în evidenţă ştirile cu caracter senzaţional, ca să atragem atenţia cititorilor...

— N-ai niciun pic de orientare, meştere. De la o primă ochire, am şi depistat minimum zece gafe, în materie de politică externă... Refaci machetarea, colaborând strâns cu şeful secţiei. Iar pe viitor, au să se ocupe externiştii de pagina lor... Restul e-n regulă!

Necăjit foc, şi ruşinat pe deasupra, în pofida faptului că „restul era în regulă”, am luat din nou la mână materialele ce trebuiau să apară în ultima pagină şi, îndrumat strâns de adjunctul ce se ocupa cu viaţa externă, care-i, după mine, absolut externă competenţei unui amărât de machetator, am repaginat totul în mai puţin de-un sfert de ceas.

Totuşi încântat. Că-mi lăsase titlul cel mare, de pagină.

— Nu ziceţi c-ar pica bine şi-un titlu pe negativ, sau o fotografie ceva mai aparte?

— Nu zic! Ce vrei, să ne acuze ăia, despre care-i vorba în materialul cu negativul, că le cobim sau încercăm să facem aluzii la cine mai ştie ce?

Până ce ziarul a primit un nou redactor-şef, totul a mers ca pe roate.

După ce-a fost instalat, şi-a dat ochi cu mine, aflând astfel că m-aş găsi în capul răutăţilor, mi-a comunicat, chiar după prima noastră întâlnire, la şedinţa de aprobare a machetei numărului la zi:

— Mai rămâi câteva minute, c-aş avea ceva de discutat cu matale!

Am rămas. Că n-aveam ce face altceva.

Şezând pe scaun şi trăgând ţeapăn din ţigare, aşteptam s-ascult ce dorea să discute cu mine „noul". Care, postân- du-se în faţa mea, mi-a spus:

— Uite ce-i, meştere, urmăresc înfăţişarea ziarului de când ţi-ai pus ideile grafice în aplicare! Nu-i rău deloc... Însă va trebui să facem mai mult! Chiar de azi te gândeşti la următoarele: mai întâi la o apariţie de opt pagini, o dată pe săptămână, la un „Supliment", în genul unei reviste ilustrate, mai ales în culori, de format niţel mai mare decât ,,Flacăra" noastră sau decât „Paris-Match"- ul franţujilor, şi-apoi la posibilitatea editării unui „Almanah", însă cu totul deosebit de celelalte publicaţii similare... Ce zici, te prinzi?

Rămas cu gura căscată, în primul rând mi-am căutat ţigările. Dacă nu-mi vâram un „Snagov" în gură, simţeam c-o să-mi plesnească ţeasta.

— Pot să fumez o ţigară, mai înainte de-a vă da un răspuns?

— Câte vrei! Căci şi până acum ai fumat ca un turc... Deşi-s un duşman declarat al tutunului, dumitale am să-ţi îngădui. Cine ştie, ar fi posibil să te mai oprească de la mâncare. Căci eşti cam grăsuţ, trebuie s-o recunoşti şi pe- asta...

Când mi-am aprins ţigara, trăgând din ea cu poftă de sinucigaş, şeful şi-a repetat cuvintele:

— Te prinzi, au ba!

— Mă prind! l-am asigurat eu, mai mult decât în- cântat că-mi luase Dumnezeu minţile, şi-acceptasem o dublare a volumului de muncă.

— Atunci e bine! Peste două săptămâni, în afara machetării de zi cu zi a ziarului, mi te prezinţi cu propuneri în privinţa celor discutate...

N-a fost deloc bine. Căci, după ce la vremea prânzului îmi aproba macheta numărului la zi, pe la opt sau nouă seara, secretara şefului îmi telefona:

— Vezi că ţi-am trimis maşina... Te-aşteaptă tovarăşul!

De cum pătrundeam în cabinetul redactorului-şef, acesta, în picioare, la biroul său, cu paginile pentru bun de tipar în faţă, mă şi invita:

— Aprinde-ţi o ţigare, c-avem nişte probleme cu pagina a treia!

Recitise materialul în pagină, îl schimbase, pe ici pe colo, prin părţile esenţiale, nici titlul nu mai rămăsese acelaşi, şi-acuma se cerea o nouă machetă. Pe care, la dorinţa sa expresă, o executam pe loc, la masa de şedinţe, din cabinetul şefului.

— E mai bine-aşa! îmi spunea când îi prezentam noua machetă. Poţi pleca la odihnă. Însă să nu pleci de-acasă. Poate se mai întâmplă ceva!

Să visezi tehnicolor, numai reviste şi-almanahuri

Asta-mi plăcea la noul redactor-şef. Că ştia să facă gazetărie. După mine, cred că era unul din cei mai dăruiţi „fauri de titluri”. Iar culmea era că-i veneau idei pe loc. Noaptea. Când avea în faţă toate paginile, pentru bun de tipar. Şi-atunci îl auzeam, la telefon:

— Am trimis maşina după dumneata...

Bineînţeles, de la vreme la vreme, orele se mai schimbau. Când mă chema până-n miez de noapte, când după. Ce-i drept, depindea şi de tipografie. Dacă primeau manuscrisele târziu, târziu le returnau şi ei.

Cel mai antrenant şi frumos a fost într-o noapte, când aveam de scos un număr de opt pagini. Interesant şi căutat de public. În numărul despre care pomeneam, se găseau cel puţin trei pagini speciale. Ei bine, textele fuseseră aplaudate. La şedinţa din preajma prânzului, când se luase în discuţie macheta la zi. Însă ceva mai încolo, cam în jur de zece, zece şi ceva, iarăşi mă ridicase maşina de-acasă.

Redactorul-şef se plimba încântat, de unul singur, prin birou, tot privind la cele opt pagini dinainte-i. Când m-a zărit pătrunzând în cabinet, m-a şi pus în temă:

— Ascultă, ar fi păcat să nu remachetăm cele trei pagini speciale!... Sunt bine scrise, incitant, caustic... Numai titlurile-s cam blegi.

— Atunci ce-i facem, i-aţi chemat şi pe autori, să dea alte titluri?

— Sunt plecaţi pe teren... Titlurile ţi le dau eu, iar matale le pui cât mai interesant în pagină... Şi aer, aer mult!

— Păi de unde-atâta aer, dacă mă asfixiază lipsa de spaţiu? Mă rog, om face ce-om putea... Dumneavoastră cu titlurile, eu cu pusul lor în pagină! Daţi-mi textul...

— Notează-ţi!

Şi a început...

Când i-am înfăţişat noile machete, care şi mie îmi plăceau, nu numai dânsului, m-a întrebat:

— Intră tot textul?...

— Nici gând! Poate cu urmare în numărul viitor...

— Perfect! Dă-mi floştomasterul ăla, cu care lucrezi, şi spune-mi cât trebuie să rafistolez!

În zece minute, nu mai mult, aruncându-şi doar o singură privire asupra „oceanelor de plumb”, a redus cu 30% masa celor trei pagini speciale. Şeful prindea din zbor terminologia de specialitate. Ştia ce-nseamnă şi cum se folosesc „filarea”, „rafistolarea”, „oceanul de plumb”, „zarzavat tipografic” şi multe altele. Ce-mi aparţineau, considerându-le chiar creaţie proprie, ca o contribuţie personală la fondul de cuvinte al limbii române.

Dar şi eu, cât timp am lucrat cu dânsul, aproape trei

ani, am avut multe de învăţat. Mai ales când s-a aprobat şi s-a trecut la apariţia „Suplimentului”. Care, după mine, nici până astăzi n-a fost depăşit. Era o adevărată revistă ilustrată. Încât, tot purtându-i de grijă, ajunsesem să visez până şi visele-n color.

Iar când mi-a comunicat, tot într-o noapte, că de mâine să mă pregătesc pentru „Almanah”, m-am simţit fericit.

Până la data aceea, avusesem prilejul să machetez tot soiul de almanahuri. Vai mie! Abia îşi meritau numele de almanah. N-aveai ce citi. Decât, cel mult, reclamele. Ei bine, acuma îmi venise şi mie apa la moară. Să dovedesc c-am nu numai un flowmaster în mână, ci şi ceva în cap.

Şi i-am zis redactorului-şef:

— Ce părere aţi avea dacă l-am tipări într-un format cu totul neobişnuit la noi...

— Bună! Căci nici nu l-aş vedea altfel... Ce-ţi trece prin minte?

— Multe! Şi nici nu v-aş consilia să luaţi în considerare tot ce-mi poate trece mie prin troacă... Deoarece, în meseria mea, ca şi-n altele pe care le-am practicat, nenumărate necazuri am dobândit. Mai ales din pricina multitudinii de idei... Mă rog, în cazul almanahului de-acum, aş ţine tare mult să fie ceva între un „Livre de poche” şi-un magazin „Hachette”! Ca format, se-nţelege, întru- cât conţinutul vă priveşte pe dumneavoastră...

— Întru totul de acord! Referitor la format...

Când am fost gata cu macheta, cam pe la mijlocul lui august, m-am dus la Moldoveanu, secretarul responsabil de redacţie:

— Ce-i facem acum, că eu mi-s gata!

— Oare? Şeful a văzut ceva până acum?...

— Da! Textele adunate, compilate, comandate şi orân- duite de redactorul responsabil. Din machetă însă, nimic. Nici ca paginaţie, dar, mai ales, nici din punct de vedere al construcţiei. Care-i absolut străină de ceea ce se obişnuieşte pe la noi!

— Atunci eşti în pom! Dacă n-a văzut şeful, înseamnă că nu eşti gata... Ştii ce? Vă expediez la Predeal! Chiar peste o jumătate de ceas. Şi pe tine, şi pe redactor. Să vă descurcaţi cum oţi şti...

— La Predeal? Păi cum să nu ne descurcăm... Şi nici nu ne-ar prinde rău câteva zile de odihnă. Aer curat, plus cevaşilea ozon, somnul somn...

— Predealul unde vă trimit, nu-i Predealul la care visezi! m-a întrerupt secretarul. Ci este Predealul în ca- reşi face concediul redactorul nostru şef... Fugi şi pregăteşte-ţi hârţoagele, eventual şi sufletul, căci chiar acum îi telefonez şefului! Să-l anunţ de sosirea nebunilor, pardon, a voastră...

La cea mai înaltă... hipertensiune

Receptiv, redactorul-şef care-şi petrecea vacanţa în mijlocul familiei, purtând cămaşă cadrilată şi blue-jeans, mi-a aprobat în cele din urmă macheta. După discuţii aprinse. Când, mai întâi, mă-ntrebase:

— Cum de te-ai apucat de machetat almanahul, aşa, de capul dumitale, fără să mă consulţi, iar în lipsa mea fără să ceri aprobarea vreunuia din adjuncţi?

— Foarte simplu, i-am răspuns deloc intimidat, căci tot nu se mai putea schimba nimic. Am urmat întocmai sumarul pe care mi l-aţi încredinţat. Restul, mi-am respectat concepţia pe care mi-am format-o despre cum ar tre-bui s-arate un almanah modern, contemporan. Grafic vorbind!

Şeful şi-a mobilizat soţia, rugând-o să ne servească nişte cafele şi ceva „Pepsi-Cola”. Şi m-a invitat apoi, încă încruntat:

— Aprinde-ţi ţigarea, c-o să ai de ce! Nu ştii că obişnuiesc să mai modific uneori sumarul... Nu? Dacă mă cunoşteai bine, după atâta timp de când colaborăm, atunci eu, în locul dumitale, nu m-aş fi încumetat să pornesc la

lucru...

Nu m-am lăsat speriat. Ci i-am declarat solemn şi extrem de oficial:

— Tovarăşe redactor-şef, cu sumarele ziarului puteţi face tot ce vă pofteşte inima! La almanah, alta-i povestea, vorba lui Kipling... Mi-aţi înmânat un sumar, gata, adio, nu vă mai aparţine! Câteva pagini se mai pot remacheta, însă un almanah ba. Mai ales când are 424 de pagini. Şi nu din cele obişnuite, ca de carte. Ci orânduite complex, pentru cât mai multă varietate. Cu nenumărate coli tipografice ce urmează să fie imprimate pe hârtie galbenă, altele pe hârtie bleu, plus colile de policromie, la offset, intercalate printre celelalte. Trei procedee de imprimare vor fi utilizate pentru almanahul nostru. Dacă schimbaţi şi-o singură pagină, din punct de vedere al succesiunii lor numerice, sare în aer toată hardughia... Dacă, doriţi să umblaţi prin text, asta-i altă poveste. Mie însă, să nu-mi demolaţi construcţia tehnoredacţională şi artistică a almanahului!

Privind la mine ca la altă arătare, şeful nu m-a întrerupt nici măcar o clipă. Ci a ascultat concentrat, vrând să priceapă dedesubturile meseriei mele. Şi, pe măsură ce-mi pledam cauza, sesizam cum i se mai descreţeşte fruntea. Până la urmă, observând că tăcusem brusc, lansând acei disperat apel din încheierea cuvântării, mi-a zis, aproape zâmbind:

— Poţi să-ţi mai aprinzi o ţigare! Se vede cât de colo că ai nevoie de drogul ăsta împuţit...

— Deci mă îmbiaţi la tutun, întrucât nu sunteţi de acord cu ceea ce-am făcut, muncind zi şi noapte?

— Ba dimpotrivă! Macheta se aprobă, textele însă se vor mai supune unor modificări. Sper că-mi permiţi, nu?

— Voie ca la banu Ghica, tovarăşe redactor-şef! Vă mulţumesc pentru aprobare, pentru cafele, pentru că m-aţi îngăduit să fumez... Acuma sunt şi eu mai liniştit!

— Ia ascultă, meştere, m-a luat la repezeală şeful, ai păcătuit cândva, în tinereţe, scriind poezie?

— Oho-ho! Şi-ncă-n ce hal... Eram chiar şi suprarealist!

— Aha! Acuma totul mi-i clar... Pe viitor însă, să-ţi iei mai multe precauţii, când te-antrenezi în operaţii de-o asemenea anvergură.

Fără Bubi, mai mult ca sigur, n-ar mai fi văzut almanahul nostru lumina zilei. Nici la paştele cailor. Însă, fiind permanent lângă dânsul, laolaltă cu Georgică, mi-am dat seama ce-nseamnă a fi secretar de redacţie. Un adevărat buldozer, scăpat prin halele tipografiei. Unde nimeni nu se-ncumeta să-i iasă din cuvânt.

Zi de zi, iar alteori şi noapte de noapte, n-a ştiut ce-nseamnă o clipă de răgaz. Iar eu, până astăzi, când bietul Bubi s-a petrecut dintre noi, n-am mai avut ocazia să dau peste un asemenea om. Plin de vitalitate şi încăpăţânare, priceput la toate chichiţele meseriei.

Când am avut în mână primul exemplar din „Almanah", mărturisesc cinstit că mi-am făcut cruce. În gură. Cu limba. Nefiind deloc mistic. Iar redactorul, abia mai ţi- nându-se pe picioare, de-atâtea nopţi nedormite, m-a întrebat curios:

— Şi-acum ce-i facem? Mergi singur cu almanahul la şef, aşa zic c-ar fi mai bine... Fiind angajaţi ai ziarului, şi eu şi Bubi, n-avem curajul să ne vârâm singuri în gura leului. Tu, cel puţin, ai avantajul că eşti doar colaborator extern permanent, şi-ţi mai poţi îngădui să te iei în beţe cu dânsul. Aşa cum ai procedat atunci, la Predeal!...

— Cred c-ai dreptate, Georgică! Deşi, nu ştiu ce v-o fi intrat vouă în cap, că omul nostru este un dur, cu care nu se poate purta o discuţie... Sunteţi în plină eroare. Mie-mi place să lucrez cu-asemenea oameni. Care ştiu ce vor şi cunosc gazetăria!...

— Atunci ne-am înţeles... Te duci numai tu!

— Sigur că nu! i-am ripostat eu. Cu duhul blândeţii. Nici n-ar fi corect să mă dau măreţ, de vreme ce-am lucrat tustrei în echipă. De va ieşi cu gălăgie, iau asupra

mea totul. Însă de-o să iasă cu bine, s-aveţi şi voi parte de bucuria lucrului împlinit, precum şi de cele cuvenite... Felicitări şi, eventual, cine mai ştie, poate şi niscaiva prime!

Când ne-am prezentat la secretara şefului, în grup restrâns, dânsa s-a şi apucat să ne ia la rost:

— Pe unde-mi umblaţi? De-o jumătate de oră v-aşteaptă şeful!.

— E de rău? am întrebat-o eu.

— N-aş zice! Încă n-a văzut almanahul... Că de-aia m-a pus să vă caut. Dar când o să-l vadă, nu ştiu cum va reacţiona...

Am ştiut noi. De îndată ce-am pătruns în cabinetul redactorului-şef. Care, niciuna nici două, ni s-a adresat de-a dreptul:

— Unde-i almanahul?

— Aici! am grăit eu, în numele echipei de şoc, punându-i pe birou exemplarul.

Şi, mai mult de-o jumătate de ceas, fără să spună un cuvânt, ne-a ţinut la dânsul în cabinet, examinând atent, pagină cu pagină, întreg almanahul. Când şi-a ridicat capul, zâmbea.

— Nu-i deloc rău! La anul, vom scoate unul şi mai atractiv... Fiindcă veni vorba, nu s-ar putea lăcui coperta, aşa cum apar cele din „Livre de poche”?

— O facem şi pe-asta! a răspuns Bubi entuziasmat.

— Păi trebuie s-o facem! Dacă cititorii dau un ban, muncit din greu, probabil, barem să ştie pentru ce l-au dat! Când va fi livrat tot tirajul?

— În minimum o lună!

— Peste două săptămâni să fie pe piaţă toate exemplarele... Dacă faceţi o treabă bună, atunci faceţi-o până la capăt! Puteţi pleca... Cu mulţumirile noastre...

Bubi dând fuga la tipografie, să accelereze lucrările, eu şi cu Georgică am dat fuga la zahanaua de pe Calea Rahovei. Să ne revenim corespunzător după atâtea emoţii. Şi-

am făcut-o lată. Trăgând un mic chef memorabil. De-l ţinem minte până şi-n ziua de azi.

Microepilog

Un an am mai lucrat în domeniul machetării. Şi la „Almanah”, şi la celelalte organe de presă.

Când m-au lăsat puterile, deoarece exagerasem în toate, şi-n muncă şi-n viaţa cea de toate zilele, şeful clinicii de boli metabolice şi nutriţionism, de la „Cantacu- zino” m-a sfătuit serios să abandonez profesia. Iar re- dactorul-şef, ascultându-mă cu atenţie, m-a întrebat:

— Ce tensiune arterială ţi-a găsit?

— La cel mai înalt nivel posibil, 24 cu 13!...

— Enorm! Eu n-am decât 19, maxima, căci minima-i şi mai proastă...

— E musai să ne-ngrijim! am decis eu.

— Posibil! Pentru dumneata... Pentru mine însă, al-ta-i situaţia, cred că-nţelegi!

Astfel, după cum am mai povestit, am fost nevoit să mă reprofilez. Apucându-mă de scris romane.

ONOR LA GENERAL!_____

Elev-plutonier Fulga Laurenţiu

De unde să fi bănuit eu, pe-atunci, parcă prin 1937, că elevul dintr-a VIII-a, ultimul an de liceu militar, de la „Ferdinand”, gradat pentru succes la studii şi aplicaţie la tactică şi strategie, că de-aia îl făcuseră plutonier, avea să ajungă, peste câteva decenii, nu numai scriitor de vază dar şi vicepreşedinte al Uniunii scriitorilor?

În timpurile acelea îl ştiam de începător într-ale literaturii, deşi, spre invidia altor, pretendenţi la mâna acestei capricioase făpturi, lui îi apăreau, din ce în ce mai frecvent, fel şi fel de proze în revista liceelor militare, „Lamuri”, dacă-mi mai amintesc bine titlul, şi care se imprima la ,,D. A. Sturdza”, similarul nostru de la Craiova.

Drept să spun, urla şi-n mine râca pe debutantul glorios, cu-atât mai mult cu cât eu umblam pe la poezie, şi-ncă suprarealistă, domeniu net superior prozişoarelor practicate de plutonierul Fulga. Mi-era o ciudă nebună, însă total neprincipială, după cum îmi spunea profesorul de română, prea cumsecadele Augustin Z. N. Popescu.

— Păi bine, măi Marincule, mă prelucra eminentul nostru dascăl şi oblăduitor al primilor paşi întreprinşi de noi în câmpul minat al literaturii, apelând la pseudonimul meu, nu-i normal să-i creem condiţii speciale lui Laurenţiu, din moment ce trăsneşte de talent, şi-ncă de la distanţă, şi nu-i în stare să lucreze decât izolat?

— Izolat, izolat, dar unde? În amfiteatrul laboratorului de fizică şi chimie! Nu-i drept, dom’ Pop... Când m-apucă inspiraţia, şi mai totdeauna noaptea, eu mă re-trag la toaletă şi, acolo, sunt nevoit să comit metafore pomenind de nectar şi ambrozie celeste. Deloc nu-i drept!

— Ei, nu mai spune! mă lua peste piciorul stâng angelicul Augustin Z. N. Popescu. Şi ce te mai zgârmă, în privinţa elevului Fulga? Mai e şi altceva?

— Dar bineînţeles! De ce pe el îi publică, iar pe noi ba?

— Care noi?

— Mă rog, am zis-o la plural, fiindcă-s mai trupeş... De fapt, e vorba de mine. De ce nu mi-au tipărit niciun poem? Că le-am trimis două kile de hârtie scrisă...

— Lizibil?

— Caligrafie, nu altceva!

— Atunci e clar! decidea chicotind mentorul. Laurenţiu scrie urât, de-ai zice că-i doctor, însă se-nţelege ce vrea

să spună. Ei bine, la tine e pe dos. Oi fi având tu o grafie spectaculoasă, însă nici dracu' nu-nţelege ce vrei să transmiţi cititorului...

Amărât până la dumnezeu, înghiţeam găluşca şi-mi luam rămas bun de la îndrumătorul meu. Fără să-i port pică. Om cult şi evoluat, era unicul în stare să-mi descâlceaşcă elucubraţiile, încă şi-n versuri albe.

Iar după-amiaza, când ar fi trebuit să intru la clasă, să-mi fac lecţiile pentru a doua zi, mă strecuram pâş-pâş în direcţia amfiteatrului de fizico-chimie. Întredeschideam uşa uriaşă, uşurel, că şi scârţâia de-ţi zgâria auzul, şi-mi îndreptam privirea spre băncile din ultimul rând, cel mai de sus. Era acolo!

Frumos ca Eminescu, scundac întocmai ca şi poetul naţional, Fulga stătea aplecat asupra unui caiet groscior, în paginile căruia aşternea febril rânduri după rânduri. Deşi concentrat, auzise totuşi infernalul scrâşnet al balamale- lor uşii. Şi, privind la mine mijit, m-a şi luat la rost:

— Ce-i cu dumneata aici, domnule elev?

Ei bine, şi-asta-mi plăcea la gradatul dintr-a VIII-a. Totdeauna era politicos cu elevii din clasele inferioare. Nu-l auzisem niciodată luându-l pe careva cu „bă", sau „mă". Şi nici nu făcea caz de tinichelele de la epoleţi. De altfel, nici n-ar fi avut cum. Căci uniforma noastră, de interior, era treningul albastru.

— Să trăiţi, domnule elev-plutonier, am venit să vă văd cum scrieţi! Ştiţi, v-am citit schiţele din „Lamuri", şi mi-au plăcut... De fapt, aş ţine tare mult să văd şi eu cum arată o pagină de manuscris de-a dumneavoastră!

— De ce? Crezi că-i poleită cu aur?

— Dom' Augustin zice c-aveţi un scris urât, iar eu nu-nţeleg cum de vă tipăresc ăia, de vreme ce eu am o caligrafie de diac, iar la poemele mele nici că-mi răspund. Oare să fie proza mai la preţ decât poezia?

— Uite ce-i, domnule elev, eu te cunosc oarecum, tot

de la scumpul nostru profesor, care mi-a povestit despre bâzdâgăniile matale... Nu te amărî, căci va veni şi vremea lor! Când ti se vor publica în revistele literare, iar nu în „Lamuri”. Care, fie vorba între noi, este o gazetă mai mult pentru şcolari, şi nicidecum pentru uzul celor ce se pricep la autentica artă. Şi nici n-ar merita să le faci cinstea de-a le dărui versurile dumitale, pare-mi-se, suprarealiste, pentru care nu au organul necesar de apreciere... Vrei să te uiţi la o pagină de manuscris de-a mea? Poftim, fă-o, însă repede, căci mai am mult de lucru!

Drăguţ domnu’ Laurenţiu. M-a lăsat să-mi vâr ochii în caietul său, după care m-a invitat politicos:

— La revedere, domnule elev! Îmi pare rău că nu mai poţi rămâne lângă mine, fiind grăbit la ale matale... Fii însă delicat când închizi uşa, că zgomotele mă tulbură nespus. Şi-altă dată, cine ştie când, îmi va face plăcere să ne revedem...

Avea un scris oribil, după părerea mea: cu litere mari, trasate dur, parcă desenate în tuş albastru; de fapt folo- sea un „Pelikan” cu peniţa cam uzată şi oloagă, şi n-am fost prea impresionat de manuscrisul „admirat”. Ce-i drept, nici n-apucasem să descifrez ceva din el.

Ne-am revăzut, cu şi fără plăcere

Prin 1942, corector la „Curentul literar-magazin”, îmi mai încercam norocul cu poemele mele aiurite şi pe la alte reviste. Căci nu era să umplu revista la care eram angajat, cu săptămâna, numai cu producţiile personalităţii mele. Aşa că, întrucât avusesem un noroc incredibil, iar „Universul literar” îmi publicase pe-aproape o pagină întreagă schiţa „Domnişoara Maruca Schiavoni”, refuzân-du-mi creaţia lirică, într-o bună dimineaţă, cam în jur de zece şi jumătate, mi-am zis că n-ar fi rău să fie bine. Adică să-i trag o fugă pe la redacţia concurentă, şi să aflu dacă n-am cumva şi ceva drepturi de autor de primit. Sau, cum se

spunea în mediul nostru literar, al tinerilor insuficient cultivaţi, să-mi „încasez paraua”.

Spre bucuria mea, după cum m-a informat secretarul de redacţie, unul Postelnicu, un tip amabil şi extrem de tuciuriu, aveam. Aveam de luat drepturi de autor: 387 lei. În mână.

— La douăşpe se deschide casieria „Universului”! mi-a spus blajinul secretar. Până atunci, pofteşte la noi în redacţie. Să mai asculţi şi matale ce-i nou prin viaţa literară. Tocmai a sosit şi dom’ Victoraş (ăsta era şeful revistei, ca fecior al jupânului, Stelian Popescu, proprietarul şi directorul ziarului ăl mare) şi s-a luat la harţă cu Laurenţiu Fulga. Un prozator talentat, care are şanse să fie tipărit de editura noastră, însă nu se-nvoieşte, pentru nimic în lume, să mai taie din volumul lui de nuvele. Parcă „Straniul paradis”, aşa îi zice…

— Păi, dom’ Postelnicu, nu deranjez?

— Ba dimpotrivă! Lui Victoraş îi place să aibă auditoriu… Mai e şi Traian Lalescu înăuntru! Ia încearcă, poate-ţi dăruieşte „Lumină tristă”, cartea ce i-a apărut la noi, cu vreo dedicaţie. Mai ales că are o părere bună despre domnişoara matale…

Când am păşit în odaia redacţiei, unde lucrau nişte dactilografe iar în jurul unei mese discutau înverşunat trei domni tineri şi făloşi, mai întâi am vrut să dau în- dărăt. Însă m-a identificat Traian Lalescu, lunganul poet al „Universului literar”, care m-a strigat:

— Ia fă-te-ncoa, domnişoară Maruca! Apoi, adresân-du-se celui mai elegant dintre tipii de la discuţii, angajat într-o controversă cu adversarul aşezat neglijent pe-un colţ al biroului, i-a spus cu glasul său stins şi pretins maladiv, că de-aia i se zicea şi „lumină tristă”: „Măi Victo- raş, lasă-l în pace pe Laurenţiu, că tot n-o scoţi la capăt cu el! Uite, grăsanu’ ăsta e autorul „Domnişoarei Maruca Schiavoni”. De felul lui este poet, şi-l cunosc bine de la lăptăria lui Mitică Cosma. Ne-a dat şi-un morman de poezii… Ce-ai de gând cu ele?

Victor Popescu, oarecum bucuros că scapă din

gheare-le prozatorului, ale scundacului frumos şi înfierbântat, în civil, în care n-aş fi recunoscut, în vecii vecilor, pe elevul- plutonier Fulga, a venit la mine, mi-a strâns mâna şi m-a felicitat pentru schiţa apărută, adăugând:

— Domnule dragă, îmi pare rău, însă poemele matale nu merg în zilele noastre... Suntem în plin război, ţara arde iar baba se piaptănă scriind versuri suprarealiste? Nu ţine! Este, domnu' Fulga?

— Ba ar ţine, dacă ar fi după mine! Numai că, mâine, eu plec pe front, la regimentul meu, pe când matale rămâi la tăticu' acasă... Războiul, de care pomeneşti cu-atâta foc, ştii prea bine că nu-i chiar al nostru. Decât, să zicem, aşa, ca să fie, parţial. Ţi-am spus ce se întâmplă pe câmpul de luptă. Şi, dacă o s-o ţinem tot aşa, gaia ne mănâncă!

— Imposibil! Nemţii sunt cu noi...

— Incorect spus. Nu cu noi, ci după noi, să ne vărsăm sângele pentru Reich! Mă rog, om trăi şi-om vedea ce-o ieşi până la urmă... În orice caz, eu plec şi-ţi las „Straniul paradis" cu rugămintea să nu schimbi o iotă din el!

Apoi, îndreptându-se spre mine, mi-a zâmbit şi mi-a spus:

— Ţi-am zis eu c-o să ne mai revedem, domnule elev? Iacă, s-a făcut. Şi unde anume? La o revistă literară adevărată... Dă-i înainte, dar nu te lăsa, că n-o să tipărească domnu' Popescu numai tâmpenii. Nu e doar Vasile Militaru poet! Nu e, zău! Îmi pare bine că te-am reîntâlnit, şi-mi pare rău că nu mi-e permis să mai stăm la o vorbă. Locotenentul Fulga pleacă la război! Dar o să ne revedem...

Mă durea în suflet că n-aveam norocul să mai tăinui cu blajinul meu gradat. Cu-atât mai mult cu cât nu mă păştea deloc gândul să mă avânt în primele linii ale frontului. Şi cu nemţii la spatele meu!

— Atunci am să mai aştept! i-am răspuns ofiţerului Fulga.

Atac cu „Trenul blindat”

Am fost nevoit s-aştept cam mult reapariţia locotenentului Laurenţiu Fulga. „Straniul paradis” ieşise la lumina zilei (în lipsa autorului, parcă), însă pe scriitor nu l-am mai văzut ani de-a rândul. Căzuse prizonier, după cum se zvonea.

Însă, probabil prin ’49, l-am reîntâlnit în clipa când aveam cea mai mare nevoie de-un om care să mă spri-jine. Tocmai atacam „Teatrul Armatei” cu „Trenul blindat”, piesa lui Vsevolod Ivanov, pe care o tradusesem la instigaţia lui Zaharia Stancu, împreună cu bulgăroaica de nevastă-mea, şi-ntâmpinam dificultăţi de trecere a barajelor puse în cale-mi de directorul Al. Finţi, care conducea pe-atunci teatrul militarilor.

Nu că nu i-ar fi convenit piesa, dar avea pretenţia să schimb numele unui personaj, şi-ncă al unuia din cei centrali, iar eu nu mă încumetam să-mi vâr picioarele în piesă. Pe undeva, ce-i drept, Finţi cam avea dreptate. Ar fi sunat destul de urât, pe scena armatei, un erou care să se cheme Pehlevanov.

Atunci a ieşit la iveală şi fostul meu „coleg”. Era maior sau colonel, asta nu mai ţin minte, şi lucra la „Teatrul Armatei” în calitate de consilier artistic. Când a pătruns, neanunţat, în biroul lui Finţi, unde zadarnic încercam să-l conving că una-i pehlevanov în ruseşte, şi-alta pehlivan în româneşte, am crezut că-nlemnesc recunoscându-l imediat pe Laurenţiu Fulga. Aş fi vrut să-l îmbrăţişez. Dar era prea mare în grad. Cel puţin faţă de mine, care nici măcar soldat prost nu fusesem. Şi-am stat în banca mea. Aşteptând să văd ce-o să se întâmple.

Şi s-a întâmplat să fie bine. Căci „consilierul” l-a lămurit pe Finţi, afirmându-i:

— Tovarăşe director şi măi frate, ai dreptate, iar eu, îi cunosc bine pe ruşi. Ca ofiţer în divizia „Tudor Vladimirescu”, şi-apoi gradat în Direcţia politică a Armatei, de unde m-au trimis pe capul matale, să-ţi luminez mintea, am

convingerea că Ivanov nu se va supăra dacă schimbăm numele unui personaj... Una la mână. Şi doi, „Trenul blindat” face parte din fondul de aur al dramaturgiei revoluţiei din Octombrie. Deci, intră în repertoriu!

Atunci, terminând cu Finţi, colonelul s-a întors şi spre mine, adresându-mi-se:

— Vezi, elev, că n-am uitat de ultima noastră întâlnire? Eu ţi-am spus c-o să ne mai revedem, iar dumneata c-ai să mă aştepţi! Şi bine am făcut... Amândoi! Ei, ce se mai aude cu poemele dumitale?

— M-am lăsat de poezie! Cred că n-am vocaţie... Acuma sunt la editură, domeniu care mă preocupă la maximum. Iar în timpul liber, mă ţin de traduceri... Cred că nu-i rău nici aşa!

— Deloc! Mai bine-n satul tău fruntaş, decât la oraş poet codaş.. Deşi, fie vorba între noi, traducerea literară, artistică, nu-i chiar o problemă rurală!

Rurală n-a fost, dar nici superurbană. Căci piesa a fost vizionată, ca să mă exprim astfel, la zi, numai de armată. Adusă la teatru în formaţie de... luptă cultural-politică. Fără să plătească un chior. Iar drepturile mele, de traducător, depindeau enorm de numărul şi preţul biletelor vândute. Şi m-am ales, ca să rămân la terminologia militară, cu praful de pe tobă. Însă toba cea mare, utilizată în componenţa fanfarelor regimentelor.

Tot bunul Laurenţiu Fulga m-a ajutat şi la refacerea situaţiei financiare, aranjându-mi la Fondul literar un ajutor bănesc. Vreo trei mii de lei. „Ajutor de boală”. Şi nu era în eroare, deoarece bolnav eram, şi-ncă zdravăn. De literatură. Tocmai îmi intrase în cap ideea să „compun” un roman. Dar, până să-mi duc la bun sfârşit intenţiile, a mai fost nevoie de timp. Chiar mult.

Atât de mult, încât nu l-am mai întâlnit iarăşi pe fostul „coleg” decât foarte târziu. Când umbla în civil, lucra la Uniunea Scriitorilor şi-şi ajuta din răsputeri colegii de breaslă!

„Steaua Bunei Speranţe”

Pe la mijlocul lui ’67, medicii m-au sfătuit, ba chiar mi-au ordonat să mă las de machetare. Tensiune mare, ce să-i faci! 22/11. Cifre cu care nu se glumeşte. În disperare de cauză, rămânând pe drojdie, din pricina abandonării bănoasei mele meserii, m-am dus drept la Uniune. Unde l-am căutat pe Laurenţiu Fulga. Sfătuit de Titi, prieten de nădejde, fost şi-n aceeaşi redacţie cu mine, la „Flacă-ra”, şi care suferea de boala… sufletismului.

— Du-te la Laurenţiu, şi spune-i deschis care-i situaţia! mă îmboldise nea Titi. Care nici el n-o ducea pe roze.

M-am dus.

Iar romancierul, căci, între timp, îi apăruseră vreo câteva romane de răsunet, care-l impuseseră în câmpul literaturii, m-a primit imediat. De fapt, era singur în birou. Alesesem şi ora cea mai indicată, Titi informându-mă că Fulga se prezenta la muncă dis-de-dimineaţă, de parcă ar fi fost obligat să semneze vreo condică. Însă aşa-i era felul. Să-şi ia în serios slujba. Chit că era, pare-se, nesalariată. Motiv pentru care i se spunea obştească.

M-a poftit să iau loc în fotoliul din faţa biroului, s-a aşezat pe colţul acestuia şi m-a întrebat:

— Ei, dom’ elev, care-i baiul, încurcarăm borcanele?

— Cam aşa ceva! Am umblat prin prea multe borcane, golindu-le în neştire, până m-au declarat bestiile alea de

doctori obez, diabetic, cardiopat, mă rog, ceva în genul ăsta, başca hipertensiv…

— Oho! Păi stai bine, dacă ai izbutit s-aduni atâtea boli. Eu unul n-am reuşit performanţa ta. Am o singură şi unică tromboflebită, însă zdravănă şi sănătoasă! Totuşi, nu-i cazul să ne speriem. Nici eu, nici dumneata. Numai munca ne pune pe picioare. Mai scrii?

— În neştire, zi şi noapte!

— Atunci e bine... Înseamnă că nu depui cine ştie ce eforturi fizice sau intelectuale! a dat să glumească Fulga.

— Exact! Căci nimic nu-mi reuşeşte cu romanul la care m-am angajat.

— Nu-i cazul să te amărăşti! Când ai să te reînsănătoşeşti, o să-ţi iasă şi pasienţa... Până atunci, ideal ar fi să te ocupi de vreo traducere, sau ceva în genul acesta: referate, cronichete, şi-aşa mai departe!

— Păi aici e nenorocirea! Că, în afară de traduceri, din rusă, franceză, şi eventual, bulgară, unde mă ajută nevastă-mea, în celelalte treburi, pomenite de matale, nu mă pricep mai defel. Nici, măcar, la... şi aşa mai departe!

— Bine că mi-ai spus deschis! Căci nu-mi place să mi se umble cu fofârlica... Stai aici, ia şi-o ţigară de la mine din pachet, dacă nu te-au oprit doftorii şi de la tiutiun, şi-aşteaptă niţel!

Fumam ca un turc, întocmai ca şi maestrul Fulga. Aşa că n-am refuzat invitaţia. Şi-am apelat la cutiuţa sa de ţigări, un ambalaj metalic, provenind de la cine mai ştie ce medicament, şi m-am servit copios. Căci şi dânsul avea nenumărate telefoane de dat. În privinţa mea... Deşi Doru-doctoru, terapeutul meu personal (şi prieten) mă sfătuise să abandonez şi tabacul, nu numai machetarea, am tras ţeapăn vreo patru sau cinci ţigări, până ce omul cel bun a izbutit să realizeze un început de colaborare. Doar un început. Fiindcă m-a informat, punând receptorul la loc şi înjurând printre dinţi ininteligibil:

— ...mă-sii de treabă! Te duci la Niculae Gheran, care mi-a făgăduit c-o să discute, de la om la om, cu Mazilu de la „Editura pentru literatură universală”. Până atunci, îţi aprob, pe barba mea, că nu-i preşedintele în ţară, un ajutor de boală! Să ai cu ce te ţine, până încasezi vreun avans. Unde-ai să lucrezi? Acasă, sau să te trimit la vreo casă de odihnă?...

— Nici acasă, nici la Sinaia-Cumpătu, ci la... Tâncăbeşti. La ţară, unde-i casa mea de creaţie personală. Cu grădină, vie şi livadă. Mă aşez pe regim vegetarian şi pe lucru şi, cum să spun, n-am cuvinte să vă mulţumesc!

Pentru timpul pierdut cu mine…

— Nu-i pierdut, ci câştigat! Şi te invidiez că ai unde lucra… Eu n-am. Nici grădină, nici livadă, iar de vie ce să mai pomenesc. Mă mulţumesc cu cea de-aici, de la cantina Uniunii. Uneori dă roadă lichidă bună, când se ocupă Iancu de achiziţii, alteori poşircă…

Din ’68, pensionat medical, am lăsat baltă traducerile, mai exact spus le-am redus substanţial. Mai ales că avusese loc experienţa (oarecum nefericită, dacă ţin seamă de drepturile de autor) cu versiunea în limba română a „Misterului camerei galbene”. Şi cât se zbătuse neastâmpăratul Nae (Gheran), la repetatele mobilizări decretate de Laurenţiu Fulga, să-mi facă rost de-această amărâtă traducere. Iar travaliul executat, odată tipărit, nu mă onora câtuşi de puţin. Mare brânză, să-l traduci pe Gaston Leroux, autor de romane proto-poliţiste!

Tot Fulga m-a scos din impas. Sugerându-mi să-mi încerc puterile cu Emile Zola. Dar nu un roman oarecare din ciclul Maquarzilor, de mai mică însemnătate, ci anume cu „L’Assommoir”. Mai întâi, fiindcă titlul era imposibil de redat pre limba noastră, iar apoi, deoarece Zola, documentându-se pe teren, ani de-a rândul, îl scrisese într-o franceză argotică. Şi nu un argou contemporan, pe care-l ştiam, de bine de rău, din cărţile lui Simonin sau Auguste Le Breton, ci unul de pe la 1883.

Când îl întâlneam la Casa Scriitorilor, unde mai totdeauna lua prânzul, mereu la aceeaşi masă şi cu-aceiaşi convivi, de cele mai multe ori rafinatul Romulus Vulpes-cu, specialist în argouri, însă villoniene, sau Mircea Micu, excelent cunoscător de română populară, mă duceam de-a dreptul la dânsul şi-i raportam, ca, pe vremuri, la liceul militar:

— Am feştelit iacaua, tovarăşe, pardon, domnule general!

Încă nu fusese promovat general în retragere, cum s-a întâmplat mai târziu, însă pentru mine, indiferent de gradul avut atunci, tot general era. Fiindcă se pricepea la

tactică şi strategie, şi nu se putea să nu te scoată de la ananghie.

— Care-i baiul, dom' elev? Ţi-a rămas căruţa-n drum?

— C-am aşa-i, şi nici nu ştiu s-o întorc...

În ziua aceea, dejuna de unul singur. Bineînţeles, n-am cutezat să mă proţăpesc la masa sa, ci l-am informat pe scurt:

— M-a-mbolnăvit Zola-ul dumitale, maestre! Scrie, nenorocitul, numai în expresii de mahala, inexistente în dicţionarele noastre...

— Foarte bine a făcut! Altminteri nu mai era romancier serios. Şi l-ar fi tradus orice nătăfleţ. Pe de altă parte, dacă-ţi izbuteşte o versiune autohtonă de valoare, ai toate şansele să fii primit în Uniune! Mai lasă-mi ceva timp de gândire... Acuma, vezi bine, pregătim Congresul Scriitorilor, şi mi-e capul umflat de probleme. După aceea, am să-ţi fac rost de-un dicţionar argotic. Mai mult ca sigur.

L-am părăsit numaidecât, luându-mi rămas bun şi mulţumind totodată pentru bunele intenţii. De altfel, mai mereu îl vedeam mâncând singur, chiar când mai era cu cineva la masă, cu nasu-n farfurie şi doar rareori scoţând vreo vorbă. În schimb, era capabil să-l asculte pe comesean minute în şir, fără să-l întrerupă.

Abia când îşi găta blidul, ridica ochii şi-şi arunca privirea prin sală, luându-şi o ţigară din eterna sa cutiuţă metalică. Trăgea vârtos, fum după fum, iar când smogul îl împrejmuia de pretutindeni, de-ai fi zis că-i vreun zeu al Olimpului pierdut printre nori, atunci purcedea să-i răspundă interlocutorului.

Grav, concentrat, gânditor alteori, ca şi cum ar fi fost pierdut pe-o altă lume, cumpănea lumea din jur, lumea scriitoricească, încât părea să vadă ceva nemaiîntâlnit până atunci. Deşi, fie vorba între noi, nu era nimeni altul care s-o cunoască mai bine, chiar până şi-n cele mai mici chi- chirezuri.

Imprevizibil om şi conu Laurenţiu. Întocmai ca eroii romanelor sale. Pe care le primisem, unul după altul, cu

dedicaţii, chiar din mâna domniei sale.

Numai aşa mi-am explicat apariţia, absolut uluitoare, la ferma agro-literară de la Tâncăbeşti, chiar în preziua deschiderii lucrărilor Congresului Scriitorilor, a unui grup de cunoscuţi autori de romane şi stihuri. Printre ei, Laurenţiu Fulga şi Geo Dumitrescu.

— Am lucrat de la prima oră a dimineţii! m-a lămurit Geo, luându-mă pe după umeri. Şi i-am adus pe băieţi la tine să sorbim şi noi niţel aer curat...

— Vă place aici, maestre? l-am luat cu duhul blândeţii pe fostul „coleg” de liceu, fără să-i mai zic general. Aflasem că nu-i pica bine apelativul, de vreme ce lucra printre scriitori.

— E nemaipomenit! a exclamat Laurenţiu Fulga. Dacă ştiam că există aşa ceva pe lumea asta, veneam la matale să-mi închiriezi o odăiţă, ca să pot scrie şi eu liniştit. Să-mi scalde ochii iarba verde şi să-mi ciripească păsărelele...

— Păi ce, coane Laurenţiule, nu-ţi ajunge una? l-a întrebat poetul.

— Care? Aha, mă iei peste picior, imaginându-ţi că am o păsărică la cap, sau în cap, cum posedaţi voi, poeţii! Lasă-te de bancuri proaste, Geuţule, că la mine nu ţin...

Temându-mă să nu se-ntârâte spiritele, l-am întrebat pe general.

— Coane Fulga, aţi luat ceva în gură?

— Ce să iau, pietre, ca Demosthenes?

— Dacă aţi mâncat la Casa Scriitorilor, aţi mai suporta şi-o salată de roşii oltenească?

— De ce nu? Ce, mi-s oprit de doctori? Dar de unde roşii?

— Din grădina bulgăroaicei!

— Asta-i Penke, nevastă-sa! l-a lămurit Geo Dumitrescu.

— Nu mai spune! s-a mirat generalul. Bravo lui, va să zică şi-a adus şi grădinăriţa în casă... Excelentă idee! Unde-i coana Penke, să-i pup şi eu mâna?

— La bucătărie, prepară salata mai sus citată, i-am

explicat eu dispariţia bulgăroaicei.

Atât de impresionat a fost de nevastă-mea, care-i o stenică iradiind sănătate, cât şi de salata oltenească, prezentată ca la noi, la Poiana-Mare, încât Fulga m-a rugat să-i scriu neapărat reţeta respectivei amestecături. Fiind extrem de simplă, i-am expus-o oral:

— Roşii mari, tăiate-n felii rotunde, rotocolare, iar nu protocolare, cam vreun kil, eventual cu-o marjă de siguranţă, să zicem încă o jumaz, ceapă verde, minimum şapte fire, însă ceva mai groase, cam cât degetul mare, trei ardei graşi, cu carnea dolofană şi pieliţa subţire, tăiate toate, şi ceapa şi ardeii tot rondelete, iar nu mărunţite, sare grunjoasă, numai o linguriţă, un ou răscopt, fărâmat cu furculiţa, ulei în duşmănie, fără să priveşti la sticlă când torni, mirodenii din belşug: mărar, pătrunjel, tarhon, cimbrişor, iar la urmă, cântarea cântărilor, adică telemea de oaie rasă şi presărată deasupra, preferabil atâta cât să acopere întreaga suprafaţă a salatei din farfurie. Căci, aici e-aici, răzătura se-administrează nu în castronul cel mare, ci-n strachina fiecărui mesean. Iar cine pofteşte, mai poate adăuga şi vreo cinci căţei de usturoi, tocaţi cât unghia de la deştul mic. Ca pâine, e de dorit să existe în casă turtă coaptă la ţest. De nu, atunci miez de intermediară...

— Dom'le elev, a răcnit cuprins de disperare Laurenţiu Fulga, opreşte-ţi recitalul, că simt cum m-apucă toate năbădăile! Iarăşi mi se face poftă de-o salată de-a voastră...

— Păi nu-i o problemă! Penke-i aici, roşiile-n grădină...

— Stai blând, uiţi că mâine suntem la Congres? Vrei să ne-avântăm cu toţii prin cine ştie ce încăperi obscure, în loc să stăm în băncile noastre? Mai bine, ca să ne pice tălăburca asta ca lumea, haidem cu toţii să ne plimbăm oleacă prin vie, livadă şi grădină, să vedem de ce-i în stare doamna Penke, fiindcă dânsa, după câte ştiu, se ocupă de agricultura fermei... Şi-apoi, până se-nserează, încropim, la aer curat, afară, sub şopru, un pokeraş distractiv şi relaxant!

Asistenţa fiind de acord, a felicitat-o pe nevastă-mea, sărutându-i şi mâna, după care s-a grăbit să-mi colinde

prin livadă şi vie. La grădină s-a renunţat, temându-ne să nu ne-apuce noaptea bătând cărţile. Şi era absolut necesar să ne culcăm devreme, având în vedere că lucrările începeau la nouă dimineaţa. A doua zi.

Bineînţeles, ca invitat al generalului, am participat şi eu la lucrările adunării generale a scribilor. Deşi încă nu eram decât fondist. Adică, membru al Fondului Literar. Ceea ce nu m-a împiedicat însă, fiind de faţă, să mă bucur din toată inima când s-a anunţat alegerea lui Laurenţiu Fulga. Ca vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor.

L-am sărbătorit la terasa Cercului Militar, de pe Calea Victoriei. Când, reunindu-ne vreo zece, maximum douăsprezece persoane, am ciocnit un şpriţ. Destul de anemic. Vicepreşedintele nefiind în bani.

Iar a doua zi, fără să mai zăbovesc, m-am şi repezit la anticarul indicat să-mi cumpăr ,,Dictionnaire de la langue verte". 800 de lei mi-a cerut anticarul. Şi i-am dat, fără să mă mai tocmesc.

Şi numai astfel, ajutat din toate punctele de vedere de Fulga, steaua bunei mele speranţe, am dus la capăt „Ger- vaise" (L'Assommoir-ul lui Zola).

Când i-am dăruit, cu dedicaţie, cele două volume ale romanului, apărute în „Biblioteca pentru toţi", după o muncă diabolică de-aproape doi ani şi jumătate, am observat, spre surprinderea mea, că rămăsese acelaşi om ca şi mai înainte. Nu se simţea în el vicepreşedintele. A cerut nişte cafele de la bufet, mi-a întins eterna sa cutiuţă metalică să-mi iau o ţigară (însă până ce-am terminat „audienţa", îi redusesem la jumătate conţinutul) şi m-a întrebat:

— Cum ai de gând să te descurci mai departe?

— Tot aşa! Lucrând... Am în cap un roman pseudopoliţist!

— Atunci pune-l pe hârtie! Va fi mult mai apreciat

decât poemele tale suprarealiste. Cu banii cum stai?

— Mulţumitor, dar încă n-am disperat... Ce să-i faci, pensie mică, după buget, fiind doar membru al Fondului! Există un anume plafon...

— Se va rezolva şi asta! Cu traducerea de faţă, care nu-i chiar de ici de colo, e timpul să depui o cerere de primire în Uniune. Unde-s alte baremuri. Şi, fiindcă ai nevoie de trei recomandaţii, prima ţi-o dau eu... Uite, mai ia o ţigare, până o scriu! Şi-aşa văd că mă ajuţi copios, fumându-mi rezervele, să nu devin tabagic. Mai vrei şi-o cafea?

— Dacă insistaţi, coane Laurenţiule, nu refuz!

În orice caz, la plecare a ţinut să-mi atragă atenţia:

— Las-o mai moale cu cafelele şi ţigările! Sănătatea înainte de toate... Iar tutunul dăunează, aşa să ştii. Ţi-o spun eu, care-s suferind serios de o maladie ce nu-ngăduie ţigara!

— Atunci de ce fumaţi?

— Ca să-mi potolesc nervii şi să lucrez liniştit... Mai am atâtea de scris!

Chiar mă-ntrebam, în sinea mea, când se-aşază Laurenţiu Fulga la scris, dacă-i la Uniune în permanenţă, de la prima oră a dimineţii şi până seara târziu?

Am dedus răspunsul într-o duminică de iulie, cam pe la jumătatea lunii, când mi se copseseră pietroasele din livadă şi-am dat o fugă până la Bucureşti, să-i duc şi lui un paneraş. Asemenea cireşe, mari cât oul de porumbel, n-avea nimeni în tot judeţul.

L-am găsit în curtea casei, meşterind ceva la trandafirii din grădină. Când am parcat „Bombiţa” lângă portiţă, suind-o pe jumătate din trotuar, abia atunci a băgat seamă că are musafiri nepoftiţi.

— Bună dimineaţa! i-am zis eu, deşi era trecut de zece. Ce bine-i că vă ocupaţi şi de niţel grădinărit. Ajută enorm la sănătate...

— O fi! Numai că eu şi grădinăritul ne-aflăm pe

baricade adverse... Am lucrat mai toată noaptea, şi ieşisem să văd şi eu ce-i cu buruienile mele frumos mirositoare, de s-au umplut de-atâţia pureci! Te pricepi la chestii dintr-astea?

— Bineînţeles! Aveţi o foarfecă de vie?

— N-am! Ce să fac cu ea? Dar ce-i cu matale aici, s-a ntâmplat ceva?

— Da! S-au copt cireşile... Şi v-am adus un coşuleţ, de-o gustare!

— Şi nu ţi-e ruşine, să-mi vii mie cu plocoane?

— Ba s-avem pardon, coane Laurenţiule, nu-i vorba de niciun plocon! Ieri a fost sâmbăta morţilor, şi-mpart şi eu dintr-ale mele, celor ce nu posedă...

— Mă rog, să zicem c-aşa ar mai merge! Rău am ajuns, de-am apucat să mi se-aducă pomana la domiciliu... Hai în casă, să-ţi „împart" şi eu o cafea şi-o ţigare!

— Cu multă plăcere! Cu-atât mai mult, cu cât dumneavoastră nu mai daţi pe la mine, la Tâncăbeşti...

Până a pus de cafele, i-am cerut o foarfecă, să-i izbăvesc trandafirii de pureci. Mi-a adus una de croitorie, probabil a soţiei sale. Cu care am rezolvat şi problema invaziei de pureci negri, un dăunător specific al rozaceelor nestropite la timp cu insecticidele indicate. Când am fost gata, în mai puţin de-un sfert de ceas, nu mai exista nicio lighioană. Dar nici trandafiri! Şi i-am explicat, ştiinţific, prea bunului meu maestru:

— Nu vă speriaţi, c-or să deie alţii! Pe-ăştia, impestaţii, îi îngropaţi cât mai adânc, iar pe-ăi de-or răsări, dacă se va produce şi minunea asta, să-i stropiţi neapărat cu „Parathion"...

Deloc supărat, însă uluit de dispariţia atât de rapidă a rozelor, Laurenţiu m-a poftit în ,,living-room". Să lichidăm cafelele şi să-i tragem o ţigară în piept. Prilej cu care mi-a prezentat-o şi pe doamna sa, o femeie blajină, slăbuţă şi mărunţică, extrem de emotivă. Căci, văzând cireşele din paneraş, a exclamat încântată:

— Păi bine, măi oameni buni, când sunt pe lume atari

splendori, voi vă ţineţi de tutun şi de cafele? Eu vă las în pace, până spăl cireşele! Apoi mă-ntind să mă odihnesc niţel... Nu prea mă simt bine!

Fulga mi-a dezvăluit că soţia-i era cam suferindă. Adăugând:

— Îţi dai seama, cred, că nici nu se poate pune problema s-o oblig pe nevastă-mea să-ngroape mărăcinii pe care i-ai tăiat, şi nici să umble cu otrăvuri primejdioase, cum e ,,Parathion"-ul, de care am mai auzit şi eu câte ceva... În ce mă priveşte, să nu-ţi faci niciun fel de iluzii. Am de scris, iar nu de grădinărit! De altfel, ai mai trecut pe la Uniune?

— N-am avut ocazia! De ce?

— Ca să afli că ţi s-a aprobat cererea. De-alaltăieri eşti membru al Uniunii Scriitorilor din R.S.R.!

— Dumnezeule, nu se poate!

— Păi de, asta-i nenorocirea, că, uneori, se mai poate! a glumit Fulga, poftindu-mă de-ndată să mai iau o ţigară. Hai, mai soarbe şi-o gură de cafea...

La plecare, apropiindu-se şi ora prânzului, când metabolismul începea să-mi funcţioneze anapoda, Fulga m-a condus până la maşină, cărându-mi şi coşuleţul în care fuseseră cireşele.

— Cine ştie, poate am să te calc la Tâncăbeşti! Aşa că nu-mi mai aduce daruri dintr-astea, chit că-s ale pământului ce ne îndură, căci ai să mă superi. Şi-ncă rău de tot! Drum bun, şi sărută-ţi bulgăroaica şi din partea mea...

Rulând spre casă, mi-am dat seama ce făcusem judecând mai adânc (maximum zece cm. aproximativ, cam cât îmi socoteam grosimea creierului meu de gâgâlice) şi mi-am zis: „Băiete, eşti un gafeur de milioane! L-ai necăjit pe Orfeu, şi încă atingându-i coarda cea mai sensibilă". Orfeu era generalul, căruia aşa i se mai spunea, între scribi, de la apariţia romanului său intitulat „Moartea lui Orfeu".

Necăjit rău, şi eu, am privit cu reproş spre paneraşul vinovat. Căci el purtase cireşele. Uitându-mă mai atent, întrucât nu înţelegeam ce se află în el, era să dau cu

„Bombiţa” în şanţul autostrăzii. Era ceva roşu, cam de culoarea pietroaselor mele. Şi-am oprit gângania de „Fiat” 600, anume ca să mă conving că nu-s cireşele mele.

Nu erau. Roşul acela aprins, bătând niţel spre burgund, aparţinea ambalajului a cinci pachete de „Pall Mall”. Fără filtru. Însă „superlong” şi extra-groase. Ţigara mea preferată. După „Kent”. Gata. Eram lămurit. Mi-o făcuse romancierul. Dăruindu-mi înzecit, întocmai ca-n biblie. Să mă înveţe minte. Pedepsindu-mă, pe loc, am desfăcut imediat un’ pachet şi-am extras o babană de ţigare. Aprin- zând-o numaidecât.

Orfeu îndurerat

Nu şi-a uitat promisiunea. De a mă vizita la Tâncăbeşti. Aşa că, într-o după-amiază, la vreo câţiva ani de la neinspirata mea deplasare cu cireşe, m-am pomenit, cam spre amurg, cu-o maşină la poarta livezii. Din care au descins Laurenţiu Fulga, o tânără, precum şi nea Titi. M-am grăbit să-i poftesc în casă. Iar Penke s-a şi repezit la bucătărie să pună de cafele.

În „cabinetul meu de creaţie” o odaie de 3X3, unde abia încăpeau biroul, patul şi rafturile bibliotecii, inclu- siv fotoliul cu care mă făleam, întrucât era o piesă rară, nu mai ştiu ce stil anume, englez, german sau franţuzesc, nea Titi a purces să-i arate, volum cu volum, cărţile mele din „Carré Noir”. M-am simţit oarecum jenat. Neavând nicio legătură cu conţinutul, fotografiile color de pe cartonul celofanat reprezentau mai mult cucoane dezgolite de-orice veşmânt.

— Măi nea Titi, lasă-mi în pace cărţuliile! Vrei să mă faci să roşesc…

Însă a intervenit fetiţa care-i însoţea, îndemnându-l:

— Ba ia mai arată-ne vreo câteva, că tatei îi plac romanele poliţiste! Mai ales din colecţiile astea.

Fulga a zâmbit oarecum întristat, şi nu mi-am dat

seama de ce oare, repezind-o pe fie-sa, despre care abia acum aflam cine era având în vedere că maestrul n-o prezentase. Probabil, mi-am zis în sine-mi, şi-o fi imaginând că-s la curent cu componenţa familiei sale.

— Termină cu prostiile, copilule! De romane detective îmi arde mie, când mă chinui ca un câine cu cartea la care lucrez acum?...

Când l-am auzit recitind cele de mai sus, mi-a îngheţat sângele în vine. Trei romane îi dusesem, la Uniune, prevăzute cu dedicaţiile de rigoare. Deci, trebuia să deduc că nu se-atinsese de ele.

Plecând spre Sinaia, încotro se grăbeau, conu Lauren-ţiu m-a refuzat net, când i-am propus să culeg un coşuleţ cu struguri Muscat Hamburg pentru doamna sa.

— Nu mai râmneşte la struguri! s-a explicitat el.

Dar nea Titi m-a lămurit pe drum, în vreme ce-i conduceam pe alee:

— Blegule, nu ştiai că s-a prăpădit acum un an?

— Cine, bre? l-am întrebat tot în şoaptă, cum îmi vorbise şi el.

— Nevastă-sa!...

Iar în anii ce-au urmat, nu l-am mai abordat niciodată pe chestii futile. Îl salutam de la distanţă, mai ales când îl vedeam îngândurat la masa sa, fie singur, fie cu Romulus Vulpescu, eternul său însoţitor. Îmi răspundea dând din cap, semn că-mi receptase mesajul. Alteori, părea că nici nu mă observă. Şi rămâneam mâhnit, în salonul restaurantului, gândind îndelung dacă-l supărasem cumva cu cine ştie ce spusă slobozită aiurea.

Odată, mult mai târziu, când începuse să arate din ce în ce mai preocupat şi închis în el, ridicându-se de la masă şi trecând pe lângă mine, m-a întrebat aproape din mers:

— De ce nu mai vii pe la mine?

— Nu ţin să deranjez! Am impresia că sunteţi foarte prins de treburi...

— Braşoave, dom' elev, braşoave! Îmi umbli cu cioace... Când termini cu masa, care la matale, văd că

durează dublu decât normal, fă-mi o vizită în birou!

— Cu multă plăcere... Mai am niţel, şi numaidecât mă prezint la raport să vă spun ce mai e nou prin zona noastră!

— Te aştept! mi-a spus. Fără să-mi mai zâmbească.

Ceea ce nu-i prea stătea în fire.

Preocupat de chemarea lansată de general, care chiar fusese avansat în gradul respectiv, cu prilejul recentei aniversări a actului de la 23 August, m-am grăbit să-mi înghit pilaful pe care-l repetam a treia oară, ştiind că orezul nu îngraşă, şi să mă duc la cabinetul vicepreşedintelui.

Era singur. Fuma şi privea afară, pe fereastra ce dădea spre Calea Victoriei. Când m-a văzut intrând, mi-a făcut semn să iau loc în fotoliul dinaintea biroului. Şi, încăle- când pe-un colţ al mesei de lucru, s-a uitat la mine lung,

examinându-mă din cap şi până-n picioare. Ca şi cum ar fi fost satisfăcut de cum arătam, a şi intrat în subiect:

— Uite ce-i, domnule elev, de când ne ştim noi doi?

— De-o viaţă, aş zice! i-am răspuns emoţionat, neştiind de ce.

— Te-am bătut vreodată la cap, în răstimpul ăsta, vîrându-mi picioarele în scrisul matale, cu sfaturi şi poveţe imbecile?

— Niciodată, de ce să mint! i-am declarat ferm convins de cele ce afirmam. Mai curând aş spune că m-aţi ajutat, când mă-mbolnăvisem şi dădeam să cad în gânduri negre... Mi-aţi făcut rost de traduceri, de ajutoare de boală, mi-aţi vizat manuscrisele din partea cenaclului Uniunii, ca să poată fi tipărite, m-aţi şi felicitat la orice nouă apariţie, plus că mi-aţi dăruit, cu dedicaţii în doi peri, toate romanele dumneavoastră! Şi le-am citit pe nerăsuflate, şi romanele şi dedicaţiile... Ceea ce, iertaţi-mă că v-o zic aşa, verde în faţă, bănuiesc că n-aţi procedat la fel cu opusculele mele!

— Ei, nu mă-nnebuni! De unde-ai mai scos-o şi pe-

asta?

— Dintr-o spusă a dumneavoastră, scăpată cândva, mai de demult, când aţi trecut pe la Tâncăbeşti... Cum că nu vă arde de romane poliţiste!

— Hai să fim serioşi! N-ai înţeles nimic... Era vorba de-altceva. De istorii cu asasini şi omoruri care, într-adevăr, nu mă prea amuză. Mai ales după ce-am făcut şi-un război! Ţi le-am citit pe toate. Şi romănelele din „Extravagantul Conan Doi”, şi „Contratimp”, pentru care ai primit şi premiul Uniunii... Acuma, ca să-ţi dai seama că-s cu ochii pe matale, află că-ţi urmăresc „Memoriile aproximative”, pe care ţi le publică „Suplimentul literar al Scânteii Tineretului”... Tocmai de-asta am vrut să te văd. Ca să-ţi sugerez, pentru întâia oară de când ne cunoaştem, c-ar fi mult mai nimerit dacă te-ai lăsa de cărţulii nesemnificative şi puşteşti, ocupându-te mai serios de ceea ce scrii acum. Mă refer la „Aproximative”... De ce nu le-organizezi într-un roman? Ar fi un lucru serios, necesar, încă nefumat pe la noi! Ce zici?

O clipă am rămas ţuţ, cum se spune în argoul stradal. Nicicând nu-mi trecuse prin cap că generalul îmi lectura cărţile şi, în special „Memoriile aproximative”.

— Credeţi c-ar fi posibil să iasă ceva, din bazaconiile mele, dacă le-aş rescrie şi le-aş aduna într-un volum?

— Da! Altminteri nu mi-aş mai fi pierdut timpul cu matale... Uite ce-i, dom’elev, mai în glumă, mai în serios, îţi ordon să te pui cu burta pe treabă, nu numai pe mân- care. Adică, pe scurt, scrie-ţi cartea vieţii... Nu te lăsa pe tânjeală, că timpul nu ne-ngăduie! Eu unul, la ora actuală, n-aş mai fi în stare să zugrăvesc o lume pe care am cunoscut-o la fel ca şi matale. Nu mă mai ajută puterile. Şi nici nu sunt sigur c-o să ne mai întâlnim atât de curând. De altfel, mă pregătesc să plec...

Încântat de îndemnul generalului, eram totuşi intrigat de ultimele afirmaţii. Unde urma să plece, de nu mai era convins c-o să ne revedem în lunile următoare?

— Sunteţi trimis în vreo delegaţie? m-am încumetat să-l întreb.

— Cam aşa ceva!

Dând să-şi aprindă o altă ţigară, Fulga şi-a deschis cutiuţa metalică, atât de binecunoscută mie. Însă era goală. Şi m-a solicitat:

— Poţi să-mi dai şi mie un cui de coşciug? Că pe-ale mele, văd că le-am bătut pe toate!

Imediat i-am oferit un „Kent”. Trăgând adânc în piept, de i s-a dus fumul până în adâncurile plămânilor, Fulga a exclamat încântat:

— Bună otravă! Te-ai ajuns, domnule elev, de fumezi dintr-ăstea, domneşti...

— Nu totdeauna! Astăzi am fost însă în bani, primind un avans de la editură, şi m-am autocinstit c-un pachet de străineze... Să mă simt şi eu un cineva!

Fulga s-a înnegurat o clipă, apoi mi-a atras atenţia:

— Dacă vrei să-ţi duci la capăt memoriile, oricât de aproximative ar fi, las-o mai moale cu tutunul! Să n-o păţeşti ca...

N-a mai precizat de cine era vorba. Şi chiar de-ar fi făcut-o, tot n-aş fi luat în seamă avertismentul. Fără ca-fea, tutun şi proteine nu sunt bun de nimic. Un rând n-aş fi fost în stare s-aştern pe hârtie. Gândeam ca un cretin bineînţeles.

Ca, mai târziu, când generalul s-a săvârşit din viaţă, fără să mă fi anunţat cineva de faptul că era internat la spital, pe patul de suferinţă, să-mi amintesc de cuvintele sale. Şi, fără să mă lepăd de tiutiun, am ţinut să-i aduc, aici, un „onor la general!”, pentru preţiosul său sfat. Să-mi adun amintirile într-un volum coerent organizat. Ca şi pentru toate celelalte. Mai corect, ar trebui spus „Onor la Om!”

CÂND LA TRAP, CÂND LA GALOP

Cine umblă prin vecini

De câte ori mi s-a oferit şansa să particip la vreo întâlnire majoră cu cititorii, la Festivalurile noastre de satiră şi umor (Vaslui, Câmpulung-Muscel, Focşani, Craiova şi etc.), sau la Simpozioane şi Festivaluri internaţionale (Varna, Gabrovo), unde stăteam la o cafea de vorbă cu scriitori adunaţi de prin toată lumea, mai totdeauna, înainte de plecare, mi se întâmpla câte-un pocinog. Cu sănătatea corporală. Cea mintală nefiind mai niciodată afectată. Părere strict personală, ceilalţi participanţi abţinân-du-se să-şi exprime opinia. Mă rog, îi priveşte!

Când am vizitat pentru întâia oară Bulgaria, împreună cu nevastă-mea, ca invitaţi ai Uniunii traducătorilor din ţara vecină, am plecat la drum de-a dreptul din... pat. Unde zăceam, cuprins de-o pârdalnică toxicoză alimenta-ră. De pe urma unor mititei. Mici, mici, însă afurisiţi. Ori mâncasem în exces, în niciun caz mai mult de cinşpe, ori intraseră într-o stare de descompunere incipientă, lucrurile nu erau prea clare.

Şi-am călătorit, până la Sofia, cu niţică febră, fiind obligat de medic să mă hrănesc doar cu ceaiuri medicinale. Motiv pentru care bulgăroaica de nevastă-mea vârâse într-o sacoşă, ceva mai ţeapănă, cinci sticle, de-un litru, cu zeamă de muşeţel. Iar eu, sărmanul, care muream după o călătorie cu trenurile la care se află ataşat şi-un vagon-restaurant, de nivel european, cum se obişnuieşte la expressurile internaţionale, fusesem nevoit să-nghit în sec. Mai exact, să-nghit cantităţi enorme de flores chamomilae, sub formă de lichid antipatic şi profund scârbos.

— Acum, copilă bună, i-am zis nevesti-mii, de îndată ce ne-am văzut instalaţi la cel mai luxos hotel din capi-tala bulgară, iar însoţitorul nostru, un tinerel şi învăţat inginer-auto, cu studiile făcute la Braşov, ne poftise la masa de prânz, pot să-ţi declar cu mâna pe inimă că-s în perfectă stare de funcţionare, digestiv vorbind!

— Adică, vrei să insinuezi c-ai să mănânci de toate, aşa cum îţi va pofti inima? m-a interogat Penke.

— C-am pe-aproape de-aşa ceva! i-am zâmbit încurajator.

— Crezi că bulgarii n-au şi ei produse dietetice?

Întrucât însoţitorul ce ne fusese acreditat, ca să-i zic şi aşa, pe tot timpul vizitării ţării din a cărei literatură tălmăcisem o sumedenie de cărţi, era mult prea fraged şi afabil şi ne rugase să-i spunem pe numele mic, lăsând la o parte orice protocol, l-am abordat direct:

— Ivanciule dragă, ia zi-mi, cum stăm cu regimul?

— Democrat, popular şi socialist, la fel ca şi la voi!

— Mă refer la regimul în care suntem invitaţi... Mâncăm dintr-o diurnă, care probabil a şi fost stabilită de Uniunea traducătorilor, sau ai alte indicaţii?

— Am! Ţinând seamă de informaţiile primite din partea ataşatului nostru cultural de la ambasada din Bucureşti, care vă cunoaşte obiceiurile, fiind pesemne bine pus la punct în ceea ce vă priveşte, am dispoziţii speciale... Casa şi masa ne priveşte, transportul de-asemenea, iar pentru bani de buzunar vi s-a alocat o sumă de două sute de leva. Deci, mâncaţi oricâte râmniţi, indiferent de cantitate, căci turcul plăteşte, după cum se spune la voi, românii. Deşi, în cazul de faţă, noi plătim... Chit c-am avut mult mai mult de suferit de pe urma turcilor decât aţi suferit voi. Acum însă am scăpat de robie, după cinci sute de ani, aşa că nu vă faceţi probleme!

— Perfect! Din toate punctele de vedere! Adică sânteţi bine organizaţi, politicoşi cu oaspeţii străini...

— Mai ales cu românii, pe care nu-i considerăm atât de străini. V-aţi vărsat sângele pentru independenţa noastră! Puteţi lansa comanda, c-a şi venit şeful de sală s-o preia... L-am şi avertizat cu cine are de-a face. Vă orien-

taţi singur după lista de bucate, sau e nevoie să v-o tra- duc eu?

— Deloc! La atâta bulgărească mă pricep şi eu... Câtă vreme am stilizat traducerile nevesti-mii, m-am ales şi cu niscaiva cunoştinţe de lingvistică (virgulă) comparată!

Iar primul prânz luat în condiţii de invitat, vrând să fiu şi eu, cât de cât, diplomat, l-am orientat doar asupra preparatelor culinare specific bulgăreşti. Ceea ce l-a încântat nespus pe Ivanciu al nostru. Nu ştiu însă dacă şi-atunci când a trebuit să semneze nota de plată.

Începusem cu nişte antreuri naţionale, extrem de interesante. Ca „trakâiski salat”, un amestec fantastic de iaurt scurs, castraveţi proaspeţi şi usturoi, sau „părţeni tigviciki”, dovlecei prăjiţi la tigaie, în ulei, cu ardei kapia şi, iarăşi, usturoi, cu sos de boia iute, precum şi „şopski salat”, un soi de salată de roşii, ca la noi, în Oltenia, pe bază de castraveţi, ciuşti, ceapă multă, usturoi, mărar, cimbru, pătrunjel şi ciubriţă, o mirodenie inexistentă în grădinile noastre, şi telemea rasă deasupra. Din belşug.

Apoi, neţinând seamă de semnele discrete ale nevesti-mii, am cerut o „mèşana skàra”. Într-adevăr o specialitate bulgărească. Despre care citisem în cărţile traduse de noi. Şi din care aflasem că Bulgaria se găseşte într-un plin proces de „mehanizaţie”, adică de întemeiere a unei reţele vaste de zahanale, cărora bulgarii le spun „meha- nale”, în care se servesc numai grătaruri. Mai exact spus, fripturile la grătar, iar nicidecum agregatul respectiv.

Când am văzut în faţă „mèşana skàra”, am fost totuşi nevoit să apelez şi la luminile însoţitorului nostru. Fiind oarecum derutat.

— Din ce se compune scara asta, a voastră? Căci am impresia că-i vorba, adică, de-o încurcătură produsă la bucătărie!

— Ba deloc. E foarte simplă! Din ceea ce vedeţi... Trei mititei, „kebabcite”, oarecum diferiţi, ca format, de cei din România, fiecare fiind preparat din altă carne: oaie, vacă, sau porc; trei chiftele, însă de genuri aparte, în ceea ce priveşte tocătura, fiindcă unora li se spune „nervozni kiufté”, datorită cantităţii de ardei, altora

,,sireni”, deoarece au în compoziţie şi caşcaval, iar ultimelor „normalni”. După care urmează cârnăciorii. Şi-ăştia de trei feluri: de oaie, de capră şi de porc. Muşchiul

de lângă ele, baza, este de vacă, iar cealaltă bucată e tot muşchi, însă de porc...

— Şi-ălelalte bucăţele?

— Măruntaie... Măduvioare, fudulii... Aşa, ca să deie un aspect cât mai decorativ! Ca şi salatele-garnituri, dispuse în cele şase găvanuri de pe marginea castronului. Varză, sfeclă, lăptuci, ceapă, usturoi şi ardei kapia...

Bulgăroaica de nevastă-mea, uimită de cantitatea servită, s-a interesat şi ea:

— Asta-i o porţie pentru patru persoane?

— Nu. Doar de-una singură!

Luptând eroic, cu abnegaţie şi răbdulie plăcere, până la urmă am izbutit să birui şi ultimele resturi. Oricum, victorie greu obţinută. Însă fără drept de replică.

Iar în cele douăzeci şi una de zile petrecute în Bulgaria, n-a fost seară pe care să n-o închei cu un ceai de muşeţel balcanic, eventual şi-un iaurt naţional, confecţionat pe bază de baccilus lacticus bulgaricus. Excesiv de dietetic. Fiind mult mai slab decât al nostru.

Unde-i „Drujba” – hop şi noi!

Invitaţi la nu ştiu al câtelea Simpozium internaţional al traducătorilor de literatură bulgară, care se petrecea din doi în doi ani la Varna, mai exact în staţiunea „Drujba”, la vreo zece kilometri distanţă de municipiul mai sus pomenit, Alex. Ivănescu, poet distins, discret şi lipsit de fudulie nu s-a dat deloc măreţ. Ci suspectându-ne, din când în când, pe mine şi pe Victor Tulbure, ceilalţi membri ai delegaţiei române participante la eveniment, şi privindu-ne pe sub sprâncene, ne-a citit (în întregime) manuscrisul viitorului său volum de versuri. Aflat la edi-tură. Pentru redactare, tehnoredactare şi apariţie. Când a terminat, Victoraş a mai apucat să se intereseze:

— Şi când va fi pe piaţă?

— Cum adică, pe piaţă? s-a arătat indignat Alex.

Crezi c-or să facă zarzavagiii pungi din cartea mea?

— De citit în niciun caz n-au s-o citească! l-a asigurat zâmbind subţire moldoveanul de Tulbure.

— Nici n-or să aibă de unde! Cărţile mele se tipăresc în tiraje atât de mici, încât abia mi-ajung mie... Rude, critici, prieteni! Mă-ntreb chiar, de unde să mai rămână şi pentru librării, de vreme ce cumpăr singur mai toată ediţia?

Din păcate, n-am putut afla mai multe despre vânzarea cărţilor lui Alex., întrucât intram în Giurgiu şi urma să fim contactaţi de grăniceri şi vameşi. N-am avut probleme. Nici cu unii, nici cu ceilalţi. Posedam paşapoarte de serviciu. Iar produse taxabile vamal nu aveam. Luasem cu mine vreo zece seturi din „Extravagantul Conan Doi", pentru a le dărui colegilor bulgari, în special celor cunoscuţi ca traducători de literatură românească. Cine ştie, poate-i dădea vreunuia prin cap să-mi tălmăcească cele două volume (aproximativ 1.000 pagini) şi-atunci îl apucam pe Dumnezeu de-un picior.

Când îi dezvăluisem lui Tulbure intenţiile personalităţii subsemnatului, iarăşi îl surprinsesem surâzând mânzeşte.

— Acordurile, în privinţa drepturilor de autor, între ţările socialiste sunt clare. Noi îi traducem pe gratis, fără să le dăm o para, iar ei aşijderea. Aşa că, meştere, dacă tot am dat-o pe turceşte, îţi spun şi eu – ioc parà! Mă rog, uneori se mai întâmplă şi excepţii, cum mi s-a întâm- plat mie... După ce l-am tradus pe Hristo Botev, aproape integral, mi-au publicat şi fraţii noştri de peste Dunăre câteva poeme... Plătindu-mi-le cu spor de personalitate. 70 de leva tot am încasat!

Trecând apoi pe mâna organelor de frontieră bulgare, iarăşi n-am avut dificultăţi. Victor Tulbure era cunoscut de grăniceri şi vameşi ca un cal breaz. Mirându-mă, după ce-am trecut de Russe l-am luat la întrebări:

— De unde te ştiu „băieţii"? Citesc româneşte? Sau vorbeşti atât de bine bulgara, încât te consideră scriitor de-al lor?

— Deşi am tipărit nenumărate versiuni din poeţii bulgari, ştiu atâta bulgărească, măi frate, câtă ai ştiut şi tu când l-ai tălmăcit pe Bogomil Rainov... Cred că, dintre noi toţi, singurul care bălmăjeşte ceva bulgară e Alex. Ivănescu! Însă-s cunoscut aici, la vamă, datorită nenumăratelor călătorii în ţara lor. De-atâtea ori am vizitat Bulgaria, pentru consultări în privinţa traducerii lui Botev şi-a Elisavetei Bagriana, încât generaţii succesive de vameşi mă ştiu cine sunt şi ce caut la ei. Totdeauna am la mine o ediţie românească din Botev, cu fotografia lui iar nu a mea. Le-o arăt, mi-o admiră cu evlavie, fiind vorba de eroul lor naţional, şi nu mă mai întreabă nimic... N-ai fost atent, măi, că nici nu m-au întrebat dacă am ceva valută la mine?

— Şi ai?

— Cum să nu! Cinci leva, rămase din călătoria de anul trecut, şi vreo optzeci de lei, rămaşi din cele două sute cu care m-a înzestrat nevastă-mea. Ca să am cu ce mă cinsti la drum... Bineînţeles, m-am cinstit la Bucureşti, în restaurantul Gării de Nord. Şi, iacă aşa, s-au dus băni- şorii pe gustările şi-un pahar de vin...

— Dacă te prindeau, o dădeai de dracu'! Doar ştii că-i oprit să treci graniţa cu valută...

— Aici, eşti în eroare! m-a lămurit Victoraş. Legea se referă la valută străină, mărci sau dolari, iar leul şi leva-s de-ale noastre. Mai ales că se traduc la fel – tot leu înseamnă!

— Bine că mi-am lăsat dolarii acas'!

— Care va să zică mă iei peste picior, vere dragă! a hohotit Tulbure. Bine! Las', c-am să ţi-o plătesc eu...

Amintindu-mi de nişte întâmplări petrecute cu vreo trei decenii în urmă, l-am atenţionat pe bunul meu Victoraş:

— Atunci plăteşte-ţi mai întâi datoriile vechi! Şi-aşa mai ai să-mi dai o vioară...

— Ce vioară?

— O vioară roşie! Nu ţi-am îngrijit grafic primul tău volum de versuri, ,,Vioara roşie", la Editura de Stat?

— Aoleu, aşa-i! Tu mi-ai fost tehnoredactor... Te pomeneşti că nu ţi-am oferit niciun exemplar cu dedicaţie!

— Exact! Plecai brigadier la Salva-Vişeu, ţi-ai luat exemplarele cuvenite, iar de mine ai uitat... Nu-i nimic, am avut eu grijă să-mi pun deoparte cinci bucăţi! Cred că nici tu nu mai ai atâtea viori roşii...

— Întocmai! Niciuna... Sper însă c-ai să-mi cedezi câteva!

— Nici că mă gândesc! Le vând Muzeului de literatură, după ce-ai să te procopseşti cu premiul Nobel, şi-au să crească rapid în valoare. Nu-i o afacere?

Tulbure şi-a plecat capul spăşit. Milos din fire, l-am liniştit:

— Hai, nu-ţi fă griji, că două viori tot am să-ţi dau!

— Oare?

— Precis! întru amintirea unui tânăr hăbăuc şi bela- nu, abia întors din armată, unde-şi făcuse stagiul mili- tar, ca să plece numaidecât pe şantierul naţional de la Salva... Ehei, ce vremuri! Îţi mai aduci aminte?

Cu lacrimi în glas, Victoraş m-a cuprins în braţe, operaţie anevoioasă de altfel având în vedere gabaritul meu, şi mi-a spus tremurat:

— Am fost şi noi cândva tineri, şi ce frumoşi eram!

— Eram, pe aracu'! Abia acuma suntem... Ştii cum arătăm?

— Ca nişte aschimodii! a intervenit Alex. Ivănescu, nici el la prima tinereţe ci mai curând la a treia.

— Aiurea! mi-am sărit eu din ţâţâni. Alea-s mult mai drăguţe, însă lipsite de farmec! Pe când noi avem nobleţe în trăsături, patină, trecerea vremii, care-i înţelepciune curată, aşternută pe chip... Întocmai ca nişte balonzaide învechite. Un englez nu-şi îmbracă ţoala de mai sus, dacă n-are ţesătura roasă de timp, adică patina la care mă refeream! Victoraş e niţel cam scofâlcit la faţă, datorită arderilor interioare ale creaţiei, eu am depăşit suta de ocale, din pricina bogăţiei de fapte din care-mi extrag materia primă a romanelor, iar Alex, e coliliu la păr, ca un finlandez, fiindcă-şi pritoceşte intens şi-n permanenţă

poemele sale abstracte! Pe-atunci, cu vreo trei decenii în urmă, eram toţi cruzi, la minte şi la trup, încă netre- cuţi prin ciurul şi dârmonul vieţii. Abia astăzi am ajuns la vârsta deplinei forţe de creaţie, care numai ea ne face să fim frumoşi, în sensul autentic al cuvântului...

Victoraş a chicotit.

— Filozofule! Pe dinăuntru suntem aşa cum zici, n-am nimic împotrivă, dar pe din afară-i urgia pământu- lui... Iar ca forţă de muncă, meştere, mă simţeam mult mai în puteri când scriam zăvorât în bucătărioară, silind-o pe nevastă-mea să gătească în baie! Azi am birou, sau cabinet de creaţie, cum îi zice blândul notar al isprăvilor noastre literare, Laurenţiu Fulga, şi-mi aştern mult mai anevoie gândurile pe hârtie...

Vreo jumătate de ceas, adâncindu-ne în cugetări personale asupra relaţiilor dintre noi şi timp, am tăcut mâlc. La un moment dat, Tulbure a propus căscând uşurel:

— Hai să ne culcăm! Poate mai uităm ce-am fost odată...

N-am reuşit!

Şi, până-n dimineaţa zilei următoare, când expresul îşi făcea loc spre Sofia, am tot stat la taclale cu Tulbure. Despre multe şi mărunte, fiind legaţi de nenumărate păţanii trăite împreună.

Debarcând pe peronul gării sofiote, am început să ne frământăm. Victor era neliniştit că încă nu se ivea nimeni din partea Uniunii scriitorilor să ne preia, iar eu din pricină că mă mistuia foamea. Alex., taciturn, supărat că-i tulburasem somnul, s-a aşezat pe-unul din voluminoasele mele geamantane. Mai precis pe cel în care se găseau cele opt sau zece sticluţe de coniac albanez, daruri pentru colegii de la sudul Dunării, şi-a purces să sforăie lejer, în surdină, aţipind un pic.

— Tu n-ai obiceiul să iei dimineaţa ceva în gură? l-am întrebat pe Victor.

— Ba da! O lacrimă de tărie, bunăoară coniac, să-mi mai dilatez niţel coronarele... Că mă cam lasă inima! Şi, culmea, de vreo câteva minute pluteşte prin preajmă-mi o

boare de coniac de parcă ne-am găsi la „Athenée Palace” iar nu-n gară la Sofia...

— Ciudată-i şi viaţa! am meditat cu glas tare. Ţie îţi amiroase a tărie, mie a mititei la grătar...

— Ce să-i faci, a dat să mă lămurească Tulbure, posedăm coduri genetice diferite!

— Coduri, poate, însă leva ba... Cu excepţia unora din noi!

— Ce vrei să insinuezi? s-a oţărât la mine Victoraş.

— Nu insinuez deloc, ci-o spun de-a dreptul! Tu ai, după cum singur ai mărturisit, cinci leva peşin, iar eu nicio stotinkă chioară... Împrumută-mi-le mie, căci am depistat dincotro bate vântul ăsta purtător de miroase de mici. Uite, la capătul peronului, la câteva zeci de metri de noi, e-o tonetă cu preparate de genul celor ce mă obsedează!

— Mă rog, n-am nimic împotrivă! Poftim, ia-le... Dă-i drumu’!

Nu i-am dat drumul, ci-am zbughit-o ca din puşcă. Iar cu gestionarul tonetei m-am înţeles de minune. Tocmai când încercam să mă descurc folosindu-mă de mâini, arătându-i cu degetul ce doream, m-am auzit strigat de la distanţă:

— Meştere, haide fuga-ncoa, că-i de rău!

Uitând că-i şi înmânasem bancnota proprietarului tonetei, fără să fi căpătat nimic în schimb, peste treizeci de secunde eram lângă Victoraş. Stătea de vorbă c-un tip simpatic.

— Ce s-a ntâmplat? am întrebat repezit, amintin- du-mi că Tulbure mă avertizase că-i de rău.

— A sosit delegatul Uniunii scriitorilor... Dânsul e. drugariu Toşko Toşkov, adjunctul secţiei externe!

— Îmi pare bine de cunoştinţă!

Privind îndurerat şi încurcat la cioburile de pe peron, Victoraş a dat din mâini a neputinţă, arătându-i reprezentantului Uniunii geamantanul pe care se culcase Ivă- nescu. M-am uitat şi eu, în aceeaşi direcţie. Şi-am rămas înlemnit.

Geamantanul, eu având obiceiul să nu-l încui,

întrucât de mult nu-i mai posed cheiţa, se desfăcuse. Alex, zăcea lângă el, cu nasul între sticluţele din colecţia mea de „albaneze”, la ora aceasta făcute praf, şi se străduia să re-

facă priză cu realitatea. Spre uimirea mea, am constatat că era pilit bine. Iar Victoraş m-a asigurat că poetul se-afumase dormind printre butelcuţele sparte, bineînţeles din vina sa, geamantanul desmembrându-se când tot încerca să-şi găsească un loc mai confortabil. Până se dumirise Tulbure de unde provenea boarea de coniac, nu mai rămăsese decât o unică fiolă întreagă.

Amabili, şi-asigurându-mă că, la aeroport, unde aveam să aşteptăm sosirea altor delegaţii, urma să-mi astâmpăr foamea ce-mi bântuia prin măruntaie, m-au ajutat să-mi reconstitui geamantanul. Sprijinindu-l pe Alex, de-un stâlp aflat la îndemână. Din structura de susţinere a plafonului gării.

— Cu ce-am să-mi plătesc breakfastul ce mi se cuvine, căci cele cinci leva s-au dus pe apa sâmbetei?

— Neama problema! m-a liniştit Victoraş, zâm- bindu-mi lejer. Ne-a adus Toşko o parte din diurnă. Poftim, ai aici un plic...

— Cum adică, suportăm noi cheltuielile de nutriţie?

— Da de unde! Ăştia-s bani de buzunar... Pentru mărunţişuri, ţigări, „Schweppes”, chibrituri şi-alte alea! Deocamdată o sută de leva, aici, iar la Varna vom căpăta şi restul. Dar încă nu se ştie cât...

— Atunci e bine! Pesemne, îmi zic eu, colegii noştri îşi imaginează că fumăm ca turcii, şi bem răcoritoare în neştire... Altă viaţă! Îmi place de Uniunea scriitorilor bulgari! La masă să-i văd cum se descurcă, atunci când vor observa cât mi-i de foame, şi-mi vor plăti totul, după cum m-ai asigurat.

S-au descurcat.

Ajungând la aeroport c-un taxi angajat de Uniune, anume pentru delegaţiile din străinătate, şi-aflând că mai

aveam de aşteptat încă vreo câteva ceasuri bune, până ce-aveau s-aterizeze avioanele dinspre Moscova, Londra, Cairo şi Italia, care transportau traducători de literatură bulgară, m-am aşezat liniştit la îmbelşugatul bar din incinta uriaşului hol al aerogării.

Unde, în afară de espresso şi biscuiţi poloneji, din import, nu se servea nimic. Restaurantul avea program spe-cial, de prânz, între orele 14 şi 18. Când nu mă mai interesa.

Astfel am scăpat cu obrazul curat, nepunându-i pe cei de la Uniune la cheltuieli exagerate. Însă trei espresso tot am consumat. Plus vreo jumaz de kil de biscuiţi. Însă mi-am plătit singur consumaţia. Pielea subţire cu cheltuială se ţine!

La Drujba, unde fuseserăm instalaţi de gazde, şi cazaţi în cele două vile ale Uniunii scriitorilor, fiecare primind o cameră (cu vedere la mare), ni s-a comunicat că, spre seară, pe la 19,30, urma să aibă loc „masa de gală”, săr- bătorindu-se astfel sosirea delegaţilor. La cel mai înalt nivel. Întrucât avea să participe şi întreaga conducere a Uniunii scriitorilor, în frunte cu Liubomir Levcev, preşedintele de-atunci.

— Deci, i-am suflat eu lui Victoraş, s-a zis cu prânzul nostru!

— Cam aşa-i! Dar când ai să vezi ce-nseamnă la ei o masă de gală, ai să rămâi cu gura căscată...

— Nu-s de acord! Altfel participi cu gura căscată, şi-altfel folosind-o normal, ca tot omul... În primul caz te-alegi cu praful de pe tobă, iar în cel de-al doilea cu ce se cuvine unui oaspete drag! Este?

— Este! a spus pe jumătate adormit Tulbure. Hai să ne culcăm! E trecut de patru şi jumătate, şi mai avem trei ceasuri bune până la marele ospăţ. La care, vrei nu vrei, trebuie să iei cuvântul, conform protocolului...

— În ce limbă? m-am cutremurat eu.

— Păi în bulgară, de vreme ce eşti invitat aici ca traducător din literatura lor! Nu-i normal?

— Sigur că nu! Penke este cea care a tradus tot ce-am publicat din cărţile scriitorilor de peste Dunăre, iar eu doar am stilizat textele. Ce-i facem?

— Om trăi şi-om vedea! Mai întâi să-i tragem un puişor de somn. Alex, unde-a fost cazat?

— Chiar lângă camera mea! Nu-l auzi cum doarme? Ca un motocompresor. Supraturat!... De se cutremură pereţii.

Zile de muncă intensă, în mediu umed şi uscat

Călătorind cu avionul, pentru a doua oară în viaţa mea, am dedus definitiv că atare mijloc de transport în comun, de mare viteză, nu-mi era destinat. De aceea, cred, am dormit la „cameră" un somn chinuit, străbătut de coşmaruri cumplite, încât mai mult am avut impresia că-s treaz decât cufundat în braţele lui Morfoleu, cum obişnuieşte să-i spună tanti Raliţa zeului responsabil cu somnul din cadrele mitologiei eline.

— Scoală-te, meştere, că-ncepe masa de gală!

Mi-am dat imediat seama că era Victor Tulbure al meu.

Dar şi că mă bântuia o foame individuală, personală şi la cea mai înaltă tensiune. Aşa că l-am asigurat:

— Fugi şi-ocupă un loc cât mai lângă conducere, unde se va servi cu prioritate! Altminteri, iarăşi rămânem pe plan secund...

În ce mă priveşte, în doi timpi şi trei mişcări mi-am îmbrăcat şi eu ţoalele de „ţinere" (cum se spune la noi, la Tâncăbeşti). Un costum bleu-petrol. Din trevira autentică.

Şi care, din nu ştiu ce pricină, la ora actuală căpătase o nouă nuanţă de petrol şi, spre deznădejdea mea crâncenă, îşi modificase şi-anumite elemente componente. Un crac al pantalonilor, cel din dreapta, se scurtase sensibil, iar mâneca surtucului, tot din dreapta, se alungise peste dimensiunile unei persoane normale.

Neavând la dispoziţie, şi nici acasă de altfel, un alt costum corespunzător unor atari evenimente, cum era cel din seara aceasta, m-am sacrificat în numele ideii de colaborare artistică internaţionalistă. Şi l-am tras pe corpul subsemnatului. Aşa cum era.

Când am fost gata, am constatat că nu mai e cazul să mă pulverizez cu un praf de parfum-spray, deoarece trevira mea puţea a coniac albanez pe-o rază de minimum cincizeci de metri. Ciudat era că, mai înainte de-a îm-brăca fostul splendid costum, acesta nu răspândise niciun fel de arome. Numai luând contact cu căldura trupului uman, dacă mai mă puteam considera om, după cât alcool dădeam impresia că băgasem în mine, doar atunci tre- vira îşi dovedise calităţile sale de material sintetic excepţional.

Şi mai demolat sufleteşte, dată fiind situaţia în care eram nevoit să pătrund în sala festivităţilor, m-am auto-declarat erou al muncii literare şi am decis să bravez orice situaţie.

Când să intru pe uşă, nenorocirea s-a îmbogăţit cu noi aspecte. Şi mai sinistre. Din cauze inexplicabile, nu încăpeam deloc. Ori, se ştie, nu există uşă mai mică de minimum un metru. Pe lat. Ei bine, s-ar fi putut zice că aveam mult mai mult.

M-am dumirit abia când au izbucnit ropote de aplauze furtunoase. Nepricepând dacă se referă la apariţia mea, sau a altcuiva din spate, am privit în stânga, în dreapta şi-napoi. Atunci l-am descoperit pe cel ce-mi stânjenea într-un asemenea hal intrarea triumfală.

Era un individ fantastic de-asemănător mie. Având însă o carcasă mult mai înaltă. Pe lat, respectând adevărul, nu mă depăşea. Dar nici prea departe nu se afla de gabaritul personalităţii mele. În plus, era dotat şi cu-o barbă colilie, aidoma celei pe care-o îngrijeam atât de atent. Motiv pentru care nenumăraţi prieteni şi colegi de branşă, în cele ale scrisului, îmi mărturiseau entuziaşti:

— Măi frate, cu barba asta semeni nemaipomenit cu Hemingway!

— Ei, hai să lăsăm comparaţiile! protestam făcând pe

modestul.

— De ce? Exact aşa arăta...

— Poate că-n deplina sa maturitate, când primise şi Nobelul...

— Ba nu, ci în săptămâna când s-a sinucis!

Acum însă, avându-l lângă mine pe tipul pomenit mai sus (nu Hemingway, ci grăsanul), chiar c-aş fi preferat să mă fi sinucis încă de-acasă. Sau, în cel mai rău caz, în camera ce-mi fusese oferită de Uniunea scriitorilor bulgari. Cărora le-aş fi pricinuit dificultăţi serioase, punân- du-i într-o situaţie neplăcută. Ştiut fiind câte formalităţi sunt necesare pentru transportarea unui cadavru peste hotare.

Aplauzele sporind în intensitate, întrucât îl invitam pe dolofan să intre primul, iar dânsul insista să fiu eu acela:

— I beg your pardon... You bulgarian writer!

Hait! Tipul mai era şi capitalist. American sau englez, asta nu eram capabil să precizez, însă anglofon cu siguranţă. După câtă brumă de engleză mai auzisem şi eu, pe la cinemale sau la televiziune, am priceput numai- decât că mă luase de scriitor bulgar.

Şi m-am simţit obligat să-l dezarmez, mărturisindu-i adevărul, în vreme ce aplauzele nu conteneau:

— Neama! Niet! No! Ia rumanian pisatel...

Abia aflând adevărul, a acceptat să pătrundă primul în sala festivităţilor. Iar Toşko Toşkov, însărcinatul cu protocolul, ne-a prezentat asistenţei, în ordinea apariţiei în scenă:

— Amerikanski pisatel, doctor Maksuel (transcriu întocmai pronunţia utilizată de reprezentantul secţiei externe), i naş starâi prieatel deadu Vladu belo brado, rumânski prevodaci i romanist...

Uralele, ce nu mai conteneau, m-au determinat să pun capăt penibilei întâmplări, completându-l pe Toşkov:

— Toşkov-Troşkov, az săm romancier, ne romanist!

I-o zisesem! Ca să-l învăţ minte, să mai facă bancuri nesărate pe seama vârstei şi bărbii mele. Căci ,,deadu” şi „belo brado”, pre limba noastră, vroiau să spună: „moş

Barbă-Albă”. Şi-l făcusem de „Troşkov”. La inspiraţie. Neştiind ce poate însemna cuvântul respectiv în bulgară.

Cu dreapta la spate, ca să nu se observe mâneca hainei ce-mi depăşea cu vreo zece centimetri mâna, păşind şui, lăsându-mă cât mai jos, din aceleaşi sfinte pricini, căci cracul pantalonului se-apropia de partea de sus a gleznei, am căutat din priviri restul delegaţiei noastre. Am identificat-o imediat. Tulbure era aşezat lângă un tip ce semăna nemaipomenit cu Alexandru Căprariu, al nostru, iar Alex, ceva mai încolo, conversând cu-o splendidă reprezentantă a poeziei cipriote (după cum aveam să aflu mai târziu, când Toşko a trecut la prezentarea tuturor delegaţilor străini aflaţi în sală).

Individul de lângă Victoraş, entuziasmat de cele întâmplate, s-a ridicat de pe scaun şi mi-a strigat făcându-mi semn să mă duc spre ei:

— Ila tukă, deadu-Vlado belo brado!

Am renunţat să-l iau şi pe dânsul în răspăr, mai ales că Tulbure mi l-a prezentat imediat ce-ajunsesem lângă ei:

— Drugariu Lăcezar Elenkov, secretar na eksternăta secţia!

Minunându-mă dublu, atât de bulgărească lui Tulbure, cât şi de funcţia ştabului. Care era mare. M-a cuprins în braţe, pupându-mă pe-amândoi obrajii şi spunându-mi într-o rusească perfectă:

— Ia vas ocen liubliu, vse rumânskie pisateli! Victor samâi moi haroşâi prieateli. I starâi… Zanimaite mesto!

Întrucât dădeam semne că nu prea înţelesesem bine unde mă invita să iau loc, mi-a arătat cu mâna propriul său scaun. După care, mai scuturându-mi de vreo câteva ori dreapta, trăgând zdravăn de mâneca prelungită a hai-nei, s-a dus spre ai săi, respectiv conducerea Uniunii scriitorilor. Unde şi-a reluat locul pe care-l părăsise temporar pentru a-l saluta pe Victoraş, vechiul şi bunul său prieten.

— Bravo ţie, meştere, ne-ai făcut celebri! mi-a declarat Tulbure. Şi pe noi, şi pe american. Dacă nu erai matale, nu l-ar fi băgat nimeni în seamă…

Încântat de modul în care mă întâmpinase secretarul Uniunii, cel cu relaţiile externe, l-am iscodit pe moldoveanul meu:

— Ce fel de om e Elekov?

— Elenkov, nu Elekov... Şi Lăcezar pe deasupra. Ceea ce, pe bulgăreşte, înseamnă luceafărul de ziuă! a purces să mă prelucreze Victor. Este poet adevărat, născut iar nu făcut. Din cele ce ştiu de la tine şi de la el, sunteţi şi-un fel de megieşi. Nu-mi spuneai că bună-ta-i de lângă Calafat? Ei bine, Lăcezar e şi el născut pe-aproape. Chiar peste drum. Mai exact, la Vidin, de cealaltă parte a Dunării... Necazu-i că, memoria ajutându-mă, de la o vreme, din ce în ce mai bizar, nu-s atât de sigur dacă el îi din Vidin, sau alt scriitor prieten, Hristo Pelitev...

— Mă rog, bine c-am şi printre scriitorii bulgari un vecin! Însă ce se-aude cu masa? Nu-i dau drumul?

— Oho! Ţine-ţi boii acasă, şi nu-i mâna prea tare... Mai e până se declanşează marele ospăţ.

— Şi-acum ce-i facem, ardem gazu' de pomană?

Victoraş m-a privit blajin pe sub sprâncene, dându-şi prea bine seama de ce se petrece în sufletul meu. Şi m-a încurajat:

— Puţintică răbdare, coane Fănică! Până-şi isprăveşte Toşko misiunea...

— Adică?

— Lectura integrală a listei participanţilor la Festival, pardon, Simpozion... Când vor fi citite şi numele noastre, precizându-se şi specialitatea în domeniu!

Văzând însă câte bucate zăceau pe masă, etalate în zeci de platouri, şi care, după capul meu, ar fi trebuit să reprezinte doar antreurile, nu m-am putut stăpâni şi, pe furiş, am dat să-nhaţ o felioară de salam. Din păcate, uitasem de mâneca vestonului. Şi-am izbutit numai s-o mânjesc cu maioneza de pe ouăle din preajma cârnatului. Fără să m-aleg cu altceva decât cu-o feliuţă de caşcaval. Ce mi se lipise de ţesătura ştofei (import). Trăgând cu dinţii de ea, ştiind că nu mă vede nimeni, întrucât Toşko

Toşkov îşi începuse recitalul cu enumerarea tuturor membrilor delegaţiilor de peste hotare, inclusiv prezentarea participanţilor bulgari, atât din conducerea Uniunii scriitorilor, cât şi-a celor invitaţi, ca mai reprezentativi pentru literatura lor, am purces s-o mestec alene.

Pe măsură ce se rostea numele incriminatului, acesta trebuia să se ridice de pe scaun şi să mulţumească asistenţei, care-l aplauda, spunând şi el ce-i trecea prin cap. Fie în bulgară, fie în limba maternă. Două sau trei cuvinte acolo, ca să nu se dea măreţ.

Diplomat, Toşko, pricepându-se la evitarea oricăror posibile conflicte naţionale, eventual internaţionale, o luase în ordine alfabetică. Deşi România venea cam pe la urmă, chit că adjunctul secţiei externe se folosea de alfabetul inventat de Chiril şi Metodie, adică bulgăresc, la un moment dat am început să intru în panică.

Toşko ajunsese la Portugalia şi, inevitabil, trebuia să urmăm şi noi. Mai întâi, când ne-a venit rândul, l-a pomenit pe Tulbure. Ca şef al delegaţiei. Victoraş s-a ridicat tinereşte, zvâcnind de la locul său, înclinându-se apoi în toate direcţiile şi declamând arar: „Zdraveite, skăpi drugari!”. După care s-a aşezat. Ivănescu a procedat aşijderea, apelând la „Poblagodărea, koleghi!”

Când mi-am auzit şi numele meu, de astă dată Toşkov nemaifolosind umorul ce nu-mi prea făcuse cine ştie ce mare plăcere, m-am săltat anevoie de pe scaun, simţind că mâneca surtucului îmi rămâne încleiată de faţa de masă. Şi-am încercat să mulţumesc ovaţiilor ce-mi salutau prezenţa.

Fiind prea bine cunoscut asistenţei, de când mă-mpin- sesem la uşă cu americanul, se cerea să-mi exprim recunoştinţa într-un chip cât mai original. Şi, amintindu-mi de unele cuvinte din dotaţia lingvistică a gazdelor, am grăit cu dinţii încleştaţi de blestematul acela de caşcaval cauciucos: „Guleam mersi, skăpi pisateli!”

Nenorocirea a fost că doar intenţionasem să declam cele de mai sus, căci, mutându-mi-se caşcavalul mai în

faţă, n-am izbutit decât să morfolesc ,,găliman măsii, scăpat pisat!” Uralele au izbucnit mai puternic decât la antevorbitori, cerându-mi-se probabil să repet urarea-mi:

— Haida bre, oşti!

Plecându-mă spre Victoraş, l-am întrebat rapid:

— Ce vor ăştia, de pomenesc de oşti?

— Oşti înseamnă „încă”, în bulgara modernă! m-a lămurit printre hohote poetul meu. Mai zi-le o dată ce-ai vrut să spui, că n-a fost prea clar şi n-a-nţeles nimeni…

Plecându-mă politicos în toate direcţiile, cu prioritate pe dreapta, unde se găsea conducerea Uniunii scriitorilor, am grăit ceva mai desluşit înghiţindu-mi, totodată, şi gâlma de caşcaval:

— Guleam mersi, oşti neama puterinţa, ioc!

Nimeni, după intervenţia mea, n-a mai fost atât de furtunos aplaudat. Temându-mă c-o scrântisem, i-am mărturisit lui Victoraş Tulbure:

— Măi vere, am impresia că m-am făcut de râs!

— Deloc! mi-a declarat moldoveanul. Chiar ai fost la înălţime. Mai ales că Toşkov a şi precizat că eşti prozator umorist…

— N-am auzit aşa ceva!

— Ba da! De auzit ai auzit, însă n-ai priceput! m-a lămurit Tulbure, bătându-mă pe umăr frăţeşte.

Când adjunctul secţiei externe a ajuns la litera „S”, citind numele ruşilor şi trecând apoi la Statele Unite ale Americii, l-a citat pe doctorul Maxwell, de la Iowa University, poet în timpul liber, ca şi pe John Balaban. De-aşijderea făuritor de versuri. Ca şi traducător de poeţi bulgari. Vrând să-şi tragă spuza pe turta lui, Toşko a adăugat:

— John Balaban, moje i Balabanov…

Aici însă o nimerise cu oiştea-n gard. Căci americanul a ţinut să precizeze:

— I beg your pardon! I’m Balaban Balaban, from Banat român…

Iar Victor mi-a suflat la ureche, zâmbind mânzeşte:

— Toşkov a uitat. Era dator să ştie că John Balaban e

român bănăţean, ba şi mai mult, că doi ani a fost lec- tor de literatură americană la Cluj! Şi-asta fiindcă po- sedă ambele limbi, româna şi anglicenească lui...

Când, în sfârşit, s-a încheiat şi apelul general al delegaţiilor, care durase cam multişor, mi-am zis în sine-mi: ,,Gata, băiete, a sosit şi vremea ta! Începe masa..."

N-a început.

A început însă să rostească o cuvântare, de bun venit, Liubomir Levcev, preşedintele Uniunii scriitorilor. Cât a vorbit, ascultându-l doar cu-o ureche, nepreapricepând cine ştie ce mare lucru, deşi eram invitat ca traducător din bulgară, am socotit pe degetele de la mâna stângă, dreapta fiindu-mi înfundată în mâneca surtucului, câţi oameni de cultură străini se ocupau de literatura bulgară. Transpunând-o în limbile materne. 79 mi-au ieşit la număr.

Mulţi. Şi nu erau nişte fiştecine, ci poeţi, romancieri, eseişti, critici de valoare. De toate culorile. De la americani şi engleji, până la ruşi şi ucrainieni. Ca să nu mai pomenesc de turci, greci, ciprioţi, spanioli, norvegieni, finlandeji, franţuji, nemţi, poloneji, cehi, macedoneni, slovaci (ăsta, surpriză mare surpriză, era prof. univ. la catedra de română de la Bratislava), palestinieni, arabi, irakieni, libaneji, mă rog, mai toate naţiile, cu mici excepţii, care alcătuiau, la Varna-Drujba, un gen de O.N.U. al literaturii.

Şi, vreme de-aproape două săptămâni şi jumătate, conform programului fixat de gazde, am asistat la tot felul de cursuri, colocvii, filme tematice şi-alte forme de prezentare a beletristicii tării vecine.

Totuşi, prevăzători şi doritori de-a impulsiona şi crearea de legături rezistente între tălmăcitorii din bulgară, sperând ca din schimbul de experienţă să rezulte o şi mai fertilă popularizare a literaturii lor, fuseserăm anunţaţi de Toşko Toşkov că programul nu era rigid, obligator. Cu excepţia orelor de masă, breakfastul, prânzul şi cina.

Aşa că, spre osebire de Alex, care ştia ceva mai ţeapăn limba bulgară, traducându-şi singur autorii

preferaţi, noi ocupându-ne mai mult de stilizarea artistică a textelor furnizate de colaboratorii noştri, eu şi cu Victor ne-am tot plimbat. Litoralul bulgar fiind presărat cu nenumărate puncte turistice, printre care mehanalele de la „Trifon Zarezan” mi s-au părut net superioare celor din Sofia. Şi le-am încercat. Din toate punctele de vedere.

Prilej de-a tăifăsui îndelung despre experienţele similare ale lui Victoraş. Care, dacă nu mă-nşel, era pentru a cincea sau a şasea oară participant la întâlnirile de la Varna.

Povestitor cu nerv, mai ales după vreo două esspreso, şi cu haz, dacă mai turna în ele şi nişte „evxinogradski” (coniac provenind din fostele domenii regale, de prin partea locului), Tulbure mi-a relatat o sumedenie de păţanii petrecute cu prilejul Simpozioanelor precedente.

— Cred că lucrurile s-au desfăşurat acum vreo patru ani, relata Tulbure, şi ieşisem la plimbare, de-a lungul falezei, însoţit de Magiari. Om sobru, decent, slavist de reală valoare, mă enerva enorm când îl vedeam insensibil la aspectele mai hazlii ale vieţii... Eu îi povesteam despre farsele şi trăsnăile puse la cale de Neculai Tăutu, el mă dojenea, atrăgându-mi atenţia asupra diverselor forme ale adversativului din bulgară. Aşa că, sâcâit la culme, mi-am zis că-i cazul să-i fac o demonstraţie pe viu, a ceea ce-n-seamnă a privi viaţa şi dintr-un alt unghi.

— Ce fel de unghi? l-am întrebat eu. Tragic?

— Deloc! Ba chiar invers, dacă se poate spune şi-aşa...

— Atunci dă-i drumu’!

— Ca să nu mă-ntind la palavre, am să-ţi spun dă-nănaia mai pe scurt. Deci, ca-n mai toate după-amiezele, mă plimbam cu nea Mişu Magiari pe faleză, mergând spre „Trifon Zarezan”... Admirând cabanele desfăşurate pe malul mării, aşa cum le-ai putut vedea şi tu, Magiari s-a interesat: „Ale cui or fi bungalovurile astea?”. I-am răspuns pe loc, întrucât îmi venise şi ideea în cauză: „Cum, n-ai aflat? Mi s-a dăruit şi mie una. Întocmai ca şi cele care ţi-

au plăcut atât. Cu grădiniţă de flori, alta de legume, vreo cinci sau şase cireşi şi vişini, băşca o boltă cu viţă de vie... Şi ce viţă! Numai Muscat Ottonel. Iese un vin, de-ţi faci cruce cu limba-n gură!”

Oarecum nedumerit, l-am întrerupt din nou pe Victoraş:

— Chiar primisei cadou o atare minunăţie?

— Aşa m-a întrebat şi nea Magiari... Pe dânsul l-am lămurit. Cu tine o să fie mai anevoie. Pari cam tare de cap! Şi i-am spus, prefăcându-mă destul de grav şi fudul: „Cine să dăruiască vilişoare cu loturi semiagricole? Guvernul bulgar! Întrucât posed ordinul «Chiril şi Me- todiu», pentru merite în propăşirea poeziei bulgăreşti, consiliul lor de miniştri mi-a acordat un bungalow din- tr-ăsta, cum îi zici matale. De altfel, mai toate celelalte cabane sunt tot daruri ale guvernului. Atribuite scriitorilor, compozitorilor şi plasticienilor valoroşi!”. Rămânând cu gura căscată, Magiari a insistat: „Şi când o foloseşti?”. „Imediat ce se termină Simpozionul mă mut la cabană, iar până la toamnă rămân aici, să mă odihnesc în chiţimia mea”. Magiari a tăcut mâlc, înghiţind în sec şi mai m-a-n- trebat doar atât: „E pe-aproape bungalovul matale?”. „La doi paşi de-aici! Dacă ai timp, putem să mergem să ţi-l arăt. Deocamdată numai pe din afară, întrucât cheile sunt la nevastă-mea, care soseşte de îndată ce încheiem lucrările”. A acceptat. Şi i-am prezentat, privind peste gard, una din căbănuţele ai cărei proprietari însă nu se instalaseră în ea. A doua zi, chiar la vremea prânzului, nea Magiari s-a proţăpit la masa mea şi m-a luat la rost:

— Bine, tovarăşe Tulbure, cum e posibil să-ţi baţi joc de bătrâneţele mele? Dis-de-dimineaţă, l-am luat pe nepregătite pe Levcev şi l-am dojenit tovărăşeşte spunân- du-i: „Mie de ce nu mi s-a atribuit o vilă pe malul mării?”. Şi mi-a răspuns că nu cunoaşte asemenea cazuri... Care-i atunci adevărul?

— Foarte simplu! Matale ai „Chiril şi Metodiu” clasa a II-a, în vreme ce al meu este clasa I... S-a jenat probabil să-ţi spună, bietul om!

*
* *

Sunt peste zece ani de-atunci, şi Penke încă mai traduce din umoriştii vecini, conform unui sumar stabilit de subsemnatul. După îndelungi studii, ce-au durat peste o jumătate de an. Dacă se cerea o antologie, păi antologie trebuia să fie. Din care să nu lipsească nimeni. De la 1770 şi până-n 1988. Deocamdată avem gata vreo mie de pagini. Restul urmează. Dar nu se ştie când.

Şi, sunt convins, bulgarii aşteaptă. Să mai aibă niţică răbdare. Că şi eu aştept. Să fie tradus totul, şi-apoi să m-apuc de lucru.

De câte ori mă-ntâlnesc, la „Casa scriitorilor”, cu Victor Tulbure, mă-ntreabă zâmbind subţire:

— Ei, cum merge antologia?

— Merge, merge-nainte! Când ajungem la capăt, o luăm înapoi...

— Adică?

— Ne-ntoarcem la recitirea întregului material tradus, ca să alegem numai vârfuri ale umorului bulgăresc... De-aia i se zice „antologie”. Căci, dacă nu mă nenorocea aiuritul ăla de american, şi mă angajam doar la o cule-gere de proze umoristice, acum eram departe! N-ai auzit ce-a spus Levcev, că nici ei nu s-au încumetat la un asemenea travaliu?

Am mai participat la încă două Simpozioane, şi, de fiece dată, obligat fiind, datorită întrebărilor cu care mă asasina Lăcezar Elenkov, asiguram comunitatea, mereu aceeaşi, a traducătorilor din literatura vecină, că nu mă las nici mort până nu dau gata „antologia”.

Să sperăm că n-o să mă dea ea gata pe mine!

La Sofia am fost iarăşi silit să călătoresc cu avionul. Deşi eram convins că nu mă-mpac cu zborul la mari înălţimi. Spre deosebire de primul avion folosit în deplasarea de la Sofia la Varna, acum, în loc de cargoul Ant-52, urma să survolăm distanţa dintre cele două oraşe

cu un aparat ultramodern, un Tu-154, de 360 de locuri.

De când ne-am urcat în avion, i-am şoptit lui Victoraş, destul de îngrijorat:

— Hai să ne-alegem locuri mai spre coada aparatului! Dacă se întâmplă ceva, partea din faţă are cel mai mult de suferit...

— Mă, ce deştept eşti! a exclamat Tulbure. Chiar că ai dreptate! Săptămâna trecută, după cum s-a comunicat în presă, s-a prăbuşit un avion în care se afla o delegaţie poloneză. Bineînţeles, plasată la centrul agregatului. Au pierit toţi, scăpând numai coada avionului...

— Şi cei care erau acolo au rămas în viaţă?

— Bineînţeles! Cu-atât mai mult cu cât avionul era mai mult gol, şi nimeni nu se instalase spre coadă. Doar bagajele. Care, într-adevăr, n-au păţit nimic.

După ce hurdubaia a decolat vijelios, luând rapid înălţime, stewardesa ne-a anunţat la microfon, în trei limbi, bulgară, franceză şi engleză:

— Comandantul aeronavei vă salută cordial, dorindu-vă o călătorie cât mai plăcută. Şi scurtă. Peste 43 de minute vom ateriza la Sofia!

Întrucât Alex. Ivănescu adormise imediat ce pornisem în zbor, l-am întrebat pe Tulbure:

— Măi Victore, păi mai au vreme să ne mai deie şi ceva de-ale gurii, aşa cum am văzut în filme?

— N-aş prea crede!

Totuşi realitatea l-a contrazis. Căci stewardesele au şi-nceput să circule printre noi, cu tăvile pe braţe, oferind fiecărui pasager... câte o bomboană anti-rău de zbor şi-un pliculeţ.

Profund dezamăgit, i-am suflat discret poetului:

— Ce-o fi în plic?

Om umblat, Tulbure m-a informat binevoitor şi surâzând parşiv:

— O batistuţă de hârtie, impregnată c-un lichid refrigerent...

— Şi cum se procedează, sugem răcoritorul?

— Fii serios! Batistuţa se aplică pe frunte sau pe gât,

în cazul când simţi că ţi se face rău...

Peste vreo oră şi ceva, băgând de seamă că încă nu aveam de gând să aterizăm, iar bomboana şi batistuţa de hârtie nu-mi ţinuseră de foame, i-am mărturisit colegului de branşă:

— Victoraşe dragă, am senzaţia c-am îmbulinat-o!

N-a mai apucat să-mi răspundă, căci s-a ivit o stewardesă care ne-a comunicat, tot la microfon:

— Rugăm călătorii să fie liniştiţi! Aeronava nu poate fi depusă la sol, deoarece deasupra Sofiei s-a dezlănţuit o furtună neprevăzută de buletinul meteo...

Oricât m-am rugat de dânsa, când am prins-o trecând pe lângă mine, să-mi aducă imediat un păhărel de coniac deoarece mi-era rău la inimă, a refuzat spunându-mi (în franceză):

— La bordul avionului nu se serveşte alcool!

— Bine, dar mi-e rău! am insistat eu.

Drept răspuns, peste un minut mi-a adus două pliculeţe. Cu batistuţe de hârtie impregnată.

Ca să-i demostrez ce-nseamnă rezistenţa bărbătească şi lipsa de teamă, le-am vârât imediat în gură, pornind să le mestec.

Deloc impresionată, mi-a spus doar atât:

— Produsul e mai toxic decât alcoolul! Renunţaţi la asemenea experienţe. Că tot n-ajută...

Am crezut-o. Pe cuvânt. Şi mi-am amintit de aeronava ce se prăbuşise acum o săptămână.

După o săptămână, aproape de basm, petrecută la hotelul ,,Balkan", la cafeneaua Uniunii scriitorilor, la diverse magazine, de unde-am cumpărat amintiri pentru cei dragi, cu prilejul unei cine intime la care fuseserăm invitaţi de Elenkov l-am întrebat timid:

— S-au luat bilete de tren pentru Bucureşti, după cum am rugat?

— Dar bineînţeles! Am aflat că nu te-nţelegi cu stewardesele...

I-am mulţumit frumos, renunţând să-i mai spun că m-aş înţelege de minune cu reprezentantele aviaţiei civile cu

condiţia să ne găsim la sol, iar nicidecum la 11.000 metri altitudine. Am şi eu o rubedenie, stewardesă la „Ta- rom”, care acum se află la a cincea căsătorie.

Când am debarcat pe peronul Gării de Nord, priveam pe fereastra vagonului la cei sosiţi în întâmpinarea călătorilor. Şi zărind o făptură bine făcută şi-nţolită, chiar la mare fix, i-am mărturisit lui Victor:

— Nu-i aşa că-i interesantă tipesa aia?

— Ţine-ţi gura! Dacă te-aude, precis ai încurcat-o... E nevastă-ta!

Dumnezeule! Atât de frumos şi proaspăt arăta bulgăroaica, încât n-o mai recunoscusem. Şi se pusese la punct numai pentru mine. Aşa om mai zic şi eu. Chiar pentru eternitate.

PLOPUL DE LA GHERMĂNEŞTI_____

„Ţări de piatră, de foc şi de pământ”

Nu mai ştiu precis unde mă aflam, la Bucureşti, colaborator cu „săptămâna”, la „Curentul literar-magazin”, sau la Craiova, pe punctul de a-l convinge pe Nicky Bădescu să întemeieze „Editura ABC”, când, parcă prin 1940, mi-au căzut în mână două cărţi pe care nici astăzi nu le-am putut uita.

De fapt nu-mi căzuseră propriu-zis în mână ci-mi fuseseră împrumutate. Ori de Dimitrie Stelaru, ori de poetul pe plan local Preda Savu, bibliotecar la „Aman”.

Aici e tot baiul, că nu mă ajută memoria să menţionez cine-a fost milostivul care şi-a făcut pomană cu mine dându-mi acele mefistofelice volume de proză. Iar de le botez „mefistofelice”, o fac datorită stilului şi tonusului în care fuseseră scrise de autor. Care, nu-mi era chiar întru totul necunoscut. Însă de la „Poemul invectivă” şi până la

„Ţări de piatră, de foc şi de pământ”, plus „Cartea Oltului”, ambele tipărite de „Editura Fundaţiilor”, apăruseră mutaţii sensibile în modul de a gândi şi de a vedea faptele, oamenii şi locurile, în „scriitura” lui Geo Bogza. Căci el era! Autorul...

Mai înainte de-a intra în ele, ca să mă exprim şi-aşa, îl întrebasem pe Dimitrie Stelaru (na, că mi-au intrat în funcţiune neuronii însărcinaţi cu ţinerea de minte!):

— Mitea dragă, ce-i înăuntru, tot poezie?

— Mai rău! dăduse să mă lămurească extravagantul Stelaru.

— Proză? am insistat eu, considerând epicul inferior liricii.

— Şi mai rău, în sensul bun al cuvântului! a susţinut cu încăpăţânare Mitea Stelaru. Poeme în proză... Cum nu s-au mai scris niciodată la noi! Citeşte-le, şi-ai să vezi de n-am dreptate. Dar mi le dai înapoi, neapărat, imediat ce le termini! De-asemenea minunăţii, nu mă despart... Doar mă ştii cum mi-i felul! Vând numaidecât ce nu-mi place. Pe-orice...

Cunoscând înclinaţiile spre secărică şi izmă ale dulcelui meu poet, l-am crezut. Însă i-am cerut unele informaţii, nepreafiind lămurit:

— Cum adică poeme în proză?

— Asta trebuie să-ţi explic mai pe îndelete! Haidem undeva, să-i tragem un verde... Altminteri nu mă ajută mintea. E bine?

— Păi, Mitea, ai vreo para în buzunări?

— De unde?

— Bun. fac eu cinste... Am doişpe lei. Renunţ la prânz, şi bem o izmă! Pentru literatură, merită să accepţi orice sacrificiu. Pe cai, Mitea-băiete, spre „Gambrinus”!

Dând de carburantul său preferat, Stelaru a-ncurcat borcanele. Şi, în sfârşit, când ne-am despărţit, mai către lăsarea nopţii, mi-a spus doar atât:

— Poemul în proză e ceva aparte... Greu de tot. Însă Bogza a izbutit să scrie şi-aşa ceva! În orice caz, e greu şi de explicat. Mai bine, citeşte-le. Ce vrei să fac, să-ţi dau

îndărăt verdele pe care l-am băut? Şi de ce? Pen- tru că nu-s în stare să-ţi spun ce-i aia poem în proză? Sunt poet, nu critic literar... Rămâi cu bine, că eu mă duc în noapte!

Nemâncat, de îndată ce m-am refugiat în redacţia revistei ce-mi oferea, pe lângă bănuţii pentru pâinea cea de toate zilele, şi găzduire, am început să călăresc pe „Ţări de piatră, de foc şi de pământ”.

Iar lectura ce-a urmat, aproape până-n zori, a fost o adevărată cavalcadă diabolică. Fără sfială, pot să afirm că Bogza scria drăceşte, fierbând evenimentele şi participanţii în smoală de iad, întocmai ca Belzebuth, tatăl aghiuţilor. Când simţeai că te podidesc lacrămile, când rî-sul-plânsul. Şi mi-am zis: „Asta da, poezie, chit că-i în proză, fără rime şi ritmuri!”

În sfârşit, înţelesesem ce vroise să-mi dea de-nţeles Mitea Stelaru că-i „poemul în proză”. Era exact ceea ce scria Bogza. Şi-acum mai am în faţa ochilor scena aceea terifiantă, din nu mai ştiu ce târg când, în jurul unui cadavru, abandonat de lume şi de soartă pe uliţa prăfoasă a centrului orăşelului, se-adunase atâta sămânţă de floarea soarelui, ronţăită cu fervoare şi incontinenţă de asistenţa din ce în ce mai aglomerată, privitoare indiferentă la cele întâmplate, încât, după ce trupul mortului fusese ridicat de serviciile ecarisajului, conturul acestuia putea fi perfect identificat, ba chiar şi măsurat la micrometru. Şi-ncă destule alte secvenţe înregistrate parcă din infernul lui Dante.

Iar când am isprăvit de citit şi ultima pagină a „Cărţii Oltului”, altă stare lirică, am plecat la repezeală în căutarea lui Mitea Stelaru. Atât ca să-i returnez, cu părere de rău, ambele volume, cât şi pentru a-l iscodi în privinţa autorului. Despre care ştiam foarte puţine detalii.

L-am găsit. În hruba din Cişmigiu, lângă „Buturugă”, unde se autocinstea cu eterna sa gălbioară de secărică, alternând-o cu verde. Când l-am văzut că-i bine dispus şi pornit pe vorbă, l-am şi luat la întrebări.

— Ce cunoşti, măi Mitea, despre Geo Bogza ăsta?

— Multe! Dai şi tu un verde, să-ţi spun tot ce ştiu?

— Şi două, dacă te afli în posesia atâtor detalii!

Mulţumit, cu ochii scăldaţi de scânteieri lirice, Mitea mi-a povestit o sumedenie de năzdrăvănii. Despre o revistă pe care Bogza o scosese la Câmpina, intitulată „Ur- muz”, despre o perioadă când fusese, zice-se că-n tinereţe, elev matroz pe Dunăre şi-n Deltă, recitându-mi şi crâm- peie de poeme, ale aceluiaşi, apărute în „Bilete de papagal” şi-n „Unu”, revista avangardistă a lui Saşa Pană, că fusese dat şi-n judecată, urmând să fie băgat la pâr- naie pentru poeziile din „Jurnal de sex”, mai plecase şi-n Spania, să vadă ce-i pe-acolo cu războiul civil. Mă rog, cuvintele lui Stelaru ar fi meritat să fi fost înregis-trate pe-o bandă de magnetofon. Căci aveau culoare, pitoresc şi nerv. După atâţia ani, cum să le redau exact?

— Şi până la urmă a reuşit să facă şi „păstru” (temniţă, în limbajul nostru, al „suprarealiştilor”)?

— Nici pic!

— Ca să vezi şi să nu crezi, eu n-am avut bafta asta! am exclamat indispus.

— Cum adică, ai compus şi tu ceva... sexologie? s-a minunat Mitea.

— Ferească sfântu’! însă m-a prins ăl bătrân, taică-meu, cam contabil de felul său, citind „Poemul invectivă”... Şi, temându-se că-i ceva subversiv, m-a luat la po- ceală, fără să verifice textul volumaşului! Atât de crân- cea m-a pocnit peste fălci, încât o săptămână întreagă n-am fost în stare să mănânc decât ceaiuri şi lapte. Su- gându-le cu ajutorul unei macaroane... Grea viaţă! Pentru maică-mea. Fiindcă-i sărăceam cămara, defectând, ca să spun şi-aşa, câte-o macaroană la fiece înghiţitură. Ale dracului făinoase, se muiau imediat ce le vâram în cana cu lapte cald. Până mi s-au refăcut fălcile, deteriorasem vreo trei kile de tuburi comestibile...

— Păcat de ele! Mai bine scriai şi tu un poem trăsnit care să-l pună pe tac-tu în încurcătură, şi-atunci le mân-cai cu brânză, bine fierte şi gratinate la cuptor...

Trimis special şi plenipotenţiar în Ţara Izei

Prin ’65—’66, când lucram la un mare cotidian, nu ştiu ce i-a venit pe chelie redactorului-şef, care chiar că era şi chel zdravăn, să dispună convocarea maestrului Geo Bogza. Pentru a-l convinge să ne scrie un serial de reportaje despre ţinuturile din nordul extrem al ţării.

Pesemne îl convinsese, habar n-am cum şi-n ce mod, că m-am pomenit chemat de Bica, secretara şefului, să mă prezint de urgenţă la cabinetul conducerii ziarului. Unde, pătrunzând vijelios, am dat peste un bărbat vânjos, ţeapăn, înalt cât un brad, stând înaintea şefului, şi spunându-i c-un glas ciudat, impozant, posedând un timbru aparte, niţel răguşit, niţel estompat, ca şi cum ar fi dorit să facă economie la coardele vocale:

— Eu mă duc, după cum bine ne-am înţeles, însă ţin neapărat să ştiu cum am să fiu pus în pagină!

— În cele mai avantajoase condiţii grafice! — i-a declarat şeful. De aceea l-am adus aici pe machetatorul nostru, recent angajat la noi…

Apoi, adresându-mi-se mie, redactorul-şef mi-a spus:

— Ai să te ocupi personal de paginarea reportajelor tovarăşului. Când ai să afli că dânsul este Geo Bogza, despre care sunt sigur c-ai auzit, fiindcă-i părintele reportajului artistic românesc, sper c-ai să-ţi dai toată silinţa să-i satisfaci doleanţele!

„Părintele”, după ce m-a trecut în revistă, scrutându-mă de sus şi până jos, s-a apropiat şi mi-a strâns mâna, comunicându-i şefului:

— Eu v-aş lăsa să vă vedeţi de treabă, şi m-aş duce să mă-nţeleg cu paginatorul dumneavoastră…

— Pardon, maestre, eu-s machetator artistic, nu paginator!

— Atunci e şi mai bine! s-a veselit neaşteptat Geo Bogza. Înseamnă că avem despre ce sta de vorbă. Cu- atât mai mult cu cât suntem şi-un soi de colegi, întrucât, în

tinereţele mele, m-am ocupat şi eu de înfăţişarea artistică, după cum îi zici matale, a unei reviste de pomină. Din păcate, îmi închipuiam că fac paginaţie, nicidecum machetare... Însă multe mai învaţă omu' la viaţa lui! Hai să mergem în biroul matale, şi să-ţi spun cam ce mi-ar dori sufletul...

Şeful i-a cerut secretarei să ne „organizeze" nişte cafele şi sandvişuri în cabinetul meu de creaţie, de fapt biroul secretarului tehnic al redacţiei, care mai mereu era în tipografie, lăsându-mi liberă odaia. Bogza mergea înainte, eu după el. Mă străduiam din răsputeri să ţin pasul cu dânsul. Era atât de înalt încât, deşi păşea tacticos, picioa- rele-i acopereau o distanţă mai mult decât dublă faţă de compasul meu.

Când l-am poftit în birou, începusem să gâfâi. Surîzând, poetul m-a privit blajin.

— Ar trebui să mai slăbeşti niţel, domnule machetator! La vârsta dumitale, străbăteam văi şi munţi pe jos, fără să simt... Deci, mersul e singura dumitale salvare. Plimbă-te cât mai mult. Pe jos, bineînţeles. Treptat, adică pornind de la cinci kilometri pe zi, ca să ajungi, în mai puţin de-o lună, la vreo zece sau doisprezece. Nici n-ai să te mai recunoşti după aceea...

Bineînţeles, întrucât sosise şi bufetiera cu cafelele şi-o tavă cu sandvişuri diverse, de toate neamurile, l-am poftit pe maestrul să servească şi, mai înainte de toate, să ia loc în fotoliul meu de lucru.

Ceea ce-a şi făcut. Supunându-se cu plăcere invitaţiei. Şi explicitându-se:

— Sufăr cumplit de ciolane, încă din vremuri mai vechi...

Mă uitam nesăţios la scriitor, mirându-mă că face atâta caz de etate. Nu arăta să aibă mai mult de vreo patru- zeci de ani. Obrajii, bătuţi de vânturi şi arşi de soare, bronzaţi ca la un indian cherokee, bine traşi pe oasele feţei, fără pic de grăsime, păreau ai unui bărbat în deplinătatea puterilor. Iar ochii, magnetizanţi, străluceau

de-atâta curiozitate, examinând tot ce-l înconjura, încât ai fi zis că-s lentilele unui aparat de fotografiat, prevăzut chiar şi c-un telemetru. Ca să poată scormoni şi de la distanţă orice element intrigatoriu. Şi nu numai privirile-i erau curioase, să vadă tot, să desluşească tot, ci şi mintea. În- tr-un asemenea grad îl interesau cele mai mărunte amănunte ale meseriei pe care-o practicam, încât abia peste vreo două ceasuri, în care răstimp mă interogase asupra tuturor componentelor ei, neuitând să scormonească şi prin autobiografie, treceam la discutarea dorinţelor sale în privinţa „punerii în pagină" a reportajelor ce urmau să ne sosească la redacţie, prin poştă, săptămână de săptă- mână.

Când a terminat de expus ceea ce-ar fi ţinut să aibă pentru ele, respectiv o literă ceva mai mare, lizibilă, precum şi titluri depistabile de la distanţă, plus o corectură impecabilă, orice eroare fiind fatală, i-am asigurat o liniştire totală, declarându-i:

— Ca fost corector, am să mă ocup personal de supervizarea corecturii noastre. Avem un serviciu înzestrat cu oameni dintre cei mai calificaţi. Iar în ce mă priveşte, pe vremea mea eram considerat un adevărat as în domeniu!

— Dar în poezie? a insistat Geo Bogza, trecând la secvenţele ce mă priveau, şi pe care i le povestisem aproape integral, când mă supusese acelui interogatoriu de gra- dul III.

— Aici n-am cu ce să mă laud! i-am comunicat modest. Unii ziceau că-s genial, ăştia erau prietenii, ca de- alde Dimitrie Stelaru, Ioan Velicu sau Tibi Tretinescu, alţii susţineau că nu fac două parale. Invidioşii, bineînţeles!

Surâzând, poetul mi-a cerut pe neaşteptate:

— Ia spune-mi şi mie o poemă de-a matale! Ştii, cândva am fost şi eu un soi de avangardist...

Încântat de invitaţie, i-am recitat cu patos, cât mai clar şi cu dicţiunea adecvată, în întregime, poemul meu de rezistenţă: ,,Balada pasagerului care s-a sinucis în toaleta

unui hotel din spatele Gării de Nord”.

— Dom’le, ştii că eşti interesant! a exclamat, sincer după mine, Geo Bogza. Pe timpuri, când se purta poezia trăsnită la butonieră, sunt convins c-ai fi făcut şi şcoală... De-aia te-apreciau Stelaru şi Velicu. Oameni de gust, pe care i-am cunoscut şi eu, chiar foarte bine, la vremea lor. A lor şi-a mea... Însă istoria nu stă-n loc! Păcat că te-ai lăsat de lirică. Cu timpul, poate ai fi intrat pe făga- şul normal!

— Imposibil! Eu nu pot fi niciodată normal. Tot ce fac, fac cu patimă, peste puterile unui om obişnuit... Îmi dau şi snaga din mine! Numai să iasă ceva aparte, ce nu s-a mai văzut...

Din nefericire, ce nu s-a mai văzut s-a văzut. Când, la ultimul reportaj din serialul maestrului, publicat de ziarul nostru, supervizând extrem de atent pagina, am scăpat o eroare de culegere cumplită.

Bogza, încruntat şi mânios m-a vizitat la redacţia ziarului şi mi-a arătat negru pe alb, spunându-mi totuşi pe-un ton omenesc:

— Ai văzut ce-mi făcuşi, poetule? M-ai nenorocit! Ia citeşte rândul ultim, din paragraful ăsta...

M-am supus. Şi-am descifrat: „...m-am strecurat pe cătare cât mai încet şi tulburat, nevoind a strica armonia păturii...”

Suna frumos, întocmai cum obişnuia să scrie poetul.

Ei bine, nu era chiar aşa. Căci mi-a arătat manuscrisul, pe care-l ceruse de la secretariat. Iar acolo sta aşternut, cu grafia dânsului specifică, litere mari şi gros trase: „...m-am strecurat pe cărare... nevoind a strica armonia pădurii!”

Mai să cad jos de uluit ce-am rămas. Alb ca varul, mi-am întors faţa către autor, cerşind îndurare numai din ochii ce dădeau să-mi lăcrimeze. Parcă speriat de înfăţişarea mea, Geo Bogza m-a sfătuit schimbându-şi registrul glasului:

— Trage o gură de cafea, să-ţi mai vii în fire, suprarealistule! Nu mai are niciun rost să ne facem inimă amară. Nici eu, şi nici matale. Dar lumea o să creadă că

încă nu m-am lepădat de aventurile mele avangardiste... Ceea ce, după cum îţi dai şi singur seama, citind manuscrisul, nu corespunde realităţii! Gata, o lăsăm baltă. Ne vom mai întâlni noi, şi-om mai discuta. Fără reproşuri şi porniri revanşarde...

Pe malul lacului împânzit de lotuşi

Peste ani, chiar ceva mai mulţi, când îi călcam pragul maestrului Radu Tudoran, la Ghermăneşti, înmărmurit de frumuseţea locului pe care şi-l alesese pentru a-şi ridica o casă de creaţie şi odihnă, m-am încumetat să-l întreb, nedându-mi seama că săvârşesc o gafă notabilă:

— Dar cine s-a apucat să-şi plaseze, taman lângă matale, chiar pe malul Snagovului, chiţimia de-alături?

Nu era chiar chiţimie, cum mă exprimasem, însă nici vilă nu se putea chema. În cel mai fericit caz, aş fi zis că-i o căsuţă modestă. Şi nici în această privinţă nu aveam posibilitatea să-mi dau o părere autorizată căci, de jur împrejur, gardul despărţitor mă împiedica s-o examinez mai în amănunt. Şi-apoi, mai era ceva ciudat. De ce ţinea neapărat să nu se vadă ce-i în spatele palanului?

Scriitorul m-a privit mirat, interesându-se:

— Cum aşa, n-ai aflat până acum că-i locuinţa de vară a lui frate-meu, cel mai mare dintre noi? Mă rog, poate nu ţi-a spus încă nimeni...

— Frate? Dar ce fel de frate, care se fereşte să fie văzut chiar şi de neamurile cele mai apropiate?

— În privinţa asta, sunt de acord cu el... Nu vrea să fie deranjat. E un om mai izolat, iar la mine vin o sumedenie de prieteni. Iar gălăgia îl tulbură, mai ales când lucrează!

— Dacă nu-s excesiv de indiscret, ce lucrează fratele dumneavoastră?

— N-ai auzit de Geo Bogza? N-aş crede!

— E fratele dumneavoastră? Nemaipomenit... Nu numai că l-am citit în întregime, dar am avut prilejul să-l şi cunosc şi, mai ales, să şi lucrez cu domnia-sa! Dumnezeule, cum să fac oare să-l mai văd o dată?

— Bravo matale! Va să zică, eşti în stare să ne iubeşti pe-amândoi. Chit că scriitura noastră e total diferită...

— Da, maestre şi coane Radule! Fiindcă amândoi sânteţi măreţi, iar în mine se găsesc disponibilităţi surprinzătoare... Pot să iubesc orice creator indiferent de domeniul în care-şi practică harul!

Probabil sătul de elucubraţiile mele, Radu Tudoran m-a informat:

— Cred că Geo se va bucura să te revadă... Acuma-i însă la Bucureşti. Dar mâine se-ntoarce. Am să-ţi dau numărul lui la telefon, ca să stabiliţi o întâlnire. Dar să nu-l suni dimineaţa, mai înainte de zece, şi nici după-amiaza, între două şi cinci... Are şi Geo tabieturile lui!

— Fiţi fără grijă! Nici mie nu-mi place, când îşi vâră cineva nasul în treburile mele...

Penke, bulgăroaica de nevastă-mea, care mă însoţise în vizita ce i-o făcusem maestrului, respectând ora indicată, căci şi Radu Tudoran se afla în posesia unor ceasuri sacre, tabu, când nu accepta să fie scos din priză, ne-a atras atenţia, după ce privise îndelung şi anevoie peste gardul despărţitor:

— Parcă-i cineva, la dânsul, într-o barcă, în faţa debarcaderului!

— Nevastă-sa! Dă la peşte...

Cătând să disting şi eu ce văzuse Penke, am întrezărit numai o femeie aşezată pe băncuţa unei luntri oareşcare, cum sunt cele de agrement, de pe apele Cişmigiului. Care, într-adevăr, meşterea ceva cu nişte undiţe. Dar priveliştea mi se părea ireală. Căci bărcuţa, inclusiv făptura dinăuntru, abia se puteau desluşi, fiind înconjurate de-o pădure acvatică de lotuşi. Şi, specialist

calificat în domeniu, cel al pescuitului, se-nţelege, i-am precizat maestrului:

— Cred că dă la peşte numai de amorul artei! Căci m-aş îndoi să fie pe-aici, prin jungla ce-acoperă undele Snagovului, vreo urmă de solzişor măcar...

Radu Tudoran nu şi-a dat cu părerea. Ci s-a mulţumit să surâdă.

— Principalul este că soţia lui Geo e fericită să steie, cât e ziua de lungă, pe apă şi-n aer însorit, curat şi binefăcător, împrejmuită de minunea lotuşilor aduşi aici chiar de dânsa!... Iar peşti, să ştii că prinde uneori.

Pe drum, spre casă, m-am întristat brusc. De unde să-mi fac rost şi eu de-un lac, cum e Snagovul? Că lotuşii, mă rog, nu reprezentau o problemă. În cel mai rău caz, era imposibil ca Geo Bogza să nu-mi deie şi mie vreo câteva rădăcini. De adus lacul lângă casă, asta era dificultatea majoră. Şi i-am zis bulgăroaicei, care stătea lângă mine, încântată că-l revăzuse pe scriitorul preferat:

— Copilă bună, mâine îmi încerc norocul! Îl caut neapărat pe maestrul Bogza. Nu ştiu de ce, însă mi s-a făcut un dor nespus de dânsul, încât abia mai am răbdare să treacă şi noaptea asta.

Şi venit-a ziua cea de taină, la gingia stufului

La gândul c-am să-l regăsesc pe autorul faţă de care eram vinovat până la dumnezeu, în noaptea ce-a urmat aproape că n-am izbutit să lipesc pleoapă de pleoapă. Ce-i drept, sărbătorind în avans evenimentul, la cină cam întrecusem măsura. Băgasem în mine atâta ceai de cruşin şi atâtea ouă răscoapte, încât revoluţia interioră, din mărun- taiele-mi proprii, răzbunase spolierea lizierei apropiate de tufele de lemn câinesc, cortex frangulae în limba la- tino-plafarică, din care-mi confecţionam vitala băutură, precum şi consumarea atâtor posibile mijloace de reproducere a neamului galinaceelor.

Pe la zece, plus zece minute, am format numărul

centralei Snagovului, cerând casa maestrului Bogza.

— Care maestru? s-a interesat telefonista. Nu Radu Tudoran?...

— În niciun caz, ferească sfântu'! La ora asta, trebuie să fie pe scândurile debarcaderului, unde-şi prăjeşte trupul... E vorba de vecinul său!

— A, de frate vreţi să spuneţi? Nu ştiam că-i şi el tot maestru... Imediat vă dau legătura!

Am recunoscut vocea poetului, în special când s-a interesat:

— Cine mă cheamă?

— Eu, maestre! Autorul boacănei cu cătarea şi pătura... Mai mă ţineţi minte?

— Auzi întrebare! Păi se poate uita aşa ceva?... Bată-te norocul, nici nu ştiam că suntem vecini, dacă nu-mi spunea Radu c-ai fost la el ieri după-masă. Treci şi pe la mine, să ne vedem şi să stăm de vorbă... La cinci poţi să tragi de clopot. Vezi că-i chiar lângă portiţă!

Respectând ora fixată, la fără trei minute îmi propteam masca „Bombiţei" de trunchiul celui mai vânjos prun de pe aleea ce ducea spre cei doi scriitori. Îngrijorat, am verificat imediat starea pomului. N-avea nimic. Scăpase. „Bombiţa", mai puţin. Ca întotdeauna, când îmi efectuez parcările mele impecabile şi de faimă mai mult decât locală, bara i se strâmbase iarăşi, iar farul din dreapta bătea spre stânga. Liniştit, întrucât nu mă găseam 1a prima eroa- are de „conducere auto", am căutat trăgaciul tălăngii bâj-bâind prin jurul portiţei. Era învăluit de iederă. Şi-am lucrat tare, agăţându-mă de el din toate puterile. Clopotul a dăngănit răsunător. Doar o dată. Mai mult n-avea cum, deoarece rămăsesem cu mânerul cablului în mână. Ma-terial slab, nu rezistase emoţiei de care fusesem cuprins.

— Stai niţel, că vin acuş! s-a auzit glasul poetului.

Peste câteva clipe se deschidea portiţa. Iar în prag mi-a apărut poetul. În straie de vară. Ca la ţară. Adică numai într-o pereche de pantaloni scurţi, cum purtau cercetaşii lui Baden Powel. Pe vremuri. În rest, nimic.

Exceptând papucii de plajă. Mirându-mă de carnaţia lui Geo Bogza, care, în pofida vârstei, probabil vreo şaptezeci de ani, arăta ca a unui sportiv, nu m-am putut abţine şi i-am spus-o pe şleau:

— Tovarăşe Geo Bogza, despuiat eşti mai tânăr decât mine, care, de bine de rău, bat şi eu la vreo cincizeci şi ceva de ani! Felicitările mele!

— Vezi-ţi de treabă şi nu te lua după aspectul exterior! Musculatura o datorez înotului şi mersului pe jos, însă ciolanele-s betege... Şi încă rău de tot! Aşa că vezi, nu te lăsa indus în eroare de aparenţe! Ei, haide, poftim înăuntru... Dar ce-ai în paporniţa aia? Las-o-n maşină, n-o mai căra după dumneata!

— V-am adus nişte fructe! Câteva piersici şi mere. Nu plocon, ci-n dar din partea unui răufăcător...

— Că nu le-oi fi furat din pomii vecinilor?

— De la şase-şapte ani, nu mai obişnuiesc să mă caţăr prin livezile altora! Sunt din livada mea...

— Ai livadă? s-a minunat. Păi atunci eşti omul meu... Că-mi plac fructele la nebunie! Cumpăr orice, plătesc oricât, numai frumoase să fie...

Pe loc, nu i-am dat nicio nădejde. Atât mi-ar fi trebuit, să intru în relaţii comerciale cu firma Geo Bogza and Co. Şi-am pătruns, invitat insistent în ograda căsuţei sale. Care, spre surprinderea subsemnatului, arăta micuţă doar pe dinafară. Altminteri, casă în toată puterea cuvântului. Cu dormitor, birou, sufragerie, bucătărie, baie şi toate celelalte anexe necesare unei vieţi cât de cât confortabile.

Mi le-a prezentat maestrul în persoană, piesă cu piesă. Plăcându-i să mă audă lăudându-le.

Iar când am fost condus şi pe terasa ce da cu faţa spre oglinda lacului împovărat cu mii de nuferi şi, mai ales, lotuşi, am rămas cu gura căscată, mut de admiraţie. Priveliştea era de basm. Observând că intrasem în transă, nemaifiind în stare să scot o vorbă, Geo Bogza s-a interesat oarecum îngrijorat:

— Ce s-a ntâmplat, ţi-e cumva rău?

— Exact! Chiar foarte... Şi-asta numai din invidie, care urlă în mine şi mă râcâie pe dinăuntru! Eu n-am înaintea casei atâta frumuseţe.

— Păi da, că livada nu-i tot prilej de minunăţie! Mă invidiezi pentru lac, deloc comestibil, iar eu te invidiez pentru poamele pe care le poţi culege cu mâna. Când ai poftă şi când îţi convine... Nici aşa nu-i drept! Ei lasă, că mă costă enorm şi lacul ăsta. Cu reumatismul, sciatica şi lumbago-ul ce-mi năruie sistemul osos, numai de lac aveam nevoie... Stai în fotoliul ăla, din răchită împletită, că-i mai rezistent!

Nu era!

Când m-am aşezat în agregatul indicat, acesta a purces să pârâie din toate încheieturile. Şi, pe măsură ce trosnetele şi pocnetele se-nteţeau, simţeam destul de concret cum fotoliul se dezagregă sub făptura mea. Noroc că m-am ridicat la timp. Iar maestrul s-a pornit pe-un râs sănătos, vesel la culme, arătându-mi dispozitivul anume destinat a fi utilizat vara, pe terase sau sub umbra vreunui nuc bătrân.

Cuprins de sumbre presimţiri, am privit în direcţia indicată de arătătorul maestrului. Şi-am rămas ţiglă. Împietrit de ceea ce-mi vedeau ochii împăienjeniţi de ruşine. Fotoliul nu mai poseda fund. Mirat, am cercetat de jur împrejur, să-mi dau seama unde se volatilizase. Tot Geo Bogza mi-a sărit în ajutor, spunându-mi deloc supărat:

— Fundu-i pe fund!

Considerând cam abstracţionistă sintagma, m-am uitat nedumerit la chipul voios al gazdei. Şi când am identificat direcţia în care privea, am priceput numaidecât ce vroise să spună. Tăblia din răchită împletită, desfundată de greutatea subsemnatului, care nu-i chiar de ici de colo, mi se agăţase de turul pantalonilor. Rămânând acolo, ca şi cum aş fi fost înzestrat cu-o pavăză de apărare.

Bineînţeles, imediat mi-am desprins adaosul. Laolaltă cu o fâşie din pânza de doc a nădragilor. Bine că nu mă prezentasem în vizită, la Geo Bogza, aşa cum avusesem de gând, cu costumul de trevira. Din import.

Mi-am cerut mii şi mii de scuze, am încercat să montez la loc ceea ce-mi însuşisem fără voie, şi-am reuşit să dejghin şi restul fotoliului. Lăsându-l fără spătar. Acum arăta ca o sculptură ultramodernistă. Adică un simplu schelet, însă prezentând deformări incitante la fel şi fel de asociaţii şi alegorii.

Disperat, i-am declarat:

— Asta-i tot ce-am putut!

— Suficient şi-atât!

În acelaşi moment, dinspre bucătărie şi-a făcut apariţia soţia poetului. Purtând o tavă cu nişte pahare şi trei cutii cu suc de ananas. Văzând dezastrul, i-a reproşat maestrului:

— Bine, Geo, ce-ai avut cu fotoliul meu?

Doamna scriitorului era un pumn de om, micuţă, subţirică, fragilă, dar privind-o, mi-am dat seama de ce nu ţinuseră nuielele de răchită. În loc să-i răspundă, Geo Bogza a făcut prezentările, explicându-i cine sunt, şi precizându-mi, totodată:

— Dânsa-i femeia mea de-o viaţă-ntreagă! Şi nu numai atât, dar şi responsabilă cu departamentul agriculturii...

— Lucrează la minister?

— Nu-i chiar minister... Însă grădina noastră, plantaţia de lotuşi, cei patru butuci de viţă de vie, tufele de tomate, castraveţi şi vinete, ca să nu mai zic şi de perii din bătătură, toate la un loc, fac mai mult decât un minister. Mai ales că Bunty se ocupă singură de ele. Sapă, prăşeşte, copileşte, neadmiţând niciun om de ajutor! Nici pe mine nu mă acceptă la lucrările de specialitate. Cât o vezi de mititică, mânuieşte cazmaua, sapa, lopata şi grebla mai dihai ca un ţăran!

— Formidabil! am exclamat eu uluit. După care m-am repezit să-i sărut mâna doamnei poetului.

— Nimic nu-i formidabil, a susţinut dânsa, când îţi face plăcere!

— Formidabil e faptul că nevastă-mea-i moartă şi ea după grădină, vie şi livadă... Singură orânduieşte totul!

Ambii s-au arătat foarte interesaţi să afle cum ne descurcăm cu campaniile agricole de primăvară, vară şi toamnă. Mai ales în privinţa luptei împotriva dăunătorilor. Mana le mâncase tomatele, iar afidele plouau din pomi, ca mătreaţa.

Le-am oferit îndrumările corespunzătoare, fiind destul de calificat în domeniu. Când am afirmat că posedăm o mică fermă, de-aproximativ un sfert de hectar, maestrul m-a şi luat la rost:

— Păi cum aşa, bată-te norocu', îţi vlăguieşti femeia punând-o să lucreze atât amar de teren? Cum te lasă inima?

— Iacă, mă lasă! Că-i cam beteagă... Inima. Însă o ajut cu sfaturi, fiind în posesia a două rafturi de cărţi, tratate şi manuale de viticultură, pomicultură şi legumicultură... Mai mult de-atât, când nu mai pridideşte cu muncile agricole, îmi mobilizez finii şi cumetrii, şi-atunci e urgia de pe lume. Fă-le de mâncare, dă-le băutură şi bani, du-i cu maşina acasă, fiindcă nu-i mai ţin picioarele... Ei zic că de-oboseală, iar eu că din motive de tescovină! Iar bulgăroaica munceşte cot la cot cu ei...

— Un moment, mă întrerupe Geo Bogza, ai găsit şi-o bulgăroaică în sat?

— Păi nevastă-mea e bulgăroaica!

— Autentică? s-a mirat doamna poetului.

— Mai mult de-atât, chiar pur-sânge! Născută la ţară, învăţată cu munca la câmp şi-n grădină... Iar în timpul liber, că, uneori, să mai întâmplă să fie şi dintr-ăsta, traduce pe rupte. Din rusă şi bulgară, împreună cu mine. Are la activ peste cinşpe volume apărute!

Din ziua aceea, maestrul Geo Bogza, ori de câte ori mă suna la telefon, sau îl sunam eu, nu uita niciodată să-mi ceară a transmite complimentele sale „bulgăroaicei". Când a cunoscut persoana în cauză, a rămas surprins. Penke nu părea să aibă mai mult decât jumătate din carcasa mea. Şi şi-a exprimat admiraţia, în cuvinte alese, pentru osâr- dia depusă de bulgăroaică în cadrul agriculturii şi al literaturii. De mine uitase. Ca şi cum n-aş fi contribuit, cu

luminile mele, la întreg sistemul organizatoric al celor două activităţi mai sus menţionate.

Cu prilejul primei vizite, m-a omorât cu întrebările. Scormonea în mine cu-o curiozitate neostoită, dornic să afle şi să ştie totul despre ce mai întreprinsesem în ultima vreme, din momentul acela, când ne fusese dat să colaborăm, şi până-n ziua de azi. Întrucât mă pedepsisem singur, lepădându-mă de machetare din pricini de sănătate, abu- zând mai mult de-o jumătate de viaţă cu mâncarea şi munca în neştire, l-am informat că scriu şi eu, pe măsura puterilor, şi că tocmai îmi apăruse primul volum din „Aventuri aproximative”.

La plecare, condus de amândoi microfermierii de la Ghermăneşti până la maşina lăsată cu botul în prunul de pe alee, Geo Bogza m-a interogat jumătate glumind, jumătate-n serios:

— Ascultă la mine, aproximativule, căci aflu că nu mai practici suprarealismul, treci des spre Snagov?

— Cam de vreo două ori pe săptămână! Am prieteni acolo, scriitori şi ei, Paniş şi Costică Georgescu, o farmacistă care se ocupă de sănătatea mea, umplându-mi sac- sanaua cu tablete, sau nasturi, cum li se zice pe-aici, în zonă, pilule, capsule şi fiole, plus treburi pe la primărie...

Bucuros de cele auzite, mi s-a uitat lung în ochi, de parcă ar fi vrut să vadă ce se-ascunde în dosul ochelarilor, şi mi-a declarat peremptoriu:

— Dacă nu te-abaţi şi pe la mine, în jurul orelor pe care le-ai şi învăţat, mă supăr rău pe matale... Între noi vreau să-njghebăm relaţii nu numai spirituale, ci şi cât mai negustoreşti! Înţelegi? Am nevoie de fructe, cât mai multe fructe, şi nu pe daiboji... Iar dacă-n grădina voastră aveţi şi niscaiva roşii, mai procopsite decât ale mele, nu mă dau îndărăt nici de la ele. Iar când s-or coace stru- gurii despre care mi-ai pomenit, păi să te ferească sfântul să nu mă blagosloveşti cu nişte hamburg, dintr-ăla care-ţi pocneşte-n gură, aromindu-ţi sufletul... Nici Arghezi nu s-a ruşinat vânzând cireşe la poarta casei din Mărţişor! Aşa că n-ai de

ce să-ţi faci probleme. Şi, stai să nu uit, îmi aduci neapărat şi aventurile alea, aproximative, să văd şi eu ce-i cu ele…

Amurgea. Din ce în ce mai spre înserare. Şi nu i-am mai reţinut pe cei doi sfinţi lucrători ai pământului şi cuvântului. Mi-am luat rămas bun, le-am făgăduit că nu-i voi uita, şi, în clipa următoare, ca să le demonstrez de ce-s capabil, în calitate de şofer-pilot formula III, am demarat în trombă. Direct în marşarier. De era să nimeresc în măreaţa poartă a vilei lui Radu Tudoran. Care nu era prun. Şi-aveam toate şansele să rămân de căruţă, motorul „Bombiţei" fiind plasat în spate.

Însă am recuperat rapid, schimbând vitezele, şi-am zbughit-o pe drumul cel bun. Ocolind, într-un slalom uriaş, excelent executat, prunii maestrului Geo Bogza.

Lupă magică, pentru lecturi osebite

A doua zi, însă-n cursul dimineţii, având nevoie de „Furanthril", deci fiind nevoit să trag o fugă până la farmacista Silvia, din Snagov, m-am abătut şi pe la maestrul meu iubit.

De astă dată, prevenit, i-am umplut un coş cu piersici („Springtime"), adevărate trufandale faţă de Astrahanul alb pe care i-l dusesem cu-o zi în urmă (măr timpuriu, de vară, cam făinos şi acrişor). Iar Penke, întrucât îi povestisem cu de-amănuntul cele întâmplate la căsuţa maestrului nostru, i-a mai pus şi vreo cinci roşii „Vania", un soi fantastic, atât timpuriu cât şi târziu, dând treisprezece roduri pe sezon, din care nicio tomată nu cântărea sub 500 de grame. Cele de-acum, selectate de bulgăroaică, erau nişte monştri. Între 700 şi 960 grame. Alese pe sprânceană.

Iar din partea mea, personală, ca să zic aşa, pusesem deasupra şi-un exemplar din „Aventurile aproximative", volumul I, unicul apărut până la acea dată. Pe-a cărui copertă interioară aşternusem şi-o dedicaţie de milioane. Nu-

mi mai amintesc exact textul, însă era formidabil. De naiv. Ceva, cam în genul: „Maestrului neasemuit, în toate privinţele, eterna preţuire a unui ucenic întârziat”. Chiar că eram întârziat. Mintal. Dedicaţie se chema o asemenea însăilare de vorbe goale?

În jur de zece şi jumătate, răgeam din răsputeri la portiţa lui Geo Bogza. Bineînţeles, aveam motivele mele. Nu-i rupsesem ieri trăgaciul tălăngii?

A răspuns imediat. Spunându-mi, când s-a ivit în prag:

— Ştiam că eşti matale... Nu după glas, ci după cum a bubuit maşina în acelaşi prun, de ieri. Dacă ai vreo preferinţă anume pentru el, ţi-l dăruiesc din toată inima! Dar de ce n-ai apelat la clopoţel?

— Păi, cum să spun, mai este în stare de funcţionare?

— Bineînţeles. De-aseară l-am reparat... Legându-l cu-o sfoară! Ce-i cu matale, ai vreun drum la Snagov?

— Întocmai! Şi v-am adus, în cadrul pactului intervenit între noi, piersici, roşii şi-un zarzavat mai aparte...

— Anume ce? Ai în grădină şi drăcovenii africane sau asiatice?

Nu mă exprimasem cum trebuie. Şi-am revenit asupra formulării:

— Niciuna, nici alta, ci absolut autohton! Dacă nu-i zarzavat, precis e ghiveci... Fiindcă-i vorba de cartea mea, aia cu aventurile...

— ...aproximative, nu? şi-a amintit pe loc maestrul. Perfect, mănânc şi-aşa ceva. O fi, n-o fi zarzavat sau ghiveci, rămâne de văzut. În orice caz, îţi atrag atenţia că citesc chinuitor de anevoios. Cu lupa. Una specială, dreptunghiulară, folosită în genere de filatelişti... Aşa că n-am să-mi dau cu părerea chiar atât de repede. Însă-ţi făgăduiesc, chiar în seara asta mă apuc s-o pigulesc! Până una alta, poftim în ogradă, să deşertăm coşniţa şi să-mi spui cât îţi datorez...

Aici era aici! Cum să-i iau eu bani maestrului, şi-ncă unui maestru de talia lui Geo Bogza? O fi scos Arghezi

cireşe la vânzare, chiar în faţa casei, însă eu reprezentam o nimica toată, comparat cu poetul naţional. Iar cei ce se-aprovizionau de la „ferma” mea agro-literară cu fructe, legume şi struguri nu plăteau niciodată. Că doar îmi erau neamuri şi prieteni. Şi nu se făcea să jupoi şi pielea de pe ei, cum procedau vecinii de prin împrejurimi, când cereau cât nu face ieşind cu lădiţele pline la poartă. Şi-am întors-o şi eu ca la Ploieşti, spunându-i poetului:

— Maestre Bogza, mă grăbesc tare mult! Las coşuleţul la matale, iar în privinţa finanţelor discutăm altă dată...

— Fie şi-aşa, s-a învoit oarecum suspicios Geo Bogza, am să notez ce-mi aduci, iar la sfârşit de lună ne socotim! în afară de asta, mi-a spus Radu că-l interesează şi pe el nişte piersici... A văzut ce mi-ai adus ieri şi-a rămnit şi el.

Bucuros c-am scăpat cu faţa curată, am zbughit-o spre farmacista ce m-aştepta cu „Furanthril”-ul.

Peste vreo două zile, cam spre seară, cine credeţi că-mi telefonează? Geo Bogza.

— Matale eşti, măiestrică?

— În carne şi oase, maestre! Dacă-mi dau bine seama, aţi purces să-mi răsfoiţi cartea... Altminteri, de unde l-aţi mai fi scos pe „măiestrică”?

— Aşa-i! Mi-ai mâncat sufletu’ cu năzbâtiile matale, dar nu-mi mai las lupa din mână... Scrii despre oameni şi evenimente cunoscute mie, şi ţin neapărat să-mi dau seama cum te descurci! Până acum, e bine... Să vedem ce-o fi mai departe! Transmite-i salutări bulgăroaicei şi mulţumiri pentru mamuţi...

— Care mamuţi!

— Păi cum să le zic, altfel, roşiilor ălora uriaşe? Nu numai că-s mari, cât un cap de copil, dar mai sunt şi gustoase pe deasupra... Acum te las, măiestrică, fiindcă mai am de citit! Leka noşti...

Uimit de cunoştinţele maestrului în materie de bulgărească, căci „leka noşti” înseamnă noapte bună, fără să vreau, i-am răspuns şi eu:

— Spasivo, master pisatel!

În rusă, fiindcă bulgara era domeniul lui Penke. Însă şi ruseasca mea, vai de capul ei, suna ca un dialect încă necunoscut în RSFSR.

Până n-a terminat „Aventurile aproximative”, spre cinstea mea, Geo Bogza nu s-a lăsat. Înfrânsese dificultă-

ţile pe care le avea cu ochii. Şi, cam din două în două zile, când dimineaţa, când seara, îmi telefona să-mi ceară lămuriri asupra unor evenimente narate în carte. Măgulit, tulburat la culme, nu-mi mai încăpeam în piele de bucu-rie. Şi, cât a durat descifrarea volumului, n-am mai călcat pe la maestru. Ştiam că era dornic de fructe, însă n-aş fi vroit să-şi imagineze că plătesc în natură lectura unei proze atât de neserioase. Căci, de-ar fi fost ceva grav, dificil, plin de substanţă, nu-şi mai pierdea Geo Bogza vremea cu mine. Cel puţin cam asta îmi umbla prin cap.

Până în ziua fericită, când mi-a telefonat iarăşi:

— Măiestrică, felicită-mă! Am dat gata volumul...

— Slavă domnului c-aţi scăpat şi de osânda asta! Oarecum mă simt, nu ştiu de ce, cam vinovat...

— Nu-i cazul! mi-a replicat. Cartea nu-i rea, în ciuda multor libertăţi de limbaj, pe-alocuri cam de folclor extravilan, însă merge... Până-ţi apare şi volumul următor, sper să stau mai vânjos cu vederea. Şi neapărat am să te citesc...

Legume, fructe şi belele

Vreo trei ani, unul după altul, am întreţinut relaţii din cele mai rodnice cu Geo Bogza. Pe toate planurile. Îl aprovizionam cu cireşe, piersici, mere (Dublu roşu delicious, Winter-banana, Jonathan), şi, mai ales, struguri. Din care cel mai mult îl plăceau muscat-hamburgul, afuz-aliul şi coarna neagră, căreia, în Oltenia, la Maica-Mare de la Poiana, i se mai spunea şi „ţâţa-caprei”. Başca tomate „mamut”. Iar domnia-sa mă aproviziona cu parale,

neacceptând nimic pe de-a moaca, ba din contra, plătin-du-mă la preţ de ‚Athenée Palace”. Cu remiză 15%! Întrucât nu cântărea marfa, mulţumindu-se cu greutatea declarată de mine, mai mă spălam de păcate punându-i mai mult în coşniţă decât atârna în realitate. Iar în afară de leuşteni, de fiece dată ce-l vizitam, mă trăgea pe terasă, silindu-mă să iau loc pe-un scaun ţeapăn, din lemn de stejar, şi să ne mai întindem la vorbă. (Un singur lucru nu-i spuneam: că produsele erau cumpărate de la vecini, cărora le reveneau şi banii).

Toate îl interesau. Şi probleme de agricultură, şi de literatură. Mă iscodea dacă stropesc roşiile şi fructele, în special strugurii, cu ce anume şi cum trebuie spălate, pentru a fi curăţate de insecticidele şi pesticidele utilizate. Pe cealaltă temă, era curios să ştie ce mai e nou printre tinerii poeţi sau prozatori, care-mi onorau ograda, cum arată, ce scriu, dacă se descurcă în viaţă, ce volume au mai scos.

Însă cel mai pasionant era când se pornea să povestească. Din experienţa de viaţă a domniei-sale. Călătorii, oameni, fapte, locuri. Când îi destăinuisem că bunicu-meu dinspre tată se trăgea de la Măţău, spre surprinderea mea mi-a descris la amănunt zona. O călcase cu piciorul, şi rucsacul în spate, cu decenii în urmă. Iar când începea să-şi nareze necazurile avute cu beteşugul oaselor, suferind din anii fragezi de-o bizară sciatică şi spondilartroză, care-l ţintuiau luni întregi la pat, nu-mi venea a crede că-i cu putinţă aşa ceva. Priveam la dânsul şi-i spuneam, cam pe şleau:

— Maestre Geo, nu-i cumva ceva în legătură cu vreun fenomen de autosugestie?...

— Bată-te norocul de Toma-necredinciosul! Păi cum să mă autosugestionez spre răul meu? Şi-acum, când pornesc la plimbare spre pădurea cte la marginea Ghermăneş- tiului, mai mult mă târăsc decât păşesc. Cu vreun an sau doi în urmă, hălăduiam printre tufani, jugaştri şi carpeni ceasuri în şir. Astăzi, nu mă mai încumet. Dacă rămân ţeapăn în mijloc de pădure?... Dar

fiindcă tot pomenişi de auto, n-ai avea putinţa să ne repezim împreună până la bufet, să luăm nişte bere?

— Pe jos?

— Păi n-am zis de auto? Cu tărăboanţa matale…

— Dar se mai pune întrebarea? Imediat ne-mbarcăm!

Monumentul naturii, care era numai în şort şi sandale, intră în casă şi-şi trase la iuţeală o pereche de pantaloni pe dânsul şi-o cămaşă cadrilată. Mişcându-se ca o svârlugă, mă uitam la dânsul şi mă tot întrebam: „Cum e oare posibil, la etatea asta, să posezi o carnaţie de flăcău taman bun de peţit?”

Se vede, însă, că-n neamul dânşilor era ceva cu codul. Genetic. Fiindcă şi Radu Tudoran arăta la fel. Iar amân- doi înotau zilnic, în Snagov, ca nişte campioni. Iar când, odată, mi-a fost dat s-o cunosc şi pe sora maeştrilor, cea mai în vârstă dintre copiii confecţionaţi de părinţi, mi-a venit să mă crucesc. Şi când mi s-a spus că-i „dădica” dânşilor, şi când am avut în faţă imaginea unui bibelou de porţelan. Era atât de fragedă în obraji, iar ochii îi scânteiau atât de vioi, încât nu i-ai fi dat mai mult de cincizeci de ani. Şi ceva în plus, hai să zicem. Deşi, după cum am aflat, se-apropia cu paşi repezi de cote mult mai înalte.

Pe când ne-napoiam de la bufet, cu sticlele de bere în portbagaj, i-am zis maestrului Bogza:

— Ia priviţi pe partea stângă a şleaului, şi spune- ţi-mi dacă nu-i fragă, nu-altceva!

— De fătuca aia vrei să spui? m-a întrebat Geo Bogza. Bată-te norocul de ’oţ! Îţi mai umblă ochii după prostii, ai?

O văzuse totuşi înaintea mea, după cum a rezultat din remarca dânsului. Şi-o şi înregistrase. Ce era să-i mai răspund?

În schimb, aruncând privirea spre maestrul care tăcea cufundat în gânduri, am observat că mă examina pe sub sprâncenele stufoase şi-ncă abia argintate. Iar pe buze-i flutura un zâmbet subţire. Simţind nevoia să trecem la un alt subiect, mi-am luat inima-n dinţi şi l-am întrebat:

— Maestre Geo, vă citesc regulat tableta săptămînală… Şi pe cele publicate în vechea formulă a

„Contemporanul”-ui, şi pe cele de-acum, din „România literară”... Le-aveţi scrise mai demult?

— Nici vorbă! Sunt chinul meu de fiece zi. Mi-e tare greu să le aştern pe hârtie, mai ales cu vederea vătămată... De aceea, măiestrică, am un scris atât de lăbărţat, cu litere de-o şchioapă şi groase cât sfoara de blănar!

Reîntorşi acasă, la maestru, am descărcat maşina şi ne-am dus spre debarcader. Să privim lotuşii. Ceea ce mă mira, era faptul că-n niciun alt loc, de pe malurile Snagovului, nu băgasem de seamă să existe atari păduri de frunze, suliţe şi flori nemaipomenite. Ţâşnind de-a dreptul din apă. Tot Geo Bogza m-a lămurit:

— Pare-mi-se că ţi-am mai spus... A fost hachiţa nevesti-mii. De la câţiva lotuşi, plantaţi la nimereală, acuma nu mai ştim cum să le stăvilim răspândirea. Dacă o ţin tot aşa, peste decenii s-ar putea ca suprafaţa lacului să fie doar o junglă de lotuşi! Îţi plac?

— Nemaipomenit!

— Bun! Am să ţin minte... Acuma, din păcate, încă nu-i timpul lor!

Iar peste vreo trei săptămâni, Geo Bogza mă suna:

— Măiestrică, vezi c-o să-ţi aducă poetesa noastră, cred c-o ştii, un lotus înflorit. Pentru bulgăroaică! Din partea mea şi-a neveste-mii...

Peste nicio jumătate de ceas, maşina soţilor Rusan era în faţa ogrăzii. Şi au extras anevoie din „Lada” dânşilor o umbrelă uriaşă, frunza propriu zisă a plantei, din mijlocul căreia ardea flacăra purpurie a unei flori de lotus.

Îl vizitau adeseori pe Geo Bogza. Aflaseră, încă mai demult, că am o fermă la Tâncăbeşti, însă nu ştiau unde se găseşte. Acuma aveam ocazia să mă fălesc şi eu. Dacă nu cu lotuşi, barem cu roadele livezii, viei şi grădinii. Cu atât mai mult cu cât ştiam că şi dânşii se ocupau de mica agricultură, posedând o casă de creaţie. Undeva, parcă pe malul Neajlovului, la Comana.

Mai către toamnă, să zic c-o fi fost prin ’83, am

purces să fiu vizitat frecvent de poetul Dan David. De la Bertea. Unde se afla, după cum susţinea originalul autor al romanului (că scria şi proză-poematică) „Şarpele fără clopoţei”, însăşi capitala Europei. Iar „podul cu fân”, cabinetul său de creaţie, pe care am avut prilejul să-l şi vizitez, exista în realitate. Trăsnită chestie. Deasupra unui fost grajd, unde, la „parter”, poetul îşi avea odăile pentru odihnă, David organizase un birou nemaipomenit. Cu bibliotecă (uriaşă), masă de lucru, şi fânul alăturea, mai către fundul uriaşei încăperi. Nenorocirea, însă, era că accesul se efectua urcând o scară destul de fragilă. Cum sunt scările pentru culesul merelor. Eu unul, n-am avut curajul nici măcar s-o încerc. Ca rezistenţă. S-a urcat Penke, dar şi ea ajutată de Dănuţ, şi mi-a povestit despre minunăţia din „podul cu fin”.

La o nouă vizită, David m-a rugat, din adâncul inimii, să-l duc la maestrul Bogza. Să-l vadă şi el, în carne şi oase. Ezitam. Neştiind cum o să-i pice singuraticului monument de la Ghermăneşti. Însă m-a liniştit slăniceanul:

— Tataie, dar Geo Bogza mă cunoaşte!

— De unde şi până unde? m-am mirat eu.

Îi povestisem maestrului despre originala făptură de la Bertea, ca şi despre „podul cu fân”, iar dânsul nu-mi pomenise nimic despre el.

— Foarte simplu! m-a lămurit Dănuţ David. I-am trimis o carte, prevăzută cu-o dedicaţie mormântală, în care-i spuneam cât îl iubesc, iar Bogza, maiestatea sa Geo, ce crezi c-a făcut?

— De unde vrei să ştiu?

— Mi-a răspuns, însă printr-o telegramă vrednică de muzeul literaturii române! Le-am recitat-o tuturor băieţilor din generaţia mea, ca să ştie şi ei cât mi-s de măreţ... O ştiu pe dinafară, inclusiv erorile comise de telegrafist, la transmiterea ei!

După ce mi-a declamat şi mie textul aforistic al maestrului, care, într-adevăr era de pomină, sunând cam astfel: „Toate miresmele acestui univers, să se abată asupra podului cu fân din Bertea!” Dănuţ a insistat:

— Mă duci? Zău tataie, te rog... Când o să mai aibă Geo Bogza prilejul să vază cum arată un primitiv de ia Coţofelnicu, domeniul poemelor mele?

Ce să-i fac? Nu mă puteam pune cu nărăvaşul stihuitor. Aşa c-am telefonat maestrului, să-l întreb dacă-i dispus să primească vizita noastră. Mi-a răspuns pe loc:

— Adă-l neapărat! Mi-au plăcut trăsnăile lui...

Chiar că Geo Bogza îl prinsese bine, dintr-un singur cuvânt, pe dulcele meu tânăr prieten. Căci David, pătrunzând în ograda maestrului, l-a şi îmbrăţişat, de parcă i-ar fi fost tată bun, dând să-i sărute mâna. Iar clientul meu se lăsase, amuzat, pe seama bâzdâgăniilor berteanului.

— Maestre, zău că eşti un vrednic patriarh al poeziei române! Dar de ce nu mai scrii, bre, şi-alte poeme? Hai, spune deschis, că nu-s din ăia, care să fure ideile...

— Ce te face să crezi, năstruşnicule, că nu mi-i casa plină de stihuri? Ai răbdare, c-or să apară şi ele, cât de curând...

— Zău? Păi atunci haide să bem ceva... Sărbătorim evenimentul!

Geo Bogza, vizibil încurcat, a adus din bucătărie o sticlă de-un litru, plină c-un lichid tare negricios. Şi ne-a spus:

— Îmi pare rău, dar n-am în clipa asta altceva... E cam poşircă, însă vin curat. De la vecinii mei din sat...

Dănuţ David, niciuna nici două, a înşfăcat sticla şi-a umplut la mare urgenţă paharele existente pe masă. Şi-n care, mai mult ca sigur, fusese nectar sau suc de ananas. Şi l-a liniştit pe Geo Bogza, care-l examina atent, scrutându-i făptura pe sub sprâncenele sale zbârlite:

— Păi vinu' de casă-i ăl mai bun! Fără piatră, fără alte otrăvuri... După ce-l dăm gata, că la mine nu ţine prea mult, trecem pe prăştină, că v-am adus şi eu nişte lichid inflamabil...

Bineînţeles, maestrul nu s-a dat în vânt după tăria dăruită de David. Şi nici după cărţălăul oferit de consăteni. David, însă, da!

Aşa că, Geo Bogza supunându-l obişnuitului său interogatoriu, vroind să afle cine e, cine-i sunt părinţii, cum arată satul, ce lucrează, ce-are de gând să mai scrie, Dan David s-a dezlănţuit. Oferindu-i un „show” personal, de-a rămas maestrul încântat.

Chestia mi-a mărturisit-o chiar Geo Bogza, într-una din zilele următoare, comunicându-mi:

— Mi-a plăcut bidiviul de David! Din ăsta o să iasă ceva... Dacă-ţi mai pică prin bătătură şi-alţi poeţi, nu te feri să mi-i aduci şi mie. Sunt dornic să-i simt cum clocotesc de viaţă. Căci aşa eram şi eu, ehe, cândva odată, foarte de demult!

Iar în anul următor, în vara lui ’84, i-am transportat la oaza maestrului pe soţii Brumaru. Tamara şi Emil. Poetul gingaşelor plante, legume, fructe, mirodenii şi-alte produse „O.L.F.”.

Şi eu de unde mai iau muscat-hamburg?

Nemaiputând face faţă atâtor campanii agricole, de primăvară, vară şi toamnă, în ’84, în plin decembrie, mă mutam mai către nord de Ploieşti. La Găgeni. Conside-rând că, la vârsta noastră, nu mai aveam când pridi cu treburile grădinii, viei şi livezii. Sosise timpul să ne re-strângem. Pe măsura puterilor ce ne mai rămăseseră.

Dar nici aici nu ne-am liniştit. Căci, în pofida tuturor greutăţilor, şi pe petecul de pământ ce-l cumpăraserăm, cu casă cu tot, mult mai modest decât cel de la Tâncăbeşti, n-am avut pace până n-am sădit cinşpe meri (Dublu roşu delicious, Winter-banana şi Ionathan, plus un New-Jer-sey), ca să ne reamintim de livada abandonată, precum şi

vreo treizeci şi ceva de butaşi de viţă de vie. Însă din- tr-un soi ce nu cerea să fie îngropat iarna, şi nici stropit cu tot felul de blestemăţii.

În graba plecării, fiind înnebunit de drumurile necesitate cu căratul cărţilor, mobilelor şi-altor angarale existente într-o gospodărie, neglijasem să-i comunic maestrului Geo noii mei parametri geografici.

Ceea ce, drept să fiu, era cam urât din partea mea. Dar nu şi din cea a domniei-sale! Căci, prin februarie, pe când stăteam la gura sobei tăinuind cu bulgăroaica de nevastă-mea, cam spre seară, deodată s-a pornit să ţârâie telefonul. Am ridicat receptorul şi... mi-a venit tonul. Atunci mi-a atras atenţia Penke:

— Măiestrică, lasă-l să sune de patru ori. Poate că-i provincia!

Aşa obişnuiam să numim chemările din capitală, prin prefix, când cuplarea acţiona mai anevoie, „ne sună provincia”. Şi-am procedat conform poveţei. La a cincea strigare (nu a îngerilor), am auzit în receptor un glas nespus de drag:

— Ce faci, măiestrică? Te muţi din preajma noastră, fără să dai de veste?...

— Mulţumesc de întrebare şi, totodată, iertare! Mă recunosc culpabil...

— Bine zis, căci chiar aşa-i! Dacă ai şti cât m-am chinuit, până ce ţi-am aflat numărul de telefon! Noroc că ai prieteni la editură, care mi l-au transmis... Mă rog, hai, treacă de la mine, şi să fii iertat! Că multe mi-a fost dat să iert, în lunga mea viaţă, greşiţilor noştri. Pe unde vin Găgenii matale? M-am uitat pe hartă, cu lupa fermecată, şi n-am dat de numele ăsta... Şi ştii bine doar că-mi cunosc Prahova natală ca pe degete!

— Găgenii fac parte din comuna Păuleşti... Loc de importanţă istorică!

— Păi spune-aşa, bată-te norocu’! Cum să nu fi auzit de Păuleşti? E loc frumos, împădurit, cu aer bun şi cu-rat...

Cum te-ai aranjat?

— Deocamdată locuim într-o baracă, până să ne mutăm în casa nouă!

— Ţi-ai cumpărat casă nouă? s-a minunat maestrul.

— Casa-i veche, din paiantă, dar o meremetisim noi ca nouă! i-am explicat. Dumneavoastră ce mai faceţi, sănătos, voinic?

— Mai mult voinic decât sănătos! Ei gata, bine c-am dat de matale. Complimente bulgăroaicei... Apropo, că venii vorba de dânsa, eu de unde am să mai iau muscat-hamburg? Ei?

— Nu vă faceţi griji! Peste trei ani o s-avem struguri. O viţă nemaipomenită. Se cheamă perlă de Zala... Muscată, tămâioasă, bogată în rod, şi-aşa mai departe!

— Lasă-mă-n pace cu „mai departe”... Crezi că trei ani sunt chiar atât de puţini? Totuşi am s-aştept. Că răbdător am fost toată viaţa!

Şi m-a mai sunat maestrul Geo Bogza. În primăvară. Să întrebe de sănătatea noastră şi cum creşte perla. I-am furnizat toate amănuntele, mai ales în privinţa viţei, şi iarăşi i-am mulţumit.

Cu prilejul schimbării prefixului (6.02.1988)

Mirat, în urma ultimei noastre convorbiri, că nu se mai interesase de „muscat-hamburg”, intrasem la idei. Nesănătoase. Să-şi fi pierdut oare Geo Bogza încrederea în mine, cum că n-am să-l uit, aşa după cum îi făgăduisem? Sau era cumva suferind?

Era. Telefonând, mai către toamnă, să-l anunţ că obţinusem primii trei ciorchini de ,,perlă de Zala”, doamna dânsului m-a informat că maestrul se afla internat la Otopeni, ca să-şi îngrijească iarăşi pârdalnica aia de lombo-sciatică. Am rugat-o să aibă grijă de sănătatea

Omului de piatră, de foc şi de pământ, şi să-i transmită din partea mea şi-a bulgăroaicei cele mai bune urări de înzdrăvenire.

Iar într-o sâmbătă din 1988, care cădea pe 6 februarie, m-am grăbit să-i telefonez din nou maestrului. Pe 8 ale lunii trebuia să împlinească optzeci de ani. Înţelegeţi? 80!

A răspuns numaidecât.

— Ce-i cu matale, măiestrică, bată-te norocu'? Ţi-ai mai adus aminte de mine?

— D-apăi cum, maestre Geo? Să nu vă zic eu un „La Mulţi Ani"?

— Mulţumesc mult! înseamnă c-ai rămas acelaşi bătăuş... Mereu ţii să le-o iei înainte altora. Încă o dată mulţam frumos, şi transmite salutări bulgăroaicei!

Uite, la asta nu mă gândisem. Toată presa literară avea să-i adreseze aceleaşi urături şi colindeţuri, bineînţeles la data respectivă, iar eu le luasem bucăţica de la gură. Barem atâta bucurie să-i fi adus şi eu lui Geo Bogza! Mult mai puţină decât îmi oferise, până atunci, prilejul de a-i fi livrat o vreme fructele pe care le iubea atât de mult.

Când am pus la loc receptorul, mi-am amintit brusc, nu ştiu de unde şi până unde, de plopul lui Geo Bogza.

Acela pe care avea obiceiul să-l deseneze, cu mâna sa şi să-l prezinte cititorilor de fiecare 15 ianuarie, ziua marei aniversări a poetului unic Mihai Eminescu. Pentru care avea un adevărat cult. Lângă tableta de rigoare din „România literară", totdeauna se afla şi silueta unui plop vânjos, nesupus vânturilor şi vitregiilor vremii.

Oricât m-am străduit să-mi forţez memoria, n-am fost în stare să aflu dacă în ograda maestrului, sau pe lângă ea, se găsea vreun plop asemănător. Poate era, poate nu, însă un lucru l-am dedus precis. Însuşi Geo Bogza arăta ca un plop. Înalt şi vajnic, mereu privind spre depărtări.

Dacă mi se prinde ca lumea „perla de Zala", acum

întinsă pe boltă, nădăjduiesc ca la următoarea aniversare, când va împlini încă un cincinal, să-i pot păstra şi duce câţiva ciorchini. Ca prinos al dragostei ce-i port. În cazul vreunei întârzieri în dezvoltarea normală a viţei, intenţia rămâne valabilă. Pentru celălalt cincinal. Când, mai mult ca sigur, voi recolta măcar nouă kile de muscat (în varianta perlă). Ca să consune cifrei de nouăzeci! La urma urmei, de ce să n-avem răbdare?

MEŞTERUL MANOLE N-ARE ASTÂMPĂR_____

Ce-ţi poate ieşi în cale...

De ce să m-ascund după deget (eventual degete, că-s cam mare)? Ce mai tura-vura, am boala călătoriilor. Cu maşina. Pe patru roţi, plus a cincea, de rezervă. În spe- cial de când m-am despărţit de „Bombiţă" („Fiat"ul meu 600 D), şi m-am procopsit cu „Superbombiţa". De astă dată o ,,Dacie-1300 EL". Altă marfă, alt consum, altă viaţă!

Pe când rulam, în limitele regulamentului circulaţiei rutiere, cu vreo 80 pe oră, abia am avut timp să nu-l calc pe trăsnitul ce mi se zvârlise în faţa bolidului, semna- lizând disperat. Cu mâinile, nefiind prevăzut cu claxon şi faruri halogene. L-am blagoslovit, citând câţiva mucenici ortodocşi, şi l-am urmărit în retrovizor. Să constat dacă scăpase nefluierat de aripa din dreapta. Care trecuse doar la câţiva centimetri de impozanta statură a dihaniei. Căci om nu-mi venea a-i spune. În plină vară, umbla lela pe şleaurile Dobrogei, îmbrăcat într-un trening albastru, cu adidaşi în picioare şi scufiţă roşie pe ţeasta capului. Plus două rucsacuri, unui în cârcă şi celălalt pe braţul stâng.

Când am văzut că dădea a lehamite din mână, ca apoi să se-aşeze necăjit pe marginea şanţului, în aşteptarea bunului samaritean, deodată mi s-a făcut milă de individ. Şi-am frânat. Însă nu corespunzător de atent, ca să evit mormanul de nisip de pe acostamentul şoselei. În care m-

am oprit. La ţanc. Dincolo de el, mă aştepta gropanul pe care, probabil, trebuia să-l umple. Manevrând ca un as, dă-i înapoi, dă-i la stânga, dă-i la dreapta, am evitat primejdia ce mă păscuse. Şi-am nimerit în şanţ. Lângă săpăturile arheologice pomenite mai sus. Însă suficient de adânc şi el. Ambalând motorul în exces, peste cinci minute eram afară. Din maşină. Oricât îmi tocisem cauciucurile din faţă, patinând pe bălăriile de pe fundul tranşeei, „Dacia” n-acceptase soluţia propusă. De-a reveni pe carosabil.

Disperat, de data asta eu, am pornit să gesticulez cu-amândouă braţele. De parcă aş fi fost la bordul unei baleniere, şi semnalizam apariţia cetaceului. Atunci am realizat cât însemnase intenţia de a-l încărca pe autostopist. Intenţie sesizată şi de acesta. Căci l-am văzut gonind spre mine, sprintând ca la curse. Cu rucsacurile asupră-i.

Când s-a rezemat, gâfâind lejer, de bordul „Daciei”, maşina a luat-o la vale. Lunecând în şanţ total. Gata-gata să se răstoarne. Dar tipul în trening m-a liniştit imediat:

— Maestre, nu-ţi fă probleme, că-n doi timpi şi trei mişcări o scoatem!... Conform principiului: bine faci, bine găseşti!

Mirat că mi se adresase cu „maestre”, fără să aibă habar despre identitatea mea, l-am avertizat:

— Nu ştiu pe ce te bazezi, omu’ lui Dumnezeu, calificându-mă aşa, şi nici ce bine oi fi făcut dar probleme îmi pun. Destule. La vârsta şi greutatea mea, slabă nădejde să te pot ajuta la împinsul „Bombiţei”... Nu mă ţin puterile!

— Păi nici că-i nevoie! Singur o scot... Cât ai zice peşte! Mi-s în meserie... Manole mă cheamă, şi nu Soarbe-Zeamă!

— Docher, contructor, macaragiu? Sau zidar, ca Manole din poveste?

— Mai rău, maestre! Profesor de educaţie fizică... Ba chiar mă doare-n suflet că nu mă ştiţi, de vreme ce suntem şi vecini!

Pe loc am intrat la idei. Negre. Mă ia cu maestre, cu Manole, acuma cu vecini, înseamnă că-s în pom. Ce vrea

ăsta? Şi, schimbând registrul, am dat să clarific situaţia:

— Nu prea ţine, bătrâne! Nici cu meşterul Manole, nici cu educaţia fizică... Şi-apoi, de unde şi până unde suntem megieşi?

— Foarte simplu! Amândoi locuim în Găgeni... Eu mi-s profesor şi directorul şcolii de lângă matale, iar pe dumneata te cunoaşte o lume întreagă, mai bine zis tot satul. Numai tălică n-ai auzit de mine!

— Ba da! Stai niţel, că parcă mi-a vorbit Petrăchiţă de-un oarecare Vasilescu... Matale eşti?...

— Eu! în carne şi oase... Vasilescu-i numele de familie, însă oamenii mă ştiu de Manole! Acum dă-te matale la o parte, să m-apuc de maşină.

L-am ascultat. Şi mi-a fost dat să văd ceea ce nici la cinema n-am văzut. Un om luând în cârcă ditamai „Dacia". Când „Bombiţa" s-a aşezat liniştită pe patru roţi, la marginea carosabilului, am răsuflat uşurat. Vasilescu, în schimb, nu mai răsufla. Deloc. Înspăimântat, l-am chestionat imediat:

— Ce-i cu matale, meştere Manole, ţi-i rău? De ce nu mai respiri?

— Cine-i deşteptul care zice că nu respir? Respir, şi-ncă ţeapăn, dar în stilul meu. Ceva din hata-yoga. După eforturi mai aparte, ţin aerul în piept, să-mi dilat alveolele pulmonare...

L-am privit atent. Într-adevăr, respira. Iar când şi-a expulzat aerul din plămâni, numai că nu m-a doborât 1a pământ. Noroc că m-am ţinut de „Bombiţă". Care iarăşi s-a autopropulsat în şanţ. Cu mine cu tot. Însă Manole, întocmai ca Manole din legendă, a luat totul de la început. Şi iar am avut maşina în poziţie de pornire. Dar cu frâna de mână trasă. Ca să nu mai păţim şi-alte pocinoage.

Mă uitam la profesor minunându-mă. N-aş fi zis că posedă atare forţă. Dacă-l judecai după cum umbla în-ţolit, nu dădeai doi bani pe el. Altminteri, apreciindu-l fără haine, arăta bărbat zdravăn, înăltuţ, şaten deschis, cu ochi râzăreţi şi privire deschisă, examinând cu infinită curiozitate ceea ce-l înconjura. Inclusiv persoana

subsemnatului. Intrigat l-am întrebat:

— Ce nu-i în regulă, meştere? Mi-am uitat vestonul deschis la nasturi?...

— Mai rău, maestre! mi-s surâs sportivul profesor. Mă miram de greutatea matale... De unde-ai adunat atâta belşug de carne pe-un trup nevinovat? Nu-i bine, şi nici sănătos. Dacă te-ai lăsa pe mâna mea, într-un lună nu mai rămâne nimic din personalitatea dumitale. Scoţ şi sufletu' din tălică, nu numai surplusul!...

— Slavă Domnului, că nu-mi trece aşa ceva prin cap! Ca glandular, mă simt bine cum sunt, şi nu mă dau pe mâna nimănui... Uite, ştii ce? Am altă propunere. Hai să gustăm niscaiva întăritoare. Vreun sandviş, o bucăţică de cârnăcior, puţintică brânzică...

Privindu-mă încântat, profesorul s-a declarat numaidecât de-acord.

— Maestre, ţi-a fost dantura aurită! Că mi-i şi-o foame, de-aş băga în mine şi beton expandat... Ai ceva deale gurii? Când ai să vezi cât mi-s în stare să vâr în burdihan, precis rămâi cu gura căscată. Şi n-o să mai ai ce pune în ea. Există mâncărică la bord?

— Ioc! De niciun fel, de nicio culoare... Mergem la primul motel, că mai toate-s dotate şi cu restaurante, şi-i dăm drumu'. Consideră-te invitatul meu.

— Mersi, maestre! Mai bine aveai merindele la-ndemână... Mă rog, asta-i viaţa. Neavând altă soluţie, peste cincizeci de kilometri, dacă mai ai benzină, tragem la „Istriţa"... Că-i în drum. Nu mergeai spre Tulcea?

— Exact! în căutare de-o oază piscicolă... Dacă mi-ai fi citit cărţile, ai fi ştiut că-s pescar de excepţie!

— Iar eu, maestre, de-aşijderea! Fără să-ţi fi văzut vreun volum...

Relaţii reciproc avantajoase

La motelul ,,Istriţa" ne-am cunoscut mult mai în

detaliu. Stând îndelung de vorbă. La umbra unui parasolar bătrân, că de-aia arăta ca un ciur, şi lângă câteva blide cu „energetizante” (ciorbă de burtă, tuzlama, cârnăciori olteneşti – în Dobrogea? — başca fripturele). Şi n-am regretat, nici atunci, nici peste ani, că-mi ieşise în cale un real personaj de roman, bun de băgat într-o acţiune forte.

Profesorul, dar şi directorul, încă tânăr, plecase, renunţând la câteva zile de vacanţă, într-o investigaţie pe teren. Ţinea cu tot dinadinsul să realizeze chiar în acea vară o expediţie în Deltă. Cu elevi din şcoala sa, mari amatori de excursii, culeşi de prin clase mari şi de mijloc. Pregătise necesarul – documentaţie birocratică, aprobări, echipament special (corturi, saci de dormit, utilaje de pescuit şi de studiat flora şi fauna locală), numai locul pentru instalarea taberei mai rămăsese de stabilit. Şi ezita între împrejurimile Sulinei sau Tulcei.

— Şi ce rost are expediţia voastră? am devenit brusc interesat.

— Cercetarea Deltei, fenomen geografic absolut necunoscut copiilor, precum şi educarea lor, pentru a se descurca în condiţii vitrege, sau, în cel mai bun caz, în situaţii noi, imprevizibile... De-aceea am botezat-o „Expediţia Nisetrul 2”!

— De ce „Nisetrul”? Nădăjduiţi să daţi şi peste atari relicve în apele Sulinei, sau, mă rog, ale altor braţe?

— Nu! însă sună frumos şi incitant... Poate-or învăţa astfel mai ţeapăn la „Ştiinţele naturii”. Punând elevii în contact cu mediul respectiv...

— Şi de ce „2” şi nu „Nisetrul 1”?

— Păi da’ na! Prima expediţie, din anii trecuţi, care ar fi trebuit să se cheme „1”, din păcate nu s-a mai realizat. Decât parţial. Din lipsă de inventar sportiv, ca să-i spun şi-aşa...

Cât am locuit la motel, nevoiţi fiind să rămânem la „Istriţa”, din pricina „Daciei”, că se-ncăpăţâna să nu funcţioneze. Vasilescu s-a dovedit om de nădejde, plin de iniţiative, descurcăreţ şi util.

Aducând mecanici de la Constanţa, a dat şi el o mână de ajutor, încurajându-i la depistarea defecţiunilor săvârştie tot de ei, mari specialişti. Manole n-avea habar de mecanică auto, însă la mecanică umană se pricepea. Cum îi prindea umblând cu fofârlica, se ţinea de capul lor sâcâin- du-i şi obligându-i să ia totul de la capăt, până ce şmecherilor li se făcea urât de viaţă şi, de voie de nevoie, se puneau serios pe lucru. În cele din urmă, reuşise ceea ce nu mi-ar fi izbutit cât îi lumea şi pământul. „Bombiţa" fusese reparată, socotelile cu motelul puse la punct, directorul fiind şi-un eminent matematician, nu numai profesor de educaţie fizică. Ce, nu era şi-asta un fel de-a băga educaţia în capete? Ba bine că nu! Mai ales când săvârşeau grosolane erori de adunare. Care ne-ar fi păgubit cu peste câteva sute de lei. Învăţasem şi eu, învăţaseră şi ospătarii, învăţase şi recepţionerul. Şi câştigaserăm cu toţii. Personal, experienţă, iar indivizii serioase elemente de etică.

În orice caz, când m-am întors din călătoria ucigaşă, ca să-i zic şi-aşa, eram alt om. Cu conştiinţa curată, întrucât nu izbutisem să „omor" niciun peşte mai de doamne-ajută. Plus că-mi câştigasem şi un prieten. Adu- cându-l acasă pe director, sănătos şi nevătămat, funcţio- nându-i toate piesele, şi predându-l în bună stare Aureliei, soţia sa. N-o chema Ana, ca pe soţia constructorului de mânăstiri, însă nici mult nu mai avea, până să arate ca muruită de vie. Căci bărbatu-său îi mânca sufletul. După cum mi-am dat seama mai târziu. Cerându-i, cu zâmbetul pe buze, să-l ajute la întreţinerea şi dezvoltarea prestigiului şcolii ce cu onoare conducea. El, iar nu plăpânda femeie.

Pe biata Aurelia o şi anunţase când îl predasem:

— Fată dragă, eşti norocoasă! De două ori. Mai întâi că-l cunoşti pe maestrul nostru, şi-apoi, aici e-aici, fiindcă datorită lui, care m-a cărat pretutindeni în Deltă, ai să devii comandant-adjunct al expediţiei. Având ca misiune îngrijirea, hrănirea şi supravegherea copiilor...

— Care copii? s-a mirat sfânta mucenică. N-o avem

pe Ancuţa?...

— Aia s-o crezi tu, dragă fată! Dar copiii mei, de la şcoală? Nu-s şi-ai tăi, de vreme ce sunt părintele lor sufletesc?... Pregăteşte-te, că-n trei săptămâni o-ntindem la drum!

N-am mai asistat la explozia de bucurie a Aureliei. Eram lămurit.

Expediţia Nisetrul 2”

Atât de lămurit, încât numaidecât mi-am declanşat munca de organizare. În privinţa deplasării în Deltă. Nu, în niciun caz nu urma să particip la extraordinara călătorie a grupului, ci altceva nu-mi dădea pace. Cum să fac să aflu totul despre desfăşurarea expediţiei? Se afla acolo, miroseam eu, excelent material pentru încropirea unui roman pentru copii şi tineret.

Fără să-i dau de ştire profesorului, l-am abordat imediat pe copilul vecinilor de peste drum, un băieţandru la vreo paişpe ani, Găbiţă Ioniţă, şi i-am zis:

— Măi Gabi, ţi-a plăcut cărticica aia, a mea, „De-a v-aţi ascunselea”?

— Păi da’ na, cum să nu!

— Mersi. Atunci e-n regulă... Am de gând să mai scriu una. Care să se petreacă tot în Deltă. Îţi dai seama ce-nseamnă?

— Nu prea! Decât că va trebui s-aşteptăm cine ştie cât, până s-o citim şi noi...

— Ei bine, află că nu-i aşa! Nu ţi-a funcţionat coţofana... Uite despre ce-i vorba. Mi-a spus directorul vostru c-ai să fii căpitanul expediţiei organizate de şcoală. Dacă vrei să dai o mână de ajutor unui amărât de scriitor, ce nu-şi poate mâna bidiviii ca voi, atunci am o rugăminte...

— Nu-i o problemă! Fac orice pentru dumneavoastră.... Mă duc după bere la „Han”, în

pădure?... Sau umflu caucioacele „Bombiţei”?

— Fii serios! Mă ştii pe mine de beţivan, de exploatator al muncii subdezvoltaţilor? Altceva îmi trebuie. Dar să rămână între noi... Să-mi scrii, zi de zi, un soi de jurnal de bord al expediţiei voastre. Din punctul tău de vedere. Dar şi-al colegilor tăi. Păţanii, isprăvi, ce faceţi, ce dregeţi, mă rog, tot ce vi se întâmplă...

— Tot, fără să se prinză directoru’? De, ştiu eu! Îndoi-m-aş...

— Nu-ţi fie teamă, dacă află, te scap din mâinile lui. Că doar e vorba de voi, de şcoala voastră, nu de secretele unei expediţii cosmice.

— Bun! Atunci se face, a exclamat Găbiţă.

A acceptat şi meşterul Manole. Căruia i-am propus aceeaşi mişculaţie. Un jurnal de campanie. Semioficial, pedagogic, didactic. Un singur lucru l-a neliniştit:

— Şi dacă avem niscaiva necazuri, belele, dacă tragem în bară, mai e bun la ceva jurnalul?...

— Şi mai şi! Fiind realist. Autentic. Neprefabricat!

În august, când s-a întors, cu succes, „Expediţia Nisetrul 2”, pot spune că am fost încântat. Citind jurnalul de cort ţinut de Găbiţă. Iar apoi, documentul redactat de director. Care, spre mirarea mea, oarecum versat în expuneri scriitoriceşti, m-a surprins prin evidente calităţi literare. Şi, cind m-am întâlnit cu Vasilescu, l-am şi luat pe de departe:

— Ia ascultă, măi meştere Manole, ai umblat cândva pe la poezii?

— Dar bineînţeles! Umblu şi-acu’... Pentru su- fletu’ meu!

Aflând noutatea, am întreprins o adevărată campanie de săpături arheologice. Din dorinţa de-a descoperi preferinţele unui profesor de educaţie fizică. Ştiind, din auzite, despre sportivi, că nu s-ar cam omorî cu literatura şi arta, în general. Nu era aşa. Vasilescu citise şi-altceva decât legenda tizului său, avântându-se în mai toate domeniile. De la filosofie şi până la studii străine de

strâmta sa specialitate. Care, din câte am dedus, nici nu era chiar atât de strâmtă. Şi m-am simţit ruşinat.

De-a doua zi, pornind de la jurnalul de campanie al profesorului, şi recitind pentru a nu ştiu câta oară însemnările amănunţite aşternute pe hârtie de Găbiţă, am purces la drum. Mai exact – la reconstituirea a ceea ce reprezentase „expediţia Nisetrul 2”. Luându-mi note, conspectând şi prelucrând, în vreo două săptămâni am obţinut o imagine, cât de cât, a minunatei aventuri şcolăreşti. Chiar curat şcolăreşti. Deoarece lucrurile se petrecuseră la nivelul vajnicilor mei puştani din Găgeni. Iar Manole, aşa cum rezulta, fusese, în fruntea echipajului, un autentic părinte. De familie. Compusă din vreo cinşpe persoane. Pe puţin.

Plecaseră noaptea. Îmbarcându-se din halta noastră, a Găgenilor. Petrecuţi de taţi şi mame îngrijorate, de restul rubedeniilor. De parcă ar fi pornit spre polul opus al pământului. Iar nu la o zvârlitură de băţ, coleşica, preste gârlă, la marginea Sulinei.

Bietul profesor nu dormise, cât durase drumul până la punctul terminus, canalul Cardon, nici zi, nici noapte. Mereu numărase copiii, bagajele, socotise întruna, revizuind permanent necesarul de alimente, văsăraie, oale, cratiţe şi tigăi, sticlele de ulei, borcanele de dulceaţă, laptele praf, echipamentul (saci de dormit, corturi, farmacia) până ce simţise că i se face capul baniţă. Nevastă-sa, biata Aurelia, aşijderea. Că de-aia fusese cooptată coman- dant-adjunct. Mai exact, administratoarea, bucătăreasa şi îngrijitoarea liotei de copii. Dă-le biscuiţi, ceaiuri calde, acoperă-i să nu răcească, numără-i ceas de ceas, să nu se piardă careva pe drum, şterge-i la nas pe cei mai mărunţei, mai dă-le câte-un hap celor stricaţi la stomăcel, mă rog, un întreg balamuc.

Chiar mi-a mărturisit, odată, când ajunsesem la o sumară reprezentare a rolului ei:

— Maestre, e mult mai uşor să ai grijă de copilul tău decât de cei ai altora! Într-atât am fost de stresată, tot timpul, încât pe Ancuţa mea am pierdut-o din ochi, în gară la Galaţi, dar pe copiii lu' bărbatu-meu deloc. Unul n-a lipsit la apel!

Când au debarcat pe malul canalului Cardon, unde avea să fie instalată tabăra, meşterul Manole a putut răsufla liniştit. Pentru ca, numaidecât, să preia conducerea operaţiunilor de ridicare a corturilor. Iar pe la miezul nopţii, când abia izbutise să identifice componentele învălmăşite ale agregatelor, să răsufle pentru a doua oară. Adormind pe loc. Buştean. Fără să-i treacă prin minte că instalaţiile aveau să se prăbuşească una după alta, fiind montate în condiţii precare, la lumina lanternelor.

De-a doua zi, încă din zori, împreună cu nevastă-sa şi câţiva puştani mai măricei lua totul de la început. Instalând, de astă dată definitiv şi ca lumea, „locuinţele" expediţiei. Lucrând ca disperaţi, în două ceasuri terminaseră. Ca, apoi, să pună imediat apă la fiert. Pentru ceaiul de dimineaţă. Nebunie mare, şi chestia cu micul- dejun. Umblă prin bagaje după pachetele cu brânză şi biscuiţi, caută untul şi borcanele de dulceaţă, cănile din tablă emailată, ceainicele, pirostriile, aragazurile de voiaj, chibriturile şi multe alte mărunţişuri. Deşi fiecare membru al expediţiei avea sarcini precise, care biolog, care bucătar, care zoolog, care responsabil cu întreţinerea echipamentului, nimeni nu se pricepea la nimic. Şi-abia atunci a-nceput munca de autentică educare a şcolerilor. Învaţă-i cum se-aprinde un foc, cum se-aşază ceainicul pe plita aragazelor, cum se taie pâinea, cum se desface o cutie de conserve şi, mai ales, cum se spală vasele de bucătărie. Manevră necesară la fiece nouă masă. Încât, la un moment dat, aproape pierzându-şi minţile, Aurelia i-a întrebat pe „expediţionari":

— Măi copii, voi, pe-acasă, nu vă ajutaţi părinţii în gospodărie?

— N-avem când! i-a răspuns unul. Noi învăţăm. Că

de-aia-mi spune tata: „Mă, să iasă din tine inginer, nu salahor ca mine!” Iar de gătit se-ocupă mama... Când vine de la uzină... Sau de la global... De ce să spălăm cra- tiţe, de vreme ce-o să avem altceva de făcut în viaţă?

Atunci i-a sărit muştarul directorului, care l-a luat la muştruluială:

— Dacă nu-nveţi ca lumea cum se răzuie ceaunul de mămăligă, cum se spală o tigaie, sau cum se taie o cutie de sardele, n-ai să mănânci nimic! Cât ţine tabăra... Şi nici acasă. Că-l iau la o vorbă de taină pe taică-tău, şi-l îndemn să te instrumenteze. El s-a dus cu vaca la păscut ani de-a rândul, iar tu nu eşti în stare să desfaci o cutie de lapte condensat? Nu-i posibil...

După care, văzând copiii adunaţi la „distracţie”, li s-a adresat şi lor:

— Fraţilor-cumnaţilor, n-aţi ştiut-o până acum, dar sunteţi în pom! Dacă nu vă calificaţi multilateral, plecăm acasă. Neştiind să curăţaţi un peşte de solzi şi de măruntaie, nefiind capabili să fierbeţi şi să daţi la făcăleţ o mămăligă, riscăm să murim de foame... Şi n-o să vă gătească nevastă-mea toată ziua, bună ziua! Este, sau nu este?

Ruşinaţi, copiii şi-au vârât nasurile-n pământ şi s-au retras tactic. Iar peste vreo cinci minute, se pisiceau pe lângă Aurelia, Ana lui Manole, al nostru, rugând-o:

— Tovarăşă Nisetru, învăţaţi-ne să gătim, şi nu numai atât, ci şi toate celelalte... Şi spuneţi-i tovarăşului Somnu să nu ne toarne la ăi de-acasă!

Aurelia s-a şi apucat de „instrumentarea” expediţionarilor. Încântată şi nu prea că fusese botezată „Nisetru” şi că lui bărbatu-său îi ziceau „Somnu”. De altfel, fiecare membru al echipajului căpătase o poreclă de specialitate. Pe Gabi îl chema Babuşcă, pe Gabi ăl mic, băieţelul lui nea Mărin, Guvide, iar ceilalţi şi mai şi: Somo- tei, Rechinu, Fomisă, Crăpceanu, Ţiparu, Plătică sau Cleanu. În orice caz, peste vreo trei zile ştiau toţi cum se curăţă fiecare specie. Mai cu seamă dacă-i purta şi numele.

Cât au funcţionat în tabără, de data asta mai pe pro-

filul sarcinilor ce li se atribuiseră, copiii s-au mai schimbat. Încât, odată reveniţi acasă, uneori nici genitorii nu-i mai recunoşteau. Erau alţii, sau fuseseră înlocuiţi pe drum?

În orice caz, „Expediţia Nisetrul 2” a rămas în istoria şcolii. Dar şi-n analele satului. Ca şi până atunci, profesorul şi directorul a fost considerat părintele secund al copiilor. În anul următor, apelând la el, absolvenţii s-au îndreptat spre meserii, şcoli profesionale, licee de specialitate. Ţinându-se tot atât de ţeapăn, ca fizic şi stare sufletească, lua în primire generaţiile ce veneau la rând. Nădăjduind şi-acestea, din adâncul inimii, să participe la viitoarele expediţii: „Nisetrul” 3, 4, 5, şi-aşa mai departe.

Elev – la vârsta a III-a!

În vara cealaltă, până să se organizeze „Nisetrul” (3 sau 4) aparţinând elevilor şcolii, l-am mobilizat pe director să plecăm împreună în Deltă. La un pescuit de pomină, fiind de mult amândoi filoxeraţi. Şi, în cea dintâi săptămână de vacanţă, demaram spre Murighiol. În trei. Eu, bulgăroaica de nevastă-mea şi profesorul Vasilescu. Încărcaţi cu toţii, plus arme şi bagaje, în „Superbombiţa” mea.

Au fost zile de vis.

Ne-am folosit de invitaţia ce ne-o lăsase nea Barbu, tatăl albinelor, cum i se mai zicea printre cei de-o breaslă cu el. Omul activa vara în Deltă, unde se ocupa cu recoltarea mierii de „menta aquatica”, cazându-şi stupii în zonă. Iar noi am căzut pe capul lui. Obligându-l să ne găzduiască la cabana sa, să ne pună în temă şi să ne indice „locurile” de tainã. Unde mai exista şi peşte. Care să se lase la cârlig.

De n-ar fi fost meşterul Manole, poate nu m-aş fi descurcat într-o atare aventură. La etatea mea, îmi venea greu să car joarţele după mine, să întreprind săpături adânci în căutarea râmelor şerpeşti, să culeg undiţe luate

de ape, ba să mai şi străbat kilometri întregi. Când după ştiucă, biban „soleil”, când după somotei sau chiar somn. Nu prea mai ţinea figura. Şi l-am ademenit, declarându-i:

— Meştere Manole, cât îmi eşti tălică de profesor, de data asta ai să vezi cu ochii personali ce-nseamnă a preda lecţii... Şi-asta de la mine. Care-s veteran în arta pescuitului. Cu-o vechime apreciabilă în „ramură”, ca să mă exprim şi-aşa... Mă ajuţi la deplasări şi transpoarte, te-ajut să dai la japcă! Ei bine?

— Să zicem, maestre, să zicem! Uite, aşa-i viaţa. Mereu învăţăm. Unii de la alţii...

Când ne-am instalat în cabana de pe canalul Tuzlina, pe care nea Barbu ne-o pusese la dispoziţie, cărându-ne acolo cu şalupa, şi ne-am potolit sufleţelele cu nişte ceai de furaje (în aşteptarea crapului fript la proţap, de-a doua zi), la lumina becului de 2000 waţi, furnizat de luna plină, profesorul s-a pus pe povestit.

Şi-atunci am aflat că nu era novice în materie. Chiar şi mai mult, în vacanţa de primăvară îl „instrumentase” şi pe Petrăchiţă, primarele nostru, prietenul subsemna-tului şi-al său, întru găbjirea carasului şi-a crapului şa- ran. Tot la faţa locului, unde ne găseam acum. Nevastă- mea, încântată, îl asculta cu sufletul la gură. Ştia să istorisească frumos Vasilescu. Şi nu numai despre arta pescuitului. Ci şi despre cea a creşterii vlăstarelor. Mai localizat, a copiilor din Găgeni. De douăzeci de ani se ocupa de ei. Şi-am văzut că-şi iubea satul, mai intens decât sălaşul propriu. Dacă Manole din legendă zidise o mânăstire, Manole al nostru ridica generaţii de găgenari. Scoţând oameni de nădejde, serioşi, şi care-şi îndrăgeau şi-astăzi dascălul din copilărie. Niţel jenat, am întors-o şi eu, ca la Ploieşti, schimbând capul de compas şi de- clarându-i:

— Măi frate, pe vremurile mele, eram as în branşă! Astăzi, însă, când matale „instrumentezi” pescari începători, înseamnă că s-a schimbat ceva în regimul apelor, ca să zic aşa. Uite ce-i, îmi retrag spusele şi-ţi cer să mă accepţi ca elev... Arată-mi şi mie ce i-ai arătat lui Petrăchiţă. Se face?

— D-apăi cum nu! Nu eşti şi tălică de-al nostru? Mâine tragem la japcă. E chiar în dosul cabanei...

— Cum adică, ştiai ce-i aia japcă?

— Păi da' na! De când regimul apelor e altu', cum spui matale, s-au ivit cam pretutindeni numai jăpci... Pe-aici mai dai de-un caras... uman! Restul: şaranul, bibanii' baban, somoteiul, ăştia-s la nimereală...

Şi, în cele câteva zile cât am trăit la Tuzlina, în condiţii de comună primitivă, fără lumină, instalaţii sanitare, şi-altă apă decât cea din canal, am avut posibilitatea să-l cunosc mai îndeaproape pe meşterul Manole. Stând, serile, îndelung de vorbă. Despre toate şi alte multe. Viaţă, destin, istorie, viitorul satului de-azi, al tineretului. Şi-am rămas profund dezamăgit. În ceea ce priveşte părerea mea. Asupra noţiunii de profesor de educaţie fizică. Absolut eronată. Din cele auzite, rezulta cu totul altceva. Mai precis, „sportivul" nostru era un om complet. Educat zdravăn, la zi cu problemele contemporaneităţii, citit, preocupat de soarta celor ce-i fuseseră daţi pe mână. Cam moralizatoare concluzia la care ajunsesem, însă reală. Oricum, obţinusem o altă imagine despre om. Opusă celeia pe care o avusesem mai înainte.

Că-mi zicea Vasilescu:

— Maestre, matale prea te dai în vânt după vorbe mari... Problemele noastre, de azi, ale luminătorilor satutului, sunt mult mai complexe, mai la obiect. De n-ar fi Petrăchiţă, care se zbate, numai el ştie cum, meleagurile de-aici ar avea şansele depopulării... Am rămas fără tineret, fără ogrăzi îmbelşugate, doar case părăsite, pradă eroziunii timpului. Ei bine, nu se poate aşa. Deocamdată, până n-ai să vezi pe viu, la toamnă, când am să te poftesc să asişti la acţiunile şcolii, ale copiilor şi-ale învăţătorilor şi profesorilor, nici n-are rost să-mi bat gura de pomană... Căci atunci suntem prinşi, până la Dumnezeu, în miezul satului. Ne vârâm în toate. Culegem viile, adunăm ştiuleţi abandonaţi pe tarlale, creştem viermi de mătase, recoltăm

poama livezilor... Mai câştigăm şi nişte bani, astfel. Să punem la punct clădirea şcolii. Să ne cumpărăm lemne, pentru iarnă, să vopsim din nou băncile şi pupitrele. Dacă n-am aduna noi, şcolarii, în general vorbind, maculatura din care se fabrică iarăşi hârtie, nu ştiu pe ce s-ar mai tipări cărţile. Pe de-altă parte, când ai să constaţi cum ne străduim să câştigăm întregul sat pentru un strop de dragoste faţă de şcoală, ai să vezi ce urmărim. Şi-anume să reţinem copiii, în limite fireşti, lângă pământul ce ne dă pâinea cea de toate zilele... Pornind, ai să râzi poate, chiar de la practicarea sporturilor. Care atrag nemaipomenit tineretul. Avem şi stadionul nostru, ai să-l admiri, căci nu-i de ici de colo. Pe el vin să joace fotbal, volei, handbal, până şi şcoli din alte părţi. Başca ingineri, muncitori şi maiştri de la „Intex", fabrica de inărie a comunei-mamă... Am obosit, maestre, zău aşa, de când te tot bat la cap cu isprăvile mele, mai cinstit spus ale „cadrelor didactice". Vai de capu' meu, iacă, am început să cuvântez ca la şedinţe. Ştii ce? Hai să ne culcăm. Iar în zori, fuga la japcă. Poate rostuim de-o saramurică!

De dormit, le dormeam. De bine, de rău. Eu cu bulgăroaica înghesuiţi în căbănuţa lui nea Barbu. Iar directorul afară, la aer, sub acoperişul de stuf al şopronului din curte. Unde se culca pe masă, învelindu-se cu nişte păturibubţirele, plus câteva bucăţi de péfélé. Să-i ţină şi ele de cald, nopţile fiind răcoroase...

Către crăpatul de ziuă, surprinzând huruitul şalupei lui nea Sandu, am trezit-o pe nevastă-mea:

— Ce s-o fi întâmplat, de vine stuparu' după noi?

— Hai afar', să vedem despre ce-i vorba!

Nu era nici tatăl albinelor, nici şalupa, ci huruitul motorului personal al profesorului. Care, ghemuit covrig pe masa de sub şopru, sforăia omeneşte. Însă atât de sonor şi adânc, de-ai fi zis că ne-atacă o flotilă de vedete rapide.

Ziua mea, ziua lui şi-a altora

Bineînţeles, în decursul timpului îmi căpătasem un prieten. Temându-se să nu-l iau de demagog, din pricina discursurilor pe care mi le recitase la Tuzlina, n-am mai scăpat de insistenţele directorului. În toamnă m-a invitat, cvasioficial, la fel şi fel de festivităţi sportive, ca suporter al echipei găgenarilor din şcoala noastră. Care se-ntreceau cu elevii din Păuleşti. Apoi au urmat diverse „Daciade”. La care Manole, ajutat de sfânta mucenică Aurelia, ne- vastă-sa, îşi dădea şi sufletul ca totul să iasă bine şi lumea să fie mulţumită.

Prin septembrie, mai în fiece an, Vasilescu mă vizita fălos şi mândru, mai în buiestru ca Ducipalul lui Alexandru Macedon, să-mi comunice, pe bază de diplome, rezultatele campaniei agricole. Atât ale satului, cât şi, mai ales, cele obţinute de şcolarii săi. Şi-mi zâmbea fericit, în timp ce sorbeam din cafeluţele cu care mă simţeam onorat să-l tratez:

— O făcurăm lată, maestre! Şi pe bune, nu de gura organelor... Am cules viile, şi-am câştigat o groază de bănuţi. Pentru şcoală. Aşa că suntem asiguraţi de lemne... Tălică oi fi crezut că ţin să-ţi apar în faţa ochilor ca

fruntaş în muncă, lăudat de „Flamura”. Ei bine, nu-s omu’! Mă strădui să fac, iar nu să-mi bat limba-n gură... De-aia am şi venit la matale.

— Păi nu ca să-mi demonstrezi ce mare e aportul şcolii, am căzut eu în păcatul exprimărilor şablon, nu de-aia?

— Deloc! mi-a surâs blând şi-nviorat profesorul. Am dori să te integrăm şi pe tălică într-o activitate culturală...

— Cum adică, nu activez scriind ba mai şi publicând, din când în când, câte-o cărţulie? Aia nu-i mişcare culturală?

— Ba da, cum să nu, însă personală. Deci, ca să te scoatem din egoism, te rugăm să ne scrii un text pentru

brigada artistică. Cu care să participăm la faza intercomunală...

— Măi Manolică-meştere, dar nu mă simţ dotat întru atari specii literare, zău aşa! am dat înapoi.

— Şi-atunci, de ce-accepţi postul de preşedinte al juriului „Festivalului Tudor Muşatescu, de satiră şi umor”, de la Câmpulung, mai an de an? Nu eşti în... ramură?

— Cred că mai mult din pricini de familie! Fiind un soi de nepot de-al doilea al scriitorului. Altminteri nu prea văd de ce m-ar pofti organele culturale argeşene...

— Aiurea! Umbli cu goange, ca şi-n lucrările matale din „Urzica”.

Dându-mi seama că profesorul îmi punea pumnul în gură, n-am avut cum să-i mai răspund decât primind sarcina trasată. Iar în luna următoare, vreo săptămână şi ceva m-am ocupat şi de instruirea brigăzii artistice de amatori. Alcătuită din intelectuali pe plan local: învăţători, profesori, absolvenţi ai şcolii, adjuncta cu propaganda de la Consiliul popular, drăguţa de Jenny. Care, fără ifose, au jucat, dansat şi cântat. Mai dihai ca la divertismentele de la TV. Iar eu urlam şi bâţâiam, ţinând să imprim ritmul şi accentele necesare. Păi de, fusesem cândva, în tinereţe, om de teatru. Controlor şef la bilete, în cadrul teatrului „Tudor Muşatescu”.

Acţiunea s-a încheiat cu bine, brigada noastră obţinând locul al treilea. Din cele patru existente în concurs. Deloc amărât sau dezamăgit, am continuat să sprijin asemenea acţiuni. Întreţinând relaţii umane, de sprijin moral, cu majoritatea membrilor echipei. Mai ales cu chitaristul acompaniator, Cristi Stan. Autentic talent. Care, compu- nând, interpretând, scriindu-şi şi textele, tindea s-ajungă un soi de Şeicaru. Al Găgenilor. Deocamdată.

Prinzând gustul activităţilor culturale, însoţite de muzică, poezie, şi dans ultramodern, am purces să-mi organizez sărbătorirea zilei de naştere în acelaşi stil. Poftind la aniversare oameni cu evidente înclinaţii spre

artă. Din- tre prietenii de dată recentă, de când mă mutasem la Găgeni: Nădăjduind să trăim, bine mersi, şi-n deceniile ce va să vină, n-au să lipsească de la această importantă dată, pentru mine, explozivul meşter Manole, mucenica de nevastă-sa. Petrăchiţă şi Tănţica, altă vajnică soaţă, inginerii Vânju (de fapt Gânju) şi Ciufulici (în realitate Ciufu), cu familiile, doctorul Stroie Val-Vârtej, şi-ăsta un „număr" şi nici Ghiţă Uriaşu, pictor şi muzician, chitarist, compozitor şi textier. Alt Vasile Şeicaru în sector. Ca să nu mai pomenesc de nemaipomeniţii mei vecini, Ioniţă şi Iorda- che. Cu Lina şi Madi, neveste profilate pe dansuri populare.

Acum doi ani, parcă, m-am lăsat antrenat şi-n demonstraţii de rock'n roll. Când invitaţii s-au tăvălit pe jos de râs, asistând la exhibiţiile mele dansante. Sprijinit de stâlpul de susţinere al şopronului. Unde avea loc festivalul personalităţii subsemnatului.

Atunci mi-a intrat, definitiv, în inimă meşterul Manole. Căruia, făcându-i-se milă de neajutorarea noastră, s-a transformat în maestru de ceremonii. Dând un sprijin substanţial, bulgăroaicei, la servirea corespunzătoare a invitaţilor. Fără să pună pic de băutură pe limbă. Altminteri, ar fi păţit ce-am păţit eu. Care m-am cherchelit de bucurie. Mai întâi fiindcă iarăşi mai furasem un an vieţii, şi-apoi fiindcă mă vedeam înconjurat de oameni de omenie, de bună credinţă, apţi să preţuiască şi-un ne-

însemnat scârţa-scârţa pe hârtie, condeier dornic s-aducă râsul pe buzele semenilor.

Abia a doua zi am aflat de la profesor cine izbutise să mă ducă la culcare. Căci mereu mă întrebasem, nemaiţinând minte nimic, cum de ajunsesem de unul singur. Macistele fusese acela. Uitând de prestigiul său de director şi „corp de iluminare" a satului, se purtase ca un frate cu mine. Săltându-mă în culcuş. Biata Penke, bulgăroaica de nevastă-mea, nici n-ar fi avut ambiţii în această direcţie. La volumul (eventual şi volumele) subsemnatului, risca o

discopatie sigură.

Ce să-i faci, se mai întâmplă năzbâtii dintr-astea! Că doar n-o să-mi sărbătoresc ziua de naştere în fiece zi, săptămână sau lună. Şi-aşa nu prea beau. Decât nenumărate cafele şi tone de tiutun. Însă, cu scop. Bine definit. Fără ele, n-aş putea lucra. Iar asta o fac zilnic.

Cum bine îmi spunea profesorul de educaţie fizică:

— Meştere, dar matale n-ai de gând să te potoleşti? Unde-ai s-ajungi astfel?... Sănătos îi oare să stai toată ziua lângă „Erika”, maşina matale de scris, cu pachetu’ de ţigări şi cana de cafea alături? N-aş prea crede!

Bietul director. Ce ştia el? Tolstoi lucrase zdravăn până la adânci bătrâneţi, Somerset Maugham, până la vreo 90. De Michel-Angelo, ce să mai vorbim. Era nonagenar, şi-încă trudea. Şi i-am dat replica:

— Manolică tată, dacă alţii mai mari au scris, ca Sadoveanu şi Arghezi, şi după optzeci, eu de ce-aş trage pe uscat? Fie ciotu’ cât de mic, cine mai ştie, poate răstoarnă caru’ mare... Cum aş ţine să fac şi eu! în definitiv, cu sănătatea ta de bivol, cu firea-ţi neastâmpărată, cu darul de-a rămâne ceva în sat, de pe urma dumitale, nu râmneşti să lucrezi şi-n ultima clipă?

— Cam aşa ar fi! Însă nu ca Manole, ăl din legendă, care-a zidit, a dărâmat şi-a ridicat din nou. Ci ca Vasilescu, tot Manole, care s-ar da şi-n gura lupilor, nu numai a lumii, ca să clădească întruna suflete tari şi şcoli, fără să răstoarne nimic! Este? Sună a laudă, dar asta-i credinţa mea. Pe bune...

De-aia îmi plăcea de profesor. Totdeauna se temea să nu fie considerat demagog. Şi, pot să spun cu mâna pe inimă, nu era. Ci, precis, un soi de meşter Manole. Care degeaba se fereşte de tizul său. La urma urmei, un ziditor de eternităţi e şi el. Nici măcar nu-l cheamă aşa, ci invers – Vasile Manolescu.

„NEW—OTANY”, HOTEL INTERNAŢIONAL__

Spre „Casa umorului”

Va să zică, după cum am mai pomenit, am fost prezent la Simpozionul traducătorilor în ’78, ’80 şi ’82. La Varna. Sau, e posibil şi-aşa. Întrucât nu ţin neapărat să recurg la documente, amintirile-mi fiindu-mi mult mai preţioase prin valoarea lor afectivă decât datele din acte, jurnale de bord şi însemnări făcute cu diverse ocazii, să fi fost în ’76, ’78 şi ’80. La celelalte nu m-am mai dus. Şi nici n-o să mă deplasez de pomană, până n-o să am gata antologia făgăduită drujbiştilor. Şi, fiindcă s-ar putea să mai dureze, am impresia c-am să particip la fastuoa-sele întruniri ale tălmăcitorilor de bulgară, conform unor calcule extrem de prudente, cam prin ’98, dacă nu chiar 2000.

Cu-o singură condiţie. Să mai apuc intrarea în cel de-al treilea mileniu. Problemă ce nu mai depinde de mine. Ci de „mosor”. Mai exact de aţa de pe mosor, cum se exprimă tanti Raliţa, când se referă la zestrea genetică a fiecăruia dintre noi. În legătură cu „Soluţia finală”.

Şi totuşi mi-a mai fost dat să vizitez ţara de peste Dunăre, cred că în vara lui ’83. Când m-am trezit la Festivalul internaţional al umorului de la Gabrovo.

Invitaţia fiind personală, din partea unui vicepreşedinte al Uniunii artiştilor plastici bulgari, bănuiesc că eram vic-tima unei neregretabile confuzii. Cred că, văzându-mi-se des numele în „Urzica”, bietul om îşi imaginase că sunt caricaturist. Şi eram caricaturist, spuneau unii dintre colegii din viaţa literară, chiar şi critici, doar că mă mani-festam în proză. „Merge şi-aşa!”, mi-am zis eu. Şi-am acceptat invitaţia.

Astfel încât, într-o călduroasă seară de iunie, mă

urcam în expresul Moskva-Sofia, nepetrecut de nimeni. Intenţionat nu primisem să fiu însoţit de nevastă-mea. Expli- cindu-i cu duhul blândeţii:

— Copilă bună, stai liniştită acasă şi ai grijă de tine!

— Bine, măiestrică,dar de matale cine o să aibă grijă?

— Soarta, destinul şi restul, adică fatalitatea! Sciatica lombară m-a lăsat de săptămâna trecută, fără sechele notabile, iar dacă păşesc şui, mai mult călcând pe stângul decât pe dreptul, la mine asta nu mai contează. Mai rău ar fi fost fără funcţionalitatea amândurora...

— Şi ce-am să fac singură?

— În problema asta nu-ţi fă gânduri! Decât să te ocupi de mine, aşa cum o faci de patru decenii încoace, ai să vezi de livadă, vie şi grădină. Sunt atâtea acţiuni importante la Tâncăbeşti, pe probleme de agricultură, încât mă tem că n-o să mai ai nici când dormi! Din zece în zece zile stropirea viei şi-a livezii, şi nu uita că Rovralul se amestecă bine înainte de a-l turna peste zeama bordeleză... Iar Parathionul, fiind extrem de toxic, trebuie manipulat cu extremă atenţie. Şi-apoi, la grădină? Mana roşiilor şi-a castraveţilor, copilitul, legatul, urmărirea specială a datelor meteo, şi câte şi mai câte eteceuri! Vezi că n-o să aibi timp să te plictiseşti?

Instalându-mă în cuşeta vagonului de dormit, clasa întâi, cu numai două paturi, însă suprapuse, am avut şi bucurii. Tot două. Mai întâi am constatat că urma să călătoresc împreună cu Dumitru Dinulescu, prozator, umorist acid şi regizor de film în devenire, căruia îi ziceam, de când ne-mprietenisem şi căpătasem încredere în el, mai ales fiindcă scrisese despre o carte de-a mea („Contratimp”) favorabil, ceea ce-nsemna c-avea ceva glagorie la cap, „nea Puşi”, eventual „dom’ Puşi”. Deşi exista între noi o sensibilă diferenţă de vârstă. Iar apoi, că locul meu, conform datelor de pe „platzkart”, se afla la cea mai înaltă altitudine, fiind reprezentat de patul de sus.

În pofida insistenţelor lui Puşi Dinulescu, l-am refuzat net când mi-a propus un schimb avantajos. Adică el sus, iar

eu jos. Oi fi fost eu de gabarit depăşit, însă aveam mândria mea. În pofida supraponderalităţii, posed o agilitate inexplicabilă.

Şi ca să-l răsplătesc pentru drăgălăşenia sa de scriitor excentric, căci dacă n-ar fi fost astfel nu mi-ar fi cedat locul, l-am rugat să organizeze, pe socoteala mea, cu însoţitoarea vagonului, o rusoaică dolofană şi poliglotă, cumpărarea a douăşpe sticle de „Schweppes”. Să avem ce bea la drum, în afară de cafele.

Dinulescu era extravagant nu numai ca scriitură dar şi ca om. Spre osebire de subsemnatul, care-şi îmbrăcase eternul costum de vară din trevira, fost cândva bleu-petrol, el purta un simplu bluzon uşor, nădragi de tip blugi şi adidaşi. Iar ca bagaje, avea cu dânsul doar o uriaşă sacoşă. Şi-aia petrecută pe după umăr. Însă ultramodernă şi ultraamericană. Fiind prevăzută cu nenumărate fermoare şi gadgeturi.

Când l-am invitat la o gustărică de seară lejeră, întrucât eram înzestrat de-acasă cu-o sumedenie de produse dietetice (costiţă afumată degresată, prin fierbere prelungită, ouă răscoapte, circa o duzină, tomate, castraveţi şi ardei graşi, unt tip B, sare fără sodiu şi câteva chiftele din carne de vacă, porcul nefiindu-mi prielnic, deoarece îngraşă organismul uman, ceea ce nu-i deloc uman din partea lui), Puşi şi-a desfăcut imediat unul din compartimentele sacoşei. Şi m-a contrainvitat. Să ciugulesc şi din merindea sa.

Pentru a nu-l jigni, am primit fără mofturi. Mai ales când am văzut ce-avea la dânsul: pui fript, cotlet de purceluş bine prăjit, mititei de la ,,Casa Scriitorilor”, plus o gamelă plină cu cartofi înăbuşiţi (À la lyonaise), cu usturoi şi boia. Şi-am ciugulit. Până nu i-a mai rămas nimic bietului om. Căci lichidasem, bineînţeles, cu participarea sa, şi dotaţia personalităţii subsemnatului. Ră-maşi doar cu „Schweppes”-urile, ne-am astâmpărat setea dezlănţuită de mica noastră cină. Lichid gazos aromat, nespus de agreabil. Motiv pentru care am mai comandat însoţitoarei o lădiţă. Să se găsească acolo, la casa omului.

Când să ne culcăm, dornici să tragem un puişor de somn până la frontieră, unde urma s-avem de lucru intensiv cu două rânduri de vameşi şi grăniceri, am tentat marea aventură. Să mă sui de unul singur în patul suspendat. Prima încercare nu mi-a izbutit. La a doua, ajutat de Puşi Dinulescu, am reuşit. Să-l fac extraplat! Căzând de la doi metri. Peste eminentul meu coleg într-ale literaturii.

Se-nţelege, i-am sărit imediat într-ajutor. Ca între confraţi, iar nu contrafraţi, cum se mai obişnuieşte în lumea artei. L-am trezit din leşin destul de rapid, stropindu-l cu-o sticlă întreagă de „Schweppes", l-am ridicat şi l-am aşezat sus, la cucurigu', pe patul meu, fiind mai în bătaia vântului. În cazul când aveam noroc şi se deschidea fereastra.

Părându-mi rău de cele întâmplate, precum şi de tinereasca sa pălăriuţă din pânză ce-o purta cu nonşalanţă, şi care-i rămăsese înţepenită pe cap, refuzând să iasă, l-am întrebat pe dom' Puşi:

— Ce zici, încercăm să tragem amândoi de ea? Eu de boruri, iar tălică, din cap, dând îndărăt...

— E-n regulă! À la guerre comme à la guerre!

Şi-am biruit. Întocmai ca-ntr-o luptă pe câmpul de bătaie. Eu rămânând cu borurile în mâini, iar Puşi Dinulescu, contrariat, cu calota. Tot pe cap. Abia ceva mai târziu s-a eliberat singur de ea, înfuriindu-se şi trăgân- du-şi o palmă ţeapănă. La ceafă.

În sfârşit, odată liniştiţi, ne-am pregătit de culcare. Stingând şi lumina din cuşetă. Exact în clipa când grănicerii şi vameşii noştri îşi anunţau apariţia.

Intermezzo sofiot

La nouă dimineaţa, doar cu-o oră întârziere, expresul nefiind nici el scutit de beteşuguri omeneşti, că doar de umanoizi era mânat, intram în moderna gară a capitalei

bulgare.

Unde eram aşteptaţi. De-un bărbat nespus de vorbăreţ şi simpatic, care s-a recomandat:

— Inginer Atanas Maximov, însoţitorul dumneavoastră! Mi-aţi fost indicaţi să vă ajut...

Cunoştea perfect limba noastră. Ceea ce m-a îmboldit să-l întreb:

— Unde-aţi studiat româna?

— La mama acasă! Doar taică-meu e bulgar, însă maică-mea-i calafeteancă... Acuma aş zice să ne grăbim, că la două plecăm cu autocarul spre Gabrovo. Mergem la Uniunea scriitorilor, unde-i vom aştepta şi pe ceilalţi colegi de călătorie. Invitaţi ai ,,Casei Umorului", cea care organizează Festivalurile internaţionale, şi sosiţi din mai toate colţurile lumii...

De la nouă până la două, era cam multişor de-aşteptat. Bănuind o încurcătură, l-am întrebat pe inginerul pensionar:

— Bai Atanase, dă-mi voie să-ţi spun aşa, ca să te simţi şi matale oleacă bulgar, dar de mâncat unde mâncăm?

— La Gabrovo!

— Cum?

— Aşa cum aţi auzit... Nu Uniunea se ocupă de Festival, ci gabrovenii. Iar ăştia-s cunoscuţi de scârţani. Dar şi mari umorişti. Cei mai glumeţi cetăţeni din Bulgaria! Până şi-oraşul are ca emblemă o pisică fără coadă. Ştiţi de ce? Fiindcă gabrovenii taie mai totdeauna coada pisicii. Din motive de economie. Fără coadă, motanul pătrunde mai iute, strecurându-se rapid pe uşă. Pe vreme de iarnă! Deci, nu se pierde căldura din casă... (Să fi fost Hagi Tudose – al lui Delavrancea – gabrovean?)

Informându-ne că urma să ne primim banii de buzunar la Gabrovo, şi că, în consecinţă, nu dispunea nici dânsul de fondurile necesare pentru a ne lipi de vreun restaurant, Maximov ne-a zâmbit resemnat.

Având un vechi prieten prin părţile locului, pe Goran Gotev, l-am întrebat pe bai Atanas dacă a auzit de el, şi

cum aş face să dau de dânsul.

— Foarte simplu! Îi telefonezi la serviciu. Acuma-i şef de cabinet al ministrului culturii...

Scumpul de Goran, când a auzit în ce situaţie ne aflam, m-a asigurat că-n zece minute ne-aşteaptă la restaurantul Uniunii scriitorilor.

Om civilizat, cult, talentat, cunoscător a vreo şase limbi pe care le vorbea fluent şi cursiv, şi care scria o carte despre România, unde lucrase vreme de peste opt ani, ne-a invitat pe toţi să prânzim laolaltă cu dânsul. Ceea ce s-a acceptat fără împotrivire. În timp ce beam cafelele, şi pălăvrăgeam despre toate şi nimic, Goran mi-a înmânat un plic, spunându-mi şoptit, într-o românească din cele mai pure:

— Un mic împrumut, ca să te descurci până primiţi diurnele! Nu-ţi fă probleme, o să vi se acorde tot sprijinul, masă, casă şi bani de buzunar suficienţi... Ai să-mi returnezi plicul la înapoierea în Sofia!

— Numai plicul?

Goran a chicotit satisfăcut că-mi recăpătasem tonusul vital şi mi-a replicat:

— Poate fi şi-alt plic. Principalul e să conţină aceeaşi sumă! Ministerul nostru finanţează o bună parte din Festival, aşa că, după încheierea lucrărilor de la Gabrovo, unii delegaţi şi invitaţi vor mai beneficia de-un sejur de şase zile în capitala noastră. În orice caz, uite, ai aici cartea mea de vizită, cu toate telefoanele, şi mă suni dacă sunt probleme. Ai mei, când vei sosi la Sofia, vor neapărat să te vadă. Iar Katia, nevastă-mea, ţine să stai şi câteva zile la noi... Să avem timp să ne-aducem aminte de vremurile de-altă dată!

— Cu multă plăcere! Numai să nu-i pară rău. Ştiu cum găteşte, iar în faţa preparatelor ei, de voie de nevoie, mă simt obligat să abandonez orice principii dietetice. Zvârl totul peste bord, de dragul unor dovlecei prăjiţi, aspersaţi cu iaurt şi smântână!

— Cunoaştem slăbiciunile tale!

După ce-a achitat nota de plată, Gotev ne-a părăsit având treburi la minister. Dinulescu, uimit de relaţiile mele internaţionale, m-a felicitat, fără urmă de invidie:

— Bravo, să ştii că-mi placi, măiestrică! Tot aşa cum mi-a plăcut şi amicul matale... De fapt, cine-i?

— Un ziarist de anvergură, autor de cărţi, fost corespondent al B.T.A.-ului la noi. Atunci l-am cunoscut... Di- mităr Gherghiev, cel mai valoros teoretician al bulgarilor, în materie de prezentare grafică şi artistică a presei, tocmai îşi editase primul volum din tratatul său „Hainele ziarului". Citându-mă copios în carte, atât la bibliografie, în notele de subsol cât şi-n textul propriu zis al tomului, se simţise obligat să-mi expedieze, apelând la Goran Gotev, un exemplar. Cu dedicaţie. Scuzându-se că folosise câte ceva din scrierile mele de specialitate, publicate ani de-a rândul în „Presa noastră". Fără să-mi mai ceară autorizaţia. Din moment însă ce eram vârâţi la loc de frunte într-o lucrare de-atari proporţii, aproape nouă sute de pagini, atât ziarele şi revistele româneşti cât şi umilul ma- chetator pe care-l ai în faţă, m-am considerat măgulit de atenţie...

— Formidabil! exclamase Puşi Dinulescu. Şi eu care-mi imaginam că scrii doar umor... Habar n-aveam despre activitatea matale paralelă, din domeniul mai sus pomenit!

— Stai să vezi, că-i cu urmare! Goran Gotev, impresionat şi el de locul ce mi se acordase în tratat, căutase neapărat să mă cunoască. Şi, într-o bună zi, mi-a telefonat, rugându-mă să-i fac o vizită, pentru a discuta pe marginea volumului pe care mi-l trimisese prin poştă... Am acceptat. Bineînţeles, după ce-am anunţat şi Uniunea noastră. Iar când i-am comunicat, la întrevedere, că tratatul mi se pare incomplet şi niţel rămas în urmă, Gotev m-a reţinut şi la masă, ca să-mi asculte, mai pe larg şi-ntr-o ambianţă corespunzătoare, infimele obiecţii. De-atunci, am rămas prieteni buni...

— Am văzut! Chiar şi plicul, mi-a mărturisit Dinulescu.

— Iar ceea ce-i mai important, e că amicul meu, deşi

ajuns om important, sau „gulemeţ”, cum se spune în argoul bulgar, a rămas legat de ţara noastră. Cât a stat la Bucureşti, ne-am vizitat mereu, mi-a făcut rost de best-sellers-urile lor, m-a consiliat ce merită şi nu merită a fi tradus, iar când a citit versiunea românească a romanului lui Bogomil Rainov, „Un om între două vârste”, a

rămas mai mult decât încântat. Realizasem o traducere ceva mai liberă, permiţându-mi unele intervenţii în stilul reputatului lor romancier. Însă când i-am comunicat şi tirajul în care apăruse volumaşul, ce crezi că mi-a spus?

— Păi de unde să ştiu? mi-a replicat Puşi Dinulescu.

— Că nici în Bulgaria, Rainov nu se bucurase de-un asemenea număr de exemplare... Meritul nu era al meu, ci-al nevesti-mii. Care-mi pusese la îndemână un material brut de excelentă calitate. Îngăduindu-mi să mă joc în voie cu scriitura maestrului Bogomil!

Pe când sorbeam la cafeluţe în neştire, acuma fiind în posesia a o sută de leva, deodată m-am pomenit cu-prins de umeri. De cineva care se afla în spatele meu şi mă „admonesta” (într-o rusă perfectă):

— Bine, bre deadu-Vladu belo bradu, eşti la noi şi nu-mi dai de veste?

N-am mai întors capul. Recunoscusem imediat vocea timbrată baritonal a secretarului Lăcezar Elenkov. În clipa următoare era în faţa mea, ca să ne îmbrăţişăm corespunzător. I-am prezentat comesenii. Le-a pompat mâinile prietenos, şi ne-a poftit la masa lui:

— Davaite cuşăti vmeste! (sau ceva în genul ăsta)

Am fost nevoiţi să-l refuzăm. Spre regretul meu. Căci apucase să mă informeze că lansase o comandă de „nadeniţi”, cunoscuţii cârnaţi proaspeţi de casă bulgăreşti. La despărţire, căci autocarul ne-aştepta afară, după cum ne-anunţase „bai” Atanas Maximov, Elenkov m-a întrebat:

— Te duci la Gabrovo pentru antologie?

— Exact! Şi pentru ea... Dacă-mi pune la dispoziţie

Stefan Fartunov niscaiva ediţii mai rare, atunci înseamnă că nu particip de pomană la Festivalul internaţional al umorului!

— O să-ţi facă rost de tot ce ai nevoie! Vin şi eu... Poimâine sunt acolo, şi-o să mai stăm de vorbă! Ce face Tulbure?

— Bine! E sănătos, lucrează.

Haltă de ajustare, bine... ajustată

Spre noapte, la vreo cincizeci de kilometri de Gabrovo, ne-a lăsat autocăruţa-n drum. Nu-i mai mergea motorul. Restul – perfect! Şi-am fost siliţi să ne refugiem la un motel ultramodern. Maximov, care devenise, între timp, conducătorul-însoţitor al pasagerilor îmbarcaţi la Uniu-nea scriitorilor, numai umorişti sosiţi de pe mai toate meridianele, însă la ora aceasta total lipsiţi de umor, întrucât nu era posibil să se ia legătura cu centrul operaţional de la „Casa Umorului”, pentru a se comunica situaţia în care ne găseam, bietul de el rămăsese fără voce tot răcnind la receptor. Când, în sfârşit, obţinuse legătura şi i s-a comunicat să ne cazeze la motelul cu pricina, altă alternativă fiind inexistentă, l-am îmboldit pe tovarăşul meu de drum şi, mai mult ca sigur, şi de cameră:

— Dom’ Puşi, ce zici, mai băgăm ceva în gură, pentru masa de seară?

— Bineînţeles! Vrei să n-am nici somn? Dacă mă culc cu burta goală, s-a dus odihna mea pe apa sâmbetei...

— Splendid grăit-ai, ţi-a fost gura aurită, nu-altceva! Atunci haidem în recunoaştere, să vedem dacă există vreun restaurant prin zonă...

— Cum să nu existe? Din moment ce se cheamă motel, cuvânt compus, din moto şi hotel, şi ştiut fiind că drumeţului îi stă bine cu hanul, nu se poate să n-aibă şi-un birt, bistrou, sau măcar o zahana...

Aveau. Şi restaurant, şi mehana. Însă, din păcate,

orele fiind cam târzii, terminaseră mai toată rezerva de carne şi măruntaie. Aşa că, nolens volens, ne-am declarat satisfăcuţi şi cu fâşiuţe de ficat la grătar. Tari ca nişte curele.

Dimineaţa, după o noapte petrecută într-o încăpere enormă, cu şase paturi, două băi şi două toalete, în care am dârdâit de mama focului, fiind şi la mare altitudine, probabil vreo mie de metri, ca la Predeal, am fost obligat să mă lupt cu dom' Puşi. Ca să-l determin să coboare din pat. La rugăminţile mele fierbinţi, care totuşi nu izbu- teau deloc să încălzească atmosfera din cameră, prozatorul mă tempera spunându-mi:

— Măiestrică, oricât m-ai suplia tălică, nu mă dau jos din pat nici mort! Abia de mi-am mai dezmorţit o ţârişică ţurloaiele…

Disperat, l-am lăsat să doarmă în continuare.

Coborând la parter, unde se afla şi restaurantul, am constatat că mai întreaga populaţie a autocarului nostru se ospăta în toată legea. Servind breakfastul. Fără deosebire de naţionalitate, sex sau religie.

Abia când m-am întors în odaie şi i-am adus la cunoştinţă colegului de litere situaţia nou creată, l-am văzut coborând din pat. Îmbrăcat complet. În aceleaşi ţoale în care fusese şi-aseară. Şi, luându-şi sacoşa pe umăr, a co- borât de la etaj val-vârtej, din trei în trei trepte. Vajnic băiat. Tinereţea, bat-o focul! Iar în „Breakfast room", am mai prins şi noi suflet. Pe banii mei. Încă nu intrasem în subsistenţa gabrovenilor. Abia în oraşul mamă avea să se producă şi minunea.

Şi s-a produs.

Sosind la Gabrovo, în dreptul celui mai falnic şi mai nou hotel al municipului umorului mondial, abia atunci mi-am dat seama care-i spiritul de glumă al localnicilor. Era destinat oaspeţilor din Vest, noi, inclusiv ruşii, ur- mând a fi cazaţi şi masaţi, adică să luăm şi masa, la celălalt hotel de lux a-ntâia al oraşului. Însă mult mai vechi.

Văzându-mă în cameră, singur, am oftat liniştit. Coborând apoi să iau prânzul, la restaurantul de la etajul I, i-am căutat pe Maximov şi pe Dinulescu. Erau amândoi la o masă. Discutând cam agitat. Când am aflat despre ce era vorba, mi-a stat şi mie ceasul.

— Măiestrică, suntem în pom! mă anunţase Dinulescu. „Casa Umorului” ne asigură o diurnă de 10 leva pe zi. Pentru trei mese, inclusiv cheltuielile mărunte. Tocmai asta-i spuneam bătrânului nostru şef de trib, că nu mă văd bine, hrănindu-mă cu bonurile ce ni se pun la dispoziţie... Căci, din cele zece leva, opt şi jumătate sunt bonuri. Doar restul în monedă forte... Ce-i facem?

Morocănos, bai Maximov ne asculta, cam indispus şi el. Totuşi ne-a încurajat, anunţându-ne:

— Zece leva tot scoatem pe ziua de azi.. În seara asta, la hotelul apusenilor, se va oferi o cină ele gală închinată deschiderii lucrărilor Festivalului. Suntem şi noi invitaţi!

Jenat de socotelile inginerului, care nici în situaţii ca acestea nu se dezicea de rigla de calcul, i-am mai redus din entuziasm, informându-l:

— Bai Atanas, hai să lăsăm deoparte chestiile astea penibile! Îl cunosc prea bine pe Stefan Fartunov, ca să-l ştiu capabil de-atari meschinării. Ceva e-n neregulă aici! Precis. Ce-ar fi să-i mai dai un telefon? Dacă ai înţeles ceva greşit?...

— E şi-aici o idee! Mai încerc o dată. Şi-aşa, de când am avut necazurile cu ieşirea la pensie, şi-am început să lucrez, colaborator extern, pentru Uniunile de creaţie, am mai încurcat de vreo câteva ori borcanele cu castraveţi...

— Păi vezi?

— Nu văd încă nimic, dar mă reped la telefon să aud!

Pe directorul „Casei Umorului”, Stefan Fartunov, îl întâlnisem, pentru întâia dată, încă din 1977. Atunci fusesem invitatul Uniunii traducătorilor. Să vizitez ţara veci-nă. Când ajunsesem, în lungul nostru periplu, la

Gabrovo, Ivanciu, însoţitorul meu şi-al nevesti-mii, ne dusese să vedem minunăţia oraşului. Şi, în vreme ce admiram nenumăratele săli împănate cu caricaturi din toată lumea, pe care ni le arăta o „ghidă” a stabilimentului, ne-am pomenit ajunşi din urmă de-un tip mărunţel, cu părul vâlvoi şi-o pereche de ochi arzând de flacăra entuziasmului. Probabil anunţat de sosirea unor reprezentanţi ai poporului frate, s-a autoprezentat:

— Stefan Fartunov, iniţiatorul şi conducătorul „Casei Umorului” din Gabrovo, instituţie unică în lume! Sunt nespus de fericit să vă am de oaspeţi, mai ales că, din nota de la poartă, am aflat şi cu cine am onoarea... Maestre, pentru noi nu sunteţi un necunoscut! Cărţile dumneavoastră sunt şi-n biblioteca noastră. Poate singura bibliotecă de pe glob care şi-a propus s-adune, în rafturile ei, tot ce s-a tipărit ca umor pe suprafaţa pământului. V-aş ruga să poftiţi în cabinetul meu, la o ceaşcă de cafea, şi să-mi spuneţi ce-aţi mai publicat în ultima vreme...

Încântat, i-am prezentat-o pe nevastă-mea şi-am acceptat invitaţia.

Însoţindu-l în biroul său, l-am văzut cercetând febril într-un fişier. Asta, bineînţeles, după ce-i comandase secretarei să fiarbă de-o cafea şi să destupe şi-o sticlă de „Zlatnâi breag”. La un moment dat, iarăşi fericit, a exclamat şi mai încântat:

— Gata, sunteţi aici, v-am găsit!

Nepricepând ce-l apucase, i-am confirmat constatarea:

— Bineînţeles că suntem aici, de vreme ce ne aflăm în cabinetul matale! Nici nu mai era nevoie să ne căutaţi...

— Pardon, nu de dumneavastră e vorba ci de carte! Cartea pe care ştiam precis c-o avem în bibliotecă. Mă duc s-o iau şi să v-o arăt...

Îndoindu-mă că putea fi în posesia vreunei cărţulii de-a mele, am aşteptat cuprins de curiozitate. S-a reîntors în mai puţin de cinci minute. Însoţit şi de-o junâ blondă, ceea ce, credeam eu, la bulgari se-ntâmplă mai rar. Mi-a recomandat persoana, spunându-mi că era secretara lite-

rar-ştiinţifică a instituţiei. Apoi, luându-şi de sub braţ un volum, mi l-a înfăţişat vădit emoţionat:

— Asta e!

Din clipa în care am identificat tomul, recunoscând o culegere de teatru a răposatului nea Tudorică Muşatescu, s-a produs şi catastrofa. Spunându-i directorului că era vorba de-adevăratul Muşatescu, cel mare, Fartunov nu mai ştia pe unde să-şi scoată cămaşa. S-a răstit la secreta-ră, care tocmai intra în birou cu cafelele şi păhărelele, bineînţeles, pe limba lor, reproşându-i, probabil, că-l informase greşit. Am intervenit, de-astă dată apelând la cunoştinţele bulgăroaicei de nevastă-mea, pe care am rugat-o să-l lămurească despre eroare şi să ia apărarea speriatei şi gingaşei făpturi. La fel a procedat, ca să-l potolească pe bietul director, şi secretara literar-ştiinţifică.

Năucit că nevastă-mea vorbea o bulgărească arhaică, pitorească şi înţesată de cuvinte existente doar în scrierile lui Nikolai Haitov, Fartunov a ascultat-o fermecat. Şi-abia într-un târziu a dat semne c-ar fi priceput ceva. Când, cu-

prinzându-şi capul înfierbântat între palme, a ţipat aproape:

— Vă avem şi pe dumneavoastră... Mi-am adus aminte. Sunteţi tatăl lui mops!

Observând că de astă dată chiar nu mai înţelegeam nimic, deoarece în niciun caz nu puteam fi părintele unui câine, având evidente trăsături umanoide, directorul a dispărut iarăşi din birou, strigându-i „ştiinţificei” să se ia după el.

Când a reapărut, părea mult mai liniştit. Şi i-a spus nevesti-mii:

— Ciacaite malku!...

Adică s-aştepte niţel. Ceea ce ştiam şi eu, având vagi cunoştinţe de bulgară. Când s-a ivit şi blonda, aducea cu dânsa un tom de dimensiuni impresionante. Care, sub niciun motiv, nu putea fi al meu. La vremea aceea, încă nu-mi apăruse vreo carte de-atari dimensiuni.

Răsfoind nervos paginile grosului volum, i-a arătat

nevesti-mii:

— Gleadaite, tukă e Mox!

Într-adevăr, eu eram. Tradus, într-o crestomaţie de umor mondial, cu una din schiţele mele umoristice, întitulată „Câinele Mox”. Publicată, cu ani în urmă, în „Urzica”. Surprins şi încântat, totodată, că mă găseam în compania marilor maeştri ai umorului mondial, i-am cerut lui Fartunov cartea. Să mă văd şi eu. Căci nu-mi venea a crede că-s tradus alături de atâţia celebri condeieri ai râsu- lui şi veseliei. Eram totuşi.

Jenat brusc, întrucât descoperisem la capitolul „România” doar trei piese de umor, una de I.L. Caragiale, alta de Ion Băieşu, iar a mea pusă în frunte, i-am mărturisit directorului (în franceză):

— De ce nu mi s-a cerut şi mie părerea, când s-a alcătuit această culegere? N-aş fi acceptat să mă las tradus... Sunt prea mic, totuşi, ca să fiu alăturat unor asemenea mărimi!

— N-aţi ştiut că sunteţi tradus la noi? De altfel arătaţi suficient de mare... După cum văd înaintea ochilor, cred că bateţi peste sută!

— O fi... Dar alea-s kilograme!

— Şi nici drepturile de autor nu vi s-au transmis?

— Neam!

Enervat, directorul a pus imediat mâna pe telefon, a vorbit cu cineva de la editura din Sofia, iar apoi, când fusese lămurit de persoana respectivă, mi-a comunicat:

— Nefericiţii, şi-au imaginat că sunteţi mort... Ca şi celălalt clasic al dumneavoastră! Însă totul s-a aranjat. Drepturile vi le vom înmâna noi, în numele editurii, cu scuzele de rigoare!

Când părăseam oraşul Gabrovo, eram în posesia unui prieten şi admirator, dar şi-a o sută şi treişpe leva. După aceea, ani de-a rândul am rămas în corespondenţă cu directorul „Casei Umorului”. Îi expediasem şi câteva schiţe umoristice, pentru a fi înserate în primul volum editat de instituţia sa, o antologie de umor contemporan întitulată

„Râsete şi lacrimi”. Însă cu obligaţia de-a nu pretinde drepturi de autor, căile lor financiare fiind destul de înfundate. N-am pretins. Bineînţeles. Prea era înflăcărat şi trăsnit acest pătimaş de umor, Ştefan Fartunov, ca să-l pun în situaţia umilitoare de a nu-şi putea onora comenzile. Iar cinstea ce mi se făcea, de a fi tipărit în cea dintâi carte a lor, editată cu forţe proprii, depăşea cu mult câteva zeci de leva.

Când s-a înapoiat bai Atanas de la telefonul restaurantului, de unde discutase cu directorul Festivalului, se inflamase la chip şi la ochi. Roş ca o sfeclă fiartă, şi-a cerut scuze, mărturisindu-ne:

— Eu-s vinovatul, nu Fartunov! Am înţeles greşit totul... Zece leva pe zi, mi-a explicat directorul, sunt doar pentru mese şi gustările intermediare. Pentru cheltuielile de buzunar, fiecare delegat din est primeşte o sută de leva. Ăi din Vest au alte condiţii... Primesc totul în valuta ţării respective!

L-am liniştit:

— Nu-ţi mai fă probleme, bai Atanas, că banii n-aduc fericirea!...

— Sigur că nu! l-a asigurat Puşi Dinulescu. La ora asta târzie, că e trecut de două, cel mai fericit m-ar face un prânz ţeapăn şi bine întocmit... Ce zici, măiestrică, îi dăm drumul?

— Desigur! Pe cai, şi să nu mai zăbovim...

Şi-am căpătat merindea cea de toate zilele în condiţii de umor pe plan local. Ospătarii se-amuzau pe socoteala noastră, iar noi pe-a lor. Ei alergau de colo-ncoa, făcân- du-se că lucrează pe brânci, aducându-ne tot soiul de tă-lăburci şi escalopuri înotând în sosuri inidentificabile, iar noi mâncam strângând din fălci, convinşi că ne vom sătura odată şi-odată.

Când, la plată, am constatat că bonurile nu erau suficiente pentru a acoperi contravaloarea prânzului aceluia minabil, am adăugat şi pe cele de cină. Totul pentru mai nimic. Eram pentru a cincea sau a şasea oară

în ţara vecină, şi niciodată nu păţisem una ca asta. Iar lui Puşi Di- nulescu, excentricul, care mă privea ironic pe sub streaşi-na pălăriuţei sale din pânză, reparată ad-hoc, după ce-i sfârtecasem borurile, am fost nevoit să-i dezvălui totul:

— Dragă meştere, ce se petrece aici este cu totul altceva decât la Simpozioanele de la Varna... Acolo eram consideraţi oameni de litere, şi trataţi ca atare; aici însă, pesemne ne consideră doar umorişti, şi-şi îngăduie să glumească pe seama noastră! Cred că asta-i unica explicaţie...

— Posibil! Om trăi şi-om vedea, în special diseară, la cina de gală. Căci s-ar putea să mai apară şi-alte explicaţii!

„Râsete şi lacrimi”

După un puişor de somn revigorant, ne-am reîntâlnit iarăşi în restaurant. Să aşteptăm, la o cafeluţă, de-astă dată suficient de naturală şi tare, ora când avea să apară autocarul şi să ne ducă la hotelul cel nou, al „americanilor”, cum îi spunea Dumitru Dinulescu, pentru a participa la masa festivă.

Pe când stăteam la palavre cu dom’ Puşi, studiind programul în cinci limbi al Festivalului internaţional al umorului, i-am atras deodată atenţia:

— Ia vezi ce scrie aici! Foarte interesant... În anul acesta, au iniţiat nu numai concursul pentru literatură umoristică şi caricatură...

— Şi ce-au mai iniţiat! m-a luat peste picior prozatorul nostru.

— Concursuri şi premii la filme umoristice, teatru, estradă şi pictură... Ciudat! Nu prea înţeleg cum vine asta, pictură umoristică?

— Crede şi-ai să-nţelegi! Că necunoscute-s căile domnului...

Taman când mă pregăteam să-i explic că-s în conflict cu misticismul, pe neaşteptate am rămas cu gura deschisă.

Pe uşa restaurantului îşi făcea apariţia un grup de cunoscuţi... parţial români. În frunte cu regizorul Virgil Calotescu. Prieten bun cu Francisc Munteanu, deci şi cu mine.

Bucurându-se de revedere, Virgilică mi i-a prezentat şi pe ceilalţi tovarăşi de grup. Mai erau regizorul Corjos, caricaturistul Tănase, precum şi doi cineaşti sovietici. Cel mai în vârstă dintre ei, un bătrânel cu părul, atât cât mai avea, coliliu şi pieptănat îngrijit, ca să-şi ascundă calviţia, m-a îndrăgit imediat. Probabil, fiindcă a văzut că eram capabil să discut cu dânsul într-o brumă de rusească, nu tocmai ortodoxă.

Se numea, după cum am descifrat în cartea-i de vizită bilingvă pe care mi-o înmânase, Ilya Frez. Imediat l-am şi-ntrebat:

— De unde şi până unde Frez? Ăsta-i nume franţuzesc...

— Exact! Strămoşii erau emigranţi din sudul Franţei, fugiţi de-acolo cu ocazia revoluţiei de la ’89. Acuma-s rus get-beget, fără să cunosc o boabă de franceză!

Calotescu, aşezându-se la masa noastră, se şi apucase să comande pentru toată lumea vodkă „Moskovskaia”.

— Şi cu ce-o să plăteşti, băiete? l-am întrebat mirat de-atâta umană iresponsabilitate.

— Fii liniştit, socotelile le-ncheiem la urmă... Am şi discutat cu directorul stabilimentului. E mare amator de filme, şi i-am oferit un set de invitaţii pentru toate proiecţiile din cadrul concursului. Dacă vom câştiga premiul cel mare, cu filmul meu, „Buletin de Bucureşti”, realizat după un scenariu de-al lui Francisc Munteanu, amicul nostru, am să plătesc totul, plus o masă festivă...

— Şi dacă-i pe invers? l-am pus eu la grele încercări.

— Atunci o să plătească Gopo! La noapte soseşte şi el... La urma urmei e preşedintele juriului, şi n-o să ne lase de izbelişte!

— Trage tot la hotelul nostru?

— N-aş zice! E-o personalitate recunoscută pe plan mondial. Cred că or să-l vâre la o casă de oaspeţi specială...

— Păcat! Aş fi vrut nespus să-l cunosc... Cu-atât mai mult cu cât l-am mai întâlnit odată, acum vreo patruzeci de ani, când, parcă, retuşa ceva pe la o tipografie din Sărindar!

— Era şi normal! Taică-su, Popescu ăl bătrân, era unul din cei mai iscusiţi retuşori ai epocii... Toate clişeele zin- cografice din presa română, de pe atunci, treceau neapărat şi pe sub mâna lui!

La opt, aproape fix, Atanas Maximov şi-a făcut apariţia în salonul restaurantului, invitându-ne să urcăm în autocarul ce ne aştepta afară, în faţa hotelului. Distanţa fiind măricică, de la noi şi până la „americani”, nimeni nu se încumetase să se ducă pe jos. Deşi îi spusesem lui Calotescu:

— Măi Virgilică, nu ne-ar fi prins deloc rău o plimbare! Nu-ţi dai seama cât vom băga în noi, la cina de gală?

— Ştii ce? Nu spune hop, până n-ai sărit pragul! Cunosc eu cum îs mesele astea festive... Am mai păţit-o!

Spurcată gură. Căci tocmai aşa s-a şi-ntâmplat. Adică, am păţit-o. Nu era vorba de nicio masă festivă. Ceea ce se oferea, în seara aceea cu discursuri şi prezentări de delegaţii, era doar un cocteil ceva mai bogat dar extrem de incomod. Căci se servea „la varice”, după cum obişnuiesc să spună studenţii barurilor expres.

Ce-i drept, la hotelul „americanilor”, bufetul era formidabil. De văzut. Căci, până n-au terminat cu operaţiile mai sus pomenite, am fost nevoiţi să privim aproape un ceas şi jumătate bunătăţurile aflate în platourile de pe mese. Iar mai târziu, când s-a încheiat faza „vorbită”, acestea au pornit să dispară vertiginos dinaintea ochilor noştri îngroziţi.

Năvala asupra bufetului căpătase dimensiuni apocaliptice. Fără deosebire de rasă sau de naţionalitate,

fraţii, confraţii şi contrafraţii dădeau asaltul asupra meselor mai dihai ca la Plevna. Iar redutele, mai precis spus platourile, cădeau unele după altele. Rămânând goale de orice conţinut, în mai puţin de-o clipită.

Cuprins şi eu de entuziasmul şi elanul maselor, am strigat în direcţia lui Puşi Dinulescu şi-a cineaştilor:

— Băieţi, acum ori niciodată! Altminteri, dacă batem pasul pe loc, avem toate şansele să ne-alegem cu praful de pe tobă...

Ne-am ales cu niscaiva sandvişuri, destul de convingătoare. Iar pe când le-nfulecam, am observat că delegaţii apuseni nu preţuiseră platourile cu preparate naţionale bulgăreşti. Neştiind despre ce era vorba. Ca omul avizat în materie, le-am explicat alor noştri ce riscăm să pierdem. Şi, linştiţi, ne-am aşezat zdravăn pe salatele specifi-ce locului.

Trăgând cu coada ochiului la un salon zgomotos din stânga noastră, m-am interesat la Calotescu în privinţa celor care mâncau omeneşte, aşezaţi pe scaune, în jurul unei mese uriaşe. Încărcată cu toate bunătăţile pământului. Cel puţin aşa mi le-am imaginat eu, privindu-le de la distanţă.

Regizorul, om umblat şi cu experienţa unor atari Festivaluri, mi-a explicat pe loc, cam mofluz:

— Acolo-s mărimile! Comitetul organizatoric, juriul, invitaţii de onoare, posibilii premianţi ai diverselor şi multiplelor concursuri...

— Şi Gopo, Gopo de ce nu-i şi el la ospăţ?

— Încă n-a sosit! Avionul lui aterizează la Varna, iar de-acolo îl aduc cu maşina... Nu-mi fac griji însă! N-or să-l lase ei nemâncat.

Pe la miezul-nopţii, în sfârşit sătui, ne-ara retras spre hotelul nostru, tot întrebându-ne unde-or fi umoriştii din Vest. Tot bai Atanas Maximov ne-a lămurit:

— Dacă-i adevărat ce se spune, pare-se că americanii îşi continuă la ei, în apartamentul lor, bairamul! Cu whisky, gin, coniacuri franţuzeşti, şi-alte rarităţi capitaliste... Unii zic c-ar fi venit la Festival Curt Vonnegut şi Art Buchwald!

Nu i-am văzut, aşa că-mi ţin gura. Ce să mă vâr eu în treburi ce nu mă privesc...

Însă nici ruşii din grupul nostru nu s-au lăsat mai prejos. Ilya Frez, ca şi prietenul său umoristul, un prozator bine cunoscut în ţara sa, colaborator permanent la ,,Krokodil", ne-au poftit la dânşii în cameră. Să gustăm un strop de whisky socialist. Şi ne-au tratat cu-o vodkă vânătorească, rubiniu-cafenie, de ne-au lăsat ţuţ. Iar când şi-au scos din geamantane şi cutiile cu alune sărate, Virgilică nu i-a lăsat până n-au pus pe masă şi ultima butelcă de „Ohotnicia Vodka".

Culcându-mă îmbrăcat, întrucât obosisem cu-atâta vorbărie, mâncare şi frăţie, am adormit buştean. Până pe la vreo trei din noapte. Când m-a trezit un ciocănit zdravăn în uşă. Buimac, abia târându-mă, am deschis să văd cine-mi tulbură somnul. Era o namilă de om. Mult mai înaltă decât uşa pe care intenţiona să dea peste mine. Când a ajuns în bătaia luminii, l-am recunoscut numaidecât. Gopo. Încă năuc, pentru convingere l-am somat:

— Dumneata eşti Gopo?

— Eu, împărate! mi-a răspuns cu bonomie matahala.

— Îmi pare bine de cunoştinţă... Eu sunt...

— Las' pe mâine, că mi-i un somn de-adorm pe mine! De altfel, mi-a spus Virgilică al nostru cine eşti. Pa şi pussy, c-am şi pus bila pe cinci!

Simpatic şi Gopo ăsta. Avea acelaşi umor sec, ca-n filmele pe care i le admirasem. Pe parcurs însă, adică începând chiar din clipele următoare, am fost nevoit să-mi modific opinia. Sforăia atât de cumplit şi sonor, într-o tonalitate nemaiauzită, încât n-am închis ochii până la ziuă. Iar pe la şase, când n-am mai putut rezista, am pus mâna pe telefon şi l-am sunat, trezindu-l probabil din somnu-i dulce, pe Maximov.

Mi-a răspuns mormăind:

— Az săm tukă (sau ceva pe-aproape)!

Ieşindu-mi din sărite, gelos pe somnul său, l-am luat la rost:

— Bine, bre, bai Atanase, de ce mi l-ai trimis pe cap pe şeful cineaştilor români? O fi el înalt şi mare, dar nu cântăreşte mai mult decât mine!

— Stai bre, că n-o fi moarte de om! mi-a replicat însoţitorul. Credeam că sunteţi prieteni...

— Nu suntem! Iar dacă o să devenim, evenimentul nu se va produce, în niciun caz, supus supliciilor la care m-a supus peste noapte... Te rog, vorbeşte neapărat cu-ăi de la organizatoric, să mi-l evacueze pe Gopo din odaie. Am fost asigurat că voi beneficia de-o cameră numai pentru mine... Să se respecte cuvântul dat. Altminteri, plec!

Transportat de...miliţie

Pe la zece, din dimineaţă, eram la breakfast, în salonul restaurantului, la etajul I. Împreună cu Puşi Dinulescu şi grupul lui Calotescu. Din care umoristul sovietic şi Ilya Frez nu lipseau.

Veniseră devreme, iar acum se găseau înaintea cafelelor. Bineînţeles, pe jumătate adormit, i-am comandat imediat ospătarului:

— Mili drugare, az săm pisatel... Rumânski!

— Rumânski? mi-a răspuns amabil băiatul. Pisatel? a încercat el să-şi formeze o opinie asupra mea.

— Da! Scriitor.

Pricepuse cu cine are de-a face. Peste nici cinci minute, tinerelul se prezenta cu-o tigaie în care sfârâiau cinci ochiuri cu caşcaval, o farfurioară cu lukanka, un fel de salam de Sibiu de-al lor, unt, gem şi-o tavă cu căni. Trei la număr. Una, evident, pentru ceai, alta, probabil, pentru cafea, a treia, ei bine, în privinţa ei nu ştiam ce destinaţie avea. N-avea ci conţinea. Frişcă proaspătă.

După ce mi-am pus sufletul la punct, am început să mă mai trezesc niţel. Spre amuzamentul companiei care asistase la „micul” meu dejun. Nu m-am supărat. Ştiam că urlă invidia în ei. După care am rugat să mi se mai aducă o

cafea. Apelând tot la tânărul care mă servise atât de inteligent.

În timp ce m-apucam să sorb din cană, însă o cană respectabilă, serioasă, cum îs cele pentru lapte, şi-a făcut apariţia şi Gopo. Resplanaisant, deconectat şi inexplicabil de voios.

Privindu-mă zâmbăreţ, m-a şi luat la trei păzeşte:

— Meştere, eu te ştiu pe matale din poveştile lui Petrică Sălcudeanu... Zicea că mănânci mai mult ca mine! Aşa-i?

— Maestre Gopo, de mâncat, ştiu eu? Poate! Însă de sforăit ca tălică, în niciun caz! Te recunosc de campion absolut în domeniu...

— Dacă recunoşti, atunci nu mai sunt supărat! Mi-au cerut să-ţi eliberez camera. Credeam că te vei obişnui cu emisiunile mele audio. Îmi cer scuze că ţi-am stri- cat somnul!

— Dar nu-i cazul să-ţi faci probleme, iubite maestre! Nu mi-ai tulburat niciun somn... Şi-apoi de care somn poate fi vorba? Că nici n-am dovedit să lipesc pleoapă de pleoapă...

— Îmi pare sincer rău... Însă fii barem fericit, că nu eşti singurul! Mai sunt şi alţii. Aseară, când s-au decernat premiile pentru literatură umoristică, mulţi n-au mai închis un ochi... Bunăoară, chiar colegul matale sovietic. A primit marele premiu al festivalului, două mii de leva.

În clipa următoare, când, fără să mai aştepte, mulţumin- du-se doar să cumpănească statura şi volumul cineastului, ospătarul îi servea acelaşi breakfast ca şi mie, Gopo m-a întrebat mirat:

— Matale i-ai lansat comanda? Înseamnă că Petrică ţi-a spus totul şi-ai aflat cât sunt în stare să bag în mine. Mulţumesc din toată inima. Că mi-e şi-o foame de milioane...

Nu i-am mai zis nimic, întrucât se şi apucase să mănânce. De ce să-l întrerup dintr-o activitate atât de utilă şi plăcută?

În schimb, l-am luat la refec pe umoristul rus:

— Ei, Ivan Ivanovici, te procopsişi cu două miare, ai? Şi te văd cam supărat. Anul trecut, marele premiu l-a luat tot un rus, pare-mi-se Serghei Mihalkov. Şi nu s-a plâns!

— De plâns nu m-am plâns nici eu! Dar lui nu i-au reţinut impozitul pentru suma atribuită. Mie mi-au oprit trei sute de leva... E pentru prima oară când se aplică legea impozitului pe venituri la premiile decernate în cadrul Festivalului de la Gabrovo.

Bineînţeles, conversaţia petrecându-se în rusă, eu vorbind – una imperfectă, iar umoristul – una patetic-teatrată, cred că nici dânsul nu prea înţelesese fineţurile mele de expresie, tot aşa cum îmi imaginez că nici eu nu pricepusem întocmai.

Aşa că, în apropiere de ora trei, îl cam dăduserăm gata pe simpaticul Ivan Ivanovici. Şi, ca să-l convingem de tăria şi autenticitatea simţămintelor noastre, am acceptat să luăm şi dejunul cel mare. Tot pe socoteala lui. Dacă o ţinea tot aşa, avea şanse să-şi lichideze marele premiu în mai puţin de-o săptămână!

Când ne-am ridicat de la masă, cu forţe proprii, Gopo ne-a invitat:

— Veniţi la filmul lui Virgil! La 18 fix, nu mai târ- ziu, are loc proiecţia „Buletinului de Bucureşti”. La cinematograful Festivalului, din centrul oraşului... Să vedem ce brânză a făcut Calotescu!

Eu unul, care totuşi simţeam nevoia să-i trag un puişor de somn, m-am retras spunându-le că voi fi la cinema mai târziu, c-un sfert de oră înainte de începere.

Când m-am trezit, c-un cap de lemn esenţă tare, i-am potolit durerile c-un duş scoţian. Ca la mama lui. Iar ceva mai încolo, pe la cinci şi jumătate, alergam disperat în căutarea unui taxi. Care să mă ducă la sala de proiecţii a Festivalului. La ora aceea însă, toate maşinile dispăruseră ca prin farmec.

Prinzând un cetăţean, l-am rugat să mă-ndrume spre cea mai apropiată staţie de taxiuri.

— Neama taxi... Vsicikite na Festivala! mi-a răspuns

el. Într-o bulgărească regională. Din care am înţeles că nu există nicio maşină. Suficient. Şi n-a mai fost nevoie să-ncerc să deduc ce vroise să spună prin acel „vsicikite”.

Înnebunit, gonind ca apucat de amok în direcţia centrului, în cele din urmă am decis să apelez la luminile unui colonel de miliţie care, cu un talkie-walkie la piept, dirija o îmbulzeală de maşini.

Nădăjduind ca stelele de pe epoleţi să nu reprezinte vreun grad mai mare, m-am adresat cu încredere cetăţeanului în uniformă. Deşi mă exprimasem într-un amalgam de rusă şi ceva bulgară, ofiţerul a priceput imediat că aveam nevoie de ajutor, întrebându-mă:

— Hospital, bolniţa?

— Ne! Kino... Az săm rumânski pisatel!

— Pisatel? Rumânski!

N-o fi ştiut altele, însă meseria şi-o ştia. La perfecţie. Într-o clipă, după ce „găvărise” ceva adresându-se aparatului de talkie-walkie, o maşină a miliţiei frâna lângă colonel. Iar majurul de la volan s-a interesat:

— Arestat?

— Ne! i-a răspuns zâmbindu-mi blajin ofiţerul. Pisatel... Rumânski!

Mă rog, fusese de ajuns să-i spună ceva în genul celor de mai sus, că m-am şi pomenit invitat să urc în maşină, chiar în faţă, lângă şofer. Iar când m-a depus în faţa scărilor ce urcau spre sala de proiecţii a Festivalului, Calo- tescu şi Corjos, care se plimbau neliniştiţi prin faţa stabilimentului, m-au identificat şi m-au întrebat îngroziţi:

— Ce-ai făcut, maestre?

— Nimic!

— Păi ce-i cu miliţia?

— Foarte bine, îşi vede de meserie. De-aia m-au adus să văd „Buletinul de Bucureşti”... Le-am spus cine sunt, cine sunteţi, când v-am zărit, aşa că iacă-mă!

— Şi ne ridică pe noi, în schimbul tău?

— Nici gând! Ce să facă bietul majur cu doi cineaşti? Nu efectuează transporturi decât cu scriitori de valoare!

— Ai fost tradus în bulgară?

— Bineînţeles! De când mi s-a publicat într-o culegere de umor, internaţional, schiţa „Câinele Mox”, mă cunoaşte toată miliţia...

Năucit de faptul că-i rula filmul, fără să ştie cum va fi apreciat de public, Virgilică i-a dărui majurului un set întreg de invitaţii. Pentru spectacolele de-a doua zi, când filmul avea să fie proiectat şi pentru cumpărătorii de bilete. Apoi, şi mai încântat, datorită faptului că şoferul înhăţase cartonaşele şi le vârâse în buzunarul de la tunică, Calotescu m-a îmbrăţişat, m-a pupat pe ambii obraji şi m-a îmbrâncit în sală, spunându-mi în vreme ce dispăream pe uşă:

— Baftosule! Sper să-mi porţi şi mie noroc...

I-am purtat. Căci, cât timp a durat „Buletinul de Bucureşti”, bulgarii din sală n-au încetat o clipă să râdă. Nici nu mai avuseseră nevoie de traducerea rostită de la cabină, şi care se-auzea în sală perturbând plăcerea spectacolului. La un moment dat chiar, sonorul translaţiei a dispărut total. Şi mi-am zis: „Halal bulgari! Ăştia lucrează tare... Miliţia cară scriitorii, iar populaţia anihilează traducătorul! Sau, în orice caz, microfonul.”

La toate celelalte filme, printre care şi pelicula realizată de Ilya Frez, am fost transportat la sala de proiecţii numai de maşina colonelului. Cum mă vedea gonind spre dânsul, lua aparatul de talkie-walkie în mână şi ordona să vină majurul. Când bolidul frâna lângă noi, mă bătea prieteneşte pe spate, de mă cocârja, şi-mi ordona:

— Vlizăi, skăpe pisatele!

Adică, tradus liber: „vârâ-te-năuntru, dragă scriitorule!”. Dar nu-s sigur.

Ultima oară, când ne-am întâlnit, deşi chemase numaidecât maşina, l-am refuzat politicos, explicându-i că proiecţiile filmelor prezentate în concurs încetaseră şi doar mă plimbam să iau niţel aer. Atunci, predând talkie-walkie-ul majurului, colonelul m-a luat de braţ şi m-a invitat spunându-mi:

— Haide, bre pisatele!

Şi, la cea mai apropiată cofetărie-cafenea, unde colonelul a fost întâmpinat printr-un salut călduros, m-am lăsat tratat de ofiţerul de miliţie. Am stat îndelung la palavre. Dânsul întrebându-mă despre filmele vizionate la Festival, iar eu, care nu prea înţelegeam relatându-i, pe scurt, subiectul schiţei mele „Câinele Mox”. Nu ştiu ce-o fi priceput, însă în cele din urmă l-am căpătat de admirator.

Am bănuit noua relaţie, fiindcă, la despărţire, ofiţerul încă mai râdea în hohote. Din păcate, n-aveam de unde şti dacă râdea de situaţia în care ne aflam, încercând să vorbim limbi pe care nu le cunoşteam ca lumea, sau din pricina hazului conţinut în „opereta” mea.

În orice caz, am rămas buni prieteni. Atât de buni, încât transportându-mă la hotel cu maşina sa de serviciu, care-l aştepta la ieşirea cofetăriei, din ziua aceea am fost servit la toate mesele, dimineaţa, la prânz şi seara, numai de şeful unităţii. Lucru mare. Atât în ce priveşte calitatea serviciului cât şi, mai ales, cea a mâncărurilor aduse la masă. Altă viaţă! Şi-alt nivel...

Nici japonezii nu stau mai rău!

Festivalul luând sfârşit, ca-ntotdeauna tot printr-o masă de gală, de astă dată ceva mai intimă, întrucât nenumărate delegaţii plecaseră spre căşile lor, unele grăbite, alte nemulţumite de faptul că nu se procopsiseră cu vreun premiu, fie el cât de mititel, cei ce rămăseseră urmau să plece a doua zi. Cu avionul. Decolând de la Varna.

Când am auzit de avion, i-am telefonat imediat lui Goran Gotev. Iar eminentul ziarist, mai afabil ca niciodată, mi-a spus să stau liniştit. Avea să-mi trimită maşina lui. Să mă care la Sofia. Unde, ca un premiu de consolare, pentru că nu mă alesesem cu nimic la Gabrovo, culturalii îmi ofereau un sejur de şase zile în capitală.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, mi-am numărat finanţu-

rile. Stăteam încă bine. În afara sutei de leva, pe care trebuia s-o returnez lui Goran, mai aveam vreo nouă unităţi monetare bulgăreşti. Adică 9 leva. Şi m-am înfăţişat la breakfast. Sperând să-mi ajungă.

Mi-a ajuns. Taman la ţanc. Cam mult pentru un micdejun, însă nici el nu fusese chiar atât de „mic". După care m-am retras în cameră, să-mi fac bagajele. Ştiam că maşina urma să sosească în jur de douăsprezece. Calculând mai exact, deodată mi-am dat seama că suta lui Goran era în primejdie. Dacă mă apuca metabolismul pe drum făcându-mi-se foame, neapărat era nevoie să intru în ea.

Şi-am adormit niţel. Mistuindu-mi breakfastul, şi efec- tuând, în vis, tot soiul de calcule.

Când m-a trezit o bătaie la uşă, rezolvasem situaţia. Decisesem, tot în vis, ca ziua de azi să fie de post negru. Până la cină. Deschizând niţel alarmat uşa, am dat în prag peste un tânăr simpatic, cu păr negru ca pana corbului şi-o mustaţă pe oală, întocmai ca a năvălitorului protobulgar Asparuh. Până să-l întreb ce-i cu el, şi-a permis să mi-o ia înainte, spunându-mi pe româneşte:

— Am venit să vă ridicăm!

— Cum adică, şi unde?

— Să vă ridicăm cu maşina, ca să mergem la Sofia... M-a trimis drugariu Goran Gotev. Să vă-nsoţesc. Şi-aici, şi pe drum, şi-n răstimpul sejurului. Mă cheamă Plamen...

Liniştit, deşi încă nu ştiam cărui minister aparţinea mai sus numitul Plamen, l-am lăsat să-mi ia bagajele. Şi l-am urmat. Până la maşina care ne aştepta în faţa hotelului.

Tot cugetând asupra prânzului condamnat la dispariţie totală, deodată am renunţat la gândurile negre şi l-am întrebat pe însoţitor:

— Bre Plamene, iartă-mă că-ţi zic pe nume şi-ţi vorbesc la persoana a doua, însă consider că ţii seama de vârsta şi de barba mea albă, şi n-o să ai nimic împotrivă... Unde ai învăţat atât de bine româneşte?

— Neama problema! Şi pentru prima, şi pentru a doua. Chiar te rog să-mi zici pe nume, ba şi mai mult, să-mi dai voie să vorbesc şi eu fără pronumele de reverenţă. Cu-

atât mai mult cu cât ţi-am citit, de la drugariu Go-tev, „Extravagantul Conan Doi”, şi mi-am dat seama că eşti om bun şi de treabă. Româneşte am învăţat la Facul-tatea de filologie din Bucureşti, unde am studiat româna şi araba! Am să-ţi povestesc totul, mai la detaliu, când vom opri la Etere!

— Dar de ce să oprim la cum ai zis? mi-a zvâcnit mie inima-n piept.

— Etere... Sat muzeu. Unde există şi mehanà, anume pentru străini! Mi-a spus drugariu Gotev că-ţi place să mănânci, mai ales bulgăreşte, dar asta ştiam şi eu, din cărţile matale... Luăm prânzul acolo! Şoferul n-a mâncat nimic de dimineaţă, când am plecat încoace. Şi nici eu. De acord... Nu?

— Total de acord! am exclamat fără voie. Însă nu mai am o para chioară. Ce-i facem?

— Facem la noi, pardon, facem noi... Mi-a dat drugariu Gotev bani destui! Noi plăteşte. Tot!

Etere era un sat-muzeu fantastic. Chiar ştiinţific-fantastic. De toate avea. Şi ateliere meşteşugăreşti de-acum câteva veacuri, şi exponate etnografice, şi echipă de dansuri folclorice, şi mici magazine pentru scumpe amintiri din Bulgaria. Foarte scumpe, dacă un briceag meşteşugăresc costa 14 leva, echivalentul a vreo 140 de lei de-ai noştri. Însă mehanaua răscumpăra totul. Mai ales că plătea Plamen.

În mai puţin de-o jumătate de oră, serviciul fiind perfect organizat, conform preţurilor turistice, am izbutit în trei să radem câte o porţie de „meşana skara”, repetată, plus o ***baniţă***. Nu baniţă de măsurat cerealele, ci-o plăcintă bulgărească, nemaipomenită. Cu brânză de oaie şi vacă, juma’-juma’! O vacă şi-o oaie. Iar pâinea, ce să mai vorbim! Era abia scoasă de la cuptor, fierbinte şi-aburindă. Câte-o turtă de om. Însă ce oameni, de vreme ce lipia era cât roata de „Trabant”! Folosind la masă numai una, la plecare şoferul a-mpachetat o lipie pentru mine, şi alta pentru dânsul. S-o ducă acasă, nevesti-sii şi copiilor.

Ce-i drept, poate mai era nevoie şi pe drum de-o bucăţică de pâine. Căci aveam cale lungă de bătut. Totuşi, şoferul fiind as în meserie, pe la opt, când încă nu se-ntunecase, trăgeam în faţa unui „monstru”. Hotelul „Vitoşa – New Otany”.

Nedumerit, l-am întrebat pe vajnicul meu însoţitor:

— Bre Plamene, când s-au instalat americanii la voi? Din moment ce se cheamă „New Otany”, nu înseamnă că-i al lor, rezervat numai pentru ei?

— Dar ce, matale eşti american, de vreme ce-o să locuieşti aici?

— Mai că-mi vine să zic ca tine, având în vedere magaoaia asta de clădire. Chiar există o lucrare simfonică, intitulată „Un american la Paris”...

— O cunosc! Gershwin... Iar matale ai să fii „un român la New Otany”... No problem, cum spun americanii. Însă hotelul este al nostru, construit şi administrat împreună cu japonezii din reţeaua internaţională de hoteluri „New Otany”... Câştigăm şi noi, câştigă şi ei. La cel mai rentabil nivel posibil!

După ce mi s-au făcut formele de recepţie, Plamen m-a instalat în camera mea de la etajul 21, mai existând alte cinci etaje deasupra, şi m-a invitat să plecăm:

— Mergem iarăşi jos! Lăsăm cheile, luăm talonul pentru breakfast, care intră în preţul camerei, conform celor mai noi norme hoteliere internaţionale, şi ne ducem acasă la drugariu Gotev. Toată familia te-aşteaptă cu masa de seară, dornică să te revadă. Iar mâine dimineaţă, când ai să te trezeşti, telefonezi la numărul ăsta, de pe cartea mea de vizită, şi mă chemi să te-nsoţesc prin oraş!

Totul era bine şi frumos, numai un lucru nu eram în stare să pricep. Cum funcţiona liftul, din moment ce nu era dotat cu butoane, ci doar cu cifre indicând etajul? Mi-a explicat Plamen, ca unui troglodit ce eram, lămu- rindu-mă că, la New Otany, totul lucra pe senzori. Măi, ce japonezi!

Ajunşi în cartierul „Mladost I”, unde stătea Goran, însoţitorul m-a părăsit, urându-mi petrecere frumoasă, şi

m-a asigurat:

— Ca să ajungi, după aceea, iarăşi la „New Otany”, neama problema! Te va conduce drugariu Gotev cu maşina lui...

A fost într-adevăr o petrecere. După aproape trei ani, de când nu ne mai revăzusem, Katia s-a prezentat la înălţime. Primindu-mă cu mâncarea mea preferată din culinăria bulgărească: „părţeni tigvikite”, adică dovlecei prăjiţi, stropiţi cu sos de iaurt şi smântână, în care se-nglobaseră minimum două căpăţâni de usturoi.

Gotev mă-mbrăţişase ca pe-un frate risipitor, întocmai cum procedase şi-ntreaga familie. De astă dată mai nu- meroasă. Căci Joro, băiatul, se căsătorise, după ceşi terminase facultatea de filologie de la Bucureşti, specialitatea – limbi hispanice. Iar soră-sa, Svetka, pe care-o ştiam de când era o puştoaică de-o şchioapă, aşijderea. Cu-o mândreţe de bărbat.

Iar când i-am auzit pe noră-sa şi pe ginere-său spunân- du-i „Tatko”, lui Goran, am pufnit în râs, simţind nevoia să-i atrag atenţia, mai în glumă, mai în serios:

— Gorane dragă, dacă la aproape cincizeci de ani noră-ta îţi zice ,,Tatko”, nu-i exclus ca în curând s-auzi în casă şi „Deadu”! Parcă aşa se spune, la voi, bunicului, nu?

— Păi Joro şi nevastă-sa aşteaptă un bebe! a exclamat nespus de fericită Katia. Abia săptămână trecută mi-au dezvăluit adevărul... Că-i tot vedeam şopocăind între ei. Aşa-i viaţa!

Târziu, aproape de miezul-nopţii, Goran m-a condus la „New Otany” cu maşina personală. Când îi uram „noapte bună”, l-am mai reţinut niţel:

— Bine că mi-am adus aminte de suta ta de leva... Stai, să-ţi înapoiez împrumutul! Căci, îmi închipui, oricât de „gulemeţ” ai fi, cum spun argotiştii voştri, nici tu nu prea stai pe roze... Mai ales să te-aşteaptă zile grele! Nepoţi, nepoate, mă rog, tot tacâmul! Parcă te şi văd, în zilele libere, cum ai să-mpingi la cărucior prin „Mladost”, scoţându-ţi nepoţeii la aer...

— Bun! Nu refuz... Ştii, la noi, salariile sunt mai mici decât la voi!

Pe când intram în lift, gândindu-mă cum o să-l pun în mişcare, altminteri aşteptându-mă urcarea pe jos a douăzeci şi unu de etaje, deodată am rămas înlemnit, nevenindu-mi a crede ochilor. Un bărbat, pe care îl văzusem din spate, când pătrunsese înaintea mea în cabină, se întorsese cu faţa spre mine şi-mi zâmbea satisfăcut de surpriză. Era Constantin Amariţei, ziarist şi scriitor umorist, bucureştean ca şi mine, autor al vreo câtorva cărţi, dintre care una şi despre Bulgaria.

— Ce cauţi aici, omule? am exclamat încântat de reîntâlnire.

— Cu treburi! Scot o nouă ediţie a volumului cu călătoria mea în ţara de peste Dunăre, şi-am simţit nevoia să mă pun la curent cu ultimele noutăţi... Dar matale?

— Tot cu bulgarii. De-astă dată, din fericire, eventual nefericire, că încă nu-s capabil să etichetez recenta vizită, ca participant şi invitat personal la Festivalul internaţional al umorului de la Gabrovo! E bine?

— Nu bine, ci sublim! Ce, e puţin lucru să vezi atâţia umorişti pe metru patrat? a chicotit mânzeşte Amariţei.

— Cam aşa ceva! Mă rog, om mai discuta mâine dimineaţă, la breakfast... De când eşti la New Otany?

— De-azi după-amiază!

— Atunci află, măi fratele meu, că japonezii ăştia ne dau micul-dejun pe gratis, mai exact spus în preţul camerei! Iar dacă stăm şi gândim ca lumea, e musai să ne sculăm cât mai devreme, ca să prindem un loc. După mine, cred că-s peste două mii de pasageri în hotel!

— Într-adevăr, cred că ai dreptate... E-o idee!

— Atunci să-i dăm drumu'! Te pricepi să mâi drăcia asta?

— Câte nu-nvaţă omul? Pui degetul în dreptul cifrei etajului, iar senzorul declanşează starterul...

În cameră, odată cuibărit în pat, am constatat că

cineva îşi uitase aparatul de radio deschis. Chiar în odaia de lângă mine. De fapt, muzica disco, şi-ncă-n surdină, nederan- jându-mă deloc, în clipele următoare adormeam, ca un dulce copil al secolului nostru, legănat de ritmurile unor hard-rockuri de ultimă oră. Mai târziu, am aflat că toate camerele primeau muzică ambientală, de la o centrală a hotelului.

Trezindu-mă aproape în zori, datorită obsesiei mele cu micul-dejun, am mai lenevit câteva minute în pat. Dar ce pat? Să-ncapă în el trei persoane de volumul meu. Prilej nimerit să-mi inspectez cămara în care mă găseam (30 mp minimum). Lumina aprinzându-se, conform săgeţii trasate pe perete, de la noptieră, ceea ce şi făcusem, punându-mi degetul în dreptul unui desen ce-nfăţişa un bec, acum eram scăldat, şi nu numai eu, ci întreaga încăpere, deci la plural, scăldaţi, de-o fluorescenţă albăstruie, plăcută ce izvora de pretutindeni. Însă fără să se poată deduce de unde.

— Măi, am exclamat în surdină, vorbind de unul singur, ce ţi-e şi cu bulgarii şi japonezii ăştia!

Tot pe noptieră, alte desene. Un televizor, un aparat de radio, un casetofon. Mă rog, televizorul („Panasonic color”) îl vedeam. Înaintea patului. Pe-o măsuţă lipită de perete. Unde erau însă celelalte? Trecându-mi degetele asupra tuturor indicaţiilor desenate, deodată s-au pus în stare de funcţiune. Şi radioul şi casetofonul, care erau integrate în noptieră, şi televizorul. La ora aceea nefiind program, îşi aprinsese doar ecranul. Casetofonul mugea, radioul răgea, dezlănţuisem un adevărat infern zootehnic. Întocmai ca ucenicul neascultător. Examinând mai atent desenele, am depistat imediat modalitatea de-a întrerupe, sau de-a reduce, eventual mări, volumul sonor al dispozitivelor audio. Procedând în consecinţă, adică petrecându-mi iarăşi degetele peste imaginile desenate, într-o clipă am scăpat de dezlănţuirea şeptelului din cameră.

Cu baia n-am avut probleme. La cinci şi jumătate

intram sub duş. Mirat că nu există nicio tijă cu stropitoare, am tras de maneta pe care era zugrăvită o cadă. În secunda următoare eram stropit de pretutindeni. Jeturi de apă îngheţată mă biciuiau fioros, şi nu ştiam ce să fac pentru a le mai domestici niţel temperatura.

În timp ce izbutisem să dau şi peste maneta de reglare a apei calde şi reci, care nu mai era un senzor, şi zadarnic o mângâiasem cu degetul şi chiar palma, ci-o manetă normală, umană, din metal inox, şi-acum mă opăream zdravăn riscând ca-n următoarele minute să fiu transformat în rasol, telefonul a pornit să zbârnâie bezmetic.

Cuprins de-o explicabilă panică, am ţâşnit despuiat de sub duş şi-am dat năvală-n cameră. Nu clănţănea aparatul de pe noptieră. Însă totuşi undeva continua să zdrăngănească, din ce în ce mai alarmant. Întorcându-mă în baie, să închid apa, am băgat de seamă, spre uluirea mea, că telefonul continua să sune. Chiar în camera de toaletă.

— Cine-i acolo? am răcnit desprinzând receptorul din furcă.

— Ce faci, bătrâne, nu mergem la breakfast?

— Ce să fac, i-am răspuns lui Amariţei, recunoscându-i glasul, mă lupt cu japonezii, mai dihai ca americanii! Acuma dârdâi... Un pic zăbavă, să mă pun niţel la fiert, c-am învăţat şmecherezul, şi-n cinci minute trec să te iau, Doar ai camera lângă mine.

— Aştept!

— Ţi-e foame, bădie Costică?

— Nu prea...

— Nici mie! Însă o să-mi vie, de îndată ce zăresc niscaiva bucate! Adio, că intru sub duş şi nu se ştie ce se mai poate întâmpla. Dacă nu apar în cinci minute, chemi urgenţa!

Scăpând cu bine de sub duş, peste cinci minute, la mare fix, eram în faţa uşii lui Constantin Amariţei.

Iar la şase punct, fără o secundă întârziere,

pătrundeam amândoi în salonul botezat „Breakfast Restaurant”. Care, spre umilirea noastră parcă, era pustiu. Cu excepţia unui bufet uriaş, lung de vreo douăzeci de metri, pe care cloco-teau crătiţi, oale şi ibrice, şi erau expuse sute de platouri.

Nedumeriţi, am crezut că nimerisem în altă parte.

Totuşi o brodisem la ţanc. Deoarece, citind încă o dată firma, am constatat că aici trebuia să fim. Şi ne-am aşezat la o masă, curioşi să vedem cu ce-o să fim serviţi.

Iluzii pierdute, vorba lui Honore de Balzac. N-a venit nimeni. Niţel enervat, m-am dus la individa care stătea la intrare.

— We want to breakfasting! i-am declarat ţâfnos, neştiind dacă reuşisem să-i transmit corect cele dorite, întrucât nu eram posesor de engleză.

— Serveştem, bre, singur la tine! m-a informat fetişcana, zâmbindu-mi prietenos şi adresându-mi-se, spre uimirea mea, într-o românească turcită zdravăn.

— Mulţumesc mult! Acuma ne-am lămurit... Utilizaţi breakfastul suedez...

— Aşa estem, suedez estem! Voi romania, bre?

— Exact! Români... Dar matale?

— Bulgar estem, tatar din Silistra!

— Putem lua din toate?

— Luvam bre, tot luvam!

Când i-am relatat lui Costică cele aflate, acesta m-a întrebat:

— Ne servim singuri, dar cu ce?

— De obicei, eu mănânc cam de toate... Haide să vedem ce-au prin tăvi şi crătiţi!

Dumnezeule! Erau puşi pe faliment. Aveau ce nu-ţi trecea prin cap! Mai întâi ouă. Fierte moi, vârtoase şi răscoapte. Apoi jumări. Cu şuncă, salamuri şi slănină. Urmau după aceea tot soiul de cârnaţi. De casă, la tavă, fripţi sau prăjiţi, afumaţi sau proaspeţi. Chiftelele, şi ele de mai multe genuri. Nervoase, normale şi anormale. Adică pipărate, cu caşcaval sau din mai multe soiuri de carne. Conform etichetelor din dreptul fiecărei tăvi ce clocotea pe

nişte reşouri fără flacără. Probabil erau şi ele cu senzori. Urmau pateurile şi plăcintele. Cu carne şi cu brânză. Apoi fripturile. De porc, berbec, vacă şi capră. După aceea diverse mâncăruri gătite. Iar mai spre coadă, pescăria. Prăjită, fiartă şi friptă. De la morun şi până la ciortănică. Deserturile încheiau bâlciul. Torturi, trufe, jofre, geleuri, charlote, cataifuri, sarailii şi baclavale. Mai ceva ca la „Inter-continental". Însă totuşi sub nivelul acestuia, deoarece absentau cu desăvârşire gogoşile şi cozonacul. Aici îi tăiasem!

Ceaiurile şi cafeaua clocoteau în nişte aparate, probabil electronice, din care se-auzea fierbând lichidul notat pe etichete metalice cromate: „Russian Tee", „Chinese Tee", „Ceylon Tee"! Iar la cafea, şi mai încropiţi. Aveau de patru feluri: „Mocca Coffee", „Nicaragua Coffee", „Bresil Coffee" şi „Arabian Coffee".

I-am şoptit lui Costică, să nu ne-audă tătăroaica:

— Pe-ăştia nu-i văd bine! Deloc... Ori dau faliment rapid, ori mor toţi de ateroscleroză! Mai precis spus, îşi ucid clienţii, îndopându-i ca pe gâşte...

— N-aş crede! Mai curând se dovedesc excelenţi psihologi... Bunăoară mie, văzând atâtea bunătăţuri, mi s-a şi aplecat!

Luând-o încet, gospodăreşte, mai mult muncind cu căratul decât cu mâncatul, pe la unsprezece, după ore de grea osândă, ca la ocnă, reuşiserăm, în cele din urmă, să ciugulim din toate.

Plus celebrul iaurt din baccilus lacticus balkanicus. Peste care dădusem abia la sfârşit. Pitit după deserturi.

Bietul Amaritei, de felul său om cumpătat şi cu măsură, se lăsase molipsit de mine. Şi-acum se căina. L-am liniştit spunându-i că pe ziua de astăzi făcuse economie de prânz şi de cină. A dat din cap blajin şi posomorât, de parcă l-ar fi aşteptat cine ştie ce nenorocire.

Pe când încercam să obţin unele succese în prelucrarea psihologică a bădiei Costică, mă pomenesc bătut pe spate. Era omul meu. Plamen, însoţitorul celui

mai diabolic vizitator al ţării sale.

Mi-am cerut scuze, l-am condus pe Constantin Amaritei la cameră, deoarece îi venea s-adoarmă pe el, după care am plecat la plimbare. Pe la şase, după ce gustasem ceva lejer, la o mehana în aer liber, care se chema „Pod lipami” (în traducere literară „La umbra teilor”), Plamen m-a întrebat:

— Când mergem după cumpărături, astă-seară sau mâine? Am la mine o sută de leva pentru matale, diurna sejurului!

— Acum! Acum ori niciodată! Mâine nu ştiu dacă voi mai fi în stare să merg! Şi-apoi n-am nevoie de cine ştie ce… Nişte atenţii pentru nevastă-mea.

După cum era de aşteptat, în noaptea aceea n-am reuşit să adormim o clipită. Nici eu, nici Amariţei. Din pricini bine cunoscute. Abia în cea de-a treia zi, după ce Plamen mi-a adus de-acasă, la termos, fierte de nevastă-sa, ceaiuri din furaje medicinale, am izbutit să mă ridic din pat.

În celelalte zile, total refăcut, am optat pentru breakfasturi dietetice, bazate mai mult pe iaurt şi cârnaţi la cuptor, ceaiuri şi cafele. Şi-am fost capabil să revizitez plăcutele împrejurimi ale Sofiei. Iar în ultima zi ce-o mai aveam de petrecut în Bulgaria, abia am acceptat invitaţia Gotevilor la un prânz de familie. Anunţându-i însă că devenisem, pe neaşteptate şi în numele unor înalte principii, vegetarian convins.

Iar Katia mi-a servit la masă doar salate. De tot felul. Şi tracice, şi „şopski salat”, şi de castraveţi simpli, fără ceapă. Doar cu grămezi de usturoi dat la pisălog.

Seara, însoţit de familia Gotev, în totalitatea ei, de Amariţei şi de Plamen, mă-mbarcam entuziasmat în expressul Sofia—Moskva. În care, pentru orice eventualitate, fusesem dat în grija însoţitoarei de vagon, o băbuţă simpatică şi mămoasă. Căci, până la Bucureşti, m-a umflat doar cu ceaiuri. Refuzând îndârjită să-mi livreze orice alt aliment nociv.

Doamne, şi mi se făcuse un dor atât de cumplit de

casă, încât pe întreg parcursul m-am gândit numai la nevastă-mea, la via ce, probabil, da în pârg, şi la sărmăluţele în foi de viţă. Piesă de rezistenţă în colecţia de artă culinară a jumătăţii mele.

Cu „Casa Umorului” de la Gabrovo am rămas în cele mai bune relaţii de prietenie. Stefan Fartunov mă felicita de fiecare An Nou. Iar eu îi răspund în săptămâna imediat următoare. Când mă invită să-i trimit lucrări pentru concurs, îl refuz politicos. Că n-am nimic demn de vreun premiu oareşcare. De când am constatat că m-am ales cu vreo zece ocale în plus, după Festival, am de gând să resping orice invitaţie. Oricât de personală ar fi.

„CEI 7 MAGNIFICI” OLD-BOYS, CU SCHIMBUL

Miniprolog

Cred că nici prolog nu-i bine spus. Dar n-am ce face. Asta-i situaţia. De fapt, în fruntea capitolului vreau să ofer un soi de expunere de motive a... titlului. Căci cei 7 magnifici sunt mai mulţi. Peste treizeci şi ceva de bărbaţi în floarea vârstei, tari în ţurloaie (cu sau fără entorse), mereu puşi pe fapte mari şi dornici să pară mai neînsemnaţi, pe terenul de fotbal, decât sunt în realitate. Modestie greşit înţeleasă.

Deoarece, asistând la „joaca” lor, ca unic suporter, de tip aparte, care ţine cu ambele echipe, am constatat, mai la fiece meci, că totdeauna există 7 magnifici trăgători, fundaşi, atacanţi, portari sau „libero”-i. Revenind la cei 7 magnifici, ţin să precizez că niciodată nu-s aceiaşi. De-aia am trecut în titlul capitolului cu „schimbul”. Fiindcă, de la meci la meci, valorile se schimbă. Spre cinstea old- boys-ilor. Iarăşi am dificultăţi cu pluralul. Oldboişilor? Nu merge. Şi-atunci? Procedez şi eu, întocmai ca jucă-torii pe

teren. Nădăjduind mereu să lucrez la modul optim. Ei sunt magnifici cu schimbul, aspirând fiecare la calificativul de „magnific”, pe rând, în funcţie de minge strâmbă, sau direcţia vântului, iar eu în funcţie de inspiraţie. Şi-aceasta, tot în funcţie de condiţiile, să zicem, meteo. Deci, suntem toţi magnifici, iar uneori, malefici. Hait, c-aici am întors-o dibaci din condei! Fiindcă mai suntem, însă rar, şi malefici, adică răi de gură, sau negri în rânză, eventual pipotă. Exact ca la fotbal!

Şi-acum să trecem la obiect. La old-boys. Celebrele echipe de vârste cu rază medie de acţiune. De la Plopeni. Oraş. Fiindcă există şi Plopeni-sat. Unde fotbalul se mai joacă, încă, la miuţă. Altă viaţă! Dar nimeni nu poate şti ce le rezervă viitorul istoric.

Probă de microfon

În vinerea următoare, la trei fix eram pe stadion. Nu atât ca să mă distrez, vizionând meciul echipelor, ca la „Cascadorii râsului” de la TV, cât să mă antrenez la relatarea unui reportaj fotbalistic, cum transmit crainicii de la Radio. Când, fără să vezi nimic, îţi imaginezi cu totul altfel realitatea meciului. Mult mai bleagă decât înfierbântata emisie realizată de vajnicii sportivi ai cuvântului.

Pentru a-mi energiza laringele, am rugat-o pe distinsa atletă a stadionului, care-avea ca sarcină masajele, deşi nu era decât un pumn de om şi slabă ca o scrânghiţă:

— Steluţa dragă, ce zici, s-ar putea administra un masaj pe corzile vocale? Ştii, aş vrea să fiu şi eu în voce…

Mai întâi uimită de pretenţiile mele, apoi ezitând (mă ţin de glume, sau prezint unele simptome de scleroză la cerebel?) până la urmă s-a hotărât şi mi-a răspuns pedagogic, explicativ:

— Cred c-ar fi posibil, însă în niciun caz la mine! Ce-ar fi să-ncerci, maestre, la dispensar? Acolo, au tot ce le trebuie… Şi chirurg calificat, şi bisturie, eventual şi corzi

de schimb. În orice caz, ar merita să întrebaţi. Eu una, de ce să mint, n-am făcut niciodată aşa ceva. Nimănui... Dar n-aţi prefera matale un masaj al gâtului, extern şi pe din afară? Cine ştie, poate are efect şi-năuntru...

Dezamăgit de redusele posibilităţi ale ştiinţei masajului, i-am declarat vajnicei specialiste:

— Regret nespus, însă nu-s dispus să mai rămân şi cu gâtul strâmb! Atunci, chiar că n-aş mai fi în stare să emit măcar un scâncet. Lăsăm pe altă dată...

Uşurată, Steluţa a oftat din adânc.

— Mai bine, maestre, mult mai bine! La urma urmei, ce-ţi trebuie matale voce, de vreme ce zici că eşti scriitor. Nu lucrezi cu pixul?

— Şi ce, crezi că ăla se poate masa? N-aş prea zice!

Microfonul staţiei de emisie de pe stadion fiind răguşit, datorită unor vremelnice defecţiuni tehnice, am renunţat şi la ceea ce se cheamă ,,proba de microfon", şi mi-am propus antrenarea corzilor vocale pe teren. Unde intenţionam să mobilizez, prin lozinci de branşă, aşa cum se mai aud uneori pe marile stadioane, jucătorii care dădeau semne de epuizare.

Când m-am instalat la tribună, într-un fotoliu de orchestră, ca să-i zic şi-aşa, prezentându-se destul de comod şi curat, meciul celor două echipe adverse era în plină desfăşurare. Însă atât de crâncen şi aprig, încât nu se mai distingea om cu tovarăş. Care era din echipa „roşilor", care din „albaştri"? În focul întrecerii, cei mai mulţi îşi lepădaseră maiourile şi jucau la „piele". Cu excepţia câtorva cadre superioare. Ce nu-şi îngăduiau abateri de la ţinută.

— Vezi că vine, nea Emile! l-am avertizat pe simpaticul fundaş, sau alteori atacant, căruia i se mai spunea, nume de alint, şi „Tatăl vacii".

Chiar că venea. Vasile comandantul. Omul căruia nu-i scapă nimic. Şi nici „tatăl" n-a scăpat. Culcat la pământ de şeful ordinei din oraş. Care comisese un evident fault involuntar. Observând dispariţia mingii, am şi atras atenţia, strigând corespunzător:

— Topea, topea, unde-i topea?...

Era sub nea Emil. Care se-odihnea, cu burta pe obiect.

Pusă în joc, mingea a intrat pe mâna, mai corect spus în picioarele unui prâsnel de bărbat, nu prea old ca înfăţişare. Despre care Caţaonu mi-a suflat că-i şeful circulaţiei. Alt şef. De altfel, ar fi fost cazul să-mi fi dat seama şi singur. După stilul de joc. Ca la examenele de obţinere a carnetului de conducere auto. Slalomuri mici şi uriaşe, fente, driblinguri, parcări în marşarier, mă rog, tot tacî- mul. Însă nici tov. Dănuţ, primarul, nu stătea rău cu volanul. Colaborând cu circulaţia, a pasat lent, trimiţând mingea portarului. Care, nesesizând la timp, şi-a băgat un gol. Singur. Spre entuziasmul dezlănţuit al „albaştrilor". Când „Bombardierul" a recuperat mingea, primind-o de la omul său, recte Gonzales, a şutat trăsnitor, brici şi praştie. Încât am auzit pârâind bara porţii. Deşi era din metal. De Plopeni. Timp de-aproape o juma de repriză, am tot încurajat băieţii de la old-boys. Imparţial. Fără să ţin seamă de ,,roşii" sau „albaştri". Abia când omul de lângă mine, nea Caţaonu, m-a informat că se produseseră unele modificări în echipament, ca şi-n funcţiile jucători-lor, că „roşii" deveniseră „albaştri", deoarece, superstiţi-oşi, îşi imaginau că-s mereu bătuţi numai din pricina culorii purtate în spinare, că mulţi oameni fuseseră promovaţi în muncă, că unii ieşeau la pensie, că alţii se pregăteau pentru examenul de maiştri, şi câţiva aparţineau unor secţii nou înfiinţate, iar grăsunul, cu burticică răsfrântă peste chiloţi, era oaspete tolerat, fiind preot, atunci abia am constatat că-mi pierdusem vocea. În aşa hal răguşisem, încât bubuiam ca un contrabas.

Iar când i-am strigat popii, aproape ininteligibil, văzându-l că vâră un gol din eroare, fără să vrea, lovindu-l cu călcâiul, „lasă minunile, părinte, că nu ţine!", nea Ste- lică m-a felicitat de pe teren, răcnind la mine:

— Bravo, nea Vlăduţ! Bine i-ai zis...

De altfel, la sala de masaj, unde pornise să geamă sub mâinile Steluţei, m-a informat amabil:

— Dacă o ţineai tot aşa, mobilizând jucătorii pe

invers, deoarece nu-i mai cunoşti şi pe cei noi, precis ajungeai bas pedalist! Căci nu se-nţelegea nimic din ce spuneai...

— Nu-i o problemă, tov. director! Îmi iau angajamentul să aprofundez şi efectul de-acum... Şi n-am să mai răguşesc, din recunoştinţă de cauză, făcând pe basul pedalist, aşa cum prea bine ziseşi tălică...

— Poate bas biciclist! a propus primarul. Care se pregătea şi dânsul să intre la masaj. Căci matale şi sportul, maestre, hai să fim serioşi, vă aflaţi pe poziţii adverse... De ce nu vrei să te laşi cooptat la „roşii"? Atunci, mai mult ca sigur, dând jos din greutate, vei realiza şi-apropierea dorită!

Nu mă deranja umorul „ziditorului" din Plopeni. Din moment ce-l văzusem pe popă jucând „Isaiia dănţuieşte" pe teren, era clar că n-aveam nicio şansă. Mai bine rămânem în banca mea, de suporter, eventual „scorer", bucurându-mă de exhibiţiile acestor oameni minunaţi cu mingile lor zburătoare. Ocazie rară de-a vedea democraţia funcţionând în aer liber. Când toţi sunt egali, slobozi de gură şi de funcţiile pe care le au.

Transmisie în direct

Decis totuşi să-nregistrez pe bandă un meci de-al băieţilor de la old-boys, într-un mod alegru, precipitat, întocmai ca şi confruntările lor, însă pe post de crainic sportiv, mi-am pregătit din vreme materialele necesare. Mini- fonul, împrumutat de la un fost coleg, reporter la un ziar de uzină, a fost supus unei curăţenii generale. Ştergându-i cu alcool („Două prune", 24 grade) capetele, axele şi role-le, scuturându-l de praf şi lustruindu-l cu cremă „Guban" (maro, că neagră nu se prea găsea la data respectivă).

De asemenea, nefiind în posesia unor casete de rezervă noi, virgine, m-am hotărât să sacrific una mai

veche, c-un recital al lui Fărâmiţă Lambru, prost înregistrat. De altfel, îl mai aveam pe Fărâmiţă. Pe discuri. Mult mai rezistente, iar guristul mai în voce. Şi-am montat caseta sus pomenită în lăcaşul destinat.

La fel, studiasem şi figurile, numele şi „poroclurile" noilor old-boys, recent cooptaţi. De pe lista şi pozele furnizate de tatăl lor, directorul Stelică Dumitrescu. Iar vineri, la ceasurile trei şi jumătate, eram în tribuna de protocol cu casetofonul sub braţ. Mai jos, după cum veţi avea posibilitatea să citiţi, aveţi reportajul sportiv realizat. Pentru întâia oară în viaţa mea. Cu intenţia nobilă de-a eterniza dârzenia unor bărbaţi unici, indiferent de etate, funcţie sau condiţie fizică. Care făceau sport de dragul sănătăţii. Ştiind prea bine că... „gimnastica întăreşte dinamica!" (aforism personal).

„Dragi auditori, skăpi slăşateli (să fie şi pentru microbiştii de peste gârlă) în momentul când începem transmisia noastră, în direct, echipele încă n-au apărut pe teren. Sunt, pesemne, la vestiar, unde au loc dezbateri în privinţa opţiunilor de culoare. Urmând să se decidă. Cine-i menit să fie „roşu", şi cine promovat la „albaştri".

Mulţimea de pe splendidul stadion din Plopeni, de pes-te 3 000 de locuri, iar uneori şi mai mult, în funcţie de miza meciului, stadion al cărui gazon a devenit celebru, fiind utilizat şi pentru întâlniri internaţionale, cum au fost cele când i-am bătut pe turci, ca la Plevna, deci, cum spu-neam, mulţimea dă semne de enervare. Aflându-se acum acasă, unde discută cu familia: neveste, soacre, copii şi vecini gălăgioşi (de bloc). De aceea mi-am asumat rolul de reporter sportiv, ca să ştie şi asistenţa absentă ce se pe-trece la această întâlnire amicală, fără ură şi părtinire, oase rupte, zasade şi năruşenii, între formaţiile de old-boys.

Atenţie, pătrund în teren, cam alandala, jucătorii celor două celebre echipe. Vestiţii „Roşii" şi „Albaştri". Care, datorită valorii lor, ar merita şi numele de „Red Label Old Whisky", sau „Blue Label Old"... Din păcate,

produse inexistente, sub această denumire. Ştiut fiind că destui dintre sportivii noştri preferă „Old Tzuisky de Văleni”. Acasă, nu pe stadion.

Să încercăm o prezentare a faimoşilor jucători, nemai- ţinând seamă de culoare şi stare de spirit. Cu-atât mai mult, cu cât, uneori, jucătorii îşi mai schimbă maioul. În funcţie de starea de spirit a „Bombardierului”, tatăl boys-ilor, mânios pe nepriceperea altora, însă temperat blajin de primar. Care, pe terenul de joc, niciodată nu-şi dă drumul binecunoscutei sale voci de tenor, bariton sau contralto (asta depinzând de felul în care-şi realizează sarcinile cei care ar trebui să-l asculte).

Remarcăm şi veterani prestigioşi, laureaţi în anii precedenţi, ca: Levier-Istrate, Tatăl vacii-Emil, Bordură-Stan, Săgeata Carpaţilor-Drăghicenoiu, Gonzales-Vlăsceanu, Puştiul-Iordan, Fachirul-Dumitru Gh., Oca X 100-Ghiţă Viorel, Purcel de lapte-Cornel Stoicescu, precum şi jucători, la fel de valoroşi, însă care au renunţat la binemeritatele premii, datorită modestiei ce-i caracterizează, ca „Omul în negru” şi „Bombardierul”, animatorii old- boys-ilor.

De asemena, figurează, cu figuri şi porecle corespunzătoare:

Il Dio-Pucheanu, Dan Matache-Buric, preferabil invers, „colonelul”-Giurgiuveanu, Cioplitor I-nea Alexandru Ion, Buruceagă-Mihăiţă, uneori zis şi Handrabulea, „Nu mă mai despart de tine”-Vasilică Şerban, pesemne tânăr tardiv amorezat, Hop-Şa’!—Alexiu, Bombardier 1/2-Pârvu, Sfântu-Stănescu, Căprioru-Vlăsceanu Zizi, po- sibil şi Zi-i ’nainte, Solz Burtică-Manolache, toţi aceştia la „albaştri”. Deocamdată.

Şi, tot provizoriu, la „roşii”, Pavluşka-Pavelescu, Omul de cauciuc-Nedelcu, Super Kent, mai exact Super-Cent Mitel Badea, Pericolul public-Simion, Cioplitor II-Doru Mălăescu, Cioala-Negreanu, Star Cent-Marin, Vedeta-Ra-du Florin, Rupe Oase-Savu Gh., Frânaru-Costache, Barzoi Unu-Istrătescu şi Super Fiţe-Gh. Dumitru.

Vă daţi seama, dragi auditori, mai ales dacă aveţi şi-ureche muzicală, şi-apreciaţi umorul, cât de dotaţi sunt old-boys-ii din ambele echipe, atunci când îşi adresează, exclusiv pe teren, atari pitoreşti şi sugestive apelative.

E suficient de-şi strigă unul altuia „Râmă" sau „Rupe-Oase", ca-n clipa următoare să se şi marcheze golul aşteptat de spectatori (adică de mine, rareori şi de ţâncul Biţă, care se lipeşte de bomboanele mele).

Bineînţeles, bubuindu-le mintea mai totdeauna când joacă, adeseori apar şi denumiri zootehnice, pe-ocolite, ca: Purcel de lapte, Tatăl Vacii, Iapă, Râncaciu sau Boşo- rogu. Eventual din alte domenii, când se majorează potul numelor deja existente, înflorindu-le, ca: Oca X 110, „Omul de gumilastic", „Trage pe dreapta" (în cazul lui Nenică), Ţurloaie, Frână de mână, ca variantă la Frânaru, Ochişorii lu' Dobrin, în loc de Il Dio, Gino Surcele- frânte, sau Plătică, tot aluzie, dar la Burtică-Solz.

În orice caz, este o încântare să-i auzi alintându-se, ca nişte copii. Ce-i drept, se-alintă dar îşi fluieră şi ciolanele. Aşa-i jocul!

Meciul demarează la fluierul lui nea Stelică. Neposedând ţignal de arbitru, fiindu-i de ajuns glăsciorul, care nu-i de ici de colo, şi îi îndeamnă pe băieţi la fair-play (care le şi stă în caracter), directorul şi tatăl lor fluieră din buze. De-ţi sparge timpanele. Acompaniat, de pe tuşă, de sirena de locomotivă a lui Mohamed Ţintea.

Mingea evoluează spre Ghiţă Gruber, care, dintr-o lovitură de maestru, fost profesionist, îl pocneşte în devlă pe nea Emil, care vocifera în duet cu Gonzales, ce-l acuză de zastavă. Problema e rezolvată de Burtică, antrenor şi el la „Metalul". Topea aleargă printre jucători, care şi ei aleargă s-o prindă. Stopează magistral Drăghicenoiul. Şi, lăsându-se pe spate, dintr-o evidentă pierdere a echilibrului personal, şutează la poartă. Gol! Portarul Ghiţă îşi masează degetul vătămat încă din primul an de old-boys. Şi mârâie. După care pune mingea în joc. Lăsând-o direct în poarta adversă. Goală, nu gol. Căci George discuta în contradictoriu cu Biţă, băieţelul său personal.

Jocul continuă. Topea generează pasiuni. Blocaje. Baricade. Formate din jucători căzuţi eroic, unul peste altul. Bombardierul aşteaptă. Lingându-se pe buze. Mingea îi vine, pasată de Gonzales. Gol. Dar ce gol! De maestru. Care ştie când să tragă. Ce-nseamnă şi răbdarea!

Circulaţia pe teren s-a intensificat. Au intrat în joc şi Stancu, de la circulaţie, plus Nenică. Din acelaşi domeniu. Trafic intens. Ca-ntr-o duminică pe DN 1. Golurile curg gârlă. Scorul nu se mai cunoaşte.

Primarul aşteaptă şi el. Să vadă cum lucrează Mugur, fiul. Care-l driblează pe tată. Aflându-se încadrat în echipa adversă. Dan îl ameninţă cu degetul. Nu se ştie cum va decurge discuţia acasă. În sfârşit, prinzând un culoar liber, „omul în negru" trage cu efect. Mirându-se singur de traiectoria mingii. Pe care n-a ţinut s-o vâre, neapărat, chiar în poartă. Dar intră. Lunecând lent. Mari mistere şi-n lumea fotbalului. Numai suflet şi zâmbet, părintele oraşului surâde satisfăcut. Este clar că nu participă din dorul de-a marca puncte, ci mai mult pentru a-şi muia spondiloza. Gata!

Nu, nu s-a terminat meciul. Ci caseta".

Iarăşi la masaj. Din nou chinuri şi torturi. Premiat de Caţaonu, care-mi oferă din fondurile protocolului o felie de tort, ca să-mi revin din emoţii, muşc zdravăn şi-nghit

în sec. Prefer o cafea. Prăjitura era rămasă, precis, de la întâlnirea, de-acum două săptămâni, a „Metalului-Plopeni" cu Mizilul. Sorb din cafea. E cumplită. Tare şi groasă.

Şi-atunci se propune din mase, adică din direcţia patului de masaj, unde primarul îl ajută pe „Bombardier" să coboare, acesta din urmă fiind cam anchilozat:

— Maestre, ia dă-i drumu' agregatului, s-auzim şi noi cum sună reportajul sportiv emis de-un amator!

Asistenţa (tov. Dănuţ, Caţaonu, Steluţa şi „Bombardierul") aşteaptă moartă de curiozitate. Mort şi eu, însă de emoţie, apăs pe „play". Hârşâie banda, de parcă ar fi fost trasă de pe un disc uzat, şi, deodată, aud

cum îmi răsună vocea:

— „Lume, lume, soră lume...”

Înnebunit, opresc casul şi verific. Să-mi dau seama ce căuta Fărâmiţă Lambru la meci. Vârându-se peste mine. Constat că aparatul nu-i prevăzut cu microfon integrat. Motiv pentru care se-nvârtise, fără să înregistreze. Nimic.

Ruşinat, explic:

— Scuze, mii de scuze! Data viitoare, fac rost de-un microfon extern, şi repet figura... N-am lucrat cu bâzdîgănii dintr-astea. Însă am să-nvăţ!

Primarul se interesează:

— Şi ce-ai să ne cânţi atunci, maestre, nu cumva „Colea-n vale,-n grădiniţă, paşte calu’ lui Gheorghiţă”?...

Ce oameni fini! În loc să-mi spună de-a dreptul, pe bune, c-am să devin reporter sportiv la „paştele cailor”. Dar nu face nimic. Nu de asta ţin la ei. Ci fiindcă-şi imaginează că fac sport, întărindu-şi, de fapt, şi-n realitate pofta de viaţă, deci şi de lucru, sănătatea şi, în concluzie, fără să ştie, „tinereţea pentru bătrâneţe”...

MAICĂ-MARE, UNDE MÂI EU PESTE NOAPTE?_____

Fiu adoptiv, fără voie

Cam după aniversarea zilei mele de naştere, în jur de şapte sau opt mai, m-am pomenit c-un plic oficial. Expediat de primăria oraşului Calafat. Prin care eram invitat, ca oaspete de rând, la întâlnirea „Fiilor oraşului”. Privind nedumerit la scrisoarea semnată de secretara cu propaganda, am strigat-o pe bulgăroaica de nevastă-mea şi, când s-a prezentat îngrijorată la chemare, am poftit-o niţel pierdut pe gânduri:

— Ia citeşte şi tu, copilă bună, ce zic oamenii ăştia aici!

A citit. Şi, mai intrigată decât mine, m-a luat la rost:

— De când eşti născut în două oraşe? După mine, asta s-ar putea numi un soi de bigamie... Eşti piteştean, sau calafetean? Lămureşte-mă şi pe mine, o dată pentru totdeauna, cine-i bărbatu-meu. Că nu ţi-am cercetat până acum, cu atenţie, certificatul de naştere. Iar când ne-am căsătorit, nici atunci n-am văzut actele, singur te-ai ocupat de ele... Cine-mi eşti, măiestrică?

— Acuma-mi e şi mie greu de spus! La Măţău, unde sunt chemat în fiece an la întâlnirea fiilor satului, mă consideră de-al lor. Fiind de origină măţăoan, pe linia lui Tatapetre. Mă rog, prima oară mi-am zis, „hai, mai treacă meargă, că tot am fost adus pe lume în casa bunicului, deci, s-ar zice, izvoarele-mi sunt posibil măţăoane...”

— Atunci e clar! s-a nviorat Penke. Maica-Mare a ta era de la Calafat, şi de-aia te socotesc fiul oraşului...

— Nu prea se potriveşte... Dânsa era din Poiana-Mare, care-i la vreo doişpe kilometri de oraş! Mai bine telefo-nez la primăria Calafatului, să aflu dacă nu-i vorba cumva de vreo confuzie...

N-a mai fost nevoie.

Aşteptând să se facă ora când organele locale se află mai mult ca sigur fiecare în biroul său, am hotărât să mai răsfoiesc presa. Iar când am dat de-un alt plic, strecurat între paginile „României literare”, obicei binecunoscut al factoriţei noastre de la Găgeni, tanti Valentina, m-am considerat lămurit. Sau, mai bine spus, pe cale de lămurire. Purta adresa expeditorului pe spatele plicului. Iar aceasta era tot din Calafat.

Bineînţeles, eram curios să ştiu ce vroia de la mine necunoscutul din oraşul de pe decindea Dunării. Când am isprăvit lectura, eram edificat. Îmi scria poetul Aurel Lupulescu, membru al cenaclului literar din localitate, care mă înştiinţa că, aflând din cărţile mele că mă trag din familia Marincilor, calafeteni prin definiţie, intervenise, împreună cu colegii săi întru ale literelor, pe lângă primăria oraşului să fiu declarat fiu al urbei. Justificân- du-se, faţă de mine: „I-am cunoscut bine pe toţi Marin- cii, ca

şi pe bădia Ionică Pistol, directorul şcolii de peste drum de Monument, şi pe celălalt unchi al matale, avocatul Giuică Georgescu, şi mi-am dat seama, din primul volum al «Aventurilor aproximative», că eşti sânge din sângele nostru, calafetean adică. Dragă maestre, te aşteptăm neapărat. Mai ales că sărbătorim şi prima lovitură de tun, trasă de noi, pe dealul Monumentului, acum o sută de ani, asupra turcilor de la Vidin, când începeam lupta noastră pentru independenţă!" Avertizându-mă, într-un post-scriptum: „Mai multe vei găsi în epistola lui Sile Ioţa, organizatorul permanent al întâlnirilor noastre..."

Instigat de epistola acestui Lupulescu, despre care abia acum aflam că există pe-acest pământ, am cercetat febril şi restul ziarelor şi revistelor. Iar pe Sile Ioţa l-am găsit pitit în „Programul Teleradio".

Într-adevăr, dânsul era mult mai explicit. Nu numai că-mi cunoştea verii (Dinu şi Speranţa Pistol, Radu Giuică şi Costel), dar o apucase în viaţă şi pe Maica-Mare. Pe când era un puştiulică. Şi-l prinsese la via dintre dafini, dând iama prin ciorchinii de „samatoc".

Arătându-i nevesti-mii şi ultimele două misive, i-am declarat cuprins de-o stare sufletească bizar-melancolică:

— Măi copilă bună, de-aproape cincizeci de ani n-am mai văzut-o pe Maica-Mare. Plecăm la Calafat! Ştiu că nu mai e de multişor în viaţă, şi sunt vinovat faţă de dânsa, ca şi faţă de tine, că nu te-am dus niciodată s-o vezi, când încă trăia, la şaizeci de kilometri de noi... Însă, pe vremea aceea, nu mă agrea nimeni din familie. Lucram la „Înainte", organ al regionalei P.C.R., şi nu mă mai socoteau de-al lor. Acum îmi pare nespus de rău că n-am căutat-o. Dânsa m-ar fi înţeles, cu-atât mai mult cu cât nu se prea lăsa influenţată de fete, cumnaţi şi gineri. Băţoasă, cum era, judecând lucrurile la rece, motiv pentru care nu-i înghiţea deloc pe nemţi, susţinând că „Şticler" al lor era un rahat cu mac, precis m-ar fi ascultat. Totdeauna ţinuse la mine, poate mai mult decât la ceilalţi nepoţi, şi-i plăcea să mă audă povestindu-i despre ce se mai întâmplă în lume...

Privind la mine înţelegătoare, Penke m-a dojenit

blajin:

— Şi de câte ori nu te-am rugat să mă prezinţi bunicăi-tii! Acuma, vezi şi tu, e târziu şi te jălui... Mai are vreun rost să batem atâta drum, de vreme ce nimeni nu mai e-n viaţă dintre cei de la Poiana?

— Are! Locurile copilăriei mele nu s-au mutat, încă-s acolo... Şi ţin neapărat să le mai văd o dată! Altminteri aş rămâne cu sufletul neîmpăcat. Am renunţat atunci, prin ’45, datorită pricinilor arătate mai sus. Acum aş fi şi mai păcătos, de n-aş face drumul ăsta. De fapt, dacă stau şi gândesc bine, vreau să-mi caut copilăria. Şi nu-i nimic rău într-asta. Pricepi?

— Bineînţeles! Şi eu mi-am iubit bunicii. Atât pe cei din partea tatei, cât şi pe cei de la Larga, părinţii maicămii... Din păcate, când ne-am luat, nu mai trăia niciunul... Căci eu te-aş fi dus să-i cunoşti!

— Sunt convins... Iartă-mă, am fost un păgân nerespectând datina!

— De mult te-am iertat, măiestrică! Altfel nu mai eram împreună...

Seara, pe la opt şi jumătate, i-am şi telefonat lui nea Niţă, de la Craiova. Să-l anunţ că plec spre Calafat şi că, în jur de prânz, am să trag la dânşii, să mă odihnesc o ţârişică. Oameni cumsecade, buni ca turta la ţest, s-au declarat bucuroşi să ne vadă iarăşi la ei. Şi Ion Niţă, şi coana Mitică, soaţa dânsului. Olteancă sută la sută.

Sfinte Sisoie! Că pomenii de oltenaşii mei, ce mai turtă la ţest cocea şi Maica-Mare... Pe foaie de lipan sau de hrean, iar deasupra presărată cu chimen. Să tot înfuleci. Fie cu-o lubeniţă, atunci scoasă din puţ, brumată de rece ce era, fie cu brânză de oaie, proaspătă. Dar, şi mai bine, cu-amândouă deodată.

Călătorului îi şade bine cu drumul

Cu atâtea amintiri ce-mi dădeau ghes, pe la şapte,

din dimineaţă, am dat şi eu gaz şi-am demarat în trombă spre Piteşti. Ca, de-acolo, s-o fac la stânga, direcţia Slatina. După care urma Craiova.

Bineînţeles, dacă mai putea urma. Având în vedere cum mă descurcam eu la drum. Totuşi, până la intrarea în capitala Argeşului mă descurcasem.

Făcând o haltă de ajustare, la Mătăsaru, unde tocmai puneau în vânzare ciorba de burtă fiartă peste noapte, ca şi merdenele cu brânză de burduf. Mai zăbovind şi la nişte cârnaţi proaspeţi de casă, specialitatea binecunoscutului motel de pe autostrada Bucureşti-Piteşti. Exceptându-l pe cel de la „Kilometrul 35”. Unde nu găsisem decât nişte amărâţi de cremvurşti. Dar, dacă-i să fim drepţi, fierbinţi şi-aditivaţi cu hrean, nu fuseseră nici ăia de lepădat.

Pesemne datorită stomacului umflat în exces am păţit ruşinea de la Piteşti. Când, vrând s-o cotesc către Slatina, m-am pomenit că dau să intru pe poarta Combinatului chimic.

— Drumul spre Slatina nu trece prin curtea noastră! m-a lămurit alertat portarul, văzând că insistam să-mi deschidă uriaşele porţi de la intrarea în platforma industrială a oraşului.

— Şi-atunci cum fac, pe unde-o iau?

— Mergeţi îndărăt doi kilometri, întrebaţi-l pe miliţianul de la circulaţie, după ce-i achitaţi şi amenda, c-aţi ţinut neapărat să intraţi în Combinat, trecând peste indicatorul care spunea că-i oprită pătrunderea pe drumul nostru de acces, iar el o să vă arate... Şi şoseaua Slatinei, şi chitanţa.

N-a mai fost nevoie să-l deranjez pe miliţian. Portarul general al Combinatului, cu aere de mareşal, era mult mai puţin informat decât părea să fie. Deoarece, mai întâi şi-ntâi, n-am dat peste niciun agent de circulaţie, după ce-am parcurs, în marşarier, cei doi kilometri indicaţi.

Însă am nimerit peste o intersecţie de drumuri extrem de clară. Care, posedând nenumărate semne încifrate, conform legii, mă îndrepta în toate direcţiile. Numai spre Slatina, nu! Majoritatea indicau Bucureştiul,

iar restul Titu, Găieştii şi Târgovişteа.

Văzând că mă ochesc la ele nedumerit, bulgăroaica de nevastă-mea s-a interesat vădit intrigată:

— Ce-i, măiestrică, nu mai ştii încotro s-o iei?

— Încotro, în privinţa asta nu-i o problemă, că doar spre Slatina avem de gând să ne purtăm paşii, mai bine zis roţile, principalul însă-i altul. Pe unde?

În clipa următoare, depistând un „TIR” uriaş, minimum 20 tone, care se apropia de noi, i-am strigat şoferului:

— Nene, care-i şoseaua de Slatina?

Serviabil, fără să oprească mi-a arătat direcţia de mers. Făcându-mi semn că la dreapta. I-am mulţumit din cap, înclinându-l de mai multe ori. Iar în minutele următoare, demaram în trombă. Spre obiectivul nostru.

Când ne-am angajat pe şoseaua ce ducea la Râmnicu-Vâlcii, am realizat că interpretasem eronat semnalizarea tiristului. Făcând calea întoarsă, la prima răscruce am nimerit peste adevăratul ghid de valoare internaţională. Un ţăran. Care mâna o brişcă, doar de-un cal, şi m-a povăţuit:

— Taică părinte, dacă vrai să iaşi din încurcătura asta şi să dai de şuşeaua Slatinei, păi ţinte după mine. Dacă poţi, se-nţelege. Dacă nu, atunci aşteaptă IRTA. Că trebuie să treacă… Iar de-i scris pe dânsa Slatina, atunci aia e…

Greu de luat o hotărâre. În cele din urmă, renunţând să mai aştept autobuzul, m-am luat după brişcă.

Şi bine am făcut. Căci, după vreo două ceasuri de drum ,,pe scurtătură”, pentru care optase badea Pripon, am zărit şi autobuzul. Circulând la depărtare de noi, pe şoseaua naţională asfaltată. Până la care mai aveam doar vreo trei kilometri.

— Ăsta-i ăl de Slatina, bade Pripoane?

— Ăsta-i bată-l cucu, dar nu-i de Slatina, ci de Piteşti.

— Cum aşa? Nu-i asta şoseaua noastră?

— Ba da! Însă acum se-ntoarce… Mă şi mier pe unde-o fi mers, de vreme ce noi o luarăm pe-al nostru!

— De unde se-ntoarce, bre bade?

— Păi de unde să se-ntoarcă, dacă nu de la Slatina? Nu-i limpede?

— Păi ziceai că-i de Piteşti!

— Aşa-i! Când pleacă, scrie pe tablă Slatina, iar când vine îndărăt, întoarce tabla pe dos, şi-acolo citeşti Piteşti…

Peste vreun ceas ieşeam din Slatina, iar peste altul – pătrundeam în Craiova. Unde urma să nu mai am probleme. Mai fusesem de vreo două ori la familia Niţă, şi ştiam care le era blocul.

Mai anevoie a fost când am vrut s-o luăm pe Dezrobirii, strada lor. Se lucra la instalarea liniei de tramvai, şi toate intrările erau blocate. Cu excepţia uneia singure, după cum ne informase un şofer de taxi. Completându-şi îndrumarea cu-o semiurare:

— Dacă brodiţi repede intrarea, atunci sunteţi norocoşi! Că ieri fui pe-acolo, şi-abia ştiui pe un' să ies!

Am nimerit-o mult mai iute decât prezisese taximetris- tul. Însă nu era cea de care aveam nevoie. Răzbătea în altă parte. Total opusă. În sfârşit, după căutări ce-au durat mai mult de-o jumătate de ceas, pe jos, cu piciorul, ne-am aflat pe Dezrobirii. Am găsit şi F-3, grupul de blocuri în care locuiau Niţii. Din păcate, Dezrobirii dădea spre mai multe grupuri botezate F-3. Aici era buclucul.

Însă Cel de Sus mi-a transmis gândul bun, mânându-mă să telefonez viitoarelor gazde. Erau acasă. Unde ne aşteptau îngrijorate. Şi-a venit băiatul mai mic, Dragoş, să ne scoată la liman. Dintr-o cabină telefonică defectă. Numai cabina. Aparatul funcţiona perfect. Înţepeniţi înăuntru, eu şi cu nevastă-mea, îl vedeam pe Dragoş cum ne dă târcoale mirându-se că nu suntem în maşina parcată chiar lângă închisoarea în care rămăseserăm prizonieri. În cele din urmă, am izbutit să scot uşa din balamale prop- tindumă zdravăn în bulgăroaică. Zgomotul metalic al prăbuşirii cabinei, bubuind ca un obuz de mortieră, i-a atras atenţia copilului. Care a sosit imediat. Să mă ajute s-o extrag şi pe Penke din afurisita aia de cutie. Voioasă şi deloc demolată, nevastă-mea l-a felicitat pentru gestul lui de bun

samaritean, şi numaidecât s-a interesat:

— Ce mai face maică-ta, doamna Mitică?

— Bine... Aşteaptă cu masa. De vreo trei ceasuri!

Înviorați de graiul oltenesc practicat de gazde, extrem de alegru datorită utilizării perfectului simplu, ne-arn simţit imediat alţi oameni. Asemeni lor, celor din familia Niţă. Din care, la ora aceea, absenta numai Dodo, băiatul ăl mare, proaspăt absolvent al I.S.E.-ului local.

Iar după ce-am lichidat bucatele pregătite de doamna Mitică, pentru că aşa îi zicea bătrânul, alintând-o, ne-am retras. La un puişor de somn. Răsuflând anevoios, de câte băgasem în noi.

Şi-am dormit totuşi ca doi buşteni. Recent doborâţi la pământ. Întocmai cum ne simţeam şi noi.

Pe la cinci, cinci şi ceva, plecam spre Calafat. Conduşi de Ion Niţă. Până la ieşirea din oraş. Altminteri, având toate şansele s-ajung iarăşi la Bucureşti. Şi ne arătase drumul luându-ne-o înainte. Până ne-a scos la fostul parc Bibescu-Romanescu.

Aici, semnalizându-ne să oprim, a coborât din maşină, tot însoţit de doamna Mitică, şi ne-a întrebat:

— Fu bine pân-acilea?

— Fu! i-am răspuns eu pe jumătate amuzat, pe jumătate ţâfnos. Pe-atâtea gârliciuri, hudiţe şi stradele desfundate ne purtase, încât, la ora actuală, deşi dormisem satisfăcător, simţeam că-mi vâjâie un elicopter în cap. Însă unul cu probleme. La motor.

Îmbrăţişându-ne şi mulţumindu-le pentru găzduire, ne-am luat rămas bun spunându-le:

— Fraţilor-cumnaţilor, până la Craiova fuse cum fuse, ce-o fi mai departe, om trăi şi-om vedea! Nădăjduiesc ca şoseaua să fie mai acceptabilă decât străzile voastre băneşti, din zona tramvaiului... Vă aşteptăm la Găgeni. Oricând şi-oricum! Pe curând... Dacă veţi mai putea ieşi vreodată de pe Dezrobirii!

Oraşul amintirilor

Drumul până la Calafat l-am parcurs în mai puţin de-o oră şi jumătate. S-ar fi putut şi mai repede, însă eram curios să revăd pământurile şi oamenii acelor locuri. De care mă legau nenumărate şi indicibile amintiri.

Oraşul, spre uimirea mea, mi s-a părut neschimbat. Aceleaşi case de-altădată, aceleaşi străzi liniare şi trasate drept, fără cotituri şi abateri de la planşeta arhitectului. Hotelul, unicul de altfel, părea să aparţină unor decoruri de film. Dedicat unor vremuri revolute. Intrarea se practica printr-un gang, iar recepţionera, o fetiţă drăguţă şi-nţolită ultramodern, cu blugi şi geacă, ne-a întâmpinat bucuroasă, exprimându-şi încântarea printr-o avalanşă de fraze trase cu mitraliera, olteneşte:

— Bine că veniră̆ţi, maestre şi tovarăşă maestră... Că mă-'nebuniră̆ admiratorii dumneavoastră̆ pe plan local! Fură̆ pe-acilea, chiar şi-adinenea, dom' Aurel şi nenea doctoru' să vă caute, dar nu vă găsiră̆. Pentru a patra sau a cincea oară... Acum se duseră̆ spre debarcader, să vază de nu-i rost de niscaiva lubeniţe! Aveţi cameră̆ rezervată, la etajul întâi, că numai două avem, camera lu' dom' Sile Ioţa, unde...

— Stai niţel, domnişoară dragă, că mă năuceşti! S-o luăm pe rând, şi mai cătinel. Mai întâi, cum vine chestia cu camera? O să dormim împreună cu domnul Ioţa? Şi-apoi, de care dom' Aurel e vorba? Nu cumva de poetul Lupulescu?

— El fu! însă nu ştiui că-i şi poet... Pensionar, da, mai merge, dar n-auzii să facă şi năzbâtii. Machea el să fie? Dar alt Lupulescu nu-i în oraş. Batîr de-ar veni mai iute, să-l întreb de-i aşa! Iar ce vorbii de cameră̆, nu vă faceţi griji. Dom' Sile doarme la neamuri. Când trecu pe-acilea, înspre prânz, mă anunţă̆ că v-o cedează̆, de drag ce-i sunteţi!

Pe când ne instalam în camera omului care se-ocupa de organizarea întâlnirilor „Fiii oraşului", începând să ne

orânduim bagajele, la uşă se-auziră glasuri şi, după o vreme de şovăială, bătăi lejere.

— Cine-i?

— Noi, maestre! Aiurică şi cu mine, doctor Popescu! Furăm după lubeniţe, dară nu prea găsirăm... Şi tare vrurăm să vă primim omeneşte. Cum mâncaţi matale în cărţile dumneavoastră!

Mişcat de bunăvoinţa celor doi cititori, le-am deschis numaidecât, poftindu-i să intre. Şi, în timp ce ne pompam mâinile, i-am examinat rapid. Încercând să depistez care era poetul, şi care doctorul. Unul era înalt, niţel cărunt şi trecut bine de şaizeci de ani, celălalt, mărunt şi îndesat, tăciunos la faţă şi la chică, nu părea să aibă mai mult de patruzeci. De-aia, vorbind pripit şi abia inteligibil, aproape înecându-se sub puhoiul cuvintelor, s-a ocupat singur de prezentarea amândurora:

— Maestre dragă, vă citii şi vă iubii de la întâia pagină! Eu sunt doctorul Popescu, de pe lângă căpitănia portului, iar el e nea Aiurică, prietenul meu cel mai bun, ca şi cel mai îndârjit preţuitor al matale. Că de la el împrumutai volumul prim din „Aventurile aproximative”...

— Bucuros să vă cunosc! Luaţi loc...

Invitaţie superfluă, dacă nu chiar inutilă. Pentru că-n cameră nu exista niciun scaun. Şi-atunci i-am rugat să se aşeze pe pat. Pe care tot n-apucaserăm să-l desfacem. Iar eu şi cu nevastă-mea, încântaţi de felul cum eram întâmpinaţi în oraşul copilăriei dar şi-al copilăriilor mele, ne-am înghesuit pe banca destinată bagajelor. Hotelul, pesemne clasa întâi dar şi unicul, era dotat modern.

Lăsând pentru mai târziu dezlegarea misterului scaunelor lipsă, l-am abordat pe doctor:

— Dacă ţi-i prieten, mă refer la domnul Lupulescu, fost elev al liceului militar „D. A. Sturdza” din Craiova, ca şi mine, de altfel, de ce-i zici „Aiurică”?...

Doctorul chicoti, iar Lupulescu mă privi cu reproş. Totul mi-era clar. Acum. Mă băgasem unde nu-mi fierbea ciorba. Însă m-a lămurit simpaticul şi zâmbăreţul „bătrânel”, care, după mine, era doar cu vreo câţiva ani

înaintea subsemnatului:

— Păi ce soi de prieteni am mai fi, maestre dragă, dacă el nu mi-ar spune Aiurică, definind astfel genul literar pe care-l ilustrez, iar eu lui „Buhăieş”, fiindcă vrea să facă proză...

— Adică, i-am luat vorba din gură, întrucât şi eu „fac” proză, aparţin regnului respectiv?

— În niciun caz! Că uitai să vă zic, „Buhăieş” este medic veterinar... Şi, de fapt, pseudonimul ce i l-am atribuit, cu de la mine putere, tot aşa cum a procedat şi el, în ce mă priveşte, înfăţişează foarte pregnant munca romancierului. Muncă grea, de rob sau de dobitoc!

— Merci!

Apoi, după un scurt schimb de impresii asupra momentului literar actual, ambii scribi calafeteni ne-au invitat să vizităm oraşul. Am acceptat imediat. Chiar încântaţi. Seara urma să mâncăm uşor, din traistă. Căci familia Niţă avusese grijă să ne-nzestreze şi cu-o sacoşă cuprinzând elementele unei cine lejere, dietetice – niscaiva cârnaţi de casă, gata prăjiţi, câteva chiftele de dimensiuni olteneşti, cel puţin duble faţă de cele bucureştene, başca o turtă de casă. Deci, nu mai aveam probleme cu restaurantul.

Şi ne-au plimbărit localnicii oameni de litere, atât de amabili şi plini de informaţii „la obiect”, încât puteam să jur, când ne-au recondus la hotel, cam în jur de miezulnopţii, că fuseseră şi clipe în care simţisem pregnant cum îmi trec fluierele picioarelor prin talpa pantofilor.

Însă eram, măcar în ce mă priveşte, mai mult decât satisfăcut. Aurel îmi arătase locul unde fusese şcoala lui nea Ionică Pistol, pe care-l avusese şi dânsul învăţător. Veterinarul mă dusese până-n pragul casei în care trăise o viaţă întreagă nea Giuică, apoi ambii îmi prezentaseră, fuduli şi făloşi, „palatul Marincu”. O construcţie într-un stil vizibil franţuzesc, ca de pe la 1870, singulară, în felul ei, prin părţile locului. Iar Aurică precizase:

— Doctorul Marincu, zis şi ministrul, care neapărat

trebuie să vă fi fost rudă, după mamă, bineînţeles, când venii vorba ca prinţul Carol să se instaleze aici, la noi, în Calafat, pentru a ordona artileriei române „Foc!”, imediat şi-a pus locuinţa la dispoziţia domnitorului!...

Mândru şi eu, ca având în arborele genealogic asemenea patrioţi, la un moment dat le-am destăinuit ce mă frământă:

— Dar portul, debarcaderul, faleza şi-altele, mai există?

— Hai că fuşi tare, maestre! mă luă în răspăr poetul. Păi nu-ţi spusei că „Buhăieş” al nostru lucrează chiar în port, lângă căpitănie? El ştampilează vitele pe care le cară ,,TIR”-urile... Ca să ateste că muriră de moarte bună, sănătoase şi nerăspânditoare de molime. Proba cea mai evidentă, priviţi la el ce ţeapăn arată! Nu se procopsi nici cu tegnafes, nici cu aftă bovină...

— Exact! l-a susţinut prozatorul. În schimb, se infectă nea Aiurică, preluând, pesemne de la mine, morbul literaturii... De-aia compune poezii! Mergem neapărat să vedem portul, faleza şi ulmul lui Mircea cel Mare, bătrân de peste cinci sute de ani...

Şi-uite aşa, luându-mă după cititorii mei, am avut parte de-un exerciţiu gimnastic nemaipomenit. Întocmai cum îmi recomandaseră cardiologii. Zece kilometri de mers activ pe jos. Însă parcursesem, târându-mi şi jumătatea după mine, peste cinşpe. Astfel încât, la înapoiere, de la ulmul lui Mircea cel Mare şi până la hotel, a fost necesar să mă susţie, ba chiar, uneori, să mă şi împingă poetul Aurel Lupulescu şi prozatorul Popescu. Iar, în sfârşit, când am ajuns la cameră, arătau în aşa hal de vlăguiţi, încât mi s-a făcut milă de dânşii. Şi, întrucât abia se mai ţineau pe picioare, i-am poftit să ia loc pe marginea patului. Alături de mine şi de bulgăroaică. Să ne mai tragem, cu toţii, un pic sufleţelul.

Deodată, ca şi când abia atunci şi-ar fi adus aminte de ceva important, nea Lupulescu îşi scoase din buzunar o hârtie, o examină atent şi ne întrebă:

— N-aţi vrea să vă citesc o poezie de-a mea, închi-

nată evenimentului de mâine?

Iar veterinarul ne-a explicat:

— O ascultai şi eu, e formidabilă! Şi vă asigur, ca doctor, că veţi dobândi, astfel, un somn din cele mai „relaxative”...

Simţind, de pe acum, că adormeam pe mine, l-am invitat pe nea Aurel:

— Dă-i drumu’, poete!

Spre surprinderea mea, ascultându-l mi-a pierit deodată somnul. Atent la recitarea bătrânelului, mi-am dat seama că poseda nu numai talent dar şi nerv, vocabular, patos, o puternică încredere în ceea ce vroia să spună. Era o poezie patriotică, scrisă din suflet, sunând altfel decât cele „de serie”. Când a terminat, m-am considerat mai mult decât obligat să-l felicit.

— Nea Aurică, se vede de la o poştă că ai har! Dă-i înainte, şi fără teamă, că parcă te şi citesc în paginile revistei lui Marin Sorescu, „Ramuri”, de la Craiova... Neapărat să-i trimiţi un set complet de poeme. Imposibil să nu te publice!

— Păi, maestre, fusei tipărit şi de poetul nostru... Acum vreo trei ani!

Pesemne datorită încurajărilor mele, poate şi-ale prietenului său mai tânăr, nea Aurel şi-a recăpătat tonusul vital. Ridicându-se de pe pat, l-a tras de braţ pe veterinar şi ne-a urat „noapte bună”! După care au dispărut amândoi din câmpul nostru vizual. Clătinându-se lejer. Ceea ce mi s-a părut absolut normal. După câtă vreme îşi pierduseră cu noi, vrând să ne prezinte Calafatul.

A doua zi, pe la unşpe, s-a întrunit întreg grupul de calafeteni sosit din mai toate colţurile ţării. Atunci am avut prilejul să-l cunosc şi pe neostoitul organizator al întâlnirii „Fiilor oraşului”, Vasile Ioţa.

De cum m-a văzut, deşi nu avuseserăm ocazia să ne-n- tâlnim vreodată, m-a şi recunoscut. Probabil după volum. Mai corect spus, după volume. Căci aveam sub braţ şi-un tom din „Aventuri”, ca să-l dărui organelor locale. Re-

pezindu-se la mine, m-a îmbrăţişat cât de strâns a putut, m-a pupat pe ambii obraji, cuprins de-un entuziasm feroce, specific tuturor celor care se ocupă de asemenea acţiuni. Apoi s-a interesat:

— Fură Aiurică şi Popescu pe la tălică? Eu n-avui vreme... De scris îţi scrisei, pe-ăştia de la primărie îi pusei să te invite oficial, camera de la hotel ţi-o lăsai, ce mai, cred că n-ai de ce să te plângi! Aoleu, muică, uitai să te prezint calafetenilor noştri de vază... Haide să-l cunoşti pe consăteanul Milcu!

— Endocrinologul? m-am interesat eu deodată cuprins de nelinişte.

— El îi, academicianul! m-a lămurit nea Sile.

Mi-era dat să-l revăd pe ilustrul om de ştiinţă după aproape patru decenii. Fără ceva. Când pornisem să capăt în greutate, fusesem la dânsul să mă consulte. Era tânăr şi plin de vigoare, tare pe cunoştinţele sale în materie de glande. Şi mă sfătuise să slăbesc neapărat, viaţa fiindu-mi în primejdie. Acum aveam prilejul să-i dovedesc că-l ascultasem.

Când m-a prezentat nea Sile, academicianul n-a părut deloc surprins. Îşi amintea de cazul meu. Ba chiar mi-a declarat:

— Mi-au spus băieţii, de la institut, c-ai scris şi despre mine, nu numai despre ei... Din păcate, n-am mai găsit cartea. Barem m-ai pomenit de bine?

— Cum să nu! l-am asigurat eu. Chiar am pomenit cuvintele dumneavoastră, după consult, când m-aţi asigurat: „Domnule, dacă nu slăbeşti la normal, n-apuci patruzeci şi cinci de ani!”...

— Păi văd că i-ai apucat! Câţi ai acum, şi ce greutate?

— Cu douăzeci peste!

— Splendid! a exclamat profesorul.

— Mi-am dat seama, încă de la pe atunci, că sunteţi pus pe şotii! Splendid e c-am rămas în viaţă, fără să ajung totuşi la greutatea normală...

— Exact cum trebuie... Între timp, ce-i drept, şi endocrinologia a mai făcut ceva paşi înainte!

I-am mai cunoscut şi pe alţi iluştri calafeteni. Bunăoară Aristide Teică, actorul. Precum şi nenumăraţi ingineri, medici, profesori universitari, directori de întreprinderi. Şi i-am suflat, în timpul festivităţii, nevestimii:

— Vezi tu, copilă bună, din ce vână ne tragem noi, cei de prin partea locului?

— Văd! Iar matale, măiestrică, care te tragi din două vâne, a de la Măţău, şi a de-aici, de-aia ai ajuns cât doi!

— Aşa-i! am fost nevoit să fiu de-acord cu bulgăroaica. Ce să-i faci, asta-i chestie de zestre genetică!

Sărut mâna, Maică-Mare! Bine te-am găsit...

A doua zi, dis-de-dimineaţă, deşi masa de gală durase cam mult, chiar în exces, ne-am trezit devreme. Ţineam neapărat să-i trag o fugă şi pe la Poiana-Mare. De fapt, acesta şi fusese scopul deplasării. Să văd ce-a mai rămas din copilăria mea.

La gustărica de dimineaţă, luată la restaurant, deoarece rezervele din traistă fuseseră lichidate total, am fost asistat de bunii mei prieteni, Aurel Lupulescu şi doctorul Popescu. Veterinarul, care reţinuse (pesemne din cărticelele mele) că-s cafegiu nărăvit, de nevindecat, îmi adusese de-acasă, atacând dotaţia gospodăriei, o punguţă cu cafea. Proaspăt râşnită, aromitoare şi nespus de îmbietoare.

— N-aş vrea să vă consideraţi jignit, însă mă gândii că ăştia, cei ai restaurantului, nu se pricep deloc să păstreze cafeaua ca lumea...

De rămas bun, şi nea Aurel mă cadorisise cu-o sticlă de vişinată de casă, plus câteva informaţii valoroase referitoare la şoseaua ce duce spre Poiana-Mare. În schimb, băiat simţit, şi eu, i-am poftit să-mpartă cu noi micul- dejun. Şi-am comandat ospătăriţei:

— Fată dragă, serveşte şi prietenilor mei nişte ochiuri româneşti, cu caşcaval ras deasupra. Aşa cum am cerut pentru mine. Că nevastă-mea a optat pentru ouă fierte, după cum ştii...

— E-n regulă! Starăţi liniştit, că imediat adusei comanda... Imediat ce vine magazionerul!

— Şi până atunci?

— Vă aduc ceaiurile!

— Bun, atunci serveşte-ne patru ceaiuri...

Peste vreo jumătate de ceas, poate ceva mai puţin, ospătăriţa se prezenta cu ceaiurile şi, spre surpriza noastră, şi ochiurile cerute. Văzând că-i admiram diligenţa, ne-a explicat:

— Nu-l mai aşteptai pe magazioner, că şi-aşa nu se prea ştie dacă nu-şi luă cumva sereleul. Mă descurcai şi eu cum putui, fiindcă dom' Aurel şi dom' doctor îs clienţii noştri, stăpânii noştri, şi-l lăsai pe şeful unităţii făr' de ouă. Totdeauna mai întârzie lunea, aşa că, poate, cine ştie, s-o înfăţişa şi magazionerul, şi-i scoate ouăle din depozit...

Când taman dam să atacăm „ochiurile româneşti", am fost nevoiţi să constatăm o serie de abateri săvârşite de bucătar faţă de lăsata moşilor şi strămoşilor noştri. Conform datinei, ochiurile s-ar fi cuvenit să fie scăldate în unt proaspăt şi presărate cu caşcaval ras. Ei bine, pesemne tot din pricina magazionerului, bucătarul ni le expediase, prin intermediul ospătăriţei, numai în lichidul folosit la fierbere. Mai mult ca sigur apă de Dunăre, din moment ce era atât de tulbure. Iar în loc de caşcaval, fărâmase nişte brânză de capră, puţind a ţap şi, în plus, iuţită ţeapăn. Şi nu ne preparase şase ouă, ci doar trei.

Ospătăriţa observând că umblam prin tigăiţă, ne-a oprit din munca de căutare, lămurindu-ne:

— Vă spusei că-s ale şefului! Iar dânsul nu foloseşte decât trei...

Numai nevastă-mea avusese noroc. Nemaifiind ouă, bucătarul îi prăjise nişte ficăţei de pui. Rumeni şi frumoşi, de-ţi venea să-i papi. Noi însă, cavaleri, n-am rămnit la bucatele bulgăroaicei ci, înghiţind în sec, ne-am astâmpă-

rat foamea cu tălăburca servită.

Drăguţă şi tare jenată, ospătăriţa ne-a fiert personal cafeaua. Utilizând ceea ce se găsea în punguţa adusă de veterinar.

Cu ea ne-am mai astâmpărat şi noi metabolismul revoltat. De cafea e vorba, se-nţelege, nu de fetiţa din efectivul localului.

Rulând alene spre Poiana-Mare, în timp ce vremea se strica şi-o burniţă păcătoasă şi rece se pusese să ne biciuie parbrizul, mă gândeam la Maica-Mare. Doamne, coană Miţo, c-aşa îţi ziceau finele matale, Frusina şi Mariţa, ce breakfasturi ofereai nepoţeilor! Indimenticabile. Că de- aia le mai ţin minte şi-astăzi.

Întristat, şi pe bune motive, mă tot chinuia o întrebare. O mai fi rămas ceva din casa dumnezeieştii mele bunici? Nici nea Aurel, nici veterinarul nu fuseseră în stare să-mi spună nimic. Urma să văd, cu ochii personali, ce mai era şi-n ce stare.

Uimit de memoria aflată în posesia mea, m-am mirat singur de rapiditatea cu care recunoşteam locurile copilăriei. Iacă, aveam în faţă şoseaua Calafatului, aproape ca pe timpurile de-altă dată. Dar asfaltată. ,,Banca – Mişina", o clădire stil brâncovenesc, se găsea tot la locul ei. Şi-acum adăpostea primăria comunei, una din cele mai mari aşezări rurale din ţară, cu peste douăzeci de mii de locuitori. Uite şi farmacia. Iar la stânga, în dreptul răscrucii, drumul spre casa bunică-mii.

Privind ca beat la uliţa copilăriei mele, abia aşteptam să ajung la colţul şleaului ce duce spre Pisc, pe unde-o luam noi, eu şi cu Maica-Mare, când mânam la via de lângă Cătane. Şi i-am spus lui Penke:

— Copilă bună, fii atentă, acum trebuie să ne apară înaintea ochilor şi casa bunică-mii! Dacă n-ai apucat s-o vezi pe dânsa, barem să-i priveşti locuinţa şi bătătura...

Burniţa se-nteţise, iar pâclele ne-nvăluiau de pretutindeni. Mergând încet, într-a doua, am ajuns şi-n dreptul casei lui Maica-Mare. Însă, deşi recunoscusem

imediat locul, nu mai era. Nici casa, nici ograda. Alte clădiri se ridicaseră din pământ, vreo două sau trei. Frumuşele. Dar altele. Făcând cotul, până-n dreptul unde-şi avuseseră sălaşul tanti Milica şi Speranţa, am oprit motorul şi-am coborât amândoi din maşină.

Spre surpriza şi satisfacţia mea, casa Speranţei era la locul ei. Ştiam c-o vânduse, cu mulţi ani în urmă. Şi m-am bucurat că gospodarul care o luase n-o dărâmase ca să-şi ridice alta. Pe când eram copil, asistasem la construcţia casei mătuşă-mii Milica. Având pereţii bătuţi din pământ amestecat şi frământat cu pleavă, de-aproape un metru în grosime, după ce se zbiciseră zdravăn, abia în vara următoare, se izbutise anevoie să fie sparţi pentru uşi şi ferestre. Scăpărau scântei din ei, când îi ciopleau cu dalta zidarii şi dulgherii. Şi ce clădire ieşise! Răcoroasă vara, călduroasă iarna.

Pornind să identific fosta bătătură a bunică-mii, am băgat de seamă că partea dinspre drumul către Pisc scăpase neatinsă. Ba, am recunoscut şi-un perete, încă rămas în picioare. Al sufrageriei. În care Maica-Mare ţinea portretul lui Tata Sima. Atât mai era din casa bătrânei. Un rest de zid coşcovit, aproape fără tencuială, de acoperiş nu mai vorbesc, acesta absentând cu desăvârşire, precum şi-un morman de pământ cleios, moloz şi scânduri putrede.

Şi, fără voie, am simţit cum mă podidise lacrămile.

Maica-Mare nu mai era, nu mai erau nici casa şi bătătura.

Privind cu inima crâmpoţită la ruinele copilăriei, am sesizat că eram urmărit de-un bărbat, care fuma la colţul de peste drum. Unde fusese crâşma Stănoilor. Apropiindu-se încet de noi, m-a examinat îndelung, după care a iscodit:

— Cătaşi pre careva, bre?

— Cătai! îmi cătai casa bunică-mii. Miţa Marincu, a lui Sima…

— Ietete! Oi fi cumva băiatul vreunuia din fete?

— Păi da! Al Olgăi…

— Ce spui, bre? Că eu le-apucai în viaţă şi pe ţaţa Miţa, şi pe coana Lena, şi le ştiui prea bine şi pe fete... Mai trăieşte Ongliţa noastră?

— Nu, din păcate! A suferit de inimă, şi s-a prăpădit cu zile...

— Fie-i ţărâna uşoară... Că tare mai fu chisnovată! Mereu îl lua în răspăr pe Oprea lu' Fâs, unu' din nărozii satului. Iar el, cum o-ntâlnea pe linie, cum ducea la ochi duriga şi-i striga: „Ongliţă, Ongliţă, zamă avuşi tu în cap, de plecaşi din sat?"...

— Îl ştiu pe Oprea lu' Fâs, îi zicea şi-al lu' Roată!

— Iaca, bre! Şi mai ştii şi pe-alţii?

— Mai... Pe Costea lu' Sârbu, pe Tică Şegărceanu... Pe fina Frusina şi fina Mariţa, pe finuţele Vetuţa şi Domnica, fetele Frusinăi...

— Brava ţie, băieţaş! Văz că mai ai ţinere de minte. Vai nouă însă!

— De ce? Aţi păţit vreun necaz?

— Păi ce, bătrâneţurile nu-s belea mare la casa omului?

M-am uitat mai atent la omul din faţa mea. Nu părea să fie mai în vârstă decât mine. Totuşi le cunoscuse pe Maica Mare, Mama Lena, pe fete. Şi l-am întrebat cuprins de-o bănuială:

— Ciciule, nu te supăra! Câţi ani ai, şi, mai ales, cum te cheamă?

— Dacă-mi zisăşi „ciciu", înseamnă că te prinseşi! Eu fui dintr-ai ţaţei Catariţa, vecina voastră, gard în gard cu voi... Iar luna trecută, păcatele mele, împlinii şi optzeşepte de ai! Eu aş zice că să-ţi mergi în drumu-ţi. Nimeni nu mai e-n viaţă. Nici bietu Costea, nici Şegărceanu, nici Mariţa şi Frusina... Nimeni, bre! Înţelegi?

Am înţeles. Şi, luând-o pe după umeri pe nevastă-mea, am ajutat-o să urce-n maşină. Căci, fire emotivă, abia-şi mai ţinea plânsul. Urcându-mă la volan, am coborât geamul portierei şi, privind încă o dată la ţeapănul bătrân, cu vreo două decenii peste mine, îi spusei încurajator:

— Fii fără păs, ciciu Todore, că par'că aşa te cheamă,

nu?

— Tomite-aşa! Ca şi pe bâtu-miu…

— Atunci e bine. Dacă-mi amintesc cum trebuie, bâtu Tudor s-a dus dintre noi după ce-o mâncat o sută de ani turtă cu lubeniţă şi brânză! Deci, dragul meu, nu pune la inimă… Cei ce-au fost au fost, ce-a fost a fost, acum o să fie ce va să fie! Altă viaţă! Asta-i firea lucrurilor...

Bat clopotele, zgâmboi, hai mai iute!

Aşa mă-ndemna Maica-Mare. Pe când eram copil buiac şi neastâmpărat. În cele trei zile ale paştelui. Trebuia s-o-nsoţesc la biserică, deşi nu îi înghiţea deloc pe popi. Însă, în pofida părerilor intime, de faţa satului se-nfăţoşa mereu la datorie, conform datinei din bătrâni.

În timp ce rulam spre Craiova, pe scurtătură, luând-o pe şoseaua Maglavitului, ocolind Calafatul, deodată mă simţii cuprins de-amintiri de demult. Cu inima crâmpoţită, înghiţindu-mi amarul declanşat de revederea casei ălei „bătrâne”, cum se spunea la noi, la Poiana, sub formă de urme, dar şi de clădiri noi, vesele şi-mpopistrate cu văpseluri vii, ridicate pe locul dărâmăturilor, parcurgeam kilometru după kilometru, bornă după bornă, tot încercând să mă-mbărbătez.

Şi, reapărându-mi, împăienjenite, imaginile copilăriei pe ecranul memoriei, de parcă le-aş fi văzut la un televi-zor dereglat, fără să vreau pufnii de vreo câteva ori în râs.

— Ce-i cu matale, măiestrică, de râs îţi arde acum? s-a supărat nevastă-mea.

— Şi de ce nu? Viaţa merge înainte… Şi-i încă frumoasă! Şi-o să fie şi mai dihai, mai ales dacă nu punem la inimă…

Ca să-i alung mâhnirile ce-i mistuiau simţirea gingaşă, am considerat necesar să-i povestesc despre năzbâtiile mele. Săvârşite odinioară, cu multe zeci de ani

în urmă, pe când petreceam sărbătorile culinare ale paştelui la Maica-Mare.

Eram, zburdalnic şi pus pe fapte mari, într-o primăvară voioasă, zglobie şi călduţă, în cea de-a treia zi de paşti. Care, în anul acela, căzuse, cum rar se întâmplă, taman pe trei mai. Cu-o zi înaintea datei mele de naştere. Pentru care se făceau pregătiri aparte, la bucătărie.

Înainte de înviere, fusesem dus în nenumărate rânduri la biserică. De Maica-Mare şi de Mama Lena. Cea din ur-mă la fel de pornită împotriva preoţilor. Îmi plăcea spectacolul oferit de popa Triftor al nostru. Mai ales când punea tineretul să se târască de-a buşilea, în patru labe, pe sub o măsuţă aflată în faţa altarului.

În ziua cu pricina, mergând la slujbă, mă aprovizionasem de-acasă cu vreo zece ouă vopsite. Pe care le pitisem în buzunările pantalonilor. Cinci în ăl din dreapta, celelal-te în stânga. Şi pe când mă plictiseam de cântarea, cam pe nas, a părintelui Triftor şi-a ţârcovnicului, evident prea bine aghezmuiţi pentru executarea unui duet valoros, dintr-o dată mi-am amintit de măsuţa mai sus pomenită. De astă dată, nu mai era accesibilă, fiind acoperită cu-o cuvertură de pluş albastru, înflorată cu tot soiul de ornamente bisericeşti. Şi-atât de mare, încât picioarele măsuţei nu mai erau vizibile.

Intrigat de schimbarea decorului, am profitat de neatenţia asistenţei, ca şi de „abureala” celor care slujeau. Şi, neobservat, m-am strecurat sub măsuţa cu pricina. Curios să constat ce-ascunsese Triftor sub ea, de vreme ce socotise necesar s-o ferească de ochii oamenilor.

Pâş-pâş, furişându-mă printre picioarele asistenţei, ajunsesem cu bine dedesubtul măsuţei. Adăpostit de poalele acoperământului, dar şi rămas în beznă cumplită, m-am lăsat pe ciuci, decis s-aştept aici sfârşitul slujbei. În clipa aceea s-a produs şi catastrofa. Un trosnet sinistru m-a avertizat că ouăle pitite în buzunare se spărseseră. Ca o culme a nenorocului, nu toate fuseseră fierte la fel. Unele erau vârtoase, răscoapte, iar altele cleioase, moi, dacă nu chiar şi cu zeamă. Când mi-am vârât, destul de anevoios,

ambele mâini în buzunări, am simţit că mi se încleiază în magma gălbenuşurilor şi-albuşurilor. Atunci am ţipat înfundat:

— Grijania cui v-or fiert în halu’ ăsta!

Iar popa Triftor, sesizând neclar spusele din subterană, deodată a pornit să cânte, adresându-se omenirii:

— Veniţi de vă grijiţi şi vă lepădaţi de păcate...

Mă rog, nu-mi amintesc prea bine textul melodiei, dar cam aşa trebuie să fi fost, din moment ce poporul s-a-m- bulzit ia grijanie. Mai ales că era lucru ştiut, sângele domnului provenea din beciurile bunică-mii. Care, an de an, totdeauna îl miluia pe Triftor cu două vedre de samatoc. Iar vinul dânsei era vestit în tot satul.

După ce-mi extrăsei anevoie mâinile din buzunare, mânjite de zeamă şi cleioase, am bâjbâit în preajma mea, căutând ceva de care să mă şterg. Ocazie din cele mai ni-merite, ca să răstorn o damigeană vârâtă sub pocladul măsuţei. Fără dop, ajunsă la orizontală, aceasta a pornit să gâlgâie molcom, debitând o şuviţă subţire de samatoc. La repezeală, mi-am spălat mâinile. După care, fericit, am dat să mă şterg. Trăgând de-un colţ al cuverturii.

Potirul cu vin, pentru grijanie, aflat pe măsuţă, s-a răsturnat imediat. Iar popa a ţipat mâniat, probabil văzând cum se scurge şi se adună la picioarele sale băltoaca de samatoc:

— Săriţi oameni buni, că diavolu-i printre noi, sub măsuţă! Care eşti acolo? Ieşi că, de nu, îţi dau cu cădel-niţa-n cap şi ţi-l fac drob de miel...

Şi, speriat, fiindcă încă mai eram cu colţul acoperămân- tului în mâini, am tras şi mai ţeapăn de el. Iar atunci s-a făcut lumină. Adică, mai exact, am rămas descoperit în faţa enoriaşilor.

Triftor, nerecunoscându-mă la început, a răcnit la mine înfuriat:

— Ieşi de-acolo, nefericitule, să te-otânjesc! Mi-ai vărsat bunătate de vin, sângele sfânt al mântuitorului... Paş- tele şi parastasu’...

Maica-Mare, văzând cine-i diavolul, l-a înfruntat numaidecât:

— Lasă-l Triftore, că-i vinu' meu!

Apoi, adresându-se mătuşă-mii, i-a strigat şi dânsei:

— Ce-mi stai acolo, Leno! Pune mâna şi-ajută copilu' să iasă din cuşca ţapului nostru de popă... Haida, nu mai zăbovi! Iară voi ce-mi căscaţi ochii, încroşnaţilor?

Lumea, ştiind-o de frică pe bunică-mea, în clipa următoare părăsea biserica. Voioasă şi comentând mulţumită evenimentul. Căci nici turma nu-şi prea iubea păstorul. Mereu cu vinul şi comina-n nas, Triftor ajunsese de râsul satului. Pierzând încrederea oamenilor.

A doua zi, când mi se sărbătorea data naşterii, cu masă mare şi samatoc din belşug, din care Maica-Mare se ser-vea copios, bându-l cu ulcica, nepotul fiindu-i pe plac cu pocinoagele sale, s-a iţit pe uşă şi mutra popii Triftor.

— Ce-i cu tine, mă? Venişi la băuturică, ai?

— Coano Miţo, fă-ţi milă şi pomană cu mine, că-s un păcătos! s-a smiorcăit admonestatul. Iartă-mă, că n-am să mai fac! Să-ţi zic o cântare, pe isonul al treilea, de ziua nepoţelului?

— Bine, treacă de la mine! Hai, dă-i drumu'... Făr' de isoane. Că mie-mi place „M-a făcut muica oltean!" Îl ştii?

— Cum să nu, coană Miţo! Mai dihai ca Zavaidoc...

Nevastă-mea râdea în hohote, dând să-şi piardă suflarea. Iar când intram pe varianta Brazi, ca să ieşim la pădurea Păuleştilor, i-am spus, revenit la simţăminte ceva mai umane:

— Asta-i viaţa, copilă bună! Unii vin, alţii se duc, iar dacă se duc lăsând amintiri de neşters, înseamnă că n-au fost bicisnici! Ci oameni ţeapăni şi de ispravă... Ca Maica-Mare!

— Şi ca urmaşii dânsei! m-a completat bulgăroaica de Penke. După cum mănâncă şi osârduiesc, nici cu ei nu mi-i ruşine...

— Şi nici să nu-ţi fie! C-am trudit din greu, de când

mă ştiu... Deci, înseamnă că-i bine!

Lector: FLORIN MUGUR
Tehnoredactor: C. VULCĂNESCU

Apărut: 1989. Bun de tipar: 25.08.1989.
Format: 16/54X84. Coli tipar: 27.

Tiparul executat sub comanda nr. 90 263
la Combinatul poligrafic „Casa Scânteii”,
Piaţa Scânteii 1, Bucureşti,
Republica Socialistă România

ISBN 973-23-0126-0

Lei 19,50